٧٠ وێستگەی مێژوویی

تەیموور مستەفایی

کوردستان ٢٠١٥

٧٠ وێستگەی مێژوویی

تەیموور مستەفایی

کوردستان ٢٠١٥

ناوی کتێب: **٧٠ وێستگەی مێژوویی**
نووسین و ئامادەکردنی: **تەیموور مستەفایی**
پێداچوونەوەی: **سەلام ئیسماعیلپوور**
گرافیک و دیزاین: **هۆزان**
وێنەی بەرگ: **سەلاح نادری**
نۆرەی چاپ: **یەکەم ٢٠١٥**
تیراژ: **١٠٠٠ دانە**
چاپخانە:
نرخ: **دینار**

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە سپاردنی (٥٠٠)ی
ساڵی ٢٠١٥ی دراوەتێ

پێشەکشە بە هەموو ڕێبوارانی ڕێگای

ئازادی و دیموکراسی

پێڕست

١: دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان (١٣٢٤).. ١٣

٢: ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان (١٣٢٤).. ١٦

٣: پەیمانی دۆستایەتیی کوردستان و ئازەربایجان (١٣٢٥)............................ ١٨

٤: لە سێدارە درانی پێشەوا و هاوڕێکانی (١٣٢٦).. ٢٠

٥: هۆیەکانی تێکچوونی کۆماری کوردستان لە راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندیدا بۆ کۆنگرەی سێهەم.. ٢١

٦: راپەڕینی جووتیارانی موکریان (١٣٢٩ـ١٣٣٢).. ٣٢

٧: کومیتەی کوردستان و ئازەربایجان (کاک).. ٣٤

٨: پەلاماری پۆلیس بۆ سەر ئەندامانی حیزب (١٣٣٨ـ ١٣٤٣)........................ ٣٥

٩: کۆنگرەی دووەمی حیزب (١٣٤٣)... ٣٧

١٠: جووڵانەوەی ٤٦–٤٧ تابۆی لەشکان نەهاتوویی دەشکێنێ......................... ٣٩

١١: گەڕانەوەی دوکتور قاسملوو و بووژاندنەوەی حیزبی دێموکرات (١٣٤٩ ـ ١٩٧٠)........ ٥١
١٢: «کۆنگرەی سێهەمی حیزب» (١٣٥٢)........ ٥٤
١٣: ئالوگۆڕەکانی سەروبەندی شۆڕشی گەلانی ئێران بەپێی لێکدانەوەی شەهید دوکتور قاسملوو لەو سەردەمەدا........ ٥٧
١٤: پێکهێنانی کومیتەی زاگرۆس (١٣٥٧)........ ٦٤
١٥: دەستبەسەرداگرتنی پادگانی مەهاباد، هەنگاوێکی شۆڕشگێڕانەی پێویست (١٣٥٧)........ ٦٧
١٦: ڕاگەیاندنی تێکۆشانی ئاشکرای حیزب (١٣٥٧)........ ٦٩
١٧: شەڕی نەورۆزی خوێناویی سنە (١٣٥٨)........ ٧٤
١٨: ڕیفراندۆمی دیاریکردنی نیزام، یەکەم شانۆسازیی ڕێژیم (١٣٥٨)........ ٧٩
١٩: هەوڵدان بۆ دابینکردنی ئاشتییانەی داخوازییەکانی خەڵکی کوردستان (١٣٥٨) ٨١
٢٠: شەڕی نەغەدە (١٣٥٨)........ ٨٣
٢١: هەڵبژاردنی مەجلیسی خوبرەگان (١٣٥٨)........ ٨٥
٢٢: شەڕی پاوە و فتوای جیهادی خومەینی دژ بە خەڵکی کوردستان (١٣٥٨) ٨٦
٢٣: ئیعدامەکان لە کوردستان........ ٩٢
٢٤: دەستپێکردنی شەڕی بەرگری لە کوردستان (١٣٥٨)........ ٩٤
٢٥: بەشداریی خەباتگێڕانی بەشەکانی دیکە لە بزووتنەوەی کوردستانی ئێراندا ٩٨
٢٦: قارنێ و قەڵاتان، کۆمەڵکوژیی گەلی کورد (١٣٥٨)........ ١٠٠
٢٧: داگیرکردنی باڵوێزخانەی ئەمریکا و هەڵوێستی حیزب (١٣٥٨)........ ١٠٤
٢٨: بۆچوونی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەمەڕ پێشنووسی یاسای بنەڕەتیی ئێران (١٣٥٨)........ ١٠٥
٢٩: کۆنگرەی چوارەمی حیزب (١٣٥٨)........ ١٠٨
٣٠: هەڵبژاردنی مەجلیسی شوورای ئیسلامی لە کوردستان (١٣٥٩)........ ١١٢
٣١: هێرشی سەرتاسەری بۆ سەر کوردستان (بەهاری ١٣٥٩)........ ١١٤
٣٢: شەڕی ٢٦ ڕۆژەی سنە (١٣٥٩)........ ١١٦
٣٣: جیابوونەوەی تاقمی حەوت کەسی لە حیزبی دێموکرات (١٣٥٩)........ ١٢٠

٣٤: دامەزرانی رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران (١٣٥٩)................................ ١٢٧
٣٥: سیاسەتی هەناردەکردنی شۆڕش و هەڵگیرسانی شەڕی ئێران و عێراق (١٣٥٩) ١٢٩
٣٦: بۆردمانی زیندانی «دۆڵەتوو» (١٣٦٠)... ١٣٠
٣٧: کارو کردەوەکانی حیزب لە ناوچە ئازادکراوەکانی کوردستان............. ١٣٦
٣٨: پاساوێکی ناڕەوا بۆ شەڕێکی زیانهێنەر (١٣٦٠)... ١٤١
٣٩: کۆنگرەی پێنجەم و دوو بڕیاری گرینگ (١٣٦٠)................................... ١٤٣
٤٠: ٥٩ عەمەلیات بۆ تۆلەی ئیعدامی٥٩ لاوی مەهاباد (١٣٦٢)..................... ١٤٤
٤١: راگەیەندراوی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە سەر کردەوەکانی کۆماری ئیسلامی دژ بە حیزبی توودەی ئێران (١٣٦٢) ١٤٦
٤٢: سەبارەت بە شوورای نیشتمانیی بەرگری... ١٥٠
٤٣: مانگی دیفاع لە ئازادی و مانگی هێرش بۆ سەر دوژمن (١٣٦١).......... ١٧٧
٤٤: کۆنگرەی ٦، پەسەندکردنی سۆسیالیزمی دێموکراتیک (١٣٦٢)............. ١٧٩
٤٥: دیاریکردنی رۆژی پێشمەرگە (١٣٦٣)... ١٨٤
٤٦: پێوەندیی حیزب و کۆمەڵە.. ١٨٥
٤٧: وەرگیرانی حیزب بە ئەندامی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست...................... ١٩٩
٤٨: بەڵگەیەکی حاشاهەڵنەگری تیرۆریست بوونی رێژیمی خومەینی (١٣٦٦) ٢٠٤
٤٩: کۆنگرەی هەشتەم (١٣٦٦)... ٢٠٥
٥٠: کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە و دەربازبوونی هێزەکانی حیزب (١٣٦٦) ٢٠٩
٥١: جیابووەنەوەی دوای کونگرەی هەشتەمی حیزب (١٣٦٧)...................... ٢١٨
٥٢: بڕیارەکانی پلینۆمی حیزب پاش قبووڵکردنی بڕیارنامەی ٥٩٨ لە لایەن خومەینییەوە (١٣٦٧).. ٢٢٤
٥٣: راگەیەندراوی دەفتەری سیاسی بە بۆنەی پێکهاتنی پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندی (١٣٦٧) ٢٣٠
٥٤: چۆن بوو دوکتور قاسملوو رووی لە وتووێژ کرد و تیرۆر کرا؟ (١٣٦٨) ٢٣٣
٥٥: جیابوونەوەی زۆربەی ئەندام و کادرە کوردەکانی دەرەوەی وڵات لە حیزبی توودەی ئێران (١٣٦٩)... ٢٤٢
٥٦: تیرۆری دوکتور سەعید و هاوڕێیانی لە ریستورانی میکونۆس (١٣٧١) ٢٤٧

٥٧: گواستنەوەی بنکەکانی حیزب لە قەندیل بۆ کۆیە (١٣٧٢)........................ ٢٥٧
٥٨: کۆنگرەی دەیەمی حیزب و یەکنەگرتنەوە (١٣٧٤).................................. ٢٦٠
٥٩: تۆپبارانی کەمپی ئازادی (١٣٧٥)... ٢٦٩
٦٠: بزووتنەوەی ئیسلامی و رادەستکردنی تێکۆشەرانی دێموکرات بە کۆماری ئیسلامی (١٣٧٥).. ٢٧١
٦١: تیرۆرەکان لە کوردستانی باشوور و عێراق (١٩٩١ـ ١٩٩٥).................. ٢٧٥
٦٢: دەرمانداو کردنی کادر و پێشمەرگەکانی حیزب (١٣٧٦)........................ ٢٨٣
٦٣: کۆنگرەی ١٣، کۆنگرەی دەستکەوتە مێژووییەکان (١٣٨٥).................... ٢٨٥
٦٤: دامەزرانی کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فدراڵ (١٣٨٣)........................... ٢٩٧
٦٥: ناڕەزایەتیی چل رۆژەی خەڵکی کوردستان و خەباتی مەدەنی (١٣٨٤) ٢٩٨
٦٦: ئینشعابی پاش کۆنگرەی سێزدە (١٣٨٥)... ٣٠٣
٦٧: راگەیەندراوی دەستەی بەڕێوەبەریی رێزگرتن لە شەهید دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو لە بیستەمین ساڵی شەهیدکرانیدا (١٣٨٨)............. ٣١٢
٦٨: ٢٣ی بانەمەڕ، رۆژێک کە کوردستان سەری بە سێدارە داخست (١٣٨٩) ٣٢٧
٦٩: بەرگری لە نیشتمان لە شەڕ دژی داعشدا (١٣٩٣).................................. ٣٣٥
٧٠: گەڕانەوەی هێزی پێشمەرگە بۆ شاخ و هەڵسوکەوتی Pkk................. ٣٣٦

پێشەکی نووسەر

٢٥ی گەلاوێژی ئەمساڵ (١٣٩٤ی هەتاوی) حەفتا ساڵ لە دامەزراندنی حیزبی دێموکرات تێدەپەڕێ. تێکۆشانی ئەم حیزبە هەوراز و نشێوی زۆری لە دامەزرانی کۆماری کوردستان تا رووخانی کۆمار و لە دەستپێکردنەوەی تێکۆشانی نهێنی تا راپەڕینی چەکدارانەی ٤٧ ـ ٤٦ و رووخانی رێژیمی پاشایەتی و رزگاربوونی بەشێکی زۆر لە کوردستان و بەرگریی قارەمانانەی هێزی پێشمەرگە لە بەرانبەر فەرمانی جیهادی خومەینی دژی گەلی کورد، تیرۆرکردنی رێبەرانی و دەیان تێکۆشەری دیکەی ئەم حیزبە و شەهید بوونی هەزاران رۆڵەی بەوەج لە ریزی پێشمەرگایەتیدا لە کاتی بەرەنگاربوونەوە لەگەڵ هێزی داگیرکەر و زیندانیکردنی بە هەزاران رۆڵەی بەوەج و ئەشکەنجە و ئازار یان کوشتوبڕ و قەلاچۆی دەیان گوندی

کوردستان و .. تێپەڕاندووە، بەڵام نە سەرکەوتنەکان لە خۆ باییان کردووە و نە تێکشکانەکان نائومێدیان کردووە.

قۆناغی یەکەمی خەباتی ئەم حیزبە بە دامەزرانی کۆماری کوردستان و رووخانی کۆمار و ئیعدامی قازییەکان دەست پێ دەکا کە کاریگەرییەکانی ئەو قۆناغە و بیرەوەرییەکانی لە هەموو بەشەکانی کوردستاندا شوێندانەریی هەبووە و هەیە. قۆناغی دووهەمی خەباتی حیزب لە ساڵی ١٣٢٦ی هەتاوی دەست پێ دەکا کە لەم قۆناغەدا تا ساڵی ١٣٤٦ واتە بۆ ماوەی ٢٠ ساڵ ئەگەرچی تێکۆشان بەردەوام بووە، بەڵام رەنگدانەوەی کەمتر لە قۆناغی یەکەم بووە و تەنانەت لە چەند ساڵێکیشدا ئەم حیزبە لە رێبازی دروست و ئوسوولیی خۆی دوور دەکەوێتەوە کە دیارە خەباتی ساڵەکانی ٤٧ ـ ٤٦ لاپەرەیەکی زێڕین لە ئازایەتی و بەگژداچوونەوەی داگیرکەرە. قۆناغی سێهەمی خەباتی ئەم حیزبە لە ساڵی ١٣٤٩ی هەتاوییەوە دەست پێ دەکا کە لەم قۆناغەدا دوکتور قاسملوو بناغەیەکی پتەو و بەڕۆژ بۆ سیاسەتی ئەم حیزبە دادەنێ کە دەتوانم بڵێم ئەم چەشنە لە دیاریکردنی سیاسەت، حیزبی دێموکرات دەباتە قۆناغێکی نوێ کە ئەم سیاسەتە لە داهاتووی تێکۆشانی حیزبدا رەنگ دەداتەوە و توانایی زیاتر بە بەهێزبوون و بەرەوپێشچوون و دێموکراتیزە کردنی ئەم حیزبە دەدات.

لە چوارچێوەی ئە م سیاسەتەدا:

حیزب بۆ بەرەوپێشبردنی سیاسەتەکانی هیچکات لە کەرەستەی ناڕەوا کەڵکی وەرنەگرتووە. هەرچەند رێژیمی کۆماری ئیسلامی هەوڵی داوە حیزب بکێشێتە ئەم رێگایە، رێژیم لە کوردستان بە شێوەیەکی دڕندانە بە تۆپ و هێلیکوپتەر و فڕۆکە دەستی داوەتە بۆردمان، تۆپباران و تەنانەت بۆردمانی شیمیایی و کوشتوبڕی خەڵکی بێ دیفاع، ئیعدامی زیندانیانی سیاسی و ئەشکەنجەی خەڵک

کە زۆربەیان کاری سیاسییان نەکردووە. ڕێژیم ئەوپەڕی جینایەتی لەم وڵاتەدا خولقاندووە، بەڵام حیزبی دێموکرات هیچ کات لە بازنەی عەقڵ نەچووەتە دەرەوە و لە پێوەرە ئێنسانییەکان دەرنەچووە و هیچ کات نەکەوتووەتە فیکری ئەوەی کە کردەوە دژە مرۆییەکانی کۆماری ئیسلامی بە کردەوەی هاوچەشن وەڵام بداتەوە. هەمیشە پەلاماری دوژمنی راستەقینەی خۆی یانی هێزەکانی کۆماری ئیسلامیی داوە و لە نێوان خەڵکی بێدیفاع و ناوەندە نیزامییەکان و هێزە سەرکوتکەرەکان جیاوازیی داناوە. لادان لەم ئوسولەی بە لادان لە ڕێبازی ئەسڵیی حیزب داناوە و هەر کەس لەم بارەوە خەتایەکی کردبێ، چاوپۆشیی لێ نەکراوە و سزا دراوە کە دیارە لەم سیاسەتەیدا قەت زەرەری نەکردووە و هێزەکانی ڕێژیم کاتێک کە زانیویانە ئەگەر دیلی هێزی پێشمەرگە بن ناکوژرێن و ئازاد دەکرێن، لە کاتی شەڕەکاندا کە گوشاریان کەوتووەتە سەر، لوولەی تفەنگەکانیان کردووەتە خوارەوە و تەسلیم بوون، ئەم کردەوەیە بووەتە هۆی ئەوەی کە خەباتی ئێمە لە دنیادا بە خەباتێکی رەوا و ئێنسانی بناسرێت، خەباتی ئێمە پشتگیریی کۆڕ و کۆمەڵە بەشەردۆستەکان و وڵاتانی جیهانی بۆ لای خۆی ڕاکێشاوە و تەواوی هەواڵنێر و فیلمهەڵگرەکان کە هاتوونەتە کوردستان ئەم ڕاستییەیان ڕاگەیاندوە و سەریان سووڕ ماوە لەوەی کە لە حاڵەتی شەڕدا حیزب چۆن توانیویەتی ئەم ئۆسوولە ئێنسانییە رەچاو بکا.

لایەنێکی دیکەی سیاسەتی ئەم حیزبە ئەوە بووە کە عامیلی ئەسڵیی شۆڕشی بە هێزی گەل زانیوە و پشتئەستوور بە هێزی میلیونیی گەلەکەی خەباتەکەی بردووەتە پێش و پشتیوانی دەرەکیی وەک عامیلی یارمەتیدەر زانیوە و کەس نەیتوانیوە دار و لەلەی بۆ بتاشێ و ڕێبازی بۆ دیاری بکا و ڕێبازی ئەم حیزبە لە چوارچێوەی قازانج و بەرژەوەندییەکانی گەلی کورددا دیاری کراوە.

سیاسەتی ڕێبەریی بە کۆمەڵی وەک بناغەی ڕێبەریکردنی خەبات دیاری کردووە و دووریی کردووە لە تاکپەرەستی و بڕیاردانی تاکەکەسی کە ئەم سیاسەتە گەرەنتیی بەردەوامیی بووە لە خەبات.

لەگەڵ ئەوەی بڕوایەکی تەواوی بە مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ گەلەکەمان هەبووە و لە ماوەی تەمەنی خۆیدا هەوڵی بۆ داوە، هەر لەو کاتەشدا دیاریکردنی شێوەی خەبات و دیاریکردنی ئامانجی دوارۆژی هەرکام لە بەشەکانی کوردستانی بە مافی ئەو ڕێکخراو و حیزبانە زانیوە کە لەو بەشەی کوردستاندا خەبات دەکەن و لەمەڕ پێوەندی کردن بە حکوومەتەکانی ئەو وڵاتانەوە کە کوردیان تێدا دەژی، بە مەرجێک ئەو پیوەندییەی بە ڕەوا زانیوە کە زیانی بۆ ئەو بەشەی کوردستان کە لە ژێر دەسەڵاتی ئەو وڵاتانەدایە نەگەیەنێت.

بۆ ئەوەی پێشەکییەکە زۆر درێژ نەکرێتەوە، زیاتر لەوە لە سەر چوارچێوەی سیاسەتەکانی حیزبی دێموکراتی نارۆم کە بواری جۆراوجۆر دەگرێتەوە و دەکرێ بۆ خۆی لە تویی کتێبێکدا چاپ و بڵاو بکرێتەوە.

مەبەست لە نووسینی کتێبی «٧٠ وێستگەی مێژوویی» خستنە ڕووی کۆمەڵێک ڕووداو و هەڵویستی ئەم حیزبەیە کە لە درێژەی ئەو خەباتەدا هاتوونەتە ئاراوە کە بێگومان بەشێک لەم ڕووداوانە تێکۆشەرانی دیکەی حیزب لە چوارچێوەی بیرەوەری و نووسینی جۆراوجۆردا باسیان لە سەر کردووە کە لەم ڕووداوانەشدا هاتوون، بەڵام کۆمەڵێک هەڵوێست و بڕیاریش لەم کتێبەدا دەکەوێتە بەر دەستی خوێنەر کە پێشتر باسیان لێ نەکراوە، یان بە کەم و کوڕی باسیان کراوە کە نووسەران یان زانیاریی تەواویان لە ڕووداوەکە نەبووە، یان بە گرینگیان نەزانیوە کە من لێرەدا باسم لێوە کردوون.

لەم کتێبەدا بەشێک لە ڕووداوەکان بە دووروودرێژی و بەشێک بە کورتی ئاماژەیان پێ کراوە کە دەگەڕێتەوە بۆ دوو هۆ:

- ڕادەی زانیاری و بەڵگەی لەدەستدابوو.
- هەڵگرتنی ئەو ڕادە باسە کە لە سەری کراوە.

لە نووسینەکانی ئەم ڕووداوانەدا تا ساڵی ١٣٦٨ی هەتاوی زۆر جار لە نووسراوە و وتارەکانی دوکتور قاسملوو کەڵکم وەرگرتووە، لە بەر ئەوەی بە سەرچاوەی باوەڕپێکراو و بە ناوەڕۆکترم زانیون. پاش ئەو ماوەیەش لە بەشێکی زۆری ئەو ڕووداوانەدا بۆ خۆم بەشدار بووم و لەگەڵ ئەوەی کەڵکم لە ڕۆژنامەی «کوردستان» و نامیلکەکانی دیکەی حیزب وەرگرتووە بەڵام لێکدانەوە و بۆچوونەکانی خۆمم بە بنەما گرتووە کە لەوانەیە تێکۆشەرانی دیکەی ئەم حیزبە یان لەگەڵی موافیق بن یا نەبن و تێبینی‌یان هەبێ کە بە مافی ئەوانی دەزانم. هەرچی بێ لە نووسین و لێکدانەوەکانی ئەم کتێبەدا خۆم بەرپرسیارم و یەک و دوو بابەتێک کە لە کەسانی شارەزا لە ڕووداوەکەم وەرگرتوون لە خوارەوەی وتارەکەیاندا ئاماژەم پێ کردووە.

لێرەدا بە پێویستی دەزانم سپاسی بێ پایانی ئەم هاوڕێیانە بکەم کە لە ئامادەکردنی ئەم بەرهەمەدا یارمەتیی زۆریان داوم:

- سەلام ئیسماعیل‌پوور کە ئەرکی پێداچوونەوەی کتێبەکەی وە ئەستۆ گرتووە و زۆر تێبینیی وردیشی پێ داوم.
- سەلاح دەشتی، وەزیر یووسفی و سامان وەیسیانی کە بەشێکی بەرچاوی ئەم نووسینەیان بۆ تایپ کردووم و هەروەها جەبار دروودی کە ئەویش لە بەشێک لەو نووسینەدا هاوکاریی کردووم.

تەیموور مستەفایی

پووشپەڕی ١٣٩٤ی هەتاوی

٧٠ وێستگەی مێژوویی

■ ١: دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان (١٣٢٤)

ڕۆژی ٣ی خەرمانانـی ١٣٢٠(٢٥ی ئووتـی ١٩٤١ی زایینـی) لەشـکری سـوور لە باکـوورەوە و لەشـکری ئەمریـکا و ئینگلیس لە باشـوورەوە ئێرانیان داگیر کرد، ڕێژیمی دیکتاتۆریی ڕەزاشـا بێجگە لە بەیاننامەیەکی بێناوەڕۆک کە باسی لە بەهێزی و ورەی ئەرتەشی ئێـران دەکـرد، نەیتوانـی هیـچ دژکردەوەیـەک لە خۆی نیشـان بدات و دەرکـەوت کـە ئـەم جۆرە ئەرتەشـانە بێجگە لە سـەرکوتی خەڵک نەبـێ هیـچ توانایەکیان بۆ بەرگری لە وڵات نییە و هەر بۆیە ڕێژیمی دیکتاتۆریـی ڕەزاشـا تێک ڕووخـا. هێزەکانی ئەمریـکا و ئینگلیس لە باشووری ئێران نیشتەجێ بوون و لەشکری سۆڤێتیش لە باکووری ئێـران. بـە تێکچوونی دیکتاتۆریی ڕەزاخـان هێندێک ئازادی لە وڵات

پەیدا بوو و ڕێکخراوە سیاسییەکان بووژانەوە. لە نێوان ئەم دوو هێزەدا مەهاباد وەک ناوچەیەک بوو کە هیچکام لەو هێزانەی تێدا نیشتەجی نەبوون، بۆیە وەزعێکی تایبەت لەم ناوچانەدا پێک هات سەرەتا خەڵک چەکدار بوون و بە هۆی ئازادییەک کە لەم ناوچەیەدا پێک هاتبوو، کۆمەڵەی ژ. کاف لە ڕۆژی ٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢١(١٦ی ئۆتی١٩٤٢ز) لە مەهاباد دامەزرا. لە دامەزراندنی کۆمەڵەی ژ. کاف تا دامەزراندنی حیزبی دێموکرات ٣ ساڵ مەودا بوو کە لەو سی ساڵەدا کۆمەڵەی ژ کاف بە دەرکردنی گۆڤاری نیشتمان و دامەزراندنی ڕێکخراوێکی پتەو بەڵام بە بیروباوەڕی ناسیۆنالیستیی تۆخ بیری نەتەوەیی پەرە پێ دا. بەڵام کۆمەڵە بەو هۆیەوە کە ڕێکخراوێکی داخراو بوو و هەلومەرجی ئەو کاتیش پێویستی بە ڕێکخراوێکی کراوەتر و بەربڵاوتر هەبوو، وەڵامدەری ئەو بارودۆخە نەبوو. بۆیە بەڕێوەبەرایەتیی کۆمەڵە و لە سەرەوەی هەموویان پێشەوا قازی محەممەد بەو ئاکامە گەیشتن کە هەر لە سەر ئەساسی کۆمەڵەی ژ. کاف ڕێکخراوێکی دیکە دابمەزرێنن کە گونجاویی لەگەڵ هەلومەرجی تازە پێکهاتوو هەبێت. بە پێی ئەو زەروورەتە حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕۆژی ٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢٤ی هەتاوی بەرانبەر بە (١٦ی ئووتی١٩٤٥) لە شاری مەهاباد دامەزرا و بەرنامەی خۆی ڕاگەیاند.

دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان نوختە گۆڕانیک لە مێژووی خەباتی لەمێژینەی گەلی کورددا و سەرەتایەک بۆ پێکهاتنی حیزبێکی سیاسیی پێشکەوتوو و مۆدێڕن بوو کە بەرنامەیەکی ڕوونی پێشکەش کردبوو. لەو کاتەدا حیزبی دێموکراتی کوردستان ٣ ئەرکی بنەڕەتیی لە پێش بوو:

١. ڕێکخستنی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و کۆکردنەوەیان لە ژێر ئاڵای خۆی.

٢. گرێدانی خەباتی گەلی کورد لەگەڵ خەباتی سەرانسەریی ئێران بۆ دیموکراسی و دژی فاشیزم.
٣. راکێشانی پشتیوانیی هێزە پێشکەوتووەکان بۆ مافی ڕەوای گەلی کورد.
یەکەم بەرنامەی حیزبی دیموکرات لە ٨ خاڵدا پێشکەش کرا کە ناوەڕۆکی ئەو ٨ خاڵە بریتی بوو لە خەبات بۆ ڕزگاریی نەتەوەیی، بەدیهێنانی دیموکراسی و دابەزاندنی عەداڵەتی کۆمەڵایەتی کە خاڵەکان بریتی بوون لە:
١. نەتەوەی کورد لە نێوخۆی ئێران بۆ هەڵسوڕاندنی کاروباری مەحەلیی خۆی سەربەخۆ و ئازاد بێ و لە سنووری دەوڵەتی ئێراندا خودمۆختاریی خۆی بە دەست بێنێ.
٢. مافی خوێندن بە زمانی زگماکیی خۆی هەبێ و تەواوی کاروباری ئیدارەکان بە زمانی کوردی بە ڕێوە بچن.
٣. لە سەر بناغەی قانوونی ئەساسی، ئەنجومەنی ویلایەتیی کوردستان بە زوویی هەڵبژێردرێ، بە هەموو کاروباری کۆمەڵایەتی و دەوڵەتی ڕابگا و چاوەدێریی بە سەردا بکا.
٤. کاربەدەستانی دەوڵەت دەبێ بە بێ قسە لەگەل خەڵکی ناوچەکە بن.
٥. دەبێ لە سەر ئەساسی قانوونێکی گشتی لە نێوان لادێیی و خاوەن ملّکدا ڕێککەوتنێک بێ کە دوارۆژی هەر دوو لا دابین بکرێ.
٦. حیزبی دیموکراتی کوردستان تێدەکۆشێ کە لە خەباتدا بە تایبەتی لەگەڵ نەتەوەی ئازەربایجان و کەمایەتییەکانیتر وەک ئاسوورییەکان، ئەرمەنییەکان و هیی دیکە یەکیەتی و برایەتیی تەواو پێک بهێنێ.
٧. حیزبی دیمۆکرات بە ئامانجی بەرەوپێشبردنی کشتوکاڵ و

بازرگانــی و پەرەپێدانــی لەشســاغی و باشــترکردنی ژیانی ئابووری و مەعنەویی گەلی کورد دەســت دەکا بە ســوود وەرگرتن لە سامانە سرووشتییەکانی کانگاکانی کوردستان و لەم ڕێگادا تێدەکۆشێ.
٨. ئێمــە دەمانهــەوێ تــەواوی گەلانــی ئێــران هەلــی تێکۆشــان بــە ئازادییان بدرێتێ بۆ بەختەوەری و پێشخستنی نیشتمانیی خۆیان.

■ ٢: ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان (١٣٢٤)

لە دامەزراندنی حیزبی دێموکرات تا ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان ١٦٠ ڕۆژی کێشــا و لــە ســەرەتای خەرمانانــی ١٣٢٤ پێشــەوا قازی محەممــەد بــە ســەرۆکایەتیی وەفدێــک لە جێژنــی پێکهاتنــی فیرقەی دێموکراتــی ئازەربایجان بەشــداریی کرد و پــاش ئەم جێژنە بۆ باکۆ بانگهێشــت کرا کە ســەفەرەکەی بە هۆی ئەوەی کە سەرۆکی حیزبی دێموکرات بوو، سەفەرێکی بە تەواوی سیاسی بوو و لەم سەفەرەدا بەڵێنیی هێندێک هاوکاریی وەک پێدانی چەک و وەرگرتنی قوتابی بۆ پەروەردە و هاوکاریی ماڵیی پێ درابوو.

جموجۆڵــی دیکــەی وەک دامەزراندنــی ڕێکخراوەکانــی حیــزب لە شارەکانی دەوروبەری مەهاباد و چەککردنی شارەبانیی مەهاباد وەک دوایین ئاســەواری ڕێژیم لەو شــارە و هەڵکردنی ئاڵای کوردســتان لــە زۆربەی ناوچەکاندا هەلومەرجەکەی بــەرەو ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان پاڵ پێوە نا، تا لە ئاکامدا لە ڕۆژی ٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤ی هەتــاوی (٢٢ی ژانوویــەی ١٩٤٦) لــە مەیدانــی چوارچــرای مەهاباد، دامەزرانــی کۆمــاری کوردســتان لــە کۆبوونەوەیەکی پــان و بەریندا کــە نوێنەرانــی بەشــێک لــە ناوچەکانیتری کوردســتانی تێدا بەشــدار بــوون، ڕاگەیەنــدرا و قــازی محەممــەد ڕێبــەری حیزبــی دێموکراتی کوردستان بوو بە سەرۆک کۆماری کوردستان لەو کۆبوونەوەیەدا قــازی محەممــەد بەرنامــەی دواڕۆژی کار و تێکۆشــانی کۆمــاری

کوردســتانی ڕاگەیانـد کـە لە بنەڕەتدا هەموو ئـەو بەرنامەیە بوو کە حیزبی دێموکرات دابینابوو.

کابینەی کۆمار بە سەرۆکایەتیی حاجی بابە شێخ لە ١٣ کەس پێک هاتبـوو کـە ڕۆژی ٢٢ی ڕێبەنـدان ناوی وەزیرەکانی لـە ڕۆژنامەی «کوردستان» بڵاو کرایەوە.

لـەم مەراسـیمەدا کوردی هەموو پارچەکانی کوردسـتان بەشـدار بوون و بارزانییەکان بە سەرۆکایەتیی مەلا مستەفا بارزانی نەقشێکی پڕڕەنگتریـان لـەو بەشـدارییەدا هەبوو کە لە پاراسـتنی کۆماریشـدا دەورێکی بەرچاویان گێڕا.

لە کۆماری کوردسـتاندا بۆ یەکەمجار ئاڵای کوردسـتان کە لە سێ ڕەنگی سوور و سپی و کەسک و ناوەڕاستەکەشی لە ئارمی حیزبی دێموکراتـی کوردسـتان پێـک هاتبـوو، هەڵکـرا و سـروودی «ئـەی ڕەقیب» بوو بە سروودی ڕەسمیی کۆمار.

■ کار و کردەوەکانی کۆماری کوردستان

کۆمـاری کوردسـتان ١١مانـگ ژیـا و لـە مـاوەی ئـەو ١١ مانگەدا گەلێک کردەوەی گرینگی جێبەجێ کردن کە ئاواتی لەمێژینەی خەڵکی کوردستان بوون.

زمانـی کوردی بوو بە زمانی ڕەسـمی، ڕۆژنامە و گۆڤارێکی زۆر بـە زمانـی کـوردی بڵاو کرانـەوە کە لەوانـە ڕۆژنامەی کوردسـتان زمانحاڵـی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتان، هەڵاڵـە کـە گۆڤارێکـی ئەدەبـی بـوو، گڕوگاڵی منداڵان، هاواری کورد، هاواری نیشـتمان کە لە پێشخستنی زمانی کوردیدا دەورێکی بەرچاویان گێڕا.

شانۆی کوردی نەخشێکی زۆری گێڕا، چوونکە خەڵکی نەخوێندەوار کـە تـا ئەوکات زیاتر لە ٩٠٪ی خەڵـک نەخوێندەوار بوون زۆر باش لە شانۆ حاڵی دەبوون.

دامەزراندنی یەکیەتییەکانی ژنان و لاوان کە بە تایبەتی ژنی کورد

بـۆ یەکەمجار بە ڕەسـمی و بە ئاشـکرا هاتنە مەیدانـی خەبات کە لە ڕۆژی ٢٤ی ڕەشەمەی ١٣٢٤ (١٤ی مارسی ١٩٤٦) یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان دامەزرا.

پێکهێنانی سوپای میللی کە بە هێزی پێشمەرگە ناو نرا، بەشێک لە بەرنامەی حیزب بوو کە بۆ پاراسـتنی کۆماری کوردسـتان نەخشی بەرچاو بگێڕێ و بەشداریی چالاکانەی ئەفسەرە کوردەکانی لەشکری عێراقیش دەوری تایبەتیی خۆی هەبوو.

بازرگانیـی ڕاسـتەوخۆ لەگـەڵ یەکیەتیـی سـۆڤییەت بۆ فرۆشـتنی تووتـن و کڕینی زۆر کەرەسـتەی پێویسـت، گەشـەیەکی تایبەتی بە بازرگانی دا.

دابینکردنـی ئەمنییەت و ئاسـایش: لـە کاتێکدا کە بە هەزاران کەس چەکـدار بـوون، لـە ماوەی ئـەو ١١ مانگەدا یەک کـەس کوژرا، دزی نەبوو، بەرتیل خواردنیش بە تاوانێکی گەورە دەژمێردرا.

دەسـکەوتی هـەرە گرینگی ئەم کۆمـارە ئەوە بوو کە بۆ یەکەمجار گەلـی کورد چارەنووسـی خۆی بە دەسـتەوە گـرت و تامی ئازادیی چێشـت. نـە زەبروزەنگـی پۆلیسـی بـە سـەرەوە مابوو نـە لە کەس فەرمانـی دەبـرد، بەڵکـوو ئـەوە کورد خـۆی بوو کە خـۆی بە ڕێوە دەبرد و لە وڵاتی خۆیدا خاوەن دەسەڵات بوو.

■ ٣: پەیمانی دۆستایەتیی کوردستان و ئازەربایجان (١٣٢٥)

لـە ڕۆژی ٣ی بانەمـەڕی ١٣٢٥ی هەتاوی (٢٣ی ئاوریلی١٩٤٦) لە شـاری تەورێز لە لایەن دوو هەیئەتی ڕەسـمیی کۆماری کوردستان و حکوومەتـی میللیـی ئازەربایجان بە سـەرۆکایەتیی پێشـەوا قازی محەممەد و جەعفەر پیشـەوەری پەیمانێکی دۆسـتایەتی و هاوکاری لە نێوانیاندا ئیمزا کرا کە دەقی پەیماننامەکە بەم جۆرەیە:

١. لـەو جێگایانـەی کە بە پێویسـت دەزانرێت، هەر دوو حکوومەت

نوێنەری ڕەسمیی خۆیان لە خاکی یەکتر دیاری دەکەن.
٢. لە ئازەربایجان لەو جێگایانە کە زۆربەی دانیشتوانی کوردن، کاروباری دەوڵەت بە دەستی کوردەکانەوە دەبێ، هەروەها لە کوردستان لەو جێگایانەی کە زۆربەی دانیشتوانی ئازەربایجانین، کاروباری دەوڵەت بە دەستی مەئموورانی حکوومەتی میللیی ئازەربایجانەوە دەبێ.
٣. هەر دوو حکوومەت کۆمیسیۆنی هاوبەش بۆ چارەسەر کردنی گیروگرفتە ئابوورییەکان پێک دێنن، بڕیارەکانی ئەم کۆمیسیۆنە بە چاوەدێریی سەرۆکی هەر دوو حکوومەت جێبەجی دەبێ.
٤. لە کاتی پێویستدا لە نێوان حکوومەتی میللیی ئازەربایجان و کوردستاندا هاوکاریی نیزامی ساز دەبێ و هەرچی پێویست بێ، یارمەتیی یەکتر دەدەن.
٥. ئەگەر پێویست بێ، لەگەڵ حکوومەتی تاران وتووێژ بکرێ، دەبێ بە پەسەندی هەر دوو حکوومەتی میللیی ئازەربایجان و کوردستان بێت.
٦. حکوومەتی میللیی ئازەربایجان بۆ پێشخستنی زمان و فەرهەنگی نەتەوەیی ئەو کوردانە کە لە خاکی ئازەربایجاندا دەژین و کۆماری کوردستانیش بۆ پێشخستنی زمان و فەرهەنگی نەتەوەیی ئەو ئازەربایجانییانەی کە لە خاکی کوردستاندا دەژین، بە پێی توانا هەوڵ دەدەن.
٧. هەر کەسێک کە بۆ تێکدانی دۆستایەتیی مێژوویی و نەتەوەیی ئازەربایجان و نەتەوەی کورد و لەنێوبردنی یەکیەتیی دێموکراتیکی میللی یا ئاڵۆزکردنی ئەم یەکیەتییە تێ بکۆشێ، یەکدەست لە لایەن هەر دوو لاوە سزا دەدرێ.

■ ٤: لە سێدارە درانی پێشەوا و هاوڕێکانی (١٣٢٦)

دوای ئـەوەی لـە ٢٦ی سـەرماوەزی ١٣٢٥ی هەتـاوی (١٧ی دیسامبری١٩٤٦) ڕاست ساڵێک پاش چەککردنی شارەبانیی مەهاباد، ئەرتەشـی شـا مەهابادی داگیر کرد و کۆماری کوردستان تێک شکا و کۆتایـی بـە تەمەنی هات تا ڕۆژی ٣٠ی سـەرماوەزی ١٣٢٥(٢١ی دێسامبری١٩٤٦) مەهاباد ئارام بوو. لەو ڕۆژەدا سەرتیپ هۆمایوونی بەڕێوەبەرانـی حیزبـی دێموکراتی لەو شـارەدا کۆ کـردەوە و داوای تفەنگەکانی لێ کردن کە لە یەکیەتیی سـۆڤییەت وەرگیرابوون، بەڵام پێی گوترا کە ئەو تفەنگانە دابەش کراون و لە پێش گەیشتنی لەشکر سـووتێنراون وکـەس نازانـێ تفەنگـەکان لە دەسـتی کێدان. پێشـەوا قـازی محەممـەد بەرپرسـایەتیی ئـەو کارەی وە ئەسـتۆ گـرت و لـە ئاکامـدا هـەر ئەو ڕۆژە ٢٨ کەس لە بەڕێوەبەرانی حیزبی دێموکرات و کۆماری کوردستان بە قازی محەممەدیشەوە گیران.

لە مانگی بەفرانباری ١٣٢٥(٣٠ی دێسـامبری ١٩٤٦دادگایی کردنی پێشەوا و هاوڕێیانی محەممەد حسێن خانی سەیفی قازی و سەدری قازی بە بێ ئەوەی ڕێگا بدرێ پارێزەر بۆ خۆیان بگرن، دەستی پێ کـرد و لـە ئاکامدا ڕۆژی ٣ی ڕێبەندانـی ١٣٢٥(٢٣ی ژانویەی١٩٤٧) بـە ئێعـدام مەحکووم کران. جێبەجێکردنـی حوکمی ئێعدام بۆ ماوەی ٦٦ ڕۆژ دوا خـرا و لـە ئاکامـدا ڕۆژی١٠ی خاکەلێـوەی ١٣٢٦(٣٠ی مارسـی ١٩٤٧) لە سـێدارە دران. دواخرانی حوکمی ئێعدامی پێشـەوا و هاوڕێکانی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو خۆشەویسـتییەی کە پێشـەوا قازی لە نێو خەڵکی کوردستان و بە تایبەتی شاری مەهاباد هەیبوو. ڕێژیم لـە دژکـردەوەی خەڵک دەترسـا، هەر بۆیە لە ڕۆژی لە سـێدارەدانی پێشـەوا و هاوڕێکانیـدا کـە لـە مەیدانـی چوارچـرا (ئـەو جێگایـە کە کۆماری کوردسـتانی لێ دامەزرا) لە سـێدارە دران، کەشوهەوایەکی نیزامیی بەرقەرار کرابوو.

پێشــەوا قـازی لە تەواوی دەورانــی موحاکماتی لە دادگای نیزامیی شــادا کــە بە هۆی «ســەرهەنگ فیرووزی»یەوە بەڕێـوە دەچوو، بە تایبەتـی لــە ڕۆژی ١٩ی بەفرانبـاری ١٣٢٥ (٩ی ژانویـە ی١٩٤٧)دا کـە ١٤ کاتژمێـری خایانـد، ئازایانـە دیفاعـی لە کۆماری کوردســتان و ئامانجەکانــی گەلــی کــورد کــرد و لــە ڕاســتیدا ئــەوە پێشــەوا بوو کـە دادگای نیزامــی و ڕێژیمــی پاشــایەتیی موحاکمــە دەکــرد و لــە دیفاعییاتەکەیـدا دەیگـوت ئەمڕۆ قـازی محەممەدێک ئێعـدام دەکەن، سبەی هەموو مرۆڤێکی کورد دەبێتە قازی محەممەدێک.

لە درێژەی ڕەوتی خەباتی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد بۆ گەیشتن بــە ئازادیـدا زۆر لاوی بەوەج ڕێچکە و ڕێبازی پێشــەوایان بەر نەدا و لە پێناو ئەو ئامانجانەدا بە هەزاران ڕۆڵەی بەوەجی دیکە شــەهید بــوون و ئــەم ڕێگایە هەر بەردەوامە و ئێســتا ڕۆژی ١٠ی خاکەلێوە کراوەتە ڕۆژی شــەهیدان و هەموو ساڵیک ڕێبوارانی ڕێگای پێشەوا لەم ڕۆژانەدا لە یادی شەهیدە سەربەرزەکانیاندا کڕنۆشیان بۆ دەبەن و بەڵێنیی درێژەدان بە ڕیبازەکەیان نوێ دەکەنەوە.

■ ٥: هۆیەکانی تێکچوونی کۆماری کوردستان

لە ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندیدا بۆ کۆنگرەی ســێهەم: «دیارە هۆی ئەســڵیی تێکچوونــی کۆمــاری کوردســتان و شــکانی جووڵانــەوەی ڕزگاریخــوازی گەلــی کــورد لــە ســاڵەکانی ١٣٢٤ـ ١٣٢٥دا کزیــی ناوخۆیــی حیــزب و بەڕێوەبەرانــی جووڵانــەوەی حکوومەتــی میللی بــوو». ئەو کزبوونە لــە هەموو بارەکانی ژیانی حیزب و حکوومەتدا خــۆی دەنوانـد. لە حیزبدا کزیی سیاســیی بەڕێوەبەری بەرچاو بوو. نووســراوەکانی ئــەو وەختە لــە ڕۆژنامەی کوردســتانەوە بگرە هەتا نووســراو و گۆڕانکاریــی دیکە لەگەڵ ئــەوەی کە بڵاوکردنەوەیان بۆ خــۆی ســەرکەوتنێکی گــەورەی کورد بــوو، بەڵام پایــەی هێندێک لە

وتــارە سیاســیەکانیان کە دەبوا ڕێنیشــاندەری کۆمەڵانــی خەڵک بن، نزم بوو.

پەرەئەســتاندنی تونـدی جووڵانــەوە و ســەرکەوتنی بـە خێرایـی، تەرکیبێکـی نالەبـاری لـە بەڕێوەبەریـدا پێـک هێنابـوو. زۆربـەی بەڕێوەبەران بۆ یەکەم جار لە ژیانیاندا دەســتیان بە کاری سیاســی کردبوو، تاقیکردنەوەیان کەم بوو.

لە خەرمانانی ١٣٢٠دا هەتا ١٣٢٤ کە حیزبی دێموکراتی کوردستان پێـک هـات، تەنیا چوار سـاڵ مـاوە هەبوو. لـەم ماوە کورتــەدا تەنیا تاقیکردنەوەی سیاسیی یەک دوو ساڵی کۆمەڵەی ژکاف بە دەستەوە بـوو. ناچـار بەڕێوەبەرییـەک پێـک هاتبـوو کـە پایـەی تێگەیشـتن و تاقیکردنــەوەی سیاســیی لــە ڕادەی ئەو مەسـئوولیەتەی کە هاتبووە ئەســتۆی، نزمتــر بوو. هــەر وەک لە ڕاپۆرتی کۆمیتــەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی سێهەم گوتراوە:

«بێ ئەزموونی کاربەدەســتانی کۆماری کوردســتان لەوەڕا دەردەکەوێ کە پاش ئەو هەموو تاقیکردنەوە تاڵە مێژووییەی گەلـی کـورد بـە درێژایی خەباتـی خۆی دەسـتی کەوتبوو، تا ڕادەیەکـی زۆر فریـوی قســە و وادە و بەڵێنیـی حکوومەتـی کۆنەپەرەستی تارانیان خوارد».

بـە ڕاسـتیش ژیـری و خـاوەن تەجرەبەیی لـە سیاســەتدا لە کاتی بەرەنگاربـوون لەگـەڵ دوژمنـی فێڵزانـدا دەردەکـەوێ. بـە داخــەوە ســەرۆکایەتیی کۆمـاری کورسـتان لـە مەهابـاد لـەو ئەزموونەدا بە سەرکەوتوویی دەرنەچوو و تووشی هەڵەیەکی مێژوویی ئەوتۆ هات کە بۆ گەلی کورد یەکجار زۆر گران تەواو بوو.

گەلـی کـورد بـە درێژایی مێژووی خۆی لە تەشـکیلات و ڕێکخراو خـۆی دوور ڕاگرتـووە، تەنانـەت لێشـیان بێـزار بووە، هۆیەکەشـی دیـارە، تەشـکیلات و ڕێکخراو ســەمبوڵی فەرمانڕەوایـی حکوومەتی

مەرکەزی بووە و زۆری لێ کردووە، جا لە بەر ئەوە کزبوونی حیزب لــە بــاری ڕێکخــراوەوە لە ســەردەمی کۆماری کوردســتاندا شــتێکی زۆر مەنتیقــی بــوو. بــە داخــەوە ئەو کزبوونــە لە هەمــوو کاروباری حیزبـدا دیار بوو. ســەلماندنی ئوســوولّی تەشــکیلاتی لــە ناو حیزبدا تێکۆشــانێکی زۆری دەویســت، بــە داخــەوە دامەزراندنی ئوســوولّی تەشکیلاتی لە بارێکیتریشەوە دژوار بوو. نەک هەر ئەم ئوسوولّە لە لای گەلی کورد خۆشەویســت نەبــوو، بەڵکوو بەڕێوەبەرایەتی خۆی لە ئوســوولّی تەشکیلاتی شارەزا نەبوو، لە پاش تێکچوونی کۆماری کوردستان بە چاکی دەرکەوت کە کزیی کاری تەشکیلاتیی سەردەمی کۆماری کوردســتان تا چ رادەیەک بوو. بێجگە لەوە، حیزب لە باری ئیدئۆلۆژیشەوە کز بوو. مەبەست ئەوە نیە کە دەبوایە تیئۆریی زانستی بە سەر حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئەو سەردەمەدا زاڵ بێ، تەنیا ئینسانی خەیاڵی دەتوانێ بەم جۆرە فیکر بکاتەوە، حیزبی دێموکراتی کوردســتان لە کۆمەڵی کوردەواریی ئەو وەختە هەلقوولابوو و هەر چەند پێشڕەوی کۆمەڵ بوو، بەڵام نەیدەتوانی حیزبێک بێ کە بە پێی تیئۆریی زانســتیی پەرەســتاندنی کۆمەڵ بجووڵێتەوە. مەبەست تەنیا ئەوەیــە کــە تەنانــەت یەکێتیی فیکریــش لە ســەر بەرنامەیەکی روون بــە تــەواوی پێــک نەهاتبوو. جووڵانەوە تازە دەســتی پــێ کردبوو و بەهێزبوونــی هەســتی نەتەوایەتــی لــە کوردســتاندا وای لــێ کردبوو کــە تەنیــا لایەنگــری لە مافــی نەتەوایەتی کــورد بۆ بەشــداربوون لە جووڵانــەوە و تەنانــەت بۆ گەیشــتن بە بەڕێوەبەریــش بەس بوو، لە ســەر گیروگرفتەکانی کۆمەڵی کوردەواری، لە ســەر گیروگرفتەکانی گشــتیی ئێــران و نیونەتەوەییــش یەکێتیــی فیکریی تــەواو تەنانەت لە ناو بەڕێوەبەریشدا پێک نەهاتبوو، لە کاتی پەلاماری حکوومەتی شا بــۆ کوردســتان و پــاش تێکچونی کۆماری کوردســتان بوو کە کزیی ئیدئۆلوژی و یەکێتیی فیکری لە ناو حیزب و بەڕێوەبەرایەتیی حیزبدا

بە تەواوی دەرکەوت.

کزبوونی حیزب لە باری سیاسی و تەشکیلاتی و ئیدئۆلوژییەووە لە کەمبوون و یا نەبوونی بە یەکجاریی کادری تێگەیشتوو و پێگەیشتوو لە ریزەکانی حیزبدا دیار بوو، بەڕاستی نوختەی کزی جووڵانەوەی ساڵەکانی ١٣٢٤ـ ١٣٢٥ نەبوونی کادر بوو. لەبەر ئەوەی تەمەنی کۆماری کوردستان زۆر کورت بوو، نەیتوانی کادری پێویستی خۆی بۆ خۆی پەروەردە بکا. کادری باش، ئەو کادرەی کە بە کاری تێکۆشانی حیزبی دێ و بڕبڕەی پشتی حیزبە، تەنیا لە مەیدانی خەباتدا پەروەردە دەکرێ. راستە کە دەبێ فێری تئیۆریی زانستی بێ، پایەی زانستیی خۆی بەرێتە سەر، بەڵام دەبێ لە ناو گەلدا ژیابێ و لە ناو گەلیشدا پەروەردە کرابێ، فێر بووبێ و لە ژیان و خەبات دەرسی وەرگرتبێ.

بە داخەوە کادری ئەوتۆ لە سەردەمی کۆماری کوردستاندا هەر یەکجار کەم بوون و دەتوانین بڵێین کە یەکێک لە هۆیەکانی هەرە ئەساسیی تێکچوونی کۆماری کوردستان نەبوونی کادری لێزان و شارەزا بوو، کزبوونی بەڕێوەبەرایەتیی حیزب لە ناو کاروباری حکوومەتی کۆماریشدا خۆی دەنواند.

لە راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی سێهەمدا گوتراوە:

> «کزبوونی سەرۆکایەتی و نەبوونی کادری پێگەیشتوو بوو بە هۆی ئەوە کە وەزعی سیاسی لە ژوورەوە پتەو نەکرا، دەزگای حکوومەت چەسپاو نەبوو، هێزی میللی سەر و سامانێکی رێکوپێکی پەیدا نەکرد».

بەم جۆرە راپۆرت ئیشارەی بە سێ مەسەلەی ئەساسی کردووە:

یەکەم: پتەوکردنی وەزعی سیاسیی ناوخۆ، کە بەر لە هەموو شتێک راکێشانی پشتیوانی و خۆشەویستیی کۆمەڵانی خەڵک بۆ لای کۆماری کوردستان بوو، لەم بارەوە کۆماری کوردستان سەرکەوتوو

بــوو و زۆربــەی میللەتــی کورد بە دڵەوە پشــتیوانیی لــێ کرد، بەڵام پێویست بوو کۆمەڵانی بەرینی خەڵک لە باری سیاسییەوە پەروەردە بکرێــن، حاڵــی بکرێــن کە حیزبــی دێموکراتی کوردســتان بە تەواوی چی دەوێ و هێزی بێ پایانیان بۆ پاراســتنی کۆماری کوردســتان و دەســکەوتەکانی هان بدرێ. هەروەها مانای بێ هێزکردن و تەنانەت لــە بــاری سیاســییەوە لــە ناوبردنــی هەمــوو ئــەو دەســتە و توێژانە بــوو کــە دژی کۆمــار بــوون. بــە تایبەتی خاشــەبڕ کردنــی نفووزی هێندێک دەرەبەگی گەورە و ســەرۆک عەشــیرەت بوو کە بە ئاشــکرا دوژمنایەتیی خۆیان بەرانبەر بە کۆمار نیشان دا، لە پاش تێکچوونی کۆمــاری کوردســتان، ئــەو وەختە کە دەســتە و توێــژی دژی کۆمار رۆڵــی خائینانــەی خۆیان دیاری کرد، ژیانی سیاســیی نەرمی کۆمار بەرانبــەر بــە دوژمنانی جووڵانەوە بە تــەواوی دەرکەوت. هێندێک لە کاربەدەســتانی کۆماریــش کــە بۆ قازانجی فەردیــی خۆیان هاتبوونە ناو دەزگای کۆماری کوردستان، زۆر زوو خەیانەتیان کرد و خۆیان دە باوەشی دوژمن هاوێشت.

یەکێک لە ئەرکەکانی بنەڕەتیی شۆڕشێک، تەنانەت هەموو گۆرانێکی قووڵی کۆمەڵایەتیش تێکدانی دەزگای دەوڵەتیی کۆن و دانانی دەزگای نوێیــە کە بە ئامانجەکانی شــۆڕش وەفــادار بێ و خزمەتی کۆمەڵانی خەڵک بکا و دژی دوژمنانی جووڵانەوە تا سەر رابوەستێ. بەداخەوە سەرۆکایەتیی کۆماری کوردستان نە ئەو دەرفەتەی هەبوو، چوونکە ئەو ماوەیەی بە دەســتیەوە بوو کەمتر لە ســالێک بوو و نە ئیمکانی ئــەوەی هەبــوو. لێرەشــدا دیســان بــێ کادری وە بەرچــاو دەکــەوت و پاککردنــەوەی دەزگای حکوومەتــی لــە ئینســانی بــێ کەڵــک و بێ بیروباوەڕ هاسان نەبوو، چونکە کەس نەبوو لە جێگایان دابنێ. بەڵام با ئەو راستیەش بڵێین کە ئەم مەسەلە بۆ سەرۆکایەتیی ئەو وەختە گرینــگ نەبوو و لەوانەیە فیکریشــی لــەوە نەکردبێ کە پاککردنەوەی

دەزگای حکوومەتی ئەرکێکی زۆر پێویستە. بێگومان پێکهێنانی هێزی میلليی کوردستان، لەشکری شۆڕشگێڕی گەلی کورد، سەرکەوتنێکی گەوەی کۆماری کوردستان بوو. پێشمەرگەکان کە زۆربەیان زەحمەتکێش بوون، بە دڵەوە بۆ دیفاع لە کۆماری کوردستان ئامادە بوون. بەڵام هێزی میللی سەروسامانێکی رێکوپێکی نەبوو و ئەمە لە دوو مەسەلەدا ئاشکرا بوو. یەکەم هێزی پێشمەرگە نە لە باری سیاسی نە لە باری عەسکەرییەوە پەروەردە نەکران، زۆرجار هەر ئەوەندە بەس بوو کە کەسێک کورد بێ و بتوانێ تەقە بکا بۆ ئەوەی بێتە ناو جەرگەی پێشمەرگە، دیسیپلین و مەشقی نیزامی جارێ بە تەواوی لە ناو هێزی میللیدا سەر نەکەوتبوو. بە کورتی پیوەندیی عەشیرەتگەری لیرەشدا نفووزی خۆی پاراستبوو و زۆر زیانی بە هێزی میللی گەیاند.

دووهەم: راستە کە هێزی میللی چەند سەرکردەی لێوەشاوە و خۆشەویستی گەلی پەروەردە کردبوو کە پایەی تێگەیشتنی سیاسی و تەنانەت نیزامیشیان بەرز بوو، بەڵام زۆربەی ئەفسەرانی هێز لەو دوو سفەتە ئەساسییە بێبەش بوون کە بۆ هەموو سەرکردەیەکی لەشکری شۆڕشگێڕ پێویستە، بە کورتی سەرکردایەتیی هێزی میللی کز بوو و لە وزەیدا نەبوو ئەرکی قورسی پاراستنی کۆماری کوردستان بە جێ بگەیەنێ.

ئەو هۆیانە باسمان کردن هۆی بیری یان سۆبژکتیڤن، بەرپرسی ئەو هۆیانە سەرۆکایەتیی کۆماری کوردستان واتە حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو. هەرچی هەڵەش کراوە دیسان هەر حیزبی دێموکراتی کوردستان و بە تایبەتی بەڕێوەبەرایەتیی ئەو حیزبە بەرپرسە، بەڵام هۆیەکانی تێکچوونی کۆماری کوردستان هەر ئەوانە نەبوون، هێندێک هۆی ناوخۆیی‌تریش هەبوون کە بە هۆی بەرچاو یا ئۆبژیکتیڤیان دادەنێن، واتە ئەو هۆیانە کە دەسەڵاتی

حیزبی دێموکراتی کوردســتان و بەڕێوەبەرایەتییان بە سەردا نەبوو و نەیاندەتوانــی لــە هەلومەرجــی ئەو وەختــەدا تەئســیرێکی زۆریان بکەنە سەر.

یەکەم: قووڵتر نەبوونی جووڵانەوەی ساڵەکانی ١٣٢٤ـ ١٣٢٥ بوو. بەو مانایە کە هیچ گۆڕانێکی قووڵی کۆمەڵایەتیی پێک نەهێنا و زیاتر لــە چوارچێوەی جووڵانەوەیەکــی نەتەوایەتیدا مایــەوە، هەلومەرجی ئەو سەردەمی کوردستان و تەرکیبی حیزب و بەڕێوەبەرایەتییەکەی رێــگای ئــەو گۆڕانە قووڵەی نەدەدا. ئەو گۆرانــە بە تایبەتی لە لادێدا پێویســت بــوو، لەناوبــردن و یــا هەر نەبــێ کەمترکردنی دەســەڵاتی دەرەبەگــەکان و هەنــگاو هەڵهێنان بە قازانجی جووتیــاران دەیتوانی جووتیارانی کوردســتان، واتە زۆربەی گەلی کورد بکا بە پشــتیوانی جیددیــی کۆمــاری کوردســتان. لەم بــارەوە کۆماری کوردســتان لە حکوومەتــی میللیــی ئازەربایجــان لــە دواتــر بــوو، لــە کاتێکــدا کە لە ئازەربایجــان ئیســلاحی زەوی دەکــرا، زەویــی دەرەبەگــەکان لە ناو جووتیارانــدا دابــەش دەکــرا، لــە کوردســتان پاشــکەوتووتر بوونــی کۆمەڵــی کــوردەواری و بەهێزبوونــی بــاری نەتەوایەتیی جووڵانەوە رێگای گۆڕانێکی کۆمەڵایەتیی ئەوتۆی نەدەدا.

دووهــەم: تەنیــا یــەک لــە ســێی خاکــی کوردســتانی ئێــران رزگار کرابوو، لە نەتیجەدا ناوچەی کرماشان و سنە، واتە بەشی خوارووی کوردســتان کرا بە بنکەیەک دژی کۆماری کوردســتان لە مەهاباد. لە باتی ئەوەی کە ئەم دوو ناوچەیە وەک بەشێک لە خاکی کوردستان لە ژێر دەسەڵاتی حکوومەتی میللیی کوردستاندا بن، بوون بە زەخیرەی سیاسی و ئابووریی حکوومەتی مەرکەزی و بۆ رووخاندنی کۆماری کوردســتان کەڵکیان لێ وەرگیرا. ئەو پرســیارە دێتە پێش کە بۆچی ســەرۆکایەتیی حیــزب بڕیــاری رزگارکردنــی ناوچــەی کرماشــان و ســنەی نــەدا کە لــەو ســەردەمەدا کارێکی گــران نەبوو؟ لە ڕاســتیدا

سـەرۆکایەتی و بـە تایبەتـی سـەرکردەکانی هێزی میللـی چەند جار هاتنە سەر ئەو باوەڕە کە بۆ رزگاریی بەشی خوارووی کوردستان لـە جبهـەی سـەقزەوە پەلامـار بدەنـە سـەر لەشـکری حکوومەتـی مەرکـەزی، بـەڵام پارسـەنگی هێزەکانـی نێونەتەوایەتـی رێگـەی ئەوەیـان نەدەدا. ئەو وەختە سـوپای ئینگلیز کوردسـتانی خوارووی داگیـر کردبـوو و دەرکەوت کە هـەر پەلامارێک بۆ رزگارکردنی ئەم ناوچەیـە بەرەنگاربـوون لەگـەڵ هێزی ئینگلیز بوو. لـە لایەکیترەوە ئینگلیـز و ئەمریـکا و یەکێتیی سـۆڤیێتی لە بـەرەی یەکگرتووی دژی فاشیسـتیدا بوون و سـەرۆکایەتیی کۆماری کوردسـتان نەیدەتوانی ئـەو هەلومەرجـە نەخاتـە بەرچاو، ناچـار رزگارکردنی کوردسـتانی خـواروو بـۆ دواڕۆژ مایـەوە، دواڕۆژێک کە هـەر نەهات تا کۆماری کوردستان خۆی تێک چوو.

سـێهەم: هـەر وەها کە لـە راپۆرتدا هاتـووە، « نەبوونی یەکگرتنی پتـەو و یەکێتیـی بـە کـردەوە لە ناو هێـزە دێموکراتیکەکانـی ئێراندا، یەکێـک لـە هۆیەکانی هەرە گرینگی تێکشـکانی کۆماری کوردسـتان و هەروەهـا جووڵانـەوەی سەرانسـەریی ئێران لە سـاڵەکانی ١٣٢٤-١٣٢٥دا و بەشێک لە جووڵانەوەی دێموکراتیک و دژە ئیمپریالیستیی سەرانسەری ئێران بوو.

هەرچەنـد بەرەیـەک لـە نـاو شـەش حیزبـی ئێرانـدا وەک، حیزبی ئێران، حیزبی توودەی ئێران، حیزبی دێموکراتی کوردستان، فیرقەی دێموکراتی ئازەربایجان، حیزبی سۆسیالیست و حیزبی جەنگەڵ پێک هاتبوو و ئەو بەرەیە لە باری فیکریەوە تەئسیرێکی زۆری کردبووە سـەر وەزعـی سیاسـیی ئێـران و کۆمەڵانـی خەڵکـی سەرانسـەری ئێرانـی لـە باری سیاسـییەوە وریا کردبوو، بـەڵام بەداخەوە رۆژێک کە پێویست بوو ئەم بەرەیە بە هەموو هێزیەوە بێتە مەیدانی خەبات، بێدەنـگ وەسـتا و بوو بە تەماشـاچیی رووداوەکان. سـەرۆکایەتیی

سێ حیزبی ئەساسیی ئەم بەرەیە، حیزبی توودەی ئێران و فیرقەی دێموکراتی ئازەربایجان و حیزبی دێموکراتی کوردستان، هەریەک بە جیا کەوتنە ڕێگا دۆزینەوە بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی خۆیان. کاتێک لەشکری کۆنەپەرەستی ئێران بۆ لای ئازەربایجان و کوردستان وەڕێ کەوت، حیزبی توودە بێدەنگ مایەوە. کە جووڵانەوە لە ئازەربایجان و کوردستان تێک شکا، ئەو وەختە لێدانی جووڵانەوە لە ناوچەکانیتری ئێران بۆ کۆنەپەرستیی ئێران هاسانتر بوو. سەیرتر ئەوە بوو کە هەر چەند لە ناو حکوومەتەکانی ئازەربایجان و کوردستاندا پەیمانی دووقۆڵی هەبوو کە بە پێی ئەو پەیمانە دەبوایە پێکەوە دژی حکوومەتی مەرکەزی بەربەرەکانێ بکەن، بەڵام بەداخەوە کاتێک لەشکری شا پەلاماری ئازەربایجانی دا، سەرۆکایەتیی فیرقە بە بێ ئاگاداری و راوێژکردن لەگەڵ سەرۆکایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان پاشەکشەی کرد. هەر بەم جۆرە کە لەشکری ئێران ڕووی لە کوردستان کرد، سەرۆکایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان نە هاوبەرەی هەبوو، نە هاوپەیمان.

دیارە هۆی دەرەوەش بە هۆی بەرچاو دادەنرێن، هۆیەک کە لە دەسەڵاتی حیزبی دێموکراتی کوردستان بەدەر بوو. پشتیوانی ئەسڵی کۆماری کوردستان لە دەرەوە، یەکێتیی سۆڤیێتی بوو. ئیمپریالیزمی ئینگلیز کە نفووزێکی زۆری لە دەزگای حکوومەتیی ئێراندا هەبوو و هەروەها ئیمپریالیزمی ئەمریکا کە تازە بە شێوەیەکی شێلگێر ڕۆڵی خۆی لە سیاسەتی ئێراندا دیاری دەکرد، کۆماری کوردستانیان بە دڕکی چاوی خۆیان دادەنا.

ئینگلیزییەکان بە تایبەتی لەوە دەترسان کە چەسپاو بوونی کۆماری کوردستان لە ئیران تەئسیر بکاتە سەر کوردستانی عێراقیش کە سەرچاوەی نەوت بوو و نەوتەکەش زیاتر بە دەست شیرکەتەکانی ئینگلیزەوە بوو. ئەمریکاییەکانیش هەم بە گشتی دژی

ئەسـتاندنی رزگاریخوازی بوون و هەم بوونی بنکەیەکی دیموکراتی وەک کۆمـاری کوردسـتانیان لـە ئێران بە زیانی نفـووزی خۆیان لە رۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـت دەزانـی. بێجگـە لەوە، شـیرکەتەکانی نەوتی ئەمریکایـش لـە نەوتی کوردسـتانی عێراقدا بەشـدار بوون. بۆیە ئەم دوو وڵاتە ئیمپریالیستییە بە هەموو هێزیانەوە رێژیمی کۆنەپەرەستی ئێرانیـان بـۆ لەناوبردنـی کۆمـاری کوردسـتان هان دا و لـە هەموو بارێکـەوە، دراو، چـەک و موستەشـار یارمەتییـان پێ کـردن، دیارە راسـتەوخۆ دەسـتی خۆیـان بـۆ ئێران درێـژ کرد، لەشـکری خۆیان بـۆ ئێـران نەنارد، بەڵام نیشـانیان دا کە بۆ ئەمەش ئامادەن. تەنانەت ئیمپریالیزمـی ئەمریـکا کە ئەو کاتە تاقە وڵات بوو کە بۆمبی ئەتۆمی بە دەستەوە بوو، پشت ئەستووریی خۆی بەو بومبانە نەدەشاردەوە. لە شـەڕی دووهەمیشـدا سـەرکەوتوو بوو، دەوڵەمەندتر و بەهێزتر دەرچووبوو و وڵاتەکەشی وێران نەببوو.

هۆیەکی دیکەش سیاسەتی یەکێتیی سۆڤێتی سەردەمی ستالین بوو کە بە گشتی لێپرسراوەکانی هەم لە ناوەوە و هەم لە دەرەوە تووشی زۆر هەڵـەی گـەورە ببـوون. ئێرانیـش لەم هەڵـە و چەوتیانە تەرخان نەکرا، لێکدانەوەی بەرپرسـانی سیاسـیی دەرەوەی یەکێتی سـۆڤێتی لە وەزعی سیاسیی ئێڕان، لیکدانەوەیەکی چەوت بوو. کاربەدەستانی ئـەو وەختـەی ئێران بـە مانوڕکردن و دانی بەڵێنی کـە پەلامار نابەنە سەر حکوومەتەکانی ئازەربایجان و کوردستان و گیروگرفتی نەوتی شـومالیش کـە پەیمانی دەرهێنانـی هاوبەش لە ناو ئێـران و یەکێتیی سۆڤێتیدا ئیمزا کرابوو، بە قازانجی یەکێتیی سۆڤێتی چارەسەر دەکەن، توانیان پیاوە سیاسـییەکانی ئەو وەختەی یەکیەتیی سـۆڤێتی بە فریو بـەرن. جەعفـەر باقرۆف کـە کاربەدەسـتی سـەرەکیی ئازەربایجانی سۆڤێتی بوو و لە دانانی سیاسەتی سۆڤێتی لە ئێراندا دەستێکی باڵای هەبوو و لە پاشـانیش لە یەکێتیی سـۆڤێتی موحاکمە و ئیعدام کرا، لە

هەموو ماوەی پەرەئەستاندن و تێکچوونی جووڵانەوەی ئازادیخوازی لــە ئێرانــدا زۆر نالەبــاری کرد و زۆر بڕیــاری فەردیی ئەوتۆی دا کە بە قازانجی سیاســەتی دەرەوەی سۆڤیێتی و جووڵانەوەی دێموکراتی لە ئێران نەبوو. ئەوە بو وەختێک لەشــکری حکوومەتی مەرکەزی بە بیانــووی رێکخســتنی هەڵبژاردنی مەجلیس رووی لــە ئازەربایجان و کوردستان کرد، سۆڤیێتییەکان لەو بڕوایەدا بوون کە پێویستە فیرقەی دێموکراتی ئازەربایجان بەربەرەکانێی ئەم لەشکرە نەکا.

بیجگــە لەوە، ســۆڤیێت تازە لە شــەڕی دووهەمــی جیهانی رزگاری ببوو. نیوەی وڵاتەکەی وێران ببوو، پێویستی بە ئاشتی و ئاسایش و ئاوەدانکردنــەوە هەبوو. وەختێک کە دەرکەوت لەشــکری ئێران نەک وەک لەشــکرێک کە دەیــەوێ هەڵبژاردنی مەجلیس رێک بخا، بەڵکوو وەک لەشکرێکی داگیرکەر کەوتە ئازەربایجان و رۆژی ٢١ی ئازەری ١٣٢٥ گەیشتە تەورێز و هێچ کە بەربەرەکانێش نەکرا، بەڵکوو هێزی کۆنەپەرەست لە ئازەربایجان بۆ کوشتنی دێموکراتەکان دەستیان دایە چەک، ئەو وەختە ئیتر یەکێتیی سۆڤیێتی بیشیویستبا لە ئازەربایجان و هەروەها لە کوردستانیش دیفاع بکا، هیچی پێ نەدەکرا.

راســتییەکیتریش دەبــێ لێــرەدا بگوتــرێ. یەکێتیــی ســۆڤیێتی چــۆن لــە کۆماری کوردســتان دیفاعــی کردبا؟ ئەگەر کوماری کوردســتان خــۆی بەربەرەکانێــی لەشــکری کۆنەپەرەســتی ئێرانــی کردبا و ئەو بەربەرەکانێیــە ماوەیەکیــش درێــژەی هەبــا، ئــەو وەختــە لەوانە بوو یەکێتیی ســۆڤیێتی یارمەتیی کۆماری کوردســتان بــدا. بەڵام کۆماری کوردســتان بەربەرەکانێــی نەکرد و دیفاعیشــی لە خــۆی نەکرد، لەو حاڵەتەدا یەکیتیی سۆڤیێتی بۆ دیفاع لە کۆماری کوردستان تەنها یەک رێــگای هەبوو، ئەویش ناردنی لەشــکری ســۆڤیێتی بــۆ ئێران بوو. بۆ ئــەوەی نــەک یارمەتی بە گەلی کورد بدا، بەڵکوو لە باتی گەلی کورد شــەڕ بکا. دیارە ئەوەش مومکین نەبوو، هەرچەند مێژوو ئەوەیە کە

بووە نەک ئەوە کە دەبوایە ببێ، بەڵام ئایا کۆماری کوردستان دیفاعی لە خۆی کردبا و ماوەیەکیش خۆی ڕاگرتبا، وەزع نەدەگۆڕا؟

ئەمە چەند دەرسێکە لە مێژووی خەباتی گەلی کورد و بە تایبەتی لە تێکۆشانی کۆماری کوردستان لە مەهاباد. لێکۆڵینەوەی زیاتری هەموو بارەکانی پێکهاتن و پەرەئەستاندن و تێکچوونی ئەو کۆمارە دەبێ هەر درێژەی هەبێ.

■ ٦: ڕاپەڕینی جووتیارانی موکریان (١٣٢٩-١٣٣٢)

لە ٢٦ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٢٥ هەتاویدا هێزی داگیرکەری ڕێژیمی پەهلەوی بە بیانووی دابینکردنی «ئەمنیەت» بۆ هەڵبژاردنی «مجلس شورای ملی» کۆماری کوردستان و شاری مەهابادی پێتەختی کۆماری داگیر کرد، سەرۆک کۆمار و گەلێک لە ڕێبەرانی حیزب و کۆمار شەهید کران، بەڵام بە شەهیدکردنی پێشەوا و هاوڕێکانی و زیندانیکردن و ئازاری تێکۆشەرانی حیزبی دێموکراتیش ڕێژیمی شا نەیتوانی ئیرادەی گەلی کورد بۆ خەبات لە پێناو وەدیهێنانی ئامانجەکانیدا تێک بشکێنێ و حیزبی دێمۆکرات پاش ئەو غەدر و زەبرە گەورەیەش زۆر زوو کەوتەوە خۆ و ڕێکخراوەکانی سازمان دایەوە، جەماوەری ڕێک خستەوە و خەباتێکی شکۆداری وە ڕێ خست.

جارێکی دیکەش لە ١٥ی ڕێبەندانی١٣٢٧ی هەتاویدا ڕێژیمی شا هێرشێکی بەربڵاوی کردەوە سەر تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات و ژمارەیەکی زۆریانی خستە زیندان و ئەشکەنجەگاکانیانەوە، کەچی ورەی شۆڕشگێڕانی دێموکرات تا دەهات بەرزتر دەبووەوە و شێلگیرتر و لێبڕاوانەتر لە تێکۆشان هەڵدەچوونەوە.

یەکێک لە ڕووداوە مێژووییەکانی ئەو سەردەمە ڕێفراندۆم بۆ «یاسای ٢٠٪» بوو کە حکوومەتی موسەدیق هێنایە ئاراوە و

لایەنگرانی شا دژایەتییان دەکرد. هەڵوێستی حیزبی دێمۆکرات لە هەمبەر ئەو ڕێفراندۆمە دەنگدان بۆ پەسندکردنی یاساکە بوو کە لە بەرژەوەندیی جووتیارانی زەحمەتکێشدا بوو. لە ئاکامی ئەو هەڵوێستەدا لە هەموو ئەو ناوچانەی کومیتەکانی حیزبی دێموکرات چالاک ببوونەوە، لە بانەوە هەتا شنۆ و سندووس (نەغەدە) دژبەرانی یاساکە و لایەنگرانی حەمەڕەزاشای بکوژی پێشەوا لە بانە ٢ دەنگ و لە مەهابادیش هەر ٢ دەنگیان هێنایەوە. ئەوە بە ڕوونی دەری دەخست کە خەڵکی کوردوستان چەندە لە شا بێزار و چەندە بە ڕێبازی دێمۆکرات وەفادارن. هەروەها لە سەرەتای هاوینی ساڵی١٣٣١ی هەتاویدا کاندیدای حیزبی دێموکرات بۆ دەوری ١٧ی «مجلس شورای ملی» ٨٧٪ی دەنگەکانی خەڵکی ناوچەکەی دەستەبەر کرد کە ئەو هەڵوێستەی کۆمەڵانی خەڵکیش ئاماژەیەکیتر بۆ پشتیوانیی بەربڵاوی خەڵکی کوردستان لە خەباتی جەماوەریی حیزبی دێموکرات بوو.

لە بەستێنی ڕەخساو بۆ خەباتی جەماوەری لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە نێوان ساڵەکانی ١٣٢٩ی هەتاوی تا کۆتایی مانگی گەلاوێژی١٣٣٢ی هەتاوی حیزبی دێمۆکرات لە موکریان بزووتنەوەیەکی شکۆداری جەماوەریی وەڕێ خست کە جووتیار و زەحمەتکێشانی ناوچەکەی لە دژی ڕێژیم و سیستمی زاڵمانەی دەرەبەگایەتی لێک کۆ کردەوە. ئەو بزووتنەوەیە تا ئەو سەردەمە لە کوردستان، ئێران و دەوروبەریدا بێ وێنە بوو. ناوەندی بزووتنەوەکە شاری بۆکان بوو کە بە خێرایی ناوچەکانی گەورکی سەقز، توورجان، دەوروبەری بۆکان، شامات و سندووسی گرتەوە. لووتکەی ئەو بزووتنەوەیە کۆبوونەوەی دەهەزار کەسیی جووتیاران لە ئاوایی «ئاڵبلاغ»ی بۆکان بوو کە لەوێ بڕیار درا شاری بۆکان لە چنگی ژاندارم و نوێنەرانی دەسەڵاتی شا کە ببوونە پاڵپشتی دەرەبەگەکان،

دەربێنن. ئەو بزووتنەوەیە تا «کوودەتا» نگریسـەکەی شـا لە ٢٨ی گەلاوێژی١٣٣٢ی هەتاوی بەردەوام بوو.
سـڵاو لەو رۆڵە تێکۆشـەرانە و ئەو شـەهیدە قارەمانانەی حیزبی دێموکرات کە بزووتنەوی جووتیارانی موکریانیان ڕێبەری کرد.
* ئـەم بابەتـە لـە لایەن بەڕێـز کاک عومـەر غولامعەلـی، ئەندامی کومیتەی ناوەندیی حیزبەوە ئامادە کراوە.

■ ٧: کومیتەی کوردستان و ئازەربایجان (کاک)

پـاش رووخانـی کۆمـاری کوردسـتان رێبوارانـی رێگای پێشـەوا قـازی محەممـەد رێکخراوەکانـی حیزبـی دێموکراتیـان لـە ناوچـەی باکـووری کوردسـتانی ئێـران، موکریـان و تەنانـەت سـنەش بـە یارمەتیـی حیزبـی تـوودە بووژانـدەوە. لـە مەهابـاد کومیتەیەکـی ٦کەسـی بـە نـاوی «کومیتـەی مەهاباد» پێـک دێت کـە ئەندامەکانی بریتی دەبن لە عەزیز یووسفی، رەحیم سوڵتانیان، کەریم ئووەیسی، غەنی بلووریان، عەبدوڵلا ئیسـحاقی و بەرپرسی ئەم کومیتەیەش لە بانەمەڕی ١٣٣٢ەوە عەبدولڕەحمان قاسملوو بووە. ئەم کومیتەیە بە بڵاوکردنەوەی بیروباوەڕی حیزبی دێموکرات، خەڵکی بەرەو خەبات هان دەدا.
لـەو کاتـەدا رێکخراوەکانـی حیزبـی دێموکـرات لە کوردسـتان کە پێوەندیـی تەشـکیلاتییان لەگـەڵ حیزبـی تـوودە هەبوو، لە تەنیشـت حیزبی توودە کە رۆڵی دەفتەری سیاسیی هەبوو لە تاران، لە لایەن کومیتەیەکی تایبەتییەوە بە ناوی «کاک» کە سـێ ئەندامی هەبوو و کورتکـراوەی «کومیتـەی ئازەربایجان و کوردسـتان» بوو بە ڕێوە دەچوون. لەو کومیتە سـێ کەسـییەدا ئەندامێکی دەفتەری سیاسـیی حیزبـی تـوودە، نوێنەرێکـی ئازەربایجـان و نوێنەرێکـی کوردسـتان بەشدار بوون کە نوێنەری کوردستان لە دەوری یەکەمدا سارمەدین

سـادق وەزیری و لە پاش ئەویش دوکتور عەبدولڕەحمان قاسـملوو بووە.

تەشـکیلاتی حیزب لەم دەورەیەدا بە بەشێک لە تەشکیلاتی حیزبی توودە دەهاتە ئەژمار، بە جۆرێک کە کاتێک ئەندامێکی تارانی حیزبی تـوودە دەهاتـە کوردسـتان، ئۆتۆماتیـک دەبـووە ئەندامـی حیزبـی دێموکـرات و ئەگەریـش ئەندامێکـی حیزبـی دێموکـرات دەڕۆیشـتە تـاران، دەبـوو بـە ئەندامی حیزبی تـوودەی ئێران و ئـەم تێکەڵاویی تەشـکیلاتییە تـا کۆنفرانسـی یەکەمـی حیزب کـە لە سـاڵی ١٣٣٤ لە «کەوتەران»ی مەهاباد بە ڕێوە چوو، درێژەی کێشا. لەو کۆنفرانسەدا واتە کۆنفرانسی یەکەم بوو کە بە هۆی «پۆلیسزەدە» بوونی حیزبی توودە کە پاش ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٣٢ ژمارەیەکی زۆری لە ئەندامانی حیزبـی تـوودە گیـران و پۆلیـس نفـووزی کردبووە نێو تەشـکیلاتی حیزبی توودە، بە پێشنیاری دوکتوور قاسملوو پێوەندیی تەشکیلاتیی حیزبـی دێموکـرات لەگەڵ حیزبی توودە پچـڕا و حیزب کومیتەیەکی سـەربەخۆی بـۆ خەبـات لە کوردسـتان دیاری کرد کـە ئەندامەکانی بریتی بوون لە:

عەبدولڕەحمان قاسملوو، عەبدوڵڵا ئیسحاقی، هاشم ئەقەلوتوللاب، عەزیز یووسفی، عەبدوڵڵا عیزەت پوور، ئەسعەد خودایاری.

دوای پێکهێنانـی ئـەم کومیتەیـە بـوو کـە حیـزب سـەربەخۆیی تەشـکیلاتیی خـۆی بـە دەسـت هێنایـەوە، هـە رچەنـد بیروبـاوەڕی توودەیی تا ساڵانێکی درێژ بەرۆکی حیزبی دێموکراتی بەر نەدا و لە هەر قۆناغێکدا بە جۆرێک کێشەی بۆ ئەم حیزبە خۆش کردووە.

■ ٨: پەلاماری پۆلیس بۆ سەر ئەندامانی حیزب (١٣٣٨ـ ١٣٤٣)

لە درێژەی خەباتی تەشکیلاتییاندا، ئەندامانی حیزب پاش رووخانی کۆماری کوردستان لە دوو قۆناغدا کەوتنە بەر هێرشی پۆلیس و بە

زیندانی درێژخایەن و تەنانەت ژمارەیەکیشیان وەک عەزیز یووسفی و غەنی بلووریان بە ئێعدام مەحکووم کران کە دیارە لە بەر دوو هۆکار ئەو حوکمە بە ڕێوە نەچوو و کرا بە زیندانی هەتاهەتایی.

هۆکاری یەکەم دیفاعی نێونەتەوەیی و هۆی دووهەم لە ئارادابوونی شۆڕشی کوردستانی عێراق کە بە رواڵەت ئێران لە دژی ڕێژیمی عێراق پشتگیریی لێ دەکرد. چوونکە نەدەگونجا لە لایەک ڕێژیم پشتیوانی لە کوردی بەشێکی کوردستان بکا و لە لایەکی دیکەوە تێکۆشەرانی کوردی ئێران ئێعدام بکرێن.

لە ساڵی ١٣٣٨دا ژمارەیەک نزیک بە ٢٥٠ کەس و لە دوارۆژەکانی ساڵی١٣٤٣دا دەیان کەسی دیکە کەوتنە بەر پەلاماری پۆلیس و دەستبەسەر کران و ئەمە زەبرێکی کاریگەر بوو کە لە پەیکەری تەشکیلاتی حیزب دەکەوت. دیارە بێجگە لەو ژمارەیە کە گیران و زیندانی کران، ژمارەیەکی بەرچاویش کە ئاگاداری ئەو گرتنانەی ساواکی ڕێژیمی شا بوون، خۆیان گەیاندە کوردستانی باشوور تا ڕۆژەکانی سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران لە دژی ڕێژیمی پاشایەتی لەم بەشەی کوردستاندا مانەوە.

هۆکاری ئاشکرابوون و گیرانی ئەو ژمارە زۆرە لە ئەندامان دەگەڕێتەوە بۆ سێ خاڵ:

١. سیستمی کاری تەشکیلاتی، زەنجیرەیی بوو. بۆیە بە گیرانی کادری رابیت و ئێعتراف کردنی بە پێوەندییەکانیان لە گەڵ باقی ئەندامانی حیزب لە ژێر ئەشکەنجەدا، بەشێکی زۆر لە تەشیکیلاتی حیرب ئاشکرا دەبوو.

٢. نەبوونی پێوەندییەکی خێرا بۆ ئاگادارکردنەوەی ئەو ئەندامانەی کە پێوەندییان بە کەسی دەستگیرکراوەوە هەبوو.

٣. بوونی ژمارەیەک سیخوڕ کە هەم هەڵسوکەوتی ئەندامانی حیزبیان دەخستە ژێر چاوەدێری و هەم نفووز درابوونە نێو شانە

حیزبییەکانەوە.

■ ٩: کۆنگرەی دووەمی حیزب (١٣٤٣)

کۆنگرەی دووەم لە مانگی سەرماوەزی ١٣٤٣ لە گوندی «سونێ» لە کوردستانی عێراق بەسترا و ئەم کۆنگرەیە بە «کۆنگرەی لادان لە ڕێبازی حیزب» ناسراوە، لە بەر ئەوەی لە ساڵی ١٣٣٩ تا ١٣٤٩ حیزبی تووشی وەزعێکی نالەبار کردبوو کە بێجگە لە هێندێک لە ڕێکخراوەکانی حیزب کە دژی سیاسەتی ئەو کاتە خەباتیان دەکرد، حیزب کەوتبووە گێژاوێکەوە کە هەر وا بزانە رابردووی خۆی لە بیر بردۆتەوە. زیانی هەڵسووڕانی سەرۆکایەتیی ئەو چەند ساڵەی حیزب بۆ هەموو ڕێکخراوەکان و گشت جووڵانەوەی کورد و کوردستانی ئێران یەکجار زۆر بوو.

سروشتە تایبەتییەکانی ئەم لادانە!

حیزب تووشی ناسیۆنالیزمێکی بەرچاوتەنگ ببوو کە دژی دێمۆکراسی بوو. ئەوەی پێوەندیی بە بیری پێشکەوتنخوازانەوە هەبا دژی بوو، تا ئەو جێگایە کە ئەگەر کەسێک بە دژی سەرۆکایەتیی ئەو کات نەزەرێکی دەربڕیبایە، بە دوژمنی کورد ناو دەبرا.

ئۆرگانی کومیتەی ناوەندی دەرنەدەچوو، ڕۆژنامەی «کوردستان» کە میراتی کۆماری کوردستان بوو، وە لا نرابوو، «پەروەردەی کادر» بوونی نەبوو و لەو ماوەیەدا بۆ نموونە یەک کەلاسی کادریش پێک نەهات، یان نامیلکەیەک بۆ بەرزکردنەوەی پلەی زانیاریی ئەندامانی حیزب بڵاو نەدەکرایەوە.

ئوسوولی حیزبی بە تەواوی لە ژێرپێ نرابوون. سانترالیزمی دێموکراتیک کە پێوەندییەکانی نێوان سەرۆکایەتی و ئەندامانی حیزب دیاری دەکرد، تەنیا سانترالیزمێکی توندوتیژ کە شێوەی تاکڕەوانەشی هەبوو، بەجێ مابوو. هەموو کارەکانی حیزب شێوەی فەردی هەبوو بڕیار بە فەردی دەدرا و بە فەردی جێبەجێ دەکرا.

کۆبوونــەوەی حیزبــی بــە مانای راســتی خۆی لــە گۆڕێــدا نەمابوو. فەزایەکی پۆلیسی زاڵ بوو بە سەر پێوەندییەکانی نێو حیزبدا.

ئەم وەزعە نالەبارە کە حیزب لەو ماوەیەدا تووشی ببوو، زیانێکی زۆری گەیاندە جووڵانەوەی کوردســتانی ئێران و دوای خســت دوو هۆکاری ئەساسیی هەبوو.

١. ســەرۆکایەتی کــە دوور بــوو لــە وڵات، لــە بــارەی سیاســی و فیکرییــەوە یەکپارچــە نەبــوو، ناکۆکیــی نــاو حیزبە نیشــتمانییەکانی کوردســتانی عێراق شــوێنی خراپی لە ســەر بیروباوەڕ و کردەوەی بەڕێوەبــەران و کادرەکانــی حیــزب دانابــوو و دووبەرەکیــی لــە نێو ئەندامانــی حیزبــدا پێــک هێنابــوو. بەشــێک مەلایی و بەشــێک ببوون بە جەلالی و زۆر جار هێرشــیان دەکردە ســەر بارەگاکانی یەکتر لە کوردستانی عێراق.

٢. پشتیوانیی سەرۆکایەتیی پارتی دێموکرات لە عەبدوڵڵا ئیسحاقی ببووە هۆی ئەوەی کە ناوبراو دەسەڵاتی تەکڕەوانەی خۆی بە سەر ئەنداماندا بسەپێنێ.

کۆنگــرەی دووەمی حیزب لە هەلومەرجێکدا پێک هات کە شــێوەی بانگکردنــی ئەندامــان هیچــکام لە پێوەرەکانی پێویســتی تێــدا رەچاو نەکرابــوو. نوێنەرانــی کۆنگــرە بــە چەشــنێک هەڵبژێردرابــوون کــە پەیڕەوی بیروباوەڕی ســەرۆکایەتی بن. زۆرکەس لەوانەی کە مافی بەشــداربوونیان لە کۆنگرەدا هەبــوو، لەم مافە بێبەش کران. هێندیک کە پێش لەو ماوەیە بۆ بەشداریی کۆنگرە هاتبوون بە زۆری تفەنگ دەرکران.

بڕیارەکانی کۆنگرە لادان لە رێبازی حیزب بوو. ئەو بەرنامەیە کە دانرابوو لە کۆنگرەدا، پایەیەکی سیاســی نیزامیی هەبوو و زۆرتر لە بەرنامەی حیزبێکی ناسیۆنالیســتی تۆخ دەچوو کە لەگەڵ رابردووی پێشکەوتنخوازانەی حیزب یەکی نەدەگرتەوە. هیندێک بڕیاری لە سەر

چەند دڵسۆزێکی حیزب لە کۆنگرە دەرکران کە نموونەی زاڵبوونی ئیدەی پۆلیسی لەم کۆنگرەیەدا بوو. لە نموونەکانی ئەو بڕیارانە دەتوانین بە تۆمەتبارکردنی پێشەوا قازی محەممەد بە خەیانەت، دەرکردنی دوکتور قاسملوو لە حیزب، دیاریکردنی مەلا مستەفا بارزانی، ڕێبەری شۆڕشی کوردستانی باشوور وەکوو سەرۆکی حیزب و مامۆستا هەژاری شاعیر وەکوو ئەندامی ڕێبەری ئاماژە بکەین (کە هەر ئەندامی حیزبیش نەبوون و بۆ خۆیان لە کۆنگرەشدا بەشدار نەبوون و دواتریش ئەو بڕیارەیان ڕەت کردەوە. مامۆستا هەژار پێی ڕاگەیاندبوون کە ئەو نەک هەر خۆی بە ئەندامی حیزب نازانێ، بەڵکوو لە بنەڕەتدا خۆی بە کوردی ئێرانیش نازانێ).

■١٠: جووڵانەوەی ٤٦–٤٧ تابۆی لەشکان نەهاتوویی دەشکێنێ

جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٦-٤٧ یەکێک لە ئازایانەترین جووڵانەوەکان بە دژی ڕێژیمی پاشایەتی بوو. ئەم جووڵانەوە لە هەلومەرجێکدا هاتە ئاراوە کە کوودەتای ٢٨ی گەلاوێژی ساڵی ١٣٣٢ سەرکەوتبوو. ڕێژیمی پاشایەتی لە ناوچەکانی دیکەی وڵات دەسەڵاتی تەواوی هەبوو و لە باری نێونەتەوەییەوە لە وەزعێکی زۆر باشدا بوو. لەگەڵ زۆربەی وڵاتانی شەرق و غەرب پێوەندیی دۆستانەی هەبوو، هەر بۆیە بە ئاسوودەیی هەموو هێز و توانای نیزامیی خۆی روو کردە کوردستان و لەم بارەوە دەکرێ بڵێین، جووڵانەوە لە هەلومەجێکی ناموناسیبی نێوخۆیی و نێونەتەوەییدا دەستی پێکرد.

جووڵانەوەی ٤٦-٤٧ تا ڕادەیەک لە ڕووی ناچاری و بە پەلە و بە بێ زەمینەسازی دەستی پێ کرد. بەڵام دیسانیش توانی ١٨ مانگ دەوام بێنێ و ڕێژیم لەگەڵ نیگەرانی و خەسارەت بەرەوڕوو بکا. ئەم جووڵانەوە نیشانی دا کە ئیدیعای قەدەر قودرەتیی ڕێژیمی پاشایەتی و دام و دەزگای جەهەننەمیی ساواک کە بە وتەی «دیوار موش دارد،

موش هم گوش دارد» خەڵکیان تۆقاندبوو، فڕوفیشاڵ و ئەفسانەیەک زیاتـر نیـە. ئەم ئەزموونە نیشـانی دا کە ڕێژیمی پاشـایەتی ئەوەندە بەهێـز و زەربەناپەزیـر نیە و لە ئاکامی ئـەم جووڵانەوەیەدا بوو کە شـانە چریکییەکانی موجاهیدین و فیداییەکان سـاز دران و جەریانی «سیاکەل»ی لێ کەوتەوە.

دەرسـی دیکـەی جووڵانـەوەی ٤٦-٤٧ ئـەوە بـوو کـە نیشـانی دا خەڵکی کوردستان چ ورەیەکی بەرز و پوتانسیێلێکی شۆڕشگێڕانەیان هەیـە و ڕێبەرانـی جووڵانەوەش نیشـانیان دا کە چەندە شۆڕشـگێڕ و خەباتـکاری راسـتەقینەن. ئـەوان بـە بەربەرەکانی تا دوا هەناسـە نیشانیان دا کە چەندە فیداکار و لەخۆبردوون.

شۆڕشـگێڕانی ٤٦-٤٧ لـە جەریانـی دەسـتپێکی شـۆڕش، لە چەند نامەیەکدا پێوەندی بە شەهیدی نەمر دوکتور قاسملوو دەکەن و لێرە وەک نموونە نامەی کاک «ئیسـماعیل شـەریفزادە» کە سـاڵی ١٣٤٧ لە گوندی دارینەی بانە لە گەمارۆی ٥٠٠ کەس لە هێزەکانی ڕێژیمی پاشـایەتی، پـاش شـەش سـاعەت بەربەرەکانی لەگەڵ سـێ هاوڕێی پێشمەگەیدا شەهید بوو، دەخەمە بەرچاو:

«.. ئەورۆ تۆفانێکی بە تەوژمی شۆڕشـگێڕانە سەرانسەری وڵاتەکەمانی داگرتووە و هەموو لایەک بە هومێدێکی بێپایانەوە دەڕواننە خەباتی نەتەوەکەمان و ئەگەر بێت و بە شـێوەیەکی عیلمی و دڵسـۆزانە بە ڕێوە ببرێت و تێکۆشـەرە دڵسۆزەکان و تێگەیشـتوو و پێگەیشـتووەکانی سیاسـی و ڕووناکبیـرە شۆڕشـگێڕەکان بێنە کایەوە و جڵەوی کاروبار بە دەسـتەوە بگرن، ئەودەم داری هومێدی هەموو لایەک بە تەواوی وە بەر دێ و نەتەوەکەمان بە ئامانجی خۆی دەگات».

نامەی شەهید «سولەیمان موعینی» بۆ کاک د.قاسملوو:

«برای بەڕێز و خۆشەویست، کاک دوکتور ڕەحمان!

لە پاش سـڵاو هیوادارین سـاغ و سـڵامەت بن. بەو بۆنەوە باشـترین سـڵاومان هەیـە بۆ گشـت برایان. ئەحواڵـی خاو و خێزانـی ئێمـە پرسـیار بکـەی لـە ژیانێکـی پـڕ لـە پەرۆشـی و پـەژارەدا شـەو و رۆژ دەکەینـەوە لـە بـەر ئـەوەی هیـچ ئیمکاناتێکمان نیە و مریشکیش دەنووک بە سەرمان دا ئەدا و خەریکن بێکۆڵن. ماڵی قولی دراوسێمان پاڵەپەستۆمان ئەدەن و تەنگیـان پـێ هەڵچنیویـن، منداڵـە وردەکەی دنیایـان بە دار و لاسـتیق تـێ بـەر داوین و بە هەمـوو توانایانـەوە خەریکی بنکۆڵ و دەرکردنمانن. لەو خانووە کە مافی باب و باپیرمانی پێـوە هەیـە، بـە قەوڵـی خۆمـان ماڵیان لـە خانەخـوێ حەرام کـردووە و لـەو لایشـەوە زۆریـان نۆکەر و دەسـتوپێوەندیی مـل ئەسـتووریان بـۆ گرتوویـن، هەمـوو رۆژێ دەوری ئـەو خانـووە ئـەدەن، دەرگاو پەنجەرەیـان پێوە نەهێشـتووە. ئێمە ئـەوا تەنیـا بـە برسـێتی و رووتی و نـەداری هەموو شـتمان وەمل گرتووە و رێگای هاتنەژووریان نادەین. دراوسـێکانیش وەک ماڵـی مـام شـەریف و ئەوانـە بن ئەوانیش کـە بڕیاریان دابوو لە راسـت ئەو خانووەوەی ئێمە چاو بنووقێنن و داوای بـەش و دەرکردنـی ئێمە نەکەن، بـەڵام ماڵی قولی ئەو رۆژانە هەندێکیان لە زار گوشیون. ناکرێ بڵێم بەرهەڵستیمان ئەکەن، بەڵام ئەوەی پێشتر گوتوویانە ئەیڵێنەوە.

خـۆ بـە ناشـوکری نەبـێ ئێمـەش فریادڕەسـێکمان نیـە بە دادمـان بـگا، رەحمی خوای نەبێ. بـەڵام بەخوا هەتا کەلاکمان نەکـەوێ، ئـەو خانـووە قوراویـە کـە ئیرسـی ئەژدادمانـە و دڵمان پێوەیەتی، بە گەنجینەی دنیای نافرۆشـین. تا ئێسـتاش بەهانەیـان پێگرتوویـن منداڵیـان ناردووینـە سـەر بـەڵام هەر بـۆ خۆیان تێشـکاون. منداڵەکانی ماڵی خۆمان بەرهەڵسـتێکی

پیاوانەیان کردوە».

■ شیکردنەوەیەک بۆ ڕاپەڕینی چەکدارانەی ٤٦ ٤٧

لە ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندیدا بۆ کۆنگرەی سێهەم

ڕاپەڕینـە چەکدارانەکـەی سـاڵانی ٤٦ ٤٧ لـە مێـژووی خەباتـی حیزبەکەمانـدا دوای کوودەتـای ڕەشـی گەلاوێـژی ١٣٣٢ بێ وێنەیە و بە لاپەڕەیەکی پڕ لە شـانازیی خەباتی گەلەکەمان و گەلانی ئیران دژی دەسەڵاتی سەرەڕۆی پاشایەتی دادەنرێ.

لەم ڕاپەڕینەدا کە هەژدە مانگی خایاند، زۆر کادری بەنرخی وەک سـمایلی شـەریفزادە، مەلا ئاوارە، سـولەیمان موعینی و عەبدوڵڵای موعینـی و بـە دەیـان ئەندامـی تیکۆشـەری حیـزب شـەهید کران و سـەریان لـە ڕێگای بیروباوەڕیانـدا دانا و بە هەزاران کەس گیران و جەزرەبـە دران و لـە دادگای نیزامیـی زەمانی شـەڕدا بە مەرگ یان حەبسـی دوور و درێـژ مەحکـووم کـران، یان لە کوردسـتان لە نێو کـەس و کاریـان هەڵقەندران و بـۆ مەڵبەندەکانی دیکەی ئێران دوور خرانەوە.

لـە بیرەوەریـی ئەو کارەسـاتە خۆێناوییـەدا بە پێویسـتی دەزانین شـیکردنەوەیەکی ڕاپەڕینەکە پێشـکەش بە هاونیشـتمانانی تێکۆشەر بکەیـن بۆ ئەوەی لەگەڵ بیرەوەریی فیداکاری و گیانبازیی ڕۆڵەکانی حیزب و گەلەکەمان، هەڵە و کەموکۆڕییەکانی رابردوومان دەستنیشان کردبێ تا لە قۆناغی ئێستا و داهاتوودا دووپاتە نەبنەوە. ریزی هەرە گەورە لە شـەهیدانی ڕێگای ئازادیی گەلەکەمان بەرز ڕاگرتنی ئاڵای خەبات و کۆڵنەدانە بۆ وەدیهێنانی ئەو ئاواتانەی هاوڕێیانی حیزبی و ڕۆڵەکانی گەل گیانی شیرینیان لە پێناویاندا بەخشی، ڕاستکردنەوەی هەڵەکان و نەهێشـتنی کەموکۆڕی و ئامادەیی هێرشـبردن بۆ سـەر دوژمـن، دەبنـە هـۆی ئەوە کـە گەلەکەمان لە چوارچێـوەی ئێرانیکی دێموکراتیکـدا بـە خودموختـاری بـگا و ئاواتـی شـەهیدانی ڕێـگای

ئازادیی کورد و شەهیدانی ڕێگای ئازادیی ئێران بێتە دی.

■ هەلومەرجی عەینیی سەروبەندی دەستپێکردنی جووڵانەوە

دەستپێکردن بە جووڵانەوەی چەکداری لە سەرەتای ساڵی ٤٦دا، بەرهەمی لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی عەینیی وڵات بە شێوەیەکی گشتی نەبوو، بەڵکوو بەرهەمی لێکدانەوەی بەشێکی کادر و ئەندامانی حیزبی، ئەویش لە کوردستانی عێراق بوو. ئەم هەڤاڵانە لە بەر وەزعێکی کە لە ئەنجامی سیاسەتی راونان و گرتن و تەحویلدانەوەی تێکۆشەرانی کوردی ئێران لە لایەن رابەرایەتیی جووڵانەوەی کوردستانی عێراقەوە تووشی هاتبوون، بڕیاریان دا چەکدارانە بگەڕێنەوە وڵات. راستە گەلی کورد لە کوردستانی ئێران لە ژێر ستەمی نەتەوایەتی و چینایەتیدا دەیناڵاند و وێڕای گەلەکانی غەیرە فارسی ئێران لە هەموو هەقێکی نەتەوایەتی بێبەش بوو، ئازادییە سەرەکییەکانی بەشەر بە بێشەرمی لە لایەن کاربەدەستانی ڕێژیمەوە پێشێل دەکران و بە هەزاران رۆڵەی ئازادیخوازی کورد و غەیرە کورد لە سیاچاڵەکانی ڕێژیمدا بوون، بەڵام تەواوی ئەوانە بە مانای ئامادەبوونی وەزعێکی عەینیی لەبار بۆ راپەڕین نەبوون. لەوکاتەدا ناکۆکیی نێوان دەزگای حاکمە و خەڵک هێندە توندوتیژ نەبوو کە بگاتە سنووری پێکهەڵپژان و تەقینەوە. ئەو قەیرانە گشتییەش لە گۆڕێدا نەبوو کە نە چەوساوە و ژێردەستەکان ئامادە بن وەک پێشوو بژین و نە چەوسێنەران بتوانن بە کەیفی خۆیان وەک رابردوو لێخوڕن. کاتێک وەزعی گشتیی عەینی لە ئێرانێکی پان و بەریندا ئاوا بۆ راپەڕین نالەبار بێ، هەڵاواردنی کوردستان و دانی حوکمی ئەوە کە وەزع توندوتیژە و بۆ شۆڕش ئامادەیە، حوکمێکی دوور لە مەنتیق و حەقیقەتە.

بوونی پشتی جبهە و کاناڵ بۆ پێوەندیی دەرەوە و هێنانی یارمەتی، یەکێک لە پێداویستییە سەرەکییەکانی هەر جووڵانەوەیەکە.

کوردستانی عێراق بە هۆی سیاسەتی چەوتی رابەرانی جووڵانەوەی کوردستانی عێراق نەک هەر ئەو پشتی جبهەیە نەبوو کە یارمەتیدەری جووڵانــەوەی کوردســتانی ئێــران بــێ و ببێ بــە رێــگای دابینکردنی پیداویســتییەکانی جووڵانــەوە، بەڵکــوو بە گوێرەی بڕیــاری بارزانی، سەرانســەری ســنوور لــە کــوردە راپەڕیوەکانــی کوردســتانی ئێران گیرابوو بۆ ئەوەی نەتوانن کەڵک لە کوردستانی عێراق وەک کاناڵێک بۆ پێوەندیی دەرەوە وەربگرن.

لێرەدا پێویستە ئەمەش وە بیر بخەینەوە کە جووڵانەوە بە جیددی داوای یارمەتیــی هەمەچەشــنەی لــە هێزەکانــی ئۆپۆزیســیۆن کرد و تەنانــەت هێندێــک بەڵێنیــی پــێ درا، بــەڵام بەداخــەوە ئــەو بەڵێنییانە هــەر وا مانــەوە و یارمەتییەکی کە کۆمەک بە مانەوە و بەهێزبوونی جووڵانەوە بکا، لە گۆڕێدا نەبوو. دەرکردنی بەیاننامە بۆ رای گشتی ســەرنجی بیروڕای جیهانی بۆ لای کارەســاتی کوردســتانی ئێران و پێکهێنانــی خۆپیشــاندان دژی رێژیــم لــە وڵاتانــی ئۆرووپــا و .. تەنیا یارمەتییەک بوون کە بە جووڵانەوەی گەلی کوردی ئێران کرا.

■ هەلومەرجی زەینیی وڵاتەکەمان لە سەروبەندی جووڵانەوەدا

لــە ســەروبەندی دەســتپێکردنی جووڵانەوەی چەکداریــی ٤٦ ٤٧دا پــێ بــە پــێ لەگــەڵ لەبــار نەبوونــی وەزعــی عەینــی بــۆ جووڵانەوە، وەزعی زەینیش لەبار نەبوو. هێزە سیاسیەکانی دژی رێژیم تووشی دووبەرەکــی ببــوون و داوێنــی تێکۆشــانی دژی ریژیمیــان بــە هۆی سیاســەتی راونان و کوشــتوبڕی حکوومەتەوە هەر دەهات تەســکتر دەبــوو. هیــچ هاوکارییەکــی عەمەلی و نزیکییەک لــە نێوان هێزەکانی سیاســیی دژی رێژیم هەســتی پێ نەدەکرا. لە کوردستانیش گرتن و راونانــی ئەندامانــی حیزبی لە رەشــەمەی ٤٢ و بەهاری ١٣٤٣ بووە هۆی ئەوە کە ســەدان کەس بگیرێن و بە ســەدانیش پەڕیوەی عێراق بن.

کادر و ئەندامانی راکردوو، چ ئەوانەی ١٣٣٨ بەرەو عێراق چووبوون و چ ئەوانــەی لــە ١٣٤٢ەوە رۆیشــتن، لە جیاتی ئــەوەی عێراق بکەنە پێگــە بــۆ ســازکردنەوەی پێوەنــدی و پێکهێنانی رێکخــراوی حیزبی، کەوتنە گێژاوی دووبەرەکی و هێندە سەریان بە گیرەوکێشەی عێراق گــەرم بوو کــە زیندووکردنــەوەی رێکخراو لە کوردســتانی ئێرانیان وەک ئەرکی سەرەکی لە بیر چووەوە.

«کوردایەتــی» کــردن و دوژمنایەتیی بیروباوەڕی پێشــکەوتووانە بــوو بە بنێشتەخۆشــکەی زۆربــەی رێبەرایەتیی حیزبــی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە گەرمێن. هەر لە ژێر تەئسیری ئەم بۆچوون و لێکدانەوەشدا بوو کە رابەرایەتیی ئەو سەردەمەی حیزب و زۆربەی کادر و ئەندامانــی پەڕیــوە، ئەرکی خەبات لــە وڵات و بووژاندنەوەی حیزبیــان لــە ئێران خســتبووە پشــت گــوێ و بۆ کوردســتانی عێراق خەریکــی خەبــات وجبهەوانــی بــوون، بــەو هیوایــە کــە گۆیــا جاری کوردستانی عێراق دەگەیەنینە پلەیەک و پاشان بە یارمەتیی کوردی عێراق کوردستانی ئێرانیش یەکلا دەکەین.

ئەو رابەر و کادر و ئەندامانە ئەگەر جاروباریش رێگایان کەوتباوە وڵات یــان بــۆ فەعاڵیــەت هاتبــان، زیاتــر مەبەســتیان کۆکردنــەوەی یارمەتی و شڕەوبڕە و بژێوی بۆ راپەڕینی کوردستانی عێراق بوو، نەک کار و باری بنەڕەتی یان واتە پێکهێنانی رێکخراو لە کوردستانی ئێراندا.

بەربەرەکانــێ دژی ئــەم چەشــنە بۆچوونــە بــوو کــە بەرەبــەرە جموجــۆڵ پێک دەهات، ئەم مەســەلەیە کــە کاری بنەڕەتیی ئەندامانی حیزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێران، کاری سیاسی و رێکخراوەیی لــە ئێراندایــە، هەر دەهات لایەنگری زیاتــر دەکرد. بەرهەمی هەوڵ و تێکۆشــانی ئــەو کادر و ئەندامانــەی کە لایەنگری ئــەم رێبازە بوون، ســازکردنی رێکخــراو لــە دەوروبەری شــارەکانی سەردەشــت، بانە،

مەهاباد و شاپوور (سەڵماس) بوو.

راست لەو کاتەدا کە هیوای دوارۆژێکی گەشەدار لەو چەشنە خەباتە دەکرا، رابەرانی جووڵانەوەی کوردستانی عێراق رێگای گرتن، راونان، دوورخستنەوە و تەحویلدانەوەی کوردە تێکۆشەرەکانی ئێرانی گرتەبەر. ئەم هێرشە ناجوامێرانە بوو بەهۆی ئەوەی کە هێندێک لە کادر و ئەندامانی حیزب بە سەرکردایەتیی شەهید سولێمانی موعینی بەرەو وڵات بگەڕێنەوە. گەڕانەوەی سولێمان و هەڤاڵانی بوو بە هۆی ئەوە کە لێپرسراوانی جووڵانەوەی کوردستانی عێراق توند و تیژی بەرانبەر بەو کوردە ئێرانییانە زیاد کەن کە بیری تێکۆشانی دژی رێژیمی شایان لێ دەکردنەوە. هەڤاڵ مەلا رەحیم (ویردی)، قوربانیی ئەو سیاسەتەی لێپرسراوانی جووڵانەوەی عێراق دەرهەق بە تێکۆشەرانی کوردی ئێران بوو.

زیادکردنی فشار و گوازتنەوە و خستنە ژێر چاوەدێریی ئەو کادر و ئەندامانەی کە لە عێراق وەک پێگە بۆ کاروباری ئێران کەڵکیان وەردەگرت، بوو بە هۆی ئەوەی کە ئەم دەستەیەش مەترسیی گرتن و تەحویلدانەوەیان ببوو بە جیددی، لە کاتێکدا کە رێکخراوی ساوای حیزبی تەنیا لە بەشێکی چکۆلەی کوردستاندا پێک هێنرابوو، بەرەو ئێران بگەڕێتەوە.

ئاشکرایە ئەم رێکخراوە ساوایە، لەگەڵ ئەو کادر و ئەندامانەی کە لە پێشدا گەڕابوونەوە وڵات سەرەڕای هاوکاری و یەکگرتن، دیسان ئەو کەرەستەیە نەبوون کە جووڵانەوە لە سەر شان و شەپیلکیان خۆ راگرێ و ئەو هێزە نەبوون چ لە باری مادی و چ لە باری مەعنەوییەوە کوردستانێکی پان و بەرین داگرنەوە و زەمینەی زەینی لە چوارچێوەی کوردستاندا ئامادە بکەن. بە گرتنە بەرچاوی مەیدانی تێکۆشانی جووڵانەوە و بەراوردی لەگەڵ کوردستان و گرینگتر لەوەش لەگەل ئێران، پلەی مەترسیی ئەو کارە و گرینگیی ئەو بارە

قورسە کە دەکەوتە سەرشانی جووڵانەوە و رابەرایەتییەکەی، زیاتر دەردەکەوێ.

زۆر بە جێیە ئەم مەسەلە بنچینەییەش وە بیر خەینەوە کە هەڤاڵانی بەشـدار لە سەرکردایەتیی راپەڕینەکەدا، هەر چەند ئەندامی حیزبێک بوون، بەڵام هاوبیر و هاوکردەوە نەبوون و بە شـێوەیەکی تێکڕایی پێڕەوییان لە تیئۆرییەکی زانستی و شۆڕشگێڕانە نەدەکرد کە بەردی بناغەی هەر کردەوە و راپەڕینێکە و بەرنامەیەکی سیاسی و روونیان نەبـوو کـە لـە رێـگای رێکخـراوەوە بیگەیەننە کۆمەڵانـی خەڵک و لە رێگایەوە کار لە مێشک و هەستیاندا بکەن و هێزیکی مادی پڕ توانای لێ پێک بێنن، بەم جۆرە دەردەکەوێ کە ئاسۆی جووڵانەوەکە چەند تاریک بوو.

راسـتە هەڵسـووڕێنەرانی جووڵانـەوە لـە کۆنفرانسـێکدا کە دوای گەڕانەوە بەسـتیان، ریزە بڕیارێکیان بۆ شـکڵی کارکردن و دابەشـی کار دەرکـرد، بەڵام لـە نێوان بریاری کوتوپڕ و دیاریکردنی ئەرک و مل راکێشـان بۆ دیسـیپلین و وازهێنان لە نەزەری شەخسـیدا فەرق زۆرە. هەڤـاڵان نەیانتوانیبـوو واز لـەو بیروبـاوەڕ و کردەوانە و لەو هەستان و دانیشتنە بێنن کە لە ماوەی ساڵەکانی دەربەدەریدا قەدیان پێـوە گرتبـوو. هەر بۆیەش زوو زوو بایان دەدایەوە سـەر بۆچوون و لێکدانەوەی پێشوویان.

■ هەڵەکانی رابەرایەتیی جووڵانەوە

١. گرتنە پێشی سیاسەتی دیفاعیی پاسیڤ

مارکـس دەڵێ: پێویسـتە بەر لە شـۆڕش هەموو پێداویسـتییەکانی شـۆڕش بگریە بەرچاو، پاشـان دەسـت بە شـۆڕش بکەی. ئەگەر بە بـی ئەم کارە دەسـتت بە شـۆڕش کرد، تاقە رێگای بـی ئەملاوئەولا هێرشە. دیفاع مەرگی راپەڕینی چەکدارانەیە.

رابەرانـی جووڵانـەوەی ٤٦ ٤٧ لـە سـەر کەمئەزموونـی و

کەمدەرەتانــی، هــەر لە ســەرەتای کارەوە تووشــی ریــزە هەڵەیەکی تاکتیکیی زەق و بەرچاو هاتن کە لە باری ستراتیژییەوە بوو بە هۆی فەوتانیان. کادر و پێشــمەرگەکان کاتێک کوردستانی عێراقیان بەجێ هێشــت یــان پێیان بەجــێ هێڵرا و گەڕانەوە کوردســتانی ئێران، تەنیا بــۆ باوباوێــن و ئــەم دێ و ئەو دێ کــردن نەگەڕانەوە وڵات، بەڵکوو بە مەبەستی دەستپێکردنی خەباتی چەکدارانە گەڕانەوە وڵات. راستە چەکوچۆڵیــان لە بەرانبــەر چەکوچۆڵی دوژمندا شــتێک نەبوو، بەڵام ورەی دوژمنیــش ئــەو ورەیــە نەبــوو کە دوایــە پەیدای کــرد. کاتێک دەســتەیەکی دژی رێژیــم لــە دەرەوە دەگەڕێتــەوە و ئــەولا و ئەمــلا دەکەن، خۆیان هەر ناوێکی لێ بنێن، دوژمن ئەو کردەوە بە راپەڕینی چەکــداری دژی خۆی دادەنێ و بۆ نەهێشــتنی هــەوڵ دەدا. هەڤاڵانی راپەڕیــو لــە جیاتــی ئــەوەی هــەر لــە ســەرەتادا چــوار پێنــج زەبری گورچووبــڕی وێنەی شــەڕی سپیسەــنگ، هەر خۆیــان لەم لاوئەولا حەشــار دەدا و جاروباریش بە دزی سنووری کوردستانی عێراقیان دەپەڕاند و لە گەرمێن دەحەسانەوە! لە کاتێکدا کە دوژمن دوای ئەو زەبرە، زۆربەی پاســگا لاوازەکانی خۆی هەڵگرتن و پاشەکشــەیەکی کاتی و تاکتیکیی دەست پێ کرد.

خۆبواردن لە شــەڕ و گرتنەپێشــی سیاسەتی دیفاعیی پاسیڤ بوو بە خۆرەیەک کە هەم جووڵانەوەکەی دەخوارد و هەم کاری دەکردە ســەر هەســت و مێشــکی ئــەو خەڵکــەی کــە بە گوێــرەی توانــا نوای راپەڕیوەکانی دەدا.

٢. پــاک نەکردنــەوەی مەڵبەنــدی جووڵانــەوە لــە هاودەســتەکانی رێژیم

رابەرانی جووڵانەوە لە ماوەی هەژدە مانگدا بێجگە لە چەند هەنگاوی ســەرەتایی هەوڵی خاوێنکردنەوەی مەڵبەندی تەسکی جووڵانەوەیان نــەدەدا. سســتی و خاوی بەرانبــەر بەوانەی پیــاوی دوژمن بوون و

کـردەوەی دژی جووڵانەوەیان شـاراوە نەبـوو، دەبوو بە هۆی ئەوە کـە ڕێژیـم زیاتر ئەوانە لە گیانی کادر و لێپرسـراوە پێشـمەرگەکان بەردا و بۆ لای خۆیان ڕابکێشـێ. سـەیر ئەوەیە لە هێندێک مەڵبەنددا مەلایەکـی جاسـووس بە نـاوی ئەوەی کە خاوەنی خزم و کەسـە و ئاغایەکـی خۆفـرۆش بـە ناوی ئـەوەی خزم و عەشـیرەتی زۆرە، لە سزادان و لەناوبردن معاف بوون. نەبوونی بڕشت بۆ پاککردنەوەی مەڵبەنـدی تێکۆشـان بـوو بـە هۆی ئەوە کـە ڕۆڵەی وەک ئـاوارە لە داو بخرێ و هەڵمەت و مەلا ڕەحیم فریوی ئاغا و مەلای خۆفرۆش بخۆن و واز لە ریزی جووڵانەوە بێنن.

٣. نەبوونـی بەرنامـەی ڕوون لـە بـاری مەسـەلەکانی سیاسـی، ئابووری و کۆمەڵایەتی

بەرنامەیەکـی ڕوونـی سیاسـی، ئابـووری و کۆمەڵایەتی لە گۆڕێ نەبوو. تەبلیغاتی گشتیی ڕابەرانی جووڵانەوە لە باسی بەشخوراویی گەلەکەمـان و پێویسـتیی گەیشـتن بـە مافـی نەتەوایەتـی و ئـازادی بــە شـیوەیەکی موتڵەق تێپـەڕ نەدەبوو. جووڵانـەوە بەرنامەیەکی بۆ وەرزێڕان نەبوو کە ٩٠ لەسـەدی گرانایی ڕاپەڕینیان لە سـەر شـان بـوو. وەرزێـڕی مەڵبەندی ڕاپەڕین نەیدەزانـی ڕاپەڕین چ دیارییەکی بۆ ئەو لە هەگبەدایە و سبەینێ لەگەڵ ئاغا تەکلیفی چییە؟

ڕابەرانـی جووڵانەوە لەم ماوەی درێـژەی جووڵانەوەدا گۆڤارێک، ڕۆژنامەیەک، تەنانەت دوو سێ بەیاننامەیان سەبارەت بە ئامانجەکانی جووڵانـەوە لـە مەڵبەنـدی جووڵانەوە و لە وڵاتدا بـڵاو نەکردەوە. بۆ ئەوەی دۆسـت و دوژمن بزانن ئەو چەند دەسـتە چەکدارەی دێن و دەچن و دەکوژن و لێیان دەکوژرێ، دەڵێن چی و چییان دەوێ؟ (لە مـاوەی جووڵانەوەی چەکداریدا تەنیـا بەیاننامەیەکیان بڵاو کردەوە) کەمتەرخەمـی لەو مەسەلەشـدا هەر دەگەڕێتەوە سـەر ناشـارەزایی ڕابەرانی جووڵانەوە و نەدیتنی نەخشەی ئاگادارکردنەوە و ڕاکێشانی

سەرنجی خەڵک بۆ لای داخوازییە رەواکانی جووڵانەوە.

٤. بە هێند نەگرتنی دامەزراندنی رێکخراو و بەرینتر کردنی مەیدانی تێکۆشان

جووڵانەوەی ٤٦ ٤٧ بە کردەوە ئەهمیەتی پێویستی بە رێکخرای نهێنی نەدا و بوونی چەکدارەکان لە مەڵبەند بوو بە هۆی ئاشکرابوونی زۆربەی ئەوانەی پێوەندییان بە حیزبەوە بوو. بێجگە لەوەی کە بۆ بەرینترکردنی دایرەی تێکۆشانی حیزبی هەنگاو هەڵنەبڕا و کاری رێکخراوەیی و نیزامی هەر لە سنووری ئەو مەڵبەندانەدا مایەوە کە بەر لە گەڕانەوە کاریان لێ کرابوو، بۆ بەرینترکردنی تەشکیلاتی حیزبی لە مەڵبەندی تێکۆشانیشدا کارێک نەکرا. دیارە تەنگەبەریی ئەو مەیدانەش کاری گەمارۆدان و سەرکوتکردنی جووڵانەوەی هاسانتر دەکرد. بۆ تاریخ دەبێ بگوترێ کە لەگەڵ هەمووی ئەو کەموکۆڕییانەش، کۆمەڵانی زەحمەتکێشی گەلی کورد بە هەموو توانای خۆیانەوە داڵدەی تێکۆشەرانیان دەدا و پشتیوانییان لێ دەکردن.بەڵام بە داخەوە رابەرانی جووڵانەوە نەیانتوانی کەڵک لەو یارمەتییە بێ دریغەی زەحمەتکێشانی گەلەکەمان وەربگرن.

■ ئەو دەرسانەی کە دەبێ لە جووڵانەوەی ساڵەکانی ٤٦ ١٣٤٧ وەریان بگرین:

١. بۆ ئەوەی جووڵانەوەیەکی شۆڕشگێری بەرەو سەرکەوتن بچێ، پێویستە ئەو جووڵانەوە لە لایەن حیزبێکەوە بەڕێوە بچێ کە خاوەنی بیروباوەڕی پێشکەوتووانە و شۆڕشگێڕانە بێ. بە بێ حیزبی شۆڕشگێڕ و بە بێ چەکداربوون بە بیروباوەڕی پێشکەوتووانە، جووڵانەوەی شۆڕشگێڕانەش لە ئارادا نیە.

٢. بۆ ئەوەی شۆڕش لە وڵاتێکی پان و بەرین و فرەگەلی وەک ئێراندا سەرکەوێ، وجوودی بەرەیەکی یەکگرتووی هێزەکانی میللی و پێشکەوتوو پێویستە، بەرەیەک کە نەک بە قسەو لە سەر

کاغەز، بەڵکوو لە مەیدانی کردەوەدا، نەخشــی رابەریی جووڵانەوەی سەرانســەری بگێڕێ و کاری رێکخستنی هەنگاوەکانی شۆڕشگێڕان لــە مەڵبەنــدە جیاوازەکانــدا و رێنوێنیــی خەبــات بــەرەو ســەرکەوتن بگرێتە ئەستۆ.

٣. بۆ ئەوەی گەلی کورد وەک هێزێک لە شۆڕشی داهاتووی وڵاتدا نەخشی هەبێ و داخوازیەیکانی لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتدا بێنێتە دی، پێویســتە رێکخراوەکانــی حیزبی بە گوێرەی هەلومەرجی نــوێ زینــدوو بکرێنــەوە و ئەندامان بە بیروباوەڕی شۆڕشــگێڕی و زانستی تەیار بکرێن.

٤. بوونــی بەرنامەیەکــی روونــی ئابــووری و کۆمەڵایەتی، رێبازی سیاســیی روون، تاکتیــک و ســتراتیژی دیــار و ئاشــکرا ئاســۆی ســەرکەوتن تــا رادەیەکــی زۆر دەردەخــەن و دەبنــە هــۆی ئەوە کە ریزی دۆستەکانی ستراتیژیکی چ لە ناوخۆ چ لە دەرەوە دیاری بێ.

٥. دەســتکردن بە شــۆڕش هێنــدە گرینگ نیە، گرنــگ درێژەدانە بە شــۆڕش. هــەر شۆڕشــێک هەلومەرجــی عەینی و زەینیــی بۆ رەچاو نەکرابــێ و بــە گۆتــرە بە بــێ هەڵســەنگاندنی وەزعی خــۆ و دوژمن و هەلومەرجی نێونەتەوایەتی دەســت پێ کرابێ، ســەرکەوتنی نیە و رەنگە تێک بشکێ.

■ ١١: گەڕانــەوەی دوکتــور قاســملوو و بووژاندنــەوەی حیزبــی دێموکرات (١٣٤٩ ١٩٧٠)

شۆڕشی ١٩٥٨ی زایینی (١٣٣٧ی هەتاوی) لە عێراق بە سەرۆکایەتیی عەبدولکەریم قاسم لە ١٤ی ژووئیەی ئەو ساڵەدا سەرکەوت و مەلا مستەفا بارزانی کە پاش ١٢ ساڵ لە یەکێتیی سۆڤیێتەوە دەگەڕێتەوە بــو عێــراق، لــە پــراگ دەبێتــە میوانی دوکتــور قاســملوو و داوای لێ دەکا ئەویــش لــە گەڵــی بگەڕێتــەوە و لەم پێوەندییــەدا پێداگریی زۆر

دەکا، بۆیە پێکەوە دەگەڕێنەوە بۆ عێراق. لە گەڕانەوەی یەکەمی دوکتور قاسملوودا عەبدوڵڵا ئیسحاقی ناسراو بە ئەحمەد تەوفیق وەک نەفەری یەکەمی حیزب دەمێنێتەوە و لەگەڵ دوکتور قاسملوو کۆ دەبنەوە بۆ بووژاندنەوەی حیزب، ئەو هەوڵە بە هۆی فیکر و بیروباوەڕی عەشیرەیی ئەحمەد تەوفیق و جیاوازیی بۆچوونیان لەگەڵ دوکتور قاسملوو سەری نەگرت، پاش سەر نەکەوتنی لەم هەوڵەدا بە دوکتور قاسملوو ڕادەگەیەنن کە لە ماوەیْ ٢٤ کاتژمێردا دەبێ عێراق بە جێ بهێڵێ. بەم چەشنە دوکتور قاسملوو لە ساڵی ١٣٣٩ تا ١٣٤٩ لە دەرەوەی وڵات دەمێنێتەوە و ئاگاداری تێکوشانی حیزب ئەبێ.

■ دەرچوونی بەیاننامەی ١١ی ئازاری ١٩٧٠

ساڵی ١٩٧٠ جارێکی دیکە دوکتور قاسملوو دەگەڕێتەوە بۆ کوردستانی عێراق و لەگەڵ چەند کەس کۆنفرانسی سێهەم پێک دێنن کە پێکهێنانی ئەو کۆنفرانسە چەند گیروگرفتێکی لە پێش بوو، یەکەم ئەوە بوو کە ڕێبەرایەتی توانای بەڕێوەبردنی کاروبارەکانی نەبوو، واتە دەبوا هەموو شتێک لە سەرەتاوە دەست پێ بکرێت، لە لایەکی دیکەشەوە باڵی حیزبی توودە نفووزێکی زوری هەبوو، واتە سانترالیزمێکی بۆرۆکراتیک لە حیزبدا پێک هاتبوو کە زور دژی دیموکراسی بوو، هەروەها هەستێکی بەستراوەیی بەرانبەر بە یەکێتیی سۆڤێتی و وڵاتانی سۆسیالیستی پێک هێنابوو، لە لایەکی دیکەوە تێکەڵاوی لەگەڵ شۆڕشی ئەیلوول لە کوردستانی باشوور ناسیۆنالیزمێکی بەرچاوتەنگی تێدا پێک هێنابوون و ماکیاولیزمی کردبووە باو، بەو مانایە کە لەگەڵ هەموو کەس دەکرێ ڕێک بکەوی و کاریگەری لە سەرت دابنێ. لەوانەش خەراپتر دوو شتی دیکە بوو کە ئەندامانی حیزب لە هەموو شتێک پێیان گرینگتر بوو: یەکێکیان ئەوە بوو کە چەک و پارە بۆیان لە هەموو شتێک گرینگتر بوو،

دووهــەم ئەوە بوو کە نووســین و تەشــکیلات هیــچ مانایەکی نەبوو. پێش گەڕانــەوەی دوکتــور قاســملوو کۆنفرانســی دووهــەم گیرابوو و باڵــی ناسیۆنالیســتی بریتــی لە ئەمیری قازی، حەســەن رەســتگار، عەبدوڵڵا حەسەنزادە و مامۆستا هێمن پێک هاتبوو، لە لایەکی دیکەوە محەمەد ئەمین سراجی کە لە ساڵی ١٣٤٧ چووبووە بەغدا و یوسف رێزوانی کە ئەویش لە بەغدا بوو و کاسـبیی دەکرد وەک باڵی چەپ و پێشکەوتنخواز بوون.

لــە کاتــی گەڕانەوەی دوکتور قاســملوودا تەشــکیلاتێک لــە گۆڕێدا بــوو کــە بەرنامــە و پێــڕەوی نێوخــوی نەبــوو کە چوارچێــوەی کار و تێکوشــانیان و ســەلاحیەت و دەســەڵاتی ئەندامان روون بکاتەوە. لــە رێبەرایەتیــی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی دووهەم کەســانێکی ئەوتۆ نەمابوونەوە، ئەحمەد تەوفیق کوردستانی عێراقی بە جێ هێشتبوو و بە کورتی دەبوایە لە سـیفرەوە دەسـت پێ بکرێتەوە، یەکەم پێشنیار کە دوکتور قاسملوو پێشکەش بە ئەندامانی دانیشتووی کوردستانی عێراقــی دەکا، دانانــی بەرنامەیــەک بــوو کــە لــە ژێــر ســێبەری ئــەو بەرنامەیەدا تێکۆشــان دەســت پــێ بکاتەوە، پاش ئــەوەش ئەندامانی حیزب کۆ بکرێنەوە و کونفرانســێک بگیرێت تا مەشــرووعیەت بدەن بە رێبەرایەتی.

سەرەتا رێبەرایەتییەکی ٧ کەسی دیاری دەکرێن کە بریتی دەبن لە دوکتور قاسـملوو، یووسف رێزوانی، محەمەد ئەمین سراجی، ئەمیر قازی، عەبدوڵڵا حەسەن زادە، حەسەن رەستگار، کەریم حیسامی.

نووســینی بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆ درابوو بە دوکتور قاســملوو و بـۆ نوســینی ســێ مانـگ کاتــی پــێ درابوو. لــەو کاتــەدا پێکهێنانی یەکێتییەکی فیکری لە نێو ئەندامادا پێویســت بوو، لە بەر ئەوەی کە لەو کاتەدا سێ تەیفی فیکری لە حیزبدا هەبوو کە بریتی بوون تەیفی فیکریی توودەئیستی بە نوێنەرایەتیی کەریم حیسامی، تەیفی فیکریی

مائۆئیستی بە نوێنەرایەتیی محەمەد ئەمین سراجی و تەیفی فیکریی ناسیونالیستی بە نوێنەرایەتیی ئەمیر قازی.

کارێکی دیکە کە زۆر گرینگ بوو و پێویست بوو کاری لە سەر بکرێ، سەربەخۆیی سیاسی بوو. لەو کاتەدا حیزب خاوەنی رادیۆیەک دەبێ و حکوومەتی عێراق داوای لێ دەکا کە لە رادیۆکەدا دژی مەلا مستەفا و شۆڕشی ئەیلوول قسە بکرێ. حیزب ناچێتە ژێر باری ئەم داواکارییە، هەر بۆیە حکوومەتی عێراق رادیۆکەی پێ دادەخات.

بۆ بووژاندنەوە و پێکهێنانی تەشکیلاتی نێوخۆیی دوو نەفەر دیاری دەکەن و تەنانەت بو گرینگیدان بە کاری نێوخۆیی دوو کەس لە ئەندامانی نێوخۆ وەک ئەندامی رێبەرایەتی دیاری دەکرێن، بەڵام لەم هەوڵەیاندا سەرناکەون.

■ ١٢: «کۆنگرەی سێهەمی حیزب» (١٣٥٢)

کونگرەی سێهەمی حیزب لە مانگی رەزبەری ١٣٥٢ لە بەغدا بە رێوە چوو. لەو کۆنگرەیەدا کۆمەڵێک بڕیار دەرچوون کە بەم شێوەیەی خوارەوە باسیان لێ کرا:

خەبات بۆ وەدیهێنانی ئێرانێکی ئازاد و دێموکرات و وەدەستهێنانی مافی خودموختاری بۆ گەلی کورد. بۆ گەیشتن بەم مافەش دەبێ لە هەموو شێوەکانی خەبات کەڵک وەربگیرێت. دروشمی رووخاندنی رێژیمی پاشایەتیش لە دەستووری کاری بەرێوەبەریدا بووە و بۆ وەدیهێنانی ئەم مەبەستە هەوڵی پێکهێنانی بەرەیەکی نیشتمانیی سەرانسەری، لە هێزە دێموکرات و چەپەکان دراوە. بۆ وێنە لە رۆژنامەی کوردستان، ژمارەی ٣٤، کە لە گەلاوێژ و خەرمانانی ١٣٥٣ دەرچووە، لە سەر پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی لە بابەتێکدا بە ناوی»پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی ئەرکی مێژوویی هەموو هێزە نیشتمانییەکانە»، هاتووە:

.. لـە کۆمەڵـی ئەمـڕۆی ئێرانـدا دوو بـەرەی لێکجیـا لـە بەرامبـەر یەکتـر راوەسـتاون و دژی یەکتر خەبات دەکـەن. لە لایەک توێژێکی کەمێک ئەریسـتۆکرات و کۆنەدەرەبەگ و سـەرمایەداری کۆمپرادۆر بە سـەرۆکایەتیی شـا و دەرباری پەهلەوی کە بە زۆری سـەرەنێزە و ئیعدام و رەشەکوژی دەسەڵاتیان بە دەستەوە گرتووە، لە لایەکی دیکـەوە کۆمەڵانـی خەڵک و رێکخراوە نیشـتمانییەکانن کە لە هەموو تێکۆشـانێکی ئاشـکرا بێبەش کراون. رێژیمی دیکتاتۆریی پاشـایەتی بە هۆی سـازمانی ئەمنیەت و سـەرەنێزەی لەشـکرەوە هێزی خۆی سـەپاندووە و هەمـوو ویسـت و داخوازێکـی رەوای خەڵک بە گوللە وەڵام دەداتەوە.

لـە پاش شـەڕی دووهەمـی جیهانی تا ئێسـتا حیـزب و رێکخراوە سیاسییەکانی وڵات دژی دیکتاتۆری و سەرەڕۆیی پاشایەتی خەبات دەکەن و بۆ هێنانەسـەرکاری حکومەتێکی نیشـتمانی و دێموکراتێک تێدەکۆشن. گەلانی ئێران لە پێناوی وەدیهێنانی ئەم ئامانجەدا زۆریان قوربانی داوە و فیداکارییان کردووە، بەڵام سەر نەکەوتوون. یەکێک لە هۆیەکانی سەرنەکەوتن و تەنانەت تێشکان و پاشەکشە ئەوە بووە کـە لـە نێـوان حیزب و رێکخـراوە نیشـتمانییەکانی ئێرانـدا یەکیەتیی خەبات و تێکۆشان، بەرنامەی سیاسیی هاوبەش و بەرەی یەکگرتوو نەبووە.

.. مەسەلەی پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی لە وڵاتی ئێمەدا لەمێژە لە بەرنامەی خەبات و تێکۆشـانی زۆربەی حیزبە نیشـتمانی و ئازادیخوازەکانـدا جێـی کراوەتەوە و هەوڵی بۆ دراوە. زۆر حیزب و رێکخـراوی نیشـتمانی بەهـەق لەسـەر ئەو باوەڕە بـوون کە دژی دوژمنی هاوبەش دەبێ خەباتی هاوبەش بکرێ.

.. چەنـد کۆسـپ و بەرهەڵسـتی بەرچـاو هاتوونەتـە سـەر رێگای پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشـتمانی کە بۆ ئەوە دەبن بە کورتی

باسیان بکەین...

دامەزراندنی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی لە هەلومەرجی ئێستای ئێراندا ئەرکی هەموو حیزبو ڕێکخراوێکی سیاسییە کە خۆی بە دژی ڕێژیم و بە دڵسۆزی گەلانی ئێران بزانێ. تێکۆشانی تێکڕای هێزە ئازادیخوازەکانی ئێران و دانانی بەرنامەیەکی یەکگرتووی خەبات، نەک هەر دەتوانێ لە ژوورەوەی وڵات توانای هێزەکانی دژی ڕێژیم و کۆمەلانی گەل کۆ بکاتەوە، بەڵکوو دەرەتانی پڕوپاگەندە و تەبلیغاتی بەدرۆی ڕێژیم ببڕێ و بیروڕای گشتی لە سەر وەزعی نالەباری وڵات روون بکاتەوە و ڕێژیم لە مەیدانی نێونەتەوەییدا تاق بخاتەوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانیی بە یەکێک لە دروشمەکانی خۆی داناوە، تا ئێستا چەند جار لەو بارەوە بیروڕای خۆی دەربڕیوە. حیزبی ئێمە لە هەلومەرجی ئێستای ئێراندا تێکۆشان بۆ پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی بە یەکێک لە مەسەلە گرینگەکانی رۆژ دەزانێ.

لە راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا بۆ کۆنگرەی سێهەم گوتراوە: حیزبی ئێمە لەو بڕوایەدایە کە بۆ پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانیی گەلانی ئێران پێویست نیە هەموو ڕێکخراوە سیاسییەکانی بەشدار ئیدئۆلۆژی و بەرنامەی سیاسی و ئامانجەکانی ستراتیژیکیان وەک یەک بێ. هەر حیزب و ڕێکخراوێک دەتوانێ سەربەخۆیی ئیدئۆلۆژیک و ڕێکخراوەیی خۆی بپارێزێ و لە کاروباری تەشکیلاتی و تەبلیغاتیی خۆیدا سەربەست بێ. سەرۆکایەتیی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی دەبێ لە گشت بەشداران پێک بێ».

■ ١٣: ئالوگۆڕەکانی سەروبەندی شۆڕشی گەلانی ئێران بەپێی لێکدانەوەی شەهید دوکتور قاسملوو لەو سەردەمەدا

وڵاتی ئێمە لە ساڵی ١٣٥٦دا هێندێک رووداوی تازەی بە خۆیەوە دیت، کە لە مێژووی تازەی ئێران، یان بە جۆرێکیتر بڵێین لە چوار یەکی چەرخی دواییدا وێنەیان نەبینراوە. ئەگەر لە ساڵی ١٣٤٩ بەم لاوە ژمارەیەک لە رۆڵە تێکۆشەر و پێشەنگەکانی گەلانی ئێران لە دژی دەسەڵاتی دیکتاتوری راپەڕیبوون و بنکە و بنیاتەکانی رێژیم و ئاغا ئیمپریالیستەکانی ئەویان پەلامار دەدا، لە ساڵی رابردوودا تووڕەیی و بێزاری دەربڕین لە دەسەڵاتی سەرەڕۆی حکوومەتی شا، ئەو تەنگەبەرەی پەڕاند و خۆی گەیاندە نێو کۆمەڵانی هەراوی خەڵک و چین و توێژە جۆربەجۆرەکانی گەلانی ئێران.

لە ساڵی رابردوودا مانگرتن و خۆپیشاندانی خەڵک لە تاران و شارە گەورەکانی وڵاتدا بە ڕادەیەک بەربڵاو بوو کە ڕێژیمی شا ئەو ئیدیعایەی بۆ نەچێتە سەر کە گۆیا دوژمنەکانی تەنیا ژمارەیەکی کەم لە «دین وەرگەڕاو» و «بەکرێگیراوی بێگانە»ن و بە هاندانی بێگانە دەیانەوێ پیشی پێشکەوتنەکانی ئێران بگرن.

لە ئەنجامی ئەم وەزعە تازەیە و لە ژێر تەوژمی بیرەباوەڕی گشتیی جیهانیدا کە رۆژبەرۆژ زیاتر دەنگی بێزاری و تووڕەیی خۆی دژی کردەوە و ئاکارەکانی ریژیم بەرز دەکردەوە، حکوومەتی شا ناچار بوو نەختێک پاشەکشە بکا و ئەگەر تەنیا بۆ رواڵەت بازی و فریودانیش بێ، چەند شتێکی وەک سەردانی نوێنەرانی رێکخراوی جیهانیی مافی مرۆڤ لە هێندیک لە زیندانەکانی ئێران و دامەزرانی کۆمیتەی بەرگری لە مافی مرۆڤ قبووڵ بکا و ئەگەر هێندێک رخنەی شەڕە زێڕینگەرانەشی لێ بگیرێ، نێوچاوان تێک نەنێ و وە سەر خۆی نەیەنێ.

■ ئەم ڕووداوانە چیمان پیشان دەدەن؟

ڕەنگە هیچ گومان لەوەدا نەبێ کە ئەم ڕووداوانە لەسەر یەک نیشانەی دەستپێکردنی قۆناخێکی تازە لە ڕووبەڕووبوونەوەی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران لەگەڵ حکوومەتی دیکتاتور و سەرەڕۆی پاشایەتیدان. دیارە ئەمە وەک دیاردەیەکی نوێ لە وەدەنگ هاتن و بێزاری دەربڕینی خەڵک لە کردەوە دژی گەلییەکانی ڕێژیمی شادا، بۆ هەموو گەلانی ئێران و ڕێکخراوە پێشڕەوەکانیان جێگای هیوا و دڵخۆشییە و نیشانەی ئەوەیە کە بەکارهێنانی دەسەڵاتی تاکەکەسی و زوڵم و زۆری لە ڕادەبەدەر و ناتەبایی ئابووری و کۆمەڵایەتی، بەرەبەرە هەلومەرجی عەینی بۆ ڕاپەڕین و شۆڕشی سەرتاسەریی ئێران ئامادە دەکەن.

بەڵام ئەوەندەی پێوەندیی بە «گۆڕان»ی سیاسەتی حکوومەتی حەمەڕەزا شاوە هەیە، نابێ ئەو نەختە پاشەکشەیەی کە لە سەرەوە باسمان کرد، تێکۆشەرانی ئێران بخاتە گومانەوە کە گویا ڕێژیمی شا دەست لە سیاسەتی زەبر و زەنگ هەڵدەگرێ و چەشنە دێموکراسییەکی وەک ئەوەی لە وڵاتانی ئورووپاییدا هەیە دەگرێتە پێش. نابێ پێمان وابێ سبەینێ و دووسبەی ڕێژیمی شا پێشی ئازادییە دێموکراتییەکان بەرەڵا بکا و خەڵکی ئێران بتوانێ لە ڕێگای خەباتی پارلمانی و خۆپیشاندانی خەیابانییەوە بە ئاواتە لەمێژینەکانی بگات!

هەموومان دەزانین کە حکوومەتی شا لە سیاسەتی نێوخۆدا هەر وەک جاران و بە زیادەوەش ڕۆژ بەڕۆژ هەوڵ دەدا قودسیەتی!! ڕێژیمی پاشایەتی زیاتر بچەسپێنێ و دەرەتانی هیچ چەشنە خۆدەرخستنێک بە هێزە نێشتمانییەکانی ئێران نادا و هەتا دێ زیاتر بۆ کۆکردنەوەی دەسەڵات لە دەستی بنەماڵەی پاشایەتی

و چڵکاوخۆرەکانـی دەربـاردا هەوڵ دەدا. لە سیاسـەتی دەرەوەشـدا تێدەکۆشێ هەرچی زیاتر بەستراوەیی سیاسی و ئابووری و نیزامیی ئێران بە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و وڵاتە سـەرمایەدارییەکانی ئورووپـای رۆژئـاوا پتـەو بکا. ئـەو هەوڵ و تەقەلایـەش کە رێژیمی شـا بـۆ زیاتـر نزیکبوونـەوە لـە حکوومەتـە کۆنەپەرەسـتەکانی ناوچـە و بـۆ بەسـتنی پەیمانێکـی نیزامـی لەگـەڵ رێژیمـە سـەر بـە ئیمپریالیسـتەکانی خەلیج دەیدا، لە هیچ کەس شـاراوە نیە. کەوا بوو، ئـەو تـۆزە پاشەکشـەیەی رێژیمی شـا و ئەو چـاوڕاوەی دەربارەی «دێموکراسـی»! لە دەزگا تەبلیغاتییەکانـی ئێرانەوە بڵاو دەکرێتەوە، بـە هیـچ جـۆر بەڵگـە و نیشـانەی گۆرانـی ناوەڕۆکـی راسـتەقینەی رێژیمـی ئیڕان نین و لە باشـترین حاڵەتدا «دەریچەی ئیتمینان»ێکن بـۆ کـەف وکـوڵ دامرکاندنـەوەی کۆمەڵانی تووڕە و رق هەسـتاوی خەڵکی ئێران. تاقیکردنەوە دەری خستووە کە هەر کاتێک حکوومەتی شـا تۆزقاڵێک هەسـت بە مەترسی بکا، پەنا بۆ زەبروزەنگ و ئاکارە جەهەننەمییەکانـی دەبـا و چلکاوخۆرەکانی سـاواک و ژاندارمری لە گیانی رۆڵەکانی خەڵک بەر دەدا. رووداوەکانی ئاخری مانگی رێبەندانی تەوریز بەڵگەیەکی زیندووی راسـتی و دروسـتیی ئەو لێکدانەوەیەن. لە خۆپیشـاندانی خەڵکی تەورێزدا پۆلیسـی شـا هەر کە هەسـتی بە بەرینی و بەربڵاوبوونی خۆپیشاندانەکە کرد، بێ سێ و دوو لێکردن سینگی رۆڵە بێ دیفاعەکانی ئەو شارەی دایە بەر مەودای شەستتیر و شـەقام و کۆڵانەکانـی تەورێـزی بە خوێنی بێتاوانان سـوور کرد. هەر چەند بە قسـەی تەبلیغاتچییەکانـی رێژیم ژمارەی قوربانیەکانی ئـەو خۆپیشـاندانە لـە سـێزدە کـوژراو و ١٢٥ بریندار زیاتـر نەبوو، بەڵام هەر بە قسەی رادیۆی دۆستە سەهیونیستەکانی شا ٧٥ کەس کوژرابـوون و ژمـارەی بریندارانیـش لـە ٣٠٠ کـەس زیاتر بوو. خۆ ئەمەش دەزانین کە ژمارەی ئەو کەسـانەی بە تاوانی بەشـداربوون

لەو خۆپیشـاندانەدا گیراون، هەر بە گوێرەی بەیاننامە ڕەسمییەکانی دەوڵەت، خۆی لە ٨٠٠ کەس داوە و تا ئێستا گرتن و ڕاونان درێژەی هەیە. بێجگە لەوە کە تەورێز تا ئێسـتا وەک شـارێکی داگیرکراو، بە تانک و زرێپۆشەکانی دژی نیشتمانیی شا گەمارۆ دراوە.

گرتـن و موحاکمـە کردنـی خوێندکارانـی زانسـتگاکانی تـاران و تەورێز و شیراز و بەشداری خۆپیشاندانەکەی قوم و زۆر نموونەی تری لەو بابەتەمان بە دەستەوەن، بەڵام دەرێژ کردنەوەی ئەو باسە لێرەدا پێویست نیە و با بێینە سەر ئەسڵی مەتڵەب مەبەست:

ئـەوە بۆ هەشـت سـاڵ دەچێ کـە جموجۆڵی چەکدارانە لـە ئێراندا بـە ڕاپەڕینەکـەی سـیاهکەل دەسـتی پـێ کـردوە و لەگـەڵ ئـەوەی جەللادەکانی ڕێژیم هەموو توانای خۆیان بۆ خاشـەبڕکردنی بە کار هێناوە و پێچەوانەی ئەوەی کە کاربەدەستان زۆر جار ڕایانگەیاندوە کـە ناحەزانـی ڕێژیـم بنەبـڕ بـوون و کـەس نەماوە سـەر نەفەسـی هەڵباوێ، هەر جارە لە شـوێنێک سـەری هەڵداوەتەوە و لێدانی بنکە و بنیاتەکانی دوژمن تەقریبەن بێ پسانەوە درێژەی هەبووە. ماوەی ساڵێکیشـە بەربەرەکانێی خەڵک شـێوەیەکی تازەی وەرگرتووە و لە کۆڕوکۆمەڵـە ئاشـتییەکانەوە بیگـرە تـا دەگاتە دەسـتە و ڕێکخراوە مارکسیسـتییەکان، لـەو بەربەرەکانێیـەدا بەشـدارن. کەچـی لەگـەڵ هەمووی ئەوانە، تا ئێسـتاش حکوومەتی دژی نیشـتمانیی شـا وەک دوڵبای سەلیمی جەوهەری سواری شان و شەپیلکی گەلەکانی ئێران بووە و هەر وەک جاران پرزەی لە خەڵک بڕیوە.

تـۆ بڵێـی هەمـووی بـە نەتیجـە نەگەیشـتبێ ئـەو خەباتـە و بەربەرەکانێیـە چـی بێ؟ بە کەمێک وردبوونەوە بۆمان دەر دەکەوێ کـە هـەر دوو جۆرەکانـی خەباتـی ئـەم هەشـت سـاڵانەی دوایـی و ئەگـەر نەختێـک بگەڕێینـەوە دواتـر، بزووتنـەوە چەکدارانەکـەی ٤٦ ١٣٤٧ی کوردستانیشـی لەگـەڵ بـێ، چەنـد شـەرتێکی بنەڕەتیـی

سـەرکەوتنیان تێـدا نەبـووە، وەک هـاوکاری و هەنـگاو ڕێکخسـتنی هێزە نیشـتمانییەکانی ئێران، ڕاکێشـانی کۆمەلانی هەراوی خەڵک بۆ کۆڕی خەبات و تێکۆشان، سەرکردایەتی کردنی ئەو خەباتە لە لایەن بەرەیەکـی یەکگرتـووی نیشـتمانییەوە کە خاوەنـی بەرنامە و ئامانج و سـتراتیژییەکی روون بێ و سـەرئەنجام بە گژداچوونی ڕێژیم لە هەموو شـوێنێک و لە تەواوی جبهەکاندا. بە درێژایی ئەو هەشـت نۆ دە سـاڵەی باسمان کرد هەمیشە جوولانەوە لە ناوچەیەکی بچووکدا تەنگەبەر بۆتەوە کە ڕێژیم بە ئاسانی توانیویەتی گەلەکۆمەکی بکاتە سـەری و تێکی بشـکێنی. لە سـاڵی ڕابردووشدا سـەرەڕای فەرەوان بوونی ئەڵقەی بەرەنگار بوونەوەکە، دیسان خەباتەکە پچڕ پچڕ بووە و لە لایەن هێزێکی سیاسیی شۆڕشگێڕیشەوە ڕێنۆێنی و ڕابەرایەتی نەکـراوە. ئەمـە جگە لەوەش کە شـێوەی خەباتەکە شـێوەی خەباتی ئاشـتیخوازانە دژی ڕێژیمێک بووە کە لە زمانی گوللە بەو لاوە هیچ زمانێک نازانێ. هەر ئەندازە هەلومەرجی عەینی لەباریش بێ، ئەگەر هەلومەرجـی زەینـی ئامـادە نەبـێ و ڕێکخراوەیەکـی شۆڕشـگێڕ بە بەرنامەیەکـی روونی سیاسـییەوە سـەرۆکایەتیی خەباتی کۆمەلانی خەڵکـی تێـدا وە ئەسـتۆ نەگـری، ناتوانـێ بەرهەمێکـی باشـی لـێ وەربگرێ و دەستی زۆرداران لە سەر زۆرلێکراوان کورت بکرێتەوە. بەلام هەلومەرجی زەینی، واتە بوونی ڕێکخراوەیەکی شۆڕشـگێڕ بۆ ڕابەرایەتـی کردنی خەبات، دەتوانێ ئەوپـەڕی کەڵک لە هەلومەرجی لەبـاری عەینـی وەربگـرێ. ڕەنگـە یەکێـک هەبـێ بڵـێ ناتەباییەکانی کۆمەڵـی ئێـران سـەرئەنجام ڕۆژێک هەر دەتەقێتـەوە و کۆتایی بەم وەزعەی ئێستا دێنن. دیارە ئەوە لە خۆیدا شتێکی ڕاستە و بێگومان مێژوو ڕێگای خۆی دەبڕێ و ڕۆژێک لە ڕۆژان ئەم دەورو دووکانە دەپیچێتەوە. بەلام نابێ لە بیرمان بچێ کە ئەوە پرۆسەیەکی دوور و درێژە و هیچ پەکی بەوە نەکەوتووە کە ئەو گۆڕانەی ئێمە دەمانەوێ

بە ساڵێک پێک دێ، یان بە هەزاران ساڵ. شۆڕشگێڕیش هەر بەوە دەڵێن کە ئەو ڕەوتە مێژووییە خێراتر بکا و ڕێگای دوور و درێژ بە ماوەی کورت ببڕێ. کەوابوو، هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆن بو سەرکەوتن بە سەر دوژمندا و بۆ وەدیهێنانی ئاواتە لەمێژینەکانی گەلانی ئێران تەنیا یەک ڕێگایان لە پێشە، ئەویش یەکگرتنە لە بەرەیەکی نیشتمانیدا و لەسەر بەرنامەیەکی ڕوونی سیاسی کە داخوازیە سەرەکییەکانی هەموو گەلانی ئێران و هەموو چین و توێژە نیشتمانییەکانی خەڵکی وڵاتی ئێمەی تێدا گڵاڵە کرابێ.

بەڵام ئەرکی ئێمەی تێکۆشەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان چیە؟

کەم کەس هەیە نەزانێ کە کوردستانی ئێران شانسی ئەوەی هەیە یەکێک لە سەنگەرە هەرە قایمەکانی شۆڕشی سەرتاسەریی ئێران بێ. کەوابوو هەر بەرەیەکی نیشتمانی کە لە دواڕۆژدا پێک بێ، چار ناچار یەکیک لە لایەنە ئەساسییەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانە. دەبێ ئەوە بزانین کە هەر چەند حیزبی ئێمە لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی ئێراندا کاریگەرتر بێ، لە باری یەکگرتوویە نیشتمانییەکەشدا شوێنێکی گرینگی دەبێ و سەرئەنجام گەلەکەشمان دوای ڕزگاربوونی ئێران بەروبوویەکی زیاتری لە خەباتی لەمێژ ساڵەی خۆی پێ دەبڕێ.

جا بۆیە ئەوەی حیزب و گەلەکەمان جێگای شیاوی خۆیانە لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی ئێرانی وەربگرن، ئەرکی تێکۆشەرانی حیزبی ئێمەیە کە زیاتر بچنە نێو کۆمەڵانی گەلی کورد و چین و توێژەکانی کۆمەڵی کوردەواری لە دەوری درۆشمەکانی حیزب کۆ بکەنەوە. هەر ئەوەندە بەس نیە کە لە ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکانی حیزبدا لە سەر سیاسەتی حیزب قسە بۆ خەڵک بکەن. دەبی بە هەموو توانای خۆمانەوە بچینە نێو خەڵک، لە نزیکەوە لە ڕاز و ویست و داخۆازییەکانیان ئاگادار بین و لە سەر سیاسەت و ڕێباز

و بەرنامە و ئامانجەکانی حیزب روونیان بکەینەوە.

هێندێک لە هاوڕێیان پەرەگرتنی رایەڵکە جاسووسییەکانی ساواک بۆ نزیکبوونەوە لە خەڵک و لێکهەڵاواردنی چاک و خراپ و دۆست و دوژمن لە نێو ریزەکانی کۆمەڵدا بە کۆسپ دادەنێن. بەڵام نابێ لە بیرتان بچێ کە بۆ لێک جیاکردنەوەی دۆست و دوژمنێش و بۆ بێهێزکردنی رایەڵەکانی ساواکیش، بێجگە لە چوونە نێو خەڵک رێگایەکیترمان نیە.

یا ئەو راستییەشمان لە بەرچاو بێ کە ئەوەی سازمانی ئەمنیەت لە بارەی نفووز و دەسەڵاتی خۆیەوە بڵاوی دەکاتەوە، بە تایبەتی لە کوردستاندا بەشی زۆری فروفیشاڵ و چاووڕاوەی ریژیمی شا نە تا ئێستا توانیویەتی و نە قەتیش دەتوانێ پێگەیەکی کۆمەڵایەتی لە نێو رۆڵە زەحمەتکێشەکانی کۆمەڵدا بۆ خۆی پەیدا بکا. گەلی کورد حیزبی دێموکراتی کوردستان بەو هێزە سیاسییە دەناسێ کە بۆ یەکەم جار لە مێژووی نەتەوەی کورددا لە بەشێکی نیشتمانەکەیدا حکومەتێکی میللیی ئەویش لە شکڵی جومهووریدا بۆ کورد دامەزراندووە. لەو کاتەوە کە حیزبی دێموکراتی کوردستان دامەزراوە، هیچ هێزێکی سیاسیی دیکە نەیتوانیوە لە کوردستاندا ریشە دابکوتێ و پەرە بگرێ. بە هەزاران رۆڵەی گەلەکەمان کە ئێستا ئێمە پێوەندیی رێکخراوەییمان پێیانەوە نیە، رۆژێک لە رێکخراوەکانی حیزبی ئێمەدا تێکۆشاون و تا ئێستا بە حیزبەکەمان وەفادار ماونەوە. ئەوانە نەک هەر لە رێزی گەل دەرنەچوون، تەنانەت رێگای هێزێکی سیاسیی دیکەشیان نەگرتۆتە بەر. هەوڵ و تێکۆشانی جیددی و بێ پسانەوەی ئێمە دەتوانی بە ماوەیەکی نیسبەتەن کورت زۆربەی ئەوانە بێنیتەوە نیو رێزەکانی حیزب و لەشکرێکی گەورە لەو رۆڵە بە ئەمەکانە پێک بێنێ. بە تایبەتی کە توندوتیژ بوونی ناتەباییەکانی کۆمەڵی ئێستای ئێرانیش هۆیەکی یارمەتیدەری ئەو مەبەستەیە.

مەســەلەیەک ماوە کە پێویستە ئیشارەی پێ بکرێ. ئەویش ئەوەیە کـە وەک بـۆ خۆمان دەزانین ماوەیەکی زۆرە بەو جۆرەی پێویســتە نەچووینــە نیـۆ خەڵک و ئەمەش بۆتە هۆی ئەوەی کە کاتێک دەچینە نێویـان و بانگیـان دەکەیـن بـۆ نێو ریزەکانــی حیزب، بێجگـە لەوانە کە بە راسـتی تێکۆشــەرن و مانای راسـتەقینەی خەبات و تێکۆشان دەزانن، لەگەڵ چەند دەستە ئینسانێک بەرەوڕوو دەبین کە هەر چەند پاکن و دڵسۆزی گەل و نیشتمانەکەیانن، چەشنە بیروڕایەکی هەڵە و نادروستیان هەیە. راکێشانی ئەو جۆرە کەسانە بۆ مەیدانی خەباتی بە کردەوە هەوڵ و تێکۆشان و سەبر و سیکەدانێکی نائاسایی پێویستە. بـۆ نموونــە هێندێک کــەس کە بەداخەوە ژمارەشـیان کەم نیە کاتێک داوای هــاوکاری و تێکۆشــانیان لــێ دەکەی، لە وەڵامـدا دەڵێن : «لە هەلومەرجی ئێســتادا کە «هیچ لە گۆڕێدا نیە» ئامادە نیم هاوکاریی رێکخراوەیی لەگەڵ حیزب بکەم، بەڵام با بگاتە رۆژی خۆی، بزانە بە ســەروماڵەوە تێدا دەبم یان نا؟ دیارە مەبەســتیان لە رۆژی «خۆی» ئەو کاتەیە کە حیزبی ئێمە ســەنگەری چیاکانی کوردســتان ئاوەدان دەکاتەوە و چەکدارانە بە گژ دوژمنی گەلانی ئێراندا دەچێ. بێ خەبەر لــەوەی کــە ئــەو «رۆژەی خۆی» نە لە ئاســمان بــەر دەبێتەوە نە لە عــەرز هەڵدەقوڵــێ و نە هیچ کەســیش بۆمان بە دیــاری دێنێ. ئەگەر قــەرار بــێ چاوەڕوانی موعجیزە بین، بەبێ شـک حەوت پشتیشــمان دەبرێتــەوە و ئــەو رۆژە هــەر نایە. ئەوە من و تۆ و ئەم و ئەوین کە دەبێ دەست بە دەستی یەکتر بدەین و بە کاری شێلگیر و تێکۆشانی بێ وچان ئەو رۆژە وە دی بێنین.

■ ١٤: پێکهێنانی کومیتەی زاگرۆس (١٣٥٧)

پــاش رووداوەکانــی تەورێـز لــە زســتانی ســاڵی ١٣٥٦ی هەتاوی دوکتــور قاســملوو لە ئورووپا دەگەڕێتــەوە عێراق و کۆبوونەوەیەک

لە کومیتەی ناوەندی پێک دێنێ و لەو کۆبوونەوەیەدا هەرچی کادری حیزبی بووە کۆ کراوەتەوە، دوکتور قاسملوو لەو کۆبوونەوەیەدا دەڵێ: «بە بڕوای من بارودۆخی ئێران لە گۆڕانێکی زۆر قووڵدایە» و پێشنیار دەکا بگەڕێنەوە بۆ کوردستان و دەست بە تێکۆشانی سیاسی بکەن، بەڵام هەموو ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بەو بیانوویە کە «جاریَ کاتی نەهاتووە» موخالیفەت دەکەن. لە هاوینی ٥٧یش دیسان دوکتور قاسملوو کۆبوونەوەیەکی دیکەی کومیتەی ناوەندی پێک دێنێ و سەر لە نویَ پێشنیاری گەڕانەوە بۆ ئێران دەکا کە دیسان کومیتەی ناوەندی مۆخالیفەت دەکات.

دوکتور قاسملوو لە هەستیاریی دۆخی ئێران تیَ دەگا و ئەمجارە پێشنیار دەکا ئێستا کە کومیتەی ناوەندی ئامادە نییە بگەڕێتەوە، با کومیتەیەکی تایبەت پێک بێنین تا بگەڕێتەوە بۆ نێوخۆی وڵات و ئەم کومیتەیە سەلاحییەتی کومیتەی ناوەندیی پیَ بدریَ کە لەگەڵ ئەم پێشنیارە موافقەت دەکریَ و ناوی کومیتەکە دەبێتە «کومیتەی زاگرۆس». ئەندامانی ئەو کومیتەیە لە ٦ کەس پێک دێن: ١: دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو ٢: ئەمیر قازی ٣: عەبدوڵڵا حەسەنزادە ٤: هاشم کەریمی ٥: سەید ڕەسووڵ دیهقان ٦: حەسەن شێوەسەڵی. نەفەری ٤ تا ٦ ئەندامی ڕێبەری نەبوون، ئەمە لە کاتێکدایە کە کومیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی سێهەم ژمارەیان ١٥ کەس بووە.

سەلیم بابانزادەش هەرچەند ئەندامی کومیتەی زاگرۆس نەبووە، بەڵام لەگەڵ ئەو ٦ کەسە گەڕاوەتەوە نێوخۆی وڵات. هەرچی ئیمکاناتێک کە حیزب هەیبووە دەدریَ بەو ٧ کەسە تا بگەڕێنەوە بۆ ئێران و تێکۆشانیان دەست پیَ بکەن. پێش لە گەڕانەوەی کومیتەی زاگرۆس بۆ نێوخۆی وڵات لە یەکەم کۆبوونەوەدا دوو کەس لە ئەندامانی زاگرۆس داوا دەکەن سکرتێری حیزب پێش لە هەموان

بگەڕێتـەوە کـە دوکتـور قاسـملوو ئەو داوایـە قبـووڵ دەکات، بەڵام ڕۆژی دواتر داوا دەکەن سکرتێر دوای هەموویان بگەڕێتەوە و دەڵێن ئەگەر سکرتێر پێش هەموویان بگەڕێتەوە، ڕێژیمی عێراق باقییەکەیان دەگـرێ بۆیـە باشـترە سـکرتێر ئاخر نەفـەر بێ کـە دەگەڕێتەوە کە دیسـان دوکتور قاسـملوو ئەو پێشـنیارەش قبوول دەکا. لەو کاتەدا عێـراق موخالیـف دەبـێ کە ئەوان لـە ڕێگای عێراقـەوە بگەڕێنەوە و داوایان لێ دەکا بچنە تورکیە و لەوێوە بگەڕێنەوە بۆ ئێران.

ئەندامانـی زاگـرۆس لـە کۆتاییەکانـی هاویـن و سـەرەتای پاییزدا دەگەڕێنـەوە نێوخـۆی وڵات کە کاتەکـە زۆر دێر بووە و تا ئەو کات ڕێکخـراوی جۆراوجـۆر پێـک هاتـوون و هەرکەس بۆ خـۆی لە نیو کۆمەڵـگادا یارگیریـی کردووە. بەڵام ئەوەی کە حیزبی دێمۆکرات بۆ دێـر گەڕایـەوە و بوو بـەو هێزە گەورەیە، دەگەڕێتـەوە بۆ ئێعتباری رابردووی حیزب واتە دامەزرانی کۆماری کوردستان و بەڕیوەبردنی شۆڕشی ٤٦-٤٧ و بوونی ڕێبەرێکی بەوەجی وەک دوکتور قاسملوو کە شوێندانەریی زۆریان هەبوو.

پـاش گەڕانەوەی کومیتەی زاگرۆس بـۆ نێوخۆی وڵات، محەممەد ئەمیـن سـەراجیش کـە دەزانـێ مەسـەلەکە جیدییـە، دەگەڕێتـەوە. بەرپرسـایەتیی ئەندامانـی زاگـرۆس بـەم چەشـنە بـووە: حەسـەن شێوەسـەڵی بـۆ ورمـێ، عەبدوڵـڵا حەسـەنزادە بـۆ مەهاباد، هاشـم کەریمی بۆ سنە، ئەمیر قازی بۆ کرماشان، محەممەدئەمین سەراجی بـۆ سـەقز، سـەلیم بابانزادە بـۆ بۆکان، سـەید ڕەسـووڵ دیهقان بۆ پیرانشار و نەغەدە، دوکتور قاسملوویش بۆ تاران.

ئەم ژمارەیە کە دەگەڕێنەوە نێوخۆی وڵات، ژمارەیان کەم بووە و لەگەڵ ژمارەیەکی زۆر کەمیش خەڵک پێوەندییان هەبووە، بۆیە زۆر لاواز بوون. پاشان کە وەزعەکە خۆش بوو، باقیی ئەندامانی کومیتەی ناوەندیـش کـە لە دەرەوە بـوون، دەگەڕێنەوە بۆ نێوخۆی وڵات و لە

یەکەمین کۆبوونەوەی کومیتەی ناوەندیدا لە نێوخۆی وڵات کومیتەی زاگـرۆس هەڵدەوەشـێننەوە و بەرپرسـایەتیی ئیداریـی کوردسـتان دەکەوێتە دەست کومیتەی ناوەندی. دیارە پاش گەڕانەوەی کومیتەی زاگرۆس، دەرکی زیندانەکان کرانەوە و زیندانییەکان ئازاد کران. لەو نێوانەدا مامە غەنی بلووریان و کاک عەزیز یووسفی کە لە کۆنگرەی سـێهەمدا بـە غیابـی هەڵبژێردرابـوون، بوون بـە ئەندامـی کومیتەی ناوەندی کە عەزیز یووسفی دوای ماوەیەکی کورت بە داخەوە کۆچی دوایـی کـرد و لە نێو ئاپۆرای خەڵکی مەهاباددا بە خاک ئەسـپێردرا. پێویستە بگوترێ، لەم نێوانەدا ئەمیر قازی و هاشم کەریمی لە کاتی گەڕانـەوەی کومیتـەی زاگـرۆس تا ڕووخانـی ڕێژیمی پاشـایەتی و تەنانەت دواتریش قەت نەچوونە شوێنی مەئموورییەتەکەیان.

■ ١٥: دەستبەسـەرداگرتنی پادگانـی مەهابـاد، هەنگاوێکـی شۆڕشگێڕانەی پێویست (١٣٥٧)

پـاش ئـەوەی کـە شۆڕشـی گەلانـی ئێران سـەرکەوت، لـە هەموو شارەکانی ئێراندا ناوەندەکانی سەرکوت، پادگانەکان و بنکەکانی هێزی چەکدار و ئەمنیەتیی ڕێژیمی پاشایەتی کەوتنە بەر هێرشی خەڵک و گرووپە سیاسییەکانی بەشدار لە شۆڕشدا و چەکوچۆڵی زۆری نێو ئـەو ناوەندانـە لە لایـەن خەڵکەوە تاڵان کران. ئـەم هەنگاوەی خەڵک لە لایەن دەسەڵاتدارانی نوێی ئێرانەوە بە کردەوەیەکی شۆڕشگێڕانە پێناسە کرا و وەکوو خزمەت بە شۆڕش دانرا.

هـەر لـە درێژەی ئەو ڕەوتـەدا ڕۆژی ٢٣ی ڕێبەندان، واتە ڕۆژێک پاش سـەرکەوتنی شۆڕش، لە شاری مەهابادیش کۆمەڵێک لە خەڵک و لایەنە سیاسییەکان (بە بێ بەشداریی حیزبی دێموکرات) هێرشیان کـردە سـەر پـادگان، بـەڵام بە هـۆی بـێ ئەزموونـی و ناڕێکوپێکیی هێزەکان و نەبوونی پلانی گونجاو، ئەو هێرشە تووشی شکست بوو

و زیانــی مرۆیــی قورســی لــێ کەوتەوە. لــە ئاکامی ئەو شــەڕەدا ٢٩ کەس لە خەڵکی شار و کەسانی سەر بە لایەنە سیاسییەکان شەهید بــوون و ٢٦ کەســیش بریندار بــوون. هەروەها هێزەکانی نێو پادگان پاش ئەم هێرشــە وشــیار بوونەوە و بە قایمکردنی ســەنگەرەکانیان و گرتنــی بەرزاییەکانــی پشــتەوەی پــادگان، لە رووی ســەربازییەوە خۆیان بۆ هێرشی چاوەڕوانکراوی داهاتوو ئامادە کرد.

پــاش ئــەو رووداوە بــوو کــە حیــزب بڕیــاری دا هــەر چۆنێــک بــووە دەبــێ ئــەو پادگانــە کــە وەکوو ئاســەواری ڕێژیمی پێشــوو و هێمایەکــی تۆقینــەر بە ســەر شــاری مەهابــاددا زاڵ بوو، دەســتی بە ســەردا بگیرێــت، بــەڵام نابــێ ئەزموونی شکســتخواردووی پێشــوو تاقــی بکرێتــەوە. هەر بۆیە بەرپرســانی حیزبی لــە مەهاباد بە گرتنی پێوەنــدی لەگــەڵ کۆمەڵێــک لــە ئەفســەران و دەرەجەدارانــی کوردی نێــو پــادگان هەوڵیــان دا پلانێــک دابنێــن بۆ ئەوەی کە پــادگان خۆی بــە دەســتەوە بــدات و شــەڕێکی کارەســاتباری لێ نەکەوێتــەوە. لەو پێوەندییەدا ئەفســەران و دەرەجەدارانی شۆڕشــگێڕی وەک شــەهید ســەروان ئەحمەد جاویدفەڕ (شــەهید هەژار)، و هەروەها سەرهەنگ ئیرەج (قەرەنی) قادری، کەریم پوورقوباد و حامید گەوهەری رۆڵێکی بەرچاویــان گێڕا. ئەو کەســانە بە قســەکردن لەگەڵ ســەربازانی نێو پــادگان بــەو قەناعەتەیــان گەیاندبــوون کــە کۆمەڵێک لە ئەفســەرانی پــادگان دەیانهــەوێ کوودەتایەک دژ بە شــۆڕش بکــەن. هەر بۆیەش رۆژی ٢٩ی ڕێبەندان واتە حەوتوویەک پاش ســەرکەوتنی شــۆڕش، کاتێــک کــە پــادگان گەمــارۆ درا، هیــچ بەرەنگاربوونەوەیــەک لە نێو پادگانەوە رووی نەدا و لە ئاکامدا ئەفسەر و دەرەجەدار و سەربازە شۆڕشــگێڕەکانی پادگانــی مەهابــاد، نیزامییەکانی ســەر بــە ڕێژیمی پێشــوویان چــەک و زیندانــی کــرد. تیمســار پزشــکپوور، فەرماندەی پــادگان کــە دەیهەویســت هەڵبێت، بە برینداری دەســتگیر کرا و ئەوە

تاقە بریندارى ئەو حەرکەتە گەورەیە بوو. ئەفسەر و دەرەجەدارە شۆڕشگێڕەکان داوایان لە خەڵک و پێشمەرگە کرد بۆ پاراستنی پادگان یارمەتییان بدەن و شوورایەکیان بو بەڕێوەبردنی پادگانی مەهاباد دیاری کرد و چەکوچۆڵی پادگان کەوتە دەستی حیزبی دێموکرات و خەڵک.

گرتنی پادگان لە گەڵ دژکردەوەی زور توندی ڕێژیم بەرەوڕوو بووەوە. ئەوە لە کاتێکدا بوو کە هەموو پادگانەکانی ڕێژیم لە تاران و باقیی شارەکانی دیکەی ئێران دەستیان بە سەردا گیرابوو و نەک هەر هیچ دژکردەوەیەک بەرانبەر بە گرتنی ئەو پادگانانە لە ئارادا نەبوو، بەڵکوو بە کردەوەیەکی شۆڕشگێڕانەش دادەنرا. ئەوەش لە یەکەم هەنگاوەکانی دامەزرانی ڕێژمی تازە بەدەسەڵات گەیشتوودا نیازی خراپ و دڵی پڕ لە قینی بەناو ڕێبەرانی شۆڕشی لە نەتەوەی کورد و بزووتنەوە ڕەواکەی وەکوو کۆسپێک بۆ سەر ڕێگای وەدیهاتنی خەونی مەزنیخوازانەی ئەوان بە روونی دەری دەخست. داهاتووی ڕووداوەکان و هێرشی ڕێژیم بۆ سەر کوردستان دەری خست کە گرتنی ئەو پادگانەش وەکوو زۆربەی هەڵوێستەکانی دیکەی حیزبی دێموکرات لەو سەردەمەدا چەندە بۆ بەهێزترکردنی خۆڕاگریی بزووتنەوەی کورد لە بەرانبە ئەو هێرشانەدا دروست و پێویست بووە.

■ ١٦: ڕاگەیاندنی تێکۆشانی ئاشکرای حیزب (١٣٥٧)

حیزبی دێموکرات کە پاش ڕووخانی کۆماری کوردستان بۆ ماوەی ٣٢ ساڵ تێکۆشانی نهێنیی هەبوو، سەرئەنجام لە ڕۆژی ١١ی ڕەشەمەی ساڵی ٥٧ لە میتینگێکی دەیان هەزار کەسیدا لە شاری مەهاباد، تێکۆشانی ئاشکرای خۆی ڕاگەیاند. خەڵکی سەرتاسەری کوردستان بە هۆگرییەکی زۆرەوە بۆ ڕۆژی دیاریکراو خۆیان

گەیاندە شاری مەهاباد و لە میتینگی ڕاگەیاندنی تێکۆشانی ئاشکرای حیزبدا بەشدارییان کرد.

ڕۆژانــی پێـش لە دەسـتپێکردنی میتینگەکە، خەڵک دەسـتە دەسـتە دەگەیشـتنە شـاری مەهابـاد و پـاش پێشـوازی لێکردنیـان لە لایەن دەسـتەی دابەشـکردنی میوانەکانـەوە کـە لـە کۆشـکی لاوانـی ئـەم شـارەدا نیشـتەجێ بوون، بە سـەر ماڵەکانی شـاردا دابەش دەکران. لەم پێوەندییەدا خەڵکی دڵسۆز و تێکۆشەری مەهاباد میوانداریيەکی باشی میوانەکانیان کرد.

بەیانیی ڕۆژی ١١ی ڕەشەمە کۆبوونەوەیەکی دەیان هەزار کەسی لە ئیستادیۆمی ئەم شارەدا کە زۆر ڕۆژنامەوانی نێوخۆیی و بیانییش بەشـدار بوون، دەسـتی پێ کرد. پاش خوێندنەوەی سروودی «ئەی ڕەقیب»و ڕژەی هێزی پێشمەرگە، شەهیدی نەمر دوکتور قاسملوو، سـکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران چووە پشت تریبۆن و بەرنامە و تێکۆشانی ئاشکرای حیزبی ڕاگەیاند:

پـاش سـڵاو و ڕێزلێنـان بۆ گیانی پاکی شـەهیدانی ڕێگای ئازادیی کورد و کوردسـتان و سـەرجەم ئێران، پاش سڵاو ناردن بۆ هەموو خەڵکـی کوردسـتان و بە تایبەتی شۆڕشـگێڕان، ڕووناکبیران، ژنان، خوێندکاران، لاوان، کرێکاران، زەحمەتکێشـان و هەموو گەلانی ئێرانی ڕایگەیاند:

«حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پاش ٣٢ ساڵ خەباتی نهێنی، خەباتی ئاشکرای خۆی دەست پێدەکا.

ئەندام و لایەنگرانی حیزب شەهیدی زۆریان داوە، بەندیخانە و ئـازار و ئەشـکەنجەی زۆریـان چەشـتوە. لەگەڵ ئەوەشـدا حیزبی ئێمە خاوەن پشـتیوانیی بێدرێغی گەل بووە و هەرگیز سـەنگەری خەبـات ڕەها نـاکا و بە پشـتیوانی خەڵک و هێزی لەبڕاننەهاتووی جەماوەری گەل و بە سەربەرزییەوە بەرگری

دەکەین».

لە بەشێکی دیکەی وتارەکەیدا، دوکتور قاسملوو ئاماژە بە پێشینەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەکا و دەڵێ:

«حیزبی دێموکراتی کوردستان، حیزبی دامەزرێنەری کۆماری کوردستان، یەکەمین دەسەڵاتی نەتەوەیی کورد لە مێژووی هاوچەرخدایە کە هێشتا یادی ئەم کۆمارە پیرۆزە و دەسکەوتەکانی لە بیری هەموو دانیشتوانیدا ماوەتەوە.»

دوکتور قاسملوو پاشان ئاماژە بە سەرکەوتنی شۆڕشی بەشکۆی گەلانی ئێران وەک سەرکەوتنێکی گەورەی مێژووی ئێران دەکا:

«هەنووکە ئیدی ڕێژیمی سەرەڕۆی پاشایەتی رووخاوە و شۆڕشی بەربڵاوی خەڵکی لە سەرانسەری ئێران سەرکەوتووە و لە نێو گەلانی ئێراندا بە هێزێکی یەکگرتوو و کەموێنە، شۆڕشێکی ئەفسانەیی بەرپا بوو».

پاشان لە وتەکانیدا هێما بۆ پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕش دەکا و شێوە دێموکراتیکەکان دەکاتە گەرەنتیی ئەو دەسکەوتانە:

«پاراستنی ئازادییە دێموکراتیکەکان و پتەوکردنی کۆڵەکەکانی ڕێژیمێکی دێموکراتیکی راستەقینە لە سەرانسەری ئێراندا گەرەنتیی سەرەکی پێشکەوتنی شۆڕش و بەدەستهێنانی مافە نەتەوەییەکان بۆ هەموو گەلانی ئێرانە. بێگومان بە نەبوونی ڕێژیمێکی دێموکراتیکی راستەقینە، مافە نەتەوەییەکانی کورد دابین ناکرێ و بێ دابینکردنی مافە نەتەوەییەکانی گەلی کورد، ڕێژیم بە مانای راستەقینەکەی دێموکراتیک نابێ».

دوکتور قاسملوو لە وتەکانیدا پێداگریی زۆرتر لە سەر مافە نەتەوەییەکانی کورد دەکا و رادەگەیەنێ کە:

«مافی نەتەوەیی، وەک ئازادی لە بنەڕەتیترین مافەکانە کە شۆڕشی ئێران بۆ بەدەستهێنانی بەرپا بووە. لۆژیک و

پێویستی ئەوە دێنێ کە مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلانی ئێران بە فەرمی بناسرێ. بەم هۆیەوە پێویستە کە دەوڵەتی ئینقلابیی «مێهدی بازرگان»، رای خۆی لەمەڕ مەسەلەی نەتەوەیی و مافەکانی گەلی کورد کە لە کێشە بنەڕەتییەکانی شۆڕشی ئێرانە، بە ڕوونی رابگەیەنێ. نەتەوەی کورد وەک هەموو نەتەوەکانی دیکە مافی هەیە دڵنیا بێ کە ستەمی نەتەوایەتی، میراتی چەپەڵی رێژیمی سەرەڕۆی شا لە نێو دەچێ و ئاسەوارێکی لێ نەماوە. دەبێ نوێنەرانی گەلی کورد لە مەجلیسی دامەزرێنەران و لە رێکخستنی یاسای بنەڕەتیی نوێی ئێراندا بەشداری بکەن تا بتوانن مافی سەلمێنراوی گەلانی ئێران و گەلی کورد لە یاسادا بگونجێنن.»

لە بەشێکی دیکەی وتارەکەیدا، ئاماژە بە را و بۆچوونەکانی حیزب و بەرنامەکانی دەکا:

«حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەو باوەڕەدایە کە لە کۆمەڵگای ئەوڕۆکەی کوردستان دەرەتانی ئەوە هەیە کە یەکیەتیی پتەوی نێوان تەواوی چین و توێژەکانی گەل لە کرێکاران، زەحمەتکێشان، رۆشنبیران، بازاڕییەکان و عەشایرە نیشتمانپەروەرەکان سەقامگیر بکا.

.. سیاسەتی ئێمە ئەمە نیە کە هەر کەس دۆستمان نەبێ دوژمنمانە، بەڵکوو هەر کەس دوژمنمان نەبێ دۆستمانە».

«حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران باوەڕێکی قوڵی بە دێموکراسی هەیە و ئامادەی هاوکاری لەگەڵ تەواوی حیزب و گرووپە سیاسییەکان لە سەرانسەری ئێران و نێوخۆی کوردستانی ئێرانە. ئێمە لە ناخی دڵەوە دەڵێین کە زۆر خاڵی هاوبەش وەک ئەم خاڵانەی خوارەوە بۆ هاوکاریی نێوان ئێمە و هەموو هێزە نیشتمانپەروەر و پێشکەوتووەکان هەیە:

١. هەوڵدان بۆ دامەزراندنی ڕێژیمێکی دێموکراتیک لە ئێراندا.
٢. دابینکردنی مافی خودموختاریی تەواوی گەلانی ئێران لە چوارچێوەی وڵاتی ئێراندا.
٣. دابینکردنی ئازادییە دێموکراتیکەکان بۆ تەواوی حیزب و ڕێکخراوە سیاسی نەتەوەییەکان بە بێ جیاوازی.
٤. گەڵاڵە دارشتنی سیاسەتێکی ئابووری لە بەرژەوەندیی کۆمەڵانی خەڵکدا و پۆشتەکردنی ئاستی ژیانی زەحمەتکێشان.
٥. چارەسەری مەسەلەی زەوی بە قازانجی جووتیارانی هەژار و نێونجەکان. زەوی هی کەسێکە کە لە سەری کار دەکا.
٦. سنووردارکردنی کاتەکانی کاری حەوتووانەی کرێکاران و دابینکردنی بیمەی گشتی بۆ تەواوی کرێکاران و زەحمەتکێشان.
٧. ریشەکێش کردنی نەخوێندەواری و بردنەسەری پێگەی فەرهەنگی و زانستیی خەڵک لەسەر بنەمای پەرەپێدانی زمانی زگماکی تەواوی گەلانی ئێران.
٨. کۆتایی هێنان بە نفووزی ئیمپریالیزم بەتایبەتی ئیمپریالیزمی ئەمریکا و وەدەرنانی پەیمانە نیزامییەکان و دەرکردنی سیاسەتێکی سەربەخۆی دەرەکی.
٩. پشتیوانی لە بزاڤی ئازادیخوازی تەواوی نەتەوەکانی جیهان و بەرگری لە ئەسڵی مافی نەتەوەکان لە دیاریکردنی چارەنووسی خۆیاندا.
١٠. پێکهێنانی پێوەندیی دۆستانە لەگەڵ تەواوی وڵاتاندا لە سەر بنەمای ڕێزلێنانی بەرانبەر و ناسینی مافی دەسەڵاتی

نەتەوەیی و دەستوەرنەدان لە کاروباری نێوخۆی یەکدی و پتەوکردنی پێوەندییەکی دۆستانە و ...»

دوکتور قاسملوو لە بڕگەی کۆتایی وتەکانیدا بە پێداگری لەسەر بەرنامەو بۆچوونەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، دەڵێ:

«دەبێ دێموکراسی فێر بین و رایبهێنن. کوردستانیش وەک تەواوی ئێران موڵکی تایبەتی هیچ حیزب و رێکخراوێکی سیاسی نیە. هەموو دەبێ راوبۆچوونی خۆمان بە خەڵکی بگەیەنین و ئەوە خەڵکن کە دەبێ بتوانن ئازادانە رێگەو رەوشی خۆیان هەڵبژێرن. هەر چەشنە تیرۆرێکی فیکری دەبێ لە نێو بچێ و هیچ کەس نابێ بە هۆی بیروباوەڕ و فیکرەکانی بکەوێتە ژێر گوشارەوە.

ئەرکی دۆستان و لایەنگران و ئەندامانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانە کە ئامانج و بەرنامەکان و داواکانی حیزب لە نێو گرووپە جۆرەبەجۆرەکانی خەڵکی کوردستان لە رێگەیەکی دێموکراتیکەوە تەبلیغ بکەن...»

«ئاکامی خەباتی یەکپارچەی ئێمە، کۆمارێکی دێموکراتیکی راستەقینە بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستانی ئێرانە.»

■ ١٧: شەڕی نەورۆزی خوێناویی سنە (١٣٥٨)

پاش سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران لە ٢٢ی ڕێبەندانی ١٣٥٧ی هەتاویدا لە شاری سنە دوو کومیتە پێک هاتن. کومیتەیەکیان بە سەرپەرەستیی ئەحمەد موفتیزادە و دووهەمیشیان بە سەرپەرەستی ئاخوند سەفدەری کە دیارە سەفدەری بە هۆی شێعە بوونییەوە بوو بە دەسەڵاتی بڕیاردەر لە کومیتەی ئینقلابی ئیسلامیدا و سەرۆکایەتیی پادگانیشی پی ئەسپێردرا کە بەردەوام هاتوچووی پادگانی دەکرد و لە رێکخستنەوەی هێزە ئینتزامییەکانی ئەم پادگانەدا

دەوری دەگێڕا. ئەمە لە کاتێکدا بوو کە ناوبراو کەمترین لایەنگری لە نێو خەڵکی شاری سنەدا نەبوو، بەڵام ئەحمەدی مۆفتیزادە خاوەنی پێگەیەکی جەماوەری بوو و ڕێژیم بە هۆی سوونی بوونیەوە بڕوای پێ نەکردبوو کە ئەو ئەرکانەی پێ بسپێرێ.

لە لایەکی دیکەوە، مۆفتیزادە کە لەگەڵ کەم لوتفیی ڕێژیم بەرەوڕوو بوو، «ستادی ئینقلابی ئیسلامی» خۆی پێک هێنا و لە بینای ئۆستانداری جێگیر بوو. لەم ڕۆژە بەدواوە سەفەرە بەردەوامەکانی بۆ تاران، قوم، سیستان و بەلووچستان و هەروەها ناوچە جۆراوجۆرەکانی کوردستان دەست پێ کرد کە هەموو ئەم سەفەرانە بۆ بەهێزکردنی پێگەی خۆی بوو.

بوونی دوو کومیتەی ئینقلابی ئیسلامی لەم شارەدا بوو بە هۆی کێبڕکێیەکی توند و شاری ڕۆژبەڕۆژ بەرەو نائەمنی دەبرد. کێشەی ئەم دوو لایەنە ئەگەر توندڕەویی هێزە چەپەکانیشی بێتە سەر، وەزعییەتی زۆر ئاڵۆز دەکرد، دەسەڵاتی تازەی ناوەندیش بیروباوەڕی بە نیسبەت کوردستان و خەڵکی کوردەوە نەک لەگەڵ ڕێژیمی پێشوو جیاواز نەبوو، بەڵکوو بە هۆی مەزهەبی بوونی سەردەمدارانی تازە بە دەسەڵات گەیشتووەوە کێشەی جیاوازیی مەزهەبیشی لێ زیاد ببوو، ئەمە وەزعەکەی ئاڵۆزتر کردبوو.

لە ڕۆژی ٢٦ی ڕەشەمەی ١٣٥٧ ئەحمەدی موفتیزادە لە نامەیەکدا بۆ سەرهەنگ سەدری، فەرماندەی لەشکری ٢٨ی سنە داوای چەکی لێ کردن کە ناوبراویش دەڵێ پێدانی چەک بەوان دەبێ بە ڕەزایەتی نوێنەری خومەینی واتە سەفدەری بێ. نەفەراتی موفتیزادە بەم وەڵامە زۆر ناڕەحەت دەبن، سەفدەریش بەو بیانووە کە ئەو چەکوچۆڵە دەفرۆشرێت ئامادە نابێت چەکوچۆڵ بە مۆفتیزادە بدات. لەم لاشەوە دەنگۆیەک بڵاو دەبێتەوە کە سەفدەری چەکەکانی لە پادگان بردووە و ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی کە لایەنگرانی موفتیزادە

لە رۆژی ٢٧ی رەشــەمەی ١٣٥٧ لە بەر دەرکی کومیتەی سەفدەری داوای چەک دەکەن کە لە لایەن کەسێکەوە لە کومیتەی سەفدەری بە ناوی شاتر محەممەد تەقەیان لێ دەکرێ و کەسێک بە ناوی «حەمید دلاوەری» دەکوژرێت و دوو کەسـیش بریندار دەبن کە ئەمە دەبێتە هـۆی تەقەی بەرانبەر و بەم چەشـنە خەڵـک دەوری پادگان دەگرن، بـەڵام پـادگان ئامـادە نابـێ چەک بـە خەڵک بـدات و تەقە لـە خەڵک دەکـەن. ئـەم تەقەکردنە بە بڕیاری سەرلەشـکر قەرەنی، فەرماندەی سـتادی هاوبەشی ئەرتەش بوو کە لەوێدا ژمارەیەکی زۆر لە خەڵک دەکوژرێـن و برینـدار و دەسـتگیر دەکرێـن. رۆژی ٢٨ی رەشــەمە بێجگـە لـە تەقە بە چەکی سـووک، پادگان ئاگری تۆپخانەی خۆی بۆ کوتانی شـار دەخاتە کار و هیلیکۆپترەکانی رێژیمیش بە دەستڕێژی موسەلسەلەکانیان ژمارەی کوژراو و بریندارەکان زیاتر دەکەن.

پاش بڵاوبوونەوەی دەنگۆی ئەم شەڕە خەڵک لە شار و گوندەکانی کوردسـتانەوە بە هێنانی ئازووقە و هەروەها بەشـداریی چەکدارانە لـەو شـەڕەدا دێنـە یارمەتیـی خەڵکی سـنە. لەم شـەڕەدا فەرماندەی لەشـکری سـنە دەگیرێت و پاش ئەمە لە لایەن شـوورای ئینقلابەوە پێشـنیاری ئاگربەسـت بـە دەوڵـەت دەدرێ کـە لە لایـەن دەوڵەتەوە ئەم پێشـنیارە قبووڵ دەکرێ، بەڵام بە قبووڵی ئاگربەسـیش لە لایەن پادگانەوە درێژە بە تۆپ و خومپارەبارانی شار دەدرێ. شەوی ٢٩ی ڕەشـەمە تێکهەڵچوونەکە توندتر دەبێ و پادگان زۆر بە توندی شـار دەداتـە بەر تـۆپ و خومپارەباران. لە کرماشـانەوە هیلیکۆپتر هێزی یارمەتیـدەر دەگوازێتـەوە بۆ پادگان. لە رۆژی یەکەمی سـاڵی ١٣٥٨ واتە یەکەمین نەورۆزی ئازادیدا لە باتی کردنەوەی ئاگری نەورۆز و تەقەی شـادی، شـار لە ژێر بۆردمان و تۆپبارانێکی خەستی پادگانی سنەدا بە سەر دەبات.

لە رۆژی یەکەمی نەورۆزدا وەفدێک پێکهاتوو لە تاڵەقانی، بەهەشتی،

رەفسەنجانی، بەنی سەدر، لە شوورای ئینقلاب و لە لایەن دەوڵەتیشەوە ئەحمەد سەدر حاج سەید جەوادی (وەزیری ناوخۆ) و یەحیاخان سادق وەزیری (نوێنەری کانوونی وکەلا) و.....

لە لایەنی بەرانبەردا ژمارەیەک لە شوورای شار، موفتیزادە و شێخ عێزەدین پێکەوە کۆ بوونەوە کە لەم دانیشتنەدا وەزیری ناوخۆ رایگەیاند کە دەسەڵاتی پێ نەدراوە و هاوکات فڕۆکەکانی رێژیم بە سەر شاردا خەریکی مانۆڕدان بوون کە ئەمەش بوو بە هۆی ناڕەزایەتی دەربڕینی خەڵک. هەر بۆیە لە لایەن وەزیری ناوخۆوە بە تەلەگراف داوا لە سەرلەشکر قەرەنی فەرماندەی ستادی ئەرتەش کرا کە سووڕانەوەی ئەو فڕۆکانە بە سەر شاردا رابگرێ کە ئەم داوایەش لە لایەن قەرەنییەوە قبووڵ نەکرا. پاش وتوویژێکی زۆر لە لایەن وەفدی رێژیم و نوێنەرانی خەڵکەوە گەڵاڵەیەک درایە وەفدی دەوڵەت و ئەمە بوو بە هۆی خراپ تێگەیشتنێک کە گوایە تاڵەقانی خودموختاریی قبووڵ کردووە.

ئەوەی کە بڕیاری کۆتایی لە نێوان تاڵەقانی و خەڵکی سنەدا بوو، ئەوە بوو کە هەر دوو کومیتەی سەفدەری و مۆفتیزادە هەڵوەشێنەوە و لە باتی ئەوە کومیتەیەکی کاتی کە نوێنەرێکی تاڵەقانی تێیدا بێت، پێک بێت کە ئەرکی بەڕێوەبردنی شاری بکەوێتە ئەستۆ و ئەو زیندانیانە کە لە لایەن پادگانی سنەوە گیراون ئازاد بکرێن و تاڵەقانی «موزەفەر پەرتەوماە»ی وەکوو بەرپرسی ئەو کومیتەیە دیاری کرد کە لە لایەن شوورای موەقەتی شاری سنەوە جێگای پەسەند نەبوو. ئەرکی ئەم کومیتەیە هەڵبژاردنی شوورای شار بوو. ژاندارمری و شارەبانی بە هەڵوەشاوە راگەیەندران و دوکتور ئیبراهیم یوونسی کە توودەییەکی کۆنەکار بوو، وەک ئوستانداری سنە دیاری کرا.

لەم شەڕەدا زیاتر لە ٣٠٠ کەس شەهید و نزیکەی ٥٠٠ کەس بریندار و زیاتر لە ٢٥٠ کەس دەستبەسەر دەکرێن و زیانێکی زۆری ماڵی وەبەر خەڵک و شار دەکەوێ. لە کۆتایی سەفەری هەیئەتی دەوڵەتدا

ئاکامی وتووێژی دەوڵەتیشـیان لە رادیۆ و تەلەڤیزیۆن راگەیاند کە لەو راگەیەنـدراوەدا گوترابـوو کە ئینقلابی ئیسـلامیی ئێران دابینکردنی ئەم ئامانجانەی خوارەوە گەرەنتی دەکات.

١. لە دانانی یاسای بنەڕەتیی نوێی ئێراندا ئێوەش هاوبەش و بەشدار دەبـن و لـەم یاسـایەدا مافەکانی هەموو خەڵکی ئێـران و لەوانە خەڵکی شەریفی کوردستان دەستەبەر دەکرێن.

٢. خەڵکـی کوردسـتان بـو پـەرەدان بـە فەرهەنگی رەسـەنی کوردی ئازادیی تەواویان دەبێ و زمانی کوردی لە تەنیشـت زمانی فارسـی لە ناوچە کوردنشینەکاندا رەسمی دەبێ.

٣. کوردسـتان وەک هەمـوو ئوسـتانەکانی دیکـە کاروبـاری ناوچەی خـوی بـە ئیـرادە و ویسـتی خەڵـک بەڕێوە دەبـات و هیچ بەرپرسـێکی ئیداری بە سەریاندا ناسەپێنرێ.

٤. بـە خەڵکـی کوردسـتان هەمـو ئیمکاناتێـک دەدرێ تا سـەرچاوەی ئابووریـی خوێـان لـە رێـگای خۆشـبژیویی خۆیانـدا بـە بـێ هیـچ چەوسانەوەیەک بە کار بێنن.

٥. خەڵکـی کوردسـتان هـەر وەک خەڵکـی سەرانسـەری وڵات مافـی بەشـدارییان لە سیاسـەتی گشـتی و دیاریکردنی چارەنووسی وڵاتدا بە بێ هیچ هەڵاواردنێک لە بەرچاو دەگیرێ.

٦. دەوڵەتـی ئیسـلامیی ناوەنـدی پاڵپشـتیی تـەواوی ئابـووری و کۆمەڵایەتی لە خەڵکی مەزڵووم و چەوساوەی کوردستان لە سەرەوەی بەرنامەکانی خۆی دادەنێ و قەرەبووی دواکەوتووییەکانی پێشووشـی بۆ دەکاتەوە.

٧. دەبێ ئازادیی خەڵکی کوردسـتان بۆ کەڵک وەرگرتن لە کەلەپوور و بەڕێوەبردنـی داب و نەریتەکانـی کوردەواری کەمترین گیر و گرفتی بۆ نەیەتە پێش.

وەفدی نوێنەرایەتیی ئیمام خومەینی

١٣٥٨/١/٥

وەک دەبینین لە خاڵی شەشەمدا بە بێ ئەوەی بیروڕای خەڵکی سەرانسەری وڵات وەرگیرابێ، ناوی دەوڵەتی ئیسلامی هاتووە کە ئەمە بۆ خۆی نیشاندەری نیەتی ڕێبەرانی ڕێژیمە بە بێ ئەوەی ریفراندومێک ئەنجام درابێ.

خاڵی جێگای سەرەنج ئەوەیەکە هەرگیز ئەم خاڵانە کەمترین هەنگاویان بو هەڵنەگیرا و وەک جەوهەری سەر کاغەز مانەوە و بگرە ڕێژیم لە باتی لە بەرچاوگرتنی داخوازییەکانی خەڵکی کوردستان و دابینکردنی مافەکانیان، ڕێگای سەرکوت و زەبروزەنگی گرتە بەر کە لە درێژەی ئەم روداووانەدا بەشێک لەو سەرکوت و زەبروزەنگە دەخرێتە بەرچاوی خوێنەر.

■ ١٨: ریفراندۆمی دیاریکردنی نیزام، یەکەم شانۆسازیی ڕێژیم (١٣٥٨)

ڕۆژی ١٠ خاکەلێوەی ساڵی ١٣٥٨ی هەتاوی ڕێژیم لە شانۆسازییەکدا بە ناوی ریفراندۆم داوای لە خەڵکی ئێران کرد نەزەری خۆیان لە سەر شێوازی ڕێژیمی داهاتوو دەرببڕن. ئەم داواکارییە کە لە شکڵی ریفراندۆمدا بەڕێوە چوو، ئەگەرچی ڕواڵەتێکی دێموکراتیکی هەبوو و داوای لە خەڵک دەکرد بۆ دیاریکردنی نیزام دەنگ بدەن، بەڵام ئەو پرسیارەی کە هاتبووە گۆڕێ، زور نادێموکراتیک و پاوانخوازانە بوو و لە باتی ئەوەی کە خەڵک سەرپشک بکرێ لە هەڵبژاردنی سیستەمە ناسراوەکانی دنیادا، سەرپشک کرابوو لە هەڵبژاردن لە نێوان ڕێژیمی پاشایەتی و کۆماری ئیسلامیدا. زور ڕوون بوو لە کاتێکدا کە هەر ٤٠ ڕۆژ بە سەر رووخانی ڕێژیمی پاشایەتیدا تێپەڕ دەبوو و ڕێژیمی پاشایەتی سەمبۆلی فاشیزم و سەرەڕۆیی بوو، خەڵک ئامادە نابێ دەنگ بە ڕێژیمی پێشوو بدا و دەنگ دەدا بە

کۆماری ئیسلامی کە چار ناچار دەنگی وەردەگرت.

لـە چوارچێـوەی ئـەم ریفراندۆمـەدا بـوو کـە حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێران و خەڵکی کوردسـتان لە بەر دوو هۆکار بڕیاری بایکوتی ریفراندۆمیان دا، یەکەم ئەوەی کە هیچ وێنایەک لە سیستمی کۆماری ئیسـلامی لە ئارادا نەبوو تاکوو وەها سیسـتمێک بۆ خەڵک ناسـراو بـێ و بتوانـن باشـی و خراپییەکانی لێک بدەنـەوە. دووهەم ئەوەی کە پێش لەوەی جۆری سیسـتم دیاری بکرێت، پێویسـت بوو یاسـای بنەڕەتیـی وڵات بنوسـرێ تـا ڕوون بێت کـە ناوەڕۆکی ئەو نیزامـە لـە یاسـای بنەڕەتیـدا چۆن پێناسـە کـراوە و مـاف و ئەرکی خەڵـک و دەسـەڵات لـە بەرانبەر یەکتردا ڕوون بکرێتەوە و لە سـەر ئـەم یاسـایە روونکردنەوەیەک بـە خەڵک بدرێ تاکـوو خەڵک بزانن دەنـگ بـە چ جۆرە نیزامێک دەدەن، ئەم شـێوە راپرسـییە مرۆڤ وە بیری ئەم پەندە کوردییە دەخاتەوە کە دەڵێ: «سمۆرەت دەوێ ئەوە سمۆرە، کەروێشکت دەوێ ئەوە سمۆرە».

یەکـەم ئامارسـازییەکانی رێژیمیـش کە هەر لە ئـەم ریفراندۆمەوە دەسـتی پـێ کـرد، ڕاگەیاندنی ئاکامـی ریفراندۆم لـە ١٢ی خاکەلێوە بوو کە ڕاگەیەندرا ٩٨٪ی خەڵک دەنگیان بە کۆماری ئیسلامی داوە. ئەمە لە کاتێکدا بوو کە نیوەی خەڵکی کوردستان لە ریفراندۆمەکەدا بەشـدارییان نەکردبـوو، دووهـەم ئـەو کات و دواتریـش کۆمەڵێـک لـە رووناکبیرانـی ئێرانـی ئـەو ئامارسـازییەیان لەقـاو دا و دوکتور لاجەوەردی کە یەکێک لە بەڕێوەبەران و پێکهێنەرانی ئەو ریفراندۆمە بـوو، لـە کاتـی بەڕێوەچوونیـدا لـە چەندیـن وتووێـژی تەلەڤیزیۆنی و لـە تەلەڤیزیۆنـی «تیشـک»دا پـەردەی لە سـەر ئەم ئامارسـازییە هەڵدایەوە.

ئەم هەڵوێسـتەی حیزب هەر چەند شـوێنەواری ئەرێنیی لە سـەر کاربەدەستانی رێژیمی تازە بە دەسەڵات گەیشتوو دانەنا، بەڵام نیشان

دەدات کـە حیزبـی دێموکـرات لـەو قۆناغە مێژووییەدا هەڵوێسـتێکی دروسـت و ئازایانـە و دووربینانـەی هەبـووە و نەکەوتۆتـە داوی سـاختەکارییەکانی دامەزرێنەرانـی ڕێژیم و ئەو لایەنە سیاسـییانەی کـە هەوڵیـان دەدا خەڵک بکێشـنە سـەر سـندووقەکانی دەنگدان بەو ڕێژیمە.

■ ١٩: هەوڵـدان بـۆ دابینکردنی ئاشـتییانەی داخوازییەکانی خەڵکی کوردستان (١٣٥٨)

لە ڕۆژی ١٣٥٨/١/٨ی هەتاویدا وەفدێک بە سەرۆکایەتیی دوکتور قاسـملوو بە مەبەسـتی وتوویژ سـەبارەت بە داواکارییەکانی خەڵکی کوردسـتان، سـەردانی خومەینـی و موهەندیـس بـازرگان سـەرۆک وەزیرانی دەوڵەتی کاتیی کرد.

لـە نێـو ئـەو وەفـدەدا «دوکتور قاسـملوو، غەنی بلووریـان، ئەمیر قازی، محەممەد ئەمین سـراجی نوێنەری شـنۆ و نەغەدە و هەروەها سـارمەدین سـادق وەزیـری» هەبـوون کـە لـە «قـوم» چاویـان بە خومەینـی کەوت. لـە وتووێژێکی چاپەمەنیدا لەگـەڵ هەواڵنێرە بیانی و نیوخۆییـەکان دوکتـور قاسـملوو لـە سـەر وتووێژەکەیـان لەگەڵ خومەینیـدا دەڵـێ: «لـەو وتوویـژە لەگـەڵ خومەینـی ویسـتەکانی خەڵکـی کوردسـتانمان لەگەڵدا بـاس کرد و نیگەرانیـی خۆمانمان لە ئاژاوەنانەوەی دژە شۆڕش لە کوردستان پێ ڕاگەیاند و خومەینیش لـە وەڵامـدا پێداگریی لە سـەر ئەوە کـردەوە و گوتوویە کە بە بێ لە بەرچاوگرتنـی مەزهـەب و نەتـەوە، هەمـوان دەبێ مافی یەکسـانیان هەبـێ و ئازادانـە بـە بێ هیچ چەوسـاندنەوەیەک لـە ئێراندا بژین کە ئێمـە هیواداریـن لـە داهاتـوودا تێگەیشـتنێکی زیاتر لە نێـوان ئێمە و ڕێبەری شۆڕشدا پێک بێ.

پـاش چاوپێکەوتـن لەگـەڵ خومەینـی، هەیئەتـی ناوبـراو لەگـەڵ

موهەندیس بازرگان سەرۆک وەزیرانی دەوڵەتی کاتی و داریووش فرووهەر وەزیری کار چاوپێکەوتنیان کرد. دوکتور قاسملوو وێڕای پیرۆزبایی لە موهەندیس بازرگان سەبارەت بە بوونی بە سەرۆک وەزیران، بە درێژی لە سەر وەزعی کوردستان و ویستەکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی خودموختاریدا قسەی کرد کە لە یاسادا بگونجێ و داوای کرد بۆ روونکردنەوەی ئەم داخوازییانەی، رێگای پێ بدرێ لە رادیۆ و تەلەڤیزیۆنی سەرانسەری سەبارەت بە ویستەکانی خەڵکی کوردستان روونکردەوە بدات. موهەندیس بازرگان لە وەڵامدا ویستی خودموختاریی نێوخۆیی بە شتێکی پەسەند زانی و گوتی دەبێ لە یاسای بنەڕەتیدا بگونجێ و بۆ وتووێژ لەگەڵ خەڵکی کوردستان بەڵێنیی دا وەفدێک پێکهاتوو لە وەزیری ناوخۆ و کار پێک بێنێ تا لەگەڵ نوێنەرانی راستەقینەی خەڵکی کوردستان وتووێژ بکەن. بازرگان هەروەها گوتی کەڵک وەرگرتن لە رادیۆ و تەلەڤیزیۆن بۆ روونکردنەوەی رای گشتی لە پێوەندی لەگەڵ ویستەکانی خەڵکی کوردستان و ناوەڕۆکی خودموختاری گرفتێک لە ئارادا نیە، بەڵام کاتێک وەفدی حیزبی دێموکرات داواکەیان لەگەڵ رادیۆ و تەلەڤیزیۆن باس کرد، وەڵامیان نەدرایەوە.

لە درێژەی ئەم چاوپێکەوتنانەدا دوکتور قاسملوو رۆژی ١٣٥٨/١/١٦ی هەتاوی کۆبوونەوەیەکی لەگەڵ کوردەکانی دانیشتووی تاران پێک هێنا و لەو کۆبوونەوەیەدا داوای لە کوردەکانی تاران کرد بۆ روونکردنەوەی بیروڕای خەڵکی غەیرە کورد تێبکۆشن. ئەو گوتی لەگەڵ ئەوەی ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی فارس دەزانن کە خودموختاری جیاییخوازی نیە، بەڵام دیسان دژی ئەم ویستە دەوەستن.

بۆ جاری دووهەم پاش شەڕی نەغەدە لە ٣١ی خاکەلێوەی ١٣٥٨ی هەتاوی دوکتور قاسملو دەچێتەوە تاران و لەگەڵ خومەینی بۆ

ماوەی ٥٠ خولەک کۆ دەبێتەوە و داوای لێکۆڵینەوە لە سەر شەڕی نەغەدە بۆ روونبوونەوەی کەس یا کەسانی تاوانبار لە خومەینی دەکەن و بۆ جارێکی دیکەش مەسەلەی ئیدارەکردنی کوردستان لەگەڵ خومەینی دێنێتە گۆڕێ، بەڵام لەم سەفەرەدا دەوڵەت ئامادە نەبوو وەفدی حیزب ببینێ، وەفدی حیزب زیاتر لە حەوتوویەک چاوەڕوانی وەڵامی بازرگان سەرۆک وەزیرانی ئێران مانەوە.

لەم کاتەدا دوکتور قاسملوو پێشنیارەکانی حیزبی دێموکرات بۆ چارەسەری دەخاتە بەر دەستی دەوڵەت کە بریتی دەبن لە:

١. داوا دەکەن دەوڵەت هەڵویستی خۆی بەرانبەر بە ویستی خودموختاری کە لە لایەن حیزبی دێموکراتەوە دراوە، رابگەیەنێ.

٢. داوا دەکرێ دەوڵەت لە ناردنی هێزی ئەرتەش و هەواپەیما و هێلیکۆپتەر و موجاهید و پاسدار کە بە کردەوە رەچاوی بێ لایەنی لە نێوان کورد و تورکدا ناکەن و هەروەها بۆ ناوچەکانی دیکەی کوردستانیش هێز نەنێردرێ بۆ ئەوەی تەحریک و دژکردەوەی خەڵکی لێ نەکەوێتەوە.

■ ٢٠: شەڕی نەغەدە (١٣٥٨)

دوای ئەوەی کە رۆژی ١١ی رەشەمەی ١٣٥٧ی هەتاوی لە میتینگی سەد هەزار کەسیی ستادیۆمی وەرزشیی شاری مەهاباد، حیزبی دێموکرات دەستپێکردنەوەی تێکۆشانی ئاشکرای خۆی راگەیاند، وەک سوننەتێکی لێ هاتبوو لە هەموو شارەکان بۆ دەستپێکردنی چالاکیی حیزبی میتینگ بەڕێوە بچێت. رۆژی ٣١ی خاکەلێوەی ١٣٥٨ی هەتاوی شاری نەغەدەش لە چوارچێوەی ئەو رەوتە گشتییەدا دیاری کرابوو بۆ پێکهێنانی ئەو میتینگە حەوتوویەک پێشتر لەگەڵ پیاوماقووڵان، کەسایەتییە ئایینی و بە نفووزەکانی شاری نەغەدە قسەکرا بوو و موافقەتی هەر دوو لا واتە ئازەرییەکان

و کوردەکان وەرگیرابوو.

ئـەم کۆبوونـەوە تەنیـا بـۆ کـوردەکان پێـک نەهاتبـوو، بەڵکوو بۆ ئازەرییەکانیـش پێـک هاتبوو کە ئەندامی حیزب بوون و لە قەدیمەوە هاوسـەنگەری حیـزب و هاوپەیمانـی بـوون و ئـەم میتینگـە زیاتـر پێداگرتـن لـە سـەر برایەتی و پێوەندیـی برایانە لە نێـوان دوو گەلی کورد و ئازەریدا بوو.

رەنگـە لـە بـەر ئـەم هۆیـە بێـت کـە داروودەسـتەی «قەتـاری و مەعبوودی» دوو مۆرەی بەدناو و خائینی زەمانی شـا کە لە لایەن ئاخونـد «حەسـەنی» ئیمـام جومعـە و نوێنەری خومەینـی لە ورمێ پشـتیوانیان لـێ دەکـرا پیلانگێڕی دژی میتینگەکە دەسـتی پێ کرد و کاتێک پەیامی حیزب لە لایەن دوکتور «قاسملوو»ەوە خوێندرایەوە، میتینگەکـە درایـە بـەر تەقە و ئەم تەقەیە تـا رۆژی ٣ی بانەمەڕ هەر درێـژەی هەبـوو. ئەگەرچـی ئـەم پیلانە بۆ هەمیشـە سـەر نەکەوت، بـەڵام دەبـێ قبـووڵ بکەین بە شـێوەی کاتـی سـەرکەوت و توانیان سەدان نەفەر لە هەر دوو لا بە کوشتن بدەن.

حەسـەنی بە تەواوی ئیمکاناتییـەوە ئازەرییەکانی دژی کوردەکان بەسـیج کـرد و لە هەمـوو ناوچە ئازەرینشـینەکان کۆمەکـی دەهێنا. ئەرتەش کە رایگەیاندبوو بێ لایەن دەمێنێ، بێ لایەن نەما و بە تانک و تۆپ کەوتنە کوتانی ناوچە کوردنشینەکان و ئەو شوێنانە کە کوردیان تێدا بوو. لە رۆژی ٢ی بانەمەڕیش کاتێک دەسـتەیەکی نوێنەرایەتیی کورد لە مەهاباد بۆ چارەسەری گیروگرفتی نەغەدە و هەوڵی راگرتنی شەڕ بە بێ چەکدار و پارێزگار چووبوونە شارۆچکەی محەمەدیار و بە ئاشکرا لە لایەن چەکدارانی «حەسەنیەوە» هەرەشەی کوشتنیان لێ کرا، ئەگەر هەوڵی یەک دوو کەس لە کاربەدەستانی ئۆستانداری نەبوایـە کـە حەزیـان دەکـرد شـەڕەکە کۆتایی پـێ بێ، لە باشـترین حاڵەتـدا هەمـوو ئەندامانـی دەسـتەی نوێنەرایەتیی کورد بـە بارمتە

دەگیران. بەو حاڵەش دەستەی نوێنەرایەتیی کورد بەبێ تەلەفات دەر نەچوو و «عوسمان کریمی» کە لەگەڵ نوێنەرانی کورد بە مەبەستی چاوپێکەوتنی هێندێک بە بارمتەگیراوی بانەیی چووبووە «محەممەد یار» بە شـێوەیەکی گوماناوی بێسەروشـوێن کرا و پاش دوو رۆژ تەرمەکەی دۆزرایەوە کە بە دەستی پیاوانی حەسەنی کوژرابوو.

حیزب لە بەر تەشەنە نەکردنی دوژمنایەتیی نێوان کورد و ئازەری رۆژی ۲ی بانەمەڕ ئاگربەسی راگەیاند و رۆژی ۳ی بانەمەڕ شەڕەکە بە یەکجاری کۆتایی پێ هات.

هـەر چەنـد حیـزب هەوڵـی دا تاوانبـاران بناسـێنێ و چەنـد جـار هاتوچـۆی ورمـێ و تـاران و قومی کـرد، بەڵام هیچ فایـدەی نەبوو. «مەهـدی بەهـادوران» کـە لـە سـەرەتای پاییـزی سـاڵی ۱۳۵۸ی هەتاویـدا بـە نوێنەرایەتیی شەخسـی خومەینی سـەری لـە ناوچەکە دابوو، لە راپۆرتی خۆیدا بۆ خومەینی هەر چەند «حەسەنی، قەتاری و مەعبودی» بە تاوانبار ناسـی و بە خومەینیی راگەیاند، بەڵام هیچ ئیجرائاتێک لەم بارەوە نەکرا.

شـەڕی نەغـەدە بۆ ماوەیـەک کاریگەریی لە سـەر پێوەندیی نێوان کـورد و ئازەرییـەکان دانـا و رێژیـم توانی ئازەرییـەکان دژی گەلی کورد هان بدا و جینایەتەکانی «قاڕنێ و قەڵاتان، ئیندرقاش، سۆفیان، حەلبی، کۆکیان، سەوزە و سەرچنار و حەسەن نوران» ئاکامی ئەم رقە بوو. بەڵام پاشـان ئەم رەوتە بەرەبەرە بەرەو باشـی رۆیشت و ئەم دوژمنایەتییەی ئازەرییەکان لە دژی حیزب نەما، چوونکە بۆیان دەرکەوت کە دوژمنی هەر دوو لایان رێژیمە.

■ ۲۱: هەڵبژاردنی مەجلیسی خوبرەگان (۱۳۵۸)

رۆژی ۱۲ی گەلاوێژی ۱۳۵۸ی هەتاوی هەڵبژاردنی خولی یەکەمی مەجلیسـی خوبـرەگان بەڕێـوە چـوو. رۆژی ۲۸ گەلاوێـژ هـاوکات

لەگـەڵ دەسـتووری جیهـادی خومەینی دژی گەلی کـورد، نوێنەرانی هەڵبژێـردراو بـۆ مەجلیسـی خوبـرەگان کـە لـە جێـی مەجلیسـی دامەزرێنەران بۆ دانانی یاسای بنەڕەتی دیاری کرابوو، دەستیان بە کاری خۆیان کرد. شـێوەی هەڵبژاردنەکە ئوسـتانی بوو. لە ئوستانی ورمێ دوکتور قاسملوو دەنگی یەکەمی هێنابوو و کاتێک ویستی لەم هەلومەرجـەدا بـۆ کاری نوینەرایەتیی مەجلیسـی خوبـرەگان بەرەو تـاران بچـێ، کومیتـەی ناوەنـدی رێـگای چوونـی پێ نـەدا، چوونکە دیـار بـوو لەو هەلومەرجەدا لە باشـترین حاڵەتدا دوکتور قاسـملوو دەستبەسـەر دەکرێـت، لـە کۆتاییـدا رۆژی ٢٨ی گەلاوێـژ کاتێک کە ئەندامانی ئەو مەجلیسـە چوونە لای خومەینی، ناوبراو سەبارەت بە دوکتور قاسـملوو رایگەیاند « ای کاش امده بود» واتە «بریا هاتبا، چوونکە دەمەویست لێرە رای بگرم».

■ ٢٢: شـەڕی پـاوە و فتـوای جیهـادی خومەینـی دژ بـە خەڵکـی کوردستان (١٣٥٨)

لـە هاوینـی سـاڵی ١٣٥٨دا جـەوی شـاری پـاوە بەهـۆی دنەدانی «زولفەقـاری»، نوێنـەری ڕێژیـم و جەماعەتـی «مەکتەبی قورئان»، رۆژ بەڕۆژ زیاتر بەرەو ئاڵۆزی دەچوو. رۆژێک بەهۆی وەرگەڕانی ماشینەوە دوو بەکرێگیراوی ڕێژیم کە بۆ گەڕان چووبوونە دەرەوەی شـار، دەمـرن و چەنـد کەسـێکیش بریـندار دەبـن. مەکتەبییەکانـی شـاری پاوە دەنگۆی ئەوەیان بڵاو کردبووەوە کە حیزبی دیمۆکرات نارنجۆکـی لـە ژێـر ئەو ماشـینە داناوەتەوە، بۆیە هەڵدێـراوە و لەم لاشـەوە زولفەقاری لە دنەدان و ڕێکخسـتنی سـپای پاسداران خافڵ نەبوو.

لەم هەلومەرجەدا لە شوورای ١١ کەسیی شاری پاوە، سێ کەسیان سـەر بە حیزب بوون. ئەو سـێ کەسـە ئەوپەڕی هەوڵی خۆیان دەدا

کە ئاڵۆزی لە شـارەکەدا کەم بکرێتەوە، بەڵام ٨ کەسـەکەی دیکە بە هاوکاریـی مەکتەبی قورئـان و زولفەقاری، رۆژ لە دوای ڕۆژ تۆوی دووبەرەکایەتییان لە نێو خەڵکدا دەچاند و ئاڵۆزییەکەیان زیاتر دەکرد و بە قسـەی خۆیان دەیانهەویسـت دەسـەڵاتەکەیان یەکلا بکەنەوە و تەحەمولی نەزەری موخالیفی خۆیان نەبوو.

هـاوکات، هاتوچۆی شـیوعییەکان بۆ پاوە و دۆسـتایەتییان لەگەڵ ژمارەیـەک لـە ئەندامانـی ڕێکخـراوی حیـزب لـەو شـارە و هاتنـی «عەبدولوەهاب ئەترووشی» بۆ پاوە و راوەدوونانی لە لایەن یەکیەتیی نیشـتمانییەوە کە سەرپەرشـتیی هێزەکەی یەکیەتی لە ئەستۆی مەلا بەختیار بوو، ئاڵۆزییەکی سەیری پێک هێنابوو. ئەم کۆمەڵە رووداوە دەسـتیان دایـە دەسـتی یـەک و بیانوویان بۆ مەکتـەب قورئانییەکان خۆش کرد تا رۆژی ١٣٥٨/٥/٢٢ی هەتاوی تێکهەڵچوونی دوو کەس بـە ناوەکانی محەممەدخان وەیسـی (خەڵکی باینـگان) و حەبیبوڵڵای مـەلا شـەریفی (خەڵکی شـاری پـاوە) کـە عامیلی رێژیم بـوو، کرایە بیانوو و هەڕەشەیان لە دووکاندارەکانی شار کرد تا دووکانەکانیان دابخـەن و بڕۆنـە فەرمانـداری و سـەبارەت بـەم دۆخە مـان بگرن. ئـەوە بـوو کە مانگرتن دەسـتی پێ کرد، هێشـتا مانگرتـووەکان هیچ داواکاری یـا بڕیارێکیـان دەرنەکردبوو کە هێزێکی کۆماندۆی دەورە دیتوو لە لوبنان، بە سـەرۆکایەتیی «ئەبوو شـەریف» بە هێلیکۆپتەر لـە شـاری پـاوە دابەزیـن و رێـگای هاتوچـۆی خەڵکیان خسـتە ژێر کۆنترۆڵـی خۆیـان. پاشـان مانگرتـووان خوازیـاری ئـەوە بوون کە هێزی ناخۆجێی واتە هێزی ڕێژیم لەو شارەدا جێگیر بکرێت.

لە بەرانبەردا لە سـەر ڕێگای پاوە کرماشـان و لە گوندی «قۆری قـەڵا» رۆژی ١٣٥٨/٥/٢٣ واتە رۆژێک دوای مانگرتنی شـاری پاوە، مانگرتنێک لە بەرانبەر مانگرتنی شـاری پاوەدا رێک خرا. داواکاریی ئـەم مانگرتووانـە ئـەوە بوو کـە ئەمنییەتـی ناوچە لە لایـەن خەڵکی

ناوچەکەوە، دابین بکرێ.

بەڕێوەبەریی ئەم مانگرتنە تا ڕادەیەک کەوتە ئەستۆی ڕێکخراوی حیزب لە پاوە. بەرپرسایەیتی بەڕێوەبردنی مانگرتنەکە کەوتبووە سەرشانی ڕەحیم بەغدادی کە خەڵکی شاری سنە بوو. لە ماوەی ٢ تا ٣ ڕۆژ مانگرتنی قوڕی قەڵادا، لە ناوچە جۆراوجۆرەکانی هەورامان و جوانڕۆوە دەستە دەستە خەڵک بۆ پشتیوانی لە داخوازیی مانگرتوانی قوڕی قەڵا دەهاتنە ئەو شوێنە و پشتیوانیی خۆیان ڕادەگەیاند. سەبارەت بە هەلومەرجی ناوچەکە چەند جارێک لە ڕێگای تەلەفوونەوە پێوەندی بە شەهید دوکتور قاسملۆوەوە دەکرێت. دوکتور قاسملوو نەزەری ئەوەیە کە ڕێژیم بەرنامەی ئەوەیە شەڕ بەسەر کورددا بسەپێنێ، بۆیە ئامۆژگاریی ڕێکخراوی حیزب دەکات تا ئەو جێگایەی کە دەگونجێ، هەوڵ بدەن شەڕ ڕوو نەدات. پاش دوو ڕۆژ وەفدێک لە بەرپرسانی ئوستان بە سەرۆکایەتیی ئوستاندار کە ئەوکات «سپهری» بوو، سەردانی مانگرتووانی قوڕی قەڵا دەکەن. ڕۆژی ٥٨/٨/٢٥ وەفدەکەی ئوستان کە پێک هاتبوون لە: سپێهری، حاجی ئاخوند فەرماندەی هەنگی ژاندارمریی کرماشان و زولفەقاری و کۆمەڵێکی دیکە، لە باتی ئەوەی بێنە ناو مانگرتووان، هەروەک چووبوونە ناو مانگرتووانی شاری پاوە، هاتنە پاسگای قوڕی قەڵا و داوایان کرد وەفدێک بە نوێنەرایەتی لە لایەن مانگرتووانی قوڕی قەڵاوە بڕۆنە پاسگا و داواکارییەکانیان ڕابگەیەنن. بۆ ئەم مەبەستە ڕەحیم بەغدادی، سەید ڕەزا درووگەر و چەند کەسێکی دیکە دیاری کران و چوونە پاسگا و کاتی گەڕانەوەیان بۆ لای مانگرتووان، ڕایانگەیاند، داواکارییەکانی مانگرتووانی قوڕی قەڵایان داوەتە وەفدەکەی ئوستان و ئەوانیش وتوویانە پاشان وەڵامتان دەدەینەوە. دواتر دەرکەوت کە وەفدی ئوستان زیاتر لەوە کە بۆ بیستنی داواکاریی مانگرتووانی قوڕی قەڵا

هاتبن، مەبەستیان هەڵسەنگاندنی ورەی مانگرتووان و لە ڕاستیدا تەواوکردنی پیلانەکەیان بووە.

شەوی ٢٦ی گەلاوێژ کە گەشتییەکانی مانگرتووانی قوڕی قەڵا دەچنە لای گوندی «دووریسان» بۆ سەردان لە نیگابانەکانیان، دەکەونە بۆسەی پاسداران و تەقەیان لێ دەکرێ و بەم چەشنە لە لایەن هەر دوو لاوە تەقە دەست پێ دەکا و بەڕەسمی ڕۆژی ٢٦ی گەلاوێژی ١٣٥٨ شەڕ دەست پێ دەکات. لە یەکەم تەقەدا مستەفا حسینی (ئێناخی) کە سەرپەرەستی نیزامیی مانگرتووانی قۆڕی قەڵا بوو، شەهید دەبێ. ئەو ڕووداوە دەبێتە هۆی ئەوەی کە شەڕەکە گەرمتر ببێت. لە بیمارستانی شاردا ژمارەیەکی زۆر لە پاسداران سەنگەریان گرتبوو و پاش شەڕێکی توند و خوێناوی، بیمارستان لە کۆنترۆڵی پاسدارەکان دەرهات و ئەو ژمارە پاسدارە کە تێیدا بوون، کوژران. یەکێک لە کوژراوەکان غەنی باباخاس بوو کە خوێنی بوو بە خوێنی سیاوەش و ڕێژیم لە بیمارستانی پاوە دەیان داستانی درۆیینی لا ساز کرد و بە مەبەستی مەزلوومم نیشاندانی و هاروژاندنی بیروڕای گشتیی خەڵکی ئێران، ڕایگەیاند کە لەو شەڕەدا پاسدارەکانیان سەر بڕیون کە دیارە ئەمە فڕی بە سەر ڕاستییەوە نەبوو.

پاش گیرانی بیمارستانی پاوە، شەڕ کەوتە ناو شاری پاوە و بەشێکی زۆر لە شار کەوتە دەستی مانگرتوانی «قوڕی قەڵا»، بەڵام لە بەر ئەوەی کە ئەم هێزەی مانگرتوانی قوڕی قەڵا هێزێکی عەشایری بوو، بە مەیلی خۆیان دەجووڵانەوە و لە کۆنترۆڵدا نەبوون، جنێوی زۆر ناشیرینیان بە خەڵکی شاری پاوە دەدا و ئەمەش وای کرد زۆربەی ئەو خەڵکەش کە لە شاردا بێلایەن بوون، لەگەڵ مانگرتوانی پاوە یەکگرتووتر دیفاع لە شار بکەن. دوایین ناوەندی ڕێژیم کە مابووەوە، پاسگای ژاندارمری بوو کە لە ڕۆژئاوای

شــاری پاوە هەڵکەوتبوو. «چەمران» فەرمانــدەی بەناوبانگی ڕێژیم لەم پاســگایەدا کەوتبووە گەمارۆی چەکدارانی ســەر بە مانگرتوانی قــوڕی قــەڵا. ئــەم چەکدارانە دەیانتوانــی ئەم دواییــن بنکەیەی ڕێژیم بگــرن، بەڵام چەمران فریوی دابــوون و پێی ڕاگەیاندبوون تا بەیانی مۆڵەتیان بدرێتێ تا بەیانی بەبێ شەڕ و کێشە پاسگا تەسلیم بکەن و چەکدارەکانی دەوری پاســگاش بەم پێشــنیارە ڕازی ببوون. چەمران لەو شەوەدا لەگەڵ هەموو جێگایەک پێوەندیی گرتبوو و ئەوە بوو کە بەیانیــی ٢٨ی گەلاوێــژ خومەینی فەرمانــی جیهادی دژی گەلی کورد ڕاگەیانــد و فەرمانــی بــە هێــزی هەوایی و دەریایــی! و زەمینی دا کە بــە زووتریــن کات بەرەو پاوە وەڕێ بکەون و پردی هەوایی بۆ ئەم شــارە ببەســتن، هەر لەو کاتەشــدا بە ئەرکی موســوڵمانانی زانی کە بەشداری لەو جیهادەدا بکەن. بەدوای جیهادی خومەینیدا، تاڵەقانیش ڕایگەیاند ئامادەیە چەک لە شــان بکا و بۆ جیهاد ڕەوانەی بەرەکانی شەڕ لە کوردستان بێ.

چەمران و ژاندارمەکانی پاســگای ژاندارمریی پاوە کە لە فەرمانی جیهــادی خومەینــی ئاگادار بوون، دەســتیان دایە بەرەنــگاری و بەم چەشنە هێزی چەکداری مانگرتوانی قوڕی قەڵا بەهۆی بێئەزموونی و نەبوونی ڕێبەرێکی بەدەستوبرد تووشی شکان هات و پاشەکشەیان کــرد. دواتــر ڕێژیــم زۆر داســتانی ســەیر و ســەمەرەی لــە ئیمدادی غەیبی و توانای چەمران لەو بەرەنگارییەدا ســاز کرد و خەڵکیان لە ئەسڵی مەسەلەکە چەواشە دەکرد.

پــاش بڕیــاری «جیهــاد»ی خومەینــی، هێرشــی ســوپای جەهــل و نەزانی، تەنیا بە هێرش بۆ ســەر شــاری پاوە ڕانەوەســتا. ڕێژیم ئەم هێرشەی بەرەو شارەکانی دیکەی کوردستان، کامیاران، سنە، سەقز و .. درێژە دا و ڕادیۆ تارانیش داوای لە هێزەکانیان دەکرد سنوورەکان بگرن و نەهێڵن دژی شۆڕش لە سنوور دەرباز بن. ئەم پڕوپاگەندەیە

فەزایەکی پێک هێنابوو کە بۆ ئەو کەسانەی کە شارەزاییان لە شەڕ نەبوو، زۆر شوێندانەر بوو. رادیۆ تاران ناوی شوێنەکانی وا باس دەکرد هەروەک کۆنە ئەمنییەکیان کردبێ بە بێژەر کە هەموو کەلێن و قوژبنەکانی ئەو ناوچانە شارەزا بێ. لەو لاشەوە خەڵکی ناحاڵی و مەزهەبی هەرکامەیان پەڕۆیەکی سپییان لە سەریان گرێ دابوو کە رەستە بەناوبانگەکەی خومەینیی لێ نووسرابوو: «شەڕ لە کوردستاندا باشترین عیبادەتە». دەستووری جیهاد لە دژی خەڵکی موسوڵمانی کوردستان لە رۆژی ٢٨ی گەلاوێژ، ساڵڕۆژی کوودەتای رێژیمی شا بەسەر حکوومەتی دوکتور موسەدیقدا بووو ئەمەش لە خۆیدا زۆر مانادار بوو. رۆژەکانی دوایی هێرش بەرەو کامیاران، سنە، مەریوان، سەقز، بۆکان و مەهاباد تا گەیشتە سەردەشت درێژەی کێشا. ئەو شەڕە دەستپێکی شەڕێک بوو کە لە کوردستاندا بە «شەڕی سێ مانگە» ناوبانگی دەرکرد و بە شکستی رێژیم و پەیامی خومەینی لە ٢٦ی خەزەڵوەری ٥٨دا (هەر چەند بە رواڵەت و بە شێوەی کاتی) کۆتایی پێ هات.

تێبینی: لەم شەڕەدا هیلیکۆپتریکی شەڕکەری رێژیم کە مستەفا چەمران، فەرماندەی بەناوبانگ و وەزیری بەرگریی رێژیمی دەگواستەوە بۆ پاوە، کەوتە بەر ئاگری چەکی پێشمەرگە و لە کار کەوت، بەڵام چەمران توانیی خۆی دەرباز بکات. هەر لەو شەڕەدا هێلی کۆپتریکی شەڕکەری دیکەی رێژیمیش بە هۆی تەقەی پێشمەرگەوە کەوتە خوارەوە. هەروەها فڕۆکەیەکی F٤ کە لە پایەگای هەوایی «شاهرِوخی»ی هەمەدانەوە بۆ سەرکوتی خەڵکی پاوە هاتبوو، کەوتە بەر رەهێڵەی چەکی پێشمەرگە و کۆنترۆڵی لە دەستی فڕۆکەوان دەرچوو. فڕۆکەوانی کابینی پشتەوەی ئەم فڕۆکەیە بە ناوی ستوان یەکەم «بەشیر مووسەوی» هەر لە نێو فڕۆکەکەدا بریندار دەبێ و پاش بڕینی چەند کیلوومیترێک رێگا، ئەم

فڕۆکەیە لە گوندی قشلاخ (هەڵکەوتوو لە سەر ڕێگای پاوە ڕوانسەر) دەکەوێتە خوارەوە و هەر دوو فڕۆکەوانەکەش بە ناوەکانی «ستوان یەکەم بەشیر مووسەوی» و «سەرگورد موحەممەد نووژە» گیانیان لە دەست دەدەن. پاش ئەو ڕووداوە بە هۆی ئەوەی کە موحەممەدی نووژە و هاوکارەکەی یەکەم کوژراوەکانی هێزی هەوایی ئەرتەش لە پاش شۆڕشی ٥٧ بوون، ناوی پایەگای هەوایی شاهڕوخیی هەمەدان کە پاش سەرکەوتنی شۆڕش کرابوو بە «پایەگای هەوایی حوڕ»، بە «پایەگای نووژە» گۆڕدرا.

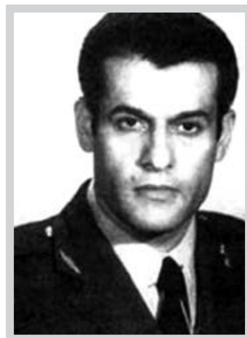

خاوەنی وێنە، موحەممەدی نووژە، ئەو فڕۆکەوانەیە کە لە شەڕی پاوە فڕۆکەکەی بە ئاگری چەکی پێشمەرگە کەوتە خوارەوە و خۆی و هاوکارەکەشی گیانیان لە دەست دا.

■ ٢٣: ئیعدامەکان لە کوردستان

پاش هاتنە سەرکاری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی لە ساڵی ١٩٧٩ی زایینی کە ئاخوندەکان توانیان دەسەڵاتی خۆیان بە سەر هەموو دامودەزگاکانی دەسەڵات و سیستمی کۆمەڵگادا بسەپێنن، ئیعدامەکان بە شێوەیەکی بەربڵاو بۆ تەوجیهی ئیدئۆلۆژیک بەڕێوە دەچن.

خومەینی بە دیاریکردنی ئاخوندێکی جینایەتکار بە ناوی «شێخ سادق خەڵخاڵی» بۆ پۆستی حاکمی شەرع دەسەڵاتی بێ سنووری بۆ کوشتوبڕی خەباتگێڕەکان بە ناوبراو بەخشی، بە جۆرێک کە ناوی خەڵخاڵی وەبیرهێنەری وشەی ئێعدام و دیمەنی گوللەبارانکردنەکان و لە سێدارەدانەکانی هەزاران مرۆڤی بێ تاوانە.

خەڵخاڵی لە فتواکانیدا پێوانەیەکی زۆر ئایینییانەی هەبوو و دەیگوت ئێمـە دەکوژیـن، ئەگەر بـێ گوناح بێ دەچێتە بەهەشـت و ئەگەریش تاوانبار بن بە سزای خۆیان دەگەن.

ئیعدامەکانـی کوردسـتان بێجگـە لـەوەی کە رق و قینـی پێوە دیار بوو، هەر لەو کاتەشـدا مەبەسـتی ترساندنی خەڵکی کوردستان بوو. وابوو کە بریاری کوشتنی چەند لاوی خەباتگێڕی لە کەمتر لە چەند چرکەدا دەردەچوو بەبێ ئەوەی هیچ لێپرسینەوەیەک بکرێ. حوکمە ئیعدامـەکان لـە پـاوە دەسـتی پێ کـرد و لە ٢ رۆژدا دەیـان نەفەری دڵسـۆز و ئازادیخـوازی بـێ تـاوان لـە لایـەن خەڵخاڵییـەوە ئێعـدام کران.

حاجی شـێخ حسـەین کرمانی کە نوێنەری خومەینی لە کوردستان بوو، دەڵێ:

هەواڵیـان پـێ دام کە خەڵخاڵی بەرەو سـنە بەڕێوەیە، بە ئەحمەدی کـوڕی خومەینیـم گوت ئێرە (سـنە) ئارامە. هیچ کێشـەیەک لە ئارادا نیە، بۆ رەزای خودا مەهێڵن خەڵخاڵی بێتە ئێرە؟ لە بیرم نیە سبەینێ ئەو رۆژە بۆ چ کارێک چوومە فڕۆکەخانەی سنە هێلیکۆپترێکم دیت کە خەڵخاڵی لێی هاتە خوارێ، بە من گەیشـت و پاشـان هەواڵ هات ژمارەیەکـی لـە ناوەڕاسـتی فڕۆکەخانـە ئێعدام کـردوون کە یەکێک لەو ئێعدام کراوانە کەسـێکی نەخۆش بوو کە لە بیمارسـتان لە سەر برانـکارد بردبوویـان و ئیعدامیـان کردبـوو، وێنـەی ئـەم ئێعدامە بە کۆمەڵانە پاش ماوەیەک بڵاوکرایەوە.

«حوسـەین برووجـردی» یەکێـک لـە فەرماندەرانـی خومەینـی لە سەقز دەڵی: «لە سەقز ١٣ کەسیان لە چەند خولەکێکدا ئێعدام کرد و حوکمەکەیان هەر لەوێ بەڕێوە بردن کە یەکیان منداڵێکی ١٢ ساڵان بـوو، هـەر نەیدەزانـی بۆ چی گیراوە. کەسـێکی دیکەیان بـەو تاوانە ئیعدام کرد کە گوایە باوکی «رباخوار» واتە سـووخۆرە. کاتێک کە

پێی دەڵێن تاوانی ئەوەیە کە باوکی «ڕباخوار»ە، ئەو لاوە لە وەڵامدا دەڵێ گوناحی من چیە کە باوکم سووخۆرە؟ خەڵخاڵی دەڵی تۆ لەو خوێنەی و ئەمە دەبێتە هۆی ئیعترازی «حوسەین بڕووجردی» و داوا لە «موحسین ڕەزایی» فەرماندەی سپای پاسداران دەکا پێش بەو وەزعە بگرن کە ناوبراو لە وەڵامدا دەڵی بۆ دامرکانەوەی ناڕەزایەتییەکان، ئەم توندوتیژییانە پێویستن.

پاش ئەم ئێعدامانە و تا ئێستاشی لەگەڵ بێ، ئێعدام کەرەسەی تۆقاندنی حکوومەتی کۆماری ئیسلامییە و بە ناوی دژایەتی لەگەڵ ئیسلام جینایەتی زۆر ئەنجام دراوە، نموونەش لەو پێوەندییەدا کوشتوبڕەکەی ساڵی ١٣٦٧ی هەتاوی بوو کە لە دوو مانگدا نزیکەی حەوت هەزار کەس ئێعدام کراون.

لەوەش جینایەتکارانەتر فتواکەی خومەینیی خوێنمژ بوو کە داوای دەکرد پێش ئەوەی ئیعدامییەکان ئێعدام بکرێن، خوێنەکانیان لێ بگرن و بۆ چارەسەری ئەو بریندارانەی کە لە بەرەکانی شەڕدا بریندار دەبن، بە کاری بەرن.

■ ٢٤: دەستپێکردنی شەڕی بەرگری لە کوردستان (١٣٥٨)

پاش دەستووری جیهادی خومەینی لە دژی خەڵکی کوردستان و هێزە خەباتگێڕەکانی، بەداخەوە ئەوەی کورد لێی دەترسا و هەوڵی دەدا روو نەدات، رووی دا و بە هێرشی هێزەکانی ڕێژیم بۆ سەر خەڵکی کوردستان، زۆر جینایەتی سامناک لە لایەن ئەو هێزانەوە خوڵقان کە بەشێک لەو جینایەتانە لە تویێی لاپەرەکانی ئەم کتێبەدا دەکەونە بەرچاو. ڕۆڵە خەباتگێڕەکانی کوردستانیش لە بەرانبەر ئەو هێرشەدا کەوتنە دیفاعکردن و لەماوەی ئەو شەڕەدا ژمارەیەکی زۆر لە هێزەکانی ڕێژیم کوژران و بە دیل گیران. ژمارەیەکیش پێشمەرگە لە ڕێگای دیفاع لە ئازادی و کەرامەتی گەلەکەیاندا بە سەخاوەتەوە

گیانیان بەخشی، ئاماری ئەو شەڕە ـ هەر چەند ناتەواوە ـ لە نامیلکەی شــەڕ لــە کوردســتاندا (جنــگ در کردســتان) کــۆ کراوەتــەوە کە ئەم ئامارە لە ساڵی ١٣٥٩ تا ١٣٧٣ دەگرێتەوە. ئاماری پێش و پاش ئەو ڕێکەوتە لە بەردەستدا نەبوو، بۆیە ئەو ئامارەی تێدا نیە.

بێگومــان ژمــارەی کــوژراوی دوژمــن و هــەر وەهــا چالاکیــی بەڕێوەچــوو زۆر لــەوە زیاتــرن کە لێــرەدا هاتووە. ئــەم ئامارە تەنیا تایبەتە بەو شەڕانەی کە حیزبی دێموکرات بەڕێوەی بردوون و ئەو شــەڕانە ناگرێتەوە کە هێزە خەباتکارەکانی دیکەی وەک کۆمەڵە و .. بەڕێوەیان بردووە.

جەدوەلــی ژمــارە «یــەک» کــوژراو و دیلــی دوژمن و شــەهیدانی حیــزب لــە خــۆ دەگــری کە بــە بــەراورد لەگــەڵ یەکتــر دەردەکەوێ لــە بەرانبــەر هەر شــەهیدێکی حیزبــدا ١٠ کەس لــە هێزەکانی ڕێژیم کــوژراون و ئەمــە نیشــانەی ئازایەتــی و لێزانیــی هێــزی پێشــمەرگە بەرانبــەر بــە هێزەکانی ڕێژیمە و بە تایبەتیش ئەگەر ئەوە لە بەرچاو بگرین کە لە تەواوی ئەو شەڕانەی ڕیژیم لە دژی هێزی پێشمەرگە، هێزەکانــی ڕێژیــم بە چەکی قورس و موهیماتــی بێ ئەژمار و هێزی هەواییەوە پشتیوانی کراون.

هەروەها جەدوەلی ژمارە (٢) دەسکەوتی کەرەسەی نیزامیی هێزی پێشــمەرگە لە شــەڕەکانیاندا دژ بە ڕێژیم لە ساڵی ١٣٥٩ تا ١٣٧٣ لە خۆ دەگرێت.

ئەم ئامارە لە دامەزراندنی رادیۆ دەنگی کوردســتانەوە دەســت پێ دەکات و عەمەلیاتەکانــی پێــش ئەو ڕێکەوتە نەنووســراون. هەروەها ئــەم ئامــارە تەنیا ئــەو کوژراوانــەی دوژمن دەگرێتەوە کــە تەرمیان کەوتۆتــە دەســتی پێشــمەرگە. هەر بۆیــە ئاماری تــەواوی زیانەکانی دوژمن لەو شەڕەدا دەکرێ چەند قات لەوەش زیاتر بێت.

■ جەدوەلی ژمارە (١): ئامـاری زیانـە مرۆییەکانـی دوو لایەن لە شەڕی کوردستاندا (١٣٥٩-١٣٧٣)

ساڵ	کوژراوی دوژمن	دیل	گەڕانەوە بۆ باوەشی گەل	دیلی ئازادکراو لە مەیدانی شەڕدا	شەهیدی پێشمەرگە	عەمەلیاتی نەزانراو
١٣٥٩	٢١٧٢	٢٥٦	٣٢	١٢٠	٣٢٤	٩٧
١٣٦٠	١٧٧١	٢٣٥	٥٤	١٩	١٤٤	٨٨
١٣٦١	٥٢٤٥	٢٦٤	١١٢	٢٢٤	٤٢٠	٤٤٢
١٣٦٢	٤٢٠٠	٣١٢	٣١	١٥٠	٣٨٤	٢٤٥
١٣٦٣	٤٦٣٠	٤٣١	١٣١	٣٦٣	٤٠٦	٣٢٦
١٣٦٤	٢١١٩	٢٣٥	٢٩٤	١٨٠	٢٧٤	٣٤١ نەفەر
١٣٦٥	١٣٩٥	٢٤٨	١٢٩	٩٠	١٦٨	
١٣٦٦	١٥٢١	٢٠٨	٨٨	١٣٢	٩٧	
١٣٦٧	٦٩٧	١٠١	٧٥	١١٨	١٠١	
١٣٦٨	٤٤٤	٢٥٣		٢٥٣	٦٦	
١٣٦٩	٤٥٩	٣٠٤	٥٠	٣٠٤	٧٠	
١٣٧٠	٢٠٧	١٠٨		١٠٨	٤٨	
١٣٧١	٢٢٨	١٥٢		١٥٢	٣١	
١٣٧٢	٣٥٧	٢٥٩	٥٦	٢٥٩	٣٣	
١٣٧٣	١٩٩	٥٥	١٦	٥٥	٣٨	

کۆی گشتی	٢٥٦٤٧	٣٤٢١	١٠٦٨	٢٥٢٧	٢٤٩٩	

■ جەدوەلی ژمارە (٢): دەسکەوتی کەرەسەی نیزامیی هێزی پێشمەرگە لە شەڕەکانیاندا دژ بە ڕێژیم لە ساڵی ١٣٥٩ تا ١٣٧٣

ساڵ	فیشەک	خەشاب	دووربینی چاو	گوللەی چەکی قورس	ماشینی سووتێنراو	لەنێوبردنی چەکی قورس
١٣٥٩	٢٧٣٠٠	٦٤	١	-	١٥١	٣
١٣٦٠	٢٨٣٤٥	٢١٥	٢	١٥٢	-	-
١٣٦١	٨٢٨٤٣	١٠٦١	-	١١١	٢٩٠	٢٢
١٣٦٢	٢٦٩٥٠	٥٥١	٧	-	٧٧	١
١٣٦٣	١٢١١٩٦	١٧٧٢	٢٥	٣٥	٦٠١	٢٧
١٣٦٤	٩٦٢٥٠	١٥٦٥	٦	٥٤	٢٥٧	٦
١٣٦٥	١٣٠١٩٠	١٩٩١	١٦	-	٢١٤	٣٣
١٣٦٦	٥٥٩٥٠	١٤٣٩	٤	-	-	-
١٣٦٧	٢٥٤٩٠	١٠٢٨	٣	-	-	-
١٣٦٨	١٤٠٥٣٠	١١٨٣	٤	-	-	-
١٣٦٩	٣٠٨٨٤٠	١١٠٠	٢	-	-	-
١٣٧٠	١١٩٤٠	٥٢٠	٤	-	-	-
١٣٧١	٨٩٢٥٠	١٢١٩	٩	-	-	-
١٣٧٢	١٦٠٠٠	٢٩١٥	٤	-	-	-
١٣٧٣	٤٦٥٠	٨٧	٤	-	-	-

کۆی گشتی	١١٦٥٧٢٤	١٦٧١٠	٩٠	٣٥٢	١٥٩٠	٩٢

لـە هەزاران عەمەلیاتی هێزی پێشـمەرگەدا کە لە نێوان سـاڵەکانی ٦٥ تا ٧٣ ئەنجام دراون، ژمارەی ئەو عەمەلیاتانە لە بەردەسـتدا نیە کـە ئامـاری کوژراوەکانی دوژمـن تێیاندا روون نەبۆتـەوە، بەڵام لە ساڵەکانی ٥٨ تا ٦٤ ژمارەی ئەو عەمەلیاتانەی کە ئاماری کوژراوانی دوژمن تێیاندا روون نەبۆتەوە ١٥١٩ عەمەلیات بووە. بەو پێیە دەبێ ژمارەی ئەو عەمەلیاتانە لە نێوان ساڵەکانی ٦٤ تا ٧٣یشدا کە ژمارەی تەلەفاتی دوژمن نەزانراوە، چەند قات لەوە زیاتر بێ.

لـەو سـاڵانەدا ٣٠ قەبـزە قەناسـەی دووربینـدار، زیاتـر لـە ١٠٠ نارنجەکی دەستی، نزیک بە ٤٠ موسەلسەلی گەورە، دەیان ماشین و کەرەسەی دیکەی نیزامی وەک کۆڵەپشتی، کیسە خەو، قوتب نما و .. بە دەسکەوت گیراون کە لەم نووسراوەیەدا نەهاتوون.

■ ٢٥: بەشـداریی خەباتگێڕانـی بەشـەکانی دیکـە لـە بزووتنەوەی کوردستانی ئێراندا

شانازیی یەکەم بەشداریی کوردەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستان دەگەڕێتەوە بۆ سـەردەمی کۆماری کوردسـتان لە سـاڵی ١٩٤٦ کە بارزانییـەکان لەم بەشـدارییەدا پشـکی شـێریان وە بـەر دەکەوێ و شـەڕەکانی «قاراوا» و «مامەشـا» شـاهیدی ئازایەتیی ئەو هێزەی بارزانییەکانە و ئیسـتا ئیتر بەشـێکە لە سـەرفیرازییەکانی مێژوو کە هەموو کوردێک شانازیی پێوە دەکات.

خاڵی دیکە، بەشداریی چوار ئەفسەرە خەباتگێڕەکە بوو کە ئەوانیش پـاش رووخانـی کۆماری کوردسـتان بـە گەڕانەوەیان بـۆ عێراق بە داخەوە لە لایەن رێژیمی پاشایەتییەوە شەهید کران و یادیان لە دڵی هەموو کوردێکدا زیندووە. بەشداریی کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی

شیووعی لە شەڕەکانی ساڵەکانی ٥٨ و ٥٩ی هەتاوی لە کوردستانی ئێراندا شانبەشانی پێشمەرگەکانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران بە تایبەت لە شەڕی ٢٦رۆژەی شاری سنەدا کە لەو شەڕەدا

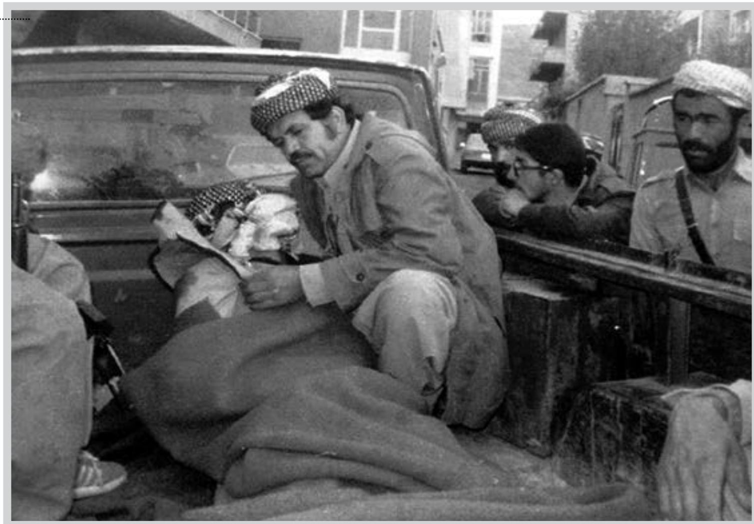

شەڕی سنە ئەبوو ئازا و تەرمی شەهید جەبار کۆکەیی

فەرماندەی ئازا و بەوەج مەلا محەممەد جوانڕۆیی (برایم) بریندار و چەند هاوڕێیەکی وەک جەبار کۆکۆیی و.. شەهید بوون.

بەشداریی پێشمەرگەکانی حیزبی سۆسیالیستی کوردستانی تورکیە لە شەڕی جادەی سەردەشت ـ پیرانشار کە لەم شەڕەدا کەسێکیان شەهید بوو.

سەرئەنجام بەشداریی پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە ساڵی ١٣٦٢ لە شەڕەکانی جادەی سەردەشت ـ پیرانشار کە لە دەشتی «ساوان» لە شەڕێکی ئازایانەدا چەند پێشمەرگەیەکی یەکێتی شەهید بوون و ناوی «هێزی پشتیوان» لە سەر ئەو هێزە دانرا.

بەشداریی ئەم هێزانە ئەگەر شانازییەک بۆ هێزەکانیان بێت،

نیشانەیەک لە هەست و سۆز و چارەنووسی گەلێکی دابەشکراویشە کـە بـە بێ ئیرادە و ویسـتی خۆی دابەش کراوە، بـەڵام داگیرکەرانی کوردسـتان لـە درێـژەی سـەدان سـاڵ داگیـرکاری و کاولـکاری لە کوردستاندا نەیانتوانیوە هەست و سۆز و عاتیفە بۆ نیشتمان لە دڵی رۆڵەکانـی ئـەم نیشـتمانەدا لاواز بکـەن و بە قەولی کـوردی «برا لە پشت برا بێ، مەگەر قەزا لای خوا بێ».

■ ٢٦: قارنێ و قەڵاتان، کۆمەڵکوژیی گەلی کورد (١٣٥٨)

پاش سـەرکەوتنی شۆڕشـی گەلانی ئێران دژی رێژیمی پاشایەتی خەڵـک بـە هیـوا بوون لـە ژێر سـێبەری رێژیمی تـازەدا بـە ئازادی و ژیانێکـی بـاش بگەیـەن، بـەڵام مخابـن ئـەو هیوایـە نەهاتـە دی و پاش سـەرکەوتنی شـۆڕش ئاخوندە کۆنەپەرستەکان دەسەڵاتیان بە تـەواوی قەبـزە کرد و بـۆ بەڕێوەبردنی سیاسـەتەکانیان کەڵکیان لە مۆرەکانی رێژیمی پێشـوو و توێـژی دەمارگرژی ئایینی وەرگرت و دەیان و بگرە سەدان جنایەتیان لە کوردستان بەڕێوە برد.

لە ناوچە جۆراوجۆرەکانی کوردستان لە کاتێکدا کە جووتیارەکان لـە کێڵگەکانیانـدا سـەرقاڵی کاری خۆیـان و پەیداکردنـی بژیـوی ژیانیان بوون، کەوتنە بەر شـاڵاوی هێرشـی بێبەزەییانەی پاسداران و هێزەکانـی دیکـەی رێژیـم کـە رەحمیـان بـە ژن و منـداڵ و پیر و پەککەوتەش نەدەکرد و خەڵکی بێ تاوان بە بێ هیچ پاسـاوێک تەنیا بە هۆی کوردبوونیانەوە دەدرانە بەر دەسـتڕێژی گوللەی پاسـدارە جەنایەتکارەکان و رێبەرانی ئەو کوشـتوبڕەش بەرپرسـانی رێژیمی تـازە بە دەسـەڵات گەیشـتوو بـوون. لە درێژەی چەندین کوشـتاری بەکۆمەڵـدا لـە شـار و گوندەکانی کوردسـتان، نـاوی ژمارەیەک لەو گوندانـە لـە کۆتایی ئەم باسـەدا دێـت. خومەینی کە خـۆی هاندەری سـەرەکیی ئەو کوشتوبڕانە بوو، لە بەر سکاڵای زۆر لە لای ناوبراو

سەبارەت بەو کۆمەڵکوژییانە کەسێکی بەناوی «بەهادوران» وەک نوێنەری خۆی ناردە کوردستان و بەهادوران لە کۆتایی لێکۆڵینەوە و لێپرسینەوەکانیدا راپۆرتێکی بۆ خومەینی بەرز کردەوە کە هەرچەند ئەو راپۆرتەش وەک زۆر راپۆرتی دیکە لە بیر کرا، بەڵام لە بەر ئەوەی ناوبراو نوێنەری خومەینی بوو، راپۆرتەکەی دەتوانێ بەڵگەیەکی حاشاهەڵناگر بۆ سەلماندنی راستییەکان بە تایبەتی لە رووداوی «قارنێ»دا بێت.

لێرەشدا سەرنجی خوێنەران بۆ بەشێک لە راپۆرتی مەهدی بەهادۆران، نوێنەری خومەینی لە پارێزگاکانی سنە و ورمێ سەبارەت بە کارەساتی قارنێ رادەکێشین کە لە رێکەوتی ٢٤ی خەرمانانی ١٣٥٨ ناردوویەتی بۆ خومەینی و دوو رۆژ دواتر، واتە ٢٦ی خەرمانان لە رۆژنامەی کەیهان چاپ کراوە. لە راپۆرتەکەدا هاتووە کە:

«١) بەپێی بەڵگە و باسەکان، لەو دوو پارێزگایەدا پیلانێکی رەمزاوی لە لایەن مۆرەکان و رێبەرانێکی باوەڕپێکراو و رواڵەتییەوە لە ئارادایە، چوونکە ئەو فیئۆداڵ و خاوەن ملکانەی کە لە رێژیمی پێشوودا هۆکار و ئامرازی بەڕێوەبەریی شا لە ناوچەدا بوون، لە لایەن کەسانێکی وەک دوکتور چەمران، تیمسار زەهیرنژاد، فەرماندەی لەشکری ٦٤ی ورمی، سەرهەنگ شەهبازیان و ئەو فەرماندەرانەی ئەرتەش و ژاندارمرییەوە تا بن گوێ خۆیان بە چەک و گوللە تەیار کردووە و ئامادەن و چەکدارن و لە بەرانبەردا خەڵکی چەوساوە و هەژاری ناوچە و کەسانێک کە ساڵانێکی زۆر لە دەستی فیئۆداڵەکان رەنجیان بینیوە، دەکەونە بەر تەوژم.

٢) بە ئاماژە بە هەڵخڕاندن و پەرەپێدان بە رۆحێکی دوژمنانە و رق لە نێوان تورک و کوردەکانی ناوچەدا لە لایەن فەرماندە و ئەرتەشییەکانی ئەو کاتەی کوردستان و ئازەربایجانی رۆژئاواوە

بۆ هەمیشە ئەم دژایەتییانە بەردەوامە و ڕەنگە دەوڵەت لەگەڵ شەڕی نیزامیی دێموکراتەکان ڕووبەڕوو ببێتەوە. هەر ئەمە بۆتە هۆی ئەوەی کە خەڵکی بێ تاوان لە کۆماری ئیسلامی بێزار بن و ئێستاش لە هەمبەر خەڵکدا لەم بارەوە دیدێکی خراپمان هەیە کە خەڵک بەرەو لای دێموکراتەکان هان دەدرێن و ئەوان بە دۆست و پشتیوانی خۆیان دەزانن.

٣) بەپێی شریت و ئەو ڕاپۆرتانەی کە لە بەردەستدان، کاربەدەستانی ژاندارمەری و موجاهیدە ڕواڵەتییەکانی نەغەدە بە سەرپەرەستیی «ئاغای مەعبوودی» و «سەرگورد نەجەفی» لە ئاوایی قارنا سەر بە شاری نەغەدە لانیکەم ٤٥ کەسی بێ تاوانیان لە شوێنی ژیانی خۆیاندا کوشتووە و دواتر گواستوویاننەوە بۆ بیابان تاکوو نیشان بدەن کە ئەمانە لە شەڕدا کوژراون و گوندەکەشیانیان تاڵان کردووە و لە ئاگردا ئەسووتێت و «ئیستوار بیگلەری» لە کۆپلۆدا ٥ کەسی کوشتووە، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ بێ بایەخی یان خەیانەت و پیلانی ئەو فەرماندانەی کە لە ژاندارمریدان لە لایەکەوە و ورووژاندنی ئەو هەست و ئیحساسانەی کە دژ بە کورد دێنە کایەوە و هەستانی بیرێکی تۆڵەسەندنەوە دژ بە کوردە بێ تاوانەکان لە لایەکی ترەوەیە. بە داخەوە سەرەڕای ئەوەی کە ئەوانەی ئەم کردەوە دڕندانەیان بە ئەنجام گەیاندووە ناسراون، بەڵام بە هۆی لایەنگریی زەهیرنژاد لەو تاوانبارە دڕندانە ئەو هەلە نەڕەخساوە کە شوێنیان دەربکەوێت و دەستبەسەر بکرێن.

٤) نەبوونی توانایی و دەسەڵاتی پێویست لە لایەن سوپای پاسدارانی شۆڕشەوە بۆ ڕاگرتنی ئەو مەلا ڕواڵەتیانە و ئەندامانی ساواک کە دژ بە کوردن و بوونەتە هۆی خوێنڕشتن لە سەرتاسەری کوردستان و ئازەربایجاندا، بۆ وێنە: پرۆسەی قارنێ کە بە حوکمی حاکمی شەرع، «ئاغای خەڵخاڵی» و ئاغای «ئومید نەجەف ئاوایی»

لەوێدا بەڕێوە چوو.

٥) لـە تەنیشـت ڕێگاچـارەی نیزامیـدا، ڕێگاچـارەی فەرهەنگـی و ئایدۆلۆژیـک و ئاوەدانـی بـۆ کوردسـتان و ئازەربایجانـی ڕۆژئـاوا پێویستە.

هەروەهـا مەهـدی بەهادوران، نوێنەری خومەینـی لە درێژەی ئەم راپۆرتـەدا پێشـنیار دەکات کە: «ڕۆحانییـە ڕواڵەتییەکان کە بوونەتە هـۆی شـەڕ و خوێنڕێـژی لـە ناوچـەدا ڕامالێن و ئەو کەسـانەی کە کارەسـاتی قارنێیان خولقاندووە، دەستگیر بکرێن و پێشگیری بکرێ لە ئاگردانی خەرمان وماڵەکانی ئەوان و.. و دادگای باڵای شـۆڕش چاوەدێـری بکات. بۆ دەسـتگیریی تاوانبـاران، لابردنی ئەو فەرماندە و هێزانـەی کە بە شـێوەی ڕەسـمی ئەندامی دایـرەی ئیتلاعاتن و لە خزمەتـی نەیارانی شۆڕشـدان و ئەیانەوێ سـوپای پاسـداران لاواز بکـەن و ناردنـی دوو بـازڕەس لـە لایـەن ئیمامەوە، دوو بازڕەسـی دیکـەش لـە لایـەن لێژنەی شـۆڕش و کەسـێک لە لایەن دادسـتانیی گشتیەوە پێویستە».

ئـەم ئامـارەی کە لە خوارەوە دێت، ناوی ژمارەیەک لەو گوندانەیە کە هێرشیان کراوەتە سەر و خەڵکیان لێ کوژراوە و ماڵ و مەزرایان ئاگری تێ بەردراوە:

قارنـێ ٦٨ شـەهید، قەڵاتـان ١٢ شـەهید، ئیندرقـاش٣٠ شـەهید، وسووکەند ٥٨ شەهید، سۆفیان ١٢ شەهید، سارۆقامیش ١٣ شەهید، بانیراوی نەغەدە ١٣ شەهید، قەرەگۆلی مەهاباد ١٨ شەهید، سەوزی ٤ شەهید، چەلی کۆیکان ٢٣ شەهید، گێچە و هەڵەقووش ١٤ شەهید، چەقەڵ مسـتەفا ١٩ شـەهید، گوندە وێڵەی شـنۆ ٦ شـەهید و دەیان و سـەدان گونـدی دیکـەش کە ئەم جنایەتانەیان تێـدا بەڕێوە چوون. ئەمـە تەنیـا کۆمەڵێک لە نموونەکانن کە باسـیان لـێ کراوە، ئەگەر نا ناوچـەی وا هەبـووە وەکوو سـەڵماس، باوەجانی و زەهاو کە بێجگە

لەوەی بە سەدان کەسیان کۆمەڵکوژ کراون، لە ماڵ و حاڵی خۆیان هەڵکەندراون و پەڕیوەی عێراق و وڵاتانی دیکە بوون.

■ ۲۷: داگیرکردنی باڵوێزخانەی ئەمریکا و هەڵوێستی حیزب (۱۳۵۸)

ڕۆژی ۱۳ی خەزەڵوەری ۱۳۵۸ کۆمەڵێک لە خوێندکارانی ناسراو بە «پەیڕەوی خەتی ئیمام» هێرشیان کردە سەر باڵوێزخانەی ئەمریکا لە تاران و داگیریان کرد و بە «لانەی جاسووسی» ناودێریان کرد. ڕێژیمی ئاخوندی لەو ڕۆژە بە دواوە بۆ ماوەی ٤٤٤ ڕۆژ خەڵکی ئێران و دنیای دەرەوەی بە کێشەی بەبارمتەگرتنی دیپلۆماتە ئەمریکاییەکانەوە سەرقاڵ کرد و گرتنی باڵوێزخانەی ئەمریکایان وەک کردەوەیەکی دژی ئیمپریالیستی لە قەڵەم دا. تەنانەت بیشەرمییان گەیاندە ڕادەیەک کە ئەو کارەیان بە شۆڕشێکی گەورەتر لە شۆڕشی ۲۲ی ڕێبەندانی ۱۳۵۷ دانا. هێندێک حیزب و ڕێکخراوی هەڵپەرەست و خۆبەدەستەوەدەریش ئەو کارە غەیرە قانوونییەیان بە نیشانەی دژی ئیمپریالیست بوونی ڕێژیم زانی و زۆریان بە بەژن و باڵای هەڵگوت. بەداخەوە هێندێک ڕێکخراوی شۆڕشگێڕی ڕاستەقینەش تووشی هەڵە بوون و بێ ئەم لاوئەولا پشتیوانییان لەو بێقانوونییەی ڕێژیمی خومەینی کرد تاکوو لەو جەوە کە پێکی هێنابوو کەڵک وەرگرێت و بناغەی ڕێژیمەکەی پتەوتر بکا. قانوونی ئەساسیی کۆنەپەرستانەی زوو بە تەسویب گەیاند و پاوانخوازیی حیزبی جمهووریی ئیسلامی، حیزبی گۆپاڵ بەدەستانی بە سەر گەلانی ئێراندا زاڵ کرد.

حیزبی دێموکرات هەر لە سەرەتاوە لەو باوەڕەدا بوو کە بە بارمتەگرتنی دیپلۆماتەکانی ئەمریکایی ناتوانێ نیشانەی دژی ئیمپریالیست بوونی ڕێژیم بێ و ئەوە تەنیا بۆ فریودانی بیروڕای گشتیی خەڵکی ئێرانە. حیزب پێی وابوو ئەو کارە بە پێچەوانەی

قانوون و ڕێوشوێنە نیونەتەوەییەکانە و تەنیا بەرهەمێک کە لێی وەر دەگیرێ، بێ ئیعتبار بوونی ئێران لای بیروڕای گشتیی دنیا دەبێ و مەحکوومی کرد.

تێپەڕبوونی ڕۆژگار ڕاستی و دروستیی بۆچوونەکەی حیزبی نیشان دا. هەر چەند ڕێژیمی خومەینی لە پێشدا بۆ ئازادکردنی بارمتەکان چەندین مەرجی وەک گەڕاندنەوەی حەمەڕەزا شا و داراییەکەی دانابوو، بەڵام لە کۆتاییدا پاش ٤٤٤ ڕۆژ هەراوهۆریا و دوای ئەوەی زیانێکی زۆر بە ناوبانگ و ئیعتباری ئێران گەیشت، ڕێژیم لەگەڵ بەناو شەیتانی گەورە ڕێ کەوت و بە بێ ئەوەی هیچ کام لە مەرجەکانی جێبەجێ کرابن، بارمتەکانی ئازاد کرد.

هەر وەک دیتمان، بە بارمتەگرتنی کارمەندانی باڵوێزخانەی ئەمریکا وڵاتی تووشی گەمارۆی ئابووری هێنا و خەڵکی هەژار و نەداری ئێرانی لەگەڵ کەمبوون و تەنانەت نەبوونی زۆر شتومەکی هەرە پێویستی ژیان بەرەوڕوو کرد. ئەو بە بارمتەگرتنە بوو بە هۆی ئەوەی کە نزیکەی دوازدە میلیارد دۆلار زەخیرەی ئەرزیی ئێران دەستی بە سەردا بگیرێ کە ڕێژیمی خومەینی بە ئازادکردنی بارمتەکان تەنیا چوار یەکێکی ئەو پووڵەی بۆ ئازاد کرا.

■ ٢٨: بۆچوونی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەمەڕ پێشنووسی یاسای بنەڕەتیی ئێران (١٣٥٨)

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران هەر لە یەکەم ڕۆژەکانی پاش بڵاوبوونەوەی ناوەڕۆکی پێشنووسی یاسای بنەڕەتیی کۆماری ئیسلامییەوە لە هاوینی ١٣٥٨دا بە دەرکردنی بەیاننامەیەک، کەموکوڕییەکانی ئەم یاسایەی بە روونی باس کرد. هەڵبەت دەکرێ بڵێین بە هۆی کەشوهەوای پاش کۆنگرەی چوارەمی حیزب و بوونی تاقمی لایەنگری بۆچوونەکانی توودە لە نێو حیزبدا و هەر

وەها بە لە بەرچاوگرتنی ئەو راستییەی کە لەو سەردەمەدا هێشتا رووخاندنی کۆماری ئیسلامی نەبۆتە سیاسەتی رەسمیی حیزب، جۆرێک پارێزکاری و خۆبواردن لە رەتکردنەوەی تەواویەتی یاساکە بە بەیاننامەکەوە دیارە.

■ لە برگە جۆراوجۆرەکانی ئەم بەیاننامەیەدا هاتووە کە:

«خوێندنەوەی بنچینە گشتییەکان و ناڕوونیی ئەم گەلاڵەیە لە راستیدا نیشاندەری ئەوەیە کە پێشنووس بە پڕتاوێکی خێرا ئامادە کراوە. جگە لەوە نوێنەرانی راستەقینەی گەلانی ئێران لە ئامادەکاریدا رۆڵیان نەبووە. بەم هۆیەوە و بە هۆی نەناسینی وڵات لە لایەن کەسایەتییەکانی ئامادەکاری ئەم یاسایەوە، مافە بنەڕەتییەکان و ویستی گەلانی بندەستی ئێران بەو شێوەیە کە لە پێگەی شۆرشی ئێرانە، مسۆگەر نەکراوە و نەپارێزراوە.

.. لە ئەسڵی ١٣ لە فەسڵی دوهەمی یاسای بنەڕەتیدا، ئایین و مەزهەب لە ریزێکدا هەڵکەوتوون. مەزهەبی فەرمی مەزهەبی جەعفەرییە کە ئەمە خۆی چەشنێک دەسەڵاتخوازی و سەروەریخوازیی مەزهەبییە و ئەگەر ئایینی فەرمیی ئێران ئیسلام بێ، ناوبردنی مەزهەب خۆی چەشنێک دوبەرەکی و ئاژاوەنانەوە لە نێوان گەلانی ئێران دەبێ.

لە ئەسڵی ٢١دا، کەڵک وەرگرتن لە زمانی زگماکی، ناڕوونە و بەکورتی هاتۆتە بەر باس. باشتر بوو شێوەی کەڵک وەرگرتن لەوە دیاری بکرێ. بە تایبەت هێنانە بەرباسی ئەم مەسەلەیە لە ئەسڵی ناوبراودا پێویستە کە پەروەردەو فێرکردن تا قۆناخی تایبەت بە زمانی زگماکی بێ و جگە لەمە، زمانە زگماکییەکان لە ناوچەدا فەرمی بن و لە ئیدارەکانی دەوڵەتیدا زمانی فارسی بە کار بهێنرێ.

.. گرینگترین عەیبی گەلاڵەی پێشنیاریی یاسای بنەڕەتی، نەبوونی خودموختاری بۆ گەلانی ئێرانە. لە هیچکام لە ئەسڵەکان و

دەستەواژەکانی ئەم یاسایەدا، چەمکی خودموختاری بەدیار ناکەوێ. یەکێک لە داواکارییەکانی شۆڕشی ئێران، شانبەشانی دێموکراسی لە وڵاتی فرەنەتەوەی ئێراندا ئەمەیە کە مافە سروشتییەکان و مافی گەلانی ئێران بە شێوەی «خودموختاری» یان «فیدراتیو» ڕێزیان لێ بگیردرێ...گەلانی ئێران بە بەختکردنی خوێن و لەخۆبردوویی، ڕەساڵەتی ڕێژیمی پەهلەوییان تێکەوە پێچا. شۆڕشی ئێران دەبێ بۆ گەشەکردن و درێژەدان و پتەوکردنی پێگەی خۆی و پاراستنی دەسکەوتەکانی، ویست و ئیرادەی جەماوەری گەلانی ستەملێکراوی ئێران وەڵامی ئەرێنی بدەنەوە. باس نەکردنی خودموختاری و ڕەچاونەکردنی ئەم سەرەتاییترین مافانە لە دەقی پێشنیاریی یاسای بنەڕەتیدا، نە بە قازانجی شۆڕشە و نە بە مەسڵەحەتی ئەم گەلانەش دەبێ.

.. شۆڕشی ئێران ڕێگە نادات یاسای بنەڕەتی کە نرخی خوێنی هەزاران شەهید و لەخۆبردوویی تەواوی خەڵکی ئێرانە، ببێتە ئامرازی دەستی کەسانێکی پاوانخواز و ناپسپۆڕ و ماف و ئازادییە دێموکراتیکەکان و مرۆڤایەتی و مافە نەتەوەییەکانی گەلانی ئێران بە بەراورد لەگەڵ ڕێژیمی پاشایەتیدا لە بەرچاو بگیرێ. یاسایی بنەڕەتی دەبێ ڕێز دابنێ بۆ ویستە نەتەوەییەکانی خەڵکی ئێران و ئەسڵەکانی خۆی پشت ئەستوور بە ویستی جەماوەری زەحمەتکێش دابڕێژێ.

.. ئەسڵە داڕێژراوەکانی یاسای بنەڕەتی دەبێ لە مەجلیسێک بە ناو مەجلیسی دامەزرێنەران بکەوێتە بەر باس و شرۆڤەوە. کەوابوو کە نوێنەرانی ڕاستەقینە و هەڵبژێردراوی گەلانی ئێران لە مەجلیسێکدا بەناوی مەجلیسی دامەزرێنەران لە دەوری یەک کۆ نەبنەوە، چاوەڕوانی یاسای بنەڕەتییەک بەراورد کراو لەگەڵ بارودۆخ و پێداویستییەکانی کۆمەڵگا و شۆڕشی ئێران بێسوود دەبێ.

.. حیزبی ئێمە خوازیاری پێکهێنانی مەجلیسی دامەزرێنەرانە. نە بەهانەی کەمیی کات و خێرایی لە پەسندکردنی یاسای بنەڕەتی و نە بانگەشەیەک کە ئەم ویستەی پێکهێنانی مەجلیسی دامەزرێنەران وەک پیلانێک لێک بدرێتەوە، ناتوانێ ئەم راستییە وا گۆڕدراو وێنا بکا کە دامەزرانی یاسای بنەڕەتی بێ پێکهێنانی مەجلیسی دامەزرێنەران، کردەوەیەکی نادێموکراتیکە و مێژوو بە خۆشی یادی ناکاتەوە».

هەر وەک گوتمان، وادیارە کۆمیتەی ناوەندی لەو کاتەدا نەیویستووە مەسەلەکە بە تەواوی بورووژێنێ و لە بنی کوولەکە بدات، ئەگەر نا یاسای بنەڕەتیی ئێران زۆر بەندی خراپی تێدایە کە نەک لەگەڵ ویست و داخوازییەکانی سەردەم ناگونجێن، بەڵکوو مرۆڤ دەگەڕێننەوە بۆ هەزارو چوارسەد ساڵ پێش و خراپترین بەند کە لەو یاسایەدا گونجاوە، سیستمی حکوومەتییە کە سیستمی ولایەتی فەقیهە و کەسێک بە نێوی وەلی فەقیە دەسەڵاتێکی بێسنووری هەتاهەتایی دراوەتێ و لە راستیدا ئەم بەندەیە کە دەبێتە نیوەڕۆکی حکومەتەکە و باقی دامەزراوەکان. سەرکۆمار و هێزی قەزایی و پارلەمان لەو سیستمەدا هیچ دەسەڵاتێکیان نیە و هەر پاش پەسەندکرانی ئەم یاسایە لە پێداچوونەوەیەکی دیکەدا زۆر خاڵی نەرێنییان تێدا گونجاند کە جێگای ئەم باسە نیە و زۆری لە سەر نووسراوە. مەبەست لە نووسینی ئەم چەند دێڕەی دوای نووسراوەکەی کۆمیتەی ناوەندی ئەوە بوو کە روون بکرێتەوە کە ئەو قانوون و یاسایە زۆر لەوە خراپترە کە لەو کاتەدا و بە پێی هەلومەرجی سەردەم لە سەری نووسراوە.

■ ٢٩: کۆنگرەی چوارەمی حیزب (١٣٥٨)

پێش کۆنگرەی چوارەم سێ تەیفی فکری بۆ بە دەستەوەگرتنی رێبەرایەتی لە کۆنگرەی چوارەم لە هەوڵدا بوون: لایەنگرانی حیزبی

تـودە بـە پشـتیوانیی حیزبە تـودە، تەیفی دێموکـرات و نەتەوەخواز، تەیفێکی عەشیرەیی.

کۆنگـرەی چـوارەم لـە ڕۆژانـی ١٣٥٨/١١/٣٠ تـا ١٣٥٨/١٢/٥ لـە سالۆنی سینەما ئومێدی مەهاباد بە بەشداریی ٣١٠ کەس لە ئەندامانی هەڵبژێردراوی کۆنفڕانسەکان لە سەرتاسەری کوردستان دەستی پێ کرد. لەم کۆنگرەیەدا دوو لایەنی فیکری کەوتنە بەربەرەکانێی لایەنی دێموکـرات و نەتەوەخـواز کـە دوکتـور قاسـملوو ڕێبەریـی دەکرد، لایەنەکەی دیکە بە دنەدانی حیزبی توودە و بە سـەرۆکایەتیی غەنی بلووریان و محەممەد ئەمین سراجی.

لەم کۆنگرەیەدا چوار مەسەلەی گرینگ دەکەوتنە بەرباس، هەڵوێست بەرانبەر بە ڕێبەرایەتیی شۆڕشـی ئێران، دەستنیشـانکردنی دۆستان و دوژمنان لە رادەی نێوخۆ و دەرەوە، دیاریکردنی ئامانجی دواڕۆژ، دیاریکردنی سنوورێک لە نێوان مرۆڤی دێموکرات و نادێموکرات.

سـەرەڕای هەوڵێکـی زۆری دوکتـور قاسـملوو بـۆ نیشـاندانی کەموکۆڕییەکانـی سۆسـیالیزمی سـوننەتی، بـەڵام بەهـۆی ریشـە داکوتانـی ئـەم بیروبۆچوونە لـە نێو ژمارەیەکی زۆر لە بەشـدارانی کۆنگـرەدا کارێکی بۆ نەچووە پێشـەوە و ئاکامـی لێدوانەکان ئەوەی لـێ کەوتـەوە کـە ئامانجـی دواڕۆژی حیـزب بـوو بە سۆسـیالیزمی زانسـتی. سەبارەت بە ڕێبەرایەتیی شۆڕش کۆنگرە پشتیوانیی خۆی لە ڕێبەرایەتیی شـۆڕش دووپات کردەوە و خومەینیی وەک ڕێبەری شۆڕشـی ئێران ناسـی و لە هەمان کاتدا دروشمی «دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان»ی پەسند کرد.

سـەبارەت بە دیاریکردنـی دوژمنانی دەرەوە و نێوخۆ و هەروەها سـنووری نێوان مرۆڤی دێموکرات و نادێموکرات، دوکتور قاسـملوو توانیـی سـیمای دێموکـرات لەم کۆنگرەیەدا بچەسـپێنێ و مەبەسـت لـە چەسـپاندنی ئـەم تاریفانـە لـە مرۆڤـی دێموکـرات لـە ڕاسـتیدا

سنوردانانێک لە نێوان بیروباوەڕی توودەیی و مرۆڤی دێموکراتدا بوو و ئەم مەرزبەندییە دەورێکی باشی گێڕا لە کزکردنی بیروباوەڕی توودەئیستیدا کە ئەم هەوڵە واتە هەوڵدان بۆ ریشەکێش کردنی نفووزی بیروبۆچوونی توودەیی کە ریشەی لە حیزبدا داکوتابوو، تا کاتی شەهید بوونی درێژە دا. سیمای دێموکرات کە لەو کۆنگرەیەدا بە پەسند گەیشت، بەم شێوەیەی خوارەوە بوو:

سیمای دێموکرات لە روانگەی شەهید دوکتور قاسملوو:

«دێموکرات، باوەڕی بە رەساڵەتی مێژوویی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران هەیە و ئەم حیزبە بە رێبەر و رێکخەری خەباتی خەڵکی کوردستان دەزانێ.

دێموکرات، بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانی پەسەند کردووە و لە تێکۆشانی سیاسیی خۆیدا پەیڕەوی لە سیاسەت و رێنوێنییەکانی ئەم حیزبە دەکا و بۆ بەرەوپێشبردنی ئەم سیاسەتە لە هیچ چەشنە فیداکارییەک خۆ نابوێرێ.

دێموکرات، شانازی بەوە دەکا کە ئەندامی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، حیزبی پێشەوا قازی محەممەد و هەزاران شەهیدی سەربەرزە کە لە پێناوی ئازادیی کوردستاندا گیانیان بەخت کردووە.

دێموکرات، لە بەستراوەیی بێزارە و هەر بۆیە پێی خۆشە کە حیزبەکەی بە بێ هیچ بەستراوەییەک لە بڕیارداندا بە تەواوی ئازاد و سەربەخۆ بێ.

دێموکرات، پشتیوانی خەباتی رزگاریخوازانەی گەلانی زۆرلێکراوی سەرانسەری جیهانە.

دێموکرات، لایەنگری ئازادی و دێموکراسییە و باوەڕێکی قووڵی بە دێموکراسی هەیە و لە ئاکار و کردەوەی خۆیدا بەرامبەر بە هەموو

هێزە سیاسییەکان و بەرامبەر بە کۆمەڵانی خەڵک لەم ئەسڵە ئێلهام وەردەگرێ.

دێموکرات، بۆ هێنانە سەرکاری رێژیمێکی دێموکراتیک لە ئێراندا لە سەر بناغەی پلۆرالیسم خەبات دەکا.

دێموکرات، بۆ وەلانانی ستەمی نەتەوایەتی خەبات دەکا. دابینکردنی ئەم ئامانجە بۆ گەلی کورد لە دیاریکردنی چارەنووسی خۆی بە شێوەی خودموختاریدا دەبینێ.

دێموکرات، ناسیۆنالیستی بەرچاوتەنگ نییە و بۆ دۆستایەتیی نێوان گەلانی ئێران رێز دادەنێ و مافی هەموو گەلانی لە لا بەڕێزە.

دێموکرات، پارێزەری مافی زەحمەتکێشانە و دژی هەر چەشنە چەوسانەوەیەکی ئادەمیزاد بە دەستی ئادەمیزاد خەبات دەکا.

دێموکرات، لایەنگری بەرابەریی تەواوی مافی ژنان و پیاوان لە کۆمەڵ و لە نێو خێزاندایە.

دێموکرات، بەشەردۆستە و دۆستایەتیی نێوان ئینسانەکان، بەبێ لەبەرچاوگرتنی رەگەز و مەزهەب، بایەخێکی زۆر دەدا و هەر چەشنە رەگەز پەرستی و فاشیزم و مەزنیخوازییەک مەحکووم دەکا.

لە هەڵبژاردنی ئەندامانی کومیتەی ناوەندیدا تەیفی فیکریی دوکتور قاسملوو توانی بە وەلانانی کەسانی وەک محەممەد ئەمین سیراجی و کەریم حیسامی و چەند کەسێکی دیکە سەرکەوتنی دوایی واتە زۆرایەتیی کومیتەی ناوەندی دەستەبەر بکا. بەڵام توودەییەکان پاش کۆتایی هاتنی کۆنگرە بە دنەدانی حیزبەی تودە دەستیان لە پیلان و دژایەتی بە دژی رەوتی دێموکرات هەڵنەگرت و دوای کۆنگرە لە یەکەم پلینۆمی کومیتەی ناوەندیدا هەوڵیان دا جێگایەک بۆ خۆیان بکەنەوە. سەرەتا هەوڵیان دا غەنی بلووریان بکەنە سکرتێر کە ئەمەیان بۆ نەچووە پێش. ئەمجار کە سکرتێر بوو بە دوکتور قاسملوو، پێشنیاری سەرۆکی حیزبیان کرد کە بە هۆی ئەوەی کە

لە پێڕەوی نێوخۆدا دەرەتانی وەها کارێک نەدرابوو، ئەوەش سەری نەگـرت. حیزبـی توودە بەهۆی ئەوەی کە بـە تەواوی چووبووە ژێر باڵی خومەینی و بە بیانووی خەباتی دژی ئیمپریالیستی دەیهەویست خۆشـخزمەتی بە رێژیمی ئیسـلامی بکا، ئەمجار تاقمی توودەیی نێو حیزبـی هـان دا و گەلاڵەیەکیـان هێنـا بـە نـاوی «خودگەردانی» کە دەسـتبەجێ دوکتور قاسـملوو لە میتینگی گەورەی شاری مەهاباددا ناوی «سـەرگەردانی» لە سـەر دانا و رایگەیاند خەڵکی کوردسـتان «خودموختاری» دەوێ نەک «سەرگەردانی».

لـە مـاوەی پێش کۆنگرەی چوارەم و تا دوای کۆنگرەی چوارمیش حیزبـی دێموکـرات زۆری هـەولأ دا بەڵکـوو مەسـەلەی کوردسـتان لـە رێـگای ئاشـتیخوازانەوە چارەسـەر بکرێ و چەنـد وەفدی ناردە تـاران، بەڵام سـوودی نەبوو و ئاخرەکـەی خومەینی لە رۆژی ٢٨ی گەلاوێژ لە شـاری پاوە بە بیانووی دەسـتکرد شەڕی بەسەر خەڵکی کوردسـتاندا سـەپاند و خومەینـی دەسـتووری جیهـادی دژی گەلی کورد ساز کرد.

■ ٣٠: هەڵبژاردنـی مەجلیسـی شـوورای ئیسـلامی لە کوردسـتان (١٣٥٩)

ماوەیەک دوای تەواوبوونی کاروباری کۆنگرەی چوارەم، هەڵبژاردنی نوێنەرانی مەجلیسـی شـوورا لە سەرەتا سەرتاسەری ئێراندا دەست پـێ کـرا. لەگەڵ ئـەوەی حیزبی ئێمە لە لایـەن دەوڵەتی خومەینییەوە بـە هەڵوەشـاوە!! راگەیەندرابـوو و هەر چەند پێشـمان وا نەبوو ئەو رێژیمە رێگا دەدا نوێنەرانی هەڵبژێردراوی خەڵکی کوردسـتان بچنە مەجلیس، دیسان لەو هەڵبژاردنەدا بەشدار بووین. هەر چەند لە زۆر شـاری جنووبی کوردسـتاندا هەر لە سەرەتاوە رێژیمی خومەینی بە بیانووی ئەوەی کە ئەمنیەت نیە، ئامادە نەبوو هەڵبژاردن پێک بهێنێ،

بـەڵام بـە ئیقراری نوێنەرانی وەزارەتی کیشـوەر کـە بۆ چاوەدێریی هەڵبـژاردن هاتبوونـە کوردسـتان، هەڵبژاردنـی نۆینەرانـی مەجلیس لـە کوردسـتاندا نموونـەی هەڵبژاردنێکـی سـالم و دێموکراتیک بوو. لـەو هەڵبژاردنـەدا خەڵکی کوردسـتان بـۆ یەکەم جـار دەیانتوانی بە ئازادی دەنگ بدەن و نوێنەری خۆیان هەڵبژێرن. کاندیدەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە بەشی زۆری حەوزەکانی هەڵبژاردندا هەر لـە قۆناغـی یەکەمدا سـەرکەوتن و لـە حەوزەکانی دیکەشـدا هەموو کاندیداکانی حیزب چوونە دەوری دووهەم. لەو هەڵبژاردنەدا بەرنامەی کاری کاندیدەکان هەر هەمان بەرنامەی حیزب بوو. لەم هەڵبژاردنەدا ژمـارەی دەنگـی کاندیدە براوەکانی حیزب بەم چەشـنە بوو: «غەنی بلووریان» نوێنەری مەهاباد ٩٥/٢٪ی دەنگەکان، «مستەفا هیجری» نوێنـەری نەغەدە و شـنۆ ٢١٠٦١ دەنگ (٩٥/٩٪ی دەنگەکان)، «قادر عەبدی» نوێنەری پیرانشـار و سەردەشـت ٢٨٢٨٥ دەنگ (٨٢/٦٪ی دەنگـەکان)، «ئەبووبەکـر هیدایەتی» نوێنەری بـۆکان ١١٦٢٣ دەنگ (٥٧/٢٪ی دەنگەکان)، «فارووق کەیخوسـرەوی» نوێنەری سـەقز و بانە ٢٠٧٠٢ دەنگ (٥٧/٧٪ی دەنگەکان).

دیارە ئەگەر ئەوەش لە بەرچاو بگرین کە لە هێندێک شـوێندا پێگە و مەوقیعیەتـی شەخسـیی کاندیداتۆرەکانـی حیزبەکانـی دیکـە وەک دوکتـور جەعفـەر شـەفیعی لە بـۆکان و دوکتور شـاکری لە سـەقز لـە هیـی کاندیداکانـی حیزبی دێموکرات زۆر باشـتر بـوو، بەڵام بەو حاڵەشـەوە کاندیداکانی حیزب سـەرکەوتن، ئەوکات باشتر لە نفووز و خۆشەویستیی حیزب لە نێو کۆمەڵانی خەڵکدا تێدەگەین.

هەڵبژاردنی مەجلیس دەرفەتێک بوو بۆ ئەوەی خەڵکی کوردسـتان جارێکـی دیکە پشـتیوانیی خۆیان لە حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران دەرببـڕن. ئەگـەر لـە سـەر یـەک حیسـابی بکەیـن، سـەدی هەشـتای خەڵکـی کوردسـتان (لەو شـوێنانەی کە هەڵبـژاردن کرا و

ڕێگەی بەشـداری بۆ نوێنەرانی حیزب ئاوەڵا بوو) دەنگی خۆیان بە کاندیدەکانی حیزبی دێموکرات دابوو.

بـەڵام هەر وەک چـاوەڕوان دەکرا، ڕێژیمی خومەینی هیچ ڕێزێکی بۆ رای خەڵکی کوردستان دانەنا و ڕێگای نەدا هیچ کام لە نوێنەرانی هەڵبژێردراوی خەڵکی کوردستان بچنە مەجلیس.

■ ٣١: هێرشی سەرتاسەری بۆ سەر کوردستان (بەهاری ١٣٥٩)

لـە مـاوەی نیوان کۆنگـرەی چوارەم و کۆنگـرەی پێنجەمی حیزبدا وڵاتـی ئێـران و بەتایبەتـی کوردسـتان هێندێـک ڕووداوی گـەورەی بـە خۆیـەوە دی. هێشـتا دوو مانـگ بـە سـەر کۆنگـرەی چوارەمـدا رانەبردبوو ڕێژیمی کۆماری ئیسـلامی کە لە پاییزی سـاڵی ١٣٥٨ی هەتاویدا بۆ سەقامگیریی دەسەڵاتی خۆی و بۆ پشوو تازەکردنەوەی هێزەکانی بە پەیامی ٢٦ی خەزەڵوەری خومەینی شەڕی پەلاماردانی کوردسـتان ڕاگرتبوو، سـەر لە نوێ هێرشی کۆنەپەرەستانەی خۆی بۆ سەر خەڵکی کوردستان دەست پێ کردەوە. پەلاماری ئەمجارەی کۆنەپەرەسـتی بۆ سەر کوردستان لەگەڵ هێرشی دڕندانەی هاوینی ساڵی ١٣٥٨ جیاوازییەکی زۆری هەبوو. لە پێشدا گەمارۆیەکی توندی ئابووریی خستە سەر کوردستان و تەنانەت پێشی بە هاتنی دەرمانی نەخۆشـان و شـیر وشـکی منداڵانیش گرت، بەو مەبەستە کە خەڵکی قارەمانی کوردستان بە چۆکدا بێنێ. پاشان کاتێک کە تێگەیشت ئەو کارە دژی گەلییە چووکەترین شـوێندانەریی لە سـەر ورەی بەرزی کۆمەڵانی تێکۆشەری گەلی کورد دانەناوە، گوللە تۆپ و خومپارە و راکێت و بۆمبی بە سـەر ژن و منداڵ و پیر و پەککەوتووی شـار و گوندەکانی کوردستاندا باراند.

قوربانیـی یەکەمـی ئـەم سیاسـەتە، شـاری سـنەی خۆڕاگـر و قارەمانپـەروەر بـوو کـە لە شـەڕێکی ٢٦ ڕۆژەدا دەیان حەماسـەی

ئازایەتیی لە بەرانبەر ئاگربارانی لەشکری پۆشتە و پەرداخی ڕێژیمدا تۆمار کرد. بەدوای سنەدا شـاری نەبەزی سەقز و شاری قارەمانی بانـە کەوتنـە بـەر هێرش، ئەو دوو شـارە سەرسـەخت و لە شـکان نەهاتووەش هەر زیاتر لە مانگێک لە ژێر ڕەهێڵەی شێستیر و بارانی تۆپ و خومپارە و ڕاکێتی کۆنەپەرەستیدا ژن و پیاو و پیر و لاویان بوو بە قوربانیی سیاسەتی فاشیستیی ڕێژیمی خومەینی.

هاوکات لەگەڵ کوتانی شارەکانی کوردستان، هێرشی کۆنەپەرەستی بـۆ سـەر ناوچـە لادێیەکانیش دەسـتی پـێ کردبوو. لە شـیمالەوە تا جنووب لە هەموو جێگایەک ئاگری شەڕێکی نابەرابەر کڵپەی هەڵدەستا و شـار و گونـد و شـاخ و دەشـتی پێکـەوە دەسـووتاند. لـە کۆتایی هاوینی ١٣٥٩دا ڕێژیمی خومەینی هێرشـی دڕندانەی خۆی بۆ سـەر شاری مەهاباد دەست پێ کرد. فەرماندەی پادگان بە پانەوە دەیگوت: «دەسـتوورمان پـێ دراوە کـە مەهابـاد خاپـوور بکەیـن و پیـواز و پەتاتەی لێ بچێنین».

لـە ناوچـە لادێکانیشـدا هێزەکانـی کۆنەپەرسـتی دەڕندەیـی و خوێنخۆریـی خۆیـان گەیاندە ئەوپـەڕی. لە هەر جێگایـەک بەرامبەر بـە هێـزی لەشـکان نەهاتـووی پێشـمەرگە و خۆیان پـێ ڕانەگیرا و پاشەکشـەیان دەکـرد. پەلاماریـان بردە سـەر دێنشـینە بێدیفاعەکان و قەلاچۆیـان تـێ خسـتن. «قەڵاتـان و ئیندرقـاش و وەسـووکەند و حانەگی و سۆفیان و کولیج و سەرۆکانی و دارەلەک و هەڵەقۆش و گێچێ» و دەیان گوندی دیکەی کوردستان شاهیدی وەحشیگەری و خوێنڕێژیی بە ناو پاسدارانی ئیسلام! بوون. بە کورتی هیچ شارێکی کوردسـتان نەمـا کە وە بـەر پەلامـاری کۆنەپەرەسـتی نەکەوێ و کەمتـر دێیـەک لەو نیشـتمانە پـان و بەرینەدا ما کە دەسـتی چەپەڵی دوژمنانی ئازادی جینایەتێکی تێدا نەخولقاندبێ.

بـەڵام خەڵکـی قارەمـان و ئازادیخـوازی کوردسـتان بەرانبەر بەو

هەموو مرۆڤکوژی و دڕندەییەی دوژمنانی مرۆڤایەتی وەک کێوێکی پوڵایین راوەستان و هیچ کاتێک تەسلیمی زبروزەنگی کۆنەپەرەستان نەبوون.

خەڵکی شارەکان تەرمی نزیکترین خۆشەویستانی خۆیان لە حەوشەی ماڵەکانیاندا دەناشت، بەڵام حازر نەبوون سەر بۆ دوژمن نەوی بکەن، فەرماندەی پادگانی مەهاباد گوتبووی شەش مانگە من لێرەم، یەک نەفەر مەهابادی رووی نەکردووەتە پادگان. خەڵکی گوندە کاولکراوەکانی کوردستانیش چەک لە سەر شان، لە ریزی پێشمەرگەدا دیفاعیان لە ئازادیی گەلەکەیان دەکرد و دەیانگوت ئێستا کە دێکانمان سووتاون، چیمان ماوە لە دەستی بدەین؟ قەڵاچۆی چەند گوندی کوردستان نەک هەر دێنشینە بەشەرەفەکانی چاوترسێن نەکرد، بەڵکوو زیاتر هانی دان کە چەک هەڵبگرن و دیفاع لە خۆیان بکەن تا بە دەردی «ئیندرقاش و وەسووکەند» و گوندە قەڵاچۆکراوەکانی دیکە نەچن. بەو جۆرە گەلی کورد بە دنیای نیشان دا کە لە پێناوی ئازادیدا لە هیچ جۆرە فیداکارییەک درێغ ناکا و هەر بۆیەش شایانی ژیانێکی ئازاد و سەربەستە.

■ ٣٢: شەڕی ٢٦ رۆژەی سنە (١٣٥٩)

خومەینی ساڵی ١٣٥٩ی وەکوو «ساڵی ئەمنیەت» ڕاگەیاندبوو و بۆ ئەم مەبەستە دەستی سپا و ئەرتەشیان ئاوەڵا کردبوو بۆ دابینکردنی ئەمنیەت بە هەر قیمەتێک و مەبەست ئەوە بوو کە دەتوانن دەست بۆ هەموو کارێک بەرن.

بەنی سەدر لە رێوڕەسمی ١٢ی خاکەلێوە ساڵڕوژی دامەزرانی کۆماری ئیسلامیدا پێداگریی کردبوو کە مەسەلەی یەکەمی وڵات بە تێگەیشتن لە پەیامی خومەینی ئەمنیەتە و رایگەیاندبوو کە لەم ساتەوە ئەرتەش بۆی نیە پۆتینەکانی لە پێ دەر بێنێ تا ئەو کاتە ئەم

ناوچەیــە لەم یاخییانە پاک دەکاتەوە. ڕۆژی ٢٤ی خاکەلێوەی ١٣٥٩ بنــی ســەدر ڕایگەیانــد ئەگەر ئــەوان دەڵێن هەر چیمــان دەوێ دەبێ پێمــان بدەن دەنا شــەر دەس پێ دەکەین، مــن بە میللەت ڕادەگەیەنم کە هیچ کاتێک جیابوونەوەی تەنانەت بســتێک لە خاکی وڵات قبووڵ ناکەم.

ئــەم هێرشــە توندانەی بەنی ســەدر لە کاتێکدا بــوو کە هیچ کام لە هێزەکانی کوردستانی ئێران خوازیاری جیابوونەوە لە ئێران نەبوون و زورتر پێوەندیی بە کێشە و دووبەرەکایەتییەکەوە هەبوو لە نێوان خەتی ئیمام و بەناو لیبراڵەکاندا هەبوو. ناوبراو وەک ســەرکۆمار لە نێوخۆی ڕێژیمدا لەگەڵ شوورای ئینقلاب کە بە دەستی ئاخوندکانەوە بــوو، لــە کێبڕکێدا بــوو و بەم لێدوانە توندانە دەیهەویســت پێگەیەکی قایمتر بۆ خۆی دابین بکا. کوردستان لە ماوەی ئەو چەند دەیەدا بە داخەوە خاڵێکی کێبڕکێ مۆرە ورد و درشتەکانی ڕێژیم بوو. کامەیان هەڕەشــەیان بــۆ ســەر کوردســتان توندتــر و جنایەت و ســەرکوتی زیاتریان بە ڕێوە برددبێت، باڵادەســتتر دەبوون و ئەمە دەگەڕێتەوە بــۆ ئــەو ڕوانینە کە سیســتمی کۆماری ئیســلامی بەگشــتی لە ســەر کوردستان هەیەتی.

پێویســتە دووپاتــی بکەینــەوە کــە جموجۆڵــی شــەڕخوازانە و ئاژاوەگێڕانەی هێزە پەلاماردەرەکانی ڕێژیم هەر لە زستانی ١٣٥٨ی هەتاویدا دەستی پێ کردبوو، هێشتا ساڵۆنی کۆبوونەوەکانی کۆنگرە چۆڵ نەکرابوو کە لە شیمال و جنووبی کوردستان خەبەری پەلاماری دوژمــن بــڵاو بــووەوە. لــە ناوچــەی کامیــاران لــە جنــووب، وێــڕای گەمارۆی ئابووری، پەلاماری نیزامیش درێژەی هەبوو. لە شیمالیش لــە دەوروبەری ورمێ کۆنەپەرەســتان دەیانەویســت شۆڕشــگێڕانی کورد چەک بکەن. بەڵام هێرشــی بەربڵاو و بێبەزەییانەی جەللادانی ڕێژیمی خومەینی لە بەهاری ١٣٥٩دا دەستی پێ کرد.

یەکەم قوربانیی ئەو پەلامارە وەحشیانەیە شاری قارەمانپەروەری سنە بوو. سنەی خوێناوی نزیکەی چل ڕۆژ لە ژێر ئاگربارانی تانک و تۆپ و خومپارە و هێلیکۆپتێر و فانتۆمدا بوو، بە هەزاران شەهید و برینداری دا، بە سەدان خانووی بە سەر دانیشتوانی بێ دیفاعیاندا رووخاند، دەیان و بگرە سەدان میلیۆن تمەن زیان و زەرەری ماڵیی وێکەوت. بە کورتی هەرچی شوێنەواری ئاوەدانیی ئادەمیزادی سەدەی بیستەمە، لە نەخۆشخانە و قوتابخانە و هیتر، هەمووی بە دەستی کوندەبووی نەگبەتی لە نێو چوو.

لێرەدا پێویستە بگوترێ کاتێک هێزەکانی ڕێژیم بە مەبەستی هەڵگیرساندنی شەڕ دەیانەویست بە شاری سنەدا تێپەڕن و بەرەو سەقز بڕۆن، حیزبی دێموکرات زۆری هەوڵ دا ڕێگایان بدرێ بڕۆن بۆ ئەوەی شەڕەکە بچێتە دەرەوەی شار و خەڵکی بێ دیفاع نەکوژرێ و شارەکەش وێران نەبێ. بەڵام بەداخەوە هێندێک دەستە و تاقمی بێ ئەزموون شەڕەکەیان لە نێو شاردا هەڵگیرساند، دروشمی «سنە دەکەینە ئیستالینگراد»یان هەڵگرت و کاتێکیش دوژمن بە هەموو هێزی سەرکوتی خۆیەوە دەستی بە کوتانی شار کرد، پێشمەرگەکانی حیزب جگە لەوەی کە دیفاع لە خەڵک بکەن، ڕێگایەکیان بۆ نەمایەوە. بەڵام ئەندامانی ئەو گرووپانە کە لایەنگری شەڕی نێو شار بوون، شاریان بە جێ هێشت.

شەڕی سنە روژی ٢ی بانەمەڕ دەستی پێ کرد و شوێنە جۆراوجۆرەکانی سنە کەوتنە بەر ڕەهێڵەی ئاگری تۆپخانەی پادگان. بە وتەی سەرهەنگ سەدری فەرماندەی پادگانی لەشکری ٢٨ی سنە، ئەوان تەنیا لەو پادگانەوە لە هەر کاتژمێرێکدا ٤٠٠ گوللە تۆپیان بە شاری سنەوە ناوە و ئەمە بێجگە لە بۆمب هەڵڕشتن و تیربارانی فڕۆکە و هێلیکۆپتر بوو کە بەردەوام بە سەر شاردا دەسووڕانەوە و شاریان بۆردمان دەکرد.

گوردانــی ٢ی سـپای تـاران بــە فەرمانــی ئەبووشــەریف بــە هوی هێلیکۆپترەوە گوازرایەوە بۆ پادگانی سـنە و ڕێژیم بەردەوام هێزی زیاتـر و زیاتـری دەنارده مەیدانی شــەڕەوە و سـپای ئیسـفەهان بە سـەرکردایەتیی سـەییادی شـیرازی و ڕەحیم سـەفەویش بۆ شەڕی سـنە بـەڕێ کـران و لـە سـپای کرماشـانیش بـو ئـەو شـەڕە کەڵک وەرگیرا.

محەممـەد برووجـردی کـە دەکرێتـە فەرمانـدەی لەشـکرەکانی کرماشـان و پارێـزگای کوردسـتان دەڵـێ: کاتێک پادگانی لەشـکری ٢٨ی کوردسـتانم وەرگرت، ٣٠ قەبزە چەکی ١٠٦ میلیم و ٢٠ قەبزە خومپـارەی ١٢٠ میلیمـم بـە موهیماتێکی تـەواوەوە وەرگرت کە ئەو چەکوچۆڵە بۆ ساڵیانی ساڵ شەڕ لە کوردستاندا بەس بوو.

لــە ڕۆژی یەکەمی شــەڕدا پێوەندیی نێـوان پادگان و فڕۆکەخانە و باشـگای ئەفســەران کە شـوێنی جێگیربوونی لە پادگانی سنەدا بوو، پچڕا. بەو هۆیەوە لە هەموو ئەو ئەفســەر و دەرەجەدار و سـەربازە کوردانە دردۆنگ دەبن و بە عامیلی بە وتەی خۆیان دژەشۆڕشـیان ناو دەبەن، بۆیە یان دەریان دەکەن یا دەستبەسەر.

لەسێ ڕۆژی سەرەتای شەڕەکەدا بەپێی ئاماری خودی ڕێژیم ٢٦ کـەس لـە هێزەکانی ڕێژیم کوژران. یەکەمین کوژراویان سـەرهەنگ نوسـرەت زادە، فەرمانـدەی تیپـی یەکـی لەشـکری کوردسـتان بوو کـە پـاش کوژرانی پلەکەیان بردەسـەرەوە. پاش ئەم شـەڕە بوو کە قـەرارگای «حەمـزەی سەیدولشـوهەدا»یان لەهەمـوو کوردسـتان دامەرزاند.

لــە درێـژەی ئـەم شــەڕەدا هێزەکانـی ڕێژیـم لـە گەمـارۆی هێزی پێشـمەرگەدا دەبـن کە بــە هێلیکۆپتـر تەداروکاتیان بـۆ دەچوو و لە ئاکامـی ئاگـری چەکەکانـی هێـزی پێشـمەرگەدا هێلیکۆپتـر دەکەونە خوارەوە.

هـاوکات لەگـەڵ ئەو شـەڕە، لەبەشـێک لەشـارەکانی کوردسـتانی ئێران بۆ پشـتیوانی لە سنەخۆپێشـاندان کرا و لەهەموو شـارەکاندا یارمەتی و خواردن و دەرمان بو سنەدەنێردرا.

بەداخەوە لەو شـەڕەدا زیاتر لە بیسـت پێشمەرگەی حیزب شەهید و ژمارەیەکی زۆریش بریندار بوون. لە کۆتاییدا خەڵکی شاری سنە راسـتی و دروستیی سیاسـەتی حیزبی دێموکراتیان بۆ دەرکەوت و تێگەیشـتن کـە لە بەر پاراسـتنی گیـان و ماڵی ئەوان بـوو کە حیزب خۆی لە شەڕی نێو شار دەبوارد.

■ ٣٣: جیابوونـەوەی تاقمـی حـەوت کەسـی لە حیزبـی دێموکرات (١٣٥٩)

لـە سـەروبەندی سـەرکەوتنی شۆرشـی ٥٧دا رێبەریـی حیزب بە سەر سێ بیروبۆچووندا دابەش کرابوون: بیروبۆچوونی عەشیرەتی، بیروبۆچوونـی توودەیـی، بیروبۆچوونی دێموکـرات و نەتەوەخواز. نوێنـەری بیروبۆچوونـی توودەیـی لـە ڕێبەریـدا غەنـی بلووریان و محەممـەد ئەمینـی سـەراجی بوون، نوێنـەری بیـری نەتەوەخوازیی دێموکراتیک دوکتور قاسملوو بوو و چەند کەسێکیش نوێنەری بیری عەشیرەتی بوون.

پاش سـەپاندنی شـەڕ بە سەر کورد و حیزبی دێموکراتدا لە لایەن ڕێژیمەوە، باندی توودەیی نێو حیزب لە سەر رێنوێنیی حیزبی تودە دەسـتیان دایە پۆلێنکردنێکی سـەیر و هەر کەس و لایەنێک ئامادەی نۆکەری بۆ رێژیمی کۆنەپەرستی خومەینی نەبووبایە، بە دژەشۆڕش و خزمەتگوزاری ئەمپریالیزم ناودێریان دەکرد. ئەم گرووپە کێشەی کوردی گرێ دابوو بە خاشەبڕکردنی ئاسەواری دەسەڵاتی سیاسـی، کۆمەڵایەتـی و ئابووریی ئەمپریالیزم و سـەقامگیرکردنی دەوڵەتێکی میللـی دێموکراتیک کە لە چوارچێوەی ئـەو رێژیمەدا خودموختاریی

فەرهەنگی و ئیداری لە چوارچێوەی تەواویەتی ئەرزیی ئێراندا مسۆگەر بکرێ.

بەڵام دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی مەسەلەی پشتیوانیکردن لە شۆڕش و بەڕێوەبەرایەتییەکەیان بەستبوو بە چارەسەری کێشەی کورد لە چوارچێوەی گەلاڵەی پێشنیارکراوی خودموختاری و ڕاگەیاندن و جێبەجێکردنی لە لایەن کاربەدەستانی تارانەوە.

یەکێک لەخاڵەپەسەندکراوەکانی کۆنگرەی چوارەم درێژەدان بەوتوویژ لەگەڵ کوماری ئیسلامی بوو. هەر چەند کە پەسەندکرانی ئەم بڕیارەش نەیتوانی پێش بە شەرخوازیی کۆماری ئیسلامی بگرێ و دوای چەند مانگ بەناو وتوویژ، رژیم بەدنیەتیی خۆی نیشان دا و هەر لەڕۆژەکانی بەڕێوەچوونی کۆنگرەی چوارەمدا بوو کەهێرشی خوی لەپاوە و کامیارانەوە بۆ ناوچەئازادکراوەکان دەست پێ کرد و پاش تەواوبونی کۆنگرەی چوارەمیش حیزب زۆری هەوڵ دا تا وتوویژەکان بەردەوام بن، بەڵکوو مەسەلەی کورد لەڕێی وتوویژەوە چارەسەر بکرێ. تەنانەت پاش گەلاڵە٢٦ مادەییەکەی هەیئەتی نوێنەرایەتیی گەلی کورد کەبەئاکام نەگەیشت، حیزبی دێموکرات لەهەوڵێکی دیکەدا بۆ بەئاکام گەیاندنی وتوویژ گەلالەیەکی ٦ مادەیی پێشکەش بەدەوڵەت کرد کەئەمەشیان بێ وەڵام مایەوە.

ئەم کێشەیە هەروا درێژەی کێشا و دەیان تۆمەتیان بۆ دوکتور قاسملوو و حیزبی دێموکرات وەکوو عامیلی ناتۆ، عامیلی بەعس و.. ساز کرد و لە پشتی هەموو ئەم تەبلیغەوە دەستی حیزبە دۆڕاوەکەی توودە دیار بوو، تا لە ئاکامدا لە رۆژی ٢٥ی جۆزەردانی ١٣٥٩ی هەتاوی ٧ کەس لە ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بە ناوەکانی غەنی بلوریان، رەحیم سەیفی قازی، فەوزیە قازی، فارووق کەیخوسرەوی، ئەحمەد عەزیزی، نەوید موعینی و مامۆستا هێمن، لە بەیاننامەیەکدا جیابوونەوەی خۆیان راگەیاند و خۆیان بە «حیزبی دێموکراتی

کوردســتانی ئێـران ـ پەیڕەوانــی کۆنگـرەی چوارەم» لـە قەڵەم دا و حیزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێرانیشیان کە ١٨ ئەندامی کومیتەی ناوەندی و زیاتر لە ٩٥٪ی ئەندام و کادر و پێشــمەرگەکانیان لەگەڵ بوو، بە «باندی قاسملوو» لە قەڵەم دابوو.

لــە بەیاننامەکـەدا ڕایانگەیاندبـوو کـە بـە پەیـڕەوی لـە ڕێبـازی دیاریکـراوی کۆنگـرەی چـوارەم دەچنــەوە نـاو ڕێژیـم و بـە وتـەی خۆیـان «بانـدی قاسـملوو»یان وە دەر نـاوە، لـەو ڕاگەیەنـدراوەدا زۆر تومــەت وەپاڵ ڕێبەرایەتیی حیزب بە تایبەت شەخســی دوکتور قاسملوو درابوون، ئەوان لە ڕاگەیاندراوەکەیاندا حیزبی دێموکراتیان بـە لادان لـە ڕێبازی کونگرەی چـوارەم تۆمەتبار دەکرد و خۆیان بە پەیڕەوانــی کۆنگرەی چـوارەم لە قەڵەم دەدا، ئەمە لە کاتێکدا بوو کە بەرنامەی حیزب لە کۆنگرەیەکدا پەسەند کرابوو کە ئەوان شکستیان هێنابـوو، لـەو ڕاگەیەنـدراوەدا هاتبوو کـە: «کومیتـەی ناوەندی لەو ماوەیەدا بە کوشــتنی ئەو برا پاســدارانە زۆر جینایەتی کردوون کە ئەوانیش لە بەر ئەوەی ئیفشاگەرییان لەو بارەوە بۆ کۆمەڵانی خەڵک و توودەهای حیزبی نەکردووە، خۆیان بە تاوانبار دەزانن».

لەو بەیاننامەدا هەروەها هاتبوو کە ئەم باندە ســەر بە سۆســیال دێموکراسیی ئورووپای غەربییە و لەگەڵ ئاڵوگۆڕەکانی دنیای ئەمڕۆ دژایەتــی دەکا و مێشــکی ریفۆرمیشــی هەیـە و ناسیۆنالیســتی کوێر و بەرچاوتەنگـە، ئـەوە لە حاڵێکـدا بوو کە دوکتور قاسـملوو هەوڵی گونجاندنــی «سۆسـیالیزمی دێموکراتیـک»ی لـە بەرنامـەی حیزبـدا دەدا.

ئەمــە کاکڵــی بۆچوونــی گرووپــی حەوت کەســی بوو کـە تەنانەت واوێکیـش لەگـەڵ بۆچوونی حیزبی توودە فەرقی نەبوو و لە راســتیدا هــەر هەمــان بۆچوونــی حیزبی تـوودە بوو کە پێیان دیکتـە کرابوو و ئەوانیـش «تووتــی وار» دەیانگوتــەوە. بەم چەشــنە گرووپی حەوت

کەسـی بـە ژمارەیـەک کادر و پێشـمەرگەی لایەنگری خۆیانـەوە چوونەوە و لە نێو ڕێژیمدا جاسووسـییان لە سـەر ئەندامانی حیزب دەکرد و شـەڕیان لەگەڵ هێزی پێشـمەرگە دەسـت پێکرد. ماوەیەک پـاش جیابوونەوەیـان بە دنەدانی ئـەوان و حیزبی توودە گرووپێکی ٣ کەسیی دیکە لە ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بە ناوەکانی «سەنار مامـەدی، جهانگیـر ئیسـماعیل زادە و ڕەحمـان کەریمـی» لە حیزب جیـا بوونـەوە و بـە هاوکاریـی ئـەو ٣ کەسـەی دیکـە بـە تایبەتـی جهانگیر و سەننار کە هێزی عەشیرەیی خۆیان لەگەڵیان بوو، لەگەڵ هێزی پێشـمەرگە بە شـەڕ هاتن و چەنـد ناوچەیەکیان بە هاوکاریی پاسـدارەکان لە دەسـتی هێزی پێشمەرگەی کوردستان دەرهێنا و لە گیرانـەوەی هـەر کام لـە ناوچەکانـدا ئەحمەد عەزیـزی، کە ئەو کات لـە نێـو تاقمی حەوت کەسـیدا بەرپرسـایەتیی تەشـکیلاتیی لە سـەر شـان بـوو، بـۆ خەڵک لـە دژی حیزب و بە پشـتیوانیی پاسـدارەکان و خومەینـی و ڕێژیمـی کۆماری ئیسـلامی تەبلیغـی دەکرد. ڕەحمان کەریمی پاش ماوەیەک کە لە لایەن ڕێژیمەوە مەئمووریەتی کوشتنی سەنناری پێ دەدرێ و سەننار بەم پیلانە دەزانێ و دەستپێشخەری دەکا و ڕەحمان کەریمی دەکوژرێ.

لە کاتی جیابوونەوەی گرووپی حەوت کەسیدا دوکتور قاسملوو لە مەهابـاد میتینگێکـی بۆ خەڵک پێک هێنا و پێی ڕاگەیاندن کە گرووپی حـەوت کەسـی داوای چەکدانـان و تەسـلیم بوونەوەمـان بـە ڕێژیم دەکەن، ئێوە چ دەڵێن کە لەو میتینگەدا خەڵک ئەو گرووپەیان بە خائێن ناسـی و داوایـان لـە حیزب کـرد کە درێژە بە خەبات تـا وەدیهێنانی ئامانجەکانی گەل بدات، خەباتێک کە تا ئێستاش بەردەوامە.

تاقمی حەوت کەسی دواتر بە سەر سێ بەشدا دابەش بوون:

بەشی یەکەمیان وەک فارووق کەیخوسرەوی و .. بوون بە بەشێک لە ڕێژیم.

بەشـی دووهەم پێش لە کۆنگرەی حەوتەم داوایان کرد بگەڕێنەوە نێو حیزب. کومیتەی ناوەندی پێی ڕایگەیاندن کە دەتوانن بگەڕێنەوە بۆ نێو حیزب، بەڵام پێش لەوەی کە بگەڕێنەوە پێویستە هەم پەیڕەوی نێوخۆی حیزب بەو شێوەیە کە لە کۆنگرەی شەشەمدا پەسەند کراوە قبـووڵ بکـەن، هەم هەڵوێسـتی خۆیان لەمـەڕ چالاکیـی ڕابردوویان بەرانبەر بە سیاسەتی ئەو کاتی تاقمی حەوت کەسی کە دوژمنایەتیی لەگەڵ بزووتنەوەی میللی ـ دێموکراتیکی خەڵکی کوردسـتان هەبوو، روون بکەنەوە و ئەم بۆچوونەی خۆیان دەبێ بە شێوەی نووسراوە بـدەن بـە حیزب. ئەو جارە حیزب ماوەیەکیان بۆ دیاری دەکا، ئەگەر لـەو ماوەیـەدا نیازپاکـی و دڵسـۆزیی خۆیـان بە کردەوە نیشـان دا، ئـەو کات تـاک تاک بە ئەندامی حیزب وەردەگیرێنەوە کە بە پێی ئەم مەرجە چەند کەسێکیان گەڕانەوە بۆ نێو حیزب.

بەشـی سـێهەم پـاش چەنـد سـاڵ لـە ڕاگەیەندراوێکـی رەسـمیدا خۆیان بە هەڵوەشـاوە ڕاگەیاند، پاش ئەوەی ژمارەیەکیان (سـراجی، بلووریـان) چوونـەوە باوەشـی حیزبـی دایکیـان (تـوودە) و غەنـی بلووریان دەستبەجێ بوو بەئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی توودە، سەرەنجام ناوێک لەو تاقمە نەما و ئێستاش خەڵکی کوردستان وەک بەشێک لە مێژوو سەیری دەکەن.

لە پاش جیابوونەوەی ئەم گرووپە لە یەکەم کۆبوونەوەی خۆیاندا ٦ کەسـی دیکـە کـران بـە ئەندامـی کومیتـەی ناوەنـدی (کارێـک کە رەوتی ڕەسـتگار ـ حەسـەنزادەش پاش دابڕانیان لە حیزب کردیان). محەممـەد ئەمیـن سـیراجی لـە یەکەم کۆبوونـەوەدا کرا بـە ئەندامی کومیتەی ناوەندی و دەسـتبەجێ بوو بە ئەندامی دەفتەری سیاسـی. ئـەم کەسـانەش بوون بـە ئەندامی کومیتەی ناوەنـدی: قادر خالیدی، ناسـر خۆشکەلام، حوسێن بەخشی، کە لە هەموو کۆبوونەوەکانیاندا ٣ کادری کوردی حیزبی توودە بەشـدارییان دەکرد. هەر لەو کاتەدا

محەممـەد ئەمیـن سـیراجی، غەنی بلووریان و رەحیم سـەیف قازی، لە تاران لە تەنیشت حیزبی توودە قۆناغی پێگەیشتن و تێگەیشتنیان تێدەپەڕاند و بەم چەشـنە گرووپی حەوت کەسـی بە تەواوی کەوتە بەر دەستی حیزبی دایک و هەر چەشنە سەربەخۆییەکی بڕیاردانیان لێ زەوت کرا. لە راستیشدا پاش ئەم قۆناغە سیاسەتی حیزبی توودە لـە رێـگای پەیڕەوانـی کۆنگـرەی چوارەوە لـە کوردسـتاندا بە ڕێوە دەچوو. رۆژنامەکەشیان هەر بە ناوی «کوردستان» دەر دەکرد.

لـە بەهـاری ١٣٦١دا ژمارەیـەک لـە ئەندامانی کومیتـەی ناوەندیی حیزبـی تـوودە پـاش ئەو هەمـوو خزمەتە تەنانەت لـە ئیختیاردانانی لیسـتەی ئەندامانیـان و خۆشـخزمەتییەکی لـە رادەبـەدەر لـە لایـەن رێژیمـی ئیسـلامییەوە گیـران و لـە رۆژی ١٧ی رێبەندانـی ١٣٦١ی هەتاویدا کیانووری، سـکرتێری گشـتیی حیزبی توودە و چەند کەس لـە بەڕێوەبەرانـی دیکەیـان کەوتنە بەر هێرش و گیـران و ئەندامانی رێبەریـی حیزبـی تـودە دەسـتیان بـە ئیعترافاتی سـەیر و سـەمەرە لەسەر رادیۆ و تەلەڤیزیۆن کرد و خۆیان بە عامیلی بێگانە، خائین و .. لـە قەڵـەم دا و خومەینی و رێژیمەکەیان بە نموونەی رێژیمی باش هێنایە بەر باس و داوای لێبوردنیان لێی کرد.

لـە سـەرەتای مانگـی بانەمـەڕی ١٣٦٢دا راوەدوونـان و گرتنـی توودەییـەکان دەسـتی پێکـرد و لـە رۆژی ١١ی بانەمـەڕی ١٣٦٢دا «کیانووری» سکرتێری گشتیی حیزبی توودەیان هێنایە سەر شاشەی تەلەڤیزیۆنـی ئێـران و ناوبـراو دانی بە خەیانەتەکانـی حیزبی توودە و پێوەندیی بەسـتراوەیی بە حیزبی کۆمۆنیستی یەکیەتیی سۆڤییەت و سـیخوڕیکردن بـۆ ئەو وڵاتە و هەروەهـا چەوتیی بیروبۆچوون و ئامانجەکانی حیزبەکەیاندا نا.

لەم پێوەندییەدا بوو کە تاقمی حەوت کەسیش وە خۆیان کەوتن و بەرەو «خواکوڕک» هەڵاتن و ماوەی ٣ ساڵ لە لای حیزبی شیووعی

مانــەوە کــە لــەو ماوەیەدا ٣ کەســیان بــە ناوەکانی غەنــی بلووریان، محەممەد ئەمین سراجی و نوید موعینی بە هیوای قسەکردن لەگەڵ ڕێبەرایەتیــی حیــزب لە دەرەوە بوون و لە ئاکامدا بە پێی نامەیەک و بــە بــێ ئەوەی پرس بەو کەســانەیان بکەن کە لــە «خواکورک» لای حیزبی شیوعی بوون، بڕیاری تێکەڵبوون بە حیزبی توودەیان قبووڵ کــرد، غەنــی بلووریــان بوو بــە ئەندامــی دەفتەری سیاســیی حیزبی توودە و محەممەد ئەمین سیراجی بوو بە ئەندامی کومیتەی ناوەندی و بەپێی ڕاگەیەندراوێک خۆیان هەڵوەشــاندەوە کە پاش چەند ســاڵ لەگــەڵ حیزبــی تودە بــوون و جارێکی دیکە بەپێــی بەیاننامەیەک کە لــە ڕێکەوتــی ١٠ی خاکەلێوەی ١٣٦٩ دەرچــوو، ئاماژەیان بە هەڵەی خۆیان لە ڕابردوودا کرد و جیابوونەوەی خۆیان لە حیزبی توودەی ئێــران ڕاگەیانــد، حیزبــی توودەیــەک کــە بــۆ خــۆی مەوزووعیەتــی نەمابوو، باسێکی نەدەکرا. لە بەشێک لەو بەیاننامەیەدا هاتبوو کە:

«پێویســت بــە گوتنــە، کاتــێ کــە ڕێبــەران و کادر و ئەندامانــی حیزبــی تــوودە و گرووپــی حــەوت کەســی کەوتنــە بــەر پەلامــاری ڕێژیم، ڕێبەرایەتیی حیزبی دێموکرات لە ڕاگەیاندنێکی بەرپرســانەدا ڕایگەیاند باوەش بۆ پەنادانی ئەو کەسانە کە لە دەستی ڕێژیم هەڵبێن، ئاوەڵایە، بێ ئەوەی قەســدی کەمترین تۆڵەکردنەوەی لە کەس هەبێ کــە لــەم پێوەندییەدا چەند کەســێکیش پەنایان بۆ حیــزب هێنایەوە و پەنا دران».

یەکێکــی دیکە لە کەســانی ســەر بە ئەو تاقمــە «ڕەحمان کەریمی» بــوو کە بــە پێی بڕیاری کومیتەی ناوەندی، بە تاوانی «پیلانگێڕی لە دژی حیــزب»، خیانــەت بــە ئامانجەکانــی گەلی کورد و جاسووســی بۆ دەســەڵاتی حاکم (وەک دەرخســتنی نهێنییەکانی حیزب)، پێوەندی لەگەڵ ســپای پاســداران و ئەرتەش بەبێ ئیزنی حیزب، تەواوکردنی عەمەلیاتــی نیزامــی لــە پیرانشــار بــە قازانجــی دوژمن (بــە گوێرەی

نووسراوی خۆی)، پیلانگێڕان لە ناو حیزبدا بۆ لەناوبردنی یەکگرتوویی ریزەکانی حیزب، بڵاوکردنەوەی درۆ و دەلەسە و بەستنی تۆمەتی ناڕەوا بە رێبەرایەتی حیزب، هاوکاری لەگەڵ «سەنار مامەدی» کە بە خائین بە حیزب و جووڵانەوەی گەلی کورد دەناسرا لە حیزب دەرکرا و بەو تاوانانە بۆ موحاکمە رەوانەی دادگای شۆڕش کرا.

شایانی باسە رەحمان کەریمی پاش دەرکەوتنی پیلانێکی بۆ بەدەستەوەدانی سەنار مامەدی، لە لایەن ناوبراوەوە دەستبەسەر و ئیعدام کرا.

■ ٣٤: دامەزرانی رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران (١٣٥٩)

لە جەرەیانی خەباتی رزگاریخوازانەی گەلی کورددا بۆ بڵاوکردنەوەی دەنگوباسی خەباتی گەلی کورد و گەیاندنی دەنگی خەبات و هەروەها لەقاودانی جینایەتەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران، بوونی دەزگایەکی رادیۆیی زەروورەتێکی زۆری پەیدا کردبوو. بۆیە لە هەوڵێکی چڕوپڕدا سەرەنجام دەزگایەکی رادیۆیی دامەزرا و بە ناوی «دەنگی کوردستانی ئێران»ەوە لە رۆژی ٢٧ی جۆزەردانی ١٣٥٩، رادیۆ دەنگی کوردستان بە دوو زمانی کوردی و فارسی دەستی بە کار کرد.

رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران لە ماوەی تێکۆشانیدا بە هۆی شەڕ لە کوردستاندا زۆر جار ئاڵ و گۆڕ بە شوێنی بنکەکەی کراوە، بەڵام ساتێک لە بڵاوکردنەوەی بەرنامەکانی نەوەستاوە. رادیۆیەکی راستگۆ و حەقبێژ و جێگای متمانەی گەلی کورد و گەلانی دیکەی ئێران بووە. لە پاش کۆنگرەی ١٣ رادیۆ کوردستان کەوتە سەر کاناڵی دیجیتاڵ و لە ساڵی ١٣٨٥یشەوە بەرنامەی رادیۆ لە کاناڵی ماهوارەیی «تیشک»ەوە بڵاو دەکرایەوە.

لە جەریانی جیابوونەوەی گرووپێک لە کادر و پێشمەرگەکانی

حیزب لە ڕێکەوتی ١٣٨٥/٩/١٥ی هەتاویدا زۆربەی پێرسۆنێلی ڕادیۆ سەر بە جەریانی دابڕاو بوون و وایان دانابوو کە ڕادیۆ دەنگی کوردستان لە بڵاوکردنەوەی هەواڵ و بابەتەکانیدا بە تەعتیلی بکێشن، بەڵام بە هەوڵی هیمەتی ٢ تا ٣ کادر و پێشمەرگە، هەر لەو ڕۆژەی کە جیابوونەوەکە ڕووی دا، بەرنامەی ڕادیۆ وەک هەمیشە دەستی بە وەشاندنی بەرنامەکانی ئاسایی خۆی کرد و ڕۆژی دواتریش ڕادیۆ بە شێوەی ڕاستەخۆ بەرنامەکانی خۆی بڵاو کردەوە و پیلانی تاقمی ڕۆیشتووش نەیتوانی چرکەساتێکیش کۆسپ لە سەر پەخشی بەرنامەکانی ڕادیۆ دابنێت.

■ کرانەوەی نیو ساعەت بەرنامەی ئازەربایجانی لە ڕادیۆ دەنگی کوردستاندا (١٣٥٩)

لە ڕێکەوتی ٥٩/١٠/١٥دا کۆمیتەی ناوەندیی حیزب لە ڕادیۆ دەنگی کوردستاندا بەشی ئازەریی کردەوە و لەم پێوەندییەدا پەیامێکی بۆ گەلی تێکۆشەری ئازەری نارد کە لە بەشێک لەو پەیامەدا هاتبوو:

«دوژمنانی ئازادی و ئینسانیەت لە کۆنەوە تا ئەمڕۆ لە ڕێگای جۆراوجۆرەوە هەوڵیان داوە ئەو پێوەندییە پیرۆزەی نێوان گەلی کورد و ئازەربایجان تێک بدەن و ڕۆڵەکانی ئەو دوو نەتەوەیە لە بەرامبەر یەکتردا ڕابگرن. بەڵام بەختەوەرانە وشیاریی تێکۆشەرانی ئەو دوو نەتەوە بەشخوراوە هەموو کاتێک نەقشەی دوژمنانی ئازادیی کردووەتە بڵقی سەر ئاو و پێوەندیی کوردەکان و ئازەربایجانییەکان ڕۆژ بە ڕۆژ پیرۆزتر و پێویستتر خۆی نواندووە.»

لە بەشێکی دیکەی پەیامەکەدا هاتووە:

«هیوای ئێمەی ئەوەیە کە بەرنامەی بەشی ئازەریی ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران، ببێتە ئەڵقەیەکی نوێ و پتەو و قایم لە زەنجیرەی پێوەندیی کۆن و لەمێژینەی گەلانی کورد و ئازەربایجانی. ئاواتەخوازین کە هەڵسووڕێنەرانی ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران

بتوانــن ســەرنج و ڕەزایەتــی ئێــوە بــۆ لای بەرنامەکانــی ڕابکێشــن. داواشمان لە تێکۆشەرانی گەلی ئازەربایجان ئەوەیە، پێوەندیی خۆیان لەگەڵ ڕادیۆکەیان پتەو بکەن و لە باشتر بەڕێوەبردنی بەرنامەکانیدا یارمەتی بدەن.»

بــەم چەشــنە پلینۆمی کۆمیتــەی ناوەندی گرینگیــی هاوکاریی دوو نەتــەوەی کــورد و ئازەربایجانــی و هاوخەباتــی و هاوپەیمانیــی ئەم دوو نەتەوەیە لە سەردەمی کۆماری کوردستان و حکوومەتی میللی ئازەربایجانــدا وە بیــر دێنێتەوە و وێڕای شــرۆڤەکردنی هەلومەرجی ئێــران، داوا دەکا بــۆ بــە چۆکــدا هێنانــی کۆنەپەرەســتی هــاوکار و هاوپەیمــان بــن. ڕەســتەکانی کۆتایــی ئــەم بەیاننامەیــە بەم شــێوەیە کۆتایی پێ دێت

«.. لە هەلومەرجێکی وادا دەسـت لە سـەر دەسـت دانان و بێدەنگ دانیشــتن ڕەوا نیــە. دەبێ تێبکۆشــین بــە خەباتی یەکگرتــوو پێش بە دیکتاتۆری و سەرەڕۆیی بگرین.

پێویســتە شــانازییەکانی ڕابردوومــان زینــدوو بکەینــەوە و ڕێگای شــەهیدە قارەمانــەکان درێــژە بدەیــن. دەبــێ پێوەندیــی کــورد و ئازەربایجانی سەرلەنوێ پتەوتر لە هەمیشە دامەزرێنینەوە.

نابێ ڕێگا بدەین تاقمێکی نەزان و داخ لەدڵ وڵاتی ئێمە لەوە زیاتر بــەرەو نەمــان بــەرن. بــا هەمو پێکــەوە بــۆ جێگیر کردنی ئــازادی و دێموکراســی و دابینکردنی مافی ئینســانی و سیاســی و کۆمەڵایەتیی خەڵکی ئێران تێبکۆشین».

■ ٣٥: سیاســەتی هەناردەکردنی شــۆڕش و هەڵگیرســانی شــەڕی ئێران و عێراق (١٣٥٩)

سیاســەتی نەزانانەی ڕێژیمی خومەینی و هەراوهۆریای بۆ ناردنە دەرەوەی شۆڕش! لە ئاکامدا شەڕێکی ماڵوێرانکەری بە سەر خەڵکی

ئیراندا سەپاند. بە هۆی دەستدرێژیی دەوڵەتی عیراق بۆ سەر ئێران لە ٣١ی خەرمانانی ١٣٥٩دا کە بەرهەمی راستەوخۆی سیاسەتی مەزنیخوازیی رێژیمی خومەینی بوو، هەزاران کیلوومیتر لە خاکی ئێران، ئەویش لە ناوچەیەک کە بە شارەگی ژیانی ئابووریی ئێران دەژمێردرێ، کەوتە ژێر دەسەلاتی ئەرتەشێکی بێگانەوە. چەندین شار و سەدان و بگرە هەزاران دێ لە خووزستان و جنوبی کوردستان خاپوور بوون کە لەگەڵ بی جێگا و رێگایی و نەبوونی پێداویستی و سیاسەتی چەوتی کاربەدەستە کۆنەپەرەستەکانەوە گیانی خۆیانیان لە دەست دا، یان بریندار و نوقسان بوون و سەدان میلیارد دۆلار زیانی ماڵی وە بەر ئابووریی شپرزە و بێ بەرنامەی وڵات کەوت.

کومیتەی ناوەندیی حیزب چەند رۆژ دوای هەڵگیرسانی شەڕی ئیران و عێراق لە پەیامێکی رەسمیدا دەستدرێژیی دەوڵەتی عیراق بۆ سەر ئێرانی مەحکووم کرد و رایگەیاند کە ئەگەر دەوڵەتی مەرکەزی داخوازە بنەڕەتییەکانی خەڵکی کوردستان بە رەسمی بناسێ، حیزبی ئێمە ئامادەیە بە تەواوی هێزی خۆی بۆ رزگاربوونەوەی ئەو ناوچانە لە پەلاماری عێراق وە کار بخا. کومیتەی ناوەندی هەر لەو کاتەشدا ئاشکرای کرد کە پەلاماری عێراق بۆ سەر ئێران، بەرهەمی سیاسەتی چەوتی کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامییە کە هەمیشە باسی ناردنە دەرەوەی شۆڕشیان کردووە و خەڵکی وڵاتانی دراوسێیان لە دژی دەوڵەتەکانیان هان داوە. دیارە نیازپاکیی حیزبی دێموکرات وەک هەمیشە بێ وەڵام مایەوە و تەنانەت ئەنجامی پێچەوانەشی هەبوو. چوونکە دوابەدوای ئەو پەیامە هێرشی هێزە سەرکوتکەرەکان بۆ سەر کوردستان توندوتیژتر بوو.

■ ٣٦: بۆردمانی زیندانی «دۆڵەتوو» (١٣٦٠)

کاتژمێر ١٠/٥ی سەرلە بەیانی رۆژی شەممە، رێکەوتی ٢٢ی

بانەمەڕی ١٣٦٠، ٢ فڕۆکە و چوار هیلی کۆپتێری عێراقی هێرشــیان کــردە ســەر زیندانــی «دۆڵەتــوو»ی حیزبــی دێموکــرات و زیندان و زیندانییەکانیــان بــە تونــدی بۆردمان کرد. لــەو بومبارانەدا لە بومبی ناپاڵــم کەڵــک وەرگیــرا و لــە ئاکامــدا ٤٢ کــەس کــوژران و نزیکــەی ٥٠ کــەس برینــدار بوون. ٦ کەس لە پێشــمەرگەکانی حیزب شــەهید و ژمارەیەکیــش برینــدار بــوون. لەو پێوەندییــەدا کۆمیتەی ناوەندیی حیزب بەیاننامەیەکی دەرکرد کە ئەمە کورتکراوی بەیانییەکەیە:

«.. کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بەناوی خەڵکی زۆرلێکراوی کوردستانی خوێناوی و راپەڕیو، ئــەم کردەوە جینایەتکارانە و دژی ئیســانییەی رێژیمی عێراق بەتونــدی مەحکــووم دەکا. ئەم کردەوە، دژی تەواوی قانوونە نێونەتەوەییــەکان و پێچەوانــەی ســادەترین مافــی مرۆڤــە و عامیلەکان، جەنایەتکارانێکن کە لە ریزی جەللادەکانی مێژوو، وەک نازییەکانی هیتلەردان.

ئێمە بە ناوی حیزبی دێموکرات و هەموو خەڵکی کوردستان، لە هەموو گەلانی خەباتگێڕ و زۆرلێکراوی جیهان، لە تەواوی رێکخراوە نێونەتەوەییەکانی دیفاع لە مافی مرۆڤ و لە هەموو حیزب و شەخســیەتە ئازادیخوازەکان داوا دەکەین کە دەنگی بێزاریــی خۆیــان بــە دژی ئــەم جەنایەتە گەورەیــەی رێژیمی عێراق بەرز بکەنەوە و بەرامبەر بە بیروڕای گشــتیی جیهان، عامیلەکانی ئەم جینایەتە بە توندی مەحکووم بکەن.

ئێمــە بــە عامیلەکانــی ئــەم جینایەتــە هۆشــداری دەدەیــن و دڵنیایــن کــە ئەم کردەوە دڕندانەیــەی جەللادانی گەل، بێوەڵام نامێنێتەوە و ئەو جەللادانە بە سزای کردەوەی جینایەتکارانەی خۆیان دەگەن.

کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لەم

پێوەندییەدا بە پێویستی دەزانێ کە سەبارەت بە فریوکاریی بێشەرمانەی بەڕێوەبەرانی جمهوریی ئیسلامی و بە تایبەتی دەوڵەتی کۆنەپەرەست و دژی گەلیی رەجایی کە دەیەوێ لەو رووداوە دڵتەزێنە بە دژی حیزبی ئێمە و بزووتنەوەی دێموکراتیکی خەڵکی کوردستان کەڵک وەرگرێ، رق و بێزاریی خۆی و هەموو خەڵکی کوردستان دەردەبڕێ.

دەوڵەتی جمهوریی ئیسلامی لە هیچ جینایەتێک بەرامبەر بە خەڵکی کوردستان و هەموو گەلانی ئێران خۆی ناپارێزێ، دەوڵەتی جمهوریی ئیسلامی کە بە عامیلەکانی کوشتاری دڵتەزێنی «سینەما رێکس»ی ئابادان، پلە و مەقامی گرینگی ئەسپاردووە، .. لە بەیاننامەی رۆژی سێشەممە ٢٢ی بانەمەڕدا، حیزبی پێشڕەو و خۆشەویستی گەلی کورد، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە مەسئوولی کارەساتی دڵتەزێنی زیندانی دۆڵەتوو لە قەڵەم دەدا. دەوڵەتی جمهوریی ئیسلامی کە جەللادەکانی خەڵکی بێ تاوانی قاڕنێ و قەڵاتان و ئێندرقاش و دێهاتەکانی دیکەی کوردستانی لە باوەش گرتووە و دەستخۆشانەیان دەداتێ، ئێستا خۆی بە مرۆڤدۆست دەناسێنێ و بەردی دڵسۆزی بۆ گەلی کورد لە سینگ دەدا.

ئەوپەڕی بێشەرمییە کە پشتیوانانی پیاوکوژ و گۆپاڵبەدەست و چەقۆکێشەکان، کە لە دەوڵەتی رەجاییدا کۆ بوونەتەوە، دەیانەوێ بەم جۆرە لە خوێنی زیندانییەکان، بۆ قایمکردنی پایەی لەرزۆکی دەوڵەتی خۆیان، بەهرەی تەبلیغاتی وەرگرن.

لە بۆردمانی زیندانی دۆڵەتوودا، ژمارەیەک لە باشترین پێشمەرگەکانی حیزبی ئێمە شەهید بوون. فریوکاران و

هەڵخەڵەتێنەرانی دەوڵەتی ڕەجایی، بێشەرمییان بەو جێگایە گەیاندووە کە ئیدیعا دەکەن حیزبی ئێمە لە کوشتاری زیندانییەکان و پێشمەرگەکاندا دەستی هەبووە.

نا، ئاغایانی ئەندامی کابینەی دەوڵەتی کۆنەپەرست! ئەمە پێشمەرگەکانی ئێمە نین کە زیندانییەکان و بەدیلگیراوەکانی شەڕ دەکوژن، ئەمە پاسدارە بەکرێگیراوەکانی ئێوەن کە خەڵکی بێتاوان و پێشمەرگە بریندارەکان دەگرن و لە مەیدانی شەڕدا گوللەبارانیان دەکەن.

حیزبی ئێمە و پێشمەرگەکانی کوردستان بۆ ئینسان، کەرامەت و شەرەف، بۆ مافی ئینسان ڕێز دادەنێن و لە ماوەی دوو ساڵ شەڕدا، ئەمەیان سەلماندووە. ئەمە ڕاستییەکە کە لە نیشتمانی خۆشەویستمان و دەرەوەی ئێراندا، هەموو کەسێک دەیزانێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران نیازی بەوە نیە کە لە جەللادپەروەرێک وەک ئێوە، گەواهینامەی ئینساندۆستی وەرگرێ.

دەوڵەتی کۆنەپەرستی ئێوە، هەر ئێستا خەریکی سازش لەگەڵ دەوڵەتی عێراقە. ئێوە کە ئیدیعاتان دەکرد هەتا ڕووخانی ڕێژیمی عێراق، بە شەڕ درێژە دەدەن، ڕاست وەک مەسەلەی بارمتەکان، بۆ جارێکی دیکە خۆتان ئامادە کردووە، تا بەرامبەر بە بێگانەکان سەری تەسلیم دانەوێنن. بەڵام ناوێرن ئەم ڕاستییە بە خەڵکی ئێران بڵێن!

بەڵام خەڵکی کوردستان، بە ڕێبەرایەتیی حیزبی خۆشەویستیان، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، هەتا گەیشتن بە دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان، خەباتی خۆیان درێژە دەدەن. دڵنیاین کە خەڵکی

کوردستان بە وەها پلەیەک لە یەکیەتیو خەبات گەیشتوون کە بەرامبەر بە ئێوە و بەرامبەر بە فشاری دەوڵەتی عێراق تەسلیم نابن. دڵنیاین کە سازشی ئێوە لەگەڵ دەوڵەتی عێراق، خەباتی خەڵکی کوردستان لە ڕێگای دێموکراسی و خودموختاریدا توندتر دەکا.

ئێمە دەزانین کە یەکێک لە هۆیە بنەڕەتییەکانی سازشی ئێوە لەگەڵ دەوڵەتی عێراق ئەوەیە کە پاش ئەم سازشە کە بێشک لەگەڵ دانی ئیمتیازێکی گرینگ بە ڕێژیمی عێراق تێکەڵە، دەتانەوێ هەموو هێزی جمهوری ئیسلامی کۆ بکەنەوە و هێرشێکی چەکدارانە و پان و بەرین بۆ سەر خەڵکی کوردستان دەست پێبکەن.

لەم پێوەندییەدا کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی ئێمە، بە گەلانی ئێران و هەموو هێزە شۆڕشگێڕەکان بەڵێنی دەدا کە بە ئیمان بە حەقانیەتی جووڵانەوە و داخوازە ڕەواکانی خەڵکی کوردستان و پشت ئەستوور بە هێزی دوایی نەهاتووی کۆمەڵانی میلیۆنیی گەلی کورد، خەباتی بێوچانی خۆی هەر وا درێژە پێدەدا و دەوڵەتی ڕەجایی، نە بە سازشکردن لەگەڵ دەوڵەتی عێراق و نە بە هاوکاریی ئەو دەوڵەتە، ناتوانێ بەربەرەکانێی بزووتنەوەی مەزنی خەڵکی کوردستان بکا.»

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
کۆمیتەی ناوەندی
١٣٦٠/٢/٢٣

■ ڕاپۆرتی حیزبی سەوزەکانی ئاڵمان لە سەر زیندانی دۆڵەتوو

لە سەر بانگهێشتی دوکتور قاسملوو، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، سەوزەکانی ئاڵمان بریتی لە «یوورگن ریتس و ئێدریش تیلنگر» لە ٢٨/ ٧/ ١٩٨٥ سەفەری کوردستان دەکەن

و لە نزیکەوە چاویان بە کوردستان دەکەوێ و راپورتێک لە سەر مەسەلە جۆراوجۆرەکانی کوردستانی ئێران بڵاو دەکەنەوە. یەک لەو بەشانەی کە چاویان پێ کەوتووە و لە سەری نووسیوویانە، زیندانی دۆڵەتووە، ئەو زیندانەی کە رێژیم تەبلیغاتێکی زۆری لە سەر کرد و فیلمێکی چەواشەکارانەی لە سەری بڵاو کردەوە کە گوایە حیزبی دێموکرات لەگەڵ زیندانییەکاندا هەڵسوکەوتی باش نەبووە.

بۆچوونی ئەو شاندە لەو ڕووەوە گرینگە کە درۆکانی رێژیمی کۆماری ئیسلامی لەو پێوەندییەدا زیاتر دەر دەکەون. لێرەدا سەرنجی خوێنەران بۆ دەقی ئەو راپۆرتە رادەکێشین:

«ڕۆیشتن بۆ زیندان وەک زۆربەی مەقەڕەکانی حدکا تەنیا بە سواری هیستر و پیادە دەبێ، زاهیری وەک زیندان ناچێ. چەند ماڵی بێ حەوشە کە لە داوێنی کیوێکدا دروست کراوە و لە تەماشای یەکەمدا تەنانەت هیچ نیگابانێکیش نابینرێ، پاشان چەند پێشمەرگەیەک دەبینین کە لە سێبەری یەکێک لە خانووەکاندا دانیشتوون، گرووپێک لە زیندانییەکان لە حاڵی گەرانەوە لە کاری کشتوکاڵن، ئەویش بە بێ نیگابان، ئەوان دەتوانن ئەگەر خۆیان بیانەوێ، لە نزیکی دیوەکانیاندا سەوزی بچێنن و زۆربەیان کەڵکی لێ وەربگرن. خۆراکی زیندانییەکان هەر ئەو خۆراکەیە کە پێشمەرگەکان دەیخۆن، خانووەکانیان هەر ئەو ماڵە گڵێنە سادانەن کە لە هەموو شوێنێکدا دەبینرێن. هیچکەس لەو رەفتارەی کە لەم زیندانەدا لەگەڵی دەکرێ شکایەتی نییە. ژمارەیەکیان دەڵێن وەزعی خواردنێک کە لێرە دەیخۆن باشتر لەوەیە کە لە ئەرتەشی ئێران بوو. زۆربەیان خۆشحاڵن لەوەی کە شەڕ بۆ ئەمانە کۆتایی هاتووە، ژمارەیەکیان دەکەونە پێداهەڵگوتن و تاریفی حیزبی دێموکرات. بەڵام ژمارەیەکی دیکەیان بەبێ ترس

بـە پڕوپاگەنـدەی خۆیـان لـە دژی حـدکا درێـژە دەدەن و بە ڕاشـکاوی ڕادەگەیەنن پـاش ئازادبوونیان دەگەڕێنەوە بۆ نێو ئەرتەش و سپای پاسداران.

لـە نێـو زیندانییەکانـدا دوو لاوی دوازدە سـاڵان کەوتنـە بەرچاومـان کـە بـە وتـەی خۆیـان کاتێـک دەسـتگیر کـراون ویسـتوویانە لـە سـەر مەئمووریەتـی ڕێژیـم لـە یەکێـک لـە گوندەکانـدا خۆراکی پێشـمەرگەکان مەسـموم بکـەن. ئەوان ماوەیەکـی کـورت لێـرە دەمێننـەوە و بنەماڵەکانیـان ئـاگادار کراونەتەوە کە بێن مناڵەکانیان ببەنەوە.

■ ٣٧: کارو کردەوەکانـی حیـزب لـە ناوچـە ئازادکراوەکانـی کوردستان

لە درێژەی شەڕی کوردستاندا کە ناوچەیەکی زۆر ئازاد کرا و لە ژێر دەسەڵاتی هێزی پێشمەرگەی کوردستان بە ڕێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێراندا بـوو، حیزب بۆ ئیدارەی کار و باری خەڵـک کۆمەڵێـک دامەزراوی بـۆ خزمەتکردن بە خەڵـک، پێک هێنان و کۆمیسـیۆنێکی بـۆ ئیـدارەی ئـەو کارە خزمەتگوزارییانـە بە نێوی کۆمیسیۆنی کۆمەڵایەتی پێک هێنا کە ئەو کۆمیسیۆنە لە چەند بەشی قەزایـی، پـەروەردە و فێرکردن، شـووراکان، شـەهیدان، زەویو زار، ڕێگاوبان و .. پێک هاتبوو.

حیـزب بـۆ ئیـدارەی ئـەم کارانـە کارێکـی زۆر بەرچـاوی کـرد، گەڵاڵەی سـزادانی گشـتیی پەسـەند کرد کە بەشـی قەزایی ناوەندی و بەشـەکانی دیکـە لـە چوارچێوەی ئەو گەڵاڵەیـەدا قەزاوەتی ناوچە ڕزگارکراوەکانیان بەڕێوە دەبرد.

بۆ پەروەردە و فێرکردن، وێڕای بارهێنانی مامۆستا و دامەزراندنی مەدرەسـەکان، کتێبی بۆ دەرس گوتنەوە بـە منداڵانی قوتابخانەکانی

شۆڕش ئامادە کرد. لە بەشێکی دیکەی دەرسەکاندا لە کتێبی مەدرەسەکانی ئێران کەڵک وەردەگیرا.

گەڵاڵەی دابەشکردنی زەویوزاری پەسەند کرد کە لەو گەڵاڵەیەدا بەشێک لە زەویی ئاغاکان دەدرا بە رەعیەتەکان، بەلام گەڵاڵەکە بەشێوەیەک ئامادە کرابوو کە ئاغای نەدەکردە رەعیەت و رەعیەت بکا بە ئاغا، بەڵکوو تەوازونێکی پێک دەهێنا کە جێگای پەسەندی هەردوو لا بوو. هەرچەند ئاغاکان پێیان غەدر بوو کە بستێک زەوییان لێ ببڕدرێ.

بۆ زۆر جێگا، رێگاوبانی دروست کرد و ئەو رێگایانەش کە خراپ دەبوون بەو کەرەستە کەمەی لە دەستی حیزبدا بوو، تەعمیری دەکردنەوە.

بۆ ئیدارەی گوندەکان، شووارای پێک هێنان و پێکهێنانی ئەم شوورایانە بە هەڵبژاردن و بڕیاردانیان سەبارەت بە کاروباری ناوچەیی خۆیان، جێگای رێز بوون.

بەداخەوە ئەو بەڵگانە لە دەستدا نەماون، بەڵام ئەوەندەی بۆم مومکین بووە و پەیدام کردووە بە دوای ئەم روونکردنەوەیەدا، دەکەوێتە بەرچاوی خوێنەر:

■ دابەشکردنی زەویوزار (١٣٦٠)

گەڵاڵەی دابەشکردنی زەویوزار پاش لێکۆڵینەوەیەکی ورد لە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی، رێکەوتی ١٠ تا ١٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠دا پەسەند کرا کە بەو پێیە بەشێکی زەوی لە دەست خاوەن زەویدا دەمایەوە و نیسبەت بە هەر ناوچەیەک دیاری دەکرا. پاشان کۆبوونەوە گەڵاڵەی پێشنیارکراوی زەویوزاری خستە بەردەستی دەفتەری سیاسی تا بە راوێژکردن لەگەڵ جووتیاران و کۆمیتەکانی حیزبی، دەفتەری سیاسی گەڵاڵەکە بە یەکجاری پەسەند بکات و پیادە بکرێ.

هـەر لـەم کۆبوونەوەیـەدا گەڵاڵـەی سـەرەتایی بـۆ پێکهێنانـی شـووراکانی شـار و گوندی خسـتە بەرچاو و بڕیاری دا سمینارێکی تایبەتی بۆ باس لە سەر ئەو گەڵاڵەیە لە لایەن دەفتەری سیاسییەوە پێک بێت.

■ ئاگاداریی حیزب لەمەڕ پاراستنی دارستانەکان (١٣٦٠)

دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە ڕێکەوتی ٢٦ی جۆزەردانـی ١٣٦٠دا سـەبارەت بـە پاراسـتنی دارسـتانەکان ئاگادارییەکی دەرکرد کە بە شێوەی خوارەوەیە:

هاونیشتمانانی بەڕێز!

خەڵکی بەشەڕەفی کوردستان!

جووڵانەوەی ڕەواو هەقخوازانەی گەلی ئێمە لە کوردستانی ئێـران، خـۆ لـە دوو سـاڵ نیزێک دەکاتـەوە. خەڵکـی قارەمان و کۆڵنـەدەری ئێمـە، ئەگـەر لـەو پلـە ئاسـتەم و مێژووییەدا، هەسـت بـە مەسـئولیەت دەکا و بـە هەر شـێوە و بـە هەموو توانـاوە، لـە گیـان و مـاڵ و لە بوونـی خـۆی پاڵەوانانە دیفاع دەکا، بەداخـەوە لە سـەر هێندێک گیروگرفتـی کۆمەڵایەتی بە تایبەتی لە ناوچەکانی لێڕەوار، بەو چەشـنەی کە پێویسـت و لازمە هەست بە مەسئولیەت ناکا.

جەنگەڵ سروەت و سامانی هەموو دانیشتوانی کوردستانە، سەرەڕای ئامۆژگارییەکانی پەیتاپەیتای حیزبی دێموکرات لەو بارەوە، ئێستاش زۆر بە بێڕەوییە لە لایەن خەڵکی ناوچەکانی لێـڕەوارەوە، دەردێ و دەکـرێ بە زەوی، یان بۆ سـووتاندنی گەڵی ئاژەڵ و ڕەژی بێڕەحمانە دەبڕدرێ. ئەگەر جەنگەڵبڕین بـەو شـێوەیە درێـژەی هەبـێ، زۆر پـێ ناچێ کە لـە لێڕەوار، شـوێنەوار نامێنـێ و دانیشـتوانی وڵاتەکەمـان لـەو سـامانە خودادادە بێسوود و بەهرە دەمێننەوە.

دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، بە پێویستی دەزانێ، جارێکی دیکەش سەرنجی هەموو دانیشتوانی کوردستان، بە تایبەتی خەڵکی ناوچەکانی لێڕەوار، بۆ پارێزگاری لە جەنگەڵ رابکێشێ.

بۆ ئەو مەبەستە و بەو هۆیەوە رادەگەیەنین:

- دەرهێنانی جەنگەل بە هەر شێوەیەک و لە ژێر هەر ناو و عینوانێکدا قەدەغەیە.

- بڕینی داری جەنگەڵ بۆ خانوو و کەڵکی شەخسی قەدەغەیە. مەگەر بە ئیجازەی شووڕای دێیەکان، ئەویش دەبێ بە گوێرەی ئەندازەو ئیحتیاج بێ، نەک زیاتر.

- بڕینی جەنگەڵ بۆ رەژی، هەروەها بە مەبەستی گەڵاٚ بۆ ئاژەڵاٚ، بە تەواوی و بە یەکجاری قەدەغەیە.

بۆیە پێویستە هەر لە ئێستاوە ئاژەڵدارەکان بۆ تفاق لە فکری گیادا بن.

- هەر چەشنە لادان و جووڵانەوەیەک بە پێچەوانەی ئەو بڕیارە دەبێتە هۆی سزادانی توندوتیژ و زیندان و بژاردنی زەرەر و زیانی کەوتووی هەیە.

■ گەڵاڵەی فێرکردن و بارهێنان لە سەرانسەری کوردستان

بە شوێن پەسەندکردنی گەڵاڵەی شۆڕشگێڕانەی فێرکردن و بارهێنانی کوردستان لە کۆبوونەوەی دوایی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێراندا، بە مەبەستی خەبات دژی نەزانی و بێسەوادیو پەرەپێدانی عیلمو زانست لە بەشە رزگارکراوەکانی کوردستاندا، کۆڕی ئیجرایی فێرکردن و بارهێنان وەک بەڵگەیەکی دیکە لە کردەوەکانی دڵسۆزانەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران یەک بە دوای یەک لە ناوچە جۆربەجۆرەکانی کوردستاندا پێک هاتن.

بـە دوای پێکهاتنی ئەو گۆڕانە، لاوانی خوێندەواری کوردسـتانیش بـە هەسـت پێکـردن بـە پێداویسـتیی پیادەکردنی ئـەو گەلاڵەیە، هەر وەک پەروانـە لـە دەوری شـەم کـۆ بوونـەوە هەتا ئەوانیـش بتوانن هەنگوێنی »سـەواد« لە دەمی رۆڵە بەشـخوراوەکانی شـار و گوندی ئەم وڵاتە سـووتاوە بەڵام شۆڕشـگێڕە بنێن و زامی بەژارگەسـتەی جێدەمـی بـە نـاو لایەنگرانـی «موسـتەزعەفان» بە بەرهەمـی گیانی خۆیان دەرمان بکەن.

بەرەوپیرچوونـی پـڕ بـە هەسـتی ئـەو گەلاڵەیـە لـە لایـەن لاوانی خوێنـدەوار و شۆڕشـگێڕی کوردسـتانەوە، نموونەیەکـی دیکـە لـە بەرەوپیرچوونـی خەڵکـی تێکۆشـەر و بەشـەرەفی کوردسـتانە بـۆ بانگەوازەکانـی حیـزب و وێنەیەکە لەو لەماڵ و لە گیان بوردوییە کە لـە پێنـاوی بە ئاکام گەیاندنی جووڵانەوەی نیشـتمانی ـ دێموکراتیکی گەلەکەمانـدا نیشـان دراوە. لاوانـی ئێمـە بـە بەشـداری لـە دەورەی «بارهێنانـی مامۆسـتایان» هەڵوێسـتی قایمـی خۆیـان لـە بـاری ئامادەبـوون بـۆ خزمـەت بـە رۆڵـە بەشـخوراوەکانی شـار و گوندە رزگارکراوەکانی کوردستان دەربڕی.

ئـەو سـەرکەوتنە بەرچـاوە، وەک خوێنێکـی تـازە وا بـوو کـە لـە دەمارەکانی لەشـی جووڵانەوەی پێشـکەوتووی خەڵکی کوردسـتاندا وە گەڕ کەوتبێ.

بـە شـوێن داخوازیـی حیزب لـە لاوانی خوێندەوار و بەهەسـت بۆ کاری پیرۆزی »مامۆسـتایەتی« هەتا ١٥ی مانگی خەرمانان ژمارەی ئـەو کەسـانەی کەلاسـەکانی ١٥ رۆژەی بارهێنانـی مامۆسـتایانیان بە سـەرکەوتوویی بردۆتە سـەر و ئامادەی چوونە کەلاسـی دەرس بوون بەم چەشنەیە:

بانـە ١٦ کـەس ـ بۆکان ٥٠ کەس ـ مەهاباد ٧٢ کەس ـ سەردەشـت ٩٠ کەس ـ پیرانشار ٦٤ کەس ـ شنۆ ٩٠ کەس ـ نەغەدە ٢٥ کەس.

■ پەسەند کردنی یاسای سزادانی گشتی لە لایەن حیزبی دێموکراتەوە (١٣٦٠)

یاسای سزادانی گشتی لە ڕەشەمەی ١٣٦٠ لە لایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانەوە پەسەند کراوە. سەرەتا باسێک لە ساختاری کۆمیسیۆنی قەزایی دەکات کە لە پێنج کەس ماف پەروەر پێک دێ و لقەکانی لە شارەکاندا لە ژێر چاوەدێریی ئەم کۆمیسیۆنەدا بە ڕێوە دەچن.

ئەو بەشە لە یاسای سزادانی گشتی کە لە ڕەشەمەی ١٣٦٠ پەسەند کراوە ٨٩ بەند لە خۆ دەگرێ. لە ڕەشەمەی ١٣٦١یشدا ٢٩ بەندی پێ زیاد کراوە، واتە لە سەر یەک دەبێتە ١١٨ بەند. ئەمە وێڕای ئەوەیە کە چەندین تێبینی لە خۆ دەگرێ.

■ ٣٨: پاساوێکی ناڕەوا بۆ شەڕێکی زیانهێنەر (١٣٦٠)

یەکێک لەو شەڕانەی کە شوێندانەریی زۆری لەسەر لە دەستدانی بەشێکی زۆری ناوچە ئازادکراوەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەبوو، شەڕی نێوان قیادە موەقەت و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بوو. ئەم شەڕە بەو هۆیەوە هەڵایسا کە گۆیا ئەندامێکی ڕێبەریی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران بە ناوی سەید ڕەسوولی دیهقان دەستی لە دەرهێنانی تەرمی ڕێبەری ناوداری کورد، مەلا مستەفا بارزانیدا هەبووە. ئەم تاوان وەپاڵدانە لە کاتێکدا بوو کە مەلا مستەفا بارزانی لە نێو کوردەکانی ئێراندا بە هۆی بەشداری لە پاراستنی کۆماری کوردستاندا خاوەن پێگەیەکی پتەو بوو. بێجگە لەمەش لە کاتی هێنانەوەی تەرمی بارزانیدا بۆ شاری شنۆ، شووروای ئەو شارە کە نزیک بە تەواویان ئەندامی حیزبی دیمۆکرات بوون، سێ ڕۆژ ماتەمینیی

گشتییان بەو بۆنەیەوە ڕاگەیاند و بەشدارییەکی چالاکانەیان لە ناشتنی تەرمی بارزانیدا کرد. بە وتەی ئەو کەسانەی کە سەید رەسوول باش دەناسن، ناوبراو ڕێزێکی تایبەتی بۆ مەلا مستەفا هەبووە. کاتێک ئەم هەواڵە بە ڕێبەریی حیزب دەگات ئەو کردەوەیە بە کردەوەیەکی دژی مرۆڤانە ناو دەبات و مەحکووم و شەرمەزاری دەکات. هەر لەو کاتەدا کومیتەی ناوەندی بڕیار دەدات لەوکارەساتە بکۆڵنەوە و تێ بکۆشێ تاوانبارەکان بدۆزرێنەوە و بە توندی سزا بدرێن. لەو بارەوە ڕێنوێنیی پێویست بە کومیتەی شارستانی شنۆ دەدرێ. حیزب داوا لە پارتی دەکات بۆ لێکۆڵینەوە لەو ڕووداوە وەفدی هاوبەش پێک بێنن کە لە لایەن پارتییەوە وەڵامی ئەرێنی وەرناگرێتەوە.

ئەم ڕووداوە دەبێتە هۆی سازبوونی شەڕێک کە لە هاوینی ساڵی ١٣٦٠ی هەتاویدا لە نێوان قیادە موەقەت و حیزبی دێموکراتدا ڕوو دەدات کە زیانەکەی بۆ هەر دوو لایەنی شەڕ و لە قازانجی کۆماری ئیسلامیدا بوو. بەم هۆیەوە بەشێکی بەرچاو لە ناوچە ڕزگارکراوەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات کە بە دەستی هێزی پێشمەرگەوە دەبێت، دەکەوێتە دەستی کۆماری ئیسلامی. ئەم شەڕە چەند ساڵێک بەردەوام بوو تا لە کاتی ڕزگاربوونی کوردستانی باشووردا دوای ڕاپەڕین لە ساڵی ١٩٩١ بەڕێز مەسعوود بارزانی سەردانی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێمۆکرات لە «بۆڵێ»ی بناری قەندیل دەکات بە بێ ئەوەی باسێک لەو شەڕە بکریت و بەم چەشنە پەیوەندییەکە ئاسایی دەبێتەوە و بە خۆشییەوە ئێستا پەیوەندییەکانمان بەرەو باشتربوون چووە.

پاش هەمووی ئەو ڕووداوانە دەرکەوت کە کردەوەی نەشیاوی دەرهێنانی تەرمی بارزانی لە لایەن حکوومەتی بەعس و بە هۆی «کاکل ئاغا» ئۆستانداری ئەوکاتی سلێمانییەوە ئەنجام دراوە و ئەم ڕاستییە لە ڕۆژنامەکانی دەورانی بەعسدا پشتڕاست کرایەوە.

بۆ مێژووش بووە باسی ڕووداوێک بکەم کە بۆ خۆم لەو ڕووداوەدا

بەشدار بووم. ئە ویش ئەوەیە کە لەو ساڵانەدا کە زەمینەی ئەو شەڕە خۆش دەکرا هێزێکی قیادە موەقەت بە بەرپرسیارێتیی «ناڵە هەورامی» لـە «کێمنـە» و «بێدرواز»ی ناوچەی هەورامان نیشـتەجێ کرابوون و لـەو ماوەیـەدا بوو کـە ئەم هێزە کەوتە بەر پەلاماری هێزی هاوبەشـی سپای رزگاری و جاشەکانی حکوومەتی بەعس و لە گەمارۆی تەواوی ئـەو دوو هێـزەدا بـوون کـە ئێمـە کادر و پێشـمەرگەکانی کومیتـەی هەورامـان بـە هانایانـەوە چووین و لەو گەمارۆیـە دەربازمان کردن و لـەو دوو گونـدە کە لە پشـتی بیـارە هەڵکەوتوون تا ناوچەی سەلاسـی باوەجانی ئیسـکۆرتمان کردن و بەم چەشـنە دەرباز بوون و گەیشـتنە هەڤاڵەکانیان لەو ناوچەیەدا.

■ ٣٩: کۆنگرەی پێنجەم و دوو بڕیاری گرینگ (١٣٦٠)

کۆنگرەی پێنجەم لە ڕێکەوتی ١٥ تا ١٨ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٦٠ لە گوندی «شێوەجۆ» لە ناوچەی «گەورکایەتیی سەردەشت» پێک هات. گرینگترین بڕیاری ئەم کۆنگرەیە پەسـەندکردنی دروشـمی ڕووخاندنی ڕێژیـم بـوو کـە دیارە لە پەسـەندکردنی ئـەم درووشـمەدا دوو هۆکار دەوری سـەرەکییان هەبـوو: هـۆکاری یەکـەم نائۆمێـد بوونـی حیـزب بەهۆی وەڵام نەدانەوەی داخوازییەکانی گەلی کورد لە لایەن ڕێژیمەوە و ڕۆیشتنی دەسەڵاتی حاکم لە وڵاتدا بەرەو پاوانخوازیی زیاتر بوو.

هۆکاری دووهەم دەرکردنی موجاهیدینی خەڵکی ئێران و ڕاگەیاندنی خەباتیان بە دژی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی تا ڕووخاندنی بوو کە لەو کاتەدا موجاهیدین ڕێکخراوێکی بەنفووز لە سەرتاسەری ئێراندا بوو و خاوەن هێزێکی خەباتگێڕ و بەربڵاو لە سەرانسەری ئێراندا بوو.

بڕیاری چوون بۆ نێو شوورای بەرگریی نیشتمانیش لەم کۆنگرەیەدا پەسەند کرا کە لە سەر داوای مەسعوود ڕەجەوی لە دوکتور قاسملوو بوو کە لە نامەکەیدا داوای کردبوو حیزبی دێمۆکرات پەیوەسـت بێ بە

شوورای نیشتمانیی بەرگرییەوە.

■ ٤٠: ٥٩ عەمەلیات بۆ تۆڵەی ئیعدامی٥٩ لاوی مەهاباد (١٣٦٢)

هەروەک لە بەشەکانی پێشوودا ئاماژەی پێ کرا، کۆماری ئیسلامی بۆ تۆقاندن و تەسلیم بوونی خەڵک بەو ڕێژیمە دیکتاتۆر و کۆنەپەرەستە دەستی لە هیچ جینایەتێک لە کوردستان نەپاراست و هەر ماوەیەک کۆمەڵێک لە بنەماڵە و دایک و بابەکانی بە ئیعدامی خۆشەویستەکانیان ئازیەتبار دەکرد و یەک لەو جینایەتانە کە لە زەینی خەڵکی کوردستاندا بە زیندوویی دەمێنێتەوە، ئیعدامی بە کۆمەڵی ٥٩ لاوی مەهاباد لە ڕۆژی ١٢ی جۆزەردانی ١٣٦٢ی هەتاوی بوو کە ئەو لاوانە لە باری فیکرییەوە لە تەیفی جۆراوجۆر بوون، لە کەسی بێ لایەن تا ئەندام و لایەنگرانی حیزبەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵاتی تێدا بوون. بەبێ گومان زۆربەی هەرە زۆریان یان ئەندام یان لایەنگری حیزبی دێموکرات بوون و تەنیا تاوانیان بیروباوەڕیان و کورد بوونیان بوو. ئەوان هیچ کردەوەیەکیان ئەنجام نەدابوو کە تەنانەت لە چوارچێوەی یاسای کۆنەپەرەستانەی ڕێژیمیش سزای زندانیشیان بە سەردا بسەپێ.

ئەنجامی ئەم جینایەتە سامناکە دڵی خەڵکی کوردستان و کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی بریندار کرد و لە تۆڵەی ئەو شەهیدانەدا چالاکیی جۆراوجۆر بەڕێوە چوون کە لووتکەی ئەو چالاکییانە ئەو بەڵێنییە ئازایانە بوو کە پێشمەرگەکانی هێزی بێستوون، ڕۆڵە بەوەجەکانی گەلەکەمان دایان تاکوو بە تۆڵەی ئەو جینایەتە سامناکە، ٥٩ عەمەلیات لە دژی هێزەکانی ڕێژیم لەو ساڵەدا بەڕێوە بەرن. لە سەرەتاکاندا زۆر دژوار دەهاتە بەرچاو کە ئەو هێزە بتوانێ ئەو ٥٩ عەمەلیاتە بەڕێوە ببات، بەڵام زۆری نەخایاند کە پێشمەرگەکانی هێزی بێستوون، شاپوورەکان، سالارەکان، محەممەد کەریمەکان، مینبەرییەکان و.. سەلماندیان زۆر لەوە زیاتریان لە توانادایە و هێزەکانی ڕێژیمیان زەلیل

و داماو کرد و سەلماندیان هێزەکانی ریژیم چەندە بێ ورە و داماون و بێجگە لەو عەمەلیاتانە کە بەڕێوەیان برد و ئامارەکەی لە چەند دێڕی دواتردا دەکەوێتە بەرچاو، لەو ساڵەدا چەند عەمەلیاتی زیاتریان بەڕێوە برد کە یەکێک لەو چالاکییانە عەمەلیاتێک بوو بۆ تۆڵەی شەهیدکرانی شەهید «سەروان ئیقباڵ کەریم نژاد» کە لەو چالاکییەدا ١٣ کەس لە هێزەکانی رێژیم کوژران.

ئاماری کوژراوانی هێزەکانی رێژیم:	٧٤٠ کەس
بریینداری دوژمن:	٥٧٠ کەس
بەدیلگیراوی رێژیم:	١٣٢ کەس
ماشینی سووتاو:	٦٨ دەستگا
دەسکەوتی چەکی قورس و نیوە قورس:	١١ دەستگا
تفەنگی جوراوجۆر:	٤٩٩ قەبزە
فیشەکی جۆراوجۆر:	٦٣٣٤٠ فیشەک

پێویست بە گوتنە لە سەرجەمی ئەو عەمەلیاتانەدا ١٧ پێشمەرگە

*ئەم ئامارە لە لایەن بەڕێز «عەلی ئەشرەف مەجیدیان» ئامادە

کـراوە کـە ئـەو کات یەکێک لە ٣ فەرماندە لکی هێزی بێسـتوون بوو کە بۆ خۆی لە بەشێک لە عەمەلیاتەکاندا بەشدار بووە.

■ ٤١: راگەیەنـدراوی دەفتـەری سیاسـیی حیزبـی دێموکراتـی کوردستانی ئێران

لـە سـەر کردەوەکانـی کۆمـاری ئیسـلامی دژ بە حیزبـی توودەی ئێران (١٣٦٢)

هاونیشتمانانی بەڕێز!

خەڵکی خەباتگێڕی کوردستان!

گەلانی بەشەرەفی ئێران!

هـەروەک ئـاگادارن رێژیمی کۆنەپەرسـتی خومەینی لـە ماوەیەک لەمەو پێشـەوە هێرشـێکی بەربـڵاوی دژی کادری رێبەری و ئەندام و لایەنگرانـی حیزبـی تـوودەی ئێران لە سەرانسـەری وڵات دەسـت پێکردووە. بە دوای ئەو پەلامارە کە چەند مانگە درێژەی هەیە، زۆر لە ئەندامان و زۆربەی کادری رێبەری ئەو حیزبە گیراون و زیندانی کـراون. لـە حەوتـووی رابـردوودا چەنـد کـەس لـە رێبـەران لەوانە سکرتێری یەکەمی ئەو حیزبە، زەعفێکی بێوێنەیان لە خۆیان نیشان دا. ئەوان لە وتووێژی تەلەفزیۆنیدا ئیعترافاتی زۆر سەرسووڕهێنەریان کـرد و ئـەو تاوانەیان تەئید کـرد کە لە لایەن رێژیمـی خومەینییەوە حیزبی توودەی پێ تاوانبار کرابوو.

لـە رۆژی ١٤ی بانەمـەڕی ١٣٦٢دا، دادسـتانی کۆماری ئیسـلامی، حیزبـی توودەی ئێرانی بە هەڵوەشـاوە راگەیانـد و داوای لە هەموو ئەندامانی ئەو حیزبە کرد کە خۆیان بە سـوپای پاسـداران بناسـێنن و هەڕەشـەی کـرد کە ئەگەر خۆیان نەناسـێنن، بـە ناوی»محارب» دەناسرێن و تەسلیمی دادگاکانی شۆڕش دەکرێن.

هاوکات لەگەڵ ئەو ئیقداماتە، وەزارەتی دەرەوەی کۆماری ئیسلامی داوای لـە ١٨ نەفـەر لـە ئەندامانـی سـەفارەتی یەکیەتیی سـۆڤێتی لە

تاران کرد کە خاکی ئێران بەجێ بێڵن.

ئەگەرچی لە چەند مانگ لەمەو بەرەوە چاوەڕوانی هێرشێکی ئەوتۆ بۆ سەر حیزبی توودەی ئێران دەکرا و ڕێبەریی حیزبی ئێمە زۆر جار رایگەیاندبوو کە ویلایەتی فەقیهی خومەینی نەک تەنیا هەر جۆرە دژایەتییەکی سیاسی بە توندی سەرکوت دەکا، بەڵکوو بیروڕای جیاوازی ئەو گرووپە نۆکەرسیفەتانەش کە لە ڕێژیم و تەنانەت جینایەتەکانی ئەو پشتیوانی دەکەن بەڵام لە هێندێک مەسەلەدا لەگەڵ کاربەدەستانی ڕێژیم بیروڕایان جیاوازە، تەحەممول ناکەن. لەگەڵ ئەوەش بە غەیرەقانوونی ناسینی حیزبی توودەی ئێران و تەعقیب و گرتنی ئەندامانی ئەو ئاخر لاپەڕەی ڕێڕەوی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامییە بەرەو ئیستیبدادی بێئەملاوئەولای چەرخەکانی نێوەڕاست.

.. خومەینی بۆ خۆی هاتە مەیدان و لە پەیامی خۆیدا ڕێبەرانی حیزبی توودەی بە جینایەتکارانێک ناو هێنا کە «.. وەک ماری پڕخەتو خاڵ لە لەنێوبردنی ئیسلامدا بە شێوەیەکی مونافیقانە تێکۆشاون.» ئێستا ئیدی بە تەواوی روونە کە تاقیبی ئەندامانی حیزبی توودە و هەڵوەشاندنەوەی ئەو حیزبە، هەروەک هەنگاوەکانی سەرکوتکەرانەی دیکەی ڕێژیم کە لە سەرەتای شۆڕشەوە تا ئێستا هەڵگیراون، کاری «حجتیە» یان بەشێک لە دەسەڵاتی حاکم نیە، بەڵکوو کاری شەخسی خومەینییە و بە دەستووری ئەو ئەنجام دراون.

گومان لەوەدا نیە کە کارنامەی تێکۆشانی ڕێبەرانی حیزبی توودەی ئێران لە ساڵەکانی پاش شۆڕشدا رەشە و سیاسەتێک کە لەو ماوەیەدا پەیڕەوییان لێ دەکرد، لە لایەن خەڵکی ئێرانەوە مەحکوومە. پشتیوانیی بێئەملاوئەولا لە تەواوی کردەوەکانی کۆنەپەرستانە و دژی گەلیی ڕێژیمی خومەینی، دەنگدان بە نیزامی چەرخەکانی نیوەڕاستی

ویلایەتـی فەقیهی، پەسـند کردنی جینایەتەکانـی ڕێژیم دژی تەواوی خەباتگێڕانی ڕێگای ئازادی، هەوڵدان بۆ دروستکردنی دووبەرەکی لە نێوان هێزە شۆڕشـگێڕەکاندا، هەوڵدان بۆ لێک بڵاوکردنی ڕێکخراوە دیموکراتیکەکان و لادانی بیروڕای لاوانی وڵات، بەشێک لە کارنامەی ڕەشـی تێکۆشـانی ڕێبەرانی حیزبی توودەی ئێرانە. هاندانی ڕێژیمی خوێنمـژی خومەینـی بـۆ درێژەپێدانی شـەڕ لـە کوردسـتاندا هەوڵی سـەرنەکەوتوو بۆ پێکهێنانی دوودەستەیی»انشـعاب» لە نێو حیزبی دێموکراتی کوردستاندا، وەپاڵدانی تۆمەتی ناڕەوا بە ڕێبەرانی حیزبی ئێمە، جاسووسـی کردنی ئەندامان و هەوادارانی حیزبی توودە دژی تێکۆشـەرانی حیزب و پێشـمەرگە قارەمانەکان لە نێو شارەکانیشدا، بەشـێک لـە کارنامـەی ڕەشـی ڕێبەرانی حیزبـی توودە بە حیسـاب دێ.

لـە هەمووی سـەیرتر ئەوە بـوو کە تەواوی ئـەو کردەوانە لە ژێر سەرپۆشـی خەبـات دژی ئیمپریالیزمـی ئەمریـکادا دەکـرا. ڕێژیمـی خومەینـی بـە نـاوی ڕێژیمێکـی دژە ئیمپریالیسـتی بـە کۆمەڵانـی خەڵـک دەناسـێنرا، هـەر ئـەو ڕێژیمـەی کـە شـێلگیرانە هێـزە دژە ئیمپریالیستییەکانی بە تەواوی هێزەوە سەرکوت دەکرد، بەسترانەوەی ئابووریـی وڵاتـی ئێمەی بە وڵاتەکانی ئیمپریالیسـتییەوە پەرە پێدەدا و بـەم جـۆرە ڕێـگا بۆ هاتنە سـەر کاری ڕێژیمێکی بەتەواوی سـەر بـە ئیمپریالیزمـی خـۆش دەکـرد. هەر ئـەو ڕێژیمەیە کە هەر ئێسـتا دیسـانیش ڕەنگـە بـە نـاوی خەباتـی دژی ئیمپریالیزمـی ئەمریکا بە تاوانی جاسووسـی دانەپاڵ دیپلۆماتەکانی شـوورەوی و وەدەرنانی ئـەوان لە ئێران دەبێتـە ئاڵاهەڵگری خەبات دژی کۆمۆنیزمی جیهانی لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا.

ڕێبەرانـی حیزبـی تـوودە بـەو هەمـوو تاقیکردنـەوە و ڕابردووی سیاسـییەوە ئەو ڕاسـتییە سادەیان دەرک نەکرد کە هەر حیزبێک کە

بە نرخی رۆژ نان دەخوا، ئوسوول فیدای تاکتیک دەکا، ئۆپۆرتۆنیسم و هەلپەرەستی دەکاتە بناغەی سیاسەتی خۆی و ماکیاولیزم تا رادەی سیاسەتی رەسمیی خۆی بەرز دەکاتەوە، داهاتوویەکی بێجگە لە تێکشکان و لە دەست دانی نفووز و ئیمتیازی خۆی لە نێو کۆمەلانی خەلکدا نابێ. ریبەرانی حیزبی توودە بۆ خۆیان هەر لەو داوە کەوتوون کە بۆ خەلکی دیکەیان دانابوو و ئێستا بەرامبەر بە مێژوو، گەلانی ئێران و ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی خۆیان مەحکووم و سەرشۆرن. ئیعترافاتی هێندێک لە رێبەران و ئەو زەعفەی کە لە خۆیان نیشانیان دا، ئەوانی لە بەر چاوی کۆمەلانی خەلکی ئێران بە تەواوی بێئابڕوو کرد و ئیمان و باوەڕی ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی بە تەواوی لەوان سەلب کرد.

گوتنی ئەو راستییە زەروورەتی هەیە کە رێبەرانی حیزبی توودە نەک تەنیا نیسبەت بە خەلکی ئێران، بەلکوو نیسبەت بە ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی خۆشیان خەیانەتیان کرد و لەم بارەوە مەسئوولییەتێکی گەورەیان بەرامبەر بەوان لەسەر شانە، چوونکە ئەندامانی حیزبیان بەرەو لاڕێ کێشا و پاشان بە دەستی بەستراو تەسلیمی رێژیمی خومەینیان کردن.

بە بێشک کردەوەکانی رێژیمی خومەینی دژی حیزبی توودەی ئێران شوێنەوارێکی بەربلاوی لە نێوخۆ و دەرەوەدا دەبێ. ئەوەی هەر ئێستا ئاشکرایە ئەوەیە کە ئەم ئیقداماتە لە چوارچێوەی ولاتدا نوختەی کۆتایی رەوەندی دواکەوتووانەی رێژیمێکە کە نەک تەنیا بچووکترین موخالەفەت، بگرە هیچ چەشنە بیرکردنەوەیەکی جیاوازیش قبوول ناکا. ئیستا ئیستیبدادی بێ ئەملاوئەولای چەرخەکانی نێوەڕاست بە تەواوی کاملاً بووە و گەشەکردنی نیزامی ویلایەتی فەقیهی لە نوختەی لووتکەی خۆی نیزیک بووەتەوە.

لە سەتحی دەرەوەدا، ئالوگۆڕی قوولتر چاوەڕوان دەکرێ، قەیرانی

ئابووری و درێژەپێدانی شەڕ، ڕێژیمی خستوەتە تەنگانەوە و لە هەر بارێکـەوە نیازی بە یارمەتیی ماڵـی و نیزامی دەرەوە هەیە. ئاخوندە دەســەڵاتدارەکان بەرامبــەر بــە هەڵوێســتی خۆیــان دژی یەکیەتــی سۆڤیێتی، چاوەڕوانی خەڵات لە ئیمپریالیزمی ئەمریکان.

لــە راســتیدا ئیمپریالیزمی ئەمریکا کە بـۆ خۆی لە دنەدانی ڕێژیمی خومەینیـدا بـۆ ئیقداماتــی دژی شــوورەوی بێتەئســیر نەبــووە، زۆر لەمێژە چاوەڕوانی هەلێکی ئەوتۆ دەکا و بە بێشـک باشــترین کەڵکی لــێ وەردەگــرێ. بــەم جــۆرە بەســترانەوەی کۆمــاری ئیســلامی بــە ئیمپریالیزمــی ئەمریــکاوە زیــاد دەکا و بیهــەوێ و نەیهەوێ ڕێژیمی خومەینی بۆ زیندووکردنەوەی دووبارەی ئیمپریالیزم لە وڵاتی ئێمەدا و لە کۆتاییدا هێنانە ســەرکاری ڕێژیمێک کار دەکا کە دروســتکراوی واشینگتۆن بێ.

بۆ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، کردەوەکانی ئەم دواییەی ڕێژیمــی خومەینــی دژی حیزبی توودەی ئێران و یەکیەتیی ســۆڤیێتی سەرســوورهێنەر نیــە. حیزبــی توودە پــاش چەند ســاڵ پەیرەوی لە سیاسەتی هەلپەرستانە نەیدەتوانی داهاتوویەکی هەبێ، بێجگە لەوەی بــە چــاوی خۆمــان دیتمــان. بــە پێچەوانــە، ئیقداماتی ڕێژیــم لە دژی حیزبی توودە، هەروەک حیزبی ئێمە زۆر جار پێشبینیی کردبوو، لە چوارچێوەی سیاسەتی چەرخەکانی نێوەڕاستی ویلایەتی فەقیهیدا بە تەواوی دەگونجێ.

■ ٤٢: سەبارەت بە شوورای نیشتمانیی بەرگری

لــە ٣٠ی جۆزەردانــی ١٣٦٠ بەنــی ســەدر و رەجــەوی لــە تــاران بــە فڕۆکەیــەک هەڵاتــن و لــە پاریــس نیشــتنەوە و پــاش ماوەیــەک ڕێککەوتنێکیان بڵاو کردەوە کە لەو چوارچێوەیەدا هەوڵ بۆ رووخانی ڕێژیمــی خومەینــی بــدەن و داوایــان لــە حیزبــی دێموکــرات کرد کە

بـۆ رووخانـی رێژیـم بچێتە نێـو بەرەیەکەوە کە پێکـی دێنن. حیزبی دێموکراتیـش لەگـەڵ ئـەوەی کـە تێبینیـی زۆری لە سـەر بەرنامەی راگەیەندراو و تەنانەت پێکهێنەرانی ئەو بەرەیە هەبوو کە یەک لەوان بەنی سـەدر بوو کە لە سـەردەمی سـەرکۆماریدا بڕیاری هێرش بۆ سـەر کوردسـتان و سەرکوتی خەڵکی کوردی دابوو، بەو حاڵەش لە ساڵی ١٣٦٠دا حیزب چووە نێو شوورای نیشتمانیی بەرگری (شورای ملی مقاومت). لە ماوەی ئەندامەتیی حیزب لەو شـوورایەدا بە هەوڵ و ماندووبونێکـی زۆر و مشـتومڕێکی زۆر لەگـەڵ ئەندامانی دیکەی شوورا بە تایبەتی موجاهیدینی خەڵک، چەند سەنەدێکی زۆر گرینگ بە تەسـویب گەیشـتن کە گرینگترینیان لە روانگەی مافەکانی خەڵکی کوردستانەوە، گەڵاڵەی خودموختاریی کوردستان بوو. لە درێژەکانی داهاتوودا بە وردی دەپەرژێینە سـەر نێوەڕۆکی ئەو سـەنەدانە و بە تایبەتی گەڵاڵەی خودموختاریی کوردستان.

پەسـەندکردنی سـێ سەنەدی گرینگ لە لایەن شوورای نیشتمانیی بەرگرییەوە

«شووڕای نیشتمانیی بەرگری» لە مانگەکانی ڕێبەندان و ڕەشەمەی سـاڵی ١٣٦٠ی هەتاویـدا یەکەمیـن دەورەی کۆبوونەوەکانـی خـۆی بـە بەشـداریی شەخسـیەتەکان و نوێنەرانـی ڕێکخراوەکانی ئەندامی شووڕا و بە سەرۆکایەتیی مەسعوود ڕەجەوی، بەرپرسی شووڕای نیشتمانیی بەرگری پێک هێنا.

ئەندامانی شـووڕا پاش باس و وتووێژی پێویسـت سـێ سـەنەدی گرینگیان پەسەند و ئیمزا کرد.

ـ سـەنەدی ژمـارە (١) مـاددە ئیلحاقـی و ئیسـلامییەکانی فەسـڵی یەکەمـی بەرنامەی دەوڵەتی کاتیی کۆماری دێموکراتیکی ئیسـلامیی ئێران لە بارەی ئەرکەکانی سەردەمی گوازتنەوە.

ـ سەنەدی ژمارە(٢) پێڕەوی نێوخۆیی شووڕای نیشتمانیی بەرگری

بۆ سەربەخۆیی و ئازادیی کۆماری دێموکراتیکی ئیسلامیی ئێران.
- سەنەدی ژمارە(٣) ئەرکە فەورییەکانی دەوڵەتی کاتی.
لێرەدادەقی سەنەدی ژمارە ٣ بۆ ئاگاداریی هاونیشتمانە خۆشەویستەکان بڵاو دەکەینەوە.

سەنەدی ژمارە ٣: ئەرکە فەورییەکانی دەوڵەتی کاتی

شووڕای نیشتمانیی بەرگری لە سەر بناغەی بەرنامەی شووڕای نیشتمانیی بەرگری و دەوڵەتی کاتیی کۆماری دێموکراتیکی ئیسلامیی ئێران ئەم ئەرکانەی خوارەوە بە ئەرکی فەوریی دەوڵەتی کاتی دەناسێ.. :

١. پشتیوانی لە بنەماڵەی شەهیدان و ئازادیی تەواوی زیندانییانی سیاسی، سڕینەوەی هەموو شوێنەوارەکانی پاشکۆی زوڵم و زۆری ڕێژیمی سەرەڕۆی خومەینی دژی ئەوان و دابینکردنی خزمەت و پێداویستییە فەورییەکانیان.

٢. کۆتایی هێنانی دەستبەجێ بە شەڕی ئێران و عێراق و بەرقەرارکردنی ئاشتییەکی عادڵانە لە سەر بناخەی تەواوەتیی خاک و وەدیهێنانی مافەکانی خەڵکی ئێران، هەنگاونان بۆ چارەسەری گیروگرفتەکانی ئاوارەکانی شەڕ.

٣. کۆتایی هێنان بە شەڕی دژی گەلی لە دژی خەڵکی کوردستان، بە ڕاگەیاندنی خودموختاری لە چوارچێوەی تەواوەتیی خاکی ئێراندا. تێکۆشان بۆ سڕینەوەی شوێنەوارەکانی ئەم شەڕە.

٤. چەککردن و هەڵوەشاندنەوەی هەموو نەهادە کۆنەپەرستەکان و دەزگاکانی سەرکوتکردن، جاسووسی، پشکنینی بیروباوەڕ و سانسۆری ڕێژیمی خومەینی وەک بەناو دادگا و دادسەراکانی شۆڕشی ئیسلامی، دادگاکانی شەرع، دایرەکانی سیاسی - ئیدئۆلۆژیک، کۆمیتەکان، پاسداران، ئەنجوومەنە بە ناو ئیسلامییەکان، بەسیجی دژی خەڵکی، شووڕای شۆڕشی فەرهەنگی، جیهادی زانستگەیی،

کاروباری پەروەردەیی و نیهادە سەرکوتکەرەکانی دژی جووتیاری و دژی کرێکاری.

٥. راگەیشتن بە تاوانەکانی بەرپرسانی رێژیمی خومەینی و دەستووردەران و بەجێهێنەرانی ئەشکەنجە و کوشتار و دەستدرێژی بۆ سەر مافەکانی خەڵک لە دادگاکانی ئاشکرادا بە ئامادەیی هەیئەتی مونسیفە و قبوولکردنی چاوەدێرانی نێونەتەوەیی. دابینکردنی ئەسڵی ئازادیی دیفاع و مافی تێکۆشانی کانوونەکانی وەکیلان. بەرپرسانی تاوانەکانی رێژیمی شا وە بەر ئەم پێڕاگەیشتنە دەکەون.

٦. پێکهێنانی هەلومەرجی پێویست بۆ هەڵوەشاندنی هەرچی خێراتری سیستمی کۆپۆنی بە لە بەرچاو گرتنی پێداویستییەکانی چینە بێبەشەکان.

٧. هەق ئەستاندنەوەی تەواوی ئەو کەسانەی کە لە رێژیمی خومەینیدا بە ناحەق دەرکراون، پاکسازی کراون و ناڕەحەتییان بۆ پێک هێنراوە، بە تایبەتی کارمەندان، دەبیران، مامۆستایان، کرێکاران و هەروەها خانەنشینکراوەکان. داوای کار کردن لە هەموو عونسورە پاکەکان و پسپۆڕە نیشتمانپەروەرەکان لە ژوورەوە و دەرەوەی وڵات.

٨. هەڵوەشاندنەوە و لەنێوبردنی هەموو زوڵم و زۆر و ناچارکردن و جیاوازیدانانێکی رێژیمی کۆنەپەرستی خومەینی لە بارەی ژنانی وڵاتەوە، وەک هەڵوەشاندنەوەی بێ بەشی لە مافی هەڵبژاردنی کار و جلوبەرگ لە سەر بناخەی وەک یەک بوونی تەواوی مافە کۆمەڵایەتی و سیاسی و فەرهەنگی و ئابوورییەکانی ژن و پیاو.

٩. کردنەوەی فەوریی هەموو ناوەندە زانستی و فێرکارییەکانی وڵات. دابینکردنی سەربەخۆیی زانستگەکان و فێرگە بەرزەکان و بەڕیوەبردنیان لە ژێر چاوەدێری شووڕاکانی زانستگەییدا.

١٠. بەڕەسمی ناسینی مافەکانی فەردی و کۆمەڵایەتیی خەڵک

کـە لـە راگەیەنـدراوی جیهانیـی مافـی مرۆڤـدا هاتـوون و هەروەها هەمـوو ئازادییـە گشـتییەکان وەک ئازادیی کۆبوونـەوەکان، عەقیدە دەربڕین، چاپەمەنی، حیزبەکان، سـەندیکاکان، شووڕاکان، ئایینەکان و مەزهەبەکان و ئازادیی هەڵبژاردنی کار و پێشگیری لە هەر چەشنە دەسـتدرێژییەک بۆ سـەر مافەکانی فەردی و کۆمەڵایەتی و ئازادییە گشتییەکان. کردنی رادیۆ و تەلەڤیزیۆن بە جێگایەک بۆ بڵاوکردنەوەی بێسانسۆری دەنگوباس و ئاگاداری و باسی ئازاد بەرەو رێککەوتنی سـالمی بیر و باوەڕ و عەقیدەکان و بە گشـتی کردنی دێموکراسی و ئازادیی بەیان و برەوپێدانی فەرهەنگ و هونەر.

■ گەڵاڵـەی شـوورای نیشـتمانیی بەرگـری بـۆ خودموختاریـی کوردستان

لـە بـەر ئـەوەی خەڵکـی ئێـران بـە شۆڕشـی خۆیـان «ئـازادی و سـەربەخۆیی»یان وەکوو دوو ئەسڵی گشتی و لێکدانەبڕاو هێناوەتە گۆڕێ، شوورای نیشتمانیی بەرگری رووخاندنی رێژیمی خومەینی و دامەزراندنی سیستمێکی سیاسیی لە سەر بناغەی ئیرادە و حاکمیەتی خەڵک لە بەر خۆی رۆناوە.

لەبەر ئەوەی پێویسـتیی دامەزراندنی حکوومەتێک لە سەر بناغەی ئیرادە و حاکمییەتی خەڵک لە ئێران، دابین کردن و دەستەبەر کردنی هەرچـی زیاتـری ئامراز، ئیمکانـات و رێگای دەخاڵەت و بەشـداریی تـەواوی خەڵـک لە بڕیاردان و بەڕێوەبردنی ئەم بڕیارانەدایە، لە بەر ئـەوەی دەخاڵـەت و بەشـداریی خەڵک لـە بڕیـاردان و بەڕێوەبردنی بڕیـارە سیاسـی، ئابـووری، فەرهەنگـی و کۆمەڵایەتییەکاندا مەرجی پێویست بۆ وەدیهاتنی دێموکراسی لە وڵاتێکدایە.

شـوورای نیشـتمانیی بەرگـری بـە مەبەسـتی دابینکـردن و بەهێزکردنی هەرچی زیاتری حاکمییەتی خەڵک و تەواویەتی ئەرزی و یەکپارچەیـی و یەکیەتیـی نیشـتمانیی وڵات و بە لـە بەرچاوگرتنی

خەباتی عادلانەی خەڵکی کوردستان بۆ دابینکردنی دێموکراسی لە ئێران و خودموختاری لە کوردستاندا و بە مەبەستی لابردنی ستەمی دوژمنانە لە سەر نەتەوەی زۆرلێکراوی کورد، ئەم گەڵالەیەی ئێستا بۆ دابینکردنی خودموختاریی کوردستان رادەگەیەنێ. ئەم گەڵاڵەیە لە چوارچێوەی بەرنامەی شووورای نیشتمانیی بەرگری و حکوومەتی کاتیی کۆماری دێموکراتیکی ئیسلامیی ئیران و ئەرکە فەورییەکانی حکوومەتی کاتیدا شایانی جێبەجێ بوونە و راست بە گوێرەی ماددەی ٣ی ئەرکە فەورییەکانی حکوومەتی کاتی « کۆتاییهێنان بە شەڕی دژی گەلی دژ بە خەڵکی کوردستان» لەگەڵ راگەیاندنی خودموختاری لە چوارچێوەی تەواویەتی ئەرزی رێک خراوە و پەسەند کراوە و رێنوێنی کردەوەی داهاتووی حکوومەتی کاتی لەمەڕ خودموختاریی کوردستان دەبێ، چۆنایەتی و شێوەی بەڕێوەچوونی ئەم گەڵاڵەیە لە لایەن حکوومەتی کاتیی کۆماری دێموکراتیکی ئیسلامیی ئێرانەوە دیاری دەکرێ. ئەرکی سەرشانی حکوومەتی کاتییە کە بۆ جێبەجێکردنی ئەم گەڵالەیە هەوڵی پێویست بدات.

١. ناوچەی خودموختار، هەموو کوردستانی ئێران دەگرێتەوە، سنوور و سەراوردی جوغرافیایی ئەو ناوچەیە لە رێگای پرسیار لە بیروڕای گشتیی خەڵکی ناوچەی کوردنشینی وڵاتەوە دیاری دەکرێ.

٢. ئۆرگانی یاسادانان لە کاروباری نیوخۆیی ناوچەی خودموختاردا، ئەنجومەنی باڵای کوردستانە کە نوێنەرەکانی لە رێگای هەڵبژاردنی ئازادەوە بە دەنگی گشتی، راستەوخۆ، وەک یەک و نهێنی هەڵدەبژێردرێن.

٣. بەڕێوەبردنی گشت کاروباری ناوچەی خودموختاری کوردستان جگە لەم کاروبارانەی کە لە خوارەوە وەک دەسەڵاتی حکوومەتی

ناوەندی ناسراون، لە سەلاحیەتی ئۆرگانی خودموختاریدایە.
دیاریکردنـی بەرزترین ئـۆرگان بۆ بەڕێوەبردنی ئەم کاروبارانە و چاوەدێری بەسەر کار و تێکۆشانیاندا لە ئەستۆی ئەنجومەنی باڵای کوردستانە.

٤. پاراسـتنی هێمنـی نێوخۆیـی ناوچـەی خودموختار لە ئەسـتۆی ئۆرگانـی خودموختارییـە کـە هێـزی گونجـاو بـۆ ئـەم کارە بـە لـە بەرچاوگرتنی مادەی دووهەمی ئەم گەڵالەیە رێک دەخات.

٥. کاروبـاری پێوەندیـدار بـە سیاسـەتی دەرەوە و پێوەندیـی دەرەوە، ئەمنیەتی سەرانســەریی کۆمار و بەرگریی نیشـتمانی وەک (پاریزگاریی سـنوورەکان، پاراسـتنی تەواویەتی ئەرزی و یەکیەتیی کۆمـار) لە دەسـەڵاتی حکوومەتـی ناوەندیدایە. ئەرتـەش لە ناوچەی خودموختاری کوردستانیشـدا وەک شـوێنەکانی دیکەی ئێران مافی دەستێوەردان لە کاروباری ئاسایشی نێوخۆییدا نیە.

٦. کارووبـاری پێوەندیـدار بـە بازرگانیـی نیوخۆیـی و گومرکات، دیاریکردنی سیستمی دراو و دارایی وڵات، جێبەجێکردنی ئەرکەکانی سـەر بـە بانکـی ناوەنـدی، دانانـی بوودجـەی گشـتی و بەرنامـە ئابوورییـەکان کـە گرینگیـی سەرانسـەرییان هەیـە، یان پیویسـتیان بە سـەرمایە وەکارخسـتنی قورس هەیە لە سـەلاحیەتی حکوومەتی ناوەندیـدان. بەڕێوەبردنـی کاروبارەکانی دیکـەی ئابووریی ناوچەی خودموختار لە سەلاحیەتی ئۆرگانەکانی خودموختاریدایە.
کەڵک وەرگرتن لە سـەرچاوە سروشـتیەکان و سامانە گشتیەکانی وڵات کە گرینگیی سەرانسـەرییان هەیە، لە سـەلاحیەتی حکوومەتی ناوەندیدایـە کـە بـە قازانجـی گشـتیی خەڵکـی ئێـران کەڵکیـان لـێ وەردەگیـرێ. لـە ناوچـەی خودموختـاری کوردسـتاندا ئۆرگانەکانی خودموختـاری بـۆ کەڵـک وەرگرتن لـەم کانگا و سـامانانە یارمەتیی حکوومەتی ناوەندی دەدەن.

٧. زمانــی کــوردی، زمانــی خوێنــدن و نامەنووســینی نێوخۆیی لە ناوچەی خودمختاردایە و لە گشت پلەکانی خوێندندا، مافی فێربوونی زمانی کوردی بۆ دانیشتوانی ناوچە بە رەسمییەت دەناسرێ. زمانی فارسی، لە ناوچەی خودموختاریشدا وەکوو شوێنەکانی دیکەی ئێران زمانی رەسمییە و لە قوتابخانەکاندا لەگەڵ زمانی کوردی دەخوێنرێت. نامەنووســینی ئیدارەکانــی ناوچــەی خودموختــاری کوردســتان بــۆ ناوەند و شــوێنەکانی دیکەی ئێران و هەروەها بۆ ئیدارەکانی ســەر بە حکوومەتی ناوەندی لە ناوچەی خودموختاردا بە زمانی فارســی دەبێ. گشــت دانیشــتوانی غەیرە کورد لە کوردســتانی خودموختاردا بۆ پەرەپێدانی فەرهەنگی خۆیان ئازادن و مافی خوێندنیان بە زمانی خۆیان هەیە.

٨. گشت ئەو ماف و ئازادییانەی لە بەیاننامەی جیهانیی مافی مرۆڤ و پەیماننامە نێونەتەوەییەکانی سەر بەم بەیاننامەیەدا هاتوون، وەکوو ئازادیــی بیــروڕا و دەربڕین، ئازادیی چاپەمەنــی. ئازادیی پیکهێنان و تێکۆشــانی حیزب و ڕێکخراوە سیاســییەکان، یەکێتییەکان و شــوورا کرێــکاری و جووتیاری و ســینفییەکان، ئەنجومەنە دێموکراتیکەکان، ئازادیی هەڵبژاردن و کار و پیشە و جێگای ژیان و ئازادیی مەزهەب لە کوردستانی خودموختاردا وەکوو هەموو ناوچەکانی دیکەی ئێران دەســتەبەر دەکرێن. گشــت دانیشتوانی کوردســتان بە ژن و پیاوەوە وەکــوو دانیشــتوانی ناوچەکانــی دیکــە بەبــێ هیــچ جــۆرە جیــاوازی دانانێکی جنســی، ئیتنیکی، رەگەزی و مەزهەبی لە مافی کۆمەڵایەتی، ئابووری، سیاسی و فەرهەنگی وەک یەک کەڵک وەردەگرن.

٩. سیســتمی دادوەریــی کۆمار یەکە و لە ناوچــەی خودموختاردا، دادگاکان بە گوێرەی یاساکانی کۆمار و هەروەها ئەو یاسایانەی کە لە لایەن ئەنجومەنی باڵای کوردســتانەوە پەسەند کراون بە سکاڵای «خەڵک» رادەگەن.

هێزە ئەمنییەکانی کوردستانی خودموختار، وەکو هێزە ئەمنییەکانی ناوچەی دیکەی وڵات لە بەر دەستی دادگوستەریدان و دەبێ حوکم و فەرمان و بڕیارەکانی دادگاکان و کاربەدەستانی قەزایی جێبەجی بکەن.

١٠. ئەرکی سەرشانی ئۆرگانەکانی خودموختارییە کە لە دەستێوەردان لە کاروبارێکدا کە خراوەتە بەر دەسەڵاتی تایبەتی حکوومەتی ناوەندی، خۆ بپارێزن و یارمەتیی حکوومەتی ناوەندی بدەن بۆ بەڕێوەبردنی ئەرکەکانی خۆی لە ناوچەدا. هەر بەم شێوەیە حکوومەتی ناوەندی و ئۆرگانە بەڕێوەبەرییەکانی ئەو نابێ دەست لە کاروبارێک وەردەن کە خراوەتە بەر دەسەڵاتی تایبەتی ئۆرگانەکانی خودموختاری و دەبێ یارمەتیی ئۆرگانەکانی خودموختاری بدەن بۆ راپەڕاندنی ئەرکەکانی.

١١. حکوومەتی ناوەندی لە بەجێ هێنانی ئەرکی خۆیدا لەمەڕ دابینکردنی خێرای پیشکەوتن و پەرەسەندنی گشت ناوچە دواکەوتووەکانی وڵات لە سەر شانیەتی کە لە داهاتی گشتیی وڵات بەشێکی زۆرتر بۆ نەهیشتنی دواکەوتویی ناوچەی خودموختاری کوردستانیش تەرخان بکا.

١٢. خەڵکی ناوچەی خودموختاری کوردستان وەکوو هاونیشتمانانی دیکەیان لە سەرانسەری ئێراندا لە رێگای یاساییەوە بەبێ هیچ جۆرە فەرق و جیاوازییەک لەبەڕێوەبردنی کاروباری وڵاتدا بەشدار دەبن.

ئەم گەڵالەیە لە سەرەتایەک و ١٢ مادەدا لە رێکەوتی ١٧ی خەزەڵوەری ١٣٦٢ی هەتاوی بە تێکڕای دەنگ لە شوورای نیشتمانیی بەرگریدا پەسەند کرا.

بەرپرسی شوورای نیشتمانیی بەرگری

مەسعوود رەجەوی

کێشە و ململانێ لە نێو شوورای نیشتمانیی بەرگریدا

کێشمەکێش لە نێو شووڕای نیشتمانیی بەرگریدا و پێداگریی حزب لــە ســەر مافەکانی گەلی کــورد و پرەنســیپە دێموکراتیکەکانی خۆی لەگــەڵ ئەندامانــی دیکەی شــوورا بە تایبەتــی «موجاهیدینی خەڵک» لە ماوەی ئەندامەتیی حیزب لەو شوورایەدا بەردەوام بوو. دەتوانین بڵێین کە حیزب لە ڕۆژی چوونییەوە بۆ نێو شوورا تا ڕۆژی هاتنەدەر یان دەرکرانی، ســەبارەت بە چۆنیەتیی بەڕێوەبردنی شــوورا لەگەڵ بەڕێوەبەرانی لە کێشــەدا بوو کە بەشــێک لەو باسانە لێرەدا دەخەینە بەر چاوی خوێنەران:

ساڵی ١٣٦٢، جموجۆڵێک بۆ زیندووکردنەوەی فیرقەی دێموکراتی ئازەربایجان، بەلام لە سەر بنچینەیەکی تازە و بە چەشنی سەربەخۆ لە حیزبی توودە، وە بەرچاو کەوت. حیزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێــران بــە تێگەیشــتنی لــە نەقشــی بەرچــاوی گەلــی ئازەربایجــان لە بزووتنــەوەی سەرانســەریی گەلانی ئێرانــدا و هەروەها بە ئاگاداری لــەو واقعیەتە کە بوونی ڕێکخراوێکی ســەربەخۆی ئازەربایجانی کە لە نێو خەڵکی ئازەربایجاندا هەڵقولابێ، یارمەتی بە بزواندنی هەستی نەتەوایەتی بکا و کارساز بێ، هەربۆیە لە پێشوازیی ئەم هەوڵەدا لە ڕۆژنامەی «کوردســتان»ی ژمارە ٩٢دا وێڕای کورتەیەک لە ســەر گرینگیــی هاوخەباتیــی گەلی کــورد و ئازەربایجــان وەبیرهێنانەوەی هاوپەیمانــی و دۆســتایەتیی لەمێژینــەی دوو گەلی کــورد و ئازەری، بەشــێکی کورت لــە بەرنامەی فیرقەی دێموکراتــی ئازەربایجانی لەو ژمارەیە لە ڕۆژنامەی کوردستان بڵاو کردەوە.

بڵاوکردنەوەی بەرنامە و پێڕەوی فیرقەی دێموکرات لە ڕۆژنامەی «کوردستان»دا بووە هۆی دژکردەوەی زۆر لە ڕێکخراوە ئێرانییەکان و دروســتبوونی ڕێکخراوێکی لەم چەشــنەیان بە مەترســی بۆ ســەر یەکپارچەیی و تەواوەتیی خاکی ئێران دانا کە یەکێک لەو ڕێکخراوانە ســازمانی موجاهیدینــی خەڵکی ئێران بوو کــە زۆر قەڵس بوو و لەو

پــەڕی قەڵســیدا وێــڕای هێــرش بــۆ ســەر رۆژنامەی کوردســتان، لە رۆژنامــەی «موجاهیــد» وتارێکی بڵاو کــردەوە کە وێڕای هێرش بۆ سەر رۆژنامەی «کوردستان» نووسرابوو لە بەر ئەوەی کە «مووسا خیابانــی»و چەنــد رێبەرێکــی دیکــەی موجاهیدیــن ئازەربایجانیــن، کەوابوو پێویســت ناکا لە ئازەربایجان رێکخراوی دیکە و بەتایبەتی رێکخراوی نەتەوەیی پێک بێت. ئەمە نیشانەی نەبوونی بڕوا بە مافی نەتەوایەتی لە ئێراندا بوو و ئەگەریش موجاهیدین گەلاڵەی شوورای نیشــتمانیی بەرگری بۆ خودموختاریی کوردستانی پەسەند کردبوو، دەرکەوت لە ڕووی بڕواوە نەبووە.

پلینۆمــی کومیتــەی ناوەندیــی حیــزب لــە کۆبوونــەوەی مانگــی گەلاوێــژی ســاڵی ١٣٦٣ی خۆیــدا، نامەیەکــی بــە پەســەند گەیاند کە ڕووی لــە بەرپرســان و ئەندامەکانــی «شــوورای ملــی مقاومــت» بــوو و لــە مانگــی رەزبەری هەر ئەو ســاڵەدا بۆ شــوورای نارد. لەم نامەیەدا گەلاڵەیەکی بۆ دێموکراتیزەکردنی شــوورا و دانی شوناسی ســەربەخۆی جیا لە موجاهیدین و دیاریکردنی ئیســتراتیژیی شوورا و بوونی «ماهنامە»یەک و رادیۆیەک کە بە ناوی شووراوە کار بکا، بۆ شوورا نارد.

رەجەوی بەرپرسی یەکەمی موجاهیدین هەر لە یەکەم کۆبوونەوەدا بەبێ ئەوەی کە باسێک سەبارەت بە پێشنیارەکانی حیزبەکەمان بێتە ئــاراوە، راشــکاوانە گوتــی کە: «قبووڵکردنــی ئەو جۆرە پێشــنیارانە دەبێتە هۆی هەڵوەشــانەوەی شــوورا، موجاهیدین بە هیچ شێوەیەک ئامادەیی وەرگرتنی وەها پێشنیارگەلێکی نیە».

ئامانج لە وەها پێشنیارگەلێک دانی شوناسی سەربەخۆ بە شوورا جیــا لــە شوناســی موجاهیدیــن بــوو، دێموکراتیزەکردنــی شــوورا بــە تایبــەت دیاریکردنــی شــێوەی خەبات لە شــوورادا بە مەبەســتی رووخاندنی رێژیمی کۆنەپەرستی خومەینی بوو.

لە دانیشتن و کۆبوونەوەی دواتردا بینرا کە بەرپرسانی شوورا پێشنیارەکانی حیزبیان لە دەستووری کاری کۆبوونەوەکە لابرد و بە جێگەی ئەو، مژاری چاوپێکەوتنی نوێنەری حیزبیان دەگەڵ نوێنەرەکانی رێژیمی خومەینی خستە نێو دەستووری کاری کۆبوونەوەکە. بە مەبەستی کۆتاییهێنان بە بیانوو داتاشینەکانی رێکخراوی موجاهیدین لە رێکەوتی ٣٠ی مانگی ... ساڵی ١٣٦٣ لە لایەن سکرتاریای کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتەوە راگەیەندراوێک دەرکرا کە تێیدا هاتبوو: «لە هەلومەرجی ئێستادا هەر جۆرە وتووێژێکی سیاسی دەگەڵ رێژیمی خومەینی کارێکی بێسەمەرە». هەر چەند بە رواڵەت موجاهیدین پێشوازیی لە راگەیەندراوەکەی دەفتەری سیاسیی حیزب کرد، چونکە ئامانجی ئەوان لە ئەساسدا روونکردنەوەی مەسەلەی وتووێژ نەبوو، بەڵکوو دەیانەویست ئەو مەسەلەیە بە مەبەستی بێکەڵک کردنی پێشنیارەکانی حیزب وەک دەستەچیلە دابنێن. ئەوان بە پێچەوانەی راستییەکان بانگەشەی ئەوەیان دەکرد کە حیزبی دێموکرات بە ئیمزای نوێنەرەکانی لە هەمبەر شووورادا «متعهد»ە کە لە مافی وتووێژ لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی چاوپۆشیی کردووە. بەڵام لە هیچ یەک لە بەڵگەنامەکانی شوورای نیشتمانیی بەرگریدا کە نوێنەرانی حیزب ئیمزایان کردبێت، بچووکترین بابەتێک لە مەڕ نەبوونی حەق و سەڵاحییەتی وتووێژ بۆ حیزب، وە بەرچاو ناکەوێ.

بەڵام حیزب بە هیچ شێوەیەک ئامادە نیە کە چاوپۆشی لە سەربەخۆیی و سەڵاحییەتی بڕیاردان سەبارەت بە چارەنووسی جووڵانەوەی کورد بکات و بە دەستی کەسانێکی دیکەی بسپێرێ.

دیسان موجاهیدین لە رێکەوتی ٢٠ی خاکەلێوەی ساڵی ١٣٦٤دا بڕیارنامەیەکی بە بێ بەشداریی نوێنەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و چەند ئەندامێکی دیکەی شوورا، بەسەر باقی

ئەندامانی شـووڕادا سـەپاند و ئەوەیان وەک بڕیارنامەی شـوورای نیشـتمانیی بەرگـری» بڵاوکـردەوە. حیزبـی دێموکـرات کونتاکتـی غەیرە ئوسـوولی و نادێموکراتیکی بەرپرسی شوورا و موجاهیدینی خسـتە بـەر ڕەخنە و بەنـاو بڕیارنامەی باقی ئەندامانی شووراشـی ڕەد کـردەوە و خوازیـاری پێکهێنانی ئەسـڵی شـوورا بە بەشـداریی نوێنـەری حیزبـی دێموکرات بوو، بەڵام بەرپرسـی شـوورا حازر بە وەهـا دانوسـتان و کۆبوونەوەیـەک نەبـوو. بەرپرسـانی ڕێکخراوی موجاهیدیـن نیشـانیان دا کـە نـەک تەنیـا بۆنیـان لـە دێموکراسـی نەکـردووە، بەڵکـوو بچووکتریـن ڕێـزو حورمەتیـش بـۆ ئاییننامە و ئەساسـنامەکانی کـە بـۆ خۆیان ئیمزایان کـردووە دانانێن. هەر بۆیە ڕۆژی ١٠ی بانەمـەڕی ١٣٦٤ی هەتـاوی دەفتەری سیاسـیی حیزبی دێموکـرات ڕاگەیەندراوێکـی دەر کـرد و بـە ڕەسـمی لـە ئەندامەتیی شوورای نیشتمانیی بەرگری هاتەدەرێ.

موجاهیدیـن پێشـنیاری دووبـارە پێداچوونـەوە بـە بەرنامـە و ئەساسـنامەی شـوورای بـە جیـددی ڕەد کـردەوە و بـە هیـچ جۆرێـک گوێیـان بـە گەلاڵـە و پێشـنیارەکانی ئێمـە (حیـزب) لەمـەڕ دێموکراتیزەکردنی پێوەندییەکانی ناوخۆی شوورا نە دەدا. هەر بۆیە حیـزب بـۆی دەرکەوت کە موجاهیدین دژی بەرین بوونەوەو پەلوپۆ هاویشتنی شوورایە و تەنیا لە کاتێکدا «موافقەت» دەکەن کە ئەندامە نوێیەکانی شوورا لە سیاسەتەکانی موجاهیدین پەیڕەوی بکەن.

لـە کاتێکـدا کە هێنانەگۆڕ و ناسـاندنی مافـە نەتەوەییەکانی گەلانی ژێرسـتەم و زوڵملێکـراوی ئێـران بـە تایبەتـی «خودموختـاری» لە لایەن شـووراوە دەهاتە بەرباس، ئەوان زۆر جاران لەنێو شـووڕادا شـێلگیرانە ڕایانگەیانـد کـە: «ئەگـەر ڕۆژێـک شـوورای نیشـتمانیی بەرگـری لەگـەڵ مافـی خودموختاریی گەلی کـورد و گەلانی دیکەی زوڵملێکـراوی ئێران وەک: ئازەربایجان، بەلووچسـتان و.. ڕازی بێ،

موجاهیدین شوورا بەجێ دێڵن».

بۆ ماوەی چوار ساڵان حیزب لەگەڵ شوورا هەوڵی دا کە لە سەپاندنی ئیدئۆلۆژییەکی دیاریکراو لە لایەن موجاهیدینەوە بە سەر شوورادا پێشگیری بکا. کاتێک کە لە لایەن زۆربەی ئەندامانی شووراوە پێشنیار کرا کە بە مەبەستی پەرەپێدانی شوناسی سەربەخۆ، شوورا دەبێ ئۆرگانی چاپەمەنی بڵاو بکاتەوە، موجاهیدین دیسان ئەو پێشنیارەشیان بە دواوە خست.

نوێنەری موجاهیدین لە پاییزی ساڵی ١٣٦٣دا پێشنیاری کرد کە شوورای نیشتمانیی بەرگری بە ناوی خۆیەوە ئیمتیازی ئێزگەیەکی رادیۆیی لە یەکێک لە وڵاتەکانی جیران وە دەست بێنێ، بەڵام ئەبێ تەواووەخت لە ئیختیار و پاوانی رێکخراوی موجاهیدیندا بێت. لە شوورادا لە نوێنەری موجاهیدین پرسیار کرا، ئەگەر رادیۆیەکی وا رۆژێ دوو کاتژمێر بەرنامەی بڵاو کردەوە و نیوەی ئەو کاتە بدرێ بە موجاهیدین، ئایا ئێوە قبووڵی دەکەن؟ وەڵامەکەی «نا» بوو! دیسان هەر لەو بارەوە پرسیار کرا، ئەگەر وای دابنێین کە رادیۆی شوورا لە شەو و رۆژدا ١٢ کاتژمێر کاتی بۆ بڵاوکردنەوە لە ئیختیاردا بێ، ١١ کاتژمێر بۆ موجاهیدین و کاتژمێرێک بە شوورا بدرێ، ئایا ئەوان پێشنیارێکی ئەوتۆ قبووڵ دەکەن؟ نوێنەری موجاهیدین لە وەڵامدا دەڵێ: «نەخێر».

تەواوی کاتەکەیان دەوێ یانی هەر دوازدە کاتژمێرەکەمان دەوێ. حیزبی دێموکرات سەرەڕای هەڵسوکەوتە نادێموکراتیکەکانی موجاهیدین سەرەتا رایگەیاند کە نایهەوێ لە شوورا بێتە دەرێ. هەوڵی دا کە شوورا دژی بڕیاری موجاهیدین راوەستێ، بەڵام موجاهیدین بڕیاری خۆی دابوو و نەیدەویست هاوپەیمانی دەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بکەن.

بەشێک لە نامەی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

■ بۆ ئەنجومەنی نیشتمانیی بەرگری (١٣٦٣)

کومیتــەی ناوەنـدی لــە کۆبوونەوەی خۆیدا لــە رۆژەکانی ١٥ هەتا ٢٤ی مانگــی گەلاوێـژی ســاڵی ١٣٦٣ دوای لێکدانــەوەی بارودۆخــی سیاسیی وڵات و پێداچوونەوەیەکی ورد و دەقیق بە سەر چالاکییەکانی شــوورا لە رابردوودا، بە ســەرنجدان بە رۆڵ و نەخشێک کە شوورا لــە هەلومەرجــی هەســتیاری وڵاتەکەماندا دەبێ وە ئەســتۆی بگرێ، بڕیاری دا کە نەزەر و بۆچوونەکانی خۆی لە دووتوێی نامەیەکدا بە بەرپرس و ئەندامانی شوورا بگەیەنێ.

نامــەی کومیتــەی ناوەندیــی حیـزب بـۆ بەرپرســی موجاهیدیـن و ئەندامانــی شــوورا هەڵگـری ئەو بۆچــوون و پێشــنیارانەی خوارەوە بوو:

١. چاو بە بەرنامە و ئەساسنامەی شوورادا بخشێنرێتەوە و مۆری «بەنــی ســەدر»و شــێوە و رێچکــەی بیـری بەنی ســەدری تێدا پاک بکرێتەوە.

٢. پێوەندییەکانــی ناوخــۆی شــوورا زیاتـر لە جـاران دێموکراتیزە بکرێ و تەواوی ئوســوول و قاعیدە و چوارچێوە نادێموکراتیکەکان لە نێو بچن.

٣. لەگەڵ تەواوی ئەو رێکخراو و کەسایەتییانەی کە بوونی ئاغای بەنــی ســەدریان وەک کۆســپێکی هاوکاریــی خۆیـان لەگەڵ شــوورا دەزانی، جودا لەوەی کە لە بانگەشــەی خۆیاندا راســتو دروســت بن یان نا، پێوەندی بگیرێ و بۆ راکێشانیان دەرگای وتووێژ و دانوستان ئاوەڵا بێ (جودا لە سەڵتەنەتخوازەکان و لایەنگرانی رێژیم).

٤. دانپێدانــان و ناســاندنی مافە نەتەوایەتییەکانــی گەلانی ئێران (چ لــە شــکڵی خودموختــاری چ لە شــێوەی فیدراڵیــدا) جودا لــەوەی کە ئــەم گەلانــە خەباتی بــۆ دەکەن یان نا، کە ئەوە ئیعتیباری شــوورای میللیی مقاوەمەت دەباتە سەرەوە. ئەو هەنگاوە لە لایەک دەبێتە هۆی پتەوبوونــی بنەمــای یەکپارچەیــی وڵات و پاراســتنی خاکی ئێران. لە لایەکی دیکەشەوە وەدیهێنانی ئامانجی گرینگی دێموکراتیکی شوورا پێشــگیری لە کۆبوونەوەی دەســەڵات لە دەستی دەوڵەتی ناوەندیداو سپاردنی بە خەڵکە و یارمەتیدەرێک دەبێ بۆ بەشە دواکەوتووەکانی وڵات.

٥. ســەبارەت بە جێگە و پێگە و نەخشــی شــوورا تاکوو ئێســتاش لەنێوان ئەندامەکانی شــوورادا ناکۆکیی بیروبۆچوون هەیە. هەندێک رۆڵــی شــوورا بــە پارلەمــان دەزانــن و هێندێکی دیکەش بە شــێوەی بــەرەی دادەنێــن. هەنووکــە کاتــی ئــەوە هاتــووە کە پێگە و نەخشــو هەڵوێستی شوورا دیاری بکرێ.

٦. بــە پێچەوانــەی ویســتی زۆربــەی ئەندامەکانــی شــوورا، رەنگە هەموویانیــش، ئێســتاش شــوێنەواری داســەپاندنی ئیدئۆلۆژیــی دیاریکراو لە ناو شــوورادا هەســتی پێ دەکرێ. بە رۆیشــتنی ئاغای بەنی ســەدر زەمینەی باش دەرەخســێ بۆ ئەوەی کە ئەو شــێوە لە خەبات و بەربەرەکانێ لە راستای بەرژەوەندیی گشتیی ئەو هێزانەدا کە لە دەوری شوورای نیشتمانیی بەرگری کۆ بوونەتەوە بۆ خەبات دژی هێڵەکانی کۆنەپەرســتی و رێژیمی سەدە نێوەڕاستیی خومەینی کەڵکی لێ وەربگیرێت.

٧. شــوورا دەبێ نوێنەری گشــت رێکخراو و کەســایەتییەکانی تێدا ئەنــدام بــێ. تەنانــەت ئەولاتر لــە نوێنەرانی حیــزب و رێکخراوەکان، دەبــێ نوێنــەری چیــن و توێژەکانــی کۆمەڵگاشــی تێدا بێ کــە لە نێو شــوورادا نوێنەریــان نیــە، نەک نوێنەری دوو ـ ســێ رێکخــراو. هەر

بۆیــە شــوورا دەبــێ پێگە و شوناســی تایبەتی بۆ هــەر ڕێکخراوێکی سەربەخۆ هەبێ.

٨. بۆ ئەوەی کە شــوورا خاوەنی شوناســێکی تایبەت بە خۆی بێ، پێشــنیار دەکەین لە داهاتوویەکی نزیکدا هەم ئۆرگانی شــوورا چاپو بڵاو بکرێتەوە، هەمیش رادیۆی شوورا کاری خۆی دەست پێ بکا.

٩. بــۆ ئــەوەی شــوورا بــە شوناســی تایبەتی خۆی بــگات تەواوی ڕێکخــراو و کەســایەتییەکان لــە چالاکییەکانی شــوورادا بە شــێوەی جیدی بەشداری بکەن و، وەک پێشوو تەنیا کارەکانی شوورا نەدرێنە ڕێکخــراوی موجاهیدیــن. حیزبی ئێمە ئامادەیــە ئیمکاناتی خۆی هەم لە بواری ماددی، هەم لە بواری پێرسـۆنێلی لە ئیختیاری شــوورای نیشتمانیی بەرگری دابنێ.

١٠. شــوورا بــۆ چالاکییەکانــی خۆی لە نێوخــۆی وڵات دا دەبێ بە کــردەوە بەرنامەکانــی ڕێک بخا. لەوەیڕا کە «ڕەســالەت»ی شــوورا ڕووخاندنــی ڕێژیمــی خومەینــی و هێنانــە ســەرکاری ڕێژیمێکــی دێموکراتیکە، شوورا دەبێ ڕێگەی گەیشتن بەو ئامانج و ستراتیژییەی دیاری بکا.

مانــەوە لــە چوارچێــوەی دروشــمەکانی وەک: «مەرگــو نەمــان بۆ خومەینــی» یــان خەباتی چەکدارانە، شــکڵ و شــێوە و «میحوەری» خەبــات کــە بــە حەق لــە لایــەن ڕێکخراوەکانــی ئەندام لە شــووراوە دەدرا، بە تەنیا بەس نیە.

١١. پێشــنیار دەکەیــن کــە شــوورا کۆبوونەوەکانــی داهاتــووی لە چوارچێــوە و راســتای کێشــە باســکراوەکانی ســەرەوەدا بگــرێ. بە مەبەســتی بەرەوپێشــبردنی کارو ئەرکەکانــی شــووراو وەدیهێنانــی ئارمانو ئامانجەکانی کە لە سەرەوە ئاماژەیان پێکرا. نوێنەری حیزبی ئێمە پێشنیارگەلی دیاریکراوی هەیە کە پێشکەشی شوورایان دەکا.

■ شـیکردنەوەیەک لەمەڕ پێشنیارەکانی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات بۆ بەرپرس و ئەندامانی شوورای نیشتمانیی بەرگری

پێشـنیاری یەکـەم سـەبارەت بـە پێداچوونـەوە بـە بەرنامـە و ئەساسـنامەی شوورایە. هەمووومان باشـمان لە بیرە کە ئاغای بەنی سەدر پێداگر بوو کە شوورا بڕیارەکانی ناوبراو بکاتە بەرنامەی کاری خۆی. حیزبیش هەر ئەوکات بە فەرمی رایگەیاند کە بە هیچ شێوەیەک ناچێتە ژێر باری بڕیارەکانی بەنی سەدرەوە. ئەو بەرنامەیەی کە لە لایـەن موجاهیدینـەوە ئامـادە کراون، دەکـرێ بە بەرنامەی شـوورا پێشـنیار بکـرێ و حیـزب بەپێـی قانـوون و ئوسـوول قبوولـی بـکا، بـەڵام حـازر نابێ لە هەمبەر نووسـراوە و ماددەکانی ئەو بەرنامەدا وەڵامدەر بێ. حیزب لەسەر ئەو باوەڕەیە کە بەرنامەی شوورا دەبێ رەنگدانـەوەی بیروڕای هاوبەشـی هەمـوو ئەندامەکانی شـوورا بێ. بـەڵام بەرنامەی ئێسـتا تەنیـا رەنگدانەوەی بیـروڕای موجاهیدینە و ئەندامەکانی دیکەی شـوورا نە لە ئامادەکردن و نووسـینی بەشـدار بـوون و نـە دوای ئامادەکردنـی لـە لایـەن موجاهیدینـەوە بیروڕای خۆیان لە نێو بەرنامەکەدا گونجاندووە.

پاش پەسـندکرانی ئەرکە پێسـپێراوەکان، دەوڵەتی کاتی بە کردەوە بەرنامـەی پێشـووی هەڵوەشـاندەوە. بـەڵام رێکخـراوی موجاهیدین لـە راسـتای ئـەم بەرنامەیەدا وەکـوو بەرنامەی شـوورا هەر وا پێی دادەگـرت. بەرنامـە لەگـەڵ ئەرکەکانی بەردەوامـی دەوڵەتی کاتی لە دوولاوە لە دژایەتیدان:

ـ شووراو دەوڵەتی کاتی بۆ پیادەکردنی بەرنامەکانیان تەنیا شەش مانگ کاتیان هەیە، لە کاتێکدا پیادەکردنی مادەکانیی کە لە بەرنامەکەی پێشوودا هاتووە ساڵانێکی دوور و درێژی پێویستە.

جەوهـەر و ناوەڕۆکـی ئەرکـە پایەدارەکانی دەوڵەتـی کاتی لەگەڵ جەوهەر و ناوەڕۆکی بەرنامەی پێشوو جیاوازیی هەیە. لە حاڵێکدا کە بەرنامەکە بە تەواوی مۆرکی مەزهەبیی پێوەیە، ئەرکە پایەدارەکانی دەوڵەتـی کاتـی بەرنامەیەکی لائیک و غەیرە مەزهەبییە و هیچ جۆرە ئیدئۆلۆژییەکی دیاریکراو بە سەریدا زاڵ نیە. ئەو فاکتەرانە بەتایبەت لەمـەڕ ماددەکانـی ٨و ١٠ی ئەرکە پێسـپێردراوەکانی دەوڵەتی کاتی روون و ئاشکرایە.

لـە چەندیـن بابەتدا (لاپەڕەکانـی ٣٩،٣١،٢٠،١٨،١٦،١٣) بـە واتا، بە بـاوەڕی موسـڵمانە راسـتەقینەکان، بە بـاوەڕی ئێمە موسـڵمانەکان. دووپاتبوونـەوەی ئـەم واتایـە رەنگـی ئیدئۆلۆژییەکـی دیاریکراو بە بەرنامەی شـوورا دەدا، لە لایەکی دیکەشەوە ئەو رامانە دێنێتە پێش کە ئەندامەکانی دیکەی شوورا شوناسی شوورایی ئەو بەرنامەیەیان جـودا نەکردۆتـەوە، کـە وایە چـۆن نوێنەرانـی رێکخراوەکانی وەک: «شوورای یەکگرتووی چەپ». دەکرێ وەک موسڵمانانی راستەقینە سەیریان بکرێ؟

ئـەو کاتـە واژە و زاراوەی موسـڵمانانی راسـتەقینەش بـۆ خـۆی جێگـەی بـاس و تێڕامانە. بۆ نموونە رێژیمی خومەینی خۆی بە نماد و کانگای ئیسـلامی راستەقینە دادەنێ و بەناوی ئیسلامی راستەقینە ئەو هەموو جینایەتە ئەنجام دەدات. رێکخراوی موجاهیدینیش خۆی بە نوێنەری موسوڵمانانی راستەقینە و شۆڕشگێڕ دەزانێ و ئیسلامی خومەینی و ویلایەتی فەقیە رەد دەکاتەوە.

خەڵکـی سـووننی مەزهەبـی کوردسـتان نـە ویلایەتـی فەقیهـی بە ئیسـلامیی راسـتەقینە دەزانن، نە ئیسـلامی رێکخـراوی موجاهیدین. هەڵبـەت هـەر رێکخـراو و سـازمانێک مافـی هەیـە کـە پەیـڕەوی لە ئیدئۆلۆژییەکـی دیاریکـراو بکا، بـەڵام ئەو ئیدئۆلۆژییە نابی بەسـەر ئەندامەکانـی دیکـەی شـوورادا بسـەپێت، بەرنامـەی شـوورا ئـەو

ئەسڵەی لە بەرچاو نەگرتوە. لە یەکێک لە لاپەڕەکانی بەرنامەکەدا هاتوە کە دەبێ زۆر بە جیددی ئاماژەی پێ بدرێ کە بە باوەڕی ئێمە موسڵمانان مەسەلە و کێشە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان، لە نێوان تەواوی چین و توێژەکانی نەتەوەکاندا، بە هیچ شێوەیەک چاوپۆشین لە حەقانییەتی ئیسلامی راستەقینەی «ناب محمدی» نیە.

بە واتەیەکی دیکە ئێمە قەلبەن و عەقڵەن لە سەر ئەم باوەڕەین کە شکۆفایی ئیسلام لە دەخاڵەت نەدانی هەر جۆرە هەڵاواردن ئیمتیاز و کاروبارێکی ئیجباری سیاسی و کۆمەڵایەتیدایە. لە لاپەڕەی ٣٩ی بەرنامەکەدا ئاوا نووسراوە کە: «بە باوەڕی ئێمە موسڵمانان، خومەینی مەزنترین زەرەر و زیانی لە فەرهەنگی راستەقینەی «ئیسلامی نابی محەممەدی» و شیعەی عەلەوی داوە کە دەبێ وردەوردە راستییەکانی ئیسلامی ئینقلابی زۆر بە زوویی کە شوێنەواری کاولکاری و خەیانەتی خومەینی لە نێو موسڵمانانی جیهانی پێوە دیارە، لابچێ. پێداگریی ئەوندە لە سەر ئوسووڵ و بنەماکانی ئیسلام، لەگەڵ ئەو هەموو ریز و حورمەتەی کە بۆ ئیسلاممان هەیە، وەکوو ئایینی زۆرینەی خەڵکی ئێران، ئایا بە غەیری داسەپاندنی ئیدئۆلۆژییەکی دیاریکراو هیچ مانایەکی دیکە دەگەیەنێ؟

بە باوەڕی ئێمە، بەو ئەزموونە تاڵەی کە خەڵکی ئێران لە کۆماری ئیسلامییان هەیە، شوورا دەبێ ئاشکرا و بە بێپەردە خوازیاری جودایی دین لە دەوڵەت بێ. هەر ئاڵترناتیڤێک کە رەنگی مەزهەبیی پێوە بێ «موشکل»ە کە زۆرینەی خەڵکی ئێران تەئییدی بکەن. لە لایەکی دیکەشەوە ئەگەر وەها ئاڵترناتیڤێک لە وڵاتەکەماندا قودرەت و هێز لەدەست خۆیدا قەبزە بکا، کێشەیەکی یەکجار زۆر دەخوڵقێنێ.

سەبارەت بە ئەرتەش، لە بەرنامەی شوورادا گوتراوە کە: «شوورا خوازیاری نۆژەنکردنەوەی رێکخراوی خەڵکی (ئەرتەش)ە. (لاپەڕەی

٢٣) ئێمـە وەک حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێـران خوازیـاری هەڵوەشـانەوەی ئەرتەشـی کۆماری ئیسـلامی و سـپای پاسداران و هەمـوو هێـزە چەکدارەکانی ڕێژیمی ئێسـتاین. هەبوونی پێرسـۆنێلی پێشـکەوتوو و نیشـتمانپەروەر لـە ریزەکانـی ئەرتەشـی ڕێژیمـدا جەوهەر و ناوەڕۆکی کۆنەپەرستانە و دواکەوتووانەی ئەو ئەرتەشە ناگۆڕێ، چونکە هەر ئەو ئەرتەشـەیە کە چەندین سـاڵە دژی خەڵکی بێدیفاعی کوردستان بێبەزەییانە شەڕ دەکات.

لـە لاپـەڕەی ٣٢دا قسـە لە مافی نەتـەوەکان کراوە. نـە مەفهوومی ئەوەی کە گوتراوە و نە زاراوەگەلێکی کە بە کار هێنراوە (بۆ نموونە: ئێتنیکـە خۆجێیـەکان ناتوانـێ پەسـندی حیزبـی ئێمـە و شـایەدیش زۆربـەی ئەندامەکانـی شـوورا بێ. شـوورا دەبێ بوێرانـە و دلێرانە لەمـەڕ دابینکردنـی مافی هەموو گەلانی ئێران پێشـقەدەم بێ و مافی خودموختاری جیاواز لەوەی کە خەباتی ئەم گەلانە لە کام قۆناغدایە، بۆ هەموویان بە ڕەوا بزانێ.

هەمـوو ئـەو ئەرکە پێسـپێراوانەی دەوڵەتی کاتی کە سـەبارەت بە ژنـان هاتـووە، دەبـێ جێگـەی قبـووڵ و تەئییـدی هەمـوو ئەندامانی شوورا بێ، نەک بەپێی «موازین»ی ئیسلام کە لە بەرنامەکەدا پشتی پێبەسـتراوە و بتهەوێ و نەتهەوێ مافەکانی ژنان لە نێو کۆمەڵگا و نێو بنەماڵەدا سنووردار دەکا.

لـەو بەرنامەکـەدا زۆرجـاران چەمکـی «میللەتـی ئێـران» بـەکار هێنراوە (لاپەڕەکانی ١٣، ١٠٣، ٣٢) کە جێگەی پەسـندی حیزبی ئێمە نیە. بە جێگەی ئەو «چەمکانە» خەڵکی ئێران یان گەلانی ئێران دەبێ بگوترێ. دیسـان لە نێو بەرنامەکەدا پشـت بە قسـەکانی «تاڵەقانی» بەسـتراوە (لاپەڕەکانـی ١٤و ٢٩). بـە سـەرنجدان بـە نەخشـێک کـە ئایەتولـڵا تاڵەقانـی لە هەڵایسـانی شـەڕی کوردسـتاندا گێـڕای و بە ئاشـکرا لە کاناڵی ڕاگەیەنە گشـتییەکاندا تەوهین و سـووکایەتیی بە

حیزب و پێشمەرگەکانی کوردستان کرد، حیزبی ئێمە بە هیچ جۆرێک پشت ئەستووربوون بە قسەکانی ناوبراو لە بەرنامەی شووراداتەئیید ناکا. هەروەها پێشنیار دەکرێ کە گەلالەی خودموختاریی پارێزراو لە شوورادا چاوی پێدا بخشێندرێتەوە و ئەوە کە تەنیا بە پێداگریی بەنی سەدر لە گەلاڵەی ئەو دواییەی شووورادا گونجێندراوە، لا ببرێت.

■ وەڵامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات

بە بۆچوونەکانی ئەندامانی شووورای نیشتمانیی بەرگری لە کۆبوونەوەی ١٧ی بەفرانباری ١٣٦٣دا

هێندێک لە قسە و باسەکانی ئەندامەکانی شوورا لەو پێوەندییەدا کە لە بڵاوکراوەی کوردستان، ژمارە ٩٩دا نووسراوە، ئەوەی کە سکرتێری گشتیی ئێمە دوکتور قاسملوو لە نێو شووورادا شیی کردۆتەوە مەحکوومیان کردووە کە جێگەی داخ و کەسەرێکی زۆرە. ئێمەش بە نۆرەی خۆمان ئەو قسانەی ئەندامانی شوورا بە نامەسئوولانە لە قەڵەم دەدەین و زۆر بە توندی مەحکوومی دەکەین و بە تەوهین و سووکایەتی بە هێزی ئەسڵیی رێبەرایەتی و بزووتنەوەی دێموکراتیکی کوردستانی دەزانین و بەبێ ئەمەگی و چاونووقاندن لە فیداکارییەکانی گەلی کورد و خوێنی پیرۆزی شەهیدانی کوردستانی دێنینە ئەژمار.

لە «کوردستان»دا هاتووە کە تەنیا چاوپێکەوتن لەگەڵ نوێنەرانی رێژیم ئەنجام دراوە و هیچ کێشە و مەسەلەیەکی جیددیی دیکەی لە پشتەوە نەبووە و وتووێژیش ئەنجام نەدراوە. سەرەڕای ئەوەی کە لە بەندی ٥ی پێشنیارەکانی ئاغای «رەجەوی»دا هاتووە کە مەبەست لە وتووێژ و دانوستان راگوێزتنی نهێنی و زانیارییەکان نیە! لە کۆتاییدا دەمانهەوێ جارێکی دیکە روانگەی حیزبەکەمان لە پێوەندی بە ئەگەری مەسەلەی وتووێژ لەگەڵ رێژیم وە بیر بخەینەوە:

١. حیزبی دێموکرات بەرپرسایەتیی رێبەریی بزووتنەوەیەکی لە سەر شانە و حەقی وتوویژ لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی وەکوو شێوە و قۆناغێک لە خەباتی هەڵبژاردووە و لە داهاتووشدا ئەو مافە بە رەوا دەزانێ.

٢. حیزب بە بێ ئاگاداریی شوورا و بە بێ هاوئاهەنگی لەگەڵ شوورا هیچ جۆرە وتوویژێکی سیاسی لەگەڵ نوێنەرانی رێژیم ئەنجام نادا.

٣. لە بەندی سێهەمی پێشنیارەکانی ئاغای رەجەویدا بەم شێوەیە هاتووە کە: لە ئایەندەدا هەر ئەندامێکی شوورا ئەگەر بیهەوێ وەها وتوویژێک ئەنجام بدا، جودابوونەوەی خۆی لە پێشدا قبووڵ بکات.

٤. بە خوێندنەوەی سێ کۆبوونەوەی ئەو دواییەی شوورا هەست دەکرێ کە گەلاڵەی مەسەلەی وتوویژ و گەورەکردنەوەی بە ئەنقەست و بە مەبەستی بێدەنگکردنی باس سەبارەت بە پێشنیارە بنەڕەتییەکانی ئێمە بە بەشداریی سکرتێری گشتیی حیزب بووە کە لە کۆبوونەوەکانی شوورادا چەندین جار لە لایەن نوێنەرانی موجاهیدینەوە ئاماژە بەو بابەتە کراوە کە حیزبی دێموکرات لە ئەندامەتی لە نێو شوورادا کەڵکی وەرگرتووە، بە بێ ئەوەی کارێکی بۆ شوورا ئەنجام دابێ. تەنانەت ٩٠٪ی لە شوورا کەڵکی وەرگرتووە و ١٠٪ی بۆ شوورا مایە داناوە.

هەروەها گوتراوە کە حیزبی دێموکرات خودموختاریی لە شوورا وەرگرتووە، بەلام کارێکی ئەنجام نەداوە. بەلام دەبێ ئەو ئیدیعایە بکەن کە شوورا هیچ کارێکی بۆ حیزب نەکردووە. ئەگەر مەبەست ئەو کارە بێ کە شوورا بۆ حیزبی دێموکراتی کردووە، دەنگدانەوەی خەباتی خەڵکی کوردستان بە رێبەریی حیزب لە دەرەوەی وڵاتە، ئەو دەنگدانەوە بۆ هەموو ئەندامەکانی شوورا بووە، ئەوەی کە شوورا بۆ دەنگدانەوەی خەباتی گەلی کورد لە کوردستانی ئێراندا کردوویە،

بـە هیـچ شـێوەیەک وڵامـدەری تونـدی و بەرینیـی خەباتـی خەڵکـی کوردسـتان و پێشـمەرگە گیان لە سەر دەستەکانی کورد نەبووە. بە پێچەوانـە لـە بەڵگە و دیکۆمێنتەکانی شـوورادا خەباتی خەڵکی کورد و نەخشـی حیزبەکەمـان بچووکتـر لە پشـکی واقیعیی خۆی نیشـان دراوە، لـە حاڵێکـدا کـە ڕۆڵـی موجاهیدینـی زیاتـر لە بـەش و حەقی خۆی بەرجەسـتە کردۆتەوە! لە نێوخۆی وڵات کە گۆڕەپانی ئەسڵیی خەباتە، بچووکترین هاوکارییەک لە لایەن شووراوە بە بزووتنەوەی کوردستان و حیزبی دێموکرات نەکراوە.

ئەگـەر مەسـەلەی بەهرەبەرداریـش لـە ئـارادا بێ، بەهـۆی ئەوەی کـە ئـەو دووانە (شـوورا و موجاهیدیـن) هاونـاون، زۆرترین بەهرە ڕێکخراوی موجاهیدین بردوویە.

ئامانجی سەرەکیی شوورا ڕووخانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامییە و لە ڕێگەی وەدیهێنانی ئەم ئامانجەوە هیچ کام لە ئەندامانی شوورا بە هاوسەنگیی هێزەکەیان بەرادەی حیزبی دێموکرات بەشدار و چالاک نەبوون و فیداکارییان نەکردووە. ئێمە لە پێوەندی لەگەڵ چالاکییەکانی شوورا لە دەرەوەدا، دەبێ بڵێین کە نوێنەرەکانی حیزبی ئێمە هەمیشە لـە کۆبوونەوەکانـی شـوورادا چالاکانـە بەشـدارییان کـردوە. بەڵام ئیمکاناتـی مـاددی و پێرسـیۆنێلیی حیـزب لـە دەرەوەی وڵات کەمە، سەرەڕای ئەوەش حیزبی دێموکرات بە دەیان جار ڕایگەیاندووە کە ئامادەیە بە نیسبەتی پشکی خۆی لە دابینکردنی ئیمکاناتدا بەشداری بـکا. بـەو مەرجە کـە پێشـنیارەکانی ئێمـە لەمـەڕ دێموکراتیزەکردن زۆرتر و زیاتر لە جاران لە لایەن شـووراوە سـەرنجی پێ بدرێ، بە تایبەتی شوورا شۆناسی سەربەخۆی خۆی وەدەست بێنێتەوە.

سـەبارەت بە پەسـندکردنی گەڵاڵەی خودموختاری، دەبێ بڵێین کە ئـەو هەنـگاوە پێش هەموو شـتێک بە قازانجی شـوورا تـەواو بووە. چونکە ئەو کردەوەیە بۆتە هۆی پشتیوانی کردنی خەڵکی کوردستان

لـە شـوورا. شـوورا بەو هەنـگاوە ئەرکێکـی مێژوویی ئەنجـام داوە و بـۆی نیـە منـەت بە سـەر خەڵکـدا بکا. تـازە ئەگەر بێـت و خەڵکی کورد خودموختاری وە دەست بێنن، ئاکامی راستەوخۆی موبارزەی خەڵکی کوردسـتانە، شـوورا بە پەسندکردنی گەڵاڵەی خودموختاری لـە سـەر کاغـەز خـۆ بـە کـردەوە خودموختاریی بـە کەس نـەداوە. هەنووکـە شـوورا بە تایبەت رێکخـراوی موجاهیدین حـازر بە دانی مافی خودموختاری بۆ ئازەربایجان و بەلووچستان و گەلانی دیکەی ئێران نین. شایەد ئەگەر خەڵکی کوردستانیش بە رێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێـران سـاڵانێکی دوور و درێـژ خەبـات و فیداکارییـان نەکردبایـە و بـە دەیان هەزار شـەهیدیان لـەو رێگایەدا نەدابایـە، بـە دڵنیاییـەوە شـوورا دەگـەڵ گەڵاڵـەی خودموختاری بۆ کوردستان موافقەتی نەدەکرد.

لە کۆتاییدا سپاسی قسەکانی رەجەوی سەبارەت بە نەخشی حیزبی دێموکرات و بانگهێشـتنی ناوبراو لە ئەندامانی دەفتەری سیاسـی بۆ بەشـداریکردن لـە کۆبوونـەوەی شـوورادا دەکەیـن و بـە ئاگاداریی ئەندامەکانـی شـوورا دەگەیەنین بـەو بەرپرسـایەتییەی کە دەفتەری سیاسـیی حیزب لە سـەر شـانیەتی، زیاتر لە یەک یان دوو کەس لە ئەندامەکانی ناتوانن کوردسـتان بەجێ بهێڵن. لەو راستایەدا پێشنیار دەکەیـن کە بەرپرسـی شـوورا لە راسـتای وەفدێک لـە ئەندامەکانی شـوورا سـەردانی کوردستان بکەن، هەتاکوو هەم لە نزیکەوە لەگەڵ بارودۆخـی ناوچەکـە ئاشـنا بـن و هەمیـش بـە بەشـداریی تەواوی ئەندامەکانی دەفتەری سیاسیی حیزب مەسەلەکان بێنە ئاراوە.

■ راگەیەندراوی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران سەبارەت بە هاتنەدەری حیزب لە شوورای نیشتمانیی بەرگری (١٣٦٤/٢/١٠)

کاتێک کە لە سـاڵی ١٣٦٠ی هەتاویدا بەرنامەی شـوورا بە ئیمزای

ئەبولحەسەنی بەنی سەدر، سەرکۆمار و مەسعوود رەجەوی، بەرپرسی یەکەمی موجاهیدین گەیشت، حیزبی دێموکرات سەبارەت بە کەموکوڕییەکانی پێکهاتەی شوورا، هەم لە ئاستی نەزمی بەرنامەکە ئاگادار بوو. هەر بۆیە بە هەستکردن بە پێویستیی دامەزرانی ڕێکخراوێکی سیاسیی پێکهاتوو لە ڕێکخراو و کەسایەتییەکانی نێو ئۆپۆزیسیۆن، بەو هیوایە کە بتوانێ شوورای لە ناوەوە کامڵتر و پڕ ناوەڕۆکتر بکا، بە قبووڵکردنی ئوسوول و بنەما گشتییەکانی بەرنامە چووە ناو شووراوە. لە ماوەی چوار ساڵ ئەندامەتیی حیزب لە نێو شوورادا، پێوەندیی حیزب دەگەڵ شوورا و موجاهیدین، هەوراز و نشیوێکی زۆری بڕی. لەو ماوەیەیدا زۆربەی هەرەزۆری کاتەکانی خۆی بۆ دێموکراتیزەکردنی شوورا و دانی شۆناسی سەربەخۆ بەو ڕێکخراوەیە، ڕێکوپێک کردن و پێداچوونەوە بە بەرنامەکانی ئەو شوورایە تەرخان کردبوو. هەتاکوو ببێتە هۆی پەلوپۆ هاویشتنی شوورا و...

پەسندکردنی بەڵگە سێگانەیەکانی شوورای نیشتمانیی بەرگری لە مانگی رەشەمەی ساڵی ١٣٦٠و بەدوای ئەویشدا، پەسند کردنی گەڵاڵەی «خودموختاریی کوردستان»، لە هاوفیکری و هاوکاریی بەردەوامی حیزب لەگەڵ ڕێکخراو و کەسایەتییەکانی ئەندامی شوورا دێنە ئەژمار. لەوەیڕا کە هەندێک لە ئەندامەکانی شوورا نەیاندەویست هەڵوێستی مەزنیخوازانەی زاڵ بە سەریاندا قبووڵ بکەن، هیوابڕاوانە لە دێموکراتیزەبوونی شوورا لە ئەندامەتی ئێستێعفایان دا. دوایین ڕێکخراویان شوورای یەکگرتووی چەپو ئاغای ناسری پاکدامەن بوون.

بە کورتی بیروبۆچوونی موجاهیدین بریتی بوو لە: «هەر چەندە بەرپرسایەتی و ڕێبەریی بزووتنەوەی کوردستان لە ئەستۆی حیزبی دێموکراتە، بەڵام سەلاحییەتی بڕیاردان لەمەڕ چارەنووسی

بزووتنەوەکە لەوان سەلب بکرێ».

حیزبی دێموکرات ناتوانێ نە لە سەربەخۆیی بڕیاردانی خۆی چاوپۆشی بکا و نە سەلاحییەتی خەباتیش کە چەندین دەیەیە خەڵکی کوردستان خستوویانەتە سەر شانی، بیداتە دەستی کەسانێکی دیکە. هەتا ڕۆژی ٢٠ی خاکەلێوەی ساڵی ١٣٦٤ کە لەگەڵ بەناو بڕیارنامەی شوورا رووبەڕوو بۆوە.

سکرتاریەتی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ڕاگەیەندراوی ٢٨ی خاکەلێوەدا رەسمییەت و مەوزووعییەتی بڕیارنامەی ناوبراوی چ لە بواری ناوەڕۆک و چ بەهۆی ئەساسنامە و ئاییننامەوە بردە ژێر پرسیار و خوازیاری پێکهاتنی کۆبوونەوەی شوورا بە بەشداریی هەر هەموو ئەندامەکانی بوو. بەڵام پاش تێپەڕینی دوو حەوتوو ئێستاش هیچ وەڵامێک بەو داخوازییە نەدراوەتەوە؟ ..

حیزبی دێموکرات بە پێچەوانەی مەیلی دەروونیی خۆی بە ئەندامەتی لە نێو شوورادا کۆتایی دێنێ. بەرپرسایەتیی هەوڵنەدانی شوورا راستەوخۆ دەخاتە سەر شانی موجاهیدین و بە پێچەوانەی بیروڕای موجاهیدین، لە سەر ئەو باوەڕەیە کە پاش چوونەدەری حیزبی دێموکرات لە شوورا وەک یەکێک لە پایە و کۆڵەکە سەرەکییەکانی، نەک تەنیا شوورا هێز ناگرێ، بەڵکوو ئیدی شوورایەک بە مانا واقیعییەکەی نامێنێ. دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات لە عەینی ئامادەیی حیزبدا بۆ هاوکاریی دێموکراتیک و ئوسوولیی تەواوی حیزبەکان، ڕێکخراوەکان و کەسایەتییە دێموکرات و پێشکەوتنخوازەکانی ئێران کە پێویستی بە خەباتێکی شێلگیرانە و بە کردەوەیە بۆ رووخاندنی ڕێژیمی دژی گەلیی کۆماری ئیسلامی و هێنانە سەرکاری ڕێژیمێکی دێموکراتیک قۆڵیان هەڵماڵیوە، رادەگەیەنێ.

بەهیوای ئەو ڕۆژە کە لە داهاتوویەکی نزیکدا شاهیدی وەدیهێنانی ڕێکخراوێکی بەرینی سیاسی لە هێزە دێموکرات و سەربەخۆ و

کۆماریخوازەکانی ئێران بین.

■ ٤٣: مانگی دیفاع لە ئازادی و مانگی هێرش بۆ سەر دوژمن (١٣٦١)

ڕێژیمی کوردکوژی کۆماری ئیسلامی لە نیوەی دووهەمی مانگی جۆزەردانی ١٣٦١دا هێرشێکی بەرفراوانی بۆ سەر ناوچە ڕزگارکراوەکان دەست پێ کرد کە قورسایی ئەو هێرشە و مەبەستی سەرەکیی ڕێژیم گرتنەوەی جادەی پیرانشار ـ سەردەشت بوو کە لە هەر دوو پادگانی سەردەشت و پیرانشار هێزێکی زوریان لە سەرتاسەری ئێرانەوە مۆڵ دابوو، و هێرشەکەی دەست پێ کرد. لەو پێوەندییەدا دوکتور قاسملوو، سکرتێری گشتیی حیزب پەیامیکی ئاراستەی هەموو خەڵکی کوردستان کرد و داوای لە هەموو چین و توێژەکانی خەڵکی کوردستان، کادر و پێشمەرگەکانی حیزب کرد کە بە هەموو هێزێکەوە بەشداری لە بەربەرەکانێ دژ بە ڕێژیمدا بکەن و هەر کەس بە هەر شێوەیەک دەتوانێ یارمەتی بەو دیفاعە ڕەوایە بکا، ڕۆژی ٢٠ی خەرمانانی ساڵی ١٣٦١ی هەتاوی تا ٢٠ی ڕەزبەری هەمان ساڵ وەک «مانگی دیفاع لە ئازادی و مەوجوودیەتی گەلی کورد» ڕاگەیەنرا و دروشمی «هەموو شتێک بۆ جبهە،هەموو ئیمکاناتێک بۆ سەنگەر» بوو بە دروشمی سەرتاسەری کوردستان.

لە درێژەی بەیاننامەدا داوا لە کۆمەڵە و سازمانی موجاهیدین و هەموو ڕێکخراوە سیاسییەکان کە لە بەرەنگاری و شەڕی کۆماری ئیسلامیدا بەشدار بوون، کرابوو کە ئەوانیش بەشداریی ئەو بەرگرییە بکەن و بە وەشاندنی زەبر لە بنکەکانی ڕێژیم لە ناوچەکانی دیکەی ئێراندا، یارمەتیی ئەو بەرەنگاربوونەوەیە بدەن.

لە ماوەی ئەم مانگەدا هێزەکانی ڕێژیم لە دوو میحوەری پیرانشار ـ سەردەشت هێرشی خویان بۆ گرتنی جادەی سەردەشت ـ پیرانشار

کە ٧٠ کیلوومیترە، دەست پێ کرد و لە بەرەنگارییەکی قارەمانانەی هێـزی پێشـمەرگەی حیزبـی دێموکـرات و هێـزی بەرگریـدا چەندین جـار توشـی شـکان بـوون، دەوری ژنانـی خەباتگێـڕ لـە گەیاندنـی خواردەمەنـی و پێداویسـتییەکانی بەرەکانـی شـەڕدا جێگای ڕێـزی تایبـەت بـوو. هەروەهـا کـە داوا کرابـوو، هەمـوو چیـن و توێژەکان لە لاوان و مامۆسـتا ئایینییەکان و مامۆسـتایانی شـۆڕش و ژنان و جووتیاران هەر کام بە شێوەیەک بەشدار بوون.

لـە مانگـی ڕەزبەردا بـۆ جارێکی دیکە دوکتور قاسـملوو پەیامیکی دیکـەی ئاراسـتەی خەڵکی کوردسـتان کرد و لـە ڕۆژی ١٢ی مانگی ڕەزبەر تا ٢٠ی مانگی خەزەڵوەر بە «مانگی هێرش بۆ سەر دوژمن» ناودێـر کـرا و رایگەیاند ئەگـەر چی لە مانگی دیفاعـدا توانراوە زور زەربەی کاریگەر لە دوژمن بوەشێنرێ و پێش بە هێرشەکانی گیراوە، بەڵام دەبێ لەم مانگەدا هێرش بکرێتە سەر هێزەکانی ڕێژیم بۆ ئەوەی پیلانەکانی پووچەڵ بکرێتەوە و دروشـم هەر ئەو دروشـمە بوو کە لە مانگی پێشدا بەرز کرابوو و داوا لە ڕێکخراوەکانی حیزبی کرابوو ئەولەویەتی کارەکەیان بکەن بە هاوکاری لە بەرەکانی شەڕدا.

ئاکامی شەڕی جادەی سەردەشت ـ پیرانشار بەم چەشنە بوو:

٦١٩٧ پاسدار و بەسیجی و ئەرتەشی کوژران، ٨٢٧٢ نەفەر بریندار بـوون، ٢٦٧ چەکداری ڕێژیم بـە دیل گیران، ٤٨٠ دەزگا ئۆتۆمobیلی دوژمن لە نێو چوون، ٤٨ دەزگا ئۆتۆمبیل بە سـاغی کەوتە دەسـتی هێزی پێشمەرگە، ١٧ هێلیکوپتێر تەقەیان لێ کرا کە زوربەیان کەوتنە خـوارەوە، ٣٩ پێگـەی نیزامیـی ڕێژیـم گیران، ١١٣٠٠٠ دانە فیشـەک و ٦١٨ قەبـزە تفەنـگ و ٩ دەزگا بێسـیم و ١٤ قەبـزە چەکـی قورس و ١٠٠ ئاڕ.پی.چـی و زۆر کەلوپەلـی دیکەی دوژمن کەوتنە دەسـتی هێزی پێشـمەرگە. لە بەرانبەردا ٢٦٨ پێشـمەرگەی قارەمان شـەهید بـوون کـە لە بەرانبەر هەر شـەهیدێکدا ٢٣ کەس لە هێزەکانی ڕێژیم

کوژرابوون.

لەم ماوەیەدا ژمارەیەک لە گوندەکان کەوتنە بەر بومباران و تۆپبارانی ڕێژیم و دانیشتوانی ئاوارە بوون و زەرەر و زیانی ماڵیی زور لە گوندنشینەکان کەوت.

لەم شەڕەدا ستادێکی فەرماندەهی بۆ بەڕێوەبردنی ئەو شەڕە پێک هاتبوو و لە ئاکامی ئەو دوو مانگەدا ئەگەر چی ڕێژیم بە ڕواڵەت دەسەڵاتی بە سەر ناوچەکەدا هەبوو، بەڵام دەسەڵاتی بە سەر بستێک لە جادەکەدا نەبوو و هێزەکەی بێجگە لە جادەی سەرەکی، تەنانەت دەسەڵاتیان بە سەر گوندێکی زور نزیکی جادەکەشدا نەبووە.

لە درێژەی ئەم شەڕانەدا بوو کە هێزی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەشداریی لەم شەڕانەدا کرد. ئەم هێزە بە ناوی «هێزی پشتیوان» ناودێر کرا و بەشداریکردنیان لەو شەڕەدا بوو بە هۆی نارەزایەتیی موجاهدینی خەڵق و ڕخنەیان ئەوە بوو کە بۆ چی هێزەکانی یەکێتی بەشداریی شەڕیان لە دژی ئێران و شانبەشانی پێشمەرگەکانی حیزب کردووە. ئەمە لە کاتێکدا بوو کە موجاهیدین بە ئەرکی هەموو ڕێکخراوە ئازدیخوازەکانی دەزانی کە دیفاع لە خەڵکی فەلەستین بکەن، بەڵام ئەو مافەی بۆ ڕێکخراوێکی کوردی بە رەوا نەدەبینی کە لە هێزێکی کوردیی پارچەیەکی دیکەی کوردستان تەنانەت بۆ دژایەتیی کۆماری ئیسلامی ـ کە خۆی بە دوژمنی سەرەکیی دەزانی ـ کەڵک وەربگرێت.

■ ٤٤: کۆنگرەی ٦، پەسەندکردنی سۆسیالیزمی دێموکراتیک (١٣٦٢)

هێنان و پەسەندکردنی سۆسیالیزمی دێموکراتیک لەو کاتەدا کە فەزای چەپ باڵی بە سەر کوردستاندا کێشابوو، کاری هەموو کەسێک نەبوو و تەنیا لە ئینسانیکی ئازای وەک دوکتور قاسملوو

دەوەشـایەوە و بـە ئیـرادەی دوکتور قاسـملوو ئەو ڕێبازە پەسـەند کـرا. زۆر کـەس لەوانـەی کـە لە کۆنگـرەی ٦ هێنانی سۆسـیالیزمی دێموکراتیکیـان بـە خەیانـەت بـە ڕێبازی حیـزب دەزانی، پاشـان کە تـێ گەیشـتن دانیـان بە نەزانیی خۆیانـدا نا. بەڵام پێویسـتیی هێنانی سۆسـیالیزمی دێموکراتیـک چ بـوو؟ بە بڕوای من لـە دوو ڕوانگەوە پێویست بوو:

یەکـەم، سـنووردانان لەگـەڵ ڕێبازی توودەئیسـتی بـوو کە لە نێو حیزبدا هێشـتا نفووزێکی بەرچاوی هەبوو و کەسـانێک بە ئەدەبیاتی توودەیی گۆش کرابوون.

دووهـەم، دەرخسـتنی ئـەو ڕاسـتییە بـوو کـە لـە سۆسـیالیزمی مەوجـووددا دێموکراسـی نیـە و سۆسـیالیزم ئەگـەر دێموکراسـیی لەگـەڵ نەبـێ ناتوانـێ ڕۆڵی پێشـڕەوانەی خۆی لە بەرەوپێشـبردنی کومەڵگادا بگێڕێ.

زۆر سەیر بوو لە نێو حیزبی دێموکراتدا کەم نەبوون ئەوانەی کە خولیـا و بیروبـاوەڕی توودەییان هەبوو و دیفاعیـان لە دیکتاتۆریی پرۆلتاریـا ئەکـرد، مێـژوو دەری خسـت کـە سۆسـیالیزم بـە بـێ دێموکراسـی ئەو کەم و کوڕییەی هەبوو کە شـەهیدی نەمر دوکتور قاسـملوو دەیگـوت و سـەربەرزیی هـەر بـۆ ئەو شـەهیدە نەمرە کە سوننەت شکێن و تابۆشکێن و بوت شکێن بوو.

پـاش پەسـەند کردنی سۆسـیالیزمی دێموکراتیک وەکـوو ئامانجی دواڕۆژی حیـزب، کۆمەڵێـک کـەس کەوتنە دژایەتیکردنی سیاسـەتی حیزب و کار گەیشـتە جێگایەک کە پاش پێداگربوونیان لە سـەر ئەو کارە، چەنـد کەسـێک لەوانە لـە حیزب دەرکران. لـە ڕاگەیەندراوێکی کومیتەی ناوەندیدا کە پاش ئەو مەسەلەیە دەرکرابوو، هاتووە کە:

«لە ماوەی نێوان کۆنگرەی شەشەم و ئەم پلینومەدا، هێندێک کـەس لـە حیزب دەرکران کە پێویسـتە کومیتـەی ناوەندی لە

چۆنیەتیـی ئـەم کارە ئاگادار بکرێ، ئەو کەسـانە بو ئەوە دەر نەکـراون کـە گۆیا لـە کۆنگـرەدا بیروڕایەکی دیکەیـان بێجگە لـە ڕێبـازی پەسـەندکراوی حیـزب هەبووە، واتـە دەنگدان بۆ ڕێبازێـک یـا دژایەتیکـردن لەگـەڵ ئەم ڕێبازە لـە کۆنگرەدا بە هیـچ جورێـک میعیارێک بۆ دەرکردن یا هێشـتنەوە لە حیزبدا نیـە. ئـەو دەرکراوانـە کەسـانێک بـوون کـە پـاش کۆنگـرەی شەشەم دەستیان کرد بە تێکۆشان دژی حیزب. لە زور جێگا کۆبوونەوەیـان دژ بە ڕێبازی حیزب گرت. لە چەندین کومیتە شارستان و هێزەوە جار جار راپۆرتیان بۆ دەفتەری سیاسی نـارد کـە ئـەو کەسـانە لـە هـەر جێگایەکـی بۆیـان هەڵکەوێ کۆبوونـەوە لەگـەڵ ئەندامانی حیزب و پێشـمەرگەکان وە ڕێ دەخەن، دژی سیاسەتی حیزب قسەیان لە گەڵ دەکەن و دژی ڕێبەرایەتیی حیزب هانیان دەدەن.

ڕێگای دروست ئەوە بوو کە ڕێبەرایەتیی حیزب بانگیان بکا و پێیان بڵێت: «ئێوە هەتا کونگرە نەگیرابوو، هەتا لە کۆنگرەدا بڕیـار نەدرابـوو، هەتـا دروسـتکردنی کۆمەڵـی دێموکراتیکی سۆسیالیسـتی نەببوو بە مادەیەک لە بەرنامەی حیزبەکەمان، حەقتان هەبوو نەزەری خوتان بدەن و تەنانەت لە سـەریشـی ڕابوەسـتن، بـەڵام ڕێبـازی سۆسـیالیزمی دێموکراتـی ئێسـتا بەشـێک لـە بەرنامەکەمانـە، ئێـوەش بەرپرسـن کـە دیفـاع لە بەرنامەی حیزب بکەن، بۆیە دەبێ لەمەو بەدوا بە پێی بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆیی لە بنەماکانی حیزب دیفاع بکەن».

هێندێک لەوانە لەگەڵ ئەوەی بە راسـتی تێکۆشـانی دژی حیزبیان کردبوو قەولیان دا کە لەمەو بەدوا لە ڕێباز و بەرنامە و ئەساسنامەی حیزب دیفاع بکەن، ئەوانە هەر ئێستاش ئەندامی حیزبن، بەڵام ئەوانی دیکـە کـە ئامادە نەبوون تەعەهود بدەن (کە خوێ نیشـانەیەکی دیکە

بوو بو ئەوەی کە دەیانەوێ لە سـەر ئەو ڕێبازەی خۆیان بڕۆن کە لادانە لە ڕێبازی حیزب)، لە لایەن کۆمیسیۆنی تەشکیلاتەوە لە حیزب دەرکران.

پـاش ئـەوەی کـە لـە حیـزب دەرکـران، بە تـەواوی دەرکـەوت کە بۆچوونی ڕێبەری دروست بووە، چونکە پاش دەرکردن ئەو کەسانە بـە تەواوی نەخشـەی خویان ئاشـکرا کرد و ڕایانگەیانـد کە گۆیا لە بەینی کۆمەڵە و حیزبی دێموکراتدا بۆشاییەک هەیە و سازمانی دیکە دەبێ ئەو بۆشـاییە پڕ بکاتەوە و گۆیا ئەوان دەیانەوێ سـازمانێکی ئەوتۆ دروست بکەن. ئەوانە دەیانەویست بو ئەم مەبەستە لە ئیمکاناتی سـازمانە سیاسییەکانی دیکەی کوردستان کەڵک وەرگرن. کاتێک کە یەکێـک لـە ئەو سـازمانانە نـەزەری ئێمەیـان پرسـی وەڵامیانمان وا دایـەوە کـە ئەگەر بە نێوی حیزبی دێموکراتەوە نەبێ و دژی حیزبی دێموکرات نەجووڵێنەوە و هەوڵ نەدەن ڕاستەوخۆ ریزەکانی حیزبی دێموکـرات تێـک بـدەن، حیزبـی ئێمە بە هێـچ شـێوەیەک دژایەتییان لەگـەڵ ناکات، چوونکە گوتبوویان دەیانهەوێ حیزبێکی کۆمۆنیسـت دابمەرزێنـن بە راشـکاوی پێمـان گوتن با بێن لە سـاڵونی کۆنگرەی ئێمەدا کە ئێستاش لە جێگەی خویەتی، کۆ ببنەوە و حیزبی کۆمۆنیستی خویان دابمەرزێنن، لەگەڵ هەر تاقمێکی دیکەش لە کوردسـتان دژی ڕێژیم هاوکاری بکەن ئازادن، بچنە نێو هەر گرووپێکیشـەوە دیسـان هەر ئازادن و ڕێگەیان لێ ناگیرێ.

مەبەست ئەوەیە کە بۆ هەموو کەس روون بێ تێکوشانی سیاسی لە کوردستاندا ئازادە و ئازادیی تێکوشان و دێموکراسی لە کوردستاندا دەبـێ بپارێـزێ و پارێـزەری ئەو دێموکراسـییە حیزبـی دێموکراتی کوردستانی ئێرانە.

لە سـەر ئـەو دەرکراوانە ڕوونکردنەوەیەک پیویسـتە، ئەوانەی کە دەرکراون سێ بەشن. دوو کەس لەوانە لە نێو حیزبدا جاسووسییان

بو جێگای دیکه کرد و ئاشـکرایه که حیزب ناتوانێ جاسـووس وەر بگرێ، چەندین کەسی دیکه بۆ ئەوە دەرکراون که هەروەک گوتمان حـازر نەبـوون تەعەهـود بدەن که به دژی حیزب تێ نەکوشـن و له نێـو حیـزب و دەرەوەی حیزبدا به دژی حیزب ئاژاوە نەنێنەوە، یەک دوو کەسـی دیکەش به بێ ئەوەی مەسـەلەیەکی سیاسـیی تایبەتیان بـۆ گرینـگ بـێ، لـه بـەر خۆبەزلزانـی له هەمـوو جێگایـەک به دژی ڕێبەرایەتی قسەیان دەکرد و پێشمەرگەکانیان بۆ مەبەستی شەخسی له دژی حیزب هان دەدا. ریبەرایەتیی حیزب زوری هەوڵ دا بەڵام بێ فایدە بوو، به راسـتی ئێمە ئەگەر له هەلومەرجی ئێسـتا دا چونیەتیی تەشـکیلاتی حیزبەکەمـان باش نەکەیـن یان ریزەکانـی حیزبەکەمان یەکپارچـه و پتەوتـر نەکەین و یەکێتیی فیکری و سیاسـی له حیزبدا نەپارێزین، له گەڵ ئەو هەموو فشـارەی که له سـەر حیزبەکەمانه و ئـەو هەمـوو خەباتـه توندوتیژەی که له پێشـمانه، توانـای کردەوەی شۆڕشگێرانه له دەست ئەدەین.

دژی ڕێبەرایەتیـی حیـزب قسـه کـردن لـه هەلومەرجـی ئێسـتادا قسـەکردن دژی حیزبه. هەموو دوژمنەکانی ئێمەش لەو چەند سـاڵه کاریان هەر ئەوە بوو، مەبەست ئەوەیه که ئەگەر بمانەوێ چۆنیەتیی کاری تەشـکیلاتی و کاری حیزبیمـان و کاری پێشـمەرگەکانمان لـه دواڕۆژدا باشتر بکەین، دەبێ حیزب لەو دوو سێ جوره کەسانه پاک بکەینـەوە. ئەوانـەی که خویان له حیزب پێ گەورەتره، ئەوانەی دزن و فەسـادی ئەخلاقییـان هەیـه. ئەوانەی لادەرن و سیاسـەتی حیزب بەڕێـوە نابـەن. ئەگـەر له چوارچێـوەی بەرنامەی حیزبـدا جیاوازیی بیروبۆچوون هەبێ قەیدی نیه. ئەو جیاوازییه هەیه و دەشبێ. بەڵام نابـێ کـەس له بەرنامەی حیزب دەرچێ، هەر بۆیه ئەو چەند کەسـه دەرکران و ئاگاداریشـین قـەوارەی حیزب ئەو کارەی زور به چاکی وەرگرتووه».

■ ٤٥: دیاریکردنی رۆژی پێشمەرگە (١٣٦٣)

پلینۆمــی دووهەمــی کومیتــەی ناوەندیی هەڵبژێـردراوی کۆنگرەی شەشــەم رۆژانــی ١٥ تــا ٢٤ی گەلاوێـژی ١٣٦٣ پێـک هــات و لــەو کۆبوونەوەیــەدا رۆژی ٢٦ ســەرماوەز وەکــوو رۆژی پێشــمەرگەی کوردستان دیاری کرا.

دیاریکردنــی ئەم رۆژە رێزدانان بو خەباتی بێ وچانی پێشــمەرگە بــوو کــە لە پێنــاوی ئــازادی و بەختەوەریی گەلدا گیانی دەبەخشــێ، ناوێـک کــە ناســراوی هەموو دنیــای ئازاد و چقڵی چــاوی دوژمنانی ئازادی و کونەپەرەستانە.

بۆ دیاریکردنی رۆژی پێشمەرگە ئەگەر عەمەلیاتی هێزی پێشمەرگە لــە دژی ســوپای داگیرکەر وەکــوو پێوانە لە بەرچــاو گیرابا، هەموو رۆژێـک دەبـوو بــە رۆژی پێشــمەرگە و کومیتــەی ناوەنـدی بۆ ئەو مەبەستە پێویست بوو رۆژێک دیاری بکات کە هەم لە باری سیاسی و هەم لە باری مێژووییەوە خاوەنی گرینگی و قورساییەکی زۆر بێت و لە باری نیزامیشەوە سەرکەوتنێکی گەورەی تێدا تومار کرابێ. بەو تێبینییەوە رۆژی ٢٦ی ســەرماوەز وەکوو رۆژی پێشــمەرگە دیاری کــرا کــە لــەو رۆژەدا لە ســاڵی ١٣٢٤ی هەتاوی شــارەبانیی مەهاباد وەکــوو دوایيــن بنکــەی رێژیمــی پاشــایەتی چــەک کرا و دەســەڵاتی سیاسی کەوتە دەستی خەڵک. هەر لەو رۆژەشدا بە رەسمی سوپای میللــی بــۆ پاراســتنی ئەمنیەت و پارێـزگاری لە دەســکەوتەکانی ئەو کات دامەزرا.

هــەر لــە ئەم شــارە و لە ســەردەمی کۆماری کوردســتاندا بوو کە ناوی پیرۆزی پێشمەرگە بو چەکداری شۆڕشگێڕ و مافخوازی کورد دیاری کراوە. ئێســتا خوشەویســتیی پێشمەرگە سنووری بەزاندووە

و پێشمەرگە بۆتە هێمای بەرگری لە گەل و ئازادی و هەموو دنیا بە چاوی رێزەوە خەباتی پێشمەرگە دەنرخێنن، بۆیە دیاریکردنی ئەو رۆژە بو یادکردنەوە لە خەبات و تێکۆشانی پێشمەرگەکان بڕیارێکی بەجێ و گونجاو بوو.

■ ٤٦: پێوەندیی حیزب و کۆمەڵە

بەیاننامەی هاوبەشی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران (١٣٦١)

پاش سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران، حیزبی دێموکرات زۆری هەوڵ دا کە لەگەڵ کۆمەڵە هاوکاری و هاوئاهەنگی بۆ بەڕێوەبردنی ناوچە ئازادکراوەکان پێک بێنێ. ئەم بەیاننامەیە کە لە خوارەوەدا هاتووە، نموونەیەک لەو هەوڵانەی حیزب لەو پێوەندییەدایە:

بەم جۆرە بە ئاگاداریی خەڵکی تێکۆشەری کوردستانی ئێران و هەموو گەلانی ئێرانی دەگەیەنین کە لە رۆژی ٢٧ی پووشپەڕی ١٣٦١ لە نێوان رێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێراندا کۆبوونەوەیەک پێک هات.

لەو کۆبوونەوەیەدا کە بە گیانی هاوخەباتی لە نێوان ئەو دوو رێکخراوەیەدا بەسترا، هەر دوو لا بە درێژی لە سەر هەلومەرجی سیاسیی ئێستای ئێران و کوردستان گفتوگۆیان کرد. لەو گفتوگۆیەدا هەردوولا رایانگەیاند کە لە سەر خەباتی شێلگیر لە دژی رێژیمی جمهوری ئیسلامی و لە پێناوی دابینکردنی رێژیمێکی دێموکراتێک لە ئێراندا و خودموختاری بۆ کوردستان بەردەوامن.

رێژیمی کۆنەپەرستی خومەینی تا ئێستا بێجگە لە بێکاری و گرانی و بێمافی و بێجگە لە خەفەقان و کوشتار و ئیعدامی هەزاران رۆڵەی شۆڕشگێڕی ئێران هیچ بەرهەمی بۆ گەلانی ئێران نەبووە و وڵاتی لە

قەیرانێکی ئابووری و سیاسیی چارەنەکراودا نوقم کردووە. هەروەها ئەو ڕێژیمە جینایەتکارە لە پاش سێ ساڵ پەلاماری دڕندانە بۆ سەر کوردستان، لەم دواییەدا دەستی داوەتە هێرشێکی تازە بۆ سەر گەلی کورد. ڕێژیم کە لەم سێ ساڵەدا بێجگە لە سەرشۆڕی و ریسوایی هیچ بەرهەمێکی لە هێرش بۆ سـەر کوردسـتان وەرنەگرتووە، دەیهەوێ جارێکـی دیکـە ئیرادەی کۆمەڵانـی خەڵکی کوردسـتان تاقی بکاتەوە و بێهودە تێدەکۆشـێ تا خەباتی گەلی کورد سـەرکوت بکا. ڕێبەریی حیزبـی دێموکـرات و کۆمەڵە جارێکی دیکەش داوا لە هەموو خەڵکی تێکۆشەری کوردستان دەکەن کە وەک هەمیشە بە ورەیەکی بەرز و بەو پەڕی فیداکارییەوە بە هەموو چەشنێک ئیعتراز و خەباتی خۆیان لـە دژی ئـەو ڕێژیمـە پـەرە پێ بـدەن و بە هـاوکاری لەگـەڵ هێزی پێشـمەرگەی قارەمانی کوردسـتان بەرامبەر بەو هێرشـە ڕابوەستن و بەو چەشنە پیلانی ڕێژیم بۆ داگیرکردنەوەی کوردستان پووچەڵ بکەنەوە. ڕێبەریی کۆمەڵە و حیزبی دێموکرات، دڵنیان کە گەلی کورد بـە خەباتـی یەکگرتووانەی خۆی دەتوانێ کە ئەمجارەش دەرسـێکی باش بە بەکرێگیراوانی ڕێژیمی جمهوریی ئیسلامی بدا.

هـەر وەهـا لەو کۆبوونەوەیەدا هـەر دوو لا بڕیاریان دا لە پێناوی ڕێککەوتـن لـە سـەر هـاوکاری زیاتـر و پتەوتـر لـە باری سیاسـی، نیزامیـو کۆمەڵایەتییـەوە لە نێو خۆیاندا بـەو وتووێژانە درێژە بدەن. هـەر وەهـا هەر دوو لا پێیان وایە گەیشـتن بـەو ڕێککەوتنە دەتوانێ دەورێکی کاریگەری هەبێ لە تێکشکاندنی پەلاماری هێزەکانی ڕێژیمی جینایەتکاری جمهوری ئیسلامی و وەدیهێنانی مافە ڕەواکانی خەڵکی کوردستان.

کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

کۆمیتەی ناوەندیی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

■ شەڕی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە

حیزبی دێموکرات بەردەوام هەوڵی داوە لەگەڵ کۆمەڵە پێکەوە کوردستان بەڕێوە ببەن و بۆ ئەم مەبەستە چەند جارێک پێشنیاری پێ کردووە کە پێکەوە هاوکاری بکەن. بەڵام کۆمەڵە ئامادە نەبوو واقعییەتی کوردستان قبووڵ بکا. کاتێک حیزب دەیگوت بۆ ئیدارەکردنی کوردستان، هەڵبژاردنی ساڵی ٥٩ بکەینە پێوانە، یان ژمارەی شەهیدان یان ژمارەی پێشمەرگە، لە وەڵامدا دەیگوت هەڵبژاردن معیار نیە، ئەوکات لەگەڵ ئێستا فەرقی کردووە و بۆ ژمارەی شەهیدیش دەیگوت: شەهیدەکانی ئێوە شەڕیان نەزانیوە بۆیە زۆر شەهید بوون و لە سەر ژمارەی پێشمەرگە دەیگوت: پێشمەرگەی ئێمە بە کەیفییەتن و بە کورتی هیچ پێوانەیەکی قبووڵ نەبوو. حیزب دەیگوت لەو شوێنانەی کە کۆمەڵە ژمارەیان زۆرترە، بەرپرس کۆمەڵە و جێگرەکەی لە حیزب بێ و لەو شوێنانەی کە حیزب بالادەستە، بەرپرس حیزبی و جێگر کۆمەڵە بێ و بە پێی هەرکام لەو معیارانەی سەرەوە کە پێی باشە عەمەل بکرێ، بەڵام قەبووڵی نەدەکرد و رۆژبە رۆژ زەمینەی شەڕی لە نێوان ئەفرادی خۆیدا بە دژی حیزب پێک هێنابوو.

کۆمەڵە لە کاتی پێکهاتنیەوە، لە مێژووی خۆیدا گۆشەیەکی بە دژی حیزی دێموکرات کردبووەوە و بەردەوام بە دژی حیزبی دێموکرات تەبلیغی دەکرد و هەر لە رۆژی یەکەمی تێکۆشانیانەوە نەفەراتی خۆیانیان بە گیانی دژایەتی لەگەڵ حیزبی دێموکرات بار دەهێنا. بۆ وێنە، لە نامیلکەیەکی نێوخۆیی کە لە ڕێکەوتی ٣٠ی خەرمانانی ١٣٦١ لە لایەن ڕێبەرایەتیی کۆمەڵەوە بۆ ئەندامانی کۆمەڵە چاپ و بڵاو کرایەوە، رەسمەن حیزبی دێموکراتیان بە دوژمنی کۆمەڵە لە قەڵەم

دابـوو و لـە نامیلکەیەکـدا کە بە قەڵەمی یەکێک لـە ڕێبەرانی کۆمەڵە، کە یەکێک لە ئەندامانی دەفتەری سیاسـییان بوو، نووسرابوو «ئەوە کـە حیزبـی دێموکـرات بـە سـەر کوردسـتاندا زاڵ بێ یـان کۆماری ئیسـلامی، لـە ماهیەتـی ئەمر فـەرق نـاکا» و لەم ڕووەوە نووسـەر بـەو ئەنجامـە گەیشـتبوو کە شـەڕ کـردن دژ بە حیزبـی دێموکرات، بە بەراورد لەگەڵ شـەڕ کردن دژ بە کۆماری ئیسـلامی ئەولەویەتی هەیـە و بە ڕاشـکاوی دەڵـێ: «دەبێ بە تـەواوی هێزمانەوە زەربەی هەرچـی توندتـر لـە حیزبـی دێموکرات بدەیـن و لەم حاڵەتـەدا نابێ بـە لـە دەسـت دانی یەک یا چەنـد ناوچەیەک لـە بەرانبەری کۆماری ئیسلامیدا ترسمان هەبێ».

لە ژمارەی ١٥ی بڵاڤۆکی «کۆمۆنیسـت»دا بە قەڵەمی سـکرتێری حیزبی کۆمۆنیست، «عبدالله مهتدی»، پاش جنێو و بوختانێکی زۆر دەستی داوەتە تیئۆری بافی و هێرش دەکاتە سەر حیزبی دێموکرات و پاش باسـکردن لە نفووز و قودرەتی پرۆلتاریا (کە زاهیرەن دەبێ مەبەسـتیان خۆیـان بـێ) کە بـێ چوونو چـرا خوازیـاری موجازاتی حیزبی دێموکراتە، دەنووسێ: «لە کوردستاندا لەگەڵ سێگۆشەیەکی سیاسـی ـ چینایەتی بەرەوڕووین، سێگۆشـەیەک کە دوو گووشـەی بورژوازی و گۆشەیەکی پرۆلتاریا پێکی دێنێ». لە ڕوانگەی عەبدوڵڵا موهتەدییـەوە دوو گووشـەی بورژوازییەکـە کۆمـاری ئیسـلامی و حیزبی دێموکراتە و گۆشەی پرۆلتاریا بریتییە لە کۆمەڵە!

پاش ئەمە عەبدوڵڵا موهتەدی وا لە کۆمەڵە دەکا کە بۆ بەدەستهێنانی ڕێبەریـی کۆمەڵـە تێبکۆشـن و لێـی زیـاد دەکا و دەڵێ: لێـرە ئێوە لە بەرانبـەر بورژوازیـی خۆماڵـی (خـودی)، یانـی حیزبـی دێموکـرات بـەرەوڕوو دەبـن. ناوبـراو لەدرێـژەی وتەکانیـدا دەڵـێ: «حیزبـی دێموکرات تورموزی ڕێگای پەرەپێدان و قووڵکردنەوەی جووڵانەوە بە ئەژمار دێ» و لێی زیاد دەکا کە حیزبی دێموکرات خاڵی لاوازی

جووڵانەوەیە و بە دەستوپێی جووڵانەوەدا قورسایی دەکا.

لە نێو بەڵگەنامەکانی کۆمەڵەدا کە پاش شەڕی هەورامان کەوتبوونە دەستی پێشمەرگەکانی حیزب، لە دەرسەکانی یەکێک لە ڕێبەرانی کۆمەڵەدا بەم چەشنە هاتووە: «حیزی دێموکرات حیزبێکی بورژوایی و دژی شۆڕشە و دژی شۆڕشیش بوون، بە کردەوە لە بەرانبەر شۆڕشدا ڕاوەستانە.»

بارهێنانی نەفەراتی کۆمەڵە بەم گیانە چەندین شەڕی ناوچەیی لێ کەوتەوەو کۆمەڵە لە هەر جێگایەک خۆی بەهێز دیتبا، هێرشی دەکردە سەر حیزبی دێموکرات و بە وتەی ڕێبەرانیان، زەربەیان لە بورژوازی دەوەشاند. لە باقی شوێنەکان کە لاواز بوون، دەیانگوت ئەوان کاریان بەو شەڕانەوە نیە. بۆیە بۆ پێشگیری لە شەڕی زیاتری کۆمەڵە بە دژی حیزبی دێموکرات، ڕێبەرایەتیی حیزب بڕیاری دا کە ئەگەر جارێکی دیکە کۆمەڵە لە هەر ناوچەیەک هێرش بکاتە سەر پێشمەرگەکانی حیزب، لە هەموو شوێنێک وڵامی دەدرێتەوە و ئەم بڕیارە زۆرتر مەبەستی پێشگیرانەی هەبوو کە لە ڕۆژنامەی کوردستان ژمارەی ٩٩دا ئەم بڕیارە ڕاگەیەندراوە.

دوایین تێکهەڵچوون لە نێوان کۆمەڵە و حیزبی دێموکرات، تێکهەڵچوونی ٢٥ی خەزەڵوەر، لە شاری نەوسوود بوو کە شەڕەکە بەم شێوەیە ساز بوو کە لە نەوسوود پاش دەرگیرییەکی لەفزی لە نێوان پێشمەرگەکانی کۆمەڵە و حیزبدا، کۆمەڵە تەقە لە یەکێک لە فەرماندە بەوەجەکانی هێزی شاهۆ بە ناوی «وەلی عەیوەزی» دەکەن کە سەرلکی ئەو لکە لە پێشمەرگەکان دەبێ کە لە شاری نەوسوود نیشتەجێن و «وەلی» شەهید دەبێ. پاش شەهیدبوونی «وەلی» شەڕ لە نێوان کۆمەڵە و حیزبدا دەست پێ دەکات و لە ماوەیەکی کورتدا مەقەڕەکانی کۆمەڵە لە هەورامان کۆ دەکرێنەوە و چەند کەس لە کۆمەڵە دەکوژرێن.

پاش ئـەم رووداوە، رێبەرایەتیـی حیـزب دەسـتبەجێ بـە کۆمەڵە رادەگەیەنێ کە ئامادەیە لە مەسەلەکە بکۆڵدرێتەوە و بۆ ئەم مەبەستە وەفـدی هاوبـەش پێـک بێنن کە کۆمەڵـەش قبـووڵ دەکا و وەفدێکی هاوبـەش لـە نێـوان کۆمەڵە و حیزب بۆ لێکۆڵینەوە لە شـەڕەکە پێک دێ. لـە لایـەن حیزبی دێموکراتەوە «مسـتەفا شەڵماشـی»، ئەندامی دەفتەری سیاسی و «مامۆستا گۆران (حسن ایوب زادە)»، بەرپرسی قەزایـی حیـزب و لە لایەن کۆمەڵەش «عمـر ایلخانی زادە»، ئەندامی دەفتەری سیاسـی و «چاوە شـیخ الاسـلام» و هەروەها نوێنەرێکی یەکیەتیی نیشتمانی وەکوو ئەندامی ئەو وەفدە دەستنیشان کران.

وەفدەکـە بـە زووتریـن کات بـۆ لێکۆڵینـەوە لـە هـۆی پێکهاتنـی دەرگیرییەکـە، بەرەو هەورامـان دەکەوێتە ڕێ. بەڵام لەم لاوە رادیۆ کۆمەڵە بە شـانتاژکردن و هەڕەشـە و گوڕەشـە جەوەکە رۆژبەڕۆژ ئاڵۆزتـر دەکات و رێبەرایەتیـی کۆمەڵـە لـە رێـگای رادیۆکەیانـەوە رادەگەیەنـن کـە کۆمەڵە لە حیزبـی دێموکرات تۆڵـە دەکاتەوە و لەم پێوەندییەدا نیگەرانی پەرەگرتنی شەڕ لەگەڵ حیزبی دێموکرات نیە.

وەفـدی پێکهاتوو هێشـتا ئاکامی لێکۆڵینەوەکەی خـۆی نەدابوو بە رێبەرایەتیی حیزبەکان کە حیزبی دێموکرات بۆ نیشـاندانی حوسـنی نیەت بۆ ئاسـایی کردنەوەی وەزعەکە قەبووڵی کرد کە مەقەڕەکانی کۆمەڵە بگەڕینەوە بۆ نەوسـوود و شـوێن و جێگایان پێ بدرێتەوە. رێبەرایەتیـی کۆمەڵـەش لـەم حوسـنی نیەتەی حیـزب کەڵکی خراپی وەرگـرت و بـە پێی گەڵاڵەیەکی لە پێش دارێژراو دیسـان بە سـوئی ئیسـتیفادەکردن لـە (نێـوی شـەو)ی هاوبـەش کـە لەسـەر رێنوێنیی رێبەرایەتیی حیزب بە کۆمەڵە درابوو، شەوی ٦ی رێبەندانی ١٣٦٣ی هەتـاوی، هێرشـێکی زۆر ناجەوامێرانەیـان کردە سـەر مەقەڕەکانی حیزب و ١٨ کەسیان شەهید کرد و ژمارەیەکی زۆرتریشیان بریندار کرد. خەڵکی ناوچە و هێزی بەرگری لەگەڵ هێزی شاهۆ پاش وێکەوتنی

ئەم زەربەیە لەو هێرشە ناجەوامێرانەیە، هێرشیان کردە سەر هێزی هێرشکەری کۆمەڵە و ١٤ کەسیان کوشتن کە جەنازەکەیان بە جێ ما و کۆمەڵەشیان راو نا و لە ناوچە پاکیان کردنەوە. رێبەرایەتیی کۆمەڵە ئەم هێرشەی بۆ سەر حیزب بە زەبری پرۆلتاریا لە پەیکەری بورژوازی باس دەکرد و شانازیی پێوە دەکرد.

شەڕی حیزب و کۆمەڵە چەند ساڵ درێژەی کێشا و لەو شەڕانەدا سەد مەخابن سەدان نەفەر لە هەر دوو لا شەهید بوون و ژمارەیەکی زۆرتر وازیان لە شۆڕش هێنا. دیارە پاش ئەم شەڕە کە کۆمەڵە خۆی بە سەرکەوتوو دەزانی، داوای وتووێژی بێقەیدوشەرتی دەکرد. حیزبی دێموکراتیش دەیگوت وتووێژ دەبێ تەزمینێکی هەبێ، دەبێ زەمینەیەک ساز بکرێ کە جارێکی دیکە شەڕ سەر هەڵ نەداتەوە و بۆ ئەم مەبەستە پێویستە کۆمەڵە بۆچوونی خۆی کە دوژمنایەتی لەگەڵ حیزبی دێموکراتە، بگۆڕێ تا جارێکی دیکە زەمینەی شەڕێکی نوێتر ساز نەبێتەوە. بەڵام کۆمەڵە ئەمەی قبووڵ نەبوو و ئەو شەڕانە ئەوەندەیان درێژە کێشا کە کۆمەڵە لە «سێگووشەی شلێر» کۆ کرانەوە و ئیتر نەیاندەتوانی لەو سێگووشەیەدا دەرکەون و دەرکەوت ئەوەی کە ئەوان حیسابیان بۆ کردبوو کە بە دوو زەربە حیزبی دێموکرات لە مەیدان دەر بکەن و خۆیان بە سەر جووڵانەوەدا زاڵ بن، دروست لە ئاو دەر نەهات. لەم نێوانەدا کاسەیەکی داختر لە ئاشیش پەیدا ببوو کە لەو شەڕەدا خۆیان بە بێلایەن دەزانی، بەڵام مەوازعی کۆمەڵەیان گرتبوو و ناوی خۆیان نابوو ٦ جەرەیانی سیاسی و ئەوانیش داوایان دەکرد ئاگربەستی بێقەیدوشەرت رابگەیەنرێ. ئەو شەش جەریانە بریتی بوون لە «شێخ عیزەدین حسەینی»، چریکە فیداییەکانی گەلی ئێران، شۆڕشی رزگاریدەری گەلانی ئێران(ئارخا) و...

پێویست بە گوتنە، لە پاش دەرچوونی بڕیارنامەی ٥٩٨ و

راوەستـانی شـەڕی ئێران و عێـراق، حیزب لـە بەیاننامەیەکدا داوای لـە حیزبە سیاسـییەکان کـرد کە بـۆ رووخاندنی رێژیمـی خومەینی هاوکاری بکەن و یەک بگرن و لەوە بەدوا دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکـرات بە هێزی پێشـمەرگەی خـۆی راگەیاند کە هێرش نەکرێتە سـەر کۆمەڵـە و تەنیـا لـە بەرانبـەر هێرشـی کۆمەڵەدا دیفـاع لە خۆ بکرێ تا سـەرەنجام لە رێکەوتی ١٧ی بانەمەڕی سـاڵی ٦٩دا حیزب یەکلایەنە شـەڕی لەگەڵ کۆمەڵە راگرت و بەدوای ئەوەدا کۆمەڵەش شەڕی راگرت و کۆتایی بە شەڕ هات.

■ راگەیەندراوی هاوبەشی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە

لـە درێـژەی دیدار و دانیشـتنە هاوبەشـەکانی حیزبـی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران و کۆمەڵـەی شۆڕشـگێڕی زەحمەتکێشـانی کوردسـتانی ئێـران بـۆ بـاس و لێکدانـەوە و تاوتوێکردنـی پرسـە گرینگەکانـی ناوچـە و پێوەندیـدار بـە مەسـەلەی ئێران بە گشـتی و کوردسـتان بەتایبەتـی، هەروەهـا لـە درێـژەی باسـەکان بـۆ گەڵاڵە کردنی رێککەوتنامەیەکی هاوبەش بۆ هاوکاری و هاودەنگی نێوانیان کـە ماوەیـەک بـوو لە لایـەن هەیئەتی راسـپێردراوی هـەر دوو لاوە کاری بۆ دەکرا، رۆژی سێشەممە رێکەوتی ٣١ی گەلاوێژی ١٣٩١ی هەتـاوی بەرامبـەر بـە ٢١ی ئووتـی ٢٠١٢ی زایینـی، هەیئەتێکـی رێبەریی هەر دوو لا لە بنکەی دەفتەری سیاسـیی حیزبی دێمۆکرات بە سەرپەرەسـتیی بەڕێزان عەبدوڵڵای موهتەدی سـکرتێری گشتیی کۆمەڵە و مستەفای هیجری سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات کۆ بوونەوە.

دوو هەیئـەت لـە دانیشـتنێکی ٥ سـەعاتی دا وێڕای باس لە پرسـە گرینگـەکان، بارودۆخـی ئێـران و ناوچـە و کوردسـتان، باسـەکانی پێشـوویان لـە سـەر گەڵاڵـەی رێککەوتننامە بـۆ هاوکاریـی نێوانیان درێـژە دا و بـەم شـێوەیە ئەو رەوتەیان بە ئاکامـی کۆتایی گەیاند و

ڕێککەوتننامەکە لە لایەن بەڕێز کاک مستەفای هیجری و بەڕێز کاک عەبدوللای موهتەدییەوە واژۆ کرا.

هەروەها هەر دوو لا هیوایان خواست کە نێوەڕۆکی ئەو ڕێککەوتننامەیە زەمینەخۆشکەر بێ بۆ هاوکاریی بەرینتری هێزە سیاسییەکانی کوردستانی ئێران.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

١٣٩١/٥/٣١ی هەتاوی

٢٠١٢/٨/٢١ی زایینی

دەقی ڕێککەوتننامەی نێوان کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بەم شێوەیەیە:

ڕێککەوتننامەی هاوبەش

ئەم ڕێکەوتننامە لە نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران ئیمزا دەکرێ و لەوە بەدواوە لە هەر جێگایەکی ئەم ڕێکەوتننامەیەدا کۆمەڵە و حیزبی دێموکرات دێ، مەبەست لەو دوو ڕێکخراوەیە.

پێشەکی:

بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران، ساڵانێکی زۆرە کە قۆناغە جیاوازەکانی خەباتی پڕ هەوراز و نشێوی خۆی تێپەڕ کردووە. بەرەنگاریی نەتەوەیی و قوربانیدان و شەهیدبوونی هەزاران ڕۆڵەی فیداکار لە پێناو سەلماندنی شوناس و مافە سیاسییەکانی نەتەوەی کورد کە لە سەرووی هەموویانەوە دەستەبەر کردنی مافی دیاریکردنی چارەنووسە، ڕاستییەکی حاشا هەڵنەگرە.

بۆ خەباتی گەلی کورد لە سەردەمی ئێستا و لەم بارودۆخەدا، هەم

ئاڵوگـۆرە جیاوازەکانـی جیهان و هەم ئاڵوگۆڕەکانـی ئەم دواییانەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاسـت، هەروەها هاوسـەنگیی هێزەکان و هاوکێشـە نوێیەکانـی ئـەم پانتاییـە، زیاتـر لە هەمیشـە بواری بـۆ هێنانە ئارای ویستە نەتەوەییەکانی گەلی کورد و پێداگریی زیاتر لەسەر مافەکانی لە ئاستی جیهانیدا رەخساندووە.

باهـۆزی گۆڕانخـوازی و دێموکراسـیخوازیی جەمـاوەری لـە ناوچـەی ڕۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـت، بەهێزتر لە هـەر کاتێک، کۆڵەکەی دیکتاتۆرییەکانی بەرەو ڕووخان پاڵناوە. درەنگ یان زوو دیکتاتۆریی کۆمـاری ئیسـلامی، بـە بەردەوامبوونـی خەباتـی کۆمەڵانـی خەڵـک و ئیـرادەی قایمـی تێکۆشـەرانی ڕێـگای ئـازادی، لە وڵاتـی ئێرانیش ئاسـۆیەکی جگە لە پەرەسـەندنی قەیرانی فرە ڕەهەندی ئابووری و سیاسی و ڕۆیشتنی بەرەو ڕووخانی یەکجارەکی بۆ بەدی ناکرێت.

ئۆپۆزیسـیۆنی ئێـران و گـرووپ و لایەنـە نەیارەکانـی کۆمـاری ئیسـلامی لە دەرەوەی وڵات، لە دوو سـێ سـاڵی رابردوودا، بەدوای سـەرهەڵدان و شکستی بزووتنەوەی سەوز لە ئێران، دەورێکی نوێ لـە دیالـۆگ و دانیشـتنی هاوبەش و چالاکییان دەسـت پـێ کردووە. لـەم نێـوەدا سـەرەڕای جیاوازیـی ڕوانگـە و بیـروڕا، هەندێـک لێـک تێگەیشـتنی زیاتـر و نزیکبوونـەوە تێیانـدا لـە چاو رابـردوو هاتۆتە ئـاراوە و بیرۆکـەی یەکگرتـن و چەشـنێک هەوڵـدان بـۆ پێکهێنانـی بەرەی دێمۆکراسیخوازی بە دروشمی گۆڕانی ڕژێم زیاتر لە پێشوو لایەنگری پەیدا کردووە.

حیزبـی دێمۆکراتـی کوردسـتانی ئێران و کۆمەڵەی شۆڕشـگێڕی زەحمەتکێشـانی کوردسـتانی ئێـران، وەک دوو هێـزی بـە ئەزموون کـە لـەم مـاوەدا لەسـەر کۆمەڵێک پرسـی گرینگ هـاوکاری و کاری هاوبەشیان بە ئەنجام گەیاندووە، لە درێژەی ڕەوتی ڕوو لەگەشەی ئەم لێکنزیکبوون و هاوکارییانەدا هەر دوو لا لە سەر ئەو بڕوایەن کە

لە هەلومەرجێکی وەهادا، ڕێککەوتن لەسەر کۆمەڵێک خاڵی بنەرەتیی هاوبەش لە دووتوێی ئەم گەلاڵەیەدا پێویستییەکی حاشاهەڵنەگرە. ئەم پلاتفۆرمە هاوبەشە وەک سەرەکیترین ئەجێندای سیاسی لە هەمبەر ئاڵۆگۆڕە سیاسییەکانی ئەم سەردەمە لە ڕاستیدا گوزارش لە چەشنێک هاوپەیمانی لە نێوان ئەم دوو هێزەدا دەکات.

ئەم ڕێککەوتننامە هاوبەشە کە لە لایەن ڕێبەریی هەر دوو حیزبەوە پەسەند کراوە، بناغەیەک بۆ کاری هاوبەشی هەر دوو لایەن لە بوارەکانی سیاسی، دیپلۆماسی، ڕاگەیاندن و هتد.. دادەڕێژێ. لە هەمان کاتدا بنەمایەکە بۆ تێکۆشانی هاوبەش بۆ پەرەپێدانی ئەم ڕێککەوتننامەیە و بەدیهێنانی هاوکاریی زیاتر لە نێوان باقیی هێزەکانی کوردستانی ئێران.

■ الف) بنەما گشتییەکان:

١. هەر دوو لایەن لە سەر ئەو باوەڕەن بە بێ ڕووخانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی بە دیهاتنی دێموکراسی و مافە نەتەوەییەکانی گەلانی ئێران و بە تایبەت گەلی کورد دەستەبەر نابێ. هەروەها لەو بڕوایەدان کە نیزامی سیاسیی داهاتووی ئێران پێویستە سیستمێکی سیکۆلاری دیموکراتیکی فیدراڵ بێت، بۆیە پێویستە هەر دوو لایەن لە کۆڕو کۆبوونەوەکان لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی و دەرەوە لە سەر ئەم خاڵانە پێداگر بن.

٢. کۆمەڵە و حیزبی دێمۆکرات بڕوای تەواویان بە هەڵبژاردنی ئازادانەی سیاسی لە لایەن خەڵکی کوردستانەوە هەیە و لە وەها هەڵبژاردنێکدا بێشک سندووقەکانی دەنگدان بە سەرەکیترین سەرچاوەی مەشروعییەتی هەموو هێزێکی سیاسی لە کوردستان و بە بنەمایەکی سەرەکیی دێمۆکراتیزە کردنی کۆمەڵگای ئازاد و سەربەستی دەزانن.

٣. هەر دوو لا بڕوای تەواویان بە جیایی دین لە دەوڵەت هەیە

و لـەو بڕوایـەدان کـە حوکمڕانیـی دواڕۆژی کوردسـتان و یاسـای بنەڕەتیـی وڵات لـە سـەر بنەمـای پرەنسـیپەکانی دێموکراسـی و جاڕنامـەی جیهانیـی مافی مـرۆڤ و مافە سیاسـی و نەتەوەییەکانی خەڵکـی کوردسـتان دابنرێـت. هەروەها ئازادیی ئاییـن و بیروباوەڕە جیاوازەکان لە کوردستان بە مافێکی رەوا و حاشاهەڵنەگری هەموو دانیشتوانی کوردستان دەزانن.

٤. هەر دوو لا پێداگری لە سەر یەکسانیی تەواوی مافەکانی ژنان لەگـەڵ پیـاوان لە هەموو بوارەکانی سیاسـی، کۆمەڵایەتی، ئابووری، فەرهەنگی، بنەماڵەیی و هتد لە کۆمەڵگادا دەکەن و خۆیان بە پارێزەری یاسای پێشکەوتنخوازانە و مودێڕن و ئینسانی لەو بوارەدا دەزانن و بۆ چەسپاندنی تێدەکۆشن.

٥. کۆمەڵـە و حیزبـی دێموکـرات خۆیـان بـە پارێـزەری ئازادیـی رادەربڕیـن، ئازادیـی نووسـین، ئازادیـی رۆژنامەگەریی سـەربەخۆ، ئازادیـی دروسـتکردنی رێکخـراوی سیاسـی، ئازادیـی دامەزراندنی رێکخراوەگەلـی مەدەنـی و سـینفی وەکـوو رێکخـراوەی کرێـکاران، ژنـان، خوێنـدکاران، لاوان، موعەلیمـان و هتـد دەزانن و پشـتگیریی تەواوی یاسایی لە کۆمەڵگادا لێ دەکەن.

٦. هـەر دوو لا پشـتگیری و پابەندبوونی خۆیـان بە دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و پاراستنی ژینگەی کوردستان و گونجاندنی ئەو بابەتانە لە یاسای بنەڕەتیدا رادەگەیەنن.

٧. هـەر دوو لا پابەندبوونـی خۆیان بە چارەسـەرکردنی کێشـە و گرفتە سیاسییەکانی نێوانیان لە رێگەی دیالۆگ و بە شێوەی سیاسی و هێمنانە و دوور لە هەر چەشنە توندوتیژییەک دەردەبڕن. هەر وەها ئەم شـێوازەش لە نێوان سـەرجەمی هێزە سیاسییەکانی کوردستان بە پێویست دەزانن و بۆ چەسپاندنی ئەو پرەنسیپە لە پانتایی هەموو کوردستان تێدەکۆشن.

٨. حیزبی دیموکرات و کۆمەڵە فێدرالیزمی نەتەوەیی ـ جوغرافیایی وەک دروشمی سەرەکی و بەرنامەی سیاسیی خۆیان بۆ چارەسەرکردنی ستەمی نەتەوەیی لە کوردستان هەڵبژاردووە و خۆیان بە ئاڵاهەڵگری ئەم دروشمە دەزانن و کاری هاوبەش بۆ چەسپاندنی دەکەن.

٩. ئەم ڕێککەوتنە پرەنسیپی سەربەخۆیی سیاسی، ڕێکخراوەیی، دیپلۆماسی و ڕاگەیاندنی هیچکام لەم دوو لایەنە خەوشدار ناکات، بەڵکوو هەولأ دەدات کە هاودەنگی و هاوئاهەنگی لە نێوانیاندا لە پێناو ئامانجە هاوبەشەکان کە لەم پلاتفۆرمەدا هاتووە دەستەبەر بکات.

■ ب) ئەرکەکانی پێش ئاڵوگۆڕی سیاسی و ڕووخانی ڕێژیم

١. ناساندنی کێشەکان و خواستەکانی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران بە کۆمەڵگەی نێونەتەوەیی و دەستەبەرکردنی پشتیوانیی سیاسی بۆ بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد، بۆ وێنە ڕێکخستنی چالاکیی دیپلۆماتیکی هاوبەش لە ئاستی جیهانی و سەردانی ناوەندە نێونەتەوەییەکان بەم مەبەستە.

٢. بەشداریکردن یان نەکردنی هاوبەش لەگەڵ هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی بە هەماهەنگی و ڕاوێژی پێشوو و پێداگری لە سەر ماف و داوکارییەکانی خەڵکی کوردستان بە ئامانجی بەهێزکردنی پێگەی کورد لە ڕێگەی هەڵوێستی هاوبەش لە کۆنفڕانس و سمینارە جیاوازەکان و هەماهەنگی لەم بوارەدا. پێداگری کردنی هەر دوو لایەن لە سەر دروشمی فێدرالیزم وەک ڕێگەچارەی پرسی نەتەوەکانی ئێران لە نێو گوتارە جیاوازەکانی ئۆپۆزسیۆنی ئێران و کەسایەتییە نەیارەکانی کۆماری ئیسلامی. بەهێز کردنی هەڵوێستی هاوبەش و گوتاری پێشکەوتنخوازانەی نەتەوەیی لە کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فیدراڵ و پاراستنی ئەم ڕێکخراوە و ناساندنی بە رای گشتیی جیهان. هەوڵدان بۆ دارشتنی سیاسەتێکی هاوبەش

لە ئاسـت ئۆپوزیسیۆنی ئێرانی کە دەربڕی پرەنسیپە ئەساسییەکانی جووڵانەوەی میللی ـ دێموکراتیکی خەڵکی کوردستان و .. بێ.

٣. هەر دوو لا پشـتیوانی لە خەباتی رەوای گەلی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستان دەکەن و هاوکات لە سەر ئەو بڕوایەن کە هەر چەشـنە دەسـتێوەردانی پارچەیەک لە پارچەکانی دیکە سیاسـەتێکی نەگونجاو و زیانبارە. هەر لەم ئاراسـتەیەدا بۆ پتەوکردنی پەیوەندی و دەسـتەبەرکردنی جێگە وپێگەیەکی شـیاوتر بۆ کوردی رۆژهەڵات و رەچاوکردنـی سیاسـەتێکی هاوبـەش، بە پێی پێویسـت دانیشـتنی هاوبـەش لەگـەڵ حکومەتـی هەرێم و هێزە سیاسـییەکان لە هەرێمی کوردستان بەڕێوە دەبەن.

٤. کۆمەڵـە و حیزبـی دێمۆکـرات تەبایـی و یەکڕیزیـی نەتەوەیـی لـە کوردسـتانی ئێـران و پتەوکردنـی هاوخەباتـی لـە نێـوان هێـزە سیاسییەکانی کوردستانی ئێران بە ئەرکی سەرشانی خۆیان دەزانن و بۆ دیتنەوەی ڕێگاچارەی گونجاو بە مەبەستی لابردنی کۆسپەکانی سەر ڕێگای یەکڕیزی هەوڵ دەدەن.

٥. هـەر دوو لا کۆکـن لـە سـەر ئـەوەی هاوکاریـی دوو قۆڵیـی نێوانیـان پـەرە پێ بدەن و پتەوتری بکەن. لـەم پێناوەدا هاوکاری لە نێـوان ئۆرگانەکانـی پێوەندیـداری هەر دوو لا لە بـواری راگەیاندن، بڵاوکردنـەوەی بەیاننامـەی هاوبـەش لـە سـەر رووداوە سیاسـییە گرینگەکان و کاری هاوبەش بۆ لەقاودانی سیاسەتە دژی گەلییەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی یان هەر حەرەکەتێکی مەدەنی و سیاسی، بە شێوەیەکی ڕێکوپێک هەنگاوی بە کردەوە هەڵدەگرن.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران	کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

سکرتێری گشتی سکرتێری گشتی
مستەفا هیجری عبدالله موهتەدی
گەلاوێژی ١٣٩١ی هەتاوی، ئووتی ٢٠١٢ی زایینی

■ ٤٧: وەرگیرانی حیزب بە ئەندامی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست

لـە درێـژەی هەوڵـە دیپلۆماتیکەکانی ڕێبەری شـەهید د. قاسـملوو بـۆ ناسـاندنی بزووتنـەوەی کورد بە بیـروڕای جیهانـی، یەکێک لەو تریبۆنانـە کـە پێویسـت بوو حیزب خۆی لێک نزیـک بکاتەوە و تێیدا ببێ بە ئەندام، ڕێکخراوی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست بوو کە زیاتر لـە ١٥٠ ئەندامـی لـە ڕێکخـراوە دێموکـرات و سۆسیالیسـتەکان لـە سەرتاسـەری دونیادا هەیە کە بەشـێکی بەرچاو لەو ڕێکخراوانە بە تایبەتی لە ئورووپادا دەسەڵاتیان بە دەستەوەیە و ڕۆڵێکی گرینگ لە دیاریکردنی سیاسەتی جیهانیدا دەگێڕن.

د. قاسـملوو بە هەسـتکردن بەم گرینگییە بوو کە لە ڕێگای دۆستە ئورووپاییەکانـەوە لـە سـاڵی ١٩٨٦ بەرانبەر بـە ١٣٦٥ی هەتاوی بۆ یەکەمجار لە کۆبوونەوەی ئەم ڕێکخراوە جیهانییەدا بەشـداریی کرد و لەو کاتەوە تا کاتی شەهیدبوونی هەموو ساڵێک لە کۆبوونەوەکانی ئینترناسـیۆناڵ سۆسیالیسـتدا بانگهێشـت دەکـرا و بەشـداریی تێیدا دەکرد و لەم پێوەندییەدا سکرتێری گشتیی یەکیەتیی نیشتمانیش هەر بە هەوڵی د. قاسملوو لە کۆبوونەوەکانی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست بەشـدار دەبوو و لە ئاکامی ئەم هەوڵ و تێکۆشـانەی د. قاسـملوودا بوو کە لە ٢١ی خەرمانانی ١٣٧٥ی هەتاوی لە بیسـتەمین کونگرەی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیستدا، حیزب بە ڕەسمی بە ئەندامی چاوەدێر لە ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست هەڵبژێرا و لە گرووپی کاری کوردان لە ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیستدا بوو بە ئەندام.

کونگرەی یازدەهەمی حیزب بە ئەندام بوونی حیزبی لەم ڕێکخراوە جیهانییەدا بە دەسکەوتێکی گەورە لە قەڵەم دا و سوپاسی هەموو ئەو

ڕێکخراوانـەی کرد کە بۆ بـە ئەندام بوونی حیزب لەم ڕێکخراوەیەدا دەنگیان پێ داوە.

لە ماوەی بەشـداربوونی حیزبدا، هەمیشـە لەم ڕێکخراوەیە وەکوو تریبۆنێـک بۆ گەیاندنی دەنگی حەقخوازانەی خەباتی نەتەوەی کورد بـە گوێـی دنیا کەڵک وەرگیراوە و لە پێوەندی لەگەڵ پشـتیوانیکردن لـە ویسـت و داخوازییەکانـی گەلـی کـورددا شـوێندانەریی زۆری هەبووە و لەم پێوەندییەدا ئینترناسـیۆناڵ سۆسیالیسـت لە پێوەندی لەگـەڵ پشـتیوانیکردن لە خەباتـی نەتەوەی کورددا چەنـد بڕیارێکی دەرکردوون، بۆ وێنە:

لە ڕۆژەکانی ٢و ٣ی مانگی دیسامبری ساڵی ١٩٩٤دا کۆبوونەوەی شووڕای ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست لە شاری «بووداپست» پێتەختی «مەجارسـتان» پێـک هـات کـە هەیئەتێکـی حیزبـی دێموکراتیش بە سەرپەرەستیی نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات لەو کۆبوونەوەیەدا بەشـداریی کـرد. لـەو کۆبوونەوەیـەدا شـووڕای ئینترناسـیۆناڵ سۆسیالیسـت بڕیارنامەیەکـی لەسـەر وەزعـی کوردسـتانی ئێـران پەسند کرد کە پوختەکەی بەم چەشنەی خوارەوەیە:

«.. ئینترناسـیۆناڵ سۆسیالیست جارێکی دیکە بێزاری و ئیعترازی خـۆی سـەبارەت بـە سـەرکوتکردنی بەردەوامـی خەڵکـی کـورد لە کوردسـتانی ئێران و سـەرکوتکردنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەربڕی».

کوژرانی ڕێبەرانی حیزبی دێموکرات «دوکتور قاسملوو» ١٩٨٩ و «دوکتور شـەرەفکەندی» لە ساڵی ١٩٩٢، دروست ماوەیەکی کورت دوای بەشـداربوونیان لـە کونگـرەی ئینترناسـیۆناڵ سۆسیالیسـتدا نیشـانەی ئـەو ڕاسـتییەیە کە مەسـەلەی کوردەکانی ئێـران لە لایەن ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیستەوە پشتیوانیی لێ دەکرێ.

ئێمـە پاکتاوی ئیتنیکـی، تۆپباران و ئیقداماتـی دوژمنکارانەی دیکە

کە لە مانگی مارسی ساڵی ١٩٩٣ بەم لاوە بە درێژایی ناوچە سنوورییەکانی عێراق و ئێران بەڕێوە دەچێ و خەڵکی کوردی ناوچەکەی مەجبوور کردووە بۆ پاراستنی گیانی خۆیان بەرەو کوردستانی عێراق بڕۆن و لەوێش سەرەڕای پێکهاتنی هەرێمی ئەمنی هەوایی لە لایەن دەوڵەتە هاوپەیمانەکانەوە، دەکەونە بەر هێرشی هێزە نیزامییەکان و فڕۆکە شەڕکەرەکانی ئێران، مەحکوم دەکەین.

ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست بە مەسەلەی پێشێلکرانی مافی مرۆڤی خەڵکی کوردستان و نوێنەرانی خەڵک یانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، کە لە لایەن ڕێژیمی ئێرانەوە بەڕێوە دەچێ، ئیعتراز دەکات. (ماهنامەی راه ازادی، ژمارە ٣٨)

■ مەسەلەی کورد لە «ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست»دا

لە ڕۆژەکانی ٦و ٧ی دیسامبردا (١٥و ١٦ی سەرماوەز)، شووڕای « ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست» کۆبوونەوەیەکی لە شاری پاریس پێک هێنا. لەو کۆبوونەوەیەدا پتر لە ٧٠ دەستەی نوێنەرایەتی لە هەموو ناوچەکانی جیهان بەشدارییان هەبوو. هاوڕێ «دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو» سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتیش کە بە ڕەسمی وەک میوان بۆ ئەو کۆبوونەوەیە بانگهێشت کرابوو، بەشداریی تێدا کرد.

لە کۆبوونەوەی شووڕای ئینترناسیۆناڵ لە پاریسدا، پاش ئەوەی هێندێک بڕیار لەسەر پێوەندیی نێوان ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا و هەروەها وەزعی ئەمریکای لاتین، ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و ئەفریقای باشوور درا، لە سەر پێشنیارێک باس کرا کە لەبارەی وەزعی نەتەوەی کورد پاش وەستانی تەقە لە نێوان ئێران و عێراقدا خرابووە بەر نەزەری شووڕا و سەرەنجام پێشنیارەکە یەکدەنگ پەسند کرا. دوکتور قاسملوو لە جەرەیانی ئەم باسەدا لەسەر هەلومەرجی گەلی کورد

وتارێکی پێشکەش کرد کە لە لایەن بەشدارانی کۆبوونەوەکەوە زۆر بە گەرمی پێشوازیی لێ کرا.

هاوڕێی تێکۆشەر، کاک دوکتور قاسملوو لە وتارەکەیدا گوتی: «گەلی کورد لە مافەکانی دێموکراتیک، نەتەوەیی و ئینسانیی خۆی بێبەشە، یەکێک لە زۆرلێکراوترین گەلانی جیهانە». لە دواییدا ئیشارەی بە قسەکانی سەرۆک کۆماری فەڕانسە «میتران» لە کۆبوونەوەی گشتیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان لەسەر گەلی کورد کرد و پاش سوپاس گوتی: «گەلی کورد پێویستی بە هاودەردی و پشتیوانیی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست و وهەموو هێز و شەخسییەتە دێموکرات و ئازادیخوازەکانی جیهان هەیە».

«ویلی برانت» سەدری ئەعزەمی پێشووی ئەڵمان و سەرۆکی ئەو کاتی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست زۆر بە گەرمی تەئییدی قسەکانی دوکتور قاسملووی کرد و گوتی: «هەلومەرجی خەباتی گەلی کورد سەختە و ڕێگا دوورە. بەڵام ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست لە داهاتوودا بە دیفاع لە مافە ڕەواکانی گەلی کورد ئامادەی هەموو چەشنە هاودەردی و هاوکارییەکە».

ئەمە یەکەم جار بوو ڕێکخراوێکی بەرینی نێونەتەوەیی کە زیاتر لە ١٠٠ حیزبی سۆسیالیست و دێموکرات لە سەرانسەری جیهان تێیدا ئەندامن و هەر ئێستا چەندین حیزبی سۆسیالیستی ئەندامی ئەم ڕێکخراوە لە وڵاتی خۆیاندا حکوومەتیان بە دەستەوەیە، پشتیوانیی خۆی لە خەباتی ڕەوای گەلی کورد بە ڕاشکاوی دەردەبڕێ.

دەقی پێشنیاری پەسندکراو لە لایەن شوورای ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیستەوە بەم جۆرەیە:

> ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست ڕەزایەتی خۆی لە بەرەوپێشچوونێک کە لە ڕەوتی ئاشتی لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا پەیدا بووە دەردەبڕێ. تەقە وەستان لە نێوان

ئێران و عێراق، لەم بوارەدا جێگای هیوادارییە. ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست لە سەر ئەم باوەڕەیە کە تەواوی گەلانی ناوچە دەبێ لە دەسکەوتەکانی ئاشتی بەهرەمەند بن. سوڵح نابێ بە زەرەری گەلان و یەکێک لەوان گەلی ٢٥ میلیۆنیی کورد تەواو بێ. بە لە بەرچاو گرتنی وەزعێک کە پاش وەستانی تەقە لە نێوان ئێران و عێراقدا پێک هاتووە، ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست خوازیاری ئەوەیە کە:

١. مەنشووری ڕێکخراوی نەتەوەیەکگرتووەکان سەبارەت بە مافی مرۆڤ لە کوردستاندا بە ڕێوە بچێ.

٢. مافی نەتەوەیی و کەسایەتیی میلیی گەلی کورد لەو وڵاتانەی کوردیان تێدا دەژی بە ڕەسمییەت بناسرێ و لە بەرچاو بگیرێ.

٣. مەسەلەی کورد ڕێگەچارەی نیزامیی نیە. ئەم مەسەلەیە دەبێ لە ڕێگای ئاشتیخوازانە و سیاسییەوە چارەسەر بکرێ. بۆیە بەجێیە کە حکوومەتەکان و جووڵانەوەی نەتەوەی کورد بۆ چارەسەرکردنی کێشەی نێو خۆیان و حەللی مەسەلەی کورد ڕێگای وتووێژ بگرنە بەر.

٤. دابینکردنی دێموکراسی و ئازادیی تێکۆشانی حیزبە سیاسییەکان لەو وڵاتانە کە کوردیان تێدا دەژی دەتوانێ بە شێوەیەکی کاریگەر یارمەتی بە چارەسەرکردنی گەلێک گیروگرفت و یەک لەوان مەسەلەی کورد بدا.

پێویستە بگوترێ کە هەر لەم بارەوە رادیۆی بی.بی.سی (BBC) لە لەندەن وتووێژێکی لەگەڵ هاوڕێ دوکتور قاسملوو کرد کە شەوی ١٧ی مانگ بڵاو بووەوە.

▪ ٤٨: بەڵگەیەکی حاشاهەڵنەگری تیرۆریست بوونی ڕێژیمی خومەینی (١٣٦٦)

ڕۆژی ١٦ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٦٦، بۆ لەنێوبردنی هاوڕێی تێکۆشەر کاک مەلاحەسەن شێوەسەڵی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و فەرماندەی هێزی گیاڕەنگی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، دەزگای جاسووسی و تیرۆری ڕێژیمی ئاخوندی لە شاری سەردەشت بەهۆی چەند بەکرێگیراوی خۆفرۆشی خۆولاتییەوە بۆمبێکی بە هێزی لە شکڵی کتێبێکدا بۆ ناوبراو نارد کە بە داخەوە ئەو بۆمبە لە دەستیدا تەقیەوە و بوو بە هۆی ئەوەی کە هەر دوو چاو و هەر دوو دەستی خۆی لە دەست بدا. چوار کەس کە گومانی بەشداربوون لە هێنانی ئەو بۆمبەیان لێ دەکرا لە لایەن پێشمەرگە ئازا و بەدەستوبردەکانی هێزی گیاڕەنگەوە گیران و درانە دەستی عەداڵەت کە پاش لێکۆڵینەوە لە کەلێن و قوژبنی کارەساتەکە دوو کەسیان شتێکیان نەکەوتە پێ و ئازادکران. بەڵام دوو کەسەکی دیکە تاوانەکەیان لە سەر سابیت کرا و لە نەتیجەدا بە حوکمی دادگای شۆڕش ئێعدام کران.

جێگای خۆشحاڵییە کە حەسەن شێوەسەڵی گیانی لەو پیلانە تیرۆریستییە دەربرد و ئێستاش لە مەیدانی سیاسی و فیکریدا یەکێک لە تێکۆشەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران و جێگای ڕێز و شانازیی هەموو دڵسۆزانی کورد و ئۆگرانی ئازادی و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی لە کوردستان و سەرانسەری ئێراندایە.

کردەوەی تاوانبارانەی ڕێژیمی خومەینی و پیلانگێڕانی بۆ تیرۆری

کاک حەسەن شێوەسەڵی و تێکۆشەرانی دیکەی حیزبەکەمان هەر لەو کاتەدا کە نیشانەی تیرۆریست بوون و تیرۆریست پەروەربوونی ڕێژیمی خومەینی و دەستوپێوەندییەکانیەتی، بەڵگەیەکی ئاشکراشە بۆ داماوی و لێقەوماویی ئەو ڕێژیمە دژیگەلییە و نیشان دەدا کە سەرباری وەکارخستنی هەموو ئیمکاناتی ماڵی و نیزامیی خۆی نەیتوانیوە و ناتوانێ لە بەربەرەکانێی بەرەوڕوودا خەباتکارانی ڕێگای ڕزگاریی کوردستان بە چۆکدا بێنێ و بۆیە ئامادەیە پەنا بۆ هەموو ڕەفتارێکی ناجوامێرانە و هەموو ئاکارێکی دژی ئینسانی بەرێ.

بەڵام ئەگەر ڕێژیمی تاریکی و نەزانی پێی وایە بە پیلانی تیرۆریستی دژی کاک حەسەن شێوەسەڵی و هاوسەنگەرەکانی دیکەی دەتوانێ بە ئاواتە چەپەڵەکانی بگا، دەبێ بڵێین خراپ تێ گەیشتووە. گرینگی و بایەخی ڕۆڵە هەڵکەوتووەکانی وەک کاک حەسەن شێوەسەڵی هەر لەوەدا نیە کە بۆ خۆیان وەک پێشمەرگەیەکی کارامە مەیدانیان بە دوژمنانی ئازادی و ئینسانیەت بەرتەسک کردۆتەوە، بەڵکوو زیاتر لەوەدایە کە ڕێچکەی خەباتێکی شارەزایانەیان بۆ هاوڕێیانی خۆیان کێشاوە و لە بەر دەستی خۆیاندا بە دەیان و سەدان پێشمەرگەی کارامە و کارزانیان پێگەیاندوە. گەلان هیچ کاتێک ئەستیور و وەجاغ کوێر نابن و ڕێگای تێکۆشەرانی ڕێگای ڕزگاری هەرگیز کوێر نابێتەوە و چەکی قارەمانانی وەک حەسەن شێوەسەڵی ناکەوێتە زەوی. گەلی کورد و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران زۆری وەک کاک حەسەن شێوەسەڵییان لە باوەش خۆیاندا پەروەردە کردووە و زۆری دیکەش پەروەردە دەکەن. ئەوەندە کە بۆ کۆتاییهێنان بە حکوومەتی زۆر و زۆرداری بەس بن و بتوانن ئاواتی لەمێژینەی گەلەکەمان وە دی بێنن.

■ ٤٩: کۆنگرەی هەشتەم (١٣٦٦)

کۆنگـرەی هەشـتـەمی حیزبـی دێموکـرات ڕۆژی ٢٨ی بەفرانباری ١٣٦٦ی هەتـاوی لـە شـاری سـلێمانی بـە بەشـداریی ١٠١ ئەنـدام دەسـتی بە کارەکانی کرد. دەسـتووری کاری کۆنگرە لە سـەرەتاوە بـە شـێوەیەکی ئاسـایی بەڕێوە چـوو تا نۆرە گەیشـتە هەڵبژاردن و دوکتور قاسـملوو پێشـنیاری هەڵبژاردن بە شـێوەی لیستەی فیکسی هێنایە ئاراوە. لێرەدا بوو کە کۆنگرە بە سەر دوو لایەنی «موافق» و «موخالیف»دا دابەش بوو. پاش ئەوەی کە بە شێوەیەکی دێموکراتیک ئـەو مێکانیزمـی هەڵبژاردنە بە پەسـەندی کۆنگرە گەیشـت، بەشـێک لـە کادر و پێشـمەرگەکانی حیـزب کەوتنـە دژایەتیکردنـی بڕیـاری کۆنگـرە و بـە نادێموکراتیکیـان لـە قەڵـەم دا. ئـەم گرووپـە هەر ئەو کەسـانە بوون کە دواتر لە یەکەم ڕۆژی سـاڵی ١٣٦٧ی هەتاویدا بە دەرکردنـی بەیاننامەیەک جیابوونـەوەی خۆیان لە حیزب ڕاگەیاند و لە نێو خەڵکی کوردسـتاندا بە «لادەر» ناسـران. کۆنگرە هەروەها لە ڕەوتی کاری خۆیدا بڕیارنامەیەکی دەرکرد کە سـەرنجی خوێنەران بۆ دەقی ئەو بڕیارنامەیە رادەکێشین:

■ الف: سەبارەت بە باسە نێونەتەوەییەکان

١. درێـژەی شـەڕی ماڵوێرانکەری ئێرانو عێراق لـە لایەن ڕێژیمی کۆمـاری ئیسـلامیی ئێرانەوە، مەحکووم دەکەیـن. حیزبی دێموکرات خوازیاری ئەوەیە کە بڕیارنامەی ژمارە ٥٩٨ی ئەنجومەنی ئاسایش بەڕێـوە بچێ و ئاشـتیو دۆسـتایەتیی نێوان گەلانی هـەر دوو وڵاتی دراوسێ سەرلەنوێ سەقامگیر بێ.

٢. مافـی گەلـی فەلەسـتین لـە دیاریکردنـی چارەنووسـی خـۆی و دامەزرانی وڵاتێکی سـەربەخۆ لە خاکی خۆیدا، مافێکی دادپەروەرانە و دێموکراتیکـە. لـەم پێوەندییـەدا بزووتنـەوەی کۆمەڵانـی خەڵکـی فەلەسـتین لـە ناوچـە داگیرکـراوەکان بە گشـتی جێگای هـاودەردی

و پشتیوانییە. حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رێکخراوی رزگاریدەری فەلەستین بە نوێنەری راستەقینەی داخوازە رەواکانی گەلی فەلەستین دەزانێ.

٣. خەڵکی ئەفغانستان مافی ئەوەیان هەیە سەبارەت بە دیاریکردنی مافی چارەنووسی خۆیان ئازادانە بڕیار بدەن. بۆ ئەم مەبەستە پێویستە کە هەم ئەرتەشی سۆڤییەت ئەفغانستان بەجێ بهێڵێ و هاوکات دەوڵەتە سەرمایەدارەکانی رۆژئاوا بە تایبەت ئەمریکا و هەروەها دەوڵەتە دواکەوتووەکانی ناوچە لە یارمەتی و پشتیوانیکردنی تاقمە چەکدارە بەرهەڵستکارەکانی حکوومەت دەست هەڵبگرن.

٤. رەوتی چارەسەریی ئاشتیخوازانەی کێشەکانی ئەمریکای لاتین لە هەر روویەکەوە جێگەی پەسندە و سیاسەتی دەستێوەردانی دەوڵەتی ئەمریکا لە کاروباری نێوخۆی نیکاراگۆئە و وڵاتانی دیکەی ناوچەکە مەحکوومە.

٥. کۆکردنەوەی هەر جۆرە چەکێکی ناوکی و شیمیایی و لەنێوبردنی یەکجارییان، پێویستییەکی مێژووییە. لەم پێوەندییەشدا رەوتی روو لە گەشەی ئاشتی و ئاسایشی جیهانی لەسەر یەک جێگەی پەسندە.

٦. رەوتی دێموکراتیزەبوونی دەسەڵاتی سیاسی کە لە هێندێک لە وڵاتانی جیهانی سێهەم وە بەرچاو دەکەوێ، وەک دیاردەیەکی گرینگی ساڵانی رابردووی سەدەی بیستەم جێگەی پەسند و پشتیوانییە.

٧. بێگومان رەوتی دێموکراتیزەکردنی یەکیەتیی سۆڤێت و وڵاتانی دیکەی سۆسیالیستی کاریگەریی باش هەم لە سەر گەشەکردن و پەرەگرتنی سوسیالیزم و هەم لەسەر رەوتی گشتیی سیاسەتی نێونەتەوەیی دادەنێ. لەم پێوەندییەدا حیزبی دێموکرات کە لە کۆنگرەی شەشەمی خۆیدا پێ لە سەر ئەوە دادەگرێ کە ناتوانرێ سۆسیالیزم لە دێموکراسی جیا بکرێتەوە و دەتوانرێ دێموکراسی بە سۆسیالیزم تەواو بکرێ، جارێکی دیکە «سۆسیالیزمی دێموکراتیک»

وەک سەنتێزی دێموکراسی و سۆسیالیزم بە تەواوی پەسند دەکا.

■ ب: سەبارەت بە پێوەندییە نێونەتەوەییەکانی حیزب:

٨. بە لە بەرچاو گرتنی سیاسەتی حیزب سەبارەت بە پێویستیی پاراستنی سەربەخۆیی بڕیاردان و لەگەڵ پاراستنی هەڵوێستی بنەڕەتی و روانگەی رەخنەگرانە، بۆ پەرەپێدان و پتەوکردنی پێوەندیی حیزب لەگەڵ حیزب و رێکخراوە پێشکەوتووەکانی جیهان بە گشتی و وڵاتانی سۆسیالیستی بە تایبەتی، هەوڵی بەردەوام بدرێ.

٩. لە پێوەندی لەگەڵ رێکخراوە کوردستانییەکان، سیاسەتی پشتیوانیکردن لە بزووتنەوەی میللی ـ دێموکراتیکی نەتەوەی کورد و یارمەتیدانی هێزە دێموکرات و شۆڕشگێڕەکانی کورد جێگەی پەسندە. کۆنگرە رێبەرایەتیی حیزب رادەسپێرێ کە بە لە بەرچاوگرتنی ئەسڵی دەستێوەرنەدان لە کاروباری نێوخۆیی ئەوان، لەم بوارەدا هەوڵێکی زۆرتر بدا.

■ ج: سەبارەت بە رێژیم و شێوەی خەبات کردن لەگەڵی:

١٠. لە چوارچێوەی رێژیمی خومەینیدا، هیچ کام لە داخوازە بنەڕەتییەکانی خەڵکی کوردستان، واتە دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان وێناچێ دابین بکرێن. هەر بۆیە دروشمی حیزب کە بریتییە لە: «رووخانی ئەم رێژیمە و دامەزرانی سیستمێکی دێموکراتیک لە جێگەی» هەر وەک خۆی دەمێنێتەوە.

١١. خەباتی چەکداری شێوەی سەرەکیی خەبات بۆ رووخانی رێژیمە. بەڵام لە بەرچاوگرتنی شێوەکانی دیکەی خەبات تێکەڵکردنیان لەگەڵ شێوەی خەباتی چەکداری هەلومەرجی رووخانی رێژیم ئامادەتر دەکا.

■ د: سەبارەت بە پێکهێنانی بەرە:

١٢. پێکهێنانی بەرەیەکی دێموکراتیک ئەرکێکی پێویستی مێژووییە. لەم رووەوە پێ لە سەر هەوڵەکانی حیزب کە تا ئێستا دراون

دادەگرینــەوە و دریـێـژەی ئـەم هەولانــە لە داهاتووشــدا بە پێویســت زانراوە.

■ ٥٠: کارەسـاتی کیمیابارانـی هەڵەبجـە و دەربازبوونی هێزەکانی حیزب (١٣٦٦)

لە ســەرەتای ســاڵی ١٣٦٦ی هەتاوی و کۆتایی مانگی رەشــەمەی ئەو ساڵەدا کۆماری ئیسلامی بە هاوکاریی هێزی پێشمەرگەی بەرەی کوردســتانی دوای گرتنـی زەنجیـرە کۆبوونەوەیـەک لـە کرماشــان، بڕیـاری هێـرش بۆ ســەر ناوچــەی هەڵەبجە و دەڤەری شــارەزوور دا و بـۆ تاوتوێکردنـی لایەنـی کردەکیـی ئـەو گەلاڵەیـە، بەرەبـەرە فەرماندەکانی سـپای پاسـداران کەوتنە جووڵە و سەردانی بنکەکانی یەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان لە ئاوایییەکانی «گریانە» و «هاوارە کۆن».

لــە لایەکـی دیکـەوە، ئەندامــان و لایەنگرانـی یەکێتیـی نیشـتمانیی کوردســتان لــە شــارە ســنوورییەکانی کوردســتان و هەڵەبجــە و دەڤـەری شــارەزوور ئەو نهێنییەیــان درکانــد و دوای پێوەندیگرتنی هاوڕێیانی کۆمیتەی شارستانی هەورامان لەگەڵ بەرپرسانی یەکێتی لەو ناوچەیە، هەواڵی ئەو هێرشـەیان پشتڕاست کردەوە.

دوای ئــەم دانیشــتنە بەرپرســانی کۆمیتــەی هەورامانـی حیـزب، دەفتــەری سیاسـیی حیزبیان لەم گەلاڵــە عەمەلیاتییە ئاگادار کردەوە و کۆمەڵێـک رێنوێنییــان لــە رێبەرایەتیـی حیـزب وەرگـرت. هەر لەو ماوەیــەدا رێژیمـی ئێـران لە ســنووری ئاوایییەکانی ناوچــەی باینگان و جوانــڕۆ، بۆ ئەوەی کە زانیارییەکانی بە ئەرتەشــی رێژیمی عێراق نەگاتەوە شــەوانە بە نهێنی هێزی هێنابووە شــوێنە مەبەســتەکانی و کەرەستەی سەربازیشی بۆ ئەو عەمەلیاتە هێنابوو و داپۆشیبوو بۆ کاتی پێویست. هاوکات لەگەڵ ئامادەکارییەکانی فەرماندەرانی سپای

پاسـدارانی ئێـران، لایەنـە سیاسـییەکانی باشـووری کوردسـتانیش لەگـەڵ ئەندامـان و دۆسـتانی خۆیـان و چەکـدارە کـوردەکان کـە لەگـەڵ ڕێژیمـی عێـراق بوون، بە نهێنی پێوەندییـان گرتبوو و داوای هاوکارییان لێ کردبوون. شتێکی دیکەش کە جێی سەرنج بوو، ئەوە بوو کە چەند کەسێک لە بەرپرسانی نیزامی و ئەمنیەتیی عێراقیش لە هەڵەبجە پێوەندییان بە لایەنە ئیسـلامییەکانی نەیاری ڕێژیمی عێراق و نیشـتەجێ لە ئێران کە بەشـدار لە گەلاڵەی ئەو شـەڕەدا بوون، بە تایبەتی ئەنجومەنی باڵای شۆڕشـی ئیسـلامی (قەرارگای ٩ی بەدر) گرتبوو و ئەوانیش ئاگاداری ئەو هێرشـە بوون و خۆیانیان لێی تێ نەگەیاندبوو و ئامادەکارییان بۆ پێشگرتن بەو هێرشە نەکردبوو.

ئەوە بوو کە شـەوی ٢٣-٢٤ی ڕەشـەمەی ١٣٦٦ لەم شـوێنانەوە هێرشـێکی لـە نـاکاو و بەربـڵاو کرایـە سـەر هەڵەبجـە و دەڤـەری شـارەزوور و شـەڕێک رووی دا و تاوانێـک خولقـا کـە کۆمەڵگـەی مرۆڤایەتیـی هەژانـد و زیاتـر لـە ٥ هەزار کەس لـە خەڵکی هەڵەبجە و شـارەزووری کـردە قوربانیـی سیاسـەتەکانی دووژمنانـی کورد. لەم عەمەلیاتەدا لەم شـەڕگانەوە هێرشـەکانی ڕێژیمی ئێران بۆ سەر یەکەکانی ئەرتەشی عێراق دەستی پێ کرد.

یەکەم: هێزەکانی ڕێژیم لە چۆمی سیروان پەڕینەوە و لە ئاواییەکانی «سـازان»، «ریشاو» و «بۆیین» بەرەو بەرزاییەکانی «ملەهومڵە» و «بەفری میری» و «شنروێ» سەرکەوتن.

دووهـەم: لـە ڕێگـەی ئاوایـی «دڕۆڵـە»وە لـە چۆمـی سـیروان پەڕینەوە لە ئاواییەکانی «نەیجەڵە» و «چنار» و «مۆردێن» بەرەو بەرزاییەکانی «مەگرۆ» و «بالامبۆ» سەرکەوتن.

سـیهەم: لـە ئاواییەکانـی ناوچـەی «تاوگـۆزی» و «ئیمامـی» بـەرەو «قـەڵای شـەمێران» و بەرزاییەکانـی زاڵ بـە سـەر ناوچەی «دەربەندیخان»دا وەڕێ کەوتن.

چوارەم: لە دڕۆڵەوە، هێزێکی قەرارگای بەدر و سپای پاسداران بەرەو «ئیمامی زامن» و ئاواییەکانی ناوچەی «نەورۆڵی» وەڕێ کەوتن.

پێنجەم: لە بەرەی مەریوانیشەوە لە بەرزاییەکانی شارۆچکەی «بیارە» و «ئەحمەدئاوا» و چیای «سورێن» وەڕێ کەوتن و «پردی زەڵم» کە گەرووی ناوچەی شارەزوور بوو، گیرا.

■ شەڕگەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران شەڕگەی بەرگری و بەرخۆدان.

بێجگە لەو شوێنانەی کە ئاماژەمان پێ کردن، شەڕگەی پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات بوو کە لە «ئاواییەکانی شێخان» و بەرزاییەکانی «شاخی گاکوژە» و «پەروینی» دەستی پێ کرد. لەم بەرەیەدا بە پێچەوانەی شەڕگەکانی دیکە، پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران زوو لە هێزەکانی دوژمن هاتنە دەست و چەند هێرشی یەک لە دوای یەکیان تێک شکاند و پاشەکشەیان پێ کرد و کەلاکی زیاتر لە چوار سەد کەس لەو هێزانە لە بەرەکانی شەڕدا کەوت و چەکوچۆڵێکی زۆریشیان لێ بە جێ ما، بەڵام لە شەڕگەکانی دیکەدا هێزەکانی ڕێژیم پێشڕەوییان کرد، بە تایبەتی دوای گیرانی پردی زەڵم و پچڕانی پێوەندیی هێزەکانی عێراق و نەگەیشتنی هێزی یارمەتیدەر، هێزەکانی عێراق بەرگرییەکی ئەوتۆیان پێ نەکرا و لەکارخستنی تۆپخانەی ئەرتەشی عێراق لە ئاوایی «دەڵەمەڕ»یش بە تەواوی ئەو بەرگرییەی لاواز کرد و ورەی یەکینە شەڕکەرەکانی عێراقی دابەزاند و ناوچەکە بە تەواوەتی کەوتە ژێر دەستی هێزەکانی بەرەی کوردستانی و سپای پاسدارانی ئێران. لەو بارودۆخەدا بوو کە ڕێژیمی عێراق لە بەرەنگاربوونەوەی هێزەکانی ئێران هیوابڕاو بوو و دەستی دایە کیمیابارانی شاری هەڵەبجە و لەو دەڤەرە ڕۆمەڵخەزایەکی پێک هێنا.

دوای ئەوەی کە هێزەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش پشتی بەرەی شەریان لێ گیرا و رەوشی شەڕ لە بەرەکانی دیکە بە زەرەری هێزی پێشمەرگەی حیزب گۆڕا، بەرەو ئاوایی «سەرکەن» و بەرزاییەکانی «دەرەشێش» پاشەکشەیان کرد و سەر لە نوێ خۆیانیان بە ئامانجی دەربازبوون لەو شەڕە و بەرگریکردن لە ئەگەری هەر هێرشێکی هێزەکانی ئێراندا رێک خستەوە. لەو پێوەندییەدا کۆمەڵێک لە بەرپرسانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و حیزبی سۆسیالیستی کوردستان رۆڵێکی زۆر نەتەوەیی و نیشتمانییان گێڕا و چاوساغ و یارمەتیدەرێکی باش بوون.

دوای دەربازبوونی هێزەکانی حیزب کۆمەڵێک بنەماڵە، کادر و پێشمەرگە کەم ئەندامەکانی حیزب لەو ناوچەیە گەڕانەوە بۆ ناوچەی هەورامان و جوانڕۆ، چەند بنەماڵەیەکی ناسراویشیان کە پێوەندیی رێکخراوەیی و سیاسییان بە حیزبەوە هەبوو، گیران و رەوانەی زیندانەکانی کرماشان و ورمێ کران و کەوتنە بەر ئازار و ئەشکەنجەی پیاوکوژانی رێژیم. بەڵام رێژیم بە ئەو ئازار و ئەشکەنجەدانەش نەیتوانی بە مەبەستەکانی بگات و کەمترین شوێندانەریی نەرێنیی لە سەر ئیرادەی سیاسی و وەفادارییان بە حیزبی دێموکرات دانەنا. بۆیە دوای ماوەیەک زیندانیکردنیان سەربەرزانە گەڕانەوە نێو بنەماڵە شۆڕشگێڕەکانیان. ئەو پۆلە پێشمەرگە کەم ئەندامەش کە خرانە بەندیخانەی کرماشان، دوای ئەشکەنجەیەکی زۆر چەند کەسیان ئیعدام کران و گیانی شیرینیان لە رێگەی ئامانجەکانی گەلەکەیاندا بەخت کرد. ئەوانەی دیکەش حوکمی زیندانی درێژخایەنیان بۆ بڕایەوە، جگە لەو ئازار و مەینەتە کە تووشی ئەندامان و بنەماڵەکان و کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بوو، لەو شەڕەدا کۆمەڵەش زۆر زیانبار بوو و زیاتر لە ٧٠ کەس لە پێشمەرگەکانی کۆمەڵە بە هۆی ناشارەزایی بە بارودۆخی ناوچەکە

و هەڵبژاردنی ڕێگەیەکی مەترسیدار بۆ دەربازبوون لە ناوچەی «نەورۆڵی» و لای «پیرمحەممەد» کەوتنە شەڕ و بە داخەوە شەهید کران. لەو شەڕە نابەرانبەرەدا کە لە شەڕگەی «نەوسوود» لە نێوان پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و هێزەکانی ڕێژیم رووی دا، فەرماندە لکی بەوەجی هێزی شاهۆ، کاک «عێزەت ئەحمەدی» ناسراو بە عێزەتە کوێر شەهید بوو. لە کاتی دەربازبوونی هێزی پێشمەرگەش لە شارەزوور چەند پێشمەرگەیەک بریندار بوون.

■ ئامانجەکانی شەڕی هەڵەبجە

یەکەم: ئامانجی ڕێژیم بۆ هێرشکردنە سەر ناوچەی هەڵەبجە و شارەزوور بەو لێکدانەوە هەڵەیانەی ئەوە بوو کە ناوچەیەک لە باکووری عێراق بۆ ئۆپۆزیسیۆنی ئەو کاتی عێراق لە باشووری کوردستان رزگار بکات و هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی عێراق لە نێوخۆی عێراقدا چالاکییەکانیان پەرە پێ بدەن. ئەوەش لە دانیشتنەکانی بەرپرسانی بەرەی کوردستانی و ڕێژیمی ئێران لە کۆبوونەوەی هاوبەشیان لە کرماشان بڕیاری لە سەر درابوو.

دووهەم: لە بارودۆخێکدا کە هێزەکانی ڕێژیمی ئێران لە بەرەکانی شەڕی باشوور و نێوەڕاستدا لە بەرانبەر هێرشە پەیتاپەیتاکانی ئەرتەشی عێراق تووشی تێکشکان و داماوی بوون، ڕێژیم لە هەوڵی کردنەوەی بەرەیەکی دیکەی شەڕ لە ناوچە شاخاوییەکانی کوردستان بە مەبەستی پاشەکشەپێکردنی بەشێک لە هێزەکانی عێراق و سەرقاڵکردنیان بە شەڕی کوردستان و سووککردنی ئەو گوشارە بوو کە لە بەرەکانی باشوور و ناوەڕاستدا لە سەر هێزەکانی بوو.

سێهەم: هەوڵی ڕێژیمی ئێران بۆ پچڕاندنی ڕێگای سەرەکیی سلێمانی ـ بەغدا و پێشڕەویی هێزەکانی بۆ گرتنی شاخی قەرەداغ و گرتن و زیان پێگەیاندنی چاڵە نەوتییەکانی کەرکووک بوو.

هێرشــی هێزەکانــی ڕێژیــم لە شــەڕی هەڵەبجەدا بــۆ گرتنی بەنداوی دەربەندیخــان و پەڕینــەوەی هێزەکانیــان لــە چۆمی ســیروان بەرەو ئاواییەکانی «ئەحمەد برنەو» .. کە دواتر لە لایەن هێزەکانی عێراقەوە تەفروتوونا کران، هەر بۆ ئەم ئامانجە بوو.

چــوارەم: خاڵێکــی گرینــگ و نهێنــی و ڕانەگەیەنــدراوی گەڵاڵــەی هێرش بۆ سەر هەڵەبجە، پێوەندیی بە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانەوە بوو. لە سەرەتای دەستپێکردنی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی ڕۆژهەڵاتــی کوردســتانەوە تا ئەو کاتە ناوچــەی هەورامان، جوانڕۆ، نەوســوود و ئاواییەکانــی «دەرەتفێ» و «هــاوار» و «هاوارەکۆن» ببــوون بە ناوچەیەکی ئازاد و حێزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێران بــۆ ڕاپەڕاندنــی کاروباری ئاواییەکانی ئەو ناوچە ئازادە سیســتمێکی خۆبەڕێوەبەریــی پێــک هێنابــوو، قوتابخانــەی بــە زمانــی کــوردی بــۆ قوتابییەکانــی ئــەو ناوچەیــە دامەزرانــد و پۆلێــک مامۆســتای بۆ بەڕێوەبردنــی ئــەو ئەرکــە نەتەوەییــە پــەروەردە کــرد، دەرمانگــە و خزمەتگوزاریــی لەشســاغیی بــۆ دابین کــردن و بازاڕێکی هەناردە و هاوردەی لەگەڵ بازارەکانی هەڵەبجە و.. ڕێک خســتبوو و بەرنامەی وەرگرتنــی گۆمرکــی دانابــوو و ئەمنیەتــی ناوچەکــە لــە لایەن هێزی پێشــمەرگەوە دابیــن کرابوو، گرینگییەکی زۆر بە پاراســتنی ژینگەی ناوچەکە و شوێنی نیشتەجێبوونی بنکە و بارەگەکانی حیزب درابوو، سەرەڕای ئەو هەنگاوە خزمەتگوزارییانە، ئەو ناوچە ببوو بە ناوەندی پێوەندیگرتنــی حیــزب لــە بــاری ڕێکخراوەییــەوە لەگــەڵ شــارەکانی پارێزگاکانی، ســنە، کرماشــان، ئیلام و سەرتاسەری ئێران. بەگشتی ئەو ناوچەیە لەو کاتەدا تەنیا ناوچە لە سەرتاسەری کوردستان بوو کە بە دەستی حیزبی دێموکرات و هێزی پێشمەرگەوە بوو، هەر بۆیە ببوو بە جێی ســەرنجی ڕاگەیەنە گشتییەکان و بەردەوام هەواڵنێران و ڕۆژنامەنووســانی بیانــی و ئۆپۆزیســیۆنی ئێرانــی ســەردانی ئەو

ناوچانەیـان دەکرد و باسـی تایبەتمەندییـە دیموکراتیکەکانی حیزبی دیموکرات و شـێوەی ئەو بەڕێوەبەرییە پێشکەوتووەیان دەکرد. ئەم تەبلیغاتـە کـە لـە راگەیەنەکاندا بـڵاو دەکرایەوە، سـەرەڕای چالاکیە نیزامییەکانـی هێـزی پێشـمەرگە دژی هێزەکانـی رێژیم، بـە تەواوی سـەرانی رێژیمیـان تەنگەتـاو کردبـوو و توانیـان لـەم دەرفەتـە کـە هێزەکانی بەرەی کوردستانیشیان لە هێرشەکەیاندا بۆ سەر هەڵەبجە لەگـەڵ کەوتبـوو بۆ گەیشـتن بـە ئامانجەکانیان لەو دەڤـەرەدا کەڵک وەرگـرن و ئـەو هیرشــە بکەن و ناوچەکە بگـرن، حیزبی دیموکراتی کوردسـتانی ئێرانیـش بـە ناچاری لـەو قۆناغەدا بەرەو شـوێنەکانی دیکە بنکە و بارەگاکانی بگوازێتەوە و ببێتە لایەنێکی زەرەرمەند لەو شەڕەدا.

خاڵێکی جێی سەرنج لەو بارودۆخە ئاڵۆزەدا ئەوە بوو کە رێبەرانی نەمر دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو و دوکتور سەعید شەرەفکەندی لـە ماوەی شــەڕەکەدا لەگـەڵ فەرماندەی هێزی پێشـمەرگەی حیزب و بەرپرسـانی پلەبـەرزی حیـزب لەو شــەڕەدا لە پێوەندیـدا بوون و زۆر بـە پەرۆشـی چارەنووسـی ئـەو هێزە بوون، هــەر ئەوەش بوو کـە سـەرلەبەیانیی رۆژی ١٣٦٧/١/١ی هەتـاوی کاتێک کە ئەو هێزە لــە شــەڕی هەڵەبجـە و لەو گەمـارۆ نیزامییـە دەرباز بـوو، رێبەری مەزن دوکتور قاسـملوو بە پیری هێزەکەوە هات و لە کەمپی کوردە ئاوارەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان لە باریکە، کۆبوونەوەیەکی گەورە و مێژوویـی بـۆ هێزەکـە گـرت و پیرۆزبایـی ئەو سـەرکەوتنەی کە هـاوکات بـوو لەگـەڵ جێژنـی نەورۆز لـە خەڵکەکە کردو خۆشـحاڵ بوونـی خـۆی و رێبەرایەتیـی حیزبی بـۆ ئەو سـەرکەوتنە دەربڕی. هـەر لـەو کۆبوونەوەیـەدا هـاودەردی و بـەداخ بوونـی خـۆی لـە کیمیابارانـی هەڵەبجـە و شـەهید بوونـی زیاتـر لە ٥هـەزار کەس لە رۆڵە نیشـتمانپەروەرەکانی کورد کـە بێبەزەییانە لە لایەن دوژمنانی

کوردەوە شەهید کرابوون دەربڕی، هەر لە درێژەی قسەکانیدا ئاماژەی بە شەهیدبوونی پێشمەرگەکانی کۆمەڵە کرد کە لەو شەڕەدا کەوتنە کەمینی هێزەکانی ڕێژیمی ئێران و گیانیان بەخت کرد و بە بۆنەی ئەم ڕووداوە زیانبارەشەوە سەرەخۆشی و هاودەردیی لە کۆمەڵە کرد.

هەر لەو ڕۆژەدا شتێکی زۆر ناخۆش کە ڕووی دا، ڕاگەیاندنی بەیاننامەی جیابوونەوەی ئەو کادر و پێشمەرگانە بوو کە دژی ئاکامی کۆنگرەی هەشتەمی حیزب بوون. دوای بڵاوبوونەوەی بەیاننامەی جیابوونەوەکەیان دوکتور قاسملوو وتی ئەو جۆرە کارانە ناتوانێ هەنگاوی تێکۆشەرانی دێموکرات لە خەباتدا شلّ بکا و کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات هەر وەک لە تاقیکارییەکاندا سەربەرز و سەرکەوتوو بوون، لەم بوارەشدا دەیسەلمێنن کە ئاڵاهەڵگری ڕاستەقینەی ڕێبازی دێموکراتن.

لە دەربازبوونی ئەو هێزەی حیزبدا محەممەد حاجی مەحموود، سکرتێری حیزبی سۆسیالیستی کوردستان، حامید حاجی غالی فەرماندەی عەمەلیاتی هەڵەبجە و تێکۆشەری دێرینی کورد، مەلا فایق و عومەری برای هەڵوێستێکی شۆڕشگێڕانە و نەتەوەییان نواند و تا دوایین ساتەکان هاوکاریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیان کرد.

هەر وەها شەهیدی نەمر شەوکەتی حاجی موشیر لە کۆبوونەوەیەکدا لە «چاوگی باواکۆچەک» کە ڕووی کردە فەرماندەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و وتی: «چیمان پێ دەکرێ با بۆ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بیکەین و شەرمەندەی مێژوو و حیزبی دێموکرات و کوردی ڕۆژهەڵات نەبین، تەنانەت ئەگەر هەڵەبجەش بە نرخی دەربازبوونی حیزبی دێموکرات لە دەست بدەین، بۆ ئێمە سەرکەوتنە».

لــە چوار چێوەی پلانــی دەربازبوونی ئەو هێزەدا ناکرێ ئاماژە بە ڕۆڵــی کادری بەوەجــی یەکێتیی نێشــتمانی کاک محەممەد محەممەد ئەمین ناســراو بە «حەمە سیاســی» نەکەین کە یەکێک لەو کەســانە بوو کە تەواوی کاتی بۆ هاوکاریی حیزب تەرخان کرد.

قوربانیدانێکــی دیکــەی حیزبی سۆسیالیســتی کوردســتان لە کاتی بەڕێوەبردنــی ئــەو ئەرکــی نەتەوەیــی و نیشــتمانییەدا ئــەوە بوو کە بــە هــۆی پێداگریی تێکۆشــەری دێرینــی گەلی کــورد حەمەی حاجی مەحمــوود، لــە کاتــی گەڕانەوەیان لە بەڕێکــردن و حەوانەوەی کادر و پێشــمەرگەکانی حیزبــی دێموکراتــدا لە داوێنی چیای ســوورێن لە دەڤەری شارەزوور، دوو پێشمەرگەی قارەمان و بە هەڵمەتی حیزبی سۆسیالیســت بــە ناوەکانی حاجی عەبدوڵڵا ســیامێوە، ئامر هەرێمی (٢١)ی حیزبــی سۆسیالیســتی کوردســتان و عوســمان قاینەیجــە پێشمەرگەی قارەمانی ئەو حیزبە شەهید بوون کە لە ڕێگای هاوکاری و هاوخەباتــی لەگــەڵ تێکۆشــەرانی حیزبــی دێموکراتی کوردســتانی ئێــران و ئامانجەکانــی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردســتاندا گیانی شیرینیان بەخت کرد.

خاڵــی دیکە، دەستبەســەرکردنی سیاســەتمەداری گــەورەی کورد، دوکتــور مەحمــوود عوســمان بــە هــۆی هاوکارییەکانــی حیزبــی سوسیالیست لەگەڵ حیزبی دێموکرات بۆ ماوەی زیاتر لە ٥ ڕۆژ لە لایــەن دەزگای ئیتلاعاتــی ئێرانەوە بوو کە پێیان ڕاگەیاندبوو حیزبی ئێــوە لــە هەڵەبجە یارمەتیی حیزبی دێموکراتی داوە، ئەویش بە هۆی سروشــتی نەتەوەیــی و نیشــتمانپەروەری و پێوەندیــی لەمێژینــەی لەگــەڵ دوکتــور عەبدولڕەحمان قاســملوو و حیزبــی دێموکرات، پێی وتبوون من ئاگاداری ئەو مەسەلەیە نیم و ئەگەر شتی واش بووبێ، ئەرکێکــی نەتەوەییــان ئەنجــام داوە. هــەر لەو پێوەندییــەدا کاتێک کە دوکتور مەحموود چاوی بە بەڕێز حەمەی حاجی مەحموود دەکەوێ،

پرسـیاری لێ دەکا، ئەویش هەواڵەکە پشتڕاست دەکاتەوە و دوکتور مەحموودیش دەستخۆشییان لێ دەکات.

پێوەندیی سیاسـیی هێزەکانـی بـەرەی کوردسـتانی و حیزبـی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران، ئەو ئەزموونە بەنرخەی لەو شـەڕەدا بە دیاری هێنا، بە دوژمنان و نەیارانی بزووتنەوەی کوردی نیشـان دا کـە ئـەوە هـەر ئێوە نیـن دژی ئێمە یەک دەگـرن، ئەگەر کوردیش یەکگرتـوو بـێ، کە زەروورەتـی مێژووییش ئەوەمان لـێ دەخوازێ، دەتوانـێ پیلانـی نەیارانی پووچەڵ بکات و ئێـرادەی نەتەوەیی خۆی بنوێنـێ، ئـەم هاوکارییـە و دەیـان هاوکاریـی دیکـە ئـەم راسـتییەی سەلماندووە.

* ئـەم وتارە نووسـینی بەڕێـز محەممەد نەزیف قـادری، ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبە و لە ژمارە ٦٤٩ی ڕۆژنامەی «کوردستان» ئۆرگانـی کومیتـەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێراندا بڵاو بۆتەوە.

■ ٥١: جیابووەنەوەی دوای کونگرەی هەشتەمی حیزب (١٣٦٧)

راگەیەندراوی کۆمیسیۆنی سیاسی ـ نیزامی

لەمەڕ جیابوونەوەی کۆمەڵێک لە ئەندامانی حیزب

رۆژی ١ی خاکەلێـوەی ١٣٦٧ چەنـد کەس لـە ئەندامانی حیزب کە پـاش کۆنگـرەی هەشـتەم هیچ چەشـنە مەسـئولیەتێکیان لە حیزبدا نەمـاوە، بەیانیەیەکیـان دژی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێران بڵاوکردۆتـەوە و نیشـانیان داوە کـە ناتوانن لە ریـزی حیزبی ئێمەدا بمێننەوە.

بەم بۆنەوە رادەگەیەندرێ کە ئەم چەند کەسەی خوارەوە بەهۆی لەژێـر پێنانـی پێـڕەوی حیـزب لەو تاریخـەڕا هیـچ پێوەندییەکیان بە حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێرانەوە نەمـاوە و ئەندامی حیزب

نین:

١. حەسەن رەستگار
٢. حوسێن مەدەنی
٣. فەتاح کاویان
٤. نەبی قادری
٥. جەلیل گادانی
٦. سدیق بابایی
٧. عوسمان رەحیمی
٨. ئەبووبەکر راد
٩. عەلی کاشفپوور
١٠. عیسمەت عەبدی
١١. شاپوور فیروزی
١٢. ئیرەج قادری
١٣. کەمالأ کەریمی
١٤. رەحیم محەممەدزادە
١٥. شاپوور شوجاعی فەرد

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
کۆمیسیۆنی سیاسی ـ نیزامی
١٣٦٧/١/٧

■ هێندێک روونکردنەوە سەبارەت بە ئاکامەکانی کۆنگرەی هەشتەم (١٣٦٧)

١. لە کۆنفرانسەکانی پێش کۆنگرەی هەشتەم، نوێنەرانی کۆنگرە بەشێوەیەکی دێموکراتیک هەڵبژێردرابوون و بە هەق نوێنەری هەموو ئەندامان و کادر و پێشمەرگەکانی حیزب بوون. هیچ کەسیش لە کۆنگرە ئیعتیرازی بە شێوەی هەڵبژاردنی نوێنەران نەکردو مەشرووعیەتی کۆنگرەی نەخستە ژێر پرسیار. کەوابوو کۆنگرە

هەم سـەلاحییەت و هەم مەشـرووعییەتی بڕیاردانی لەسـەر هەموو گیروگرفتە سیاسی و تەشکیلاتی و نیزامییەکان و هەروەها لە سەر گۆڕین یا نەگۆڕینی بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆ هەبوو.

٢. کۆنگـرە پاش باسـێکی پڕنێـوەڕۆک، بە تێکـڕای دەنگ راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندیی پەسـند کرد و بڕیاری پێویسـت لە سـەر گۆڕینی هێندێـک لـە بەندەکانـی بەرنامـە و پێڕەوی نێوخـۆی دا و بەم جۆرە یەکیەتیی سیاسیی حیزبەکەمان بە تەواوی دەرکەوت.

٣. لـە کۆنگرە پێشـنیار کـرا کە بۆ هەڵبژاردنـی کومیتەی ناوەندی، لیسـتی سـابیت هەبێ. لە سـەر ئەم پێشـنیارە نوێنەرانی کۆنگرە بە دوورو درێژی وەک موافیق و موخالیف قسـەیان کرد و کۆنگرە بە زۆربەی دەنگ لیستی سابیتی پەسند کرد. چونکە کۆنگرە بەرزترین ئۆرگانی حیزبەکەمانە، بەم شـێوەیە پێشکەشـکردنی لیسـتی سـابیت مەشرووعییەتی تەواوی پەیدا کرد.

٤. شەش کەس لە ئەندامانی پێشووی کۆمیتەی ناوەندیی کە ناویان لە لیسـتی ٢٥ کەسـیدا هاتبوو، داوایان کرد ناویان لە لیستەکەدا بێتە دەرێ. ئیستدلالیان ئەوە بوو کە چوونکە دژی شێوەی هەڵبژاردن بە لیستی سابیت دەنگیان داوە، نابێ ناویان لە لیستەکەدا بێ.

٥. لـە ئاکامـدا بـە زۆربـەی دەنگ ١٩ کـەس بە ئەندامـی کۆمیتەی ناوەندی و ٧ کەس بە جێگر هەڵبژێردران.

٦. بـا بزانیـن هـۆی ئـەوە کـە هێندێک لەو کەسـانە دژی شـێوەی هەڵبژاردن بە لیستی فیکس بوون، چ بوو؟

ئیسـتدلالی ئـەم کەسـانە کـە گوایـە ئـەم شـێوە هەڵبژاردنـە دژی دێموکراسی و دژی پێڕەوی نێوخۆی حیزبە، راست نەبوو. چوونکە لە لایەکەوە لە پێڕەوی نێوخۆدا شـێوەی هەڵبژاردن دیاری نەکراوە و لـە لای دیکـەوە کۆنگـرەش وەک بەرزتریـن ئـۆرگان مافی ئەوەی هەبوو کە پێڕەوی نێوخۆش بگۆڕێ.

ئەوە کۆنگرە بوو کە بڕیاری دەدا ئایا هەڵبژاردن بە لیستی فیکس بێ یان بە شێوەی تاکەکەس، ئەمە نیشان دەدا هیچ شتێکی دژە دێموکراتیک رووی نەداوە و کۆنگرە بە زۆربەی دەنگ بە شێوەیەکی دێموکراتیک شێوازی هەڵبژاردنی بە لیستی فیکس پەسند کرد.

راستی ئەوەیە زۆربەی ئەوانە دژی لیستەی فیکس وەستان، پێیان وابوو لە لیستەی پێشنیارکراودا ناویان نیە کە بە پێشکەشکردنی لیستەکە چەوتبوونی ئەو بۆچوونە بە تەواوی دەرکەوت.

٧. لیستەکە چۆن ئامادە کرا؟

لە پێشدا کۆمیسیۆنی هەڵبژاردن لەگەڵ نوێنەرانی هەموو کۆنفرانسەکان کە نوێنەریان بۆ کۆنگرە ناردبوو، پێکەوە دانیشتن و ناوی هاوڕێیانیان بۆ ئەندامەتی و جێگری کۆمیتەی ناوەندی و هەروەها بۆ موشاویر پێشنیار کرد. پاشان راگەیەندرا ئەگەر کەسێک بەشێوەی تاکەکەسی خۆی بۆ کۆمیتەی ناوەندی کاندیدا دەکا، با ناوی خۆی بدا بە کۆمیسیۆنی هەڵبژاردن، پاش ئەوە کۆمیسیۆنی هەڵبژاردن بە راوێژکردن لەگەڵ هێندێک لە ئەندامانی بەڕێوەبەری لیستەکەی تەکمیل کرد و لیستێکی ٢٥ کەسیی بۆ کۆمیتەی ناوەندی ئامادە کرد.

پێش تەکمیلکردنی لیستەکە، سکرتێر و چەند کەس لە ئەندامانی دەفتەری سیاسیی حیزب لەگەڵ زیاتر لە ١٠ کەس لە ئەندامانی پێشووی کومیتەی ناوەندی قسەیان کرد بۆ ئەوەی کە ئەندامەتیی کومیتەی ناوەندیی تازە قبووڵ بکەن. بە داخەوە هێندێک لەوانە جەوێکی زۆر نالەباریان ساز کرد و بە سازکردنی تەحریم (ئابستراکسیۆن) ئامادە نەبوون لەگەڵ کومیتەی ناوەندی هاوکاری بکەن. تەنانەت هێندێکیان پاش قبووڵکردن لە سەر فشاری هاوڕێکانیان پەشیمان بوونەوە!

٨. لەگەڵ ئەوەشدا دیسان کۆمیسیۆنی هەڵبژاردن بە دروستی زانی کە ناوی ٦ کەس لەوانە لە لیستەکەدا بۆ ئەندامەتیی کۆمیتەی

ناوەنـدی پێشـنیار بکرێـن، بـەڵام ئـەم شـەش کەسـەش رایانگەیاند کـە ئامـادەی هـاوکاری لـە لیسـتەکەدا نیـن و زۆربەیـان سوپاسـی کۆمیسیۆنی هەڵبژاردنیشیان کرد.

٩. کۆنگرە بە زۆرینەی دەنگ لیستەکەی پەسند کرد و یەکێک لە هاوڕێیانیش کە بە جیا خۆی کاندیدا کردبوو، وەک جێگر هەڵبژێردرا کە ئەمە خۆی نیشانەیەکی دیکە لە دێموکراتیک بوونی هەڵبژاردنەکە بوو.

١٠. ئەوانەی دژی شـێوەی هەڵبژاردن بە لیسـتی فیکس بوون، لە ڕاستیدا هیچ ئیستدلالیان نەبوو و نیشانیان نەدا کە بۆچی ئەم شێوەیە باش نیە. تەنیا ئەوەیان دەگوت کە پێشـتر لە حیزبی ئێمەدا شـێوەی هەڵبژاردنی تاکەکەسـی باو بووە و ئەم شـێوەیە تازەیە، بەڵام دەبێ بگوترێ حیزبی ئێمە لە هێنانی زۆر شێوەی نوێی تێکۆشانی سیاسی و تەشکیلاتیدا دەستپێشخەر بووە و هەموو جارێکیش پاش ماوەیەک بۆ ئەو کەسانە کە پێشتر قانیع نەببوون، دەرکەوتووە کە ئەوە شێوە تازەیانە چەندە بە قازانجی حیزب بوون. نموونەی ئەم شێوە تازەیانە هێنانـی سۆسـیالیزمی دێموکراتیـک لـە کۆنگرەی شەشـەمدا بوو کە زۆربـەی ئـەم کەسـانە لە دژی لیسـتەی سـابیت بوون، ئـەو کاتیش لـە دژی هێنانی سوسـیالیزمی دێموکراتیـک وەک ئامانجی دواڕۆژی حیزب بوون و ئێستا دەردەکەوێ هێنانی سۆسیالیزمی دێموکراتیک لەو هەلومەرجەدا چەندە پێشکەوتوانە و سەردەمی بووە کە ئەودەم لێی تێنەدەگەیشتن.

١١. هێنانـی لیسـتەی سـابیت لـە هەلومەرجێکدا بـوو کـە ناکۆکی لـە کومیتـەی ناوەندیـدا لـە سـەر بێـکاری و کـەمکاری و بێتەفاوتی و نـان بـە قـەرزدان و بێ دیسـیپلینی لە لایەک، پڕکاری و دڵسـۆزی و ئوسـوولێبوون و پاراسـتنی دیسـیپلین لـە لایەکی دیکـەوە بوو لە وەزعـی ناسـکی ئەوەدەمـەدا حیزبێکـی شۆڕشـگێڕ وەک حیزبـی

دێموکراتی کوردستانی ئێران نەیدەتوانی کە دێموکراسیی دیسیپلینی، نەرمیو ئوسوولیبوون پێکەوە بەڕێوە نەچن. ڕاستییەکەی ئەوەیە لەو کاتەدا بەهۆی قوتبێک لە ئەندامانی کومیتەی ناوەندی کە پێک هاتبوو و ئەندامانی بێکارە و بێتەفاوت و فورسەت تەڵەبی لە بن باڵی خۆیدا کۆ دەکردەوە و بووە هۆی بێدیسیپلینی و دڵساردیی زۆر لە هاوڕێیان و هاوکاری زۆر سەخت و دژوار بوو. هێنانی لیستی سابیت لەو هەلومەرجەدا ئەو زەمینەیەی پێک دەهێنا کە لە کۆنگرەدا کەسانێک بۆ ئەندامەتیی کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردرێن کە تا ڕادەیەک هەماهەنگیو هاوکارییان هەبێو ئامادە بن بەرپرسایەتییەکان بە ئەستۆ بگرن. دیارە مەبەست لە هەماهەنگی ئەوە نەبوو کە ئەندامانی کومیتەی ناوەندی لەسەر هەموو گیروگرفتێک یەک نەزەر و یەکدەنگ بن. پێچەوانەوە لە کومیتەی ناوەندیدا نەزەری جیاواز و ناکۆکیی بۆچوون شتێکی ڕەوایە. مەبەست ئەوە بوو ناکرێ هێندێ کەس دڵسۆز بن، دیسیپلینیان هەبێ، ڕۆژ تا ئێوارە کار بکەن، هێندێ کەسیش بێتەفاوت، بێ دیسیپلین بن و بێکار دابنیشن. تەنانەت لەوەش زیاتر ببن بە هۆی بڵاوبوونەوەی بێتەفاوەتی و بێدیسیپلینی و بێکاری لە هەموو بەدەنەی حیزبدا.

١٢. لە کۆنگرەی حەوتەمدا هەرچەند ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بەڵێنیان دابوو لە هەر شوێنێک کاریان بۆ دیاری بکەن، بەڕێوەی بەرن. لە یەکەم کۆبوونەوەی پاش کۆنگرەی حەوتەمدا بە بەڵێنییەکەی خۆی پابەند نەبوون. لە ئاکامدا لە ٢٥ ئەندامی کومیتەی ناوەندی ١٩ کەسیان لە دەوروبەری دەفتەری سیاسی مانەوە. چوار ئەندام و جێگری کومیتەی ناوەندی تەنیا لە فێرگە نیشتەجێ ببوون کە زۆربەیان کاریان زۆر کەم بوو. (لەو کاتەدا حیزب ١٥ کومیتە شارستانی هەبوو کە پێویست بەرپرسەکانیان ئەندامی ڕێبەرایەتی بن، هەربۆیە لە کۆنگرە دنگیان پێ درابوو) بوونی لیستی سابیت

لەو کاتەدا ئەم گیروگرفتەشـی چارەسـەر کردو ئەوانەی کە دەهاتنە ناو لیسـتەکەوە، لە پێشـدا دەیانزانی بۆ چ کارێک هەڵبژێردراون و لە ئاکامدا هەرکەس خەریکی کاری دیاریکراوی خۆی دەبوو.

١٣ـ ئەو چەند کەسـە بەڵێنیان دا ئەگەرچی نایەنە ناو لیسـتەکەوە، بـەڵام ئامـادەن کار بکەن. بەڵام پاشـان بە قسـەکانی خۆیان وەفادار نەمانـەوە و دەسـتیان دایە تەبلیغـات دژی ئاکامەکانی کۆنگرە و ئەو کاتیـش سیاسـەتی ئێمە واتـە رێبەرایەتیی هەڵبژێـردراوی کۆنگرەی هەشتەم بۆ جووڵانەوە لەگەڵ ئەو کەسانە لانی زۆری نەرمی بێلادان لە ئوسوول بوو کە ئەو سیاسەتەشمان بەڕێوە برد.

■ ٥٢: بڕیارەکانـی پلینۆمـی حیـزب پاش قبووڵکردنـی بڕیارنامەی ٥٩٨ لە لایەن خومەینییەوە (١٣٦٧)

پـاش قبووڵـی بڕیارنامـەی ٥٩٨ و خواردنـەوەی جامـی ژەهـر لە لایەن خومەینییەوە، ئەو مەترسییە هەستی پێ دەکرا کە جووڵانەوەی کورد لە هەموو بەشەکانیدا بکەوێتە تەنگەژە و تەنانەت لەنێوچوون. لـەم هەلومەرجـەدا بوو کـە رێبەرایەتیی حیزبی دێموکـرات، پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیی خۆی لە رەشەمەی ساڵی ١٣٦٧، پێک هێنا و لەو پلینۆمـەدا وێڕای لێکدانەوەی هەلومەرجی سیاسـیی ئەو دەم و باس لـە ئەگـەرەکان و ئەرکەکانی دوارۆژ و پەسـەندی بڕیاری درێژەدان بە خەبات لە هەر هەلومەرجێکدا، قەرار درا ئەو باسـە بکێشـێتە نێو بەدەنـەی حیـزب و پاش وەرگرتنی رای بەدەنـە، لە کۆبوونەوەیەکی دیکەدا کە زۆر زوو دەبی پێک بێت، بڕیاری نەهایی لە سەر شێوەی خەباتی داهاتوو لەو هەلومەرجە دژوارەدا بدرێ.

پـاش گەڕانەوە باس کردنـی هەلومەرجەکە کە زۆر زوو کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆبوونەوەی دووهەم کۆبووەوە و پاش باس و نەزەراتی بەدەنە کە لەگەڵ ئەوەی گەلاڵەی حیزب بۆ دوارۆژ لەو کۆبوونەوەدا

باس نەکرابوو بەڵام بە خۆشیەوە چەشنە هاوفکرییەک لە نێو بەدەنە و ڕێبەرایەتیدا هەبوو کە بەدەنەش بە بێ ئەوەی گەڵاڵەی ڕێبەرایەتی ببینێ، هەمان نەزەری ڕێبەرایەتیی هەبوو. بە کورتی ئەوەی لە سەری ساغ بووینەوە ئەوە بوو:

١. لە هەر هەلومەرجێکدا دەبێ خەبات درێژەی هەبێ.

٢. هێزی حیزب بە سێبەش دابەش بکرێت. الف: هێزی ئەکتیڤ لە سنوورەکانی وڵاتدا بمێننەوە و درێژە بە خەباتی چەکداری بە دژی ڕێژیم بدات. ب: هێزی ژن و منداڵدار و پەککەوتوو لە ئوردوگایەکدا بمێننەوە و خۆیان پێبگەیەنن بۆ هەلومەرجێکی لە داهاتوودا ئەگەر بێتە پێشێ. ج: ئەندامانی کارای دەفتەری سیاسی بڕۆنە ئورووپا و دەست بدەنە خەباتی دیپلۆماسی و خولقاندنی هەلومەرجی لەبار بۆ پشتگیری لە خەباتی نێوخۆ.

٣. لەگەڵ هێزە کوردستانییەکانی بەشەکانی دیکە قسە بکرێت لە کاتی یەکگرتنی دوژمنان بە دژی بزووتنەوەی کورد و هێزە کوردستانییەکانیش پێکەوە هاوکاری بکەن.

ئەمە دەقی ئەو بڕیارە بوو کە قەرار بوو بڵاو نەکرێتەوە، بەڵام بە گشتی پاش تەواوبوونی پلینۆم هەندێک خەتی گشتیی لە ڕاگەیەندراوی دەفتەری سیاسی لە ١٨ی ڕەشەمەی ١٣٦٧دا ڕاگەیەندران.

لە پێوەندی لەگەڵ قبووڵی بڕیارنامەی ٥٩٨دا دوکتور قاسملوو دوو نامەی بۆ سکرتێری گشتیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و بۆ ئێدوارد شواردنادزە ناردووە کە ئەویش لە درێژەی ئەو هەلومەرجەدایە و هەستکردن بەو مەترسییەی پێوە دیارە کە هەڵوێستی حیزبیشی تێدا روون کراوەتەوە.

■ نامە بۆ سکرتێری گشتیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان (١٣٦٧) ١٩٨٨/٨/٣

نیویورک ـ وڵاتە یەکگرتووەکان

بەڕێز ئاغای پریز دۆکۆئیلار سکرتێری گشتیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان!

ئاغای سکرتێر!

نۆ ساڵ پێش ئێستا دەوڵەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران شەڕێکی نەخوازراوی بەسەر گەلی کورد لە کوردستانی ئێران داسەپاند کە ئێستاش درێژەی هەیە. ئەم شەڕە کە لە مانگی مارسی ١٩٧٩ بە شێوەی تێکهەڵچوونی ناوچەیی دەستی پێکرابوو لە مانگی ئووتی هەمان ساڵ هەموو کوردستانی ئێرانی کە زیاتر لە ٧ میلیۆن کەسی حەشیمەتە گرتەوە.

لە ماوەی ئەو ٩ ساڵەدا زیاتر لە ٤٠ هەزار کەس لە خەڵکی کوردستان بوونەتە قوربانی و سەدان هەزار کەسیش ئاوارە بوون. هێزە چەکدارەکانی کۆماری ئیسلامی بە کەڵک وەرگرتن لە تازەترین چەک زۆر گوندیان وێران کردووە و بە ماڵ و حاڵی شارنشینەکان و دامەزراوە ئابوورییەکان زیانێکی زۆریان گەیاندووە. دەوڵەتی مەرکەزی بە مەبەستی سەرکوتکردنی خەڵکی کوردستان ٢٠٠ هەزار چەکداری ناردۆتە کوردستان و سێهەزار پایگای نیزامیی لە گوندەکان و شاخ و چیاکانی کوردستان داناوە. هەر ئێستا کوردستانی ئێران بە تەواوی میلیتاریزەیە و بۆتە سەربازخانەیەکی گەورە.

داخوازی خەڵکی کوردستان زۆر سادەیە، ئەوان خوازیاری خودموختاری لە چوارچێوەی ئێراندان و ئەوە مافێکە کە مەنشووری ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بە ڕەسمییەتی دەناسێ.

کاتێک لە ڕۆژی ١٨ی ژووئیەدا دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی بڕیارنامەی ژمارە ٥٩٨ی قبووڵ کرد، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران وەک ڕێبەری بزووتنەوەی کوردستان پێشوازیی لەم کارە کرد. چونکە حیزبی ئێمە هەر لە سەرەتاوە ئەم شەڕەی بە شەڕێکی بێمانا و بێسوود و بە زیان و زەرەری گەلانی ئێران و عێراق دەزانی

و لایەنگری کۆتایی پێهاتن و دابینکردنی سوڵح و ئاشتی لەنێوان هەر دوو وڵاتی دراوسێ بوو. بەڵام بە تەواوبوونی شەڕ لە نێوان ئێران و عێراقدا شەڕ لە وڵاتی ئێمە بە یەکجاری کۆتایی پێ نایە. خەباتی چەکدارانەی خەڵکی کوردستان بە مەبەستی وەدیهێنانی دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان هەر وا درێژەی هەیە. ئێمە لەو کاتەدا کە وەک حیزبێکی بەرپرس پشتیوانیی خۆمان لە کۆتایی پێهاتنی کێشەی نێوان ئێران و عێراق رادەگەیەنین و بە راشکاویش دەڵێین کە شەڕ لە وڵاتی ئێمەدا کۆتایی پێنەهاتووە و ئاشتی تەنیا کاتێک هەموو ئێران و سنوورەکانی ئێران و عێراق دەگرێتەوە کە داخوازە رەواکانی خەڵکی کوردستان وە دی بێنن.

ئاغای سکرتێر!

حیزبی ئێمە کە ٤٣ ساڵ رابردووی تێکۆشانی سیاسیی هەیە، هەمیشە دژی رەشەکوژی، بارمتەگرتن، فرۆکە رفاندن و بە گشتی هەموو ئەو کارانە بووە کە ژیانی ئەفرادی غەیرەنیزامی و بێدیفاع بخاتە مەترسییەوە.

حیزبی ئێمە هەمیشە دژی شەڕ و لایەنگری ئاشتی بووە. ئێستا کە دەتانهەوێ ئاشتی و هێمنایەتی باڵ بە سەر سنوورەکانی ئێران و عێراقدا بکێشێ، ئەوە ئامانجی ئێمەشە. بەڵام ئەگەر تەنانەت دوو دەوڵەتی ئێران و عێراقیش لە سەری رێک بکەون هەتا کاتێک شەڕ لە کوردستانی ئێران کۆتایی پێنەیە، ئەمە مسۆگەر نابێ. هەر ئێستا بە کیلۆمیتران لە سنووری هاوبەشی ئێران و عێراق لە خاکی ئێران لە ژێر چاوەدێریی پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتدایە. چەند هەزار پێشمەرگە هەمیشە دەتوانن هەڕەشە لە ئاشتیی ئەم ناوچەیە بکەن.

ئێوە کە بە ناوی سکرتێری گشتیی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان ئەرکی دیفاع لە مافی مرۆڤ و هەر وەها دیفاع لە مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلانتان لە سەر شانە، بێگومان دەزانن کە شەڕی ئێران

و عێراق نابێ لە سەر حیسابی گەلی کورد تەواو بێ. ئێمە رادەگەیەنین کـە خەڵکـی کوردسـتان بڕیاریـان وایە بـە هەمـوو ئیمکاناتیانەوە لە داخـوازە رەواکانیـان و مەوجوودییـەت و مانی خۆیـان دیفاع بکەن. بـۆ دابینکردنی ئاشـتیی بـەردەوام و سـەقامگیرکردنی هێمنایەتی لە ناوچـەدا دەبـێ سـەرنج بدرێتـە مەرجەکانـی دابینکردنـی ئاشـتی لە کوردسـتانیش. هـەر بۆیە لە جێبەجێکردنـی بڕیارنامەی ٥٩٨دا دەبێ ئەم مەسەلەش لە دەستووری وتووێژەکاندا بگونجێ.

ئاغای سکرتێر!

مەسەلەی کورد لە ئێراندا مەسەلەیەکی نێوخۆیی نیە. لە کوردستاندا سـەرەتاییترین مافی ئینسـانی و میلیی گەلێک پێشێل دەکرێ و ئێوە وەزیفەتانە بە مەبەستی دیفاع لە مافی مرۆڤ و مافی مەوجوودییەتی یەکێـک لـە رەسـەنترین و کۆنتریـن گەلانی ئـەم ناوچەیـە هەنگاوی پێویست هەڵێننەوە.

ئێمە چاوەڕوانی ئەنجامی کارەکانی ئێوەین و ئامادەیی خۆمان بۆ هاوکاریی تەواو لەم پێناوەدا رادەگەیەنین.

بـەڵام جارێکـی دیکە بە راشـکاویی تـەواو رادەگەیەنیـن کە ئەگەر پێشنیاری ئێمە لە بەرچاو نەگیرێ، حەول و تەقەلای ئاشتیخوازانەی ئێـوە سـەرکەوتنی تـەواو وە دەسـت ناهێنـێ و بەرپرسـایەتیی ئەم سـەرنەکەوتنەش لـە ئەسـتۆی رێکخـراوی نەتـەوە یەکگرتـووەکان دەبێ.

بە ڕێز و حورمەتەوە

عەبدولڕەحمان قاسملوو

سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

■ شـەڕێکی حەماسـیی هێـزی پێشـمەرگە پاش کۆتایی شـەڕی ٨ ساڵە

پـاش کۆتایـی هاتنی شـەڕی ئێران و عێـراق زۆر کەس پێی وابوو

چالاکییەکانی هێزی پێشـمەرگە دژ بە هێزەکانی رێژیم روو لە کزی و لاوازی دەنێت و شۆڕشـی کوردسـتانی ئێـران بـە رێبەرایەتیـی حیزبـی دێموکـرات کۆتایـی پـێ دێت. بەڵام پـاش تەنیا چەنـد مانگ، لە شـەڕێکی حەماسـیدا لە مەڵبەندی شـومالی کوردستان و لە لایەن هێزی ئاگرییەوە ئەو ئەفسانەیە پووچەڵ کرایەوە.

لـە رۆژەکانـی ١٧ و ١٨ی رەزبـەری سـاڵی ١٣٦٧ چەنـد مانگێـک پـاش خواردنـەوەی جامی ژەهـر و قبووڵکردنـی بڕیارنامەی ٥٩٨ی ئەنجومەنی ئاسایشـی نەتەوە یەکگرتووەکان لە لایەن خومەینییەوە، لە شـەڕێکی حەماسیی ٢ رۆژەی پێشـمەرگەکانی هێزی «ئاگری»دا لـە ناوچـەی ورمێ لەگەڵ هێزێکی چەندهەزار کەسـیی رێژیم، بە بێ ئـەوەی کـە تەنانەت یـەک پێشـمەرگەش شـەهید و برینداریش بێت، زیاتر لە ١٢٠ کەس لە هێزەکانی رێژیم لە رێگای جادەی مەرگەوەر بـۆ شـنۆ لە شـوێنێک بـە ناوی «یەک مـاڵ» لە نێـوان «ژاراوی» و «سـوورکان» کوژران کە نزیکەی ٣٧ کەسـیان لە چەکدارانی سـەر بـە گرووهانـی جێگیـر لە پاسـگای گوندی قاسـملوو بـوون. مانگێک پاش ئەم چالاکییانە کە ئەو هێزەی پێشمەرگە گەڕایەوە بۆ بنکەکانی حیـزب لە کوردسـتانی باشـوور، نووسـەری ئەم دێڕانـە کە ئەودەم بەرپرسی مەڵبەندی شومال بووم، وەکوو نەریتی هەمیشـەیی چوومە خزمـەت شـەهیدی هەرگیز نەمر دوکتور قاسـملوو. لـەو بە خزمەت گەیشـتنەدا بوو کە رێزێکی زۆری لێ گرتم و دەسخۆشـیی لە کادر و پێشـمەرگەکانی هێـزی ئاگـری کـرد و فەرمووی ئێوە ئەفسـانەی ئاشـبەتاڵتان پووچـەڵ کـردەوە و ئـەم دوو رۆژە چالاکییەتـان بـە رادەی ٢ سـاڵ خەباتی هەموو حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران هەڵدەسەنگێنم.

پاش ئەم چالاکییانە بوو کە رەیشەهری، وەزیری ئیتلاعاتی ئەوکات لەگـەڵ فەرمانـدەی سـپای پاسـداران هاتنە شـاری ورمـێ و وێڕای

سەرکۆنەکردنی بەرپرسانی پێوەندیدار بەو شەڕەوە لە بەرپرسانی ئیتلاعاتی و سەربازییەوە بگرە تا بەرپرسانی سیاسی ژمارەیەکیان گۆڕین و بەم شێوەیە دانیان بە شکستی خۆیان و بەهێزبوونی هێزی پێشمەرگەی حیزبی دێموکراتدا نا.

وێنەی خوارەوە دیمەنێک لە شایی و هەڵپەرکێی پێشمەرگەکانی

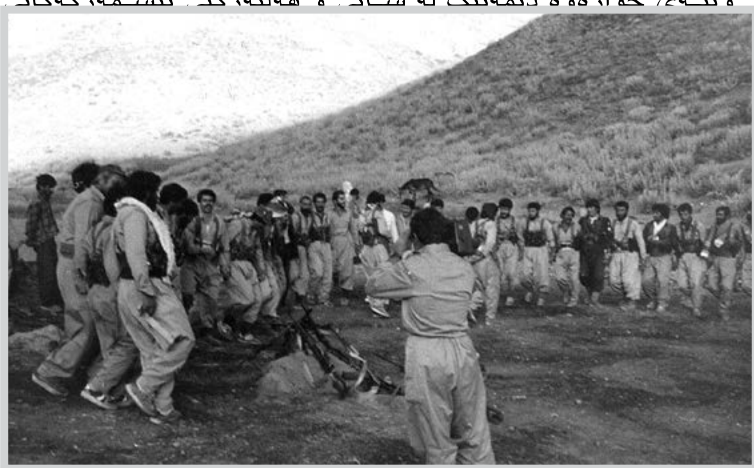

■ ٥٣: ڕاگەیەندراوی دەفتەری سیاسی بە بۆنەی پێکهاتنی پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندی (١٣٦٧)

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

خەڵکی تێکۆشەری کوردستان!

هاوڕێیانی خۆشەویست!

دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ڕادەگەیەنێ کە لە ڕۆژەکانی ٩ـ١٤ی ڕەشەمەی ١٣٦٧دا پلینۆم (کۆبوونەوەی

بەرین)ی کۆمیتەی ناوەندی پێک هات و بە سەرکەوتنەوە کۆتایی بە کاروباری خۆی هێنا. لە سەرەتای کۆبوونەوەکەدا پلینۆم گوێی بۆ راپۆرتی دەفتەری سیاسی راگرت کە لەودا هەلومەرجی سیاسیی ئێستای کوردستان و ئێران خرابووە بەر لێکۆڵینەوە. پاش باسێکی ورد و بەردرێژ لە سەر ئەو راپۆرتە پلینۆم راپۆرتی دەفتەری سیاسیی پەسند کرد و بڕیاری دا لە ساڵی ١٣٦٨دا حیزبی ئێمە ئەرکەکانی خۆی لە خاڵە ئەساسییەکاندا بە شێوەی خوارەوە بەڕێوە بەرێ:

١. تێکۆشانی تەشکیلاتی

بایەخدان بە کاروباری تەشکیلاتی لە ریزی پێشەوەی ئەرکەکانی تێکۆشەرانی حیزبدایە و هەر بۆیە پێویستە بە لە بەرچاو گرتنی ئەزموونەکانی ساڵانی رابردوو هەوڵ بدرێ کەمو کووڕییەکانی کاری تەشکیلاتی تا ئەو جێگایەی کە دەگونجێ لە نێو ببرێنو تەشکیلاتێک پێک بهێنرێ کە بتوانێ هەرچی زیاتر وەڵامدەری هەلومەرجی ئێستای خەباتی حیزبی دێموکرات و گەلی کورد لە کوردستانی ئێراندا بێ. لەم بارەوە رێنوێنیی تایبەتی ئامادە کرا کە ئۆرگانە بەرپرسەکانی حیزبی لە جەریانی کاری خۆیاندا بەڕێوەی بەرن.

٢. خەباتی چەکدارانە

درێژە کێشانی تێکۆشانی چەکدارانەی حیزبەکەمان دوای تەقەوەستانی نێوان ئێران و عێراق نیشانی دا کە بە پێچەوانەی پرۆپاگەندەی دوژمنان، جووڵانەوەی گەلی کورد فاکتەرێکی سەربەخۆیە و لە هەموو هەلومەرجێکدا توانای بەردەوام بوون و خەبات لەگەڵ دوژمنی هەیە. بۆیە بڕیار درا تێکۆشانی چەکدارانەی هێزی پێشمەرگە لێبڕاوانە درێژەی هەبێ و بۆ ئەم شێوە خەباتەش لە لایەن پلینۆمەوە هێندێک رێنوێنی درا.

٣. تێکۆشانی نێونەتەوەیی

لە ساڵی ١٣٦٧دا دەرەتانێکی باش بۆ ناساندنی داخوازە رەواکانی گەلی کورد بە بیروڕای گشتیی جیهانی پێک هات و دەفتەری سیاسی لەو بوارەدا چالاکییەکی باشی نواند و دەسکەوتی بەنرخی هەبوون. پلینۆم وێڕای دەربڕینی رەزامەندی لە تێکۆشانی ساڵی رابردووی دەفتەری سیاسی داوای کرد کە ئەم چالاکییە لە ساڵی تازەشدا بەردەوام بێ و دەفتەری سیاسی ئیمکاناتێکی زیاتر بۆ ئەو کارە تەرخان بکا.

٤. پێوەندی لەگەڵ رێکخراو و شەخسیەتەکان

پتەوکردنی پێوەندیی دۆستایەتی و هاوکاری لەگەڵ ئەو حیزب و رێکخراو و شەخسییەتە ئێرانییانە کە باوەڕیان بە دێموکراسی و خودموختاری هەیە، یەکێک لە ئەرکە گرینگەکانی حیزبە. بۆیە پلینۆم وێڕای پەسندکردنی سیاسەتەکانی رابردووی حیزب داوای کرد کە دەفتەری سیاسی بۆ پەرەپێدان و پتەوترکردنی ئەو پێوەندییە هەوڵێکی زیاتر بدا و وەک هەمیشەش پاراستنی سەربەخۆیی بڕیاردانی حیزب و قازانجەکانی گەلی کورد بە مێعیاری سەرەکی لە هەموو پێوەندییەکانیدا دابنێ.

٥. مەسائیلی ماڵی

گیروگرفتەکانی بەشی ماڵی و مەسەلەی بوودجەبەندی یەکێکی دیکە لە باسەکانی پلینۆم بوون. کۆمیتەی ناوەندی بە گشتی بوودجەبەندیی بە گشتی بە کارێکی دروست و بە کەڵک دانا و ئامۆژگاریی دا کە ئەم شێوە کارە لە داهاتووشدا ساڵ بە ساڵ باشتر و رێکوپێکتر بەڕێوە بچێ. لەم بەشەدا بە پێویست زانرا بە پێی ئیمکاناتی حیزب، دابینکردنی پێویستییەکانی هێزی پێشمەرگە سەرنجێکی تایبەتیی بدرێتێ. پلینۆم لەو بارەیەوە رێنوێنییەکانی خۆی دا بە دەفتەری سیاسی.

پاش تەواوبوونی کاروباری پلینۆم بەشداران گەڕانەوە شوێنی کار

و تێکۆشانی خۆیان. دەفتەری سیاسی هیواداره هەم بەڕێوەبەرایەتیی حیزب و هەم کادر و ئەندامان و پێشمەرگەکان بە پشتیوانیی بێدرێغی خەڵکی کوردستان لە بەجێگەیاندنی بڕیارەکانی پلینۆم و هەموو ئەرکەکانی قۆناخی ئێستای خەبات لە پێناوی وەدیهێنانی دروشمی ئێستای «دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان»دا سەرکەوتوو بن.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

دەفتەری سیاسی

١٨ی ڕەشەمەی ١٣٦٧

■ ٥٤: چۆن بوو دوکتور قاسملوو ڕووی لە وتوویژ کرد و تیرۆر کرا؟ (١٣٦٨)

یەکەم هۆکاری وتوویژ ئەو سیاسەتە بوو کە حیزبی دێموکرات لە درێژەی تێکۆشانیدا بۆ دەستەبەر کردنی مافەکانی گەلی کورد ڕەچاوی کردووە و ئەویش چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد لە ئێراندا لە ڕێگای دانوستانەوە بوو. ئەم دانوستانە کە دوکتور قاسملووی تێدا تیرور کرا، چەندەمین هەوڵی حیزب بۆ چارەسەری مەسەلەی کورد لە ڕێگای ئاشتییانەوە بوو کە بەداخەوە دەسەڵاتی حاکم ئەقڵیەتی دانوستانی نەبوو.

دووەمین هۆکاری، ئەو بارودۆخە بوو کە کورد لە هەموو بەشەکانی کوردستاندا لەگەڵی بەرەوڕوو بوو و مەترسیی ساتوسەودای ڕێژیمەکان بەتایبەتی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی و حکوومەتی بەعسی عێراق پاش خواردنەوەی جامی ژەهر لە لایەن خومەینییەوە و قبوولکردنی بڕیارنامەی ٥٩٨ هاتبووە ئاراوە و لەم هەلومەرجەدا دوکتور قاسملوو لە کۆبوونەوەیەکی کومیتەی ناوەندیدا وێڕای لیکدانەوەی بارودۆخەکە پێی وابوو ئێستا کە ڕێژیم

لەگـەڵ دوژمنێکـی وەک بەعـس ئامادە بووە کێشـەکانی بـە دیالۆگ چارەسەر بکا، هیچ دوور نیە کە بیری لە سەر کوردەکانیش بگۆڕی. هەر لە پێوەندی لەگەڵ ئەم دۆخە هەستیارەدا بوو کە لە کۆبوونەوەی کومیتـەی ناوەندیـدا رایگەیاند زۆرمان هـەوڵ دا بەڵکوو حکوومەتی عێراق لەگەڵ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بە تەوافوق بگەن، بەڵام سـەرکەوتوو نەبوویـن. ئێسـتا ئەگەر بێت ئەم دوو دەوڵەتە سـوڵح بکەن، دیارە زۆر دژوارە، وەزعی ئێمەی کورد لە هەموو بەشەکانیدا زۆر خـراب دەبـێ، بۆیە ئێمـە ئەگەر تەنانەت بە مافێکی زۆر کەمیش بـێ، دەبـێ لەگـەڵ رێژیمی ئێـران رێک بکەوین بۆ ئـەوەی کورد لەو مەترسـییە رزگاری بێـت. ئەو دوو هۆکارە بـوون کە مەیلی دوکتور قاسـملوویان بـەرەو لای وتوویـژ لەگەڵ رێژیمی ئێران راکێشـا. لەو لاشەوە ئێران کە لە توانای یەکخستنی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لە لایەن دوکتور قاسملوو و هەروەها رۆڵی دوکتور قاسملوو لە بزووتنەوەی کورددا ئاگادار بوو، بە ڕێبەرێکی مەترسـیداری دەزانی کە هەرکات دەتوانـێ بـۆ رێژیمـی کۆماری ئیسـلامی خەتەرسـاز بێ. هـەر بۆیە چەندین جار پلانی تیرۆر کردنی دوکتور قاسملوویان دانابوو. تا ئەو کاتەی کە لە کوردستان بوو، بە هۆی وریایی خەڵک و پێشمەرگەکانی پارێـزەری، رێژیـم نەیتوانـی بـە ئامانجەکـەی بگات، بـەڵام ئۆتریش یەکێـک لە وڵاتانی دێموکراتیکی ئۆرووپا بوو کە پێشـتریش چەندین کەسـایەتیی ئۆپۆزیسـیونی ئێرانـی و کوردیان تێـدا تیرۆر کرابوو و هەر بە سـات و سـەودا بازرگانییەکانی نێوان وڵاتانی رۆژئاوایی و ئێران چاوپۆشییان لێ کرابوو. هەر ئەو راستییە رێژیمی بەرەو ئەوە هـان دا کـە پلانی ئـەم تیرۆرە لە وییـەن پایتەختـی ئۆتریش بەڕێوە بـەرێ. بـەو جیاوازییەوە کە تیرۆری ئەمجارە لە سـەر مێزی بە ناو دانوسـتان بـۆ گەیشـتن بە ئاشـتبوونەوە بەڕێوە چوو کـە نموونەی ئەوپەڕی جینایەتکاریی ئەم رێژیمەیە.

پاش ئـەم بـاس و لێکدانەوەیە بـوو کە کومیتەی ناونـدی، بڕیاری وتوویژ لەگەڵ ڕێژیمی پەسەند کرد و مەشرووعیەت درا بە دەفتەری سیاسـی کـە لـە ئەگـەری بوونی زەمینـەی وتوویژ و دانوسـتاندا بۆ ئاشـتی دەسـتی ئاوەڵا بێ. ئەوە بوو کە بۆ جاری یەکەم دانوسـتان لەگـەڵ ڕێژیـم سـاڵی ١٩٨٨ دەبێ و بـەو ئاکامە دەگـەن کە جارێکی دیکە لە ژووئیەی ١٩٨٩دا سەر لە نوێ بگەڕێنەوە بۆ وییەن.

ڕۆژی ١١ی ژووئییـە دوکتـور قاسـملوو هێڵێنـای خێزانـی ئاگادار دەکاتەوە کە بۆ وتوویژ لەگەڵ ڕێژیم هاتۆتە وییەن.

ڕۆژی ١٣ی ژووئییە تیرۆریستەکان کە هەمان وەفدی دانوستانکاری ڕێژیمن، پیلانەکەیان کە تیرۆری دوکتور قاسملوو بوو لە سەر مێزی وتوویژ بەڕێوە دەبەن و «دوکتور قاسملوو، عەبدوڵڵا قادری ئازەر و دوکتور فازڵ ڕەسـووڵ» تیرۆر دەکرێن و بە هەر شـێوەیەک بووە سەحراڕوودی، ئەندامی وەفدی ڕێژیم بە بریندار لەو ساختمانە کە تیرۆرەکـەی تێدا ئەنجـام دراوە بە جێ دێڵن و لـە ماوەیەکی کورتدا پۆلیسـی ئوتریـش دەگاتە شـوێنی کارەسـاتەکە و لەگـەڵ ئەوەی بە روونی عامیلەکانی تیرۆر دەناسـن، بەڵام بەداخەوە تیرۆریسـتەکان ئیسکۆرت دەکەن و بەرەو تاران ڕەوانە دەکرێن.

وەزیـری دەرەوەی ئوتریـش دەورێکـی زۆری گێـڕاوە لـە بەدوادا نەچوون و بەلاڕێدا بردنی مەسەلەی تیرۆرەکە و سەرەتا میدیاکانی ئورووپایـی وەک bbc و رادیـۆ فەرانسـە و زۆر راگەیاندنـی دیکـە هەوڵیان دا مەسەلەی تیرۆرەکە بە لاڕێدا بەرن و خستیانە ئەستۆی گرووپێکـی تونـدڕەوی دیکـەی کـورد و وەکوو کێشـەی نێوخۆییان تەبلیـغ پێوە کرد کە ئەمەشـیان تاوانێکی دیکە بوو کە دێموکراسـیی بەرژەوەندیخـوازی رۆژئاوا دەیەویسـت قوربانیەکانی جارێکی دیکە قوربانـی بکاتەوە، بەڵام سـەردەمدارانی تیرۆر و عامیلانی تیرۆر بە رادەیەک روون و ئاشکرا بوون بێجگە لە ریسوایی بۆ ئەو راگەیانانە

و بەرپرسانی ئوتریشی هیچی دیکە نەمایەوە.

تەنیا کەس کە دەتوانی لە رێگای یاساوە بەدواداچوونی کەیسی تیرۆری دوکتور قاسملوو بکات، هێلێنا قاسملوو بوو کە ئەویش لە بیرەوەرییەکانیدا هەر لە کاتی خۆی بەم چەشنە باسی دەکا:

« پۆلیسی ئوتریش زۆر بە خێرایی راستیی رووداوەکەی کەشف کردبوو، پیاوکوژەکان لە راستیدا هەمان بەناو دیپلۆماتە ئێرانییەکان بوون کە لە دانوستانەکاندا بەشدار بوون. کاتێک کە راگەیەنە نێونەتەوەیەکان و بەتایبەتی راگەیاندنی ئوتریش، هەواڵەکەیان بڵاو کردەوە و هەموو لایەک لێی ئاگادار کرایەوە، حکوومەتی ئوتریش تووشی سەرئێشەیەکی گەورە بوو، تاوانباران بە پاسپۆرتی دیپلوماتیک سەفەریان کردبوو و دەوڵەتی ئوتریش بە بیانووی پێوەندیی ئابووری بەرفراوان لەگەڵ ئیران هەبوو، چاوپۆشیی لەو تاوانە گەورەیە کرد».

هێلێنا قاسملوو (نەسرین خانم) وە دوای پەروەندەکە کەوت، وەکیلێکی لاو بە ناوی « مانفرید وایدینگر» وەکالەتی دەکرد و نەسرین خانم سکاڵای لە سەر بەرپرسانی پێوەندیداری ئوتریشی بەم کەیسەوە هێنایە ئاراوە و خوازیاری دادگایی کردن و سزادانی تاوانبارەکان بوو و خوازیاری ئەوەش بوون کە دەزگای دادی ئوتریش راشکاوانە تیرۆریزمی دەوڵەتیی ئێران ئاشکرا بکات. لێکۆلینەوەکان بەهۆی کارشکێنی و ئاستەنگەکان لە لایەن بەرزترین بەرپرسانی ئوتریشیەوە بە هیچ جێگایەک نەگەیشت و چەندین ساڵی خایاند.

هێلێنا قاسملوو دەڵێ بڕیارم دا سکاڵاکەی بەرمە ئاستێکی بەرزتر و لە دیوانی باڵای ئەو وڵاتە سکاڵا لە سەر حکوومەتی ئوتریش تۆمار بکات، بەڵام لە کۆتاییدا دیوانی باڵای ئوتریش نەک هەر سکاڵای لە سەر حکوومەت رەد کردەوە، بەڵکوو بڕیاری ٨٠

هەزار شیلینگ غەرامە بە سەر هێلێنا قاسملوودا دەسەپێنێ کە لە دژکردەوەیەکدا هێلێنا قاسملوو بەو دیوانە رادەگەیەنێ ئەگەر ناچار بکرێ ئەو پووڵە بدات، ئامادەیە وەک قەرزدارێکی کەمدەست کە توانای دانەوەی قەرزەکەی خۆی نییە بچێتە زیندان بەڵام ئامادە نیە بە دەزگایەکی داد پارە بدات کە لایەنگری لە تیرۆریزمی دەوڵەتی دەکا، بۆیە بەدوای ئەم تەهدیدە ئیتر نەسرین خانم لەم پێوەندییەدا لێپرسینەوەی لێ ناکرێ.

لەو ماوەیەدا نەسرین خانم دەیان کنفرانسی رۆژنامەوانیی سەبارەت بەو تیرۆر بەڕێوە برد و میدیاکانی ئوتریش دەورێکی زۆر گرینگیان لە زانیاری سەبارەت بەو تیرۆرە بە بیروڕای گشتیی ئوتریش دا.

لە نووسینی نەسرین قاسملوودا « عەبدولڕحمان مرۆڤێک بوو نەک فریشتەیەک یان بوونەوەرێکی ئاسمانی و سەروو مرۆیی، ئەوەی لە ژیانی ئەودا گرینگە، هەر ئەوەیە کە مرۆڤ وەکوو رێنوێن و رێگەچارە بۆ بەرەکانی پاش خۆی بە جێی دەهێڵێت. گومان لەوەدا نیە کە عەبدولڕەحمان لە زەین و تێگەیشتنی هاونیشتمانیەکانی خۆیدا ئالوگۆڕی دروست کرد و روانگەیانی بە نیسبەت دنیا گۆڕی و هەستی خەباتکاری و ئۆگریی ژیانی ئازادی لەواندا بەهێز کرد و زیندووتری کردەوە و ئەوە دەسکەوتێکە کە لەو بە جێ ماوە».

هەروەها لە درێژەی بۆچوونەکەیدا دەنووسێ:

«عەبدولڕەحمان هەوڵی دا چارەیەک بدۆزیتەوە کە ببێتە هۆی هێورترکردنەوەی ئەو دۆخە نالەبارەی کە خەڵکی کوردی تێدا دەژیا و رەنگە هەر ئەم هەوڵ و تێکۆشانەش بۆ دۆزینەوەی رێگاچارەیەکی گونجاو، بووبێتە هۆی ئەوەی کە چاوپۆشی لە هیندێک شت بکات و ئەو خاڵە لە بیر بکات کە تیرۆریستەکانی سەر بە ئاخوندەکان، سەرەتا دەست دەکەن

بە چەواشەکاری و دواتر هەوڵی لە ناوبردنی ئەدەن».

عەبدولڕەحمان کە بە پێی سروشتی خۆی لە سیاسەتدا، مرۆڤێکی بیـر تیژ و دووربین بوو، پێـی وابوو دەتوانێ بیرکردنەوەی مەلاکان بگۆڕێـت و هـەر ئـەم بیرکردنـەوەش بە نرخی لەدەسـت دانی گیانی تـەواو بوو. بە کوشـتنی عەبدولڕەحمان ڕێژیمـی مەلاکان نەیانتوانی نەتەوەیـەک لـە داواکردنی مافەکانی پاشـگەز بکاتەوە، ئەوان توانیان مرۆڤێـک لـە ناوبـەرن، بەڵام هزر و ئـازادی و دیرۆکـی ئەو وەکوو ڕێبەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ماوەتەوە.

هێلێنـا قاسـملوو دەڵـێ: قاسـملوو لـە دەفتـەری یادداشـتەکانیدا ڕەسـتەیەکی بەناوبانگـی « ئانـدرێ مالـرۆ»ی نووسـیبوو کە: «من شەرم کرد، بەبێ ئەوەی حەزم لە شەڕ بێت».

نەسـرین خێزانـی دوکتـور قاسـملوو بەهـۆی خۆشەویسـتیی بـۆ دوکتور قاسـملوو لە خەباتی نهێنیی حیزبدا زۆر زەحمەتی کێشـاوە و لەگـەڵ زۆر دژواری و گیروگرفـت بـەرەوڕوو بووەتـەوە و منداڵەکانـی دوکتـور قاسـملووش هەروا تووشـی زۆر کەم و کوڕی و گیروگرفت بوون، واتە دوکتور قاسـملوو نەک تەنیا خۆی بەڵکوو ژیانی هاوسەرەکەی و منداڵەکانیشی لە پێناوی ئەم خەباتەدا داناوە، بۆ ئەوەی کە خوێنەر ڕادەی ئەم کێشـە و گرفتانەی کە بۆی هاتۆتە پێش شارەزا بێت، سەرنجتان بۆ خوێندنەوەی کتێبی «ئوروووپاییەک لـە وڵاتـی کوردانـدا» کە بـە فارسـی و کوردیش وەرگێـڕان کراوە، ڕادەکێشم.

■ دەنگدانەوەی شەهید بوونی دوکتور قاسملوو

شـەهیدبوونی دوکتور قاسـملوو لە نێو کۆڕ و کۆمەڵە جیاجیاکاندا دەنگدانەوەیەکـی زۆر بەرینـی هەبـوو. لە ئورووپا زۆر کەسـایەتیی ناودار کە دوکتور قاسـملوویان دەناسـی، زۆریان قسە لە سەر کرد. تەنیا ئەوە بەسە کە بلێین دوکتور بێرنارد کۆشنێر کە دواتر بوو بە

وەزیری دەرەوەی فەرانسە، لە بەشێک لە پەیامەکەیدا لە گۆڕستانی پێرلاشێز دەڵێ: «دوکتور قاسملوو! کاتێک بیر لە تۆ دەکەمەوە، پێش لە هەموو شتێک لە بزەی سەر لێوت بیر دەکەمەوە، تۆ دەتتوانی بە هەموو کەسێک و هەموو شتێک پێ بکەنی. لە فەرهەنگی گەورەی تۆ بیر دەکەمەوە، لە روانینەکانی تۆ کە وەک مێژوونووسێک و مرۆڤێکی ئاگا هەموو شتێکت لە بەرچاو بوو و لەوە کەڵکت وەردەگرت تا لێکدانەوەی جوان پێشکەش بکەی. تۆ لە جیهانی سێهەمدا کەسێک بووی کە لە هەموو کەس زیاتر رێزم هەبوو بۆت. لەو کاتەدا کە پارتیزان و ئازادیخواز و وەفادار بە ستراتیژییەک بووی، لە کاتێکدا کە هێڵێکی سیاسیی لیبڕاوانەت بەڕێوە دەبرد، هیچ کات ئەسڵی مەسەلەکە کە دێموکراسی بوو، لە بەرچاوت ون نەبوو».

مادام میتران، هاوسەری فرانسوا میتران، سەرکۆماری ئەو کاتەی فەرانسە دەڵێ: « کەسایەتیی وەک فەرانسوا میتران و دوکتور قاسملوو لە نێو نەتەوەکاندا بە دەگمەن هەڵدەکەون و ئەوان جێگای لێ فێربوون بۆ کۆمەڵگای خۆیان بوون».

کریس کۆچێرا دەڵێ: « دوکتور قاسملوو مامۆستایەک بوو، منی لەگەڵ کێشەی کورد ئاشنا کرد و لە زانکۆی سۆربۆنی پاریس مامۆستای شارستانیەتی کورد بوو».

جاناتان رندل، هەواڵنێری ئەمریکایی دەڵێ: «لە نێو رێبەرانی کورد لە هەموو پارچەکاندا کەسایەتیی دوکتور قاسملوو بێ وێنە بوو».

مێریلا گالیتی، رۆژنامەوان و کوردناسی ئیتالیایی دەڵێ: «خۆرەتاو و مانگ کوژران، بەلام تا هەتاهەتایە بە تاریکیی ئاسمانی دڵەکانمان رووناکی دەبەخشن».

مارک کراوس، رۆژنامەنووس لە رۆژنامەی لیبراسیۆن لە دانیشتنێکدا لەگەڵ دوکتور قاسملوو دەڵێ: تۆ دەساڵ پێش کە یەکترمان ناسی، قەرار بوو کتێبێک بنووسی، منیش پرسیارم

کـرد: «کتێبێـک سـەبارەت بـە تـۆ؟ ئەگەر سـەبارەت بە تـۆ بێ زۆر باشـە». وەڵامی دایەوە:» نا سـەرنجی هیچ کەس راناکێشـێت، بەڵام ئەگەر سـەبارەت بە مێژووی کورد بێت، دەتوانم لەو بارەوە بابەتی سەرنجراکێش بخەمە بەر دەستت» بیر لەو کتێبە بکەرەوە.

ئەم رۆژنامەنووسـە دەنووسـێ: «قاسـملوو یەکێک لە بلیمەتترینی ئـەو مرۆڤانـە بـوو کـە لـە مـاوەی کاری رۆژنامەنووسـیی خۆمـدا ناسـیبێتم و خـۆم بە ئەمەکـداری دەزانم، من لەگـەڵ عەبدوڵڕەحمان و لە سـایەی ئەودا کوردەکانم ناسـی، لەگەڵ توانا بێ هاوتاکانی ئەم گەلـە لـە بواری خۆڕاگری و عیشـقەکەیان بۆ ئازادی و ژیان ئاشـنا بووم و لەوەش زیاتر، رێبەرێکی سیاسیم ناسی کە نموونەی لە سەر ئەم گۆی زەوییە کەمە.

■ لە نێو کۆڕ و کۆمەلە ئێرانییەکاندا:

عاتیفە گورگین دەڵێ: «دوکتور قاسملوو نەمردووە، هەر هەنگاوێکی لـە حەرەکەتی هەڵۆیەکی پێشـمەرگەدا، کە وەدیهێنەری ویسـتەکانی گەلی کوردە، زیندووە».

لـە نێـو خەڵکـی کوردسـتاندا دەنگدانـەوەی شـەهیدبونی دوکتـور قاسـملوو زۆر بەرینتر بوو. زۆر کەس رەشـی پۆشـی و زۆر کەس شەوان و رۆژان بۆ شەهید گریا. هەستی ژنێکی کورد کە بە فیلمیش تۆمـار کراوە، وەک نموونە دێنمـەوە، ژنە کوردێکی نەخوێندەوار کە رەنگە زۆر لە سیاسەت شارەزا نەبێ:

« ئێوارە وەختانێ کوڕەکەم هاتەوە بۆ ماڵ، بە دەمدا کەوت و دەگـری. لێم پرسـی بـۆ دەگریت، چی قەومـاوە؟ وتی جا چ مـاوە بقەومـێ؟! وتم بـۆ؟ چی بـووە؟ کوڕەکەم وتـی: باوکی کوردیان شـەهید کرد. وتم کێ؟ وتی دوکتور قاسـملوو. دەڵێ لەم کاتەدا لە هۆش چووم، کە هاتمەوە هۆش دەزانم شـین و شەپۆڕێکە هەر مەپرسە. ئەو شەو تا بەیانی هیچ کاممان لەم

ماڵەدا نەخەوتین، هەر گریاین. چەند رۆژی دیکەی بە سەردا تێپەڕی و ئێمە هەروا ناڕەحەت و چاو بە گریان بووین کە چەند پێشمەرگەیەک هاتنە لامان و لێمان پرسین پاش دوکتور قاسملوو ئێوە چ دەکەن؟ کورد چیی لێ دێ؟ دەڵێ پێشمەرگەکان وتیان: راستە دوکتور قاسملوو زۆر گەورە بوو و شەهید بوونەکەی زەربەیەکی کاری و گورچکبڕی لە پەیکەری حیزب دا، بەڵام حیزب لێبڕاوانە درێژە بە رێبازی دوکتور قاسملوو دەدات و ناهێڵێ دوژمنان رۆژی خۆش ببینن و خەوی خۆش لە چاویان بکەوێ. ئەو ژنە دەڵێ کە پێشمەرگەکان وایان وت، هەرچەند دیسان بۆ شەهیدبوونی دوکتور قاسملوو ناڕەحەت بووین، بەڵام سوکناییەک بە دڵماندا هات و وتمان شوکر .. ئەوەمان بیست کە حیزبەکەمان لە سەر درێژەدانی خەبات رادەوەستێ و خەباتەکە رێبەری دەکا».

ئەگەر بێت و نموونە بێنینەوە، هەزاران لەم نموونانە لە نێو خەڵکی کوردستاندا روویان داوە، لێرەدا بە هێنانەوەی ئەو نموونەیە کە لە سەر شریتی ویدیۆیی تۆمار کراوە، قەناعەت دەکەین. لە نێو کوردەکانی تورکیەشدا نموونەی ئەم هەستەمان هەبوو. لە دەیان گوندی ئەم ناوچەیە بە رەشپۆشین و گریان و نووسینی نامەی پرسە و سەرەخۆشی بۆ کومیتە و مەڵبەندی شیمال و بە هاتن بۆ لامان و دەربڕینی هەستی هاودەردی، ئەم هەست و سۆزەیان نیشان دەدا.

■ کاندیدابوونی دوکتور قاسملوو بۆ وەرگرتنی خەڵاتی ئاشتیی نۆبێل (١٣٦٨)

لە مانگی رێبەندانی ١٣٦٨ی هەتاویدا بە دەستپێشخەریی کۆمیتەی ئۆتریش، دۆستانی گەلی کورد و پشتیوانیی ژمارەیەک لە زانایان و یاساناسەکان، نوێنەرانی پارلەمان و دیپلۆماتەکانی وڵاتانی فەرانسە،

ئیتالیا، ئۆتریش، چێکۆسلۆڤاکی، ئاڵمانی فیدراڵ، ئیسلەند بە ئاکادمیای بەخشـینی خەڵاتی ئاشـتیی نۆبێل پێشـنیار کراوە کە بۆ قەدرزانی لە هەوڵ و تێکۆشـانی بەردەوامی لە ڕێگای ئاشـتیدا، خەڵاتی ئاشـتیی نۆبێلی ئەو ساڵە بدرێت بە ڕێبەری هەڵکەوتووی گەلی کورد، دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو.

پێشـنیاری کاندیداتـۆری بـۆ بەخشـینی ئـەم خەڵاتـە بـە دوکتـور قاسملوو لەگەڵ ئیستدلال کردن بۆ دانی ئەم خەڵاتە بە ناوبراو هەر وەهـا ئـەو پشـتگیرییانەی کە لێـی کراوە بـۆ ئاکادیمیـای ناوبراو لە ئۆسلۆ پێتەختی وڵاتی نۆرویژ نێردرا.

لـەو پێشـنیارەدا هاتبـوو کـە: «د.قاسـملوو سـەرەڕای سـەرکوتی بێڕەحمانە و خوێناویی گەلی کورد لە ئێران و ناوچە کوردنشینەکان، بـەردەوام ئامادەیـی ڕێککەوتنی لـە خۆی نیشـان داوە و خوازیاری چارەسەری مەسەلەی کوردەکان لە ڕێگای ئاشتیخوازانە و وتوویژی سیاسییەوە بووە. ئەو وەک ئەسڵێکی حاشاهەڵنەگر تیرۆریزمی وەک کەرەسـتەیەکی گوشارهێنانی سیاسـی ڕەد کردۆتەوە و ویستەکانی لە چوارچێوەی پشـتیوانی لە ناسـنامە و مافی کوردەکان هاوئاهەنگ بـووە لەگـەڵ جاڕنامـەی نەتـەوە یەکگرتـووەکان و ڕاگەیەنـدراوی جیهانیـی مافـی مـرۆڤ». لە درێژەی ئـەم نامەیەدا هاتـووە کە: «بە هـۆی پێداگـری لە سـەر ئەم هەڵوێسـتە بوو کە لە ئاکامـدا بە نرخی گیانـی تـەواو بوو و ئەو کاتێک لە وییەن لە گـەڵ نوێنەرانی ڕێژیمی کۆماری ئیسـلامیی ئێران بۆ گەیشـتن بە ئەگەری ڕێککەوتنی ئاشتی لە وتوویژدا بوو، تیرۆر کرا».

■ ٥٥: جیابوونەوەی زۆربەی ئەندام و کادرە کوردەکانی دەرەوەی وڵات لە حیزبی توودەی ئێران (١٣٦٩)

ڕۆژی ١٠ی خاکەلێـوەی ١٣٦٩ زۆربـەی ئەندامـان و کادرە

کوردەکانـی حیزبی توودەی ئێران بـە دەرکردنی بەیاننامەیەک پاش دەربڕینـی بێهیوایـی خۆیـان بەرانبـەر بە سیاسـەت و کردەوەکانی حیزبـی تـودە و ڕێبەرانی، جیابوونەوەی خۆیان لەو حیزبە ڕاگەیاند. ئەوە بەیاننامە دوور و درێژە پاش باسکردنێکی تێروتەسەل لە سەر ئاڵوگۆڕەکانی جیهانی هاوچەرخ و دارمانی جەمسەری کۆمۆنیستی، ئاوڕدانەوەیەک بۆ سەر مێژووی حیزبی توودە، بارودۆخی نێوخۆیی تەشکیلاتی حیزب و دۆخی بەستراوەییان، دێتە سەر هەڵوێستی ئەو حیزبە بەرانبەر بە پرسی نەتەوایەتی لە ئێران و دەڵێ:

«پـاش یەکێتیـی فەرمایشـی لەگـەڵ فیرقـەی دێموکراتـی ئازەبایجان و بە لاسـاییکردنەوە لـە حیزبەکانی تەرازی نوێ، لـە بەرنامەی حیزبدا، مەسـەلەی نەتـەوەکان و مافی ئەوان و لە ڕیزی ئەو مافانەدا، فورموولی ناسـراوی مافی دیاریکردنی چارەنـووس، هاتـە مەیدانەوە. لەو کاتە بە دواوە، هەڵوێسـتی حیزبـی تـوودەی ئێـران بەرامبەر بـە مەسـەلەی نەتەوایەتی، یەکێـک لـە دیاردە هـەرە بەرچاوەکانی هەلپەرسـتی و نان بە نرخـی ڕۆژ خـواردن بـووە. بـە ڕەسـمی ناسـین و دانەنان بە مافـی دیاریکردنـی چارەنووسـدا بە گوێرەی ئوسـوول، وەک هەر ماف و ئوسوولێکی دیموکراتیکتر، پێویستە بە بێ گرتنە بەرچاوی کات و شـوێن، هەمیشـە جێگای داکۆکیی شێلگیرانە بێ. بەڵام حیزبی توودەی ئێران، هەمیشە لە بواری تێئۆرییەوە، دەکەوێتە چاوبەسـتن و ئەو ئەسڵانە دەسپێرێتە بەر فەرمانی بارودۆخی کاتوسـات کە مەبەسـت لەوەش پێوەندیی ڕێژیمی دەسەڵاتداری ئێران لەگەڵ ئوردووگای سۆسیالیستی و بەر لە هەمووان یەکێتیی سۆڤێتە».

لە بەشێکی دیکەدا ئۆگریی کۆمۆنیستەکان بۆ «حیزبی سەرانسەری» بـە هـۆکاری پاشـگەزبوونەوەیان لـە مافی دیاریکردنـی چارەنووس

دادەنێت و دەڵێ: «مافی دیاریکردنی چارەنووس تا جیابوونەوەی تەواو و کەماڵ کە دروشمی کۆمۆنیستەکان بۆ چارەسەری مەسەلەی نەتەوایەتی بوو، گەرچی بوو بە هۆی پێکهێنانی کۆمارەکانی بە ڕواڵەت سەربەخۆ، بەڵام بە لە ئارادا بووونی فۆرموولەکانی حیزبی سەرانسەری و حیزب و دەوڵەت و بە ناچاری حیزبی سەرانسەری - دەوڵەتی سەرانسەری، ناوەڕۆکی راستەقینەی پووچەڵ کرایەوە».

هەروەها باس لەوە دەکات کە هەڵوێستی حیزبی توودە لە هەمبەر پرسی نەتەوایەتی و مافی دیاریکردنی چارەنووس نیشاندەری ساتوسەودا کردنێکی بازاڕی لەگەڵ ئەو چەمکانە بووە و دەڵێ: «هەڵوێستی حیزبی توودەی ئێران لە سەردەمەکانی بەرزبوونەوەی هێزای بزووتنەوە لە سالانی ٢٤-٢٥ و ٤٦-٤٧ و بە تایبەتی دوای شۆڕشی رێبەندان، نیشاندەری قووڵی هەلپەرەستی و قوربانیکردنی ئەسڵەکانی بە رواڵەت بیروباوەڕی خۆی لە بەرامبەر قازانج و بەرژەوەندییەکانی رۆژدا بوو. تاقیکردنەوەی دەیان ساڵەی بوون و دەسەڵاتداریی تاکەحیزبی سەرانسەری لە وڵاتی فرەنەتەوەی ئێراندا، فێرمان دەکا کە ئەو چەشنە حیزبانە نەیانتوانیوە هاوکات وەڵامدەری داخوازییەکانی سەرجەم و بەشە تاکە تاکەکانی پێکهێنەری کۆمەڵ بن.

تاقیکردنەوەی شۆڕشی رێبەندانیش، جێگایەکە کە دەبێ گەلێک ئەزموونی لێ فێر بین. هەر لەو کاتەدا کە بەڕێوەبەرانی حیزبی توودەی ئێران لە خۆشیی فەزای ئاوەڵەی سیاسی و دەرەتانی دەمەتەقەی تەلەڤیزیۆنی گەشەکە ببوون، کوردستانی خوێناوی و بریندار، لە تاو ئێش و ئازاری خۆی پێچی دەخواردەوە. دێهات ئاگریان تێ بەر دراو چەنگیزەکانی ئیسلامی لە کەلاکان گردیان دروست دەکرد و ئێمە ئەندامانی سەرانسەری، بە کاوێژکردنەوەی خۆشبینییەکان و هێڵکێشان و هێڵسازییەکانی ناوەندێتی حیزب

دەکەوتینە پینەکردنی ئەم کوشتارە بە کۆمەڵانە و ئێمە کە ئاواتێکمان جیا لە چاکە و بەختەوەریی گەلەکەمان نەبوو، بەکردەوە لە تەنیشتی گەلەکەمان نەماینەوە».

لـە درێژەدا دەپەرژێتە سـەر پیلانگێڕییەکانـی حیزبی توودە دژ بە بزووتنـەوەی نەتەوەیـی ـ دێموکراتیکـی کورد و حیزبـی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران و دەڵـێ: «حیـزب تـوودەی ئێران لـە ناکۆکی و گیروگرفتـی نێوخۆیـی حیزبـی دێموکراتی کوردسـتان بە مەبەسـتی دابینکردنـی هێژموونی خۆی کەڵکـی وەرگرت و ئەم کارە لە دواییدا بە شـێوەی داکۆکیکردن لە جیابوونـەوەی پێڕەوانی کۆنگرەی چوار خۆی نیشان دا.

جیگای سەرنجە کە دوای هێرش بۆ سەر حیزب، دەمڕاستەکانی ئەو کاتی حیزبی توودەی ئێران بۆ «وجیەالملە» نیشـاندانی «کۆنفراسی میللـی» و بـە بیانـووی تەختکردنـی ڕێـگای پێوەندی لەگـەڵ حیزبی دێموکـرات، پێڕەوانـی کۆنگرەی چواریان کردە قوربانیی سیاسـەتی هەلپەرەستانەی خۆیان و لە یەک شەودا «باندی قاسملوو»ی پێشوو بوو بە بەڕێوەبەری بزووتنەوەی نەتەوایەتیی گەلی کورد.

لـە کۆتاییـدا ئەو گرووپە چەند خاڵێک وەکـوو هێڵەکانی داهاتووی کاری سیاسیی خۆیان دەخەنە روو و دەڵێن: «ڕێباز و ئاسۆی هەرە گشتیی بزووتنەوەی ئێمە بەو چەشنە دیاری دەکرێ:

ـ ئێمـە بۆ سـەقامگیر کردنی ڕێژیمێکـی دێموکراتیک کە حاکمیەتی یەکسـانی هەمـوو نەتەوەکانـی دانیشـتووی ئێـران دابیـن بـکا، تێدەکۆشین.

ـ ئێمـە لـە پێنـاوی یەکێتیـی کردەوەی گشـت هێزەکانی نیشـتمانی و دێموکراتیـک و شەخسـیەتەکانی کـورد لـە کوردسـتاندا خەبـات دەکەین.

ئێمـە بزووتنـەوەی رزگاریخـوازی نەتـەوەی کورد بە بەشـێک لە

بزووتنەوەی جیهانی لە ڕێگای ئاشتیی جیهانیدا، نەهێشتنی دیکتاتۆری بــە هەموو چەشــن و شــێوەیەکییەوە و ســەربەخۆیی نەتــەوەکان لە دیاریکردنــی چارەنووســیاندا و ڕووخانــی ڕێژیمەکانــی زۆردار و زۆرداریــی وڵاتــەکان و خەبــات لــە دژی دەســتدرێژیی ئیمپریالیــزم دەنرخێنین».

لە کۆتایی ئەو بەیاننامەیەدا نووسراوەیەکی کورت بە ئیمزای غەنی بلووریــان و حەمەدەمین ســیراجی، دوو کەســایەتیی دیاری «تاقمی حەوت کەســی» کە بە تەحریکی حیزبی توودە لە حیزبی دێموکرات جیا بوونەوە، دەبینرێت کە بەم چەشنەی خوارەوە پەشیمانیی خۆیان لــەو خەیانەتــە گەورەیــە دەردەبــڕن و دان بەوەدا دەنێــن کە فریوی حیزبی توودەیان خواردووە:

هاونیشتمانی خۆشەویست!

خەڵکی شەریفی کوردستان!

ئێمە کە ئەم نووســراوە کورتەمان واژۆ کردەوە، لە ڕەوتی ئامادەکردنی بەیاننامەی جیابوونەوەی بەشی زۆری ئەندام و کادرەکانی ســەر بە حیزبی تــوودە لە دەرەوەی وڵاتدا بووین و بە گشتی لەگەڵ دەقی بەیاننامەکەدا هاودەنگین.

بــەڵام لــە بــەر ئــەوەی خۆمــان و ژمارەیــەک لەوانــەی بەیاننامەکەیــان واژۆ کردووە، لە ڕابــردوودا، ئەندامی حیزبی دێموکراتــی کوردســتانی ئێــران بوویــن و کاتێــک بــە هــۆی جیاوازیــی بۆچــوون و لێکدانــەوە و هێندێک هــۆ و فاکتۆر کە ئاگری دووبەرەکییان خۆشتر دەکرد، لە حیزب جیا بووینەوە و لە ژێر ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران (پێڕەوانی کۆنگرەی چوار) دەســتمان کرد بە تێکۆشــان و پاشان لە بەر ئەوەی ئاگاداریی پێویستمان لە ماهیەتی ڕابەری و ساختاری دژە دێموکراتیکــی حیزبــی توودەی ئێــران نەبوو، چووینە پاڵ

ئەو حیزبەوە، ئێستاش رایدەگەیەنین لە رۆژی بڵاوکردنەوەی ئـەم بەیاننامەیـە بـە دواوە، هیـچ چەشـنە پێوەندییەکمـان لـە ژێـر هیـچ ناو و نیشـانێک لەگـەڵ حیزبی تـوودەی ئێران نییە و هـەر وەهـا هـەوڵ دەدەیـن رەوتـی جیابوونەوە لـە حیزبی دێموکراتـی کوردسـتان و تێکۆشـان لـە ژێـر نـاوی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێران (پێڕەوانـی کۆنگرەی چوار) و چوونە پاڵ حیزبی توودەی ئێران کە پێویستی بە توێژینەوەی وردتـر و تێکڕایـی هەیـە و روانگەکانی خۆمان سـەبارەت بە ئاڵوگۆڕەکانـی قـووڵ، رووداوەکانـی سەردەمسـازی ئێسـتا و شـوێنەواری ئـەو رووداوانـە لە سـەر پرۆسـەی خەبات و بزووتنەوەی رزگاریخوازیی کوردسـتان روون کەینەوە و بە ئاگاداریی گشتیی بگەیەنین.

غەنی بلووریان ـ حەمەدەمینی سیراجی

١٠ی خاکەلێوەی ١٣٦٩، رێکەوتی ١٩٩٠/٣/٣٠

■ ٥٦: تیـرۆری دوکتـور سـەعید و هاوڕێیانـی لـە ریسـتورانی میکونۆس (١٣٧١)

لە بیروباوەڕی ئیسـلامی و لەوانەش بیروباوەڕی شـیعەدا دنیا بە دوو بەش دابەش دەکرێت: «حەق» و «باتڵ». لەم شێوە بیرکردنەوەدا ئیسلامییەکان خۆیان بە حەقی موتڵەق و نەیارەکانیان بە باتڵ دەزانن. لـەم شـێوە روانینـەدا ویلایەتـی فەقیە نوێنـەری خوداوەند لە سـەر زەوییـە، هەرچـی ئـەو دەیڵێ و دەیـکا، رەوایە و جیهانـی بەرانبەری ناڕەوا. ئەم دیتنە لەگەڵ ئازادی، دێموکراسی، مافی مرۆڤ و مافەکانی ژنـان و .. لـە دژایەتیدایە، کەرەسـتەی خەبات دژ بـە ئەم بۆچوونانە جیهـادە و جیهادیـش یانی لەناوبردنـی موخالیفەکانی بیروبۆچوونی ئـەوان. لـەم پێوەندییـەدا رێبەرایەتیی حیزبی دێموکـرات کە بۆ بەها

دیموکراتیکەکان تێدەکۆشێ و لەو بوارەدا چالاک و هەڵسوورە، دەکەوێتە ریزی هەرەپێشەوەی ئامانجەکانی تیرۆری رێژیم. بەم پێیە لە چوارچێوەی بڕیارەکانی کۆماری ئیسلامیدا رێبەرایەتیی حیزب لە بەرنامەی حەزف و لە نێوبردندا بوون. رێژیم بۆ بەڕێوەبردنی هەر تیرۆرێک لە دەرەوەی وڵات کومیتەیەکی بە ناوی «کومیتەی کاروباری تایبەت» پێک هێناوە. ئەم کومیتەیە کە لە ژێر نەزەری راستەوخۆی رێبەری نیزامدایە و دەفتەرەکەی لە کۆشکی فیرووزەیە، سەرەڕای نوێنەرانی رێبەر و سەرۆک کۆمار، فەرماندەی گشتیی سپای پاسداران، وەزیری ئیتلاعات و ئەمنیەت بەشدارییان تێیدا هەیە. لە کاتی ئەم تیرۆرانەدا خامنەیی رێبەر و رەفسەنجانی سەرۆک کۆمار، عەلی فەلاحیان وەزیری ئیتلاعات و ئەمنیەت و عەلی ئەکبەر وەلایەتی وەزیری دەرەوە بوون. رێژیم لە ٢٢ی پوشپەڕی ٦٨دا بە تیرۆری دوکتور قاسملوو بە ئاواتی لەنێوچوونی حیزبی دیموکرات نەگەیشتبوو. بۆیە گەڵاڵەی لەنێوبردنی دوکتور سەعیدی داڕشت. ئەم گەڵاڵەیە بە هۆی ژمارەیەک تیرۆریستی ئێرانی و لوبنانی کە بریتی بوون لە «کازم دارابی، عەبدولڕەحمان بەنیهاشمی» کە رێبەریی تیمی عەمەلیاتەکەی لە ئەستۆ بووە و «عەباس راحل، یوسف ئەمین» کە شەهیدەکانی وە بەر دەستڕێژی موسەلسەل دان و لە ژێر چاوەدێریی کومیتەی عەمەلیاتی تایبەتدا کار دەکات و پاش بەڕێوەبردنی تیرۆرەکە بە پێی بەرنامەیەکی لەپێشداڕێژراو دەگەڕێتەوە بۆ ئێران و ماشینێکی بنزی ئاخر سیستمی لە پاداشتی ئەم جینایەتەدا پێ دەبەخشن، بەرێوە چوو.

■ چۆنیەتیی بەڕێوەچوونی تیرۆر

دوکتور سەعید کە بۆ مەئمووریەتی ساڵانەی کاروباری دیپلۆماسی لە دەرەوە بوو، لە سەر بانگهێشتی رێکخراوی ئینترناسیۆناڵ سۆسیالیست لە نۆزدەهەمین کۆنگرەی ئەم رێکخراوەیەدا کە لە ١٤

تـا ١٧ی سـپتامبر لـە ئاڵمان بە ڕێـوە چوو، بە بەشـداریی هاوڕێیان فەتـاح عەبدولـی نوێنـەری حیـزب لـە دەرەوەی وڵات، هومایـوون ئـەردەڵان نوێنـەری حیـزب لە ئاڵمـان و نووری دێهکوردی دۆسـتی لەمێژینـەی حیـزب لـەم کۆنگرەیـەدا بەشـداری دەکـەن. لـە سـەر داوای دوکتور شـەرەفکەندی قەرار دەبێ کە بۆ باسـکردن لە سـەر داهاتـووی ئێـران لەگەڵ نەفەراتی ئۆپۆزسـیۆنی ئێرانی دانیشـتنێکی هاوبەش پێک بێنن و ڕێکخستنی ئەم دانیشتنە بە نووری دێهکوردی کـە مرۆڤێکـی سیاسـیی کارا و دۆسـتی حیزب بوو، دەسـپێردرێ و لـە کۆنگـرەی ئینترناسـیونال سۆسیالیستیشـدا وەک وەرگێڕ لەگەڵ وەفدی حیزب دەبێ، بەڵام نووری دێهکوردی بە هۆی کاری زۆرەوە ئەرکەکـە بـە کەسـێک بـە نـاوی «عەزیـز غەفـاری» دەسـپێرێ کە خاوەنی ڕێسـتۆرانەکە بـوو و داوای لێ دەکات ئەو نەفەرانە ئاگادار بکاتـەوە، عەزیز غەفاریش بۆ ڕۆژی هەینی ١٨ی سـپتامبر خەڵکەکە ئـاگادار دەکاتـەوە، بـەڵام دانیشـتنەکە بەهەر هۆیەک بـوو دەکەوێتە ڕۆژی٥شـەممە ١٧ی سـپتامبر، نـووری دێهکـوردی بـۆ خۆی چەند کەسـێک ئاگادار دەکاتەوە کە لە دانیشـتنەکەدا بەشداری بکەن و بەم چەشـنە بێجگە لە هەیئەتی نوێنەرایەتیی حیزب و نووری دێهکوردی (حوسـەین ئەحمـەدی) پەرویـز دەسـتماڵچی، مەهـدی ئیبراهیمزادە، مەسـعوود میرڕاشـد، ئیسـفەندیار و عەزیز غەفاری ئامادە دەبن کە کاتژمێـر نزیـک بـە ١٠ و پەنجـا خولەکـی شـەو بـە کاتـی ئاڵمان لە لایەن تیرۆریسـتانەوە هێرشـیان دەکرێتە سـەر و لە نێو ئەو هەشت کەسەدا تەنیا «دوکتور سەعید، فەتاح عەبدولی، هومایوون ئەردەلان و نـووری دێهکـوردی» بـەر دەکەون و لە ڕێکەوتـی ١٣٧١/٦ /٢٦ی هەتاوی شەهید دەکرێن.

پـاش ئـەم جینایەتە پۆلیسـی ئاڵمان گەمارۆی شـوێنی ڕووداوەکە دەدەن و بە لێپرسینەوە لەو کەسانە کە لە ریستورانی میکونۆسدا بوون،

بەتایبەتی ئەو ئێرانیانە کە ناویان لە سـەرەوە هات، موشەخەسـاتی قاتڵەکان و شێوەی ئاخاوتنیان کە بە فارسی بووە، هەر لە سەرەتاوە دەردەکەوێ کە قاتلەکان ئێرانین و دوای ماوەیەکی زۆر بەدواداچوون، دادگای لێکۆڵینـەوە لـەم جینایەتە لە لایـەن دەزگای قەزایی ئاڵمانەوە پێک دێ و ناوی دادگاکە کە لێکۆلینەوە لە سەر جینایەتی ریستۆرانی میکونۆس دەکات، دەبێتە دادگای میکۆنۆس و ئێستا ئیدی میکۆنۆس لە هەموو دنیادا ناوێکی ناسراو و بەناوبانگە.

دادگای میکۆنۆس زیاتر لە سێ ساڵ و نیوی خایاند و لەو ماوەیەدا ٢٤٧ جار کۆ بوونەوە و ١٧٠ کەسـیان بۆ شـاهیدی بانگهێشـت کرد. هـەزاران کاتژمێر کاریان لە سـەر کرد و هـەزاران لاپەڕە کاغەزیان لـەم بـارەوە رەش کـردەوە. یەکێـک لـە شـاهیدەکان ئەبولحەسـەن بەنیسـەدر بـوو کە بە سـەرنجدان بەوەی کە ناوبـراو لە رابردوودا سـەرۆک کۆمـار بووە، شـاهیدییەکەی شـوێندانەریی زۆری هەبوو. هـەر بۆیە حیزبـی دێموکراتیش لەو پێوەندییەدا سپاسـی ئازایەتی و شوجاعەتی ناوبراوی کرد.

یەکێکی دیکە لە شاهیدەکان کە بە هۆی بەنیسەدرەوە ناسێنرابوو، ئەبوولقاسـم میسـباحی ناسـراو بە شـاهیدی (C) بوو کە ناوبراو لە رابـردوودا یەکێـک لـە بەرپرسـانی دەرەوەی وەزارەتـی ئیتلاعـات بـووە و زانیارییەکـی زۆر ورد و بـە کەڵکـی لە ئیختیـار قازییەکانی دادگای میکونۆسـدا دانـا. پـاش ئەم شـاهیدیدانە رێژیم زۆری هەوڵ دا کە ناوبراو بە کڵاوبەردار بناسـێنێ و بیسـەڵمێنێ کە ناوبراو هیچ بەرپرسـایەتییەکی لـە دامـودەزگای ئیتلاعاتـی ئێراندا نەبـووە، بەڵام ناوبـراو بـە رادەیـەک ناسـرابوو کە رەتکردنـەوەی ئێـران بێجگە لە ریسـوایی هیچـی دیکـەی بۆیـان بە ئـاکام نەهێنـا، چوونکـە ناوبراو یەکێـک لـە بناغەدانەرانی واواک بـووە و «نوێنـەری تامالاختیار»ی ئێـران بـۆ وتوویـژ لەگـەڵ نوێنەرانـی دەوڵەتەکانی ئاڵمان، فەرانسـە

و وڵاتــە یەکگرتووەکانــی ئەمریـکا بــە مەبەســتی ئازادکردنی بارمتە ڕۆژئاواییــەکان لــە لوبنــان بــووە و زۆر کەس لە ئاڵمــان ناوبراویان دەناسی.

کۆنگرەی دەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردســتانی ئێران مەسەلەی تیرۆری سکرتێری گشتیی حیزب، شەهید دوکتور سادق شەرەفکەندی و فەتــاح عەبدولــی و هاوڕێکانی لە ١٧ی ســپتامبری ســاڵی ١٩٩٢ لە شــاری برلینی وە بیر هێنایەوە و ڕەوتی موحاکمەی تاوانبارانی ئەو جینایەتەی هێنایە بەرباس و لێکۆڵینەوە.

نوێنەرانی کۆنگرە ڕەزامەندیی خۆیان لە ڕەوتی بەرەوپێشــچوونی دادگای برلیــن دەربــڕی و بــە چاوێکــی پڕ لە هیــواوە ڕوانیانە هەوڵ و تەقــەلای دەزگای قەزایــی ئاڵمــان، هــەر بــەم هۆیەشــەوە ســڵاو و ڕێزی خۆیان بە نیشانەی پێزانین و ئەمەکناسی پێشکەش بە بەڕێزان سەرۆکی دادگا و دادستان و قازییەکانی دادگا کرد.

کۆنگــرە داوای لــە حکوومەتــی ئاڵمــان کــرد کە پێشــگیری لە هەر چەشنە نفووزێکی ڕێژیمی ئێران لە کاری دادگادا بکا بۆ ئەوەی دادگا بتوانــێ حوکمــی دادپەروەرانەی خۆی دەر بکا و کۆماری ئیســلامیی ئێــران وەک بەرنامەداڕێــژ و عامیلــی ئەســڵیی ئــەو جینایەتــە بە دنیا بناسێنێ.

هــەر لــەو کاتەدا کۆنگرە داوای لە کۆڕوکۆمەڵ و کەســایەتییەکانی لایەنگــری حــەق و عەداڵــەت لــە جیهــان و بــە تایبەتی لــە ئورووپادا کــرد کــە هەموو نفــووز و ئیعتباری خۆیــان لــە لای دەوڵەتی ئاڵمان بــە کار بــەرن بــۆ ئــەوەی دادگای «میکونــۆس» بــە دوور لــە هــەر چەشــنە دەســتێوەردانێک ڕەوتــی سروشــتیی خــۆی بپێــوێ و ڕێگا نــەدرێ جارێکی دیکــە عەداڵەت بە فیــدای بەرژەوەندییە بازرگانی و دیپلۆماســییەکان بکــرێ. لــە مــاوەی دادگاییکردنەکەدا ئێــران زۆری هەوڵ دا بەڵکوو بتوانێ ئاراســتەی دادگاکە بگۆڕێ. بۆ ئەم مەبەســتە

«عەلی فەلاحیان» وەزیری ئیتلاعاتی ئێران سەفەرێکی ئاڵمانی کرد و لەگەڵ «ئیشمیت باوێر» وەزیری ئاسایشی ئاڵمان چاوپێکەوتنی کرد کە لە راگەیەنە گشتییەکانی ئاڵماندا ئەم چاوپێکەوتنە لە هەڵا درا تا بەو هۆیەوە ئیشمیت باوێر بانگهێشتی دادگا کرا و ئەویش ناچار بوو دان بەوەدا بنێ کە وەزیری تیرۆریستی ئێران ویستوویەتی کە وڵاتی ئاڵمان شوێن لە سەر دادگاکە دابنێ و ئاراستەی دادگاکە بگۆڕێ کە دیارە لەو ماوەیەدا دەزگای قەزایی ئاڵمان ویستیان بڕیاری دەستبەسەر کردنی ناوبراو دەر بکەن کە بە هۆی دەستێوەردانی دەوڵەتی ئاڵمانەوە ئەم کارە جێبەجێ نەبوو. لە کۆتاییدا لە رێکەوتی ١٣٧٤/١٢/٢٤ی هەتاوی دادگا حوکمێکی ئازایانەی دەرکرد و حوکمی دەستبەسەرکردنی «عەلی فەلاحیان»ی دەرکرد.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە رێکەوتی ١٣٧٤/١٢/٢٦ی هەتاوی لە بەیاننامەیەکدا وێڕای دەربڕینی خۆشحاڵیی خۆی لە دەرکردنی ئەو حوکمە، پیرۆزبایی لە دەزگای قەزایی ئاڵمان کرد و هیوای دەربڕی کە رەوتی ئەم موحاکمەیە هەروا درێژە بکێشێ تا کۆماری ئیسلامی لە تەواوەتیی خۆیدا مەحکووم دەکرێ. دوای دەرکردنی ئەم حوکمە رۆژی ١٣٧٤/١٢/٢٨ی هەتاوی هەیئەتی وەزیرانی ئێران لە دژکردەوەیەکدا بەم مەحکەمەیە، هەڕەشەی ئەوەیان لە ئاڵمان کرد کە ئەم شێوە رەفتارە دەتوانێ روو لەویش بکا و ئەتباعی ئەوان لە وڵاتی ئێران دادگایی بکرێن. سێ رۆژ پاش دەرچوونی ئەم حوکمە رێژیم هاتوهاوارێکی زۆری وە رێ خست و عامیلی دەرخستنی ئەم بڕیارەی بە کاری ئیسرائیل و ئەمریکا لە قەڵەم دا کە گۆیا ئەوان فشاریان بۆ دەزگای قەزایی ئاڵمان هێناوە کە ئەو بڕیارەی دەرکردووە. هەر لەم رۆژەدا ئەنساری حیزبوڵڵا بە سەرۆکایەتیی «حوسەین ئەڵڵاکەرەم» ژمارەیەک بەکرێگیراوی خۆیان لە بەر درگای باڵوێزخانەی ئاڵمان لە تاران کۆ کردەوە و

خوازیـاری عوزرخوازیـی ئاڵمـان لـە ئێـران و هەڵوەشـانەوەی ئەو بڕیـارە لـە سـەر فەلاحیان بوون و هەڕەشـەیان کرد کـە ئەگەر ئەم حوکمە هەڵنەوەشێتەوە، حیزبوڵڵا لە تەواوی دنیادا ئامادەباش دەبێ. ئەمانە هەر ئەو هەڕەشـانە بوون کە پێشـتر دەوڵەتی ئۆتریشیان پێ ترساندبوون تا وە دوای جینایەتی ڤیەن نەکەون.

لە کۆتاییدا ڕۆژی ٢١ی خاکەلێوەی ساڵی ١٣٧٦ی هەتاوی حوکمی نیهایی دادگای میکۆنوس خامنەیی و ڕەفسەنجانیی وەکوو تاوانباری سـەرەکیی تیرۆرەکـە ڕاگەیانـد و لـەو حوکمـەدا کـە ڕایگەیانـد، بەم جـۆرە هاتبـوو: «هۆی ئەم تیرۆرە دەبێ لـەو ئاڵوگۆڕ و پێوەندییەدا کە پاش شۆڕشـی ئیسـلامی لە ئێراندا پێک هاتبوو ببینین. تێکۆشانی کوردەکانی ئێران بە ڕێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئێران، بە مەبەسـتی بەدەسـتهێنانی خودموختـاری، ئەم حیزبـەی کردوەتە یەکێک لە حیزبە هەرە بەهێزەکانی دژی ڕێژیمی دەسـەڵاتدار.. بۆیە، ڕێبەریی سیاسـیی ئێران بە مەبەسـتی سەرکوتی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران، بڕیـاری داوە کـە دژی ئـەم حیزبـە نـە تەنیا بە شـێوەی سیاسی بجووڵێنەوە، بەڵکوو مەبەستی لەنێوبردنی فیزیکیی ئەویشی هەیە.. .

قەتڵی دوکتور قاسملوو و دووکەس لە هاوڕێیانی لە ١٣ی ژووئیەی ١٩٨٩زایینی بەرانبەر بە ٢٢ی پووشپەڕی ١٣٦٨ی هەتاوی لە شاری ڤییـەن، هەروەهـا ئـەم قەتڵەی کە لـەم دادگایەدا پێی ڕاگەیشـتین، لە ئاکامەکانـی بـە کردەوەی وەها سیاسـەتێکە و پێوەندیی نێوان قەتڵی ڤییەن و برلین زۆر ڕوون و ئاشکرایە.. .

بەڵگە و دۆکۆمنتە حاشـاهەڵنەگرەکان کە لەم دادگایەدا پێشـکەش کراون، شـکڵ و شێوازی بڕیاردانی ئاستی هەرەسەرەوەی ڕێبەریی سیاسـیی ئێـران و هەروەهـا پێکهاتـە و بەرپرسـایەتییەکانی ئـەم بڕیاردانانـە، بە مەبەسـتی لەنێوبردنی دژبەرانـی ڕێژیم لە دەرەوەی

وڵات، زۆر بە روونی و ئاشکرا پیشان دەدات.. . بڕیاردان لە پێوەندی لەگەڵ لەنێوبردنی دژبەرانی ڕێژیم لە دەسەڵاتی دامەزراوەیەکی نایاسایی (مەبەست ئەوەیە کە بوونی وەها دامەزراوەیەک لە یاسای بنەرەتیی ئێراندا نەهاتووە) و تەنیا لە سەر ئەمری ڕێبەری مەزهەبیی حکوومەت پێک دێت. ئەندامانی ئەم کومیتەیە بریتین لە: «سەرۆک کۆمار، وەزیری ئیتلاعات و ئەمنیەت (واواک)، وەزیری دەرەوە، سەرکردەکانی هێزە نیزامی و ئینتزامییەکان و هەروەها ڕێبەری مەزهەبیی حکوومەتی ئێران».

قەتڵی برلین هەمووی لە بەر هۆکاری مەزهەبی نیە، بەڵکوو هۆکارەکەی تەنیا سیاسی و پەیوەستە بە ڕاگرتنی دەسەڵاتی سیاسییەوە. بە ڕواڵەت، دانی رووکەشێکی مەزهەبی بە ئەم قەتلە، ئەوە کە حکوومەتی ئێران، ئیدیعا دەکا کە گویا حکوومەتێکی ئیلاهییە، بە هیچ شێوەیەک لەم ڕاستییە ناگۆڕێ کە ئەم تیرۆرە تەنیا و تەنیا هۆکاری سیاسیی بووە و بە مەبەستی لەنێوبردنی دژبەرانی ڕێژیم بەڕێوە چووە. مەبەستی ڕێژیمی ئێران لەنێوبردنی دژبەرە چالاکەکانی ڕێژیم لە دەرەوەی وڵاتە.

■ بەشێک لە دەقی بڕیارەکەی دادگای میکۆنۆس

دوای دەرکردنی ئەم بڕیارە، یەکێتیی ئوروووپا، وێڕای ئەوەی ئێرانی بۆ ڕێککەوتن لە سەر قەدەغەکردنی چەکی کۆمەڵکوژ و مافی مرۆڤ بانگهێشت کرد، ئەم بڕیارانەی دا:

١. لە هەلومەرجی ئێستادا هیچ بنەمایەک بۆ درێژەدانی دیالۆگی رەخنەگرانە لە نێوان ئێران و ئورووپادا نیە.

٢. نابێ چەک بە ئێران بفرۆشرێ.

٣. بەو ئێرانیانە کە کاری ئیتلاعاتی و ئەمنیەتی دەکەن، ویزا نەدرێ.

٤. موشاویرە لە باری دەرکردنی مەئموورانی ئیتلاعاتی ئێران، لە

وڵاتانی ئەندامی یەکێتیی ئورووپا. هەروەها ١٥ وڵاتی ئۆرووپایی باڵوێزەکانی خۆیان لە ئێران کشاندەوە، بەڵام پاش شەش مانگ لە ٢٢ی خەزەڵوەری ١٣٧٦ی هەتاوی بەبێ بەدیهاتنی داواکانیان گەڕانەوە بۆ ئێران. ئەمە نیشانەی ئەوپەڕی بێ پرەنسیپیی وڵاتانی ئورووپایی بوو کە ئامادەن لە پێناو قازانجە مادییەکاندا چاوپۆشی لە هەموو ئوسوول و ڕێوشوێنە نەتەوەییەکانیان بکەن.

بابەتێکی جێگای سەرنجی دیکە پاش ڕاگەیاندنی ئەم حوکمە کە لێرەدا دەبێ ئاماژەی پێ بکەین، هەڵوێستی بەناو نوێنەرانی کوردی مەجلیسی شوورای ئیسلامیی ڕێژیم بوو. بەم بۆنەیەوە نامەیەک بە ئیمزای ١٦٠ ئەندامی ئەو مەجلیسە بۆ خامنەیی ڕێبەری ڕێژیم نووسرابوو کە لەو نامەیەدا بڕیاری مێژوویی دادگای میکۆنۆس بە پیلانێکی ئەمریکایی ـ سەهیوونیستی لە قەڵەم درابوو و هێرش کرابووە سەر هەڵوێستی وڵاتانی ئورووپایی لەمەڕ کشانەوەی باڵوێزەکانیان لە ئێران. ئەم نامەیە بە ئیمزای هەموو بەناو نوێنەرانی شار و ناوچەکانی کوردستان (بێجگە لە نووربەخش، نوێنەری مەهاباد کە لە کۆبوونەوەکەدا ئامادە نەبوو) گەیشتبوو.

حوکمی دادگای میکۆنۆس سەرکەوتن و دەسکەوتێکی گەورەی مێژوویی بۆ بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی خەڵکی کوردستان و جووڵانەوەی سەرتاسەریی ئێران و هەروەها بۆ تەواوی ئەو کەسانە بوو کە بۆ ئازادی و عەداڵەت و مافی مرۆڤ خەبات دەکەن.

پاش دەرچوونی ئەم حوکمە ژمارەیەکی زۆر لە ڕێکخراو و کەسایەتییەکان پیشوازی و خۆشحاڵیی خۆیان سەبارەت بەم حوکمە ڕاگەیاند کە بریتی بوو لە:

١. کومیتەی بەربەرەکانێ لەگەڵ تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامی.
٢. ڕێکخراوی «اتحاد فدائیان خلق ایران».
٣. ڕێکخراوی چریکە فیداییەکانی ئێران.

٤. حیزبی میللەتی ئێران.
٥. ئەنجوومەنی دیفاع لە زیندانیانی سیاسیی ئێران.
٦. « شورای مقاومت ملی».
٧. «نەهزەتی مقاومەتی میللی».
٨. ڕێکخـراوی لایەنگرانـی مافی مـرۆڤ و ئازادییە بنەڕەتیەکان لە ئێران.
٩. « شورای مرکزی اتحاد فدائیان کمونیست».
١٠. ڕێکخراوی مەشرووتەخوازان.
١١. جووڵانەوەی میللیی ئێران.

هەروەهـا زۆربەی ڕۆژنامـە و گوڤارەکان کە لە دەرەوە بە زمانی فارسـی چاپ دەکرێت و هەروەها ئەم کەسایەتییانەش ئەبولحەسەن بەنی‌سـەدر یەکەمین سـەرۆک کۆمـاری ئێران، پەرویز دەسـتمالچی سیاسـەتمەدار، عەبدولکەریم لاهیجی یاسـاناس، عەلیڕەزا نووریزادە ڕۆژنامەنـووس، میهدی خانبابـا تیهرانی ڕۆژنامەنووس، مەنووچیهر گەنجی سیاسەتمەدار.

لە دەساڵەی شەهیدبوونیاندا، بۆ ڕیزگرتن لە یادی دوکتور سەعید و هاوڕێکانـی لـە ٢٣ی ئۆکتوبـری ٢٠٠٢ی زایینـی بەرانبـەر بە ١ی خەزەڵـوەری ١٣٨١ی هەتـاوی بـە بەشـداریی ڕێبـەران و نوێنەرانی چەندین ڕێکخراوی سیاسـی و کۆمەڵە و ئەنجومەنی مرۆڤدۆسـتیی فەرانسـەوی و ئۆرووپایـی هەروەهـا بـە ئامادەبوونـی نوێنەرانـی دەیـان حیـزب و ڕێکخـراوی سیاسـیی کـورد و ژمارەیەکـی زۆر کەسـایەتیی کورد و ئێرانی و ڕۆژئاوایی کۆبوونەوەیەک لە سـاڵۆنی «مارس»ی پارلەمانی فەرانسە بەڕێوەچوو کە ژمارەیەکی زۆر وتار بـۆ مەحکوومکردنـی تیرۆریزمـی کۆمـاری ئیسـلامی و ڕێزگرتن لە شەهیدەکان خوێندرانەوە.

لە ٢٠ی ئاوریلی ٢٠٠٤ی زایینی بەرانبەر بە ٣٠ی بانەمەڕی ١٣٨٣ی

هەتاویـدا بە بەشـداریی نزیکەی هەزار کـەس لە کورد و ئێرانییەکان و ژمارەیەکی زۆر لە بەرپرســە ناوچەییەکانی برلین و کەســایەتییە نیشـتمانییەکان، پەردە لە ســەر هێما (لوح)ی بیرەوەریی شــەهیدانی میکۆنـوس لادرا. ئـەم هێمایە لە ســەر بڕیاری شــارەداریی ناوچەی «شــاری لاتنبـۆرگ» لـە شـوێنی تیـرۆری دوکتور شــەرەفکەندی و هاوڕێیانیدا دانرا. کۆماری ئیســلامی هەوڵێکی زۆری دا کە پێش بەم کارە بگرێ، بەڵام هیچی بۆ نەچووە ســەر و بەم چەشــنە شارەداری ئازای شاری «لاتنبۆرگ» بە دانانی ئەم لەوحە ڕێزی لە قوربانییەکانی ئــەم تیـرۆرە ناجەوامێرانەیە گرت و ئەمە نیشــانەی مەحکوومکردنی تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامی بوو.

■ ٥٧: گواستنەوەی بنکەکانی حیزب لە قەندیل بۆ کۆیە (١٣٧٢)

ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی کە لە بەربەرەکانێ دژی هێزی پێشمەرگە دەستەوەســتان و داماو بوو، لە ســەرەتاکانی ساڵی ١٣٧٠ی هەتاوی بەرانبـەر بـە ١٩٩١ی زایینـی کـە حکوومەتـی عێـراق دەســەڵاتی بە ســەر کوردســتاندا نەما، کونتروڵی کوردستان کەوتە دەستی بەرەی کوردســتانی و بە سەرەنجدان بەو ڕاستییەکە هێزەکانی کوردستانی باشوور مەقەڕەکانیان ساڵانێک لە کوردستانی ئێران لە ژێر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی ئێراندا بوو، هەر بۆیە پێوەندییەکی نزیکی لەگەڵیان هەبـوو کـە لـەم بەشــە لە کوردســتاندا کەوتــە پیلانگێڕی و دەســتی دایە تیرۆری تێکۆشەران لە بناری قەندیل کە شوێنی نیشتەجێبوونی ژمارەیەکـی زۆر لـەکادر و پێشـمەرگە و هەروەهـا بنکەی دەفتەری سیاســی و کومیتەکانـی ناوەنـدی کوردســتان بـوو، لـە گەڵاڵەیەکـی تیرۆریســتیدا لـە ڕۆژی ١٣٧٠/٨/٧ وانێـت بارێکـی بومبڕێژکـراوی لــە ســەر ڕێگای هاتوچـووی ئۆتۆمبیلی پێشـمەرگەکان کـە بەیانیان لە»ئینـدزێ» شـوێنی نیشـتەجێبوونی بنەماڵـەکان بـەرەو «بۆڵـێ»

شـوێنی کاری ڕۆژانــەی دەفتەری سیاســی دەڕۆیشــت، دانایەوە کە لەو ئۆتۆمبیلەدا ژن و منداڵی هاوڕێیانی حیزبیش هەبوون و ماشینە بومبڕێژکراوەکـە لـە ڕێـگای بەکرێگیراوێکـەوە کاتژمێـر ٩ی بەیانی بـە مینیبووسـێکی حیزبـدا تەقێنرایـەوە. بەداخـەوە لـەم عەمەلیاتـە تێروریسـتییەدا سـێ کـەس بـە ناوەکانی حەسـۆ عەلیپـوور جێگری هێـزی سـامەرەند، مـەلا ڕەسـووڵ گـەردی کادری حیـزب، جەلیـل مامایـی کـە شـۆفیری مینیبووسـەکە بـوو، شـەهید و ژمارەیەک لە سەرنشـینەکانیش بریندار بوون کە لە نێو بریندارەکاندا منداڵی ٥-٦ ساڵانیش هەبوون.

لەم ڕێکەوتە بە دواوە ڕێژیم هێرشـەکانی بە بومبارانی هەوایی و تۆپباران درێژە دا و ڕۆژی ٢٢ی ڕەشـەمەی سـاڵی ١٣٧١ی هەتاوی بەرانبەر بەی مارسـی ١٩٩٣ی زایینی کاتژمێر ١٠ی سـەرلەبەیانی ٦ فڕۆکەی بومبهاوێژی کۆماری ئیسلامی بە بومبی هێشوویی بنکەکانی نەخۆشـخانە و ماڵەکانی دەوروبەری دەفتەری سیاسـییان بۆردمان کرد کە لەو بۆردمانەدا ٤ پێشـمەرگەی حیزب بە ناوەکانی عەبدوڵڵا ڕەسـوڵزادە، ڕەسـووڵ عوسـمانی، حوسـەین شـەمامی و مەحموود محەممەدپوور شەهید و چەندین کەسیش بریندار بوون.

دەفتـەری سیاسـی لـە ڕاگەیەندراوێکـدا وێـڕای دەربڕینـی داخ و کەسـەر بـۆ شـەهیدبوونی ئـەو پۆلـە پێشـمەرگەیە و سەرەخۆشـی لـە بنەماڵەکانیـان، ئـەم کـردەوە جنایەتکارانەیـەی مەحکـووم کرد و داوای لـە کـۆڕ و کۆمەڵـە سیاسـی و بەشەردۆسـتەکان کرد دەنگی بێزاریـی خۆیـان بەرانبەر بە ئەم کردەوە دژی ئینسـانییەی کۆماری ئیسـلامی بـەرز بکەنـەوە و چیدی ڕێـگا نەدەن ئەم ڕێژیمـە گاڵتە بە پەسـەندکراوەکانی ڕێکخـراوی نەتـەوە یەکگرتـووەکان بـکا و یاسـا نێونەتەوەییـەکان بخاتـە ژێـر پـێ و بـە تایبەتـی داوا لـە ڕێبەریـی بزووتنەوەی کوردستانی باشور و دەوڵەتی عێراق دەکا ناڕەزایەتیی

خۆیان بەرانبەر بەم پێشێلکارییە دەر ببڕن.

پاش ئەم بومبارانە تێکڕای ڕێکخراوە سیاسییەکانی باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ئینترناسیۆناڵی سۆسیالیست، حیزبی سۆسیالیستی فەرانسە، بونیادی فرانس لیبرتی، ڕێکخراوی پزیشکانی جیهان، ڕێکخراوی یارمەتییە دەرمانییە نێونەتەوەییەکان و کەنداڵ نەزان، سەروکی ئەنستیتۆی کورد لە پاریس ئەم کردەوەیان مەحکووم و شەرمەزار کرد.

لە درێژەی ئەم پیلانگێڕییانەدا ڕێژیم هەڕەشەی لە گوندنشینە سنوورییەکان کرد کە دەبێ بە مەودای ١١ کیلۆمیتر لە هەر دوو دیوی کوردستانی باشوور و کوردستانی ڕۆژهەڵاتەوە گوندەکان چۆڵ بکرێن. بە وتەی خۆیان پلانی هێرش بۆ سەر بنکەکانی حیزبیان بە دەستەوە بوو کە ئەم پیلانە بە هۆی بانگەوازێکەوە کە دەفتەری سیاسی لە ڕۆژی ١٣٧٢\١١\٢٦ بڵاوی کردەوە، لەقاو درا. لەو بانگەوازەدا داوا لە گوندنشینەکانی هەر دوو دیوی سنوور کرابوو کە لە بەرانبەر ئەو پیلانەدا بوەستن و گوێ نەدەنە هەڕەشە و گوڕەشەی ڕێژیم کە پاش ئەم ڕاگەیەندراوە ژمارەیەکی زۆر لە گوندنشینەکانی کوردستانی باشوور ئامادەیی خۆیان بۆ پووچەڵکردنەوەی پیلانەکەی ڕێژیمی کۆنەپەرەستی کۆماری ئیسلامی ڕاگەیاند.

لە کۆتاییەکانی مانگی خاکەلێوەی ١٣٧٢ەوە تۆپبارانی ڕێژیم بۆ سەر بنکە و ماڵەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران تا گواستنەوەی بنکەکانی حیزب لە قەندیلەوە بۆ کۆیە هەر وا درێژەی هەبوو کە لەو تۆپبارانەدا ژمارەیەک هاووڵاتیی کوردستانی باشوور لە مانگی جۆزەردانـدا شەهید و برینـدار بوون. بێجگە لە تۆپ و خومپارەباران و بۆمبارانی هەوایی، لە ڕێگای دەستوپێوەندییەکانی خۆشییەوە بە پاڵپشتیی ژمارەیەک لە بەرپرسانی هێزە سیاسییەکانی

لە کوردستانی باشوور گوندنشینەکانی ئەو ناوچەیان هان دابوون کە بگەڕێنەوە سەر ماڵ و ملکەکانیان کە لەم بارەوە حیزب ساڵێک بە دانی ئیجارەیەکی خەیاڵی گوندنشینەکانی رازی کرد، بەڵام لە درێژەی ئەو هاندانانەدا سەرئەنجام گوندنشینەکان هەڕەشەکانی خۆیانیان لە حیزبی دیموکرات گەیاندە ئاستی رووبەڕووبوونەوە کە لەم پێوەندییەدا حیزب ناچار بوو بیر لە ئاڵوگۆڕی شوێن بکاتەوە بۆ ئەوەی پیلانی رێژیم کە تێکهەڵچوون لەگەڵ گوندنشینەکانی ناوچەکە بوو سەر نەگرێ. لەم پێوەندییەدا زیاتر لە دوو حەوتوو گەڕان. سەرئەنجام بڕیاری کۆچکردن لە قەندیل بۆ کۆیە لە لایەن دەفتەری سیاسییەوە پەسەند کرا. کاتێک کە ئەم بڕیارە دەرچوو، بەڕێز مستەفا هیجری سکرتێری گشتیی حیزب لە دەرەوەی وڵات بوو و بەڕێوەبەری حیزب جێگری سکرتێری ئەوکات بەڕێز عەبدوڵڵا حەسەنزادە بوو. مەبەست ئەوە نییە کە بڵێین بەڕێز مستەفا هیجری ئاگاداری ئەم ئاڵوگۆڕە نەبووە، بەڵکوو مەبەست گواستنەوەی زانیارییەکە وەک خۆیەتی.

گواستنەوە لە قەندیل بۆ کۆیە بوو بە رێگایەک کە بە دڵی هیچکام لە رێبەرایەتیی حیزب نەبوو، بەڵام هەڵەی کاری رێبەری لەوەدا بوو کە هەموو شتێکی خۆی گواستەوە بۆ کۆیە بە بی ئەوەی کە بیرێک لە ئاکامی ئەم گواستنەوەیە بۆ داهاتوو بکاتەوە. بە باوەڕی من دەکرا حیزب ئەو کات بەشێکی بەرچاو لە هێزەکە بگوازێتەوە بۆ کۆیە، بەڵام لە هەمان کاتدا دەکرا دوو تا سێ تیمی ١٠٠ کەسی لە پێشمەرگە سەڵتەکان لە سنوور بهێڵێتەوە بۆ ئەوەی جێگایەک بن بۆ جووڵاندنی هێز و توانای حیزب لە ساڵانی دوای گواستنەوەدا.

■ ٥٨: کۆنگرەی دەیەمی حیزب و یەکنەگرتنەوە (١٣٧٤)

لە نێوان کۆنگرەی نۆیەم بۆ کۆنگرەی دەیەمدا دوکتور سادق

شــەرەفکەندی، سکرتێری گشــتیی حیزب لە لایەن تیمی تیرۆریستیی کۆماری ئیسلامییەوە لە ریستۆرانی میکۆنۆسی بێرلین شەهید کرا و مستەفا هیجری، جێگری دوکتور سادق لە یەکەم کۆبوونەوەدا پاش شەهیدکرانی دوکتور سادق، وەکوو سکرتێری گشتی دیاری کرا.

یەکێـک لـەو بابەتانە کە بوو بە باسـی نێوخۆی حیزب و کۆنگرەی دەیەمی خسـتە ژێر شـوێندانەریی خۆی، پرسـی یەکگرتنەوە لەگەڵ «رێبەرایەتیـی شۆڕشـگێڕ» بـوو. بەشـێک لـە کادر و پێشـمەرگە و رێبەریـی حیـزب خوازیاری یەکگرتنەوە یا باشـتر بڵێیـن هێنانەوەی «رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ» بوون و بەشەکەی دیکە بەو ئیستدلالە کە ماوەی ٨ ساڵە ئینشعاب رووی داوە و یەکگرتنەوەی کوتوپڕ ناتوانێ سـەرکەوتوو بـێ، بـوون بـە دوو بـەرە و «عەبدوڵڵا حەسـەنزادە» رێبەریی خەتی یەکگرتنەوەی بەو شێوەیە کە خۆی پێی خۆش بوو، لە ئەستۆ گرت و لەم پێوەندییەدا بە داخەوە حیزبی تا ئێستاش کرد بـە دوو بـەش و بۆ گەیشـتن بەو ئامانجە لە هیچ شـێوە فەعالیەتێک خۆی نەبوارد و لەو پێوەندییەدا کار گەیشتە جێگایەک کە «باباعەلی میهرپـەروەر» لـە کۆبوونەوەیەکـی گشـتیدا کـە بەڕێـز عەبدوڵـڵا حەسـەنزادە بـۆ خۆشـی تێیدا بەشـدار بـوو، رایگەیاند کـە دیاردەی ناوچەگەرایی و دەستەبەندی، میعمارەکەی عەبدوڵڵا حەسەنزادەیە.

بەم زەمینەوە کۆنفرانسەکانی پێش کۆنگرەی دەیەم بەڕێوە چوون و هەر لە سـەرەتادا دیار بوو کە دەسـتەی «عەبدوڵڵا حەسـەنزادە» بـراوەی کۆنگـرەی دەیـەم دەبـێ و لە کۆتاییـدا کۆنگـرەی دەیەم لە ژێـر فـەزای تیرۆریزمـی کۆمـاری ئیسـلامیدا لـە رۆژی ٢٣ تا ٣٠ی خاکەلێوەی ١٣٧٤ی هەتاوی لە هەولێر لە سـاڵۆنی حیزبی شـیووعی بەڕێوە چوو. ناوی کۆنگرەش بوو بە «کۆنگرەی پەنجاهەمین ساڵی دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران». کۆنگرە لە لایەن مـەلا حەسـەن شێوەسـەڵییەوە کرایـەوە کـە دوو کۆنگرە پێشـتر لە

دروشم و خەت و ڕێبازی ئیستراتیژیکی حیزب گۆڕانێکی ئەوتۆیان بە سەردا نەهات، بەڵام هەر وەک پێشبینی دەکرا، بڕیاری یەکگرتنەوە لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ پەسەند کرا، لەگەڵ چەند بڕیارێکی دیکە کە دەقەکەیان بەم چەشنەیە:

١ـ دەرگای وتووێژ لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ بکرێتەوە و ئەو بایکۆتەی تا ئیستا لە سەریان بووە، هەڵبگیرێ.

٢ـ کومیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی دەیەم، هەوڵ بدات لە ڕێگای وتووێژەوە ئەم گیروگرفتە بە پێی ئوسوول و بە قازانجی حیزب و بزووتنەوە چارەسەر بکا.

٣ـ ئەگەر ئەوان بی قەید و شەرت، بەو چەشنەی کومیتەی

ناوەندی موافقەتی لە سەر دەکا، حازر بن بگەڕێنەوە ناو حیزب، لە نێو ریزەکانی حیزبدا وەک هەموو کادر و ئەندامێکی حیزب چاویان لێ بکرێ و حورمەتیان بپارێزرێ.

- کەمایەتی بە هیچ جۆرێک مافی نیە دەربارەی ئەو بڕیارانەوە کە باری ئیجراییان هەیە، نەزەری خۆی لە دەرەوەی ئۆرگانەکەی باس بکا. سەرپێچی لەو ئەسڵە دەتوانێ سزای حیزبیی بۆ دابنرێ.

- لە بارەی مەسەلە سیاسییەکانەوە کەمایەتی هەروەک زۆرایەتی مافی هەیە ٦ مانگ پێش لە کۆنگرە لە رێگای بڵاوکراوەی نێوخۆیی حیزبەوە نەزەری خۆی بەرێتە ناو بەدەنە و تەبلیغی بۆ بکا.

- کومیتەی ناوەندیی هەڵبژێراوی کۆنگرە رێوشوێنی بەڕێوەبردنی ئەم بڕیارە دیاری بکا و بە ئاگاداریی ئەندامانی حیزبی بگەیەنێ.

پاش کۆتایی کۆنگرەی دەیەم و یەکەم کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی، وەک دیار بوو «عەبدوڵڵا حەسەنزادە» وەکوو سکرتێری گشتی حیزب هەڵبژێردرا و مستەفا هیجری، سکرتێری پێشوو پیرۆزبایی لێ کرد و زۆر بە هاسانی و بێ گێرە و کێشە و پێچ و پەنا ئاڵوگۆڕی دەسەڵات کرا و تەنانەت پاش کۆنگرەش سکرتێری پێشوو بوو بە جێگری سکرتێری تازە کە ئەمە وەک مامۆستا «سەعد عەبدوڵڵا» بەرپرسی لقی دووی ئەو کاتی پارتی بە نوێنەری حیزبی لە هەولێر گوت، دیاردەیەکی نوێ بوو لە نێو حیزبەکانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، چوونکە تا ئەو کاتە هەر کە سکرتێرێک لە سکرتێریی حیزبێک کەوتبێ، یان بەجێی هێشتووە، یان ئینشعابی پێک هێناوە کە ئەم دیاردەیە لە کۆنگرەی سێزدەهەمی حیزبیشدا بە داخەوە رووی دا.

لە کۆبوونەوەکانی دوای هەڵبژاردنی سکرتێردا کۆمیتەی ناوەندی بۆ جێبەجێکردنی ئەرکی پێئەسپێردراوی کۆنگرە کە تێکەڵبوونەوەی رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ لەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

بوو، وەفدێکی پێک هێنا و «حەسـەن شـەرەفی، تەیموور مستەفایی، سـلێمان کەڵەشـی، قـادر وریا» بۆ جێبەجێکردنی ئـەم بڕیارە دیاری کران.

هەروەها وەفدی ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ پێک هاتبوون لە «فەتاح کاویان، حوسەین مەدەنی، کەماڵ کەریمی» .

بەدوای هەڵگرتنی بایکۆت لە کۆنگرەی دەیەم لە سەر «ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ» هاتوچـۆکان بـۆ لای یەکتـر چڕتر بوونـەوە. پاش دوو جـار سـەردانی بەرپرسـانی «حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران ـ ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ» و هاتنیان بۆ دەفتەری سیاسـیی حیزبی دێموکرات، ئامادەیی خۆیان بۆ یەکگرتنەوە ڕاگەیاند.

لە یەکەم کۆبوونەوەی تەقسیمی کاری کومیتەی ناوەندیدا باسێکی تێروتەسـەل لـەو پیوەندییـەدا هاتـە ئـاراوە کـە بـە گشـتی دەتوانین بۆچوونەکان لە دوو تەیفدا باس بکەین: تەیفێک کە زۆرینەی کومیتەی ناوەندیـی پێـک دەهێنـا و لـە راسـتیدا بڕیـاری شـکاندنی بایکۆت و تەنانەت یەکگرتنەوەشی لە کۆنگرە بە پەسەندکردن گەیاندبوو، بێجگە یـەک و دوو نەفەریـان نەبـێ کە نـەزری هێندێـک جیاوازیان هەبوو، هەموویـان سـوور بوون لە سـەر یەکگرتنەوە، بـەڵام جیاواز بیریان دەکـردەوە، ئـەوی دیکەشـیان بیـری یەکگرتنەوەی هەبـوو کە دیارە لـە ناوەڕۆکـدا هەر یەک قسـە بـوو. کەمایەتیی کومیتـەی ناوەندیش پێـی وابوو ماوەیەکی زۆرتر بـدری بە یەکگرتنەوە جارێ بایکۆتەکە بشـکێنین و پێکـەوە هـاوکاری بکەیـن، ئەگـەر دەرکەوت کـە زەمینە لەبارە بۆ یەکگرتنەوە، لە قۆناغی دووهەمدا ئەم کارە بکرێ، هەرچی بێ، پاش ئەم کۆبوونەوەیە و لە ١٣٧٤/٣/١٩دا ڕۆژی هەینی وەفدێکی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران کە پێک هاتبوون لە: عەبدوڵڵا حەسـەنزادە، حەسـەن شـەرەفی، باباعەلـی میهرپـەروەر، تەیمـوور مسـتەفایی، ئیسـمایل بازیـار، سـلێمان کەلەشـی، کەریـم مەهدەوی،

لەگـەڵ وەفدێکـی ڕێبەرایەتـی شۆڕشـگێڕ کە پێک هاتبـوو لە: جەلیل گادانی، حەسـەن رستگار، هاشـم کەریمی، سەرهەنگ قادری، کەماڵ کەریمی، عوسـمان رەحیمی، هاشـم رۆسـتەمی، لە «دۆڵە رەقە» کە ناوەندی دەفتەری سیاسـیی ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ بوو، لە دەوری یەک کۆ بوونەوە.

پـاش قسـەکردن لـە کولیاتـی یەکگرتنـەوە یـان پێکـەوە کارکردن بڕیار درا کە دانوسـتان بۆ ئەم مەبەسـتە دەست پێ بکا و هەوڵەکان بـۆ یەکگرتنـەوە بێت، بـەڵام ئەگەریش لە کۆتاییـدا یەکگرتنەوەی لێ نەکەوتەوە، لانیکەم لە سـەر پێکەوە کارکردن سـاغ دەبنەوە. بۆ ئەم مەبەستە هەر لایەک نوێنەری خۆیان بۆ وتووێژ لە سەر یەکگرتنەوە ناسـاند. وەفـدی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران پێک هاتبوو لە «حەسـەن شەرەفی، تەیمور مسـتەفایی، سلێمان کەڵەشی». پاش کۆبوونەوەیەکـی کومیتـەی ناوەنـدی داوا کـرا کـە وەفدەکـە زیاتـر بکرێ. لەم بارەوە «قادر وریا»ش پێی زیاد کرا. وەفدی ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ پێک هاتبوون لە «فەتاح کاویان، حسێن مەدەنی و کەماڵ کەریمی».

سـەرەتای وتوویـژەکان وەفـدی ڕێبەرایەتی بە دوو باڵ دەسـتیان پـێ کـرد و وەفـدی حیزبیش بـە هاوڕیی یەکترین. بـە کورتی بە باڵ قبووڵ نەکران و وتووێژەکان درێژەی کێشا و لە ئاکامدا بە هێندێک فورموڵی هاوبەش گەیشتن کە لە خوارەوە ئاماژەیان پێ دەکەین:

مەسـەلەی سـرنجڕاکێش ئەوە بوو کە «عەبدوڵڵا حەسەنزادە» کە دروشمی هێنانەوە و تواندنەوەی هەڵگرتبوو لە کۆبوونەوەیەکی نزیک بە کۆتایی دانیشـتنەکاندا بە هاوێشتنی ناوی ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ لـە گیوومەیەکـدا دەیهەویسـت ئۆتۆریتـەی خـۆی بە سـەر هەمواندا بسەلمێنێ، لە کاتێکدا کە هەم وەفدی حیزب و هەم ڕێبەرایەتیی حیزب دەیانگـوت ئێسـتا کە بڕیـاری هاتنەوە یا یەکگرتنـەوە یا هەر ناوێکی

لێی دەنێن گەیشتووەتە کۆتایی، باش نیە بە گیوومەیەک پەکی بخەی کـە دیـارە ناوبـراو زانیاریی زۆر باشـی لە ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ پـێ گەیشـتبوو و دەیزانـی کە وەزعـی ماڵی و ناوخۆییـان لەوپەڕی خراپیدایە ئەم هەوڵەشیان بۆ خۆ دەربازکردن لەو وەزعەیە.

یەکگرتنەوە لە چەند خاڵدا بە ئیمزای سەرۆکی دوو وەفد « حەسەن شـەرەفی و فەتاح کاویان « گەیشـت کە دیارە لە ڕێکەوتی ١٩ /١٠/ ١٣٧٥ی هەتاویـدا پـاش ٩ سـاڵ دابـڕان، ڕێبەرایەتیـی شۆرشـگێڕ گەڕایـەوە بۆ نێو حیزبی دێموکرات، بەڵام چ یەکگرتنەوەیەک؟ ئەگەر سـەرەتای یەکگرتنەوەکە بە شـایی و خۆشـی دەسـتی پێ کرد و بە کۆڵێک قـەرزەوە کـە حیزب بۆی بـژاردن، لە فێرگە پێشـوازییان لێ کـرا کـە ئەمەشـیان عەبدوڵڵا حەسـەنزادە ڕێکی خسـتبوو و مانادار بوو. بە هاتنەوەیان پاش یەک دوو مانگ دەسـتەبەندییان دەسـت پێ کرد و بە کادر و پێشمەرگەکانی ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕیان دەگوت «هاوڕێیانـی خۆمـان» و بـە راسـتیش تـا جاریکـی دیکە کـە لە ١٥/ ٩/ ١٣٨٥ی هەتاویـدا لەگـەڵ جەمعێکـی چەند قاتـی خۆیان لە حیزب جیـا بوونـەوە و هـەروەک کوتلەیـەک لە نێـو حیزبدا کاریـان دەکرد و یەکگرتوویـی خۆیـان لـە نێو حیزبدا پاراسـتبوو، هـەر بۆیە کاتێک کـە ئینشـعابی کۆنگـرەی سـێزدەهەم رووی دا، تەنانـەت یـەک تاقە نەفەریشـیان لەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران نەمایەوە، لەم لاشەوە بەشی زۆر لە کادر و پێشمەرگەکانی حیزب ئەوانیان لە کاتی هاتنەوەیان تا دووبارە جیابوونەوەیان بە «لادەر» ناو دەبرد.

ئەمـەش دەقـی ڕێککەوتننامەکـەی نێـوان حیـزب و ڕێبەرایەتیـی شۆڕشگێڕ:

ڕێککەوتننامە

بە ئیمان بە ڕەوا بوونی خەباتی شێلگیرانەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و بە لەبەرچاو گرتنی قازانج و مەسڵەحەتی بزووتنەوەی کورد و بۆ بەهێزتر کردنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە تایبەت لەم قۆناغە لە مێژووی خەباتی گەلی کورددا. هەیئەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و « حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ » لە سەر ئەم خاڵانەی خوارەوە ڕێک کەوتن :

١- لە ڕۆژی ئیمزاکرانی ئەم ڕێککەوتننامەیەوە « حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ » تێکەڵ بە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەبێتەوە و دیاردەیەکی سیاسی بەو ناوە نامێنێ.

٢- هەتا کۆنگرەی یازدەهەم ئەو هاوڕێیانەی کۆمیتەی ناوەندیی « ڕێبەرایەتی » کە لە کۆمیسیۆنەکانی ڕێبەری کاریان کردوە، لە کۆمیسیۆن و کۆمیتەکانی دەوروبەری دەفتەری سیاسیی حیزب کاریان پێ دەسپێردرێ. مەگەر بە موافەقەتی خۆیان و بە سەلاح زانینی حیزب بنێردرێنە کۆمیتەکانی مەڵبەند و شارستان.

٣- ئەو کادر و پێشمەرگانەی « ڕێبەرایەتی » کە لە کۆمیتەکان کاریان کردوە، دەنێردرێنە کۆمیتەی هاوتاوی خۆیان لە حیزبدا و کاریان بۆ دیاری دەکرێ. لەو شوێنانە کە بە پێویست دەزانرێ، یەک یان دووکەس لەو هاوڕێیانە بە ئاگاداری و موافەقەتی کۆمیسیۆنی سیاسی ـ نیزامی دەکرێنە موشاویری کۆمیتەی مەڵبەند یان شارستان.

٤- لە بارەی پلەی تەشکیلاتییەوە، ئایین‌نامەی پلەی کادر و پێشمەرگە کە تا ئێستا لە بارەی کادر و پێشمەرگەکانی حیزبەوە بەڕێوە چووە، لە سەر هەموو کادر و پێشمەرگەکانی « ڕێبەرایەتی » پیادە دەکرێ.

٥- تەشکیلاتی نهێنیی « ڕێبەرایەتی » لە ڕێگای ئوسوولییەوە بە بەرپرسی کۆمیسیۆنی سیاسی ـ نیزامیی حیزب دەناسێندرێ و کار لە گەڵ ئەو تەشکیلاتە بە هاوکاریی بەرپرسانی ئاشێنەتای درێژە دەدرێ.

٦- لە دەرەوەی وڵات، لەو شوێنانە کە حیزب کۆمیتەی دامەزراوی هەیە، ئەندامان و بەڕێوەبەرانی کۆمیتەکانی « ڕێبەرایەتی » لەگەڵی « ادغام » دەکرێن. بەرپرسی کۆمیتەی « ڕێبەرایەتی » لە هەر وڵاتێک دەبێتە ئەندامی کۆمیتەی حیزب لەو وڵاتە و یەک یان دوو کەس لە ئەندامانی دیکەی کۆمیتە، دەکرێنە موشاویری کۆمیتەی حیزب. لەو وڵاتانەش کە حیزب کۆمیتەی دامەزراوی نیە، ئەندامان و لایەنگرانی هەردوولا پێکەوە هاوکاری دەکەن، هەتا دەگەنە کۆنفرانس و کۆمیتە هەڵدەبژێرن.

٧- « ڕێبەرایەتی »، پێوەندییەکانی دەرەوەی تەحویلی بەشی پێوەندییەکانی حیزب دەدا و هەموو پێوەندییەکان لەو کاناڵەوە دەگیرێن. بەشی پێوەندییەکانی دەرەوەی حیزب لە سەر هێشتنەوە یان داخستنی پێکەکانی پێوەندیی دەرەوەی « ڕێبەرایەتی » بڕیار دەدا.

٨- ڕێبەرایەتیی حیزب لە سەر درێژەدان یان کۆتایی پێهێنانی پێوەندی لەگەڵ ئەو لایەنانە کە حیزب پێوەندیی لەگەڵیان نەبووە، بەڵام « ڕێبەرایەتی » هەیبووە، بە قازانجی حیزب بڕیار دەدا.

٩- هەموو ئیمکاناتی تەدارکاتی، چەک و تەقەمەنی، ڕادیو و چاپەمەنی، ئەسناد و مەداریک و بە کورتی هەرچی دارایی « ڕێبەرایەتی » یە، لە ژێر چاوەدێریی هەیئەتێکی هاوبەشدا، تەحویلی حیزب دەدرێ، بەو تێبینییەوە کە ئارشیوی ڕادیۆ و چاپەمەنی وەک بەشێک لە ئارشیوی حیزبدا ڕادەگیرێ.

١٠- شەهیدان و کەم‌ئەندامانی هەردوولا بێ جیاوازی، وەک شەهیدان و کەم‌ئەندامانی حیزب چاویان لێ دەکرێ.

١١- ئەوانەی لە بارەی ئەمنییەتییەوە گومانیان لە سەر بووە، لە هەرلایەک بووبن، لە ڕیزەکانی حیزب

دەرەکرێن.

١٢- هەروەک تا ئێستا لە حیزبدا باو بووە، هەر کەس بیهەوێ لە کۆنگرەدا ببێتە ئەندامی کومیتەی ناوەندی، دەبێ ئامادە بێ لە کوردستان کار بکا. ئەگەر ژن و منداڵیان لە دەرەوەی وڵات بژین، دەتیان هەیە لە نێوان دوو کۆنگرەدا جارێک و ئەوەڕەکەی بۆ ماوەی سێ مانگ بە خەرجی خۆیان سەردانی ماڵ و منداڵیان بکەن. بۆ ئەم مەبەستە حیزب دەبێ بە پێی ئیمکان لە باری ویزا و پاسپۆرتەوە کۆمەگیان بکا.

تێبینی :

١ . ئەوەی ئەم بڕیارە بشکێنێ، ڕێبەرایەتیی حیزب بڕیاری لە سەر دەدا.

٢ . ماوەی دیاریکراو مەئمووریەتی حیزبی ناگرێتەوە.

١٣- لە نێو ڕیزەکانی « ڕێبەرایەتی »دا ئەو کەسانەی بە مەبەستی چوونەدەر ناوی خۆیان لە U.N نووسیوە، دەبێ پەروەندەی خۆیان لەو ڕێکخراوە وەرگرنەوە و ناوی خۆیان وەک خوازیاری پەنابەری ڕەش بکەنەوە. ئەوانەی ئەم بڕیارە بەڕێوە نەبەن، وەک ئەندامانی دانیشتووی حیزب دەناسرێن و دەبێ ئەوپەڕەکەی لە ماوەی سێ مانگدا ماڵەکانیان لە کەمپەکانی حیزب ڕاگوێزن.

١٤- برادەرانی « ڕێبەرایەتی » سەرچاوەکانی داهاتیان لە ئیختیاری حیزب دەنێن و هەوڵ دەدەن بە قازانجی حیزب کەڵکیان لێ وەربگیرێ.

١٥- ئەسڵی سانترالیزمی دێموکراتیک و بەڕێوەبەریی کەمایەتی لە « ڕأی »ی زۆرایەتی لە هەموو ئۆرگانەکانی حیزبدا بەڕێوە دەچێ.

١٦- بە مەرجێک بەیاننامەی هاوبەش هەتا ئاخری بەفرانباری ساڵی ١٣٧٥ی هەتاوی بڵاو بکرێتەوە، کۆنگرەی یازدەهەمی حیزب لە ساڵی ١٣٧٦دا دەبەسترێ.

١٧- بیست کەس لە کادری ڕێبەرایەتیی « حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ » بە پێشنیاری دەفتەری سیاسیی « ڕێبەرایەتی » بە بێ هەڵبژێران لە کۆنفرانسدا لە کۆنگرەی ١١ دا بەشدار دەبن، بەو مەرجە ئەوانەی لە دەرەوەن پێش کونگرە بە خەرجی خۆیان گەڕابنەوە کوردستان. « دەفتەری سیاسیی ڕێبەرایەتی »ی پێشوو دەبێ تا چوار مانگ دوای ئیمزای ئەم ڕێککەوتننامەیە ناوی ئەو بیست کەسە بدا بە دەفتەری سیاسیی حیزب.

١٨- هەر بڕیار و بەخشنامەیەک لە ١٣٦٦/١٢/٢٩ بەم لاوە لە لایەن هەر لایەکەوە دەرچووبێ، ئەگەر پێچەوانەی ئێوەرۆکی ئەم ڕێککەوتننامەیە بێ، بەتاڵ و بێ ئیعتیبارە.

١٩- لە هەر جێگایەکی ئەم ڕێککەوتننامەیەدا ناوی « ڕێبەرایەتی » هاتوە، مەبەست « حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ »ە و لە هەر جێیەکیش ناوی حیزب هاتوە، مەبەست حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانە.

٢٠- ئەم ڕێککەوتننامەیە لە سەرەتایەک و بیست بەند و دوو تێبینی پێک هاتوە، بە زمانی کوردی نووسراوە و ڕۆژی شەممە ٨ی بەفرانباری ١٣٧٥ ئیمزا کراوە.

لە
کومیتەی ناوەندیی
« حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران،
ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ »

١٣٧٥.١٠.٨

لە
کومیتەی ناوەندیی
حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

١٣٧٥/١٠/٨

■ ٥٩: تۆپبارانی کەمپی ئازادی (١٣٧٥)

رۆژی ٥ی گەلاوێژی ١٣٧٥ ستوونێکی دوو هەزار کەسی لە هێزەکانی رێژیمی ئێران لە دوو سنووری باشماخ و ساوجییەوە هاتنە کوردستانی عێراق و بەرەو شاری سلێمانی هاتن و شەو لە «معەسکەر (پادگان) سەلام»ی ئەو شارە مانەوە. پاشنیوەڕۆی رۆژی ٦ی گەلاویژ بەرەو شاری کۆیە کەوتنە رێ. ئێوارەی هەمان رۆژ لە بەرزاییەکانی هەیبەت سوڵتان جێگیر بوون و نزیکەی ٢٠٠ کەسیان رۆیشتنە شارۆچکەی «تەقتەق» بو ئەوەی گەمارۆکە تەواو بکەن. کەرەستەی نیزامیی ئەم هێزە ئەمانە بوون: کاتیۆشای ٤٠ـ٤٠: شەش قەبزە، تۆپخانەی ١٣٠ و ١٥٥ میلیم: ١٢ قەبزە، دوو سەکۆی مووشەکهاوێژ جۆری ٢٥٠ م.م. فەرماندەری ئەم هێزە پاسدار «موحەممەدی جەعفەریی سەحراڕوودی» بکووژی دکتور قاسملووی نەمر بوو، جێگرەکەشی «سەردار ئەحمەد کازمی» یەکێک لە بەرپرسانی یەکەمی قەرارگای حەمزە بوو. تۆپ و خومپارەبارانی مەقەڕەکانی حیزب کاتژمێر ٦:١٠ی بەیانیی رۆژی ٧ی گەلاوێژ دەستی پێ کرد. ئەم هێزە لە دوو شوێنەوە رێگای گەڕانەوەی هەبوو: یەکەم سنووری لای سەردەشت، دووهەم بە «دۆڵی بالیسان»دا کە سەیتەرەکەی پارتی لە رێگای گەڕانەوەیان بە وێدا ڕێگەیان پێ نەدابوون، بۆیە ناچار بوون بە رێگای بێستانە و سلێمانی ـ قەڵاچۆلان و سنووری «ساوجی»دا بگەڕێنەوە.

لە پێوەندی لە گەڵ ئەم هێرشەدا، خەڵکی پەنابەری کوردی ئێران و ژمارەیەکی کەم لە کوردانی عێراقیش بە وەستان و مانگرتن لە بەر درگای «یوو ئێن» لە هەولێر بە دەرکردنی بەیاننامەی

جۆراوجۆر لە دژی ئەم هێرشە و بە پشتیوانی لە حیزبی دێموکرات، ناڕەزایەتیی خۆیان دەربڕی. لێرەدا هەڵویستی حیزبی شیوعی زۆر بەرپرسانە بوو و تا کۆتایی ڕووداوەکە هاوکاری حیزب بوون، تەنانەت بەرپرسانیان بەردەوام بۆ هاوکاریکردن لە پێوەندیدا بوون. دانیشتوانی کەمپی ئازادیی حیزب روویان لە هەولێر کرد و نزیک بە ٢٠ رۆژ لە بەر درگای «یوو ئێن» مانیان گرت، پاشان بە هەماهەنگیی حیزب و نوێنەرایەتیی «یوو ئێن» لە هەولێر، گەڕانەوە شوێنە وێرانکراوەکانیان کە چەند هەواڵنێریش لەم ئۆردووگایە هەواڵ و راپۆرتیان ئامادە کردبوو، ئەم ناڕەزایەتییە هەروەها لە ئورووپایش درێژەی هەبو کە زور رێکخراوی ئورووپایی، ئێرانی و کوردی، وێڕای مەحکوومکردنی ئەم جەرەیانە، ناڕەزایەتیی خۆیان بەرانبەر بەم کردەوەیە دەربڕی.

دەفتەری سیاسیی حیزب رۆژی ١٣٧٥/٥/٢٠ بەیاننامەیەکی دەرکرد و تێیدا وێڕای ئاماژە بە شکستی حەرەکەتی رێژیم، رێزی لە هەڵوێستی هەموو ئەو کەسانە گرت کە لەم رووداوەدا پاڵپشتی حیزبی دێموکرات بوون و هاوسۆزیی خۆیان لەگەڵ حیزب دەربڕی.

لەم ساڵانەی دواییدا دەرکەوت کە لە پێوەندی لەگەڵ ئەو هێرشەدا دەفتەری سیاسیی حیزب لەگەڵ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان رێککەوتننامەیەکیان واژۆ کردووە کە بە داخەوە قەت لە کومیتەی ناوەندی باسی لێ نەکرا و کومیتەی ناوەندیی لێ ئاگادار نەکرایەوە کە ئەم جۆرە رێککەوتنە جێگەی داخە.

هەڵوێستی دەفتەری سیاسی سەبارەت بە هاتنی ئەو هێزە لە پێوەندی لەگەڵ یەکێتیدا زور لاواز بوو. لە بەر ئەوەی کە یەکێتی وە پێش هێزەکە کەوتبوو، لە کۆبوونەوەیەکی هاوبەشدا پاش گەڕانەوەی ئەو هێزە دوکتور کەمال فوئاد، ئەندامی مەکتەبی سیاسیی یەکێتی بەم چەشنە باسی لە رووداوەکە کردبوو:

«پێمان ناخوش بوو سەرجەممان کە هێزەکانی ئێران هاتنە ژوورەوە، هـەر وەک تورکیـەش پێمان فێرە، هیچ هێزێک لە یەکێتیی نیشـتمانی لە ئێـوەوە نزیکتـر نیە، ئێرانییـەکان هێندێک پێشـنیاریان هەیـە هیوادارین بـێ وەڵام نەمێنێتـەوە، هەوڵ بدەن کارێـک نەکەین زیانی هەبێ بۆ هەر دوو لامـان. ئـەوەی ئێران داوای دەکا لە عورفی نێودەوڵەتیدا دروسـتە و ئێمـە ناتوانیـن دەسـت لە ئێـران هەڵگرین. ئەوەی کـە وەکوو یەکێتی تـۆ بێـی شـەڕی حیزبـی دێموکـرات بکـەی، تەحوویلی بدەیـەوە لەگەڵ ئەوەی کە ئێستا هەیە فەرقی هەیە. ئێمە دەمانهەوێ ئێرانی لێ بپارێزین (دوژمنایەتییەکەی پێ رابگرین).

هاتنی ئێمە دەبێ جێگای تەقدیر بێ. ئەگەر ئێمە نەبین، خراپتر دەقەومێ و ئێمەش تەئسیرمان زۆرە. کەوتووینە حاڵەتێک کە ئێران سنووری ئێمە ببەزێنـێ و بێتـە ژورەووە. ئێمـە گلەییمـان لە حیزب هەیـە کە زرووفی ئێمەی لە بەرچاو نەگرتووە، ئێمە ناڵێین واز لە خەباتی چەکداری بێنن، ئێمە دەڵێین جارێ رایبگرن، خەباتی سیاسی ئازادیی تەواوی تێدا هەیە. ئـەو کات ئـەوە کرا، لەگـەڵ ئێرانییەکان دادەنیشـین. لەگەڵ ئەوەی ئێوە خەباتـی چەکـداری رادەگـرن، ئەوانیش یانـی ئێرانییەکانیش دەسـت لە تیرۆر هەڵبگرن، ئەگەر دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات لە ناوچەی ئێمە بێ ناتوانین ئەوە قبووڵ بکەین.

■ ٦٠: بزووتنەوەی ئیسلامی و رادەستکردنی تێکۆشەرانی دێموکرات بە کۆماری ئیسلامی (١٣٧٥)

لـە رێکەوتی ١٣ی رەزبـەری ١٣٧٥ی هەتاویدا کومیتەی شارسـتانی پاوە بڕیاری ناردنەوەوی تیمێکی حەوت کەسـیی بۆ نێوخۆی وڵات دا، تەرکیبی ئەم تیمە حەوت کەسییە پێک هاتبوو لە:

«ئەرشـەد رەزایـی، محەممـەد عەزیـز قـادری، یوونـس محەممەدپوور، عەدنان ئیسـماعیلی، موزەفەر کازمی. داریووش

ئیسلامدووست».

لە ماوەی مەئمووریەتی ئەم تیمەدا لە ناوچەی پاوە ڕێژیم بە هەموو هێزییەوە هەوڵ دەدات تیمەکە بخاتە داوەوە و زەربەیان لێ بدات، بەڵام بە هۆی وریایی ئەم تیمەوە ریژیم بە مەبەستەکەی ناگات. ڕێگای گەڕانەوەی ئەم تیمە بۆ تانجەڕۆ لە سلێمانی لە ڕێگای هەڵەبجەوە دەبێت و ئەو کات هەڵەبجە لە ژێر دەسەڵاتی بزووتنەوەی ئیسلامیدا دەبێ.

کومیتەی پاوە لە وەزعی ئاڵۆزی ناوچەکە تێ دەگا و هەوڵ دەدات پێوەندی بکات بە تیمەکەوە کە سەرکەوتوو نابن تا لە یەک کاتدا تیمەکە رۆژی ٢٧ی رەزبەری ١٣٧٥ی هەتاوی پاش ئەنجامدانی مەئمووریەتەکەیان بەرەو مەقەڕەکانیان دەگەڕێنەوە و بە ماشینێکی نەفەرهەڵگر لە هاوارەوە بەرەو هەڵەبجە دەکەونە ڕێ کە لە گوندی «عەنەب» سەر بە هەڵەبجە دەکەونە بۆسەی هێزێکی بزووتنەوە، بە فەرماندەهیی «ئەنوەر عەنەبی» و رادەگیرین، ئەم هاوڕێیانەش خۆیان بە بزووتنەوە دەناسێنن کە پێشمەرگەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانن، بەڵام بەو حاڵەش بە قسەی خۆیان بە رواڵەت بۆ هاوکاریکردنیان دەیانبەنە مەقەڕەکانی بزووتنەوە لە «عەنەب» و هەر ئەو شەوە واتە شەوی ٣٠ی رەزبەر دەگوازرێنەوە بۆ پاوە و تەحویلی ئیتلاعاتی پاوە دەدرێن کە ئەم هەواڵە بە زووترین کات لە پاوەوە دەدرێ بە حیزب.

حیزبی دێموکرات هەم لە ڕێگای کومیتەی شارستانی پاوە و هەم لە ڕێگای نوێنەرایەتیی هەولێر و سلێمانییەوە داوا لە بزووتنەوە دەکا کە حیزبی دێموکرات لە چارەنووسی هاوڕێیانی ئاگادار بکاتەوە، بزووتنەوە خۆی لەم حەرەکەتە بە بێئاگا نیشان دەدات.

پاش دڵنیابوون لەوەی کە ئەم تێکۆشەرانە تەحویل دراونەتەوە، دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە رۆژی ٩ی خەزەڵوەری ١٣٧٥ی هەتاوی بەرانبەر بە ٣٠ی ئۆکتۆبەری ١٩٩٦ی

زایینــی لــە راگەیەندراوێکـدا خەڵکـی کوردســتان و کـۆڕ و کۆمەڵـە ئازادیخـواز و بەشەردۆسـتەکان لـەو خیانەتە ئـاگادار دەکاتەوە و داوا لـە بزووتنـەوەی ئیسـلامی دەکات کـە لەباتیـی پەردەپۆشـکردنی ئـەو کردەوەیە، ئەنجامدەرانی بە سـزا بگەیەنن و بەو کارە نیشـان بدەن کە لـەم پیـلان و تاوانە پڕ لە شـورەییەدا رێبەرایەتیی بزووتنەوە بەشـدار نیـە و ئەمـە سیاسـەتی بزووتنـەوە نیـە، بـەڵام بێدەنگیـی بزووتنەوە و پاسـاوهێنانەوەی نـاڕەوا دەری خسـت کـە ئـەم کردەوەیـە بـە بڕیاری رەسمیی بزووتنەوە و لە سەرەوەی هەموویانەوە «مەلا عەلی» رێبەری بزووتنەوە دەرکراوە.

راسـت لـە سـەروبەندی رادەسـتکردنەوەی ئـەو تێکۆشـەرانەدا بوو کـە کەسـێک بـە نـاوی «محەممـەد حەسـەن» پێوەندیی بە بەرپرسـی نوێنەرایەتیی هەولێری حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێرانەوە کرد و بـە زمانی عەلـی باپیرەوە و وەک نوێنەری عەلی باپیر ئەو کردەوەیەی پشتڕاسـت کـردەوە و گوتـی: «ئـەو کردەوەیـە کاری مـەلا عەلـی عەبدولعەزیز و ئەنوەر عەنەبییە و ئەوانیش وەک بەشێک لە بزووتنەوە ئەو کردەوەیە مەحکووم دەکەن و رادەگەیەنن لەوانەیە ماوەیەکی دیکە لە بزووتنەوەدا ئینشعاب روو بدات». کۆماری ئیسلامی و بزووتنەوەی ئیسـلامی زۆریـان هـەوڵ دا مەسـەلەکە بـە لاڕێـدا بـەرن و تەنانـەت بەرپرسـایەتییەکەی بخەنـە ئەسـتۆی یەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان، بەڵام بەڵگە و سەنەدەکان بە رادەیەک روون و حاشاهەڵنەگر بوون کە هیچیان پێ نەبرا بێجگە لە ریسوایی و سەرشۆڕیی زیاتر.

«داریووش ئیسلامدووسـت» یەکێک لەو حەوت کەسـە گیراوە کە لە رێگای خۆشکەزاکەیەوە بە ناوی عەدنان کە پێشتر هاوکاری بزووتنەوە بـووە، لـە چوارچێـوەی پیلانێکـدا کە ئیتلاعـات بە مەرجـی ئازادبوونی داریـووش بـۆی دادەنـێ، دەگەڕێنرێتەوە بۆ کوردسـتانی عێـراق کە بە هۆی داریووش ئیسلامدووسـت و زانیاریی حیزب لەو بارەوە پیلانەکە

پووچەڵ دەکرێتەوە و داریووش ئازاد دەبێ، لە وتوویژێکدا لەگەڵ ڕۆژنامەی «کوردستان» خەیانەتەکەی بزووتنەوە بەم چەشنە باس دەکات و دەڵێ:

شەوی ١٣٧٥/٧/٢٧ی هەتاوی لە کاتی گەڕانەوەمان لە ناوچەی هەورامانی کوردستانی ئێران و لە «هاوار» بە هۆی ئۆتۆمبیلێکی شەخسییەوە کە خاوەنەکەی ناوی «عومەرە» بوو، بەرەو هەڵەبجە وەڕێ کەوتین. کاتژمێر نزیکی ٨ی شەو لە نزیک گوندی « عەنەب « جەماعەتێک چەکدار پێشی ئێمەیان گرت و داوای کارتی شناساییان لێ کردین، ئێمەش دەستبەجێ داوامان لەوان کرد کە خۆیان بناسێنن، هەم شۆفیرەکە ئەوانی دەناسی و وتی بزووتنەوەی ئیسلامین و هەم خۆشیان گوتیان جەماعەتی بزووتنەوەی ئیسلامین. ئێمەش داوای هاوکاریمان لێ کردن بۆ گەڕانەوەمان بۆ بنکەکانی خۆمان. ئەوانیش بەڵێنیی هاوکارییان پێ دان. پاشان بە شۆفیری ماشینەکەیان گوت «تۆ بڕۆ» و بردینیانە مەقەڕی خۆیان و سەعات ٤ی شەو چەکیان کردین و چاویان بەستین و فڕێیان داینە ناو ماشینێکەوە و ئاگامان لێ نەبوو بەرەو کوێمان دەبەن تاکوو بەیانی لە پاوە لە دەرکی سپای پاسداران خۆمان بینییەوە.

لەو ماوەیەدا حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە ناردنی نامە بۆ ڕێکخراوە دێموکراتەکان و کۆڕ و کۆمەڵە بەشەردۆستەکان، سکرتێری گشتیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و لە ڕێگای دوکتور «گرانژۆن»ەوە بۆ باڵوێزخانەی ئێران لە فەرانسە و نامەی سەوزەکانی پارلەمانی ئۆتریش بۆ وەزیری دەرەوەی ئۆتریش داوا کرا کە گیانی ئەو تێکۆشەرانە لە مەترسیدایە و چارەنووسیان ڕوون بکرێتەوە تا لە کۆتاییدا پاش ٨ ساڵ و هەوڵێکی زۆر لە ساڵی ١٣٨٣ لە لایەن باڵوێزخانەی بریتانیاوە داوا لە ئێران کرابوو کە ئاخر هەواڵی ئەو ٦ کەسەیان پێ بدات. ئێران لە وەڵامدا ڕایگەیاندبوو کە هەر ٦ کەسەکەیان

ئیعدام کراون. دیاره لە جەریانی ئەو هەشـت سـاڵەدا وەک ئاماژەی پێ درا، یەکێک لە گیراوەکان بە ناوی «داریووش ئیسلامدووست» بە هەر شێوەیەک توانی بگەڕێتەوە بۆ لای حیزب.

■ ٦١: تیرۆرەکان لە کوردستانی باشوور و عێراق (١٩٩١ـ ١٩٩٥)

لـە سـاڵانی خەباتـی حیزبەکەمانـدا بـۆ بـە دەسـتهێنانی مافـی نەتەوایەتییەکانـی گەلـی کـورد، خەباتگێڕانـی دیمۆکـرات بـەردەوام کەوتوونەتە بەر شـاڵاوی هێرشـی دەزگای تیرۆری کۆماری ئیسـلامی و بە داخەوە بەشـێکی بەرچاو لەو تیرۆرانەش لە کوردسـتانی باشوور و لـە ناوچـەی ژێـر دەسـەڵاتی کوردیـدا بەڕێـوە چـوون و هـەر چەند بەشـێکی زۆر لە تیرۆریسـتەکان ناسـراو بوون، بەڵام بەو حاڵەشـەوە تـا ئێسـتا تاقە تیرۆریسـتێکیش نەکەوتە بـەر لێکۆڵینەوەی بەرپرسـانی هەرێمی کوردستان. لەوەش خراپتر بە داخەوە بەشێک لەو تیرۆریستانە ئەندامی حیزبە دەسـەڵاتدارەکانی هەرێمی کوردسـتان بوون. لووتکەی ئـەو ناحەقـی و زۆڵمەش تیرۆری دەروازەی کۆیە بوو کە بەڕیوەبەر و بەرپرسەکانیان سەر بە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوون. سەرەڕای روون و ئاشـکرابوونی رووداوەکە، یەکێتی کەوتە هێنانەوەی پاسـاوی نابەجـێ و لـەوەش خراپتر، لە سـاڵی ٢٠١٤دا بەرپرسـی ئەو پرسـگەیە بـە نـاوی «حاجی مەسـیفی» کرایە بەربژێری یەکێتی بـۆ ئەندامەتی لە پارلەمانـی کوردسـتاندا کـە ئەمـە بۆ جارێکـی دیکە زامی ئـەو کردەوە نامرۆڤانەیەی لە لای ئەندامانی حیزب نوێ کردەوە.

تیـرۆری دەروازەی کۆیـە کاتێـک رووی دا کە تیمێک لە بەرپرسـانی حیزبـی لـە ناوچەی سـلێمانی بانگهێشـتی پلینیۆمی کومیتـەی ناوەندی کرابوون. نامەی دەعوەتی هاوڕێیانی بەرپرس بە هۆی سیخوڕێکەوە بە ناوی «ئازادی عەلی بالە» خەڵکی مەهابادەوە کە کادرێکی حیزبی بوو و زۆر جێگای باوەڕی سکرتێری ئەو کاتی حیزب و لە خزمانی ناوبراو بوو، بەڕێ دەکرێت و ناوبراویش کۆماری ئیسـلامی لەو کۆبوونەوەیە

ئاگادار دەکاتەوە. ڕۆژی دواتر ڕێژیم لە ڕێگای دووکان -کۆیە لە پێچەکانی دووکان کەمینێک بۆ لێدان و تیرۆری بەرپرسانی حیزبی دادەنێتەوە و لە شوێنی دیاریکراو تەقە لەو ئۆتۆمبیلی بەرازیلییە دەکەن کە بەرپرسانی حیزبی تێدا بوون و لە ئاکامدا بەرپرس و پێشمەرگەکان دێنە دەست و تیرۆریستەکان ڕاو دەنێن و دەست بە سەر ئۆتۆمبیلەکەیاندا دەگرن. لەم تەقە و پێکدادانەدا بە داخەوە، کاک مەنسوور فەتاحی، بەرپرسی کومیتەی شارستانی پاوە بە توندی بریندار دەبێ کە بە هۆی یەکێک لە پێشمەرگەکانەوە بە ناوی جەلال خەڵکی ناوچەی ئیناخی دەگەیەنرێتە بنکەی حیزب لە کۆیە. بە داخەوە کاک مەنسووریش سەعاتێک دواتر بە هۆی کاری بوونی برینەکەیەوە شەهید دەبێ. لێرەدا لەگەڵ ئەوەی تیرۆریستان بۆسەیان ناوەتەوە، بەڵام بە هۆی ئازایەتیی هاوڕێیانی حیزبی تیک دەشکێندرێن و هەڵدێن و بەرپرسانی حیزبیی دیکە کە پێک هاتبوون لە مەنسوور ناسری، بەرپرسی پێوەندییەکانی حیزب لە سلێمانی و ئەندامی ڕێبەری و ئەبووبەکر ئیسماعیلی ناسراو بە ساماڵ، بەرپرسی کومیتەی بانە، یەدوڵڵا شیرین سوخەن پێشمەرگە و ڕەفعەت حوسەینی پێشمەرگە بەرەو کۆیە وە ڕێ دەکەون کە بەداخەوە لە سەیتەرەی کۆیە بە بێ لێپرسینەوە لە نێو ئۆتۆمبیلەکەدا دەدرێنە بەر دەستڕێژی گوللە و هەر چوار کەسەکەیان شەهید دەبن. پێویست بە گوتنە، کاتێک کە بەڵگەکانی ناو ئۆتۆمبیلەکە بە دەستکەوت گیراوەکەی ڕێژیم کەوتە بەردەستی حیزب، ئازادی عەلی باڵەش هەروەک گوترا زۆر نزیک بوو لە سکرتاریا و ئاگادار بوو کە یەکێک لەو مەدرەکانە کاسێتێک بوو کە ناوبراو ڕاپۆرتی هاتنی هاوڕێیانی بۆ کۆبوونەوەی کومیتەی ناوەندی تێدا باس کردبوو، بۆیە هەڵهات و گەڕایەوە بۆ ئێران بۆ باوەشی کۆماری ئیسلامی. ماوەیەک دواتر خەباتگێڕانی دێموکرات لە ناوچەی مەهاباد لە تۆڵەی ئەو کردەوە خائینانەیەدا بە سزای کردەوەی خەیانەتکارانەیان گەیاند.

ئەم بانگهێشتە بۆ دوایین کۆبوونەوەی کومیتەی ناوەندی، کومیتەی ناوەندیـی هەڵبژێـردراوی کۆنگـرەی١٠ بـوو بـەرەو کۆنگـرەی ١١ دەڕۆیشـتین زۆری لە سـەر نەڕۆین و هەرکام لەم تیرۆرانە داستانێکی تراژیکیـان هەیـە و تیرۆری وا هەیە کە تەنیا لە بەر تەلیسـە ئاردێک بە ڕێوە چووە کە فیلمی دانپێدانانی تیرۆریستەکەش لە بەر دەستدایە.

لێرەدا سـەرنجی خوێنەران بۆ ئامارێک لەو تیرۆرانە رادەکێشـین کە کۆماری ئیسـلامی راسـتەوخۆ یان بە هۆی دەسـتوپێوەندییەکانیەوە لە کوردستانی باشوور و عێراق دژ بە چالاکانی سیاسیی ئۆپۆزیسیۆن بە تایبەتی ئەندامان و کادر و پێشمەرگەکانی حیزبی ئەنجامی داون.

کـۆی ئـەو کەسـانەی لە کوردسـتانی عێراق هێرشـی تیرۆریسـتییان کراوەتە سـەر، بە ناوی ڕێکخراوەکانیانەوە لە سـاڵی ١٣٧٠ تا ١٣٧٥ی هەتاوی بەرانبەر بە ١٩٩١ تا ١٩٩٦ی زایینی:

	کوردستان			عێراق		
ناوی ڕێکخراو	شەهید	بریندار	سەرجەم	شەهید	بریندار	سەرجەم
حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران	٨٨	١٨	١٠٦	١	-	١
کۆمەڵە	١٢	-	١٢	-	-	-
موجاهیدین	-	-	-	٥	-	٥
پەنابەر	٢٠	٥	٢٥	-	-	-
باقی هێزەکان	٥	-	٥	-	-	-

تێبینی: زۆربەی هەرە زۆری پەنابەران ئەندام یان لایەنگری حیزبی دێموکرات بوون.

اسامی شماری از اپوزیسیون ایرانی که در فاصلەی سالهای ١٩٩١ تا ١٩٩٦ هدف سوء قصد عوامل جمهوری اسلامی قرار گرفتەاند:

ردیف	نام و نام خانوادگی	حزب یا سازمان سیاسی	تاریخ ترور	محل ترور	ساکن	کشته	زخمی
١	عبدالله بیژن فر	دمکرات	١٩٩٠/٩/٢٠	رانیه	مهاباد	+	-
٢	مام حبیب	کومله	١٩٩١/٦/٥	رانیه	سنندج	+	-
٣	کامران منصور(منوچهر)	اتحادیه کمونیستها	١٩٩١/٧/١	سلیمانیه	-	+	-
٤	احد کُرد کشی	دمکرات	١٩٩١/٨/٢٢	سلیمانیه	اردبیل	+	-
٥	محمد (آرام) فتحی	کومله	١٩٩١/٨/٢٧	جادەی زرگویز	سنندج	+	-
٦	صابر (صارم) فرهادی .	کومله	١٩٩١/٩/١	بارزی	سنندج	+	-
٧	جلیل مامائی	دمکرات	١٩٩١/٩/٢٩	اندزەی - بولی	پیرانشهر	+	-
٨	حسن علیپور (حسو)	دمکرات	١٩٩١/٩/٢٩	اندزەی - بولی	پیرانشهر	+	-
٩	ملا رسول گردی	دمکرات	١٩٩١/٩/٢٩	اندزەی - بولی	پیرانشهر	+	-
١٠	سعید یزدانپناه	اتحادیه انقلابیون	١٩٩١	سلیمانیه	بوکان	+	-
١١	خالد سقزی	« خابات »	١٩٩١	رانیه	سقز	+	-
١٢	محمد بابایی (حمه رش)	پناهنده ایرانی	١٩٩١	سلیمانیه.	سقز	+	-
١٣	کمال زورهی	پناهنده ایرانی	١٩٩١	دره‌ء شهیدان	سردشت	+	-
١٤	عثمان زورهی	پناهندەی ایرانی	١٩٩١	دره‌ء شهیدان	سردشت	+	-
١٥	کمال قادرزاده	دمکرات	١٩٩١	پنجوین	مریوان	+	-
١٦	محمد خضری	دمکرات	١٩٩٢/١/١٣	سلیمانیه	سقز	+	-
١٧	محمد رحمانی	دمکرات	١٩٩٢/٦/٢	چومان	پیرانشهر	+	-
١٨	علی تاتەوه	دمکرات	١٩٩٢/٦/٠	حلبجه	مریوان	+	-
١٩	هادی محمودی	دمکرات	١٩٩٢/٦/٠	حلبجه	اورامان	+	-
٢٠	سالار ساعدپناه	دمکرات	١٩٩٢/٦/٠	حلبجه	سنندج	+	-
٢١	فخرالدین مرادی	دمکرات	١٩٩٢/٦/٠	حلبجه	سنندج	+	-
٢٢	ابراهیم شیخی (بالدار)	دمکرات	١٩٩٢/٦/١٧	جادەرواندز- اربیل	بوکان	+	-
٢٣	شاپور فیروزی	دمکرات	١٩٩٢/٧/١	رانیه	کامیاران	+	-
٢٤	ستار جلالی	دمکرات	١٩٩٢/٩/١	مام خطیب	نوسود	+	-
٢٥	خدر الماس	دمکرات	١٩٩٢/٩/١	مام خطیب	اشنویه	-	+
٢٦	محمدامین معروفی	دمکرات	١٩٩٢/٩/١	مام خطیب	پیرانشهر	-	+
٢٧	دکتر محمد صادق شرفکندی	دمکرات	١٩٩٢/٩/١٧	برلن	بوکان	+	-
٢٨	فتاح عبدلی	دمکرات	١٩٩٢/٩/١٧	برلن	نقده	+	-
٢٩	همایون اردلان	دمکرات	١٩٩٢/٩/١٧	برلن	سقز	+	-
٣٠	نوری دهکردی	تشکل چپ	١٩٩٢/٩/١٧	برلن	شهرکرد	+	-
٣١	شاهرخ مرادی	دمکرات	١٩٩٢/١١/١٣	دربندخان	سنندج	+	-
٣٢	انور ابراهیمی	دمکرات	١٩٩٢/١١/١٣	دربندخان	سنندج	+	-
٣٣	صلاح مرادی	دمکرات	١٩٩٢/١١/١٣	دربندخان	سنندج	+	-
٣٤	رشید رستمی	دمکرات	١٩٩٢/١١/١٣	دربندخان	سنندج	+	-

٢

ردیف	نام و نام خانوادگی	حزب یا سازمان سیاسی	تاریخ‌ترور	محل ترور	ساکن	کشته	زخمی
٣٥	طاهر متوچهری	دمکرات	١٩٩٢/١١/١٣	دربندخان	نوسود	+	-
٣٦	مام نظر (محمدنظری)	«رەنجدەران»	١٩٩٢	عربت سلیمانیه	قلخانی	+	-
٣٧	سیف الله سلیمانپور	پناهنده ایرانی	١٩٩٢	سلیمانیه	سقز	+	-
٣٨	رضا سلیمانپور	پناهنده ایرانی	١٩٩٢	سلیمانیه	سقز	+	-
٣٩	کامران سلیمانپور	پناهندەایرانی	١٩٩٢	سلیمانیه	سقز	+	-
٤٠	محمد مهریانی	دمکرات	١٩٩٢	باریکه سلیمانیه	مریوان	+	-
٤١	کریم گاگلی	هوادار دمکرات	١٩٩٢	پنجوین	مریوان	+	-
٤٢	احمد گاگلی	هوادار دمکرات	١٩٩٢	پنجوین	مریوان	+	-
٤٣	کامران شافعی	دمکرات	١٩٩٣/٣/١٠	رانیه	مهاباد	+	-
٤٤	جمال نامی	دمکرات	١٩٩٣/٧/٢٢	سلیمانیه	سنندج	+	-
٤٥	سعدون عباسی	پناهندەایرانی	١٩٩٣/٨/١٢	رانیه	مهاباد	+	-
٤٦	احمد فاتی	پناهندەایرانی	١٩٩٣/٨/١٢	رانیه	سردشت	+	-
٤٧	دکتر بهرام	سیاسی	١٩٩٣/٨/٢٥	رانیه	تبریز	+	-
٤٨	بهرام آزادفر	دمکرات	١٩٩٣/٩/٣	آنکارا	ارومیه	+	-
٤٩	محمد قادری	دمکرات	١٩٩٣/٩/٦	آنکارا	پیرانشهر	+	-
٥٠	مالا احمد دەرویشی	دمکرات	١٩٩٣/٩/١٠	دیانا	ارومیه	+	-
٥١	عثمان عثمانی	کومەلە	١٩٩٣/١١/٢	سلیمانیه	-	+	-
٥٢	صدیق رشیدی	سیاسی	١٩٩٣/١١/٣	سلیمانیه	-	+	-
٥٣	محمود مجاهدی	دمکرات	١٩٩٣/١٢/١١	حاجی آباد	سردشت	+	-
٥٤	محمد شیخەپور	دمکرات	١٩٩٣	سنگسر	-	+	-
٥٥	محمد بوکانی (خاله حەمه)	دمکرات	١٩٩٤/١/١٢	دیانا	بوکان	+	-
٥٦	مصطفی اورامان	پناهنده ایرانی	١٩٩٤/١/١٣	اربیل	-	+	-
٥٧	شریف رحمانی	« خەبات »	١٩٩٤/٣/٨	سلیمانیه	مهاباد	+	-
٥٨	سید جلال حسینی	دمکرات	١٩٩٤/٣/١٥	سلیمانیه	کانی سانان	+	-
٥٩	رشاد کریمی	کومەلە	١٩٩٤/٣/٣٠	سلیمانیه	-	+	-
٦٠	شفیع کریمی	« کومەلە »	١٩٩٤/٣/٣١	سلیمانیه	-	+	-
٦١	صالح جهانگیری	دمکرات	١٩٩٤/٤/٢	حلبچه	بوکان	+	-
٦٢	فتاح سعیدی	دمکرات	١٩٩٤/٤/٢٣	سلیمانیه	ارومیه	-	+
٦٣	علی حیدری دژ آهنگ	دمکرات	١٩٩٤/٤/٢٤	دربندخان سلیمانیه	شاەآباد	+	-
٦٤	عبدالله ایزدی	دمکرات	١٩٩٤/٤/٢٤	سلیمانیه	-	+	-
٦٥	ابراهیم ساعدی	دمکرات	١٩٩٤/٦/١٢	سلیمانیه	سنندج	+	-
٦٦	احمد محمد پور	دمکرات	١٩٩٤/٦/١٤	بازیان سلیمانیه	سقز	+	-
٦٧	ابوبکر سبکتگین	دمکرات	١٩٩٤/٦/١٤	دیانا	اشنویه	+	-
٦٨	مامه گوله	دمکرات	١٩٩٤/٦/٢٢	ماوت	سردشت	+	-

(٣)

ردیف	نام و نام خانوادگی	حزب یا سازمان سیاسی	تاریخ ترور	محل ترور	ساکن	کشته	زخمی
٦٩	کریم بال افکن	دمکرات	١٩٩٤/٧/٤	رانیه	مریوان	+	-
٧٠	علی اصغر الماس پور	دمکرات	١٩٩٤/٧/١٩	پنجوین	سنندج	+	-
٧١	ابراهیم رحمانی	دمکرات	١٩٩٤/٧/١٩	رانیه	کامیاران	+	-
٧٢	مام مراد محمد زاده	دمکرات	١٩٩٤/٧/٢٣	باسرمه	ارومیه	+	-
٧٣	احمد روئینتن	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣٠	جاده دیانا	ارومیه	-	+
٧٤	مراد جولا	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣٠	جاده دیانا	پیرانشهر	-	+
٧٥	یوسف مولودی	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣٠	جاده دیانا	پیرانشهر	-	+
٧٦	قادر قلندری	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣٠	جاده دیانا	پیرانشهر	+	-
٧٨	محمد درخشان	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣١	جاده دیانا اربیل	پیرانشهر	+	-
٧٩	محمدامین بایزیدی	دمکرات	١٩٩٤/٧/٣١	جاده دیانا اربیل	پیرانشهر	+	-
٨٠	غفور حمزه‌ای	دمکرات	١٩٩٤/٨/٤	بغداد	بانه	+	-
٨١	علی اکبر تیموری	«کومه‌له»	١٩٩٤/٨/٩	سلیمانیه	کرمانشاه	+	-
٨٢	کشتمند عباسی (پیوند)	«کومه‌له»	١٩٩٤/٨/٩	سلیمانیه	کرمانشاه	+	-
٨٣	عبدالله سوزی	دمکرات	١٩٩٤/٨/١٢	دربندخان سلیمانیه	مریوان	+	-
٨٤	محمد رشید	دمکرات	١٩٩٤/٨/١٣	حلبجه	مریوان	+	-
٨٥	اسفندیار طاهری	دمکرات	١٩٩٤/٩/١٦	انزل ارومیه	ارومیه	+	-
٨٦	سهراب طاهری	دمکرات	١٩٩٤/٩/١٦	انزل ارومیه	ارومیه	+	-
٨٧	بهروز تقی زاده	دمکرات	١٩٩٤/٩/١٦	انزل ارومیه	ارومیه	+	-
٨٨	سلمان کرهی	دمکرات	١٩٩٤/٩/٢٢	شپیران ارومیه	ارومیه	+	-
٨٩	سراج الدین جاجوری	دمکرات	١٩٩٤/٩/٢٢	شپیران ارومیه	ارومیه	+	-
٩٠	عمر کُرده	پناهندەسیاسی	١٩٩٤/١١/٢	سنگسر رانیه	بوکان	+	-
٩١	مام مولود سلیم ساغلو	سیاسی	١٩٩٤/١١/٢	حاج آباد رانیه	مهاباد	+	-
٩٢	اکبر منبری	دمکرات	١٩٩٤/١١/٣	بازیان سلیمانیه	سنندج	-	+
٩٣	حسین اجاق	سیاسی	١٩٩٤/١١/٢٢	چوارقورنه	-	+	-
٩٤	خالد جهانی	دمکرات	١٩٩٤/١١/٢٥	سلیمانیه	بوکان	-	+
٩٥	حسن جت	دمکرات	١٩٩٤/١١/٢٧	قلعەدزه	مهاباد	+	-
٩٦	حسن بازرگان	دمکرات	١٩٩٤/١٢/٦	منطقه رانیه	پیرانشهر	+	-
٩٧	نوری مهاباد	غیر سیاسی	١٩٩٤/١٢/٧	اربیل	مهاباد	+	-
٩٨	محمد شیخه	دمکرات	٩٤/١٢/١٣	سنگسر	پیرانشهر	+	-
١٠٠	جلال خانەخلی	سیاسی	١٩٩٤/١٢/١٤	قلعەدزه	سردشت	+	-
١٠١	محمد سعید قادری	دمکرات	١٩٩٤/١٢/٢٧	کویسنجق	نوسود	+	-
١٠٢	صدیق سقزی	دمکرات	١٩٩٤	سلیمانیه	سقز	+	-
١٠٣	محمود لاویانی	«کومه‌له»	١٩٩٤	پنجوین	مریوان	+	-
١٠٤	مراد شوکری	پناهنده ایرانی	١٩٩٤	سلیمانیه	ذهاب	+	-

(٤)

ردیف	نام و نام خانوادگی	حزب یا سازمان سیاسی	تاریخ ترور	محل ترور	ساکن	کشته	زخمی
١٠٥	واسع جهانگیری	دمکرات	١٩٩٤	حلبجه	–	+	–
١٠٦	امیر ایزدی	دمکرات	١٩٩٤	سلیمانیه	–	+	–
١٠٧	محمد محمدپور	دمکرات	١٩٩٤	بازیان	–	+	–
١٠٨	عبدالله ربانی	دمکرات	١٩٩٤	دارەبەنگلن	–	+	–
١٠٩	خالد محمد زاده	هوادار دمکرات	٩٥/١/٥	شقلاوه	مهاباد	+	–
١١٠	حیدرخسروی	پناهنده ایرانی	٩٥/١/٩	سلیمانیه	بانه	+	–
١١١	عبدالخالق حفیدی	هوادار دمکرات	٩٥/١/١٢	سلیمانیه	سردشت	–	+
١١٢	محمد نانوا	پناهندهایرانی	٩٥/١/١٢	جاده بازیان	سقز	+	–
١١٣	حیدر عبدالله بگ	پناهندهایرانی	٩٥/١/١٩	دوکان	بانه	+	–
١١٤	اسماعیل انجیری	دمکرات	٩٥/٢/٩	سلیمانیه	ایرانی	+	–
١١٥	سعدون بارزان	دمکرات	٩٥/٢/٧	رانیه	بوکان	+	–
١١٦	مام حسن آذربرزین	دمکرات	٩٥/٢/٧	رانیه	مهاباد	+	–
١١٧	بارزان انجینەیی	دمکرات	٩٥/٢/٣١	سلیمانیه	سقز	–	+
١١٨	مظفر محمدی	دمکرات	٩٥/٢/٣١	سلیمانیه	–	+	–
١١٩	محمد عبدالهی	دمکرات	٩٥/٤/١	باسرمه	پیرانشهر	–	+
١٢٠	سلیمان جکرده	دمکرات	٩٥/٤/١	باسرمه	پیرانشهر	+	–
١٢١	نجم الدین شریعت پناه	دمکرات	٩٥/٥/٢٣	اربیل	سردشت	+	–
١٢٢	دکتر علی دبیری	پناهنده، ایرانی	٩٥/٥/٢٤	رانیه	ارومیه	+	–
١٢٣	عثمان کیانی	کومەله	٩٥/٦/٢	سلیمانیه	مریوان	+	–
١٢٤	عثمان فرمان	کومەله	٩٥/٦/٢	سلیمانیه	مریوان	+	–
١٢٥	عفت حداد	مجاهد	٩٥/٦/٩	بغداد	–	+	–
١٢٦	فرشته اسفندیاری	مجاهد	٩٥/٦/٩	بغداد	–	+	–
١٢٧	سیدعسکر حسینی	پناهنده، ایرانی	٩٥/٦/١٥	سلیمانیه	مریوان	+	–
١٢٨	قادر فلاحی	پناهنده، ایرانی	٩٥/٧/٨	دیانا	اشنویه	+	–
١٢٩	حسین ادیبی	مجاهد	٩٥/٧/٩	بغداد	ایرانی	+	–
١٣٠	ابراهیم	مجاهد	٩٥/٧/٩	بغداد	ایرانی	+	–
١٣١	یارعلی	مجاهد	٩٥/٧/٩	بغداد	ایرانی	+	–
١٣٢	رحیم محمودی	دمکرات	٩٥/٧/١٦	رانیه	ایرانی	+	–
١٣٣	فاروق مرادی	دمکرات	٩٥ ٧/٢٠	اربیل	ایرانی	+	–
١٣٤	ناصر پیرانی	دمکرات	٩٥ ٧/٢٠	اربیل	مهاباد	–	+
١٣٥	عسکر رستمی(گوله)	دمکرات	٩٥/٩/٢٤	روستای رستم	قلخانی	+	–
١٣٦	مصطفی قادرزاده	دمکرات	٩٥/١٠/١٦	شیخ شیرز رانیه	پیرانشهر	+	–
١٣٧	حسین دمه	دمکرات	٩٥/١٠/١٦	شیخ شیرز رانیه	پیرانشهر	+	–
١٣٨	سید طالب حسینی	پناهنده ایرانی	٩٥/١٠/٢٤	سلیمانیه	دیواندره	+	–

(٥)

ردیف	نام و نام خانوادگی	حزب یا سازمان سیاسی	تاریخ ترور	محل ترور	ساکن	کشته	زخمی
١٣٩	سیدمسلم حسینی	پناهنده ایرانی	٩٥/١٠/٢٤	سلیمانیه	دیواندره	+	-
١٤٠	منصور فدائی	پناهنده ایرانی	٩٥/١٠/٢٤	سلیمانیه	بانه	+	-
١٤١	آفتاب حسینی	پناهنده ایرانی	٩٥/١٠/٢٤	سلیمانیه	دیواندره	+	-
١٤٢	کتان حسینی	پناهنده ایرانی	٩٥/١٠/٢٤	سلیمانیه	دیواندره	+	-
١٤٣	حسن خالقی	پناهنده ایرانی	٩٥/١١/١	دیانا	اشنویه	-	+
١٤٤	عزیز کریمی	پناهنده ایرانی	٩٥/١١/١	دیانا	اشنویه	-	+
١٤٥	عمر دهستانی	دمکرات	١٩٩٥/١٢/٦	حریر	مهاباد	+	-
١٤٦	عثمان رویان	دمکرات	٩٥/١٢/٣٠	اربیل	اشنویه	+	-
١٤٧	ابوبکر رحیمی	دمکرات	٩٥/١٢/٣٠	اربیل	نقده	+	-
١٤٨	غفور مهدی زاده	دمکرات	٩٥/١٢/٣١	کویسنجق	نقده	+	-
١٤٩	علی امینی	دمکرات	٩٥/١٢/٣١	کویسنجق	سقز	+	-
١٥٠	صدیق عبدالهی	دمکرات	٩٥/١٢/٣١	کویسنجق	سردشت	+	-
١٥١	محمد سوورەبی	دمکرات	١٩٩٥	اربیل	-	+	-
١٥٢	حاجی عبدالله محمدی	هوادار دمکرات	٩٦/١/٢	سلیمانیه	سقز	+	-
١٥٣	رحمان شعبان زاده	دمکرات	٩٦/١/٢	سلیمانیه	بانه	+	-
١٥٤	طاهر روحانی	کومله	٩٦/٣/١٤	سلیمانیه	کامیاران	+	-
١٥٥	فرامرز کشوری	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	+	-
١٥٦	طاهر عزیزی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	+	-
١٥٧	عثمان رحیمی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	+	-
١٥٨	حسن ابراهیم زاده	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	پیرانشهر	+	-
١٥٩	حسن علیپور	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦٠	فریق حسن زاده	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦١	جهانگیر ابراهیمی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦٢	پریزاد آبرندی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦٣	محمدامین ابراهیمی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	پیرانشهر	-	+
١٦٤	عثمان شیخانی	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦٥	علی بابل	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+
١٦٦	علی شاداب	دمکرات	٩٦/٣/١٧	جیژنیکان	اشنویه	-	+

■ ٦٢: دەرمانداو کردنی کادر و پێشمەرگەکانی حیزب (١٣٧٦)

لە سەرەتای ساڵی ١٣٧٦ی هەتاویدا بە هۆی دوو بەکرێگیراوی ڕێژیمەوە کە خزێنرابوونە ناو ریزەکانی حیزب، ٩٠ کەس لە کادر و پێشمەرگەکانی حیزب لە جنووب کە نیشتەجێی دەڤەری «بازیان» سەر بە پارێزگای سلێمانی بوون، دەرمانداو کران و جۆری دەرمانەکەش سالیۆم بوو. پێشتریش لە ناوچەی سەقز بە هۆی بەکرێگیراوێکی نفووزیی دیکەوە ٣ کەس لە کادرەکانی تیمی تەشکیلاتیی سەقز لە پاییزی ١٣٧٥ی هەتاویدا دەرمانداو کرابوون کە ناوەکانیان بریتی بوون لە: «سەید ئەحمەد حسەینی، ساڵح سەقزی و عەتا کێلەشینی» کە نەفەری دووهەم و سێهەمیان شەهید بوون و نەفەرەکەی دیکەش بە هۆی هەوڵێکی زۆر بە خۆشییەوە رزگاری بوو.

لە پێوەندی لەگەڵ دەرمانداوکردنی ٩٠ کەس لە کادر و پێشمەرگەکانی مەڵبەندەکانی ١ و ٢ی کومیتەی کرماشاندا دەفتەری سیاسی ڕاگەیەندراوێکی بڵاوکردەوە کە ئەمەی خوارەوە دەقەکەیەتی:

بانگەوازێکی بەپەلە

کۆڕو کۆمەڵەکانی لایەنگری مافی مرۆڤ لە جیهاندا!
ڕێکخراوە پزیشکی و دەرمانییە خێرخوازەکان!

لە بەرەبەری دەرچوونی حوکمی یەکجاریی دادگای بێرلین لەسەر پەروەندەی تیرۆری دوکتور صادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و هاوڕێیەکانی دا، ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی جینایەتێکی سامناکی دیکەی خوڵقاند.

لە نێوەڕاستی حەوتووی ڕابردوودا نەخۆشییەکی بەکۆمەڵ لە نێو ژمارەیەک لە ئەندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دا کە لە ناوچەی بارزانی سەربە شارستانی سلێمانی لە کوردستانی عێراق دەژین، سەری هەڵدا. بەشێکی زۆر لە نەخۆشەکان ڕەوانەی نەخۆشخانەکانی سلێمانی کران. بەڵام لەبەر نەبوونی ئیمکاناتی پێویست، نەخۆشخانەکانی ئەو شارە کارێکی لەوتۆیان بۆ چاری نەخۆشەکان و تەشخیسی نەخۆشییەکەیان لەدەست نەهات. هەر بۆیە بەرەبەرە هەموویان ڕەوانەی شاری بەغدا کران و بە کۆمەکی مانگی سووری عێراق لە نەخۆشخانەکانی ئەو شارە خەوێنران.

دوای تاقیکردنەوەی پێویست دەرکەوت ئەو هاوڕێیانە لە ئاکامی خواردنی ژاری خەتەرناکی «تالیوم»دا دەرمانداو بوون. هەر ئێستا زیاتر لە شەست کەس لەو دەرمانداوکراوانە لە نەخۆشخانەکانی بەغدادا کەوتوون و گیانیان لە مەترسی دایە.

بەلەبەرچاوگرتنی ئەو ڕاستییە کە لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا چەند جار پیلانی دەرمانداوکردنی تێکۆشەرانی دیموکرات لەلایەن ئۆرگانەکانی حیزبەوە ئاشکرا کراوە و هەموو جارێ دەرکەوتووە کە تیرۆریستەکان سەربە کۆماری ئیسلامین، هەروەها بە وەبیرهێنانەوەی نەخشەی تیرۆریستیی پاییزی ڕابردوو کە لەودا سێ کەس لە تێکۆشەرانی حیزب لەلایەن بەکرێگیراوانی ڕێژیمەوە بە ژاری «تالیوم» دەرمانداوکران و دوو کەسیان شەهید بوون، هیچ گومانێک لەوەدا نییە کە ئەم کردەوە دژی ئینسانییەش کاری بەکرێگیراوانی ڕێژیمی تیرۆریستپەروەری کۆماری ئیسلامییە. بۆیە:

- لە هەموو کۆڕو کۆمەڵەکانی لایەنگری مافی مرۆڤ داوا دەکەین دەنگی ناڕەزایی خۆیان بەرامبەر بەو تاوانە بەرز کەنەوە و ڕێژیمی ئیسلامیی تاران مەحکووم بکەن.
- لە ڕۆژنامەنووسانی دەرەوەو نوێنەرانی کۆمیتەکانی دیفاع لە مافی مرۆڤ بانگهێشتن دەکەین سەر لە نەخۆشخانەکانی بەغدا بدەن و فیلم و ڕیپۆرتاژ لە قوربانییانی جینایەتی تازەی ڕێژیم ئامادە بکەن.
- ئەگەرچی پزیشکان و نەخۆشخانەکانی بەغدا هەرچی لە دەستیان هاتووە بۆ ڕزگار کردنی گیانی ئەو نەخۆشانە کردوویانەو لەوبارەیەوە سوپاسیان دەکەین، بەلەبەرچاوگرتنی ئەو گەمارۆ ئابوورییە کە چەند ساڵە خراوەتە سەر عێراق و لەبەر کەمبوونی ئیمکاناتی دەرمانی داوا لە کۆڕو کۆمەڵە پزیشکی و دەرمانییە خێرخوازەکان دەکەین بەپەلە بە هاواری دەرمانداوکراوەکان بگەن و بۆ نەجاتدانی گیانیان هەوڵ بدەن.

هیواداریین ئەو تاوانە دژی ئینسانییەی ڕێژیمی ئێران هاندەرێکی دیکە بێ بۆ ئەوەی دادگای بێرلین حوکمێکی عادڵانەو بەرپرسانە لەبارەی بەرنامەڕێژانی تیرۆری ساڵی ١٩٩٢ی بێرلین، یانی کاربەدەستانی هەرەسەرووی کۆماری ئیسلامییەوە دەربکا.

لەچاوەڕوانیی هەنگاوێکی بەپەلەو کارسازدا

دەفتەری سیاسیی
حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٣٧٦/١/١٢ (١٩٩٧/٤/٦)

■ ٦٣: کۆنگرەی ١٣، کۆنگرەی دەستکەوتە مێژووییەکان (١٣٨٣)

کۆنگرەی ١٣ی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە یەکێک لە سەرکەوتووترین کۆنگرەکانی حیزب لە قەڵەم دەدرێ. ئەم کۆنگرەیە کە لە نێوان ڕۆژانی ١٣-١٧ی پووشپەڕی ساڵی ١٣٨٣ی هەتاویدا گیرا، لە زۆر بواردا توانی هەنگاوی کردەکی و قایم بۆ پێشکەوتنی حیزب و جووڵانەوەی میللی ـ دێموکراتیکی خەڵکی کورد لە کوردستانی ئێران هەڵبێنێ. بێگومان هەر هەنگاوێک کە حیزبی دێموکرات لە پاش کۆنگرەی سێزدەهەمی خۆیدا هاوێشتوویەتی، هەنگاوێکی ئابستراک نییە و پێوەندیی بە ئامانج و ئارمانەکانی ئەم حیزبەوە هەیە. بە خوێندنەوەیەکی دروستی ڕەساڵەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ج لە باری مێژوویی و چ لە باری پێوەندیی میللی ـ دێموکراتیکی خەڵکی کوردستان لە کوردستانی ئێران بە ئاستە جیهانی و ناوچەیی و نێوخۆییەکانەوە، یەکەم هەنگاو گرینگترین هەنگاوێکە کە هەر حیزبێکی بەرپرسیار و خاوەن ڕەسالەت هەڵیدەگرێ. کەوابوو بۆ

دەستنیشـانکردنی ئاستی سـەرکەوتوویی هەر حیزبێک لە قۆناخێکی دیاریکـراودا پێـش هەمـوو شـتێک دەبـێ سـەرنجی تێڕوانیـن و خوێندنەوەی ئەو حیزبە لە مەسـەلە جۆراوجۆرە پێوەندیدارەکان بە خۆیـەوە بـدرێ و پاشـان ئەگەر لە بواری تیۆریکدا جەخت لە سـەر راسـتی و دروسـتیی خوێندنـەوەکان کـرا، ئەمجـارە باس لـە بواری پراکتیک و هەنگاوە کردەکی و عەینییەکان بکرێ.

■ کۆنگرە ی سێزدەهەمی حیزب لە بواری تیۆریکدا

لـە بەنـدی یەکەمـی بەرنامـەی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێران، پەسـەندکراوی کۆنگـرەی ١٣دا هاتـووە: «حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران، حیزبـی پێشـڕەوی خەڵکـی کوردسـتانی ئێرانە و شانبەشـانی هێـزە پێشـکەوتووەکانی سەرانسـەری ئێـران بـۆ دامەزراندنی سیستمێکی دێموکراتیک لە ئێران و وەدەستهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسـی گەلی کورد لە کوردسـتانی ئێراندا خەبات دەکا» لە ٢٥ی گەلاوێژی ساڵی ١٣٢٤ی هەتاویدا حیزبی دێموکراتی کوردسـتان دامەزرانـی خـۆی راگەیانـد و ئامانجەکانـی خـۆی لە ٨ مـادەدا بـاس کرد کە هەمـان ئەو ئامانجەن کە لە مادەی باسـکراودا هاتوون.

گۆڕانکارییـە قووڵەکانـی نێـوان کۆنگرەکانـی ١٢ و ١٣ی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێـران لـە سـێ ئاسـتی گشـتیدا خۆیـان دەرخسـت کـە بە پێـی جـۆری گۆڕانکارییەکان خێرایـی و گۆڕان لە هێندێکیاندا زۆر و لە هێندێکیان هێور و بەرەبەرە دەهاتنە پێش چاو، بەڵام بە گشـتی هەموویان ئاکامی ئەو گۆڕانە بوون کە لە پێوەندییە نێودەوڵەتییەکان و پێوەندییە کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکاندا هاتبوونە ئاراوە. لە ئاسـتی جیهانیدا پاش هەرەسـهێنانی بەرەی سۆسیالیستی بـە رێبەرایەتیی یەکێتیی سـۆڤێت لە سـەرەتای دەیـەی٩٠ی زایینیدا، بەرینبـوون و خێرایـی تـۆڕی پێوەندییەکان، جێگیربوونـی پێوەندییە

سـەرمایەدارییەکان لـە زۆربەی هـەرە زۆری وڵاتانـی جیهاندا، لێک نزیک بوون و تەمومژاوی بوونی چەمکە سیاسـییەکان و بە تایبەتی خوێندنـەوەکان لـە چەپ و راسـتی سیاسـی، پێشـکەوتنی بەرچاوی وڵاتانی پەرەئەستێن و نزیکبوونەوەی ئابوورییان لە وڵاتانی خاوەن رێژەی بەرزی گەشەی مرۆیی هاتنە دی و بە گشتی ئەوەی»ماهان» وەکـوو گونـدی جیهانی نـاوی دەبات لەو کاتەدا ببوو بە راسـتی. لە بەرامبـەر ئـەو گۆڕانکارییـە بنەڕەتییە کە لە ئاسـتی جیهانیدا رووی دا، بزووتنەگەلێـک لـە هەر گۆشـەی جیهاندا سـەریان هەڵـدا کە یان دژایەتیـی ئەو رەوتەیان دەکرد، یان وێڕای پێشـوازی لەو رەوتە، لە بیـری سـەلماندنی شوناسـی نەتەوەیـی یان مەزهەبی یـان ناوچەیی خۆیـان بـوون. هـەر بۆیـە لـە لایەکـەوە بزووتنـەوەی ناسـیۆنالیزم زەقتـر و بەرچاوتـر خـۆی نواند و لـە لایەکی دیکـەوە بزووتنەوەی بەرهەڵستکاری رەوتی بەجیهانیبوون و دژی ئامریکا وەکوو ئاڵاهەڵگر و سـەردەمداری ئـەو رەوتـە سـەریان هەڵـدا. یەکێک لـە بزووتنەوەوە نەیار و ناڕەسەنەکانی سەر گۆڕەپانی جیهانی بە تایبەتی رۆژهەڵاتی نێوەڕاسـت، تیرۆریزمی ئیسـلامییە کە بە دوای روودانی کارەسـاتی ١١ی سێپتامبری ٢٠٠١ی نیۆیۆرک، ئیدی زۆر دەرهەستتر جیهانی بە سەر دوو بەرەی لایەنگری تیرۆریزم و دژی تیرۆریزم دابەش کرد. بناژۆخوازیی ئیسلامی بوو بە ئاڵاهەڵگری تیرۆریزم و خەبات دژ بە هەر بە رەوتێکی ئازادیخوازانە بە تایبەتی لە وڵاتە موسڵماننشینەکاندا. ئەگەر تا دوێنێ هاتنە سـەرکاری کۆماری ئیسـلامیی ئێران دروشـم و کردارە بناژۆخوازانەکانی ئەو رێژیمە، چاوپۆشـیی لێ دەکرا و بە هەڕەشەیەک بۆ سەر ئاشتی و ئاسایش لە جیهاندا لە قەڵەم نەدەدرا، ئەوا جیهان پاش کارەساتی ١١ی سێپتامبر سەرنجی پتری دایە سەر ئەو راسـتییە کە کۆماری ئیسـلامیی ئێران نە تەنیا بۆ خەڵکی ئێران، بەڵکوو بۆ خەڵکی هەموو جیهان هەڕەشـەی راسـتەقینەیە. لە لایەکی

دیکەوە رۆژئاوا و بە تایبەتی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دروشمی چاکسازی بە تایبەتی لە بواری سیاسی و ئابوورییان لە رۆژهەڵاتی ناڤیندا بەرز کردەوە و لەو بڕوایەدا بوون کە لەو ڕێگایەوە هەم پێگە و رۆڵی تیرۆریستە ئیسلامییەکان لە ناوچەکەدا کەمڕەنگ دەکەنەوە و هەمیش سەقامگیری کە پێویستییەکی سەرەتایی سەردەمی بەجیهانیبوونە، دابین دەبێت.

لە بەندی سێهەمی بەرنامەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، پەسەندکراوی کۆنگرەی ١٣دا هاتووە: «دوای رووداوی ١١ی سێپتامبری ٢٠٠١، هێرشی هاوپەیمانان بە سەرۆکایەتیی ئەمریکا بۆ سەر ئەفغانستان و رووخاندنی رێژیمی توندڕەوی ئیسلامیی تاڵەبان و لێکبڵاوکردنی رێکخراوی ئەلقاعیدە لەو وڵاتە، سەرەتای دەستپێکردنی ئاڵوگۆڕەکان لە رۆژهەڵاتی نێوەڕاستدا بوو. بە دوای ئەویشدا، دەوڵەتی عێراق لە ژێر تەوژمی هێرشی نیزامیی ئامریکا و هاوپەیمانانیدا رووخا. ئەو رووخانەش وەک بوومەلەرزەیەک ناوچەکە و دنیای دەرەوەی هەژاند. دەتوانین بڵێین دوای شەڕی دووەمی جیهانی، هیچ رووداوێک ئەوەندەی ئەو شەڕە، پێوەندییە ناوچەیی و نێونەتەوەییەکانی نەشڵەژاندووە. بە تایبەتی وڵاتانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست کە گیروگرفتی سیاسی و ئابووری و کێشە نەتەوەیی و ئایینییەکانیان تێدا بە هێزە، حکوومەتەکانی لەوە نیگەران کرد کە باڵانسی سیاسی لە ناوچەکەدا تێک بچێ و نەتوانن درێژە بە حاکمیەتی کۆنەپەرستانەیان بدەن.

سەرکەوتنی خەڵکی عێراق لە بنیاتنانی وڵاتێکی ئازاد و دێموکراتیک لە دواڕۆژدا، شوێنەوار لە سەر خەڵکی وڵاتانی دراوسێ دادەنێ. گەلانی وەزاڵەهاتوو لە نیزامە دیکتاتۆر و دواکەوتووەکان چاوەڕوانی هەلێکن تا بۆ وەدەستهێنانی ئازادی و دێمۆکراسی و مافی نەتەوایەتیی خۆیان چالاکانەتر بە گژ رێژیمە دژی گەلییەکاندا بچنەوە. هەر ئێستا

خەباتی رزگاریخوازانەی نەتەوەی کورد پێی ناوەتە قۆناغێکی چارەنووسساز. لەو نێوەدا مافی سیاسیی کورد لە عێراق لە سەر ئەساسی فیدرالیزمی جۆغرافیایی ـ نەتەوەیی لە قانوونی ئیدارەی دەوڵەت بۆ قۆناغی گواستنەوەدا بە رەسمی ناسراوە. جێگیربوونی ئەو شێوە فیدرالییە دەبێتە نموونەیەکی باش بۆ چارەسەری مەسەلەی کورد لە بەشەکانی دیکەی کوردستانیشدا».

بەم پێیە، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە خوێندنەوەیەکی دروستی رووداوە جیهانی و ناوچەییەکان، خۆی لە بەرەی دژی تیرۆریزمدا دەبینێتەوە و پێشوازی لە هەر هەنگاوێک دەکا کە بتوانێ لە چارەسەرکردنی مەسەلەی نەتەوایەتیی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران و دابینبوونی دێموکراسی لە ئێراندا یارمەتیدەر بێت.

لە ئاستی نێوخۆییدا گەلانی زۆرلێکراوی ئێران لە ژێر کاریگەریی رووداوە جیهانییەکان و خەباتی مافخوازانەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران بە رێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێراندا زیاتر لە جاران بە ماف و ئازادییەکانی خۆیان ئاشنا بوون و چالاکانەتر لە جاران لە گۆڕەپانی خەبات دژی دیکتاتۆریی کۆماری ئیسلامی و بۆ وەدەستهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی نەتەوەیی خۆیان بەشدار بوون. بێگومان بە جیهانیبوون و خێرایی و پەرەسەندنی پێوەندییەکان لە لێکتێگەیشتنی گەلانی ئێران و لێکنزیکبوونەوەی گەلە ستەملێکراوەکاندا کاریگەریی بەرچاوی هەبووە و هەیە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە تا پێش کۆنگرەی ١٣ی خۆی درۆشمی ئیستراتژیکی «دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان»ی بەرز کردبووەوە و نزیک بە ٥٩ ساڵ لەو پێناوەدا تێکۆشابوو، بە لێکدانەوەی دروست و فرەلایەنی ئاستەکانی جیهانی و ناوچەیی و نێوخۆیی، لە کۆنگرەی سێزدەهەمدا

وەک لە بەندی ٣ی بەرنامەی حیزبدا هاتووە دروشمی ئیستراتژیکی خۆی کردە «دامەزراندنی سیستمێکی دێموکراتیکی فیدراڵی لە ئێران و دابینکردنی مافی نەتەوایەتی بۆ گەلی کورد لە کوردستانی ئێران». ڕووداوەکانی پاش کۆنگرەی سێزدەهەمی حیزب لە ئێراندا، وەک ڕابوونی جەماوەریی عەرەبەکانی خووزستان، بەلووچەکان، ئازەرییەکان کە تەنانەت ڕاگەیەنە گشتییەکانی جیهانیان بە خۆیانەوە خەریک کردبوو، باشترین بەڵگەی سەلمێنەری ئەو ڕاستییە بوون کە خەباتی گەلانی ئێران بە تەواوی پێی ناوەتە نێو قۆناغێکەوە کە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەبوا و پێویست بوو دروشمی «فیدرالیزم بۆ ئێران» بەرز بکاتەوە. لە بەندی ٤ی ئامانجە گشتییەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، پەسەندکراوی کۆنگرەی ١٣دا هاتووە: «حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، گەلانی زۆرلێکراوی ئێران بە هاوپەیمانانی ستراتیژیکی خۆی دەزانێ و لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی ئەوان بۆ وەدەستهێنانی مافی نەتەوەیی پشتیوانی دەکا».

■ کۆنگرەی سێزدەهەم لە مەیدانی کردەوەدا

لە بواری ڕێکخستندا:

ڕێبەری مەزنی گەلی کورد، دوکتور قاسملووی نەمر دەفەرموێ: «ڕێکخراو چەکی هەرە گرینگی ئێمەیە». بێگومان بوارەکانی ڕێکخستن، دیپلۆماسی و تەبلیغات پێوەندیی ڕاستەوخۆیان بە یەکترەوە هەیە، بەو مانایە کە سەرکەوتن لە هەرکامیاندا بەستێن بۆ سەرکەوتن لەوانی دیکەدا دەڕەخسێنێ، بەڵام وەک لە وتەی ڕێبەری مەزنماندا هاتووە، حیزبێک یان ڕێکخراوێک بە بێ ڕێکخستنی کارامە و زیندوو و گشتگیر، نە دەبێتە خاوەنی دیپلۆماسیی بەهێز و نە تەبلیغاتێکی متمانەپێکراو و شوێندانەر. یەکێک لە گرینگترین هەنگاوەکانی پاش کۆنگرەی ١٣ی حیزب، ڕاکێشانی خەڵک بۆ نێو

گۆڕەپانـی راسـتەقینەی خەبات، واتە خەباتـی جەماوەرییە. داخرانی دووکان و بازاڕەکانـی شـاری مەهابـاد لـە ٢٢ی پووشـپەڕی ١٣٨٤ واتە لە سـاڵڕۆژی شـەهیدکرانی رێبەری مەزنی گەلی کورد دوکتور قاسـملوو و هاوڕێیانیـد، رێبەرایەتیکردنـی دروسـتی خرۆشـانی جەماوەریی هاوینی ٨٤ی خەڵک کە خاڵی دەستپێکردنی شەهیدکردنی شـوانە سـەید قادر لە ١٨ی پووشپەڕی ئەو سـاڵەدا بوو، پێشوازیی خەڵکـی کوردسـتان لـە بانگـەوازی حیزبـی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران بۆ داخسـتنی دووکان و بـازاڕەکان و هەروەها کوژاندنەوەی رۆشـنایی ماڵەکان لە شـەودا لە ٢٢ی پووشپەڕی ١٣٨٥ و هەروەها ٢٢ی پووشپەڕی ١٣٨٥ و هەروەها ٢٢ی پووشپەڕی ١٣٨٦، نیشانی دا لە وەدەستهێنانی دەستکەوتی گرینگ لە باری خەباتی جەماوەری و هەنـگاوی بوێرانـە و رێکخسـتنی زیندوویـان و بەرینـی حیزبـی دێموکـرات لـە پـاش کۆنگـرە ١٣ دەدا. هەر چەند حیزبـی دێموکرات هەمیشە ئەو شانازییە گەورەیە هەبووە کە خەڵکی کوردستانی ئێران بە پشتیوانی لە حیزب و گیانفیدایی لە پێناو ئامانجەکانیدا حیزبیان بە حیزبی پێشـڕەوی خەباتی میللی ـ دێموکراتیکی خۆیان زانیوە، بەڵام لـە هەمان کاتدا رێکخسـتنی خەڵـک و سـازدانی ئێعترازیکی مەدەنی کـە زۆربـەی هـەرە زۆری شـار و دێهاتـەکان بگرێتـەوە و خاوەنی ئامانجی روون بێت، بە شـێوەیەک کە راگەیەنە ناسـراوەکانی جیهان باسـی بکـەن و ئامانجەکانی بـە ناتەمومژاوی و رەوا لە قەڵەم بدەن، پێویسـتی بە بەرنامە و خەبات لەو پێناوەدا هەیە. لە لایەکی دیکەوە پـاش کۆنگـرەی ١٣ بەڕێوەچوونـی تەبلیغاتی حیزبی بە شـێوەیەکی بـەردەوام لـە ئاسـتێکی بەریـن لـە ناوچەکانـی ئیـلام و کرماشـاندا سـەلمێنەری ئەو راسـتییە بوو کە خەباتی حیزبی دێموکرات هەموو کوردسـتانی ئێران لە خۆ دەگرێ و بە ناوچەیەکی تایبەت بەسـتراوە نییە.

کەوابـوو لـە بـواری ڕێکخسـتندا دوو دەسـتکەوتی زۆر مـەزن بە دەسـت هاتن کە ئێسـتاش بەردەوامن یەکەمیان ڕاکێشـانی خەڵک بۆ خەباتـی جەمـاوەری و دووهەمیان پەلهاوێشـتنی خەبـات بۆ هەموو ناوچەکانی کوردستانە.

■ بواری دیپلۆماسی:

یەکێـک لە هەنگاوە گرینگ و دەسـتکەوتەکانی پاش کۆنگرەی١٣ی حیـزب لە بواری دیپلۆماسـیدا، چوونە سـەرەوەی پلـەی ئەندامەتیی حیزب لە ئینترناسـیۆناڵی سۆسیالیست وەک گەورەترین ڕێکخراوی جیهانـی پـاش نەتـەوە یەکگرتـووەکان بـوو. وەرگیرانـی یەکێتیـی لاوانی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران بە ئەندامەتیی ئینتیرناسـیۆناڵی سۆسیالیسـتیی لاوان و وەرگیرانـی یەکێتیـی ژنانـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێران بە ئەندامەتیی ئینترناسیۆناڵی سۆسیالیستی ژنان لـە دەسـتکەوت و سـەرکەوتنە بەرچاوەکانـی حیزب بـوو لە بواری دیپلۆماسیدا. بۆ نموونە وتاری کردنەوەی ڕێوڕەسمی سەد ساڵەیی ئینترناسـیۆناڵی سۆسیالیسـتی لاوان کـە لـە ئاڵمـان بـە ڕێـوە چوو، لـە لایـەن نوێنەری یەکیەتـی لاوانی دێموکراتی کوردسـتان ئێرانەوە پێشکەش کرا.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ساڵی ١٣٨٥ بوو بە ئەندامی ڕێکخراوی نەتەوە بێ نوێنەرەکان (UNPO) کە گەورەترین ڕێکخراوی گەلانە لە جیهاندا کە نوێنەریان لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکاندا نییە. ئەم ڕێکخراوە توانیویەتی لە پاش دامە زراندنی لە ساڵی١٩٩٣دا ڕۆڵیکی بەرچاو بگێڕێ لە ڕاکێشانی پشتیوانیی جیهانی لەو گەلە بێ دەوڵەتانەی کە ئێستا خاوەنی کیانی سیاسی و ئەندام لە ڕێکخراوی نەتـەوە یەکگرتـووەکان نیـن. حیزبـی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران توانـی لە ڕێـگای (UNPO)وە لە کۆبوونەوەی شـوورای مافی مرۆڤی ڕێکخـراوی نەتـەوە یەکگرتووەکان بەشـداری بـکا و بەمەش ببێ بە

یەکەم ڕێکخراو و تەنیا ڕێکخراوی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامیی ئێران کە بەشداری کۆبوونەوەی فەرمیی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بووە. ئەندامەتیی حیزب لە UNPO و بەشداری لە کۆبوونەوەی فەرمی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بە دوو دەستکەوتی بە نرخ و مێژوویی حیزبی دێموکرات و جووڵانەوەی میللی ـ دێموکراتیکی خەڵکی کورد لە کوردستانی ئێران لە قەڵەم دەدرێ.

■ بواری تەبلیغاتی: دامەزراندنی تەلەڤیزیۆنی تیشک، ئاڵوگۆڕ لە ڕاگەیاندندا

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پاش کۆنگرەی ١٣ی خۆی بۆ کەڵک وەرگرتن لە ئامرازە نوێکانی ڕاگەیاندن، هەنگاوی جیددیی هاویشتووە و بێجگە لە دامەزرانی چەندین سایتی بەهێزی ئینتێرنێتی و نوێکردنەوەی بەرنامەکانی ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران و بڵاوکردنەوەی بەرنامەی ئەو ڕادیۆیە لە ڕێگای سەتەلایتەوە، چاپەمەنیی خۆی لەگەڵ سەردەمدا گونجاندووە و هەروەها گرینگترین دەسکەوتیشی دامەزراندنی ڕایەڵەی ماهوارەیی «تیشک» لە بەهاری ساڵی١٣٨٥ بووە. تەلەڤیزیۆنی «تیشک» بە بڵاوکردنەوەی چەندین کاتژمێر بەرنامە توانیی ببێتە جێگای متمانەی خەڵکی کوردستان و ئێران و مێوانی زۆربەی زۆری ماڵەکان لە کوردستاندا. بێگومان دامەزرانی تەلەڤیزیۆنی «تیشک» وەکوو کاریگەرترین ڕاگەیەنی کوردی لە خۆرهەڵاتی کوردستاندا ڕۆڵێکی گرینگی لە وشیارکردنەوەی کۆمەڵانی خەڵک و بردنی بەرنامە و پێڕەوی حیزبی دێموکرات بۆ نێو دڵی خەڵکی کوردستان و ئێران هەبوو. بە داخەوە وەشانی بەرنامەکانی ئەم تەلەڤیزیۆنە لە ساڵی ١٣٩٣دا بە هێندێک هۆی تایبەت ڕاگیرا کە هیوادارم لە داهاتوویەکی نزیکدا بتوانێ بەرنامەکانی خۆی دەست پێ بکاتەوە.

■ هەڵبژاردنی کۆنگرەی۱۳، دیموکراتیکترین هەڵبژاردنی مێژووی حیزب

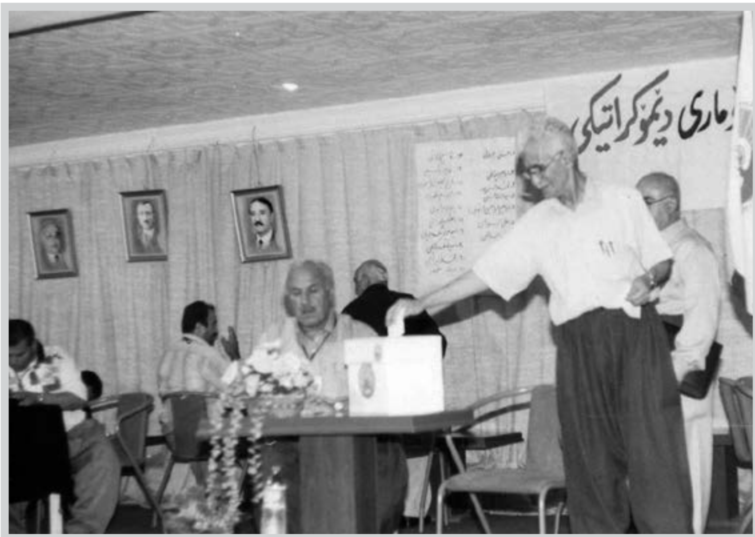

پاش کۆنگرەی دوازدەهەم ناکۆکی لە نێوان دوو باڵی حیزب درێژەی کێشا و بەو ناکۆکییەوە کۆنگرەی سێزدەهەم لە ڕۆژی ۱۳ی پووشپەڕی ۱۳۸۳ لە کۆیە بە بەشداریی نوێنەرانی هەڵبژێردراوی ئەندامانی حیزب بەڕێوە چوو. میکانیزمی گرتنی کۆنفرانسەکانی کادر و پێشمەرگەکان لە لایەن کومیتەی ناوەندییەوە دیاری کرابوون کە زۆرینەی کومیتەی ناوەندی لەو لایەنە بوو کە دەنگی نەهێنایەوە، بۆیە هەموو قایمکارییەک لە کۆنفرانسەکاندا دەکرا و تەنانەت چەند کەسێکیش کە لە سوید دەنگیان هێنابووەوە، ڕێگایان پێ نەدرا بگەڕێنەوە. بەو حاڵەشەوە لە ساڵۆنی کۆنگرە دەنگ بۆ مەشروعییەتی کۆنگرە وەرگیرا و پاش پەسەندکرانی مەشروعییەت، کۆنگرە دەستی بە کارەکانی کرد.

دوایین بڕگەی کاری کۆنگرە هەڵبژاردنی ئەندامانی ڕێبەرایەتی بوو. لە کۆنگرەکانی پێش کۆنگرەی سێزدەهەمدا کۆنترۆڵی هەڵبژاردن زۆر لاواز بوو و خەڵک لە تەنیشت دەستی یەکتر دەنگەکانیان دەنووسی، بۆیە ئیحتمالی نفووز و رودەربایستیی زۆری تێ دەکەوت، بەڵام لەم کۆنگرەیەدا کۆنترۆڵ زۆر ورد بە ڕێوە دەچوو. دوو باڵی نێو کۆنگرە لە هەرکام لە ویستگەکانی دەنگداندا بەشدارییان بوو. پێدانی بەڵگە کە لە لایەن خۆسرەو بەهرامی و خالید عەزیزییەوە ئیمزای هەر دوو نەفەری لە سەر بوو، ناوی کاندیداتۆرەکان لە سێ کابیندا کە بۆ دەنگدان دیاری کرابوو، هەڵواسرابوو. لە سەر سندووقی دەنگەکان تەیموور مستەفایی و سەعید بەیگزادە راوەستابوون.

پاش تێ هاویشتنی دەنگەکان بە سەر ٣ گرووپی ٥ کەسیدا دابەش دەکران کە لە هەرکام لە بەشەکاندا ٣ کەس لە زۆرایەتیی کۆنگرەی ١٢ و ٢ کەس لە کەمایەتی بەشدار بوون و دەنگەکانیان دەژماردن و هەر بەشەو دەنگەکانیان کۆ دەکردەوە و بە ئیمزای ٢ کەس لە هەر لایەنێک دەگەیشت .

پاش ئەم قۆناغە دەنگەکان دەگەڕانەوە بۆ ناوەندی ئەسڵیی هەڵبژاردن کە مستەفا مەولوودی بەرپرسی بوو و بۆ کۆکردنەوەیشی ئەم کەسانە بەشدار بوون:

خالید عەزیزی، مستەفا مەولوودی، کەماڵ کەریمی، خوسرەو

بەهرامی، سەید رەزا درووودگەر، تەیموور مستەفایی.

پاش کۆکردنەوە و ئیمزای هەمووان بەشدارانی کۆنگرە بانگ دەکرانەوە و ئاکامی دەنگهێنانەکە رادەگەیەندرا و بڕگەکانی دیکەش هەر بەم چەشنە و بە هۆی ئەم کەسانەوە بەڕێوە دەچوو و بەم چەشنە لەم هەڵبژاردنەدا ڕێگا بۆ ئیحتمالی نفووز و لە رووودەربایسی گیرکردن نەمابوو، بۆیە دەنگدەر بە ویژدانی خۆی و لە سەر ویستی خۆی بێ هیچ ئیجبارێک دەنگی بە هەر کەس دەدا کە پێی باش بوو.

■ ٦٤: دامەزرانی کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فدراڵ (١٣٨٣)

حیزبی دێموکرات لە بەرنامەی کۆنگرەی ١٣ی خۆیدا، گەلانی زۆرلێکراوی ئێران بە هاوپەیمانیی ستراتیژیکی خۆی دەزانێ. حیزبی دێموکرات بۆ یەکخستنی هێزی گەلانی ئێران، لە ڕێگای دامەزراندنی ڕێکخراوێکدا هەنگاوی هەڵهێنایەوە کە بەشی سەرەکیی ئەو حیزب و ڕێکخراوانەی گەلانی بندەستی لە دەوری خۆی کۆ کردەوە کە بۆ دیاریکردنی مافی دیاریکردنی چارەنووسی گەلەکەیان لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیک و فیدراڵدا تێدەکۆشن ئەو ڕێکخراوەیە «کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فیدراڵ»ە کە لە سەرەتای ساڵی ٢٠٠٥ی زایینیدا دامەزرا و حیزبی دێموکرات سەرەکیترین هێز و شوێندانەرترین هێز لە دامەزراندنیدا بوو. کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فیدراڵ کە لە سەرەتای دامەزرانیدا لە ١٦ ڕێکخراوی سەر بە نەتەوە ستەملێکراوەکانی ئێران پێک هاتبوو، لە ئێستا و داهاتووی ئێراندا دەتوانێ وەک سەرەکیترین و بە بەرنامەترین هێز بۆ پاش رووخانی کۆماری ئیسلامی ئێران خۆی بنوێنی. کۆنگرەی نەتەوەکان لە گرینگترین دامەزراوەی داڕشتنی ستراتیژی دەرەوەی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئامریکا واتە»ئینتێرپرایز»، لە کۆنگرەی ئامریکا، لە

پارلەمانی فەرانسە و چەندین جار لە پارلەمانی ئورووپا هەڵوێست و بەرنامەی خۆی خستووەتە ڕوو.

کۆنگرەی نەتەوەکانی ئێرانی فیدراڵ و سەرکەوتنەکانی بە یەکێک لە گرینگترین دەستکەوتەکانی بواری پراکتیکی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران پاش کۆنگرەی ١٣ دەژمێردرێ.

■ ٦٥: ناڕەزایەتیی چل ڕۆژەی خەڵکی کوردستان و خەباتی مەدەنی (١٣٨٤)

ڕۆژی شەممە ١٣٨٤/٤/١٨ لاوێک لە لایەن پۆلیسی مەهابادەوە بە شێوەیەکی دڕندانە شەهید دەکرێ. خەڵکی شاری مەهاباد بۆ وەرگرتنەوەی جنازەکەی دەچن کە بە هۆی ئەشکەنجەوە چاوی لە کاسە دەرهاتبوو و لە سەر هەموو گیانی شوێنەواری ئەشکەنجە دەبیندرا و جێگای چەند گوللەیەکی پێوە بوو کە ئەمە دەبێتە هۆی هاتنە سەر شەقامی خەڵک بۆ ناڕەزایەتی دەربڕین بەرانبەر بەم جنایەتە سامناکە و دروشم دان دژی ڕێژیم دەست پێ دەکا. ئەم ناڕەزایەتییانە تا ڕۆژی ٢١ی پووشپەڕ درێژە دەکێشێ و لە ڕۆژی ٢٢ی پووشپەڕدا لە ساڵوەگەڕی شەهیدبوونی دکتور قاسملوو دوکان و بازاڕی شار بە تەواوەتی دادەخرێ و ئێوارەی ئەو ڕۆژە تا کاتژمێر ٧ی ئێوارە خۆپێشاندان دژی ڕێژیم درێژە دەکێشێ و دروشمەکانی ئەم ڕێپێوانە بە پشتیوانیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و لە دژی ڕێژیم دەبێ، ناڕەزایەتیی خەڵک لەم شارەدا تا ڕۆژی ١٣٨٤/٤/٢٨ درێژە دەکێشێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە شوێندانەریی جیددیی لە سەر درێژەکێشان و بەسیاسی کردنی ئەم ڕێپێوانە هەبوو، لە کۆبوونەوەی دەفتەری سیاسیدا بڕیار دەدات هەوڵ بدرێ ئەم ڕێپێوان و ناڕەزایەتییە تەنیا لە مەهاباددا نەمێنێتەوە و ناڕەزایەتییەکە

بۆ پشتیوانی لە شاری مەهاباد بگوازرێتەوە بۆ شارەکانی دیکەی کوردستان. هێزەکانی ڕێژیم لە ماوەی ئەم ١٠ ڕۆژەدا بە یارمەتیی هێزی تایبەت و هەزاران نەفەر لە هێزەکانی دیکە کە لە ناوچەکانی دیکەوە هێنرابوونە ئەم شارە، دەکەونە سەرکوتی خەڵک. لەو ماوەیەدا دەیان کەس لە لاوانی ئەم شارە بریندار و بە سەدان کەس دەستبەسەر و ڕەوانەی زیندان دەکرێن. لەم ناڕەزایەتییانەدا دەرەجەدارێکی ڕێژیم بە ناوی ئیستوار نامجوو دەکوژرێ و چەند کەس لە هێزەکانی ڕێژیم بریندار دەبن.

ڕێژیم بو پێشگیری کردن لە پەرەسەندنی ئەم ناڕەزایەتییانە لە شارەکانی دیکەی کوردستاندا، هێزێکی یەکجار زۆر لە ناوچەکانی دیکەی ئێرانەوە دێنێتە کوردستان. لە ڕۆژەکانی ٢٧ و ٨٤/٤/٢٨ خەڵک لە پیرانشار و شنۆ بۆ پشتگیریی لاوانی خەباتگێڕی مەهاباد خۆپیشاندان ڕێک دەخەن. لە درێژەی ئەم ڕەوتەدا ناڕەزایەتییەکان دەگوازرێنەوە بۆ شارەکانی بۆکان، سەردەشت، سەقز، سنە، کامیاران، مەریوان، پاوە، کرماشان، ورمێ و شارەکانی دیکەی کوردستان.

لە ڕۆژی ٨٤/٥/٣ سێ کەس بەناوەکانی عومەر ئەمینی کوری شێخ محەمەد و بایزی مەعروفی کوری مستەفا و جەمیلە خزری ناسراو بە خەجیج کچی ڕەحمان شەهید دەکرێن.

ئەم ڕێپیوانانە لە ڕۆژەکانی ١١ی گەلاوێژ لە سنە و ١٣ی گەلاوێژ لە سەقز درێژەی کێشا و ژمارەیەک لە خەڵک شەهید و بریندار بوون و هێزی ڕێژیمیش زیانی بەر کەوتبوو. لووتکەی ئەم ناڕەزایەتییانە ڕۆژی ١٦ی گەلاوێژ بوو کەخەڵکی کوردستان لە ماکوو تا کرماشان بە داخستنی دوکان و بازاڕەکان و مانەوەیان لەماڵەکاندا مانیان گرت و نیشانیان دا کە بۆ بەدەستهێنانی مافەکانیان سوور و پێداگرن. ئەم مانگرتن و ناڕەزایەتییانە لە کاتێکدا بەڕێوە دەچوون کە ڕێژیم زور بێبەزەییانە دەجووڵایەوە و هەزاران کەسی دەستگیر کردبوون

و سـەدان نەفـەر برینـدار و دەیـان کەسیشـی شـەهید کردبـوون و کوردسـتانی کردبـووە پادگانێکـی نیزامـی، بەڵام سـەرەڕای ئەمەش خەڵک نەترسان و درێژەیان بە ناڕەزایەتییەکانیان دا.

دەسـکەوتەکانی ئـەم ناڕەزایەتییـە مەدەنییـە نیشـاندانی دیمەنێکی شارسـتانیانە لـە خەباتـی مەدەنـی لـە لایـەن خەڵکـەوە، پشـتگیریی شـارەکانی کوردسـتان لـە یەکتـر، دەنگدانـەوەی ئـەم حەرەکەتـە لە ناوەندە سیاسی و رووناکبیرییەکان و لە راگەیەنە گشتییەکاندا بوو. ئەمە بوو بە هۆی ئەوەی کە رێژیم ناچار بێ بە دوای هۆکاردا بگەڕێت و وەفدی تایبەت بۆ لێکۆڵینەوە بنێرێتە کوردستان. وەفدەکانی رێژیم داوایـان لـە خەڵک کردبـوو کە رێژیم لە هۆکاری ئـەو ناڕەزایەتییانە ئـاگادار بکەنـەوە. یەکێک لەو وەفدانە کە پێـک هاتبوون لە ئەندامانی کۆمیسـیۆنی ئاسایشـی نیشـتمانی لە مەجلیسـی شـوورای ئیسلامی و ژمارەیەکـی دیکـە لە بنیادەکانی کوماری ئیسـلامی بـو لێکولێنەوە لـەم ناڕەزایەتییانە کۆبوونەوەیەکیان لە رۆژی ٨٤/٥/١٨ لە سـاڵۆنی فەرمانداریـی مەهابـاد پێـک هێنـا. لـەو کۆبوونەوەیەدا سـەلاحەدین ئاشـتی، رۆژنامەوانی مەهابادی بەم چەشـنە هـۆکارەکان باس دەکا کە ئەمە نموونەیەک بوو لەو وەڵامانە کە وەریان گرتووە و ئەمەش دەقی وتەکانی سەلاحەدین ئاشتییە:

«مـن ناتوانـم ئەو جیاوازیدانـان و نابەرابەرییەی کە لە ماوەی ٢٦ سـاڵی رابـردوودا دەرهـەق بە میللەتی کـورد لە ئێرانـدا رو دەدا، بە تەواوی باس بکەم. هەر بۆیە بە کورتی دەڵێم :

١. ئەگـەر بـە راسـتی کـەس یـا کەسـانێک مەبەسـتیان لێکۆڵینەوە لـە جووڵانـەوەی ئـەم قۆناغـەی میللەتی کـورد لە ئێرانە، بـە بڕوای مـن باشـترە مەسـەلەکە لە کوشـتنی یەک یـان چەند کەسـدا کورت نەکەنـەوە. بـۆ لێکۆڵینـەوە لە جووڵانـەوەی مەدەنیی کـوردەکان لەم قۆناغەدا باشترە بۆ مانگێک پێش لەم روداووەی مەهاباد بگەڕێنەوە

کە مەبەست هەڵبژاردنی سەرکۆمارییە. ئەگەر باش ورد بینەوە، ئەم جموجۆڵە نوێیە درێژەی هەمان دژکردەوە جیددییە مەدەنیەیە کە بە وتەی دەوڵەت ٤٠٪ی خەڵکی کوردستان لە هەڵبژاردندا بەشدارییان کرد و نموونەی بەرچاوی ئەو بەشداری نەکردنە دەنگی ١٨٪ ی خەڵکی شاری مەهاباد بوو کە لە دەوری دووهەمیشدا بە رێژەیەکی بەرچاو کەمتریش بوو.

بۆ دەبێ بۆ هەڵبژاردن بگەڕێینەوە؟ لە بەر ئەوەی کوردەکان دەزانن کە هەڵبژاردن پرۆسەیەکی دێموکراتیکە لە جیهاندا و پشتکردن لە سندووقەکان کردەوەیەکی لۆژیکی و مەدەنییە ئەگەر قەرار بێ هیچ گۆڕانێک لە کوردستاندا پێک نەیەت.

بەرچاوترین نموونەی ئەم روانینە ئازادبیرانەیە دەنگی ٨٥٪ی میللەتی کورد بە ئاغای خاتەمی بوو لە دەوری یەکەمی سەرکۆماریی ناوبراودا، بەڵام چون هیچ ئاکامێکی بەدواوە نەبوو و کارساز نەبوو، خەڵک رێگایەکی دیکەی لە پێش گرتووە کە تا ئەمڕۆ درێژەی هەیە.

٢. ئاغایان! کاتێک دەبینن یا دەبیستن کە لە قۆناغێک لە زەمەندا دروشم و وتەکان و ویستی ئێمە و ئۆپۆزیسیۆنی کورد یەک دەگرێتەوە، تووشی سەرسووڕمان مەبن، لە بەر ئەوەی ئۆپۆزیسیۆن نە ئەمریکا بۆ ئێمەی ناردووە نە ئورووپا. ئۆپۆزیسیۆنی کورد رۆڵەکانی ئەم نیشتمانەن و لە نێو کۆمەڵگای کوردییەوە هەڵقوڵاون. بیرکردنەوەی بێجگە لەمە هەڵەیە. ئەگەر وا بیر دەکەنەوە کە بە سڕینەوەی ئۆپۆزیسیۆنی کوردستانی لە گۆڕەپانی ئاڵوگۆڕەکاندا کارێک دەبەنە پێش، لە هەڵەدان. پەراوێزخستنی ئەوان نەک نابێتە هۆی ئارامی، بەڵکوو مەسەلەکە دووقات ئاڵۆز دەکا، وەرن بە خۆمان شەهامەت بدەین و دەوڵەت شەهامەت بە خۆی بدات. پێشنیاری من ئەوەیە کە دانیشتن لە سەر مێزی وتووێژ لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی کورد زۆر کارساز دەبێ.

۳. مەسـەلەیەکی دیکـە کـە میللەتـی کـورد دەڕەنجێنـێ، روانینـی ئەمنیەتییـە. ئـەم روانینە بەرچاوتەسـکانەیە مەترسـیدارە. بەداخەوە تـەواوی بوارەکانـی ژیانـی ئێمـەی لـە پرسـەکانی کۆمەڵایەتـی و ئابووری و فەرهەنگی و سیاسـی و ...دا گرتۆتەوە کە هەر چەشـنە ناڕەزایەتییەکـی مەدەنیـی لـەم بابەتـە و جووڵانـەوەی مەدەنیـی ئێستامان بەو پێوەرە هەڵدەسەنگێنن کە جووڵانەوەی ئێستامان نابێ بەم پێوەر و بەرچەسپانە لێک بدرێتەوە، ئەگەرنا ئاکامی پێچەوانەی لـێ وەردەگـرن. نەهێشـتنی روانینـی ئەمنیەتـی، لابردنـی بایکـۆت و جیاوازیدانان، گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگایەکی مەدەنی.

ئاغـای جەلالـی! سـەرۆکی وەفـدی نێـردراو! رووی قسـەکانم لـە ئێوەیە.

٤. پێشـنیارەکەم ئەوەیـە کـە وەفدێکـی بـە سـەلاحیەت و خـاوەن دەسـەڵات بنێرنـە کوردسـتان، لە ۲٦ سـاڵی رابـردوودا زۆرێک لەم جـۆرە وەفدانە هاتوونەتە کوردسـتان و گەڕاونەتەوە ناوەند. ئێسـتا راپۆرتەکانیان لە ئارشیڤی تاران تۆزی لێ نیشتووە.

٥. من شادمانم و شانازی دەکەم بە رۆژی ١٦ی گەلاوێژ و بەرزی دەنرخێنم. ١٦ی گەلاوێژ رۆژی یەکگرتوویی رۆحی نەتەوەیی میللەتی کـوردە لـە کوردسـتان، ئەگەر نەڵێم هەمـوو خەڵکی کوردسـتان، بە جورئەت دەتوانم بڵێم کە نزیک بە تەواوی هەموو خەڵکی کورد لەم رۆژەدا دەسـتیان لـە کار کێشـایەوە و مانیـان گرت، بـێ گومان ئەم یەکگرتوویـە «نا»یەکـی گەورە بوو لە بەرانبەر کردەوەکانی نیزام و پێشاندەری وزە و هێزێکی مەدەنییە لە نێو گەلی کورددا بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانیان.

٦. وتـەی کۆتاییـم ئەوەیـە کە مـن هەرگیز بە ئێرانـی بوونی خۆم شـانازی ناکـەم، مـن هەرگیز بـە ئێرانی بوونی خۆم شـانازی ناکەم تـا ئـەو رۆژەی کـە وەکـوو هاووڵاتییەکی دەرەجە یـەک لەم وڵاتەدا

نەناسرێم.

نموونـەی دیکـەی لـەم چەشـنە بووچونانە یەکجـار زور بوون کە وەک دەڵێن مشت نموونەی خەرواره.

■ ٦٦: ئینشعابی پاش کۆنگرەی سێزده (١٣٨٥)

دوابـەدوای کۆنگـرەی دوازدەهـەم کێشـە و دووبەرەکایەتـی هـەروا بـەردەوام بـوو. قۆڵـی دەسـەڵاتدار بـە هـۆی جیاوازیدانانی جۆراوجـۆر و پەسـەندکردنی بڕیـار بـە بێ گوێدان بـە کەمینەی ناو حیـزب هەلومەرجی کۆتایی دەسـەڵاتدارێتیی خـۆی خۆش کرد و له بەرەبـەری کۆنگـرەی سـێزدەدا لـە وەزعەکە تێ گەیشـتن و کەوتنه دانانـی گەڵاڵـەی جۆراوجۆر بۆ مانەوە لـە ڕێبەرایەتیدا، بەڵام گەڵاڵه یـەک لـە دوای یەکـەکان فریایـان نەکەوتن و لە ئاکامـی هەڵبژاردنی کۆنگـرەی سـێزدەهەمدا بوون بـە کەمینەی کۆمیتـەی ناوەندی، بەو جیاوازییـەوە کـە ئەوەی دوێنێ بە ئەرکـی کەمینەیان دەزانی، ئەمڕۆ بـۆ خۆیـان پەسـەندیان نەبـوو و دوای کۆنگـرە کەوتنە کارشـکێنی و بیانووگرتـن بـە ڕێبەریـی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی سـێزدەهەم و عەبدوڵڵا حەسـەنزادە کە سـەردەمانێک دەیگوت لە نیوان ٩٩ کەسدا ئەگـەر لـە لایـەک ٥٠ کـەس و لە لایـەک ٤٩ کەس بێ، هیـچ چار نیه و دەبـێ ٤٩ کەسـەکە مـڵ ڕابکیشـێ بـۆ بڕیـاری ٥٠ کەسـەکە، لـەم حاڵەتـەدا کە خۆی و ڕەفیقەکانی کەوتبوونە کەمایەتی، دەسـتی کرد بـە بیانووهێنانـەوە. تـازە ئەو فۆرموولەی لا پەسـەند نەبوو، بەڵکوو داوای دەکرد بۆ هەر بڕیارێک دەبێ تەوافوق بکرێ و لەوەش زیاتر ڕۆیشت و کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێراوی کۆنگرەی قبووڵ نەبوو و دەیگوت دەبی هەیئەتێک لە هەر دوو لا پێک بێ و ئەو هەیئەتە بڕیار له سەر چارەنووسی حیزب بدات.

کەمایەتـی بـە ڕێبەریـی عەبدوڵـڵا حەسـەنزاده هـەر هەنگاوێکـی

کومیتــەی ناوندییــان بــە دڵ نەبووبــا، نەدەچوونــە ژێــر بــاری و کۆبوونەوەکانــی کومیتــەی ناوەندییــان تەحریم دەکــرد بۆ ئەوەی لە رەســمیەتی بخــەن و بە قەولــی خۆیان بڕیارەکانی یاســایی نەبن. لە ٢١ ئەندامــی کومیتەی ناوەندی ٨ کەســیان لــەوان بوون و کومیتەی ناوەنـدی کۆبوونەوەکانی بە بەشــداریی ٢ لە ســەر ٣ی ئەندامەکانی رەســمیەتی پەیدا دەکرد. ئەم ژمارەیەی خۆیان وەکوو هەڕەشەیەک بۆ لە رەســمیەت خســتنی کۆبوونەوەکانی کومیتەی ناوەندی بە کار دەهێنا و لە کۆبوونەوەکانی ســکرتێری حیزبدا بەشــدارییان نەدەکرد و لە سەر چەند سایتێک کە بۆ خۆیان دایاننابوون، کەوتنە نووسین لــە دژی زۆرینــەی رێبەرایەتیــی حیــزب و ئــەوەی دوژمــن بیری لێ نەکردبووەوە لە دژی ئەو رێبەرییە بینووســێ، ئەوان دەیاننووســی. کاتێک کە پرسیاریان لێ دەکرا ئێوە نووسیوتانە، حاشایان لێ دەکرد. ســەردانی ئــەم رێکخــراوی سیاســی و ئــەو رێکخــراوی سیاســییان دەکــرد و دەکەوتنــە خراپــە گوتن بە هاوڕێکانــی دوێنێی خۆیان و بە نەخوێنــدەوار و دیکتاتۆریــان ناویــان دەبردن و لــە بیریان چووبوو کــە هــەر دوێنــێ ئەمانــە هــاوکارە نزیکەکەیان بــوون، چــۆن بوو لە چاوتری ووکانێکدا جێگر سکرتێری دوێنێ کە مایەی شانازی و مودیر و .. بوو، ئێستا ببوو بە نەخوێندەوار و دیکتاتۆر و هتد.

عەبدوڵڵا حەسەنزادە لە وتوویژێکدا کە ناوی «ئەزموونی خەبات»ی لــە ســەر دانراوە بە بێ ئەوەی هەســت پێ بکا، هێندێــک بەڵگەنامەی ســەردەمی ئۆپۆزیســیۆن بوونــی خۆیانــی بــڵاو کردووەتــەوە کە بە خۆشــییەوە بەڵگەنامەکان بۆ خۆیان پێویســتیان بە شرۆڤە و لێدوان نیــە و ئــەو راســتییە دەســەلمێنن کە ئــەوان لانیکەم یەک ســاڵ پێش لــەوەی کــە ئینشــعابەکەیان رابگەیەنن، لە حیزبــدا حیزبێکی دیکەیان ساز کردووە و ناوی «پەیمانی نیشتمانی» یان لە سەر داناوە و لەم پەیمانــەدا بــە روونی دەردەکــەوێ کە ئەوەی بۆیــان گرینگ نەبووە،

بڕیارەکانی کومیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی سێزدە بووە، بەڵکوو بۆ خۆیان کومیتەیەکیان پێک هێناوە کە ئەگەرچی ناوی ٦ کەس لە ئەندامانی هەڵبژێراوی کومیتەی ناوەندیی تێدایە، بەڵام چەند کەسێکی دیکەی وەک عەبدوڵڵا حەسەنزادە، حسەین مەدەنی، قادر وریا و عوسمان رەحیمی وەک ئەندامی ئەو کومیتەیە هەڵدەبژێرێن کە ئەوانە ٣ کەس لە نێو خۆیاندا وەک هەیئەتی ئیجرایی هەڵدەبژێرن کە بێگومان عەبدوڵڵا حەسەنزادە یەک لەوان بووە.

ئەمەش دەقی ئەو پەیمانی بە ناو نیشتمانییە:

پەیمانی نیشتمانی و نەتەوەیی بۆ راستکردنەوە

ساعەت ٨ی دوانیوەڕۆی هەینی ١٣٨٤/٩/١٠ ئەندامان و جێگران و موشاویرانی کومیتەی ناوەندی (قۆڵی کەمایەتی) و ئەندامانی رێبەریی کۆنگرەی دوازدە کە هەڵنەبژێرانەوە، بێجگە لە هاوڕێیان حەسەن رستگار و محەممەد کەسرایی و خالید وەنەوشە کە لە سەفەرن، لە ماڵی کاک حسین مەدەنی بۆ باس لە سەر وەزعی نێوخۆیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و رەفتاری پاوانخوازانەی قۆڵی دەسەڵاتدار کۆ بوونەوە و پاش باسێکی بەسوود گەیشتنە ئەم ئاکامە:

١. رەفتاری قۆڵی زۆرایەتیی کومیتەی ناوەندی بە کردەوە حیزبی بە خۆیی و بێگانە و مەحرەم و نامەحرەم و فەرماندەر و فەرمانبەر دابەش کردووە، ئەم رەفتارە تا ئێستا زیانێکی زۆری لە پرێستیژی حیزب داوە و مەترسیی زیاتریشی لێ دەکرێ. بۆیە پێکهێنانی ئۆپۆزسیۆنێکی پتەو و شیلگێر بۆ راستکردنەوەی ئەو رەفتارانە و جێگیرکردنی ئەسڵی بەرامبەریی ئەرک و مافەکانی ئەندامانی حیزب بۆتە پێویستییەکی مێژوویی.

٢. بۆ ئەم مەبەستە رێبەرایەتییەک لە حەوت ئەندامی کومیتەی ناوەندی (کەمایەتی) و هاوڕێیان حسین مەدەنی، عوسمان رەحیمی،

قادر وریا و عەبدوڵڵا حەسەنزادە پێک هات و ڕێگایان پێ درا کە لە خۆیان هەیئەتێکی ٣ یان ٥ کەسی وەک هەیئەتی ڕێبەرایەتی هەڵبژێرن هەروەها ئەرکیان پێ سپێردرا کە نەخشەیەک بۆ سازماندەهی و میکانیزمێک بۆ بەرەنگاربوونەوە لەگەڵ پاوانخوازی دابنێن.

٣. بڕیارەکانی ئەو دوو هەیئەتە بۆ ئەندامانی حەرەکەتی راستکردنەوە (لازم اجرا) و هەر لەو کاتەدا هەیئەتی بەڕێوەبەری دەتوانێ بڕیاری هەیئەتی ئیجرایی هەڵوەشێنەتەوە.

٤. ئەندامانی ئێستای کومیتەی ناوەندی وتەبێژی ئەم حەرەکەتە لەگەڵ قۆڵی پاوانخوازان، بەڵام لەو مەسەلەدا کە پیوەندییان بە کێشەکانی نیوخۆیی حیزبەوە هەیە، تابیعی بڕیاراتی ڕێبەریی ئەم حەرەکەتەن و لە کۆبوونەوە لەگەڵ تەرەفی موقابیلدا هەموویان لە سەریانە چالاکانە بەشداری باسەکان بن و دیفاع لە بۆچوونەکان بکەن.

٥. ئەم حەرەکەتە پەیمانێکی مێژوویی نەتەوەیی و نیشتمانییە و زەربەلێدانی بە تاوان دەژمێرێ.

٦. ئەم بزووتنەوەیە بۆ خۆبواردن لە کار نیە و ئەندامانی ئەم بەشە دەبێ بەو پەڕی دڵسۆزی و نەزم و دیسیپلینەوە ئەرکەکانیان راپەڕێنن و حورمەتی ڕێبەریی حیزب و ئەندامانی تەرەفی موقابیل بپارێزێ و هەر لەو کاتەدا بۆ بە جێگەیاندنی ئەرکەکانی ئەم حەرەکەتەیش ئامادە بن.

٧. کاری ئەم حەرەکەتە بەدەستهێنانی پلەو پایە نیە و حەرەکەت بەرعۆدە نیە لە دوارۆژدا پلەوپایە بۆ هیچ کەس بەدەر لە هەڵبژاردنی ئازادانەی ئەندامانی حیزب مسۆگەر بکا. هەر لەو کاتەدا هیچ کەسیش ناچار ناکا بە پێچەوانەی ویست و ئۆگریی خۆی بەرپرسایەتییەک وەربگرێ.

٨. بە مەبەستی پاراستنی یەکێتیی ریزەکانی ئەم حەرەکەتە

ژیاندنەوەی هەر شتێک کە برینەکانی رابردوو بکولێنێتەوە، بە تاوان دەژمێردرێت.

٩. رێبەرانی شەهید قازی، قاسملوو، شەرەفکەندی لە هەموو جێگایەک و لە لایەن هەموو بەشدارانی ئەم حەرەکەتەوە بە ڕێزەوە یاد دەکرێنەوە و لە ژووری کاری هەمواندا عەکسی هەر سێکیان هەڵدەواسرێ.

١٠. هەموو هاوڕێیان بە قەد یەک، ئەندامی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانن و بێ حورمەتی بە رابردووی هەر بەشێک لە هاوڕێیان قەدەغەیە. نە کەس دیفاع لە رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕی پێشوو دەکا و دەیژێنێتەوە و نە کەس بۆی هەیە بێ ئەدەبی بەرامبەری بکات.

١١. ئەم حەرەکەتە بۆ درکاندنی نهێنییەکانی حیزب و بردنی ناکۆکییەکان بۆ دەرەوەی حیزب دەستپێشخەر نابێ و ئەگەر لە قۆڵی پاوانخوازەوە بێ حورمەتی بە خۆی یان ئەندامەکانی کرا، کەس هەقی نیە بۆ خۆی وڵام بداتەوە و ئەو کارە لە سەلاحیەتی دوو هەیئەتی بەڕێوەبەری و ئیجراییدایە.

١٢. رێبەریی ئەم حەرەکەتە بە پێی چوونەپێشی رەوتەکە میکانیزمی تازە دیاری دەکا بۆ ئەوەی قۆڵی پاوانخواز ناچار بکا مل بۆ وەک یەک ناسینی هەموو ئەندامانی حیزب و بەشدارکردنی هەموو تواناکان لە کار و تێکۆشانی حیزبیدا و هەڵگرتنی هەر چەشنە جیاوازی دانانێکی ناڕەوا رابکێشێ.

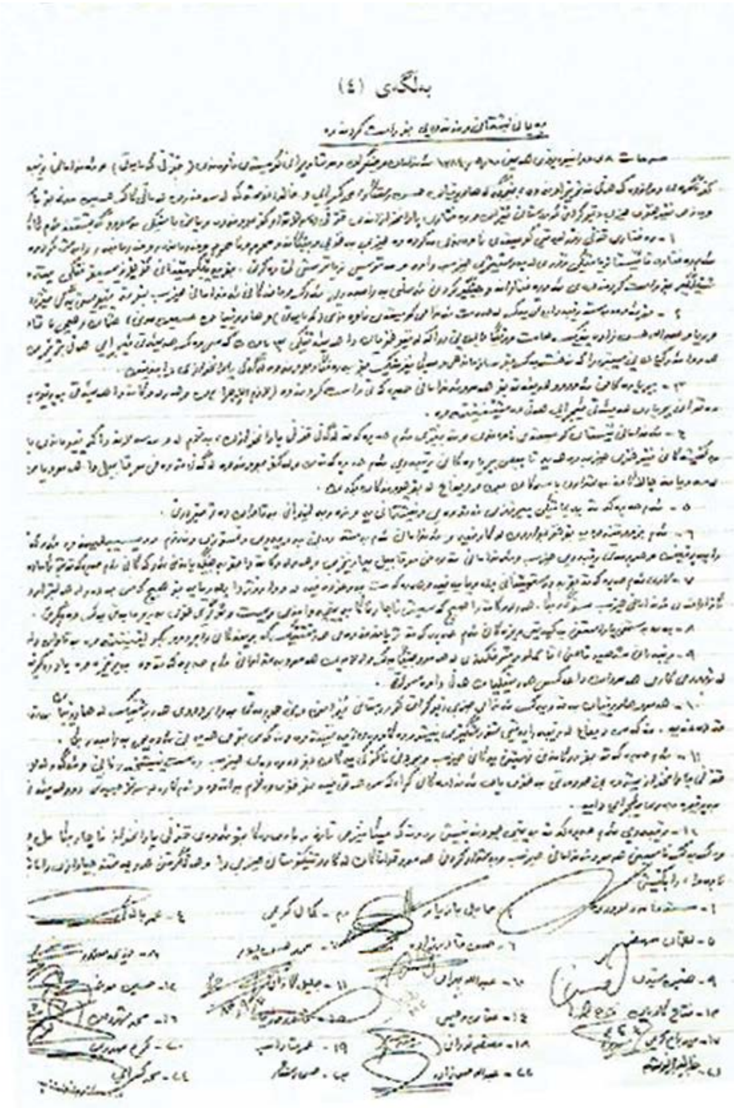

بەڵگەی (٤)

بەڕێز کاک مستەفا هیجری سکرتێری گشتیی حیزب

لەگەڵ سڵاو

ئەمڕۆ شەممە ٨٤/٣/٧ نامەیەکمان بە ئیمزای کاک حەمەنەزیف قادری بەرپرسی سکرتاریا پێ گەیشت کە داوا دەکا ڕۆژی دووشەممە (دووسبەی) سەعات ١٠ی بەیانی بۆ بەشداری لە پلینۆمی کومیتەی ناوەندیدا لە سکرتاریا ئامادە بین. لەو پێوەندییەدا، بە پێویست دەزانین سەرنجتان بۆ ئەم چەند خاڵە ڕابکێشین:

١ـ شاراوە نیە کە کێبڕوکێفتێك لە نێوخۆی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئێران دا هەیە کە هەموو فکری هاوڕێیانی بەخۆیەوە خەریك کردووە و بە کردەوە کاروباری حیزبی بەرەو ڕاوەستان بردوە. ئێمە لە ماوەی ڕابردوودا ڕیزە پێشنیارێکمان بۆ چارەسەری ئەو کێبڕوکێفتانە خستۆتە بەرچاوی هاوڕێیان کە بەداخەوە هیچ گوێیان لێنەگیراوە.

٢ـ پلینۆم و کات و شوێنی گیرانی و بەرنامەی کارەکەی دەبێ بە بڕیاری دەفتەری سیاسی دیاری بکرێن و هیچ ئاییننامەیەك سەلاحییەتی بە بەرپرسی سکرتاریا یا سکرتێر نەداوە بەتەنیا لەو بارەیەوە بڕیار بدەن. لێرەش دا لە شەش ئەندامی دەفتەری سیاسی ٣ کەس موخالیفن و بەو جۆرە بانگهێشتنەکە لە جێدا دروست نیە.

٣ـ لەبەر هەر دوو هۆی سەرەوە ئێمە هەشت ئەندامی کومیتەی ناوەندی و سێ جێگرو دوو موشاویر بڕیارمان داوە نەیەینە هیچ کۆبوونەوەیەکی لەو بابەتە و ئاشکراشە بەپێی بەندی دەهەمی پێڕەوی نێوخۆی حیزب؛ تێبینیی٢، پلینۆمی کومیتەی ناوەندی بەبێ ئامادەیی ئێمە کە زیاتر لە سێیەکی ئەندامانی ئەسڵیی کومیتەی ناوەندیمان لەگەڵە ڕەسمییەت پەیدا ناکاو بڕیارەکانی کۆبوونەوەیەکی لەو بابەتە نامەشرووعن.

٤ـ بەستنی ئەو کۆبوونەوەیە کە ناوی "پلینۆم"تان لەسەر داناوە پێشێلکردنی ڕاشکاوانەی پێڕەوی نێوخۆی حیزب، لەبەریەك هەڵتەکاندنی ڕیزەکانی حیزب و لەیەك قسەدا کودیتایەکە دژی یەکپارچەیی حیزبەکەمان لە یەکێك لە ناسکترین هەل و مەرجەکانی ژیانی سیاسیی خۆیدا.

٥ـ بەراشکاوی ڕادەگەیەنین ئەگەر کۆبوونەوەیەکی وا بکرێ و ناوی پلینۆمی لەسەر دابنێن، ئێمە بە لێبڕاوییەوە هەڵوێستی لەسەر دەگرین و ناشەرعی بوون و نارەسمی بوونی لەقاو دەدەین. هەر لەو کاتەدا هەموو ڕێگایەکی مەشرووع دەگرینەبەر بۆ ئەوەی پێش بەڕێوەچوونی بڕیارە ناشەرعییەکانی ئەو کۆبوونەوەیەو لەتکردنی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بگرین.

٦ـ پاش هەموو ئەمانە داوا لە جەنابت و هاوڕێ ناحەکانت دەکەین بۆ پاراستنی نوسووڵی حیزبی و یەکیەتیی تەشکیلاتیی حیزب و بۆ کۆتایی هێنان بە نیگەرانیی هەموو دڵسۆزانی حیزب، واز لە گرتنی ئەو کۆبوونەوەیە بە ناوی پلینۆم بێنن و لە جیاتی ئاڵۆزترکردنی قەیرانی نێو حیزب ڕێگای دیالۆگ و برایەتی و تێك گەیشتن بگرنە پێش. دڵنیاین ئەو هەنگاوەی بە نیازن هەڵی بێننەوە نە قازانجی حیزب و بزووتنەوەی تێدایە و نە شانازییەك بۆ هیچ

کەس. بە ئاواتی بویاوی بەرپرسانە. ئەندامانی ئەسڵی و جێگرو موشاویری کومیتەی ناوەندیی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران:

حەسەن ڕەستگار

عەلی مێهرپەروەر

مستەفا مەولوودی

حەسەن قادرزادە

کەماڵ کەریمی

سمایل بازیار

عومەر باڵەکی

لوقمان مێهفەر

خەدیجە مەزووری

محەممەد حەسەن پوور

محەممەد کەسرایی

هێمن سەیدی

عەبدوڵلا بەهرامی

١٣٨٤/٢/٧

بێجگـە لەم پەیمانی بەناو نیشـتمانییەش کۆبوونەوەکانیان تەحریم دەکرد، ئەمەش بەڵگەی ئەو تەحریمەیە. ئەم بەڵگانە تەنیا نموونەیەکن لە خەروارێک بەڵگەی دیکە کە حیزبیان بەرەو ئینشـعاب برد و بەو پەڕی چەواشەکارییەوە وایان دەنواند کە گویا زۆرینەی ڕێبەرایەتیی حیـزب ئەوانی پەراوێز خسـتووە و تەعامولـی لەگەڵیان باش نەبووە و هتد.

لـە ڕۆژی ١٥ /١٣٨٥/٩ی هەتاویـدا ئـەو گرووپـە جیابوونـەوەی خۆیان لە حیزب ڕاگەیاند. جیابوونەوەیەک کە هەر لە پاش کۆنگرەوە حەسـەنزادە بە بێ ئەوەی ڕایبگەیەنێ، پێکی هێنابوو و کەرەسـتە و ئامرازی بۆ دابین کرابوو.

لـە سەیروسـەمەرەکانی دوای ئـەم ئینشـعابە ئەوە بـوو کە پاش ماوەیـەک دواتـر، بە ڕواڵەت داوای یەکگرتنـەوەی حیزبیان دەکرد و چوونە لای هەموو حیزب و لایەنێک و کەوتنە گوشـار دروسـتکردن بۆ ئەم سیاسەتەیان، سیاسەتێک کە بێجگە لە فریوکاری هیچی دیکە نەبـوو و بـۆ ئـەم وتەیەش دوو دەلیل هەیە: یەکەم لە بانگهێشـتنێکی سـەرۆکایەتیی هەرێمـی کوردسـتاندا کـە هـەر بـە هـۆی داواکاریی ئەوانـەوە لـە دیوانـی سـەرۆکایەتیی هەرێمدا پێک هاتبـوو، عەبدوڵڵا حەسەنزادە ئامادەی یەکخستنەوەی حیزب نەبوو، لە کاتێکدا کە کاک مسـتەفا هیجـری ئامادەیی خۆی بۆ یەکخسـتنەوەی حیزب دەربڕی. بێجگـە لەمـە، وەفدێکـی هاوبەشـی پارتـی و یەکێتـی بـۆ ناوبژیوانی هاتنە دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران. دوای باسـێکی زۆر وەفـدی حـدکا ئامـادە بوو لـە زووترین کاتـدا کۆنگرە بگـرێ، بـە مەرجێـک ئـەوان ئاکامـی ئـەو کۆنگرەیـان قبـووڵ بێ و پارتـی و یەکێتیـش چاوەدێری بکەن کە ئەمەشـیان قبووڵ نەکرد. تا ئێسـتاش هەر دروشـمی یەکگرتنەوە دەدەن بەبێ ئەوەی هەنگاوێکی بە کردەوەی بۆ هەڵگرن.

■ ٦٧: ڕاگەیەنـدراوی دەسـتەی بەڕێوەبەریی ڕێزگرتن لە شـەهید دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو

لە بیستەمین ساڵی شەهیدکرانیدا (١٣٨٨)

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

کۆمەڵانی بەشەرەف و مافخوازی کوردستان!

ئەندامان و لایەنگرانی تێکۆشـەری حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران!

٢٠ ساڵ لەمەوپێش لە پووشپەڕی ساڵی ١٣٦٨ی هەتاویدا، ڕێبەری مەزنی گەلی کورد و سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، هاوڕێی تێکۆشـەر، کاک دوکتور عەبدولڕەحمان قاسـملوو، بە مەبەسـتی چارەسـەرکردنی ئاشـتیخوازانەی دۆزی ڕەوای نەتەوەی کـورد گەیشـتە ڤیـەن، پێتەختی وڵاتـی ئۆتریش تا لەگـەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسلامی وتووێژ بکات، بەو هیوایەی کە کۆماری ئیسلامیی ئێران دەست لە سیاسەتی کوردکوشتن هەڵ بگرێ و پرسی نەتەوەی ١٠ میلیۆنیی کورد لە ئێراندا لە ڕێگای وتووێژەوە چارەسـەر بکرێ. بەڵام مەخابن لە ڕۆژی ٢٢ی پووشـپەڕی ١٣٦٨ی هەتاویدا، وەڵامی پێغەمبـەری ئاشـتی و مامۆسـتای دێموکراسـی بە گوللـە درایەوە و هاوڕێ لەگەڵ کاک عەبدوڵڵا قادری ئازەر ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات، شەڵاڵی خوێن کرا و تێکەڵ بە کاروانی سوورخەڵاتی شەهیدانی ڕێگای ڕزگاریی کوردستان بوو.

تیرۆرکرانـی ناجوامێرانـەی ڕێبـەری مەزنی گەلی کـورد، دوکتور عەبدولڕەحمانـی قاسـملوو لـە سـەر مێـزی وتووێـژ، ڕەتکرانـەوەی خوێناویی پەیامی ئاشتی و تەبایی ئەو ڕێبەرە مەزنە بە نوێنەرایەتی لە گەلی کوردستانەوە بوو و لەو کاتەوە تا ئێستا، ڕێژیمی تیرۆریست پـەروەری کۆمـاری ئیسـلامیی ئێران، بـۆ سـەرکوتکردنی کۆمەڵانی مافخوازی کوردسـتان، لەو ئامرازە دزێوەی سـەرکوت و داپڵۆسـین

کەڵک وەردەگرێ و هیچ چەشنە گۆڕانێکی ئەرێنی لە سیاسەتە دژی گەلییەکانــی ئەو رێژیمە ئازادیکوژەدا بەدی ناکرێ. بەڵام ســەرەڕای ئــەو هەمــوو ســەرکوت و زەبروزەنگــە، گەلــی کــورد لــە ســەر داوا رەواکانی خۆی ســوورە و قاســملوو گوتەنی «گەلێـک ئازادی بوێ، دەبێ نرخی ئەو ئازادییەش بدات».

کۆمەڵانی مافخوازی خەڵکی کوردستان!

بــا لــە بیســتــەمین ســاڵڕۆژی تیرۆرکرانی رێبەری نــاوداری کورد، دوکتــور عەبدولڕەحمانــی قاســملوودا، هــەم سیاســەتی تیــرۆر و رەشەکوژیی ئەو رێژیمە لە بیروڕای گشتیی خەڵکی ئێران و جیهاندا مەحکــووم بکەیــن و هــەم بــە کوردکــوژان بســەلمێنین کە ئــاوات و ئامانجەکانی قاسملووی رێبەر، ئاوات و ئامانجی بە میلیۆنان کوردی بێبــەش لــە مافــە نەتەوایەتییەکانیەتی و نەتەوەکەمان تــا وەدیهێنانی سەرجەم ئامانجەکانی قاسملوو دەست لە خەبات هەڵ ناگرێ.

دەســتەی بەڕێوەبەریــی رێزگرتــن لە رێبەری مەزنــی گەلی کورد، دوکتــور عەبدولڕەحمان قاســملوو، لە ٢٠ەمین ســاڵی شــەهیدکرانیدا داوا دەکات:

١. داخستنی سەرجەم دووکان و بازاڕەکانی شار و شارۆچکەکانی کوردستان.

٢. کوژاندنــەوەی چــرای ماڵــی هاووڵاتیان بۆ مــاوەی ٣ خولەک لە کاتژمێر ١٠ی شەوی ٢٢ی پووشپەڕ بە کاتی تاران.

٣. هەڵکردنی ئاڵای سێ رەنگی کوردستان.

٤. هەڵکردنــی ئــاڵای شــینی کاڵ و ئاســمانی و کەڵک وەرگرتن لەو رەنگە لە شێوەی جۆراوجۆردا.

٥. خۆپاراســتنی گوندنشــینان لــە هاتوچــۆ بۆ شــارەکان لە رۆژی ٢٢ی پووشپەڕدا.

٦. هاتنە سەرشــەقام و شوێنە گشــتییەکان لە پاشنیوەڕۆی رۆژی

٢٢ی پووشپەردا، بە جلوبەرگی کوردییەوە.
٧. لە هەر شارێکی کوردستاندا، یەکێک لە شەقام یان گۆڕەپانەکانی شار بە ناوی شەقام یان گۆڕەپانی دوکتور قاسملوو ناودێر بکرێ.
ئەو شەقام و گۆڕەپانانەی کە بە ناوی دوکتور قاسملووی نەمرەوە ناودێر دەکرێن، بریتین لە:

ریز	ناوی شار	ناوی شەقام یا مەیدان
١	ئیلام	«امام خمینی»
٢	ئەیوانغەرب	«امام خمینی»
٣	کرماشان	بلواری «بهشتی»
٤	گێلانغەرب	«جهاد»
٥	قەسری شیرین	«راه کربلا»
٦	سەرپێڵی زەهاو	فەلەکەی «امام خمینی»
٧	کرند	راه کربلا
٨	شەهاباد	«باهنر»
٩	سەحنە	«امام خمینی»
١٠	روانسەر	خیابانی ئەسڵی
١١	جوانڕۆ	مەیدانی بەسیج
١٢	پاوە	فەلەکەی شهدا
١٣	کامیاران	«خیابان بهشتی»
١٤	سنە	«خیابان پاسداران»
١٥	قوروە	«خیابان چمران»
١٦	دێگولان	«سێڕای جمهوری»
١٧	مەریوان	جمهووری
١٨	دیواندەرە	«خیابان امام خمینی»
١٩	سەقز	مەیدانی «قدس»

٢٠	سایین قەڵا	فەلەکەی»قیام»
٢١	تیکاب	فەلەکەی «یادبود»
٢٢	بانە	مەیدانی «جهاد»
٢٣	رەبەت	«فەلەکەی جمهوری اسلامی»
٢٤	سردشت	«خیابان امام خمینی»
٢٥	بۆکان	بلواری «جمهوری اسلامی»
٢٦	مەهاباد	خیابان «جمهوری اسلامی»
٢٧	پیرانشار	مەیدانی «قدس»
٢٨	نەغەدە	«خیابان رجایی»
٢٩	شنۆ	«خیابان امام خمینی»
٣٠	ورمێ	«خیابان امام خمینی»
٣١	سەڵماس	«امام خمینی»
٣٢	ماکۆ	«جواد قنبری»

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

خەڵکی مافخوازی کوردستان!

با هەموومان بە بەڕێوەبردنی ئەو حەوت خاڵە کە خستمانە پێش چاوی ئێوەی بەڕێز، ڕێز لە خەبات و تێکۆشانی ڕێبەری مەزنمان دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو بگرین و وێڕای مەحکوومکردنی تیرۆری ئەو مرۆڤە مەزنە، لە سەر ئارمانجە نەتەوایەتی و دێموکراتیکەکانی ڕێبەری مەزنمان کە ئارمانج و ئاواتی بە میلیۆنان کوردی بێبەش لە مافەکانیەتی، پێ داگرینەوە و بە نەیارانی نەتەوەکەمان بسەلمێنین کە ڕێبازی قاسملوو، ڕێبازی خەڵکی مافخوازی کوردستانە.

سڵاو لە گیانی پاکی ڕێبەری زانامان کاک دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو

سڵاو لە گیانی پاکی سەرجەم شەهیدانی ڕێگای رزگاریی

کوردستان
مەرگ و نەمان بۆ دوژمنانی ئازادی و مافی گەلان
دەستەی بەڕێوەبەریی ڕێزگرتن لە یادی شەهید دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو
لە ٢٠ەمین ساڵی شەهیدکرانیدا
سپاسنامە
لە پێوەندی لەگەڵ بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانەی بیستەمین ساڵوەگەڕی تیرۆرکرانی دوکتور قاسملووی نەمردا
خەڵکی خەباتگێڕ و ئازادیخوازی کوردستان!
ئەندامان و لایەنگرە تێکۆشەرەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران!
لە رۆژی ٢٢ی پووشپەڕی ئەمساڵیشدا، سەرەڕای هەڕەشە و گوشاری لە ڕادە بەدەری هێز و ئۆرگانە بەکرێگیراوەکانی کۆماری ئیسلامی، وەڵامدانەوەتان بە بانگەوازیدەستەی بەڕێوەبەریی یادی بیست ساڵەی شەهیدکرانی ڕێبەری مەزنی گەل، دوکتور قاسملووی نەمر، نیشانەی ڕێزدانانتانە بۆ خەبات و تێکۆشانی ئەم ڕێبەرەمەزنە و لەهەمان کاتدا دژایەتی و بێزاری دەربڕینە لە تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامیی ئێران.
یەکگرتوویی بێوێنەی ئێوە بە داخستنی دووکان و بازاڕەکان، هاتنە سەر شەقام بە جلوبەرگی کوردی، کەڵکوەرگرتن لە رەنگی ئاویی ئاسمانی، نەهاتنی گوندنشینە خۆشەویستەکان لەو رۆژەدا بۆ شارەکان، هەڵکردنی ئالای سێ ڕەنگی کوردستان، کووژاندنەوەی چرای ماڵەکانتان بۆ ماوەی ٣ خولەک و سەرەنجام بە کردەیی کردنی ناوی ئەو شەقام و مەیدانانەی کە بە ناوی دوکتور قاسملووی ڕێبەر ناودێر کراون، جێگای ڕێز و قەدرزانینی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و لە هەمان کاتدا نیشانەی سووربوونتان لە

پشتیوانیکردن لەم حیزبە خەباتکارە و ئامانجەکانیەتی.

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

یەکگرتوویی ئێوە لەم حەرەکەتە مەدەنی و ژیرانەیەدا هیوابەخشی دواڕۆژێکی روون بۆ گەلی کورد و پەیامێکی قورس و قایمە بۆ دوژمنان و نەیارانی گەلەکەمان کە بێگومان شوێندانەرییەکانی ئەم حەرەکەتە لە داهاتوودا زیاتر رەنگ دەداتەوە و دەردەکەوێ.

سەرکەوتنی بەرچاوی گەلەکەمان لەم پانۆرامایەدا لە یەکگرتوویی و ئازایەتی و بوێریی تەک تەکی ئێوە خەباتگێڕانی رێگای ئازادیدا بوو و دەبێ ئەم یەکگرتووییە وەک گلێنەی چاو بپارێزین، چوونکە لە داهاتووشدا رەمزی هەر سەرکەوتنێکمان لە یەکگرتوویی و یەکڕیزیدایە.

ئێمە لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا لە سەر ئەو باوەڕەین کە دەکرێ و دەبێ وێڕای بوونی بیری جیاواز و فرەچەشن لە کۆمەڵگای کوردستاندا، پێکەوە هاوکار و هاوخەبات بین لە پێناو هێنانەدیی کۆمەڵگایەکی ئازاد و بەختیار و هەر ئەم هاوکاری و یەکگرتووییەش دەتوانێ رەمزی سەرکەوتنمان بێ.

لە هەرێمی کوردستانیش سەرەڕای کۆبوونەوەی گشتی لە بنکەی دەفتەری سیاسی بە بەشداریی کادر و پێشمەرگە و بنەماڵەکانی حیزب، نوێنەرانی لایەنە سیاسییەکانی هەموو بەشەکانی کوردستان و کۆمەڵێک لە کەسایەتییە سیاسی و رۆشنبیرییەکانی کوردستان لەم رێوڕەسمانەدا رێزیان لە خەبات و تێکۆشانی قاسملووی نەمر گرت.

هەروەها لە بنکەی ناوەندی ٣ی کوردستان، لە شارەکانی هەرێمی کوردستان: هەولێر، سلێمانی و کەلار یادی ئەم رێبەرە هەڵکەوتووەی گەلەکەمان کرایەوە و چەندین کەسایەتیی سیاسی و زانستگایی قسەیان لە سەر رۆڵی دوکتور قاسملوو لە خەباتی رزگاریخوازانەی

کورددا کرد و ئەم خەباتەیان بەرز نرخاند.

لــە دەرەوەی وڵاتێـش چەندیـن کـۆڕ و کۆبوونــەوە و سـمینار بە بەشـداریی بەڕێز سـکرتێری گشتیی حیزب و کەسـایەتییە سیاسییە بیانـی، ئێرانـی و کوردسـتانییەکان بەڕێـوە چـوون، کـە لـە بـاس و بابەتەکانیاندا تیشـکیان خسـتە سـەر ڕۆڵی سیاسـی و دیپلۆماسـیی دوکتور قاسملوو و هەوڵە نێونەتەوەییەکانی ئەم ڕێبەرە ئاشتیخوازە و جارێکـی دیکـە داوایـان لـە حکوومەتی ئوتریش و کـۆڕ و کۆمەڵە مرۆڤدۆسـتەکان کـرد پەروەنـدەی ئـەم تیـرۆرە بخەنـە بەربـاس و ڕێبەرانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی وەک بڕیاردەرانی ئەم تاوانە بە دادگای نێونەتەوەیی بناسێنن و بە سزای کردەوە جینایەتکارانەکەیان بگەیەنن.

دەفتەری سیاسـیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، هەزاران سـڵاو و سـپاس دەنێرێ بۆ ئەو کەسـانەی تەنانەت بە کردەوەیەکی بچووک لە بە سەرکەوتن گەیاندنی بانگەوازی دەستەی بەڕێوەبەریی بیستەمینساڵیادی تیرۆرکردنی ڕێبەری شەهید دوکتور قاسملوودا هاریکار بوون و پیرۆزبایی ئەم سـەرکەوتنە لە هەموو ئەو کەسـانە دەکا کـە بـە ئیحساسـێکی پـاک و ئازاییەکی بێوێنـەوە هاتنە مەیدان و ئەم سـەرکەوتنەیان دەسـتەبەر و تۆمار کرد و هەروەها سپاسـی ئەو کەس و لایەنانە دەکا کە بەشـدارییان لە کۆڕ و کۆبوونەوەکانی بیستەمین ساڵیادی دوکتور قاسملووی شەهیددا کرد.

دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

١٣٨٨/٨/٢٣

نیشتمانی قاسملوو لە ٢٢ی پووشپەڕدا ڕابوو

ڕاپۆرتی ڕۆژنامەی «کوردسـتان» لە حەماسـەی ٢٢ی پوشپەڕی ساڵی ١٣٨٨:

بە پێی ڕاپۆرتەکانی «هەواڵدەریی کوردسـتان» ئەمسـاڵ لە ٢٢ی

پووشپەڕدا، بیستەمین ساڵڕۆژی شەهیدبوونی ڕێبەری مەزنی گەلی کورد و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، دوکتور قاسملووی نەمر، کوردستان رابوو. شارەکانی کوردستان لە بێدەنگییەکی پڕمانا ڕۆچوون، هەم بۆ ناڕەزایەتی دژی تیرۆری ڕێبەری بێوێنەی نەتەوەی کورد و هاوڕێیانی لە وییەن لە لایەن دیپلۆمات ـ تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە و هەم بە مەبەستی پەیمان نوێکردنەوە لەگەڵ ڕێبازی بەرزی دوکتور قاسملوو و حیزبەکەی، ڕەنگی شینی ئاسمانی بە نیشانەی ڕەنگی هزرە قوولاً و مرۆڤتەوەرەکانی دوکتور قاسملووی ڕێبەر، هەموو شار و گوندەکانی کوردستانی داپۆشی، دروشمی شۆڕشگێڕانە و تراکت و فیلمی تایبەت بەم بۆنەوە و هەروەها ئاڵای پیرۆزی کوردستان لە هەموو شوێنێکی کوردستاندا بەرچاو دەکەوتن. خەڵکی گوندەکان لە هاتوچۆ بۆ شارەکان خۆیان پاراست، خەڵکی شارەکان لە ئێوارەی ئەو ڕۆژەدا بە جلوبەرگی کوردییەوە هاتنە سەر شەقام و گۆڕەپانە سەرەکییەکان و هەڵوێستی خۆیان نواند و لە سەر کاتژمێر ١٠ی شەو بۆ ماوەی سێ خولەک چرا و ڕۆشنایی ماڵەکانیان لە هەموو شار و گوندەکاندا بە نیشانەی یەکیەتی و یەکدەنگیی خەڵکی کوردستان لە ناڕەزایەتی دەربڕین دژی ڕێژیم و پەیمان نوێکردنەوە لەگەڵ ڕێبەری شەهیدیان کوژاندەوە.

* ٧ خاڵی پێشنیاری بە بۆنەی ٢٢ی پوشپەڕەوە

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ڕاگەیەندراوێکدا داوای لە خەڵکی سەرانسەری کوردستان کردبوو تا بە جێبەجێکردنی ٧ خاڵی پێشنیارکراوی «کومیتەی ڕێزگرتن لە یادی دوکتور قاسملوو لە بیستەمین ساڵی شەهیدکرانیدا»، لە خەبات و لەخۆبوردووییەکانی ڕێبەری مەزنمان ڕێز بگرن و تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامی مەحکووم بکەن. ڕەوتی جێبەجێبوونی ٧ خاڵە پێشنیارکراوەکە بەمجۆرەی خوارەوەیە:

■ ١. داخستنی دوکانو بازاڕەکان لە شارو شارۆچکەکانی کوردستاندا

مەهاباد، بۆکان، سەقز، ورمێ، رەبەت، شنۆ، نەغەدە، بانە، سنە، پاوە، دیواندەرە، جوانرۆ، خۆی، ماکۆ، سەڵماس، سەلاسی باوەجانی، کامیاران و سەریاس لەو شارانە بوون کە هێندیکیان بە تێکڕاو هێندێکی دیکەیان تا رادەیەک بازاڕ و دووکانیان داخست.

لە مەهاباد، دووکاندار و بازاڕییە دلێرەکانی ئەو شارە سەرجەم دووکانەکانیان داخست و شار لە بەرەبەیانەوە تا خۆرئاوا هاوڕێ و هاوهەنگاوی حەرەکەتە شۆڕشگێڕانەکە بوو. رێژیمی کۆماری ئیسلامی لە شوێنەکانی دیکەی ئێرانەوە هێزێکی سەرکوتکەری زۆری تەیار بە چەکی هێنابووە شارەکە و بە شکاندنی قوفڵ و درگای هێندێک لە دووکانەکان دەیهەویست لە ڕێگەی ترس و تۆقاندن و دەرخستنی داماوی و دەستەوەستانیی خۆیەوە، رووبەڕووی حەرەکەتەکە بێتەوە کە بە خۆشییەوە ژمارەیەک لە ریش چەرمووەکان و کەسایەتییەکانی ئەو شارە بە رێژیمیان راگەیاند کە ئەگەر درێژە بە شکاندنی قوفڵی دووکانەکان بدەن، خەڵک لە دژیان رادەپەڕێ و بەمجۆرە سەرکەوتنی حەرەکەتی خەڵکی مەهاباد و دەستەوەستانیی رێژیم لەو شارەدا بە تەواوی مسۆگەر بوو.

لە بۆکان، دووکان و بازاڕەکان لە تەواوی رۆژدا داخرابوون و سەرەڕای گوشارەکانی رێژیم لە رۆژانی پێشتر و بەتایبەت لە ٢٢ی پووشپەڕدا بۆ سەر بازاڕییەکان تا دووکانەکانیان بکەنەوە، حەرەکەتی مەزنی خەڵک لە پێناو ئامانجەکانیاندا درێژەی کێشا و بە تەواوی سەرکەوتوو بوو.

لە سەقز، مانگرتن لە شێوەی داخستنی دووکان و بازاڕەکان هەموو شاری گرتەوە و تەنانەت دووکانی سەر شەقامەکانی روو لە دەرەوەی شاریش و لە نێو کۆڵانەکانیش بەسترابوون. رێژیم هێزە

سەرکوتکەرەکانی خۆی بردە سەر ماڵی هێندێ لە دووکاندارەکان و بە بێحورمەتیکردن بە بازارییانی بەڕێز هێندێکیانی ناچار بە کردنەوەی دووکانەکانیان کرد کە لە کۆتاییدا ئەوانەشی کە ناچار کرابوون هەر ماوەیەکی کورت خۆیان راگرت و سەرلەنوێ دووکانیان داخستەوە و رێژیمی داماو و داتەپیو نەیتوانی پێش بە سەرکەوتنی حەرەکەتی شۆڕشگێڕانەی خەڵکەکە بگرێ.

لە شنۆ نزیک بە تەواوی دووکان و بازاڕەکانی شار هەر لە بەیانییەوە داخرابوون و ئەم حەرەکەتە بێوێنەیەی خەڵک لە کاتێکدا بە تەواوی سەرکەوتوو بوو کە کاربەدەستانی رێژیم لە چەند رۆژ پێشترەوە هەڕەشەیان لە هەموو بازاڕییان و دووکاندارانی ئەو شارە کردبوو کە ئەگەر لەگەڵ حەرەکەتی ئێعترازی خەڵک لە ٢٢ی پووشپەڕدا بکەون، سزای قورس چاوەڕوانیان دەکات.

لە نەغەدە، هەموو دووکان و بازاڕەکانی بەشە کوردنشینەکان داخرابوون و ژمارەیەک لە دووکانداران و بازاڕییانی بەشە ئازەری نشینەکانیش لەگەڵ ئەو حەرەکەتە کەوتن. گوشارەکانی سەر خەڵکی ئەو شارە لەرادەبەدەر بوو، بەڵام خەڵک حەرەکەتەکەیان سەرخست.

لە شاری بانە، هەموو دووکان و بازاڕەکان لە بەری بەیانەوە داخرابوون و خەڵکی دلێری ئەو شارە، سەرەڕای گوشارە توندەکانی هێزە سەرکوتکەرەکانی رێژیم، گومانیان لە پێویستی پەیوەستبوون بەم حەرەکەتە جەماوەرییە نەکرد.

لە رەبەت، سەرانسەری رۆژ، هەموو دووکان و بازاڕەکان داخرابوون و گوشارەکانی رێژیم بۆ سەر خەڵکی ئەو شارە و وەرگرتنی بەڵێننامەی زۆرەملا لە بازاڕییان بۆ دانەخستنی دووکانەکان هیچی پێ نەکراو سەرکەوتنی تەواو بوو بە نسیبی شارەکە.

لە ورمێ لە هەموو ناوچە کوردنشینەکانی نێو شاردا کە بریتین

لە ئیسلام ئاباد، ئابیاری، گرەجوو، تەرزەلوو، کوشتارگا، حەسار، ئەلواج، شەهرەکی سپا، شەهرەکی دانشگا، دیزەی سیاوەش و لە چەند ناوچەی ئازەرینشینیش هێندێ لە دووکانو بازاڕەکان داخرابوون. هەروەها لە شارۆچکەکانی «دزێ»و «زێوێ» لە ناوچەی مەرگەوەڕی ورمێدا، دووکان و بازاڕەکان داخران و خەڵکی ورمێ لەگەڵ ئەم یەکیەتییە کەوتن.

لە سنە، بازاڕ و دووکانی ناوچەکانی کەمەربەندی ١٧ی شەهریوەر، فەیزئاوا، کانی کوزەڵە، عەبباس ئاوا، فەرەح، حەسەن ئاوا و غەفوور بە تەواوی داخرابوون و بەشێک لە دووکان و بازاڕەکانی شەقامی قاسملوو، فردەوسی و شاپووریش داخرابوون.

هەروەها لە شارەکانی پاوە، دیواندەرە، جوانڕۆ، خۆی، ماکۆ، سەڵماس، سەلاسی باوەجانی، کامیاران و سەریاس بە رادەی جۆراوجۆر دووکان و بازاڕەکان داخرابوون و خەڵکی ئەو شارانە لەگەڵ حەرەکەتی جەماوەریی خەڵکی کوردستان کەوتن.

■ ٢. کوژاندنەوەی چرای ماڵەکان بۆ ماوەی ٣ خولەک لە کاتژمێر ١٠ی شەوی ٢٢ی پووشپەڕ بە کاتی تاران:

لە زۆربەی شار و گوندەکانی کوردستاندا، لە ماکۆ و سەڵماسەوە تا کرماشان و ئیلام، خەڵک لە کاتژمێر ١٠ی شەوی ٢٢ی پووشپەڕدا بۆ ماوەی ٣ خولەک چرای ماڵەکانی خۆیان بە نیشانەی ناڕەزایەتی لە تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامی و پەیمان نوێکردنەوە لەگەڵ ڕێبازی بەرزی دوکتور قاسملووی نەمردا و هەروەها ڕێزدانان بۆ گیانی پاکی دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی کوژاندەوە. شایانی باسە کە ئەم حەرەکەتە ئێعترازییە لە هێندێک لە شارەکاندا سەداسەد سەرکەوتوو نەبوو، بەڵام بە لە بەرچاوگرتنی رۆشنایی چرا حکوومەتییەکان دەتوانین بە دڵنیاییەوە بڵێین کە زۆر سەرکەوتوو بووە.

■ ٣. هەڵکردنی ئاڵای سێ ڕەنگی کوردستان:

ئەندامانو لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە هەموو شـارەکانی کوردسـتان بە هەڵکردنی ئاڵای سـێ ڕەنگی کوردسـتان، کەشـوهەوایەکی شۆڕشـگێڕانە و نەتەوەییـان بـۆ شـار و گوندەکان خولٚقاند. ئەم حەرەکەتە لە زۆربەی شـارو گوندەکاندا سـەرکەوتوو بووە.

■ ٥. هەڵکردنی ئاڵا بە ڕەنگی شـینی ئاسـمانی و کەڵکوەرگرتن لەو ڕەنگە لە شێوازی جۆراوجۆردا:

لـە سەرانسـەری مانگـی پووشـپەڕدا و هـاوکات لەگـەڵ چالاکییە بەربـڵاوە تەبلیغاتییەکانـی ئەندامـان و لایەنگرانـی حیزب لە شـوێنە جیاجیاکانی سەرانسەری کوردستاندا، ئاڵا بە ڕەنگی شینی ئاسمانی لـە سـەر بەرزاییەکانـی شـارەکان و هەروەهـا لـە نێـو شـەقام و کۆڵانەکانی شـارەکاندا هەڵکرا و لە ڕۆژی ٢٢ی پووشپەڕیشـدا ئەم ڕەنگە بە شـێوەی بەرچاو لە شـارەکاندا بەدی دەکرا. بۆ نموونە لە شاری سەقز، ئەندامان و لایەنگرانی حیزب، وێڕای هەڵکردنی ئاڵا بە ڕەنگی شینی ئاسمانی، بە پرژاندنی ڕەنگ بە دیوار و سەر شەقام و کۆڵانەکاندا، شاریان ڕەنگڕێژ کرد.

■ ٥. خۆپاراسـتنی گوندنشـینان لـە هاتووچـۆ بـۆ شـارەکان لـەو ڕۆژەدا:

ئـەم حەرەکەتـە جەماوەرییـە لـە لایـەن گوندنشـینانی دلێـری کوردسـتانەوە لـە دێهاتەکانـی زۆربـەی شـارەکان بـە تـەواوی بـە شـێوەیەکی بەرچـاو بەڕێـوە بـرا و گوندنشـینان وێـڕای هەڵکردنـی ئاڵای کوردستان، ئاڵای شینی ئاسمانی و تەبلیغاتی بەرین لە ئاستی گوندەکاندا، بە خۆپاراستن لە هاتوچۆ بۆ شارەکان هەروەک هەمیشە هاوڕێی ئەو یەکیەتی و یەکهەڵوێستییەی کۆمەڵانی خەڵک بوون.

■ ٦ـ هاتنە سەر شەقام و شوێنە گشتییەکان لە پاشنیوەڕۆی ڕۆژی ٢٢ی پوشپەڕ بە جلوبەرگی کوردییەوە:

خەڵکی کوردستان ئەم حەرەکەتە سەمبوولیکەیان بە باشی و بە سەرکەوتووییەوە بەڕێوە برد. لە هێندێک لە شارەکاندا، هێزەکانی ڕێژیم دەیانویست ئاپۆرەی خەڵک بە توندوتیژیدا بکێشن و بەم شێوەیە سیمای حەرەکەتی شارستانییانە و مەدەنی خەڵک خەوشدار بکەن کە بە خۆشییەوە خەڵکو بەتایبەت توێژی لاوان ئەم پیلانەی ڕێژیمی داسەپێنەری بریندارییان پووچەڵ کردەوە.

٧ـ لە هەر شارێکی کوردستاندا، یەکێک لە شەقام یان گۆڕەپانەکانی شار بە ناوی شەقام یان گۆڕەپانی دوکتور قاسملوو ناودێر بکرێ:

لە مانگێک پێش ڕۆژی ٢٢ی پوشپەڕەوە، «کومیتەی ڕێزگرتن لە یادی دوکتور قاسملوو لە بیستەمینساڵیادی شەهید کردنیدا» بە راپرسی لە خەڵکی شارەکان و لێکدانەوەی وردی رای خەڵک، ئەو شەقام یان گۆڕەپانانەی دیاری کرد کە بە ناوی دوکتور قاسملووەوە ناودێر کران و پێش لە ٢٢ی پووشپەڕ رایگەیاند کە خەڵک بە تەواوی پێشوازییان لێ کرد و هەر ئێستا خەڵکی کوردستان لە هەر شارێکدا خاوەنی شەقامێک یان گۆڕەپانێک بە ناوی ڕێبەری مەزنی خۆیانەوەن و شانازیی پێوە دەکەن.

■ چالاکیی تەبلیغیی ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

لە پووشپەڕدا، لە ڕۆژی یەکەمەوە تا ٢٢ی پووشپەڕ، ئەندامان و لایەنگرانی نهێنیی حیزبی دێموکرات لە سەرانسەری شارو گوندەکانی کوردستاندا بە شێوەی بەربڵاو چالاکیی تەبلیغییان بەڕێوە برد. چالاکییەکان بریتی بوون لە بڵاوکردنەوەی وتە بەنرخەکانی دوکتور قاسملوو بە شێوەی فیلم و تراکت، بڵاوکردنەوەی وێنەی دوکتور قاسملوو، نووسینی دروشمی شۆڕشگێڕانەی تایبەت بەم

ڕۆژە لە شوێنە گشتییەکاندا، هەڵکردنی ئاڵای کوردستان، هەڵکردنی ئاڵا بە ڕەنگی شینی ئاسمانی، بڵاوکردنەوەی بانگەوازی «کومیتەی ڕێزگرتن لە یادی دوکتور قاسملوو لە بیستەمینساڵیادی شەهید کردنیدا»و ...

ئەو شارانەی کە تێیاندا چالاکیی تەبلیغی بەڕێوە چووە بریتین لە: ورمێ، مەریوان، شنۆ، بۆکان، نۆدشە، دێولان، کامیاران، سەقز، نەغەدە، مەهاباد، سنە، پیرانشار، بانە، ناوچەی هەوشار، نەوسوود، سەردەشت، دیواندەرە، ماکوو، پاوە، خۆی، سەلاسی باوەجانی، کرماشان، ڕوانسەر، سەڵماس، ڕەبەت، شائاباد، قەسری شیرین، سەرپێڵی زەهاو، کرندی غەرب، گەهوارە و ئیلام. شایانی باسە کە لە گوندەکانی سەر بە هەموو شارەکاندا چالاکیی تەبلیغی بەڕێوە چووە. هەروەها لە تاران لە سەر گۆڕی «ندا ئاغا سوڵتان» کە لە ڕەوتی خۆپیشاندانەکانی ئەمدواییانەی تاراندا شەهید بوو، وێنەی دوکتور قاسملوو و وتە بەنرخەکانی ئەم ڕێبەرە شەهیدە دانرا. لە کوورەخانەکانی وایەگان، شەبەستەر، نەورۆز و سەلامەتیشدا چالاکیی تەبلیغی بەڕێوە چوو. ئەندامان و لایەنگرانی دلێری حیزب لە مەهاباد لە ڕۆژی ٢٢ی پووشپەڕدا هەموو حەوزەکانی مەیدان و پارکەکانی ئەو شارەیان بە ڕەنگی سوور دەرهێنا، بە نیشانەی خوێنی بەناهەق ڕژاوی شەهیدان.

■ پەرچەکرداری هێزە سەرکوتکەرەکانی ڕێژیم

هێزە سەرکوتکەرەکانی ڕێژیم پێش ڕۆژی ٢٢ی پووشپەڕ، بە هۆی دەستبەسەرکردنی ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی کوردستان، بانگهێشتکردنی دووکانداران و بازاڕییەکان بۆ ئیدارەی ئەماکنی ئیتلاعات، وەرگرتنی بەڵێننامەی زۆرەملێ لە بازاڕییان و بەنیزامیکردنی هەرچی زیاتری شار و گوندەکانی کوردستان دەیانەویست بە ترس و تۆقاندن لە حەرەکەتی جەماوەری و دوژمن بەزێنی خەڵکی

کوردستان پێشگیری بکەن کە بە خۆشییەوە ناکام مایەوە.

لە رۆژی ٢٢ی پووشپەڕدا هەموو هەوڵی خۆی خستە گەڕ تا لە رێگەی توندوتیژییەوە حەرەکەتی مەدەنیی خەڵک و سیمای حەرەکەتەکە خەوشدار بکات کە تێیدا سەرکەوتوو نەبوو. لە رۆژی ٢٣ی پووشپەڕدا، هێزەکانی رێژیم بە پۆلۆمپکردنی ژمارەیەکی زۆر لە دووکانەکانی خەڵک لە چەندین شاردا و بەتایبەت لە مەهاباد، بۆکان، سەقز و شنۆ و هەروەها پچڕاندنی بەرقی بەشێکی زۆر لە بازاڕەکان هەوڵی دا هێزی زۆر و سەپێنەری خۆی بنوێنێ کە بە هۆی یەکگرتوویی خەڵک لە رووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەم کردەوانەی رێژیمدا، لەو کارەشدا ناکام و دەستەوەستان مایەوە و بەمجۆرە یەکیەتیی و یەکدەنگیی خەڵکی کوردستان سەرکەوتنی خۆی تۆمار کرد.

■ رەنگدانەوەی حەرەکەتی جەماوەریی خەڵک

ئەم حەرەکەتە شۆڕشگێڕانە و یەکگرتووەی خەڵکی کوردستان لە لایەن راگەیەنەکانی شوێنە جیاجیاکانی جیهانەوە رەنگدانەوەی هەبوو. جگە لە راگەیەنە کوردییەکان، لە تەلەڤیزیۆن، رادیۆ، ماڵپەڕە هەواڵییەکان و رۆژنامەکانەوە تا بڵاوکردنەوەی راگەیەنراوی جیاواز، لە راگەیەنە فارسی زمان و ئینگلیسی زمانەکانیشدا رەنگی دایەوە.

تەلەڤیزیۆنی «تیشک»، راگەیەنی جێی متمانەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لە ماوەی مانگرتنەکەدا بە وەشانی راستەوخۆ و رەنگدانەوەی سات بە ساتی مانگرتنەکە لەم پێناوەدا تێکۆشا کە ئەمەش خاڵێکی وەرچەرخانە لە مێژووی خەباتی گەلی کورددا. هەروەها بەشەکانی فارسیی VOA، DW و رادیۆ فەردا، هەرچەند لە ئاستی چاوەڕوانییەکان نەبوو، بەڵام ئەو هەواڵانەیان گواستەوە. حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، بە گواستنەوەی سات بە ساتی مانگرتنەکە و ناردنی هەواڵەکانی بۆ راگەیەنەکانی وڵاتانی دەرەوە،

لەم پێناوەدا هەوڵی بێوچانی دا.

■ سپاسی حدکا لە خەڵکی خەباتگێڕ و ئەندامان و لایەنگرانی تێکۆشەری حیزب

دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رۆژی ٢٣ی پووشپەڕ لە سپاسنامەیەکدا روو لە خەڵکی خەباتگێڕ و ئازادیخوازی کوردستان و ئەندامان و لایەنگرانی تێکۆشەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لە هەموو ئەو کەسانەی کە لە پێناو ئەم سەرکەوتنە مەزنە بۆ گەلی کورد هەوڵیان دا، سپاسی کرد و لە سەر یەکیەتی و بوێریی خەڵک وەکوو رەمزی سەرکەوتنی حەرەکەتەکە جەختی کردەوە. دەقی ئەم بەیاننامەیە لەم ژمارەی ٥١٣ی رۆژنامەی «کوردستان»دا بڵاو کراوەتەوە.

■ ٦٨: ٢٣ی بانەمەڕ، رۆژێک کە کوردستان سەری بە سێدارە داخست (١٣٨٩)

لە بەرەبەیانی رۆژی یەکشەممە ١٩ی بانەمەڕ، کۆماری ئیسلامی جارێکی دیکە جینایەتێکی خولقاند. لە سێدارەدانی بە کۆمەڵی پێنج چالاکی سیاسی و مەدەنیی کورد و ئێرانی بە ناوەکانی «فەرزاد کەمانگەر، عەلی حەیدەریان، شیرین عەلەمهوولی، فەرهاد وەکیلی و میهدی ئیسلامیان» جینایەتێک بوو کە زیاتر لە هەر شتێک نیشاندەری داماوی و لاوازیی رێژیم بۆ دەربازبوون لە کێشە و قەیرانانەکان بوو.

پاش هەڵسەنگاندن و خوێندنەوەی وردبینانە لە نێوخۆی وڵات و بیروڕاگۆڕینەوە لەگەڵ هێزەکانی نێوخۆ و دەرەوەی وڵات و حیزبەکانی کوردستانی ئێران، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستان، کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران، حیزبی کۆمۆنیستی ئێران -

کۆمەڵـە، ڕێکخـراوی خەباتـی کوردسـتانی ئێـران بـە ڕاگەیەندراوی جیـاواز، بـەڵام ناوەڕۆکێکـی وەک یـەک، خەڵکـی کوردسـتانیان بـۆ مانگرتنێکـی سـەراسـەری لـە ڕۆژی پێنجشـەممە، ٢٣ی بانەمـەڕ بانگهێشـت کـرد. بڵاوکردنەوەی ئـەو بانگەوازانە لە کاتێکدا دەسـتی پـێ کـرد کـە کاتێکـی زۆر لـە بەردەسـتدا نەبـوو و لـە لایەکـی دیکەشـەوە ڕێژیـم بۆ خۆتەیارکـردن و بەڕێکردنـی هێزەکانی خۆی بـۆ بەرەوڕووبوونـەوە لەگـەڵ هـەر چەشـنە ناڕەزایەتییـەک ئامادە بـوو تا جووڵەکان هەر لە سـەرچاوەکەدا بخنکێنێ، ئاواتێک کە هێزە کوردییـەکان نەیاندەویسـت ڕێژیم بە ئاڵۆزکردنی کەشـەکە پێی بگا. بەرئـەنجامەکـەشـی مانگرتنـی ڕۆژی پێنجشـەممە، ٢٣ی بانەمـەڕ بوو کە خەڵکی کوردستان، گشت ئێرانییەکان و جیهانیان سەرسامی هەڵوێستی ئازایانەی خۆیان کرد. گەلی کورد بـە هەنگاوێکی شیـاو بـە خەڵکی ئێرانی سـەلماند کە دەکرێ بە یەکگرتوویی و نیشـاندانی ئیـرادەی نەتەوەیـی، ملهوڕەکان بـە چۆکدا بێنی. هەڵوێسـتی خەڵکی کوردسـتان کـە بەرچاوترینـی لـە شـار و ناوچەکانـی سـنە، مهاباد، ورمێ، بۆکان، کامیاران، نەغەدە، شـنۆ، سـەقز، دیواندەرە، دێگولان، جوانڕۆ، پاوە، نەوسـوود، سەردەشت، مەریوان، ماکۆ و.. دەرکەوت، پەیامێک بوو بۆ بنەماڵەکانی ئەو شەهیدانە کە: «کوردستان ئێوە بە تەنیا ناهێڵێتەوە».

لایەنێکی دیکەی ئەو ڕووداوانە کە هەم ڕێژیم و هەم کوردەکانیش چاوەڕوانیـان نەدەکـرد کە بێ گومان زیاتر ڕێژیمی سەرسـووڕماو کـرد، شـکاندنی ڕۆژووی بێدەنگیـی چەندیـن دەیـەی ئێرانییەکان لە ئاسـت لە سـێدارەدانی چالاکانی سیاسیی کورد بوو، بێدەنگییەک کە ناڕاستەوخۆ ڕێژیم وەک بەڵگە و جەوازی ڕەزامەندی بۆ کردەوەکانی خـۆی لـە کوردسـتان، بە ئەژماری دێنا. بەڵام ئـەو جارە بە بەراورد لەگەڵ ڕابردوو شیاوی تێڕامان و ڕێزلێنانە، بە جۆرێک کە دژکردەوەی

بەجێی هەموو گرووپ و لایەنەکانی ئێرانی وەک چالاکانی بوارەکانی مافی مرۆڤ، رووناکبیری، مەدەنی، سیاسی، فەرهەنگی، کۆمەڵایەتی، کرێکاری، کۆماریخوازی، سەڵتەنەتخواز، پان ئێرانیست، کۆمۆنیست، خوێنـدکاری و.. بـە دواوە بـوو. دۆخێـک کە تەنانەت کەسـانی وەک مووسـەوی و کەڕووبـی و زەهرا رەهنەوەردیشـی ناچـار کرد هەر نەبێ بە پێچوپەنا سەرکۆنەی ئەم کارە بکەن. ئێرانییەکان لە زۆربەی وڵاتانی جیهاندا شانبەشان یان تەنانەت لە پێشەوەی هاونیشتمانانی کوردسـتان بەردرگای باڵویزخانە و کۆنسـوولگەرییەکانی رێژیمیان کە لە راسـتیدا ناوەندی سـیخوڕەکانی رێژیمن، لە وڵاتانی فەرانسـە، ئاڵمـان، بلژیـک، ئامریکا، سـۆئێد، کانـادا، دانمارک، بریتانیـا، هۆلەند، ئۆتریـش و.. گـرت و بێـزاری و رق و تووڕەیـی خۆیـان لە کۆماری ئیسلامی نیشان دا.

رێکخـراوە ئێرانییەکانـی وەک: ئەنجومەنی بەرگـری لە زیندانییانی سیاسـیی ئازەربایجـان لـە ئێـران، رێکخـراوی مافـی مرۆڤـی ئێران، سـەندیکای کرێکارانـی شـیرکەتی واحیـدی تـاران و دەوروبـەری، «ئـەدواری تەحکیمـی وەحـدەت»، کانوونـی چالاکانـی مافی مرۆڤ لـە ئێـران، شـوورای هاوئاهەنگیـی بزووتنـەوەی کۆماریخوازانـی دێموکرات و لائیک لە ئێران، شوورای کاتیی سۆسیالیستە چەپەکانی ئێـران، کۆمەڵەی چالاکانی مافی مـرۆڤ لە ئێران، کومیتەی بەرگری لـە بزووتنـەوەی دێموکراتیکـی خەڵکـی ئێـران، کۆمەڵـی ئیسـلامی ئێرانییـەکان، یەکێتیـی کۆماریخوازانـی ئێـران، بزووتنـەوەی فیدراڵ دێموکراتـی ئازەربایجـان، ناوەنـدی نووسـەرانی ئێـران، ناوەنـدی نووسـەرانی ئێران لـە تاراوگە، کەمپەینـی نێونەتەوەیی مافی مرۆڤ لـە ئێـران، کۆمەڵـگای بەرگری لە مافی مرۆڤ لە ئێـران، ئەنجومەنی توێژەرانـی ئێـران، ئەنجوومەنـی پاشـایەتیی ئێران، شـوورای کاتیی گشـتیی سـکۆلارە سـەوزەکان، رێکخـراوی مافـی مرۆڤـی ئێـران،

یەکگرتوویـی بـۆ دێموکراسـی و مافی مرۆڤ، حیزبـی دێموکراتیکی خەڵکی ئێران، بەرەی نەتەوەیی ئێران ـ ئورووپا، ڕێکخراوی یەکیەتی فیدائیانی خەڵکی ئێران، ڕێکخراوی فیدائیانی خەڵکی ئێران (زۆرینە)، شـوورای هاوئاهەنگیی بزووتنـەوەی کۆماریخـوازە دێموکراتەکانی ئێـران، چەپـی دێموکراتـی ئازەربایجـان، کۆنگـرەی نەتەوەکانـی ئێرانـی فیدراڵ، شـوورای چالاکانـی نەتەوەیی ـ ئایینـی، بنەماڵەی لە سـێدارەدراوەکانی سـاڵانی رابردوو، کۆمەڵێک لە چالاکانی ناوداری سیاسیو مافی مرۆڤ و .. ئەو جینایەتەی ڕێژیمیان ریسوا کرد و لە سەر بێ تاوانیی چوار کوردی لە سێدارەدراو جەختیان کردەوە.

یەکێکی دیکە لە بابەتە شـایانی سـەرنجەکان، ڕێپێوانی ناڕەزایەتی دەربڕینی بەربڵاوی ئەفغانییەکان لە شاری جەلال ئاباد و لە بەردەم کۆنسـولگەریی ئێـران بـوو کە بە هەڵگرتنی وێنەی شـەهیدانی کورد و پلاکاردگەلێـک کـە نیشـاندەری پشـتیوانی لـە گەلـی کـورد بـوو، کۆنسولگەریی کۆماری ئیسلامییان دایە بەر بەرد و وێنەی خامنەیی و ئەحمەدینژادیان سووتاند.

لـە ئاسـتی نێونەتەوەییشـدا، ئـەو سـتەمەی کـە لـە کـورد کـرا و هەروەها مانگرتنە بێهاوتاکەی کوردستان دەنگدانەوەیەکی بەربڵاوی هەبـوو. یەکێتیـی ئورووپـا و ڕێکخـراوی لێبوردنـی نێونەتەوەیی، لە سێدارەدانەکانیان بە توندی ئیدانە کرد. دەیان کەسایەتیی زانستگایی لـە ئەمریـکا و ئورووپا لە سـێدارەدانی چالاکانی کوردیان مەحکووم کرد.

لە نێوخۆی وڵاتدا بەهۆی ناڕەزایەتی و مانگرتنی زیندانییان، ڕێژیم ناچـار بـوو بەندی ٣٥٠ی زیندانـی ئێوین هەڵوەشـێنێتەوە. هەروەها لە زیندانەکانی ورمێ، سـنەو گەوهەردەشـتی کەرەج ناڕەزایەتییەکی بەربـڵاو هاتـە ئـاراوە. هاوتەریب لەگـەڵ ئەوە، کانوونـی زیندانییانی سیاسـیی ئێـران لـە تاراوگـە، کۆمیتـەی خوێندکاریـی بەرگـری لـە

زیندانییانـی سیاسـی، کۆمیتەی خوێندکاریی بەرگـری لە زیندانییانی سیاسـی و مەدەنیـی کـورد و.. ئـەو جینایەتەی ڕێژیمیـان مەحکووم کرد.

بانگەوازی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

بۆ مانگرتنی سەرتاسەریی ٢٣ی بانەمەڕ

هاونیشتمانانی تێکۆشەر!

خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان!

ڕێژیمـی دژی گەلیـی کۆمـاری ئیسـلامیی ئێـران لـە کوشـتاری ئازادیخـوازان بەردەوامـە و ئاخریـن قوربانییانـی ئـەم کوشـتارە تـا ئێسـتا پێنـج لاوی ئازادیخـواز بـوون کـە لـە بەرەبەیانـی ڕۆژی یەکشـەممە ١٩ی بانەمـەڕ لـە زیندانـی «ئێویـن»ی تاران لە سـێدارە دران. فەرزاد کەمانگەر، شیرین عەلەمهوولی، فەرهاد وەکیلی و عەلی حەیدەریـان ئەو چوار لاوە کوردە تێکۆشـەرە بوون کە تاوانەکانیان تەنیـا کوردبـوون و سـووربوونیان لـە سـەر داوای مافـە ڕەواکانی گەلـە بێبەشـەکەیان بـوو. ئەوان چوار کەس لە هەزاران تێکۆشـەری نیشـتمانەکەمان بوون کە دڵیان پڕ لە ئەوینی ڕزگاریی گەلەکەیان لە دەسـت دێوەزمەی جەهل و نەزانی بوو و ئێستاش ژمارەیەکی دیکە لـە هاونیشـتمانانی ئازادیخـوازی ئێمە لـە زیندانە پڕشـوورەییەکانی ڕێژیم و لە ژێر ئەشـکەنجەی بەکرێگیراواندا چاوەڕوانن کەنگێ دڵی پڕ لە ئاواتیان بە گوللەی ئازادیکوژان لە لێدان بکەوێ.

بێگومان هەتا ئەو کاتەی خەڵک تەنیا بە داخ و کەسەرەوە شاهیدی کوژرانـی ڕۆڵـە ئـازا و بەجەرگەکانی خۆیان بـن و دژایەتیی خۆیان بـە کـردەوە دەرحەق بـەم هەموو زوڵم و زۆرداررییە نیشـان نەدەن، لە داهاتووشـدا ڕۆژانە شـاهیدی ئەم ڕووداوە تاڵانە دەبین، چوونکە ڕێژیـم بەزەیـی بە هیـچ مافخوازێکی ئێرانی و بـە تایبەت مافخوازی کورددا نایە.

بۆیـە داوا دەکەیـن ڕۆژی پێنجشــەممە، ٢٣ی بانەمـەڕ بەرامبەر بە ١٣ی مانگـی مـەی، بـۆ نیشـاندانی ناڕەزایەتیو دژایەتی لـە بەرامبەر ئێعدامی ئەو لاوە ئازادیخوازانە و وەستاندنی ئێعدامی ئازادیخوازانی دیکەی کورد، بە یەکگرتوویی دەست بدەنە مانگرتنێکی گشتی و لەو ڕۆژەدا قوتابـی و خوێنـدکاران و مامۆسـتایان نەچنـەوە قوتابخانە، کارمەنـدان نەچنـەوە سـەر کارەکانیـان، بازاڕییـەکان دوکانـو بازاڕ دابخەن و کرێکاران لە سـەر کار ئامادە نەبن، پێویسـتە لەو ڕۆژەدا خەڵک لە ماڵ نەچنە دەر و شەقام و کۆڵانەکانی شار و شارۆچکەکان چۆڵ بن. بەم چەشـنە بە ڕێژیم و بنەماڵەی ئەو کۆمەڵە شـەهیدانەی دواییمان ڕابگەیەنین کە شەهیدەکان و ڕۆڵە بەجەرگە ئازادیخوازەکانی ناو زیندانەکان، ڕۆڵەی خۆشەویسـتی هەموو نەتەوەی کوردن و لە لایەکـی دیکەشـەوە بەم بێدەنگییە نفـرەت و بێزاریی خۆیان بە دژی کۆماری ئیسلامی نیشان بدەن.

بەو هیوایە کە هاونیشتمانانی تێکۆشەر بەو مانگرتنە کە خەباتێکی مەدەنی و سەردەمیانەیە، ڕۆژی پێنجشەممە بکەنە ڕۆژێکی مێژوویی دیکـەی پـڕ لە شـانازیی خۆیان لـە ڕۆژانی بەربەرەکانـی دژی زوڵم و سـەرەڕۆیی ڕێژیمـی کۆمـاری ئیسـلامی و بـەم چەشـنە دەنگـی ناڕەزایەتیی خۆیان بە گوێی دەسەڵاتدارانی ڕێژیم، گەلانی بندەستی ئێران و هەموو دنیا بگەیەنن.

سەرکەوێ خەباتی ئازادیخوازانەی هەموو خەڵکی ئێران

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

دەفتەری سیاسی

٢١ی بانەمەڕی ١٣٨٩ی هەتاوی بەرانبەر بە ٢٠١٠/٥/١١ زایینی

سپاسنامەی کۆمیسیۆنی تەشکیلاتی حیزب لە خەڵکی کوردستان
بە بۆنەی سەرکەوتنی مانگرتنی ٢٣ی بانەمەڕ
کۆمەڵانی خۆڕاگری خەڵکی کوردستان!
بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدانی ڕێگای ئازادی!
ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران!

جارێکیتر ورەی پۆلایین و هێزی لەشکان نەهاتووی ئیرادە و باوەڕبەخۆبوونی شۆڕشگێڕانەی ئێوە وەک قەقنەس لە خۆڵەمێشی کارەساتێکی خوێناوی سەری هەڵدایەوە و لە ڕۆژانێکدا کە دێوەزمەی سەرکوت و سێدارە قاقای سەرکەوتنی بە سەر تەرمی پیرۆزی پۆلێک لە تێکۆشەرانی ڕێگای بەختەوەریی گەلەکەماندا لێ دەدا، تیریژی خودئاگایی و شارستانیەتی ئێوە لەگەڵ شنەبای دڵڕفێنی هاوپشتی و یەکگرتوویی، هەوری چڵکنی دیکتاتۆری و خەفەقانی شوومی سێبەرە ڕەشەکانی لە سەر وڵاتەکەمان ڕامالّی و لووتکەکانی زاگرۆسی کردە بڵیندگۆی حەماسەیەک کە ٤ ڕۆڵەی تێکۆشەری گەل بە ئازایەتییەکیکەم وێنە، شابەیت و مەتلەعەکەیان بە خوێنی ئاڵیان لە سەر لاپەڕەکانی مێژوو نووسی و تاک بە تاکی ئێوە، پیر و لاو، ژن و پیاو، کچ و کوڕ، قوتابی و مامۆستا، بازاڕی و کرێکار و هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگای کوردستان بوون بە پیت و وشە و دێڕ و ڕستە بۆ سەرخستن و تۆمارکردنی ئەو حەماسەیە.

کاتێک کە جەللادەکانی ئێڤین، چوار بەوری برینداری زنجیریان لە بەرەبەیانێکی غەریبی بانەمەڕدا بەرەو قوربانگای پەتی نگریسی سێدارەکانیان دەبرد، پێیان وابوو کە بەو تاوانە سامناکە، هەناسە لە گەرووی دالاهۆدا دەخنکێنن و زنجیر لە ملی ئاویەر و شیرینسوار و بێستوون و شاهۆ دەکەن و ئاگری بۆ هەمیشە بە چۆکدا دێنن و شوورەی پۆلایینی دێموکراسی دەڕووخێنن. بەڵام وەک مێژووی خەباتی خوێناویی گەلەکەمان سەلماندوویە، لەوەتی ئێمە هەین و

کوردستان کوردستانە، ڕێبازی سەرفیرازی و رزگاری، رووبارێکی خرۆشانە کە بۆتە سەرچاوەی ڕووناکی و ژیان و لەمپەرەکان نەک هەرگیز نەیانتوانیوە رایوەستێنن، بەڵکوو هەر لەمپەر و کۆسپێک بۆتە هۆی پەنگخواردنی قین و پتەوبوونی ئیرادەمان بۆ تێکشکاندنی قەڵای تاریکی و بەخوڕتر و بەلرفەتر لە جاران ڕێگای سەرکەوتن بۆ گەیشتن بە ئامانجمان بڕیوە.

ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران!

بۆ هەموو کەس ئاشکرایە کە بەڕێوەچوونی شکۆداری مانگرتنی سەرانسەریی ٢٣ی بانەمەڕ دەسکەوتێکی نەتەوەیی بوو کە رۆڵی سەرەکیی ئێوە لە ڕێکخستنی ئەو مانگرتنەدا و کار و خەبات و چالاکییەکانتان لە ڕێگەی بڵاوکردنەوەی تراکت و دروشمی شۆڕشگێڕانە و بانگەوازی حیزبەوە و هاندانی خەڵکی کوردستان بۆ خۆڕاگری لە بەرامبەر وەیشوومەی دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامیدا، رۆژێکی زێڕین و لەبیرنەکراوی بۆ هەتاهەتایە لە مێژووی خەباتی رزگاریخوازانەی گەلانی ئێراندا دژ بەو ڕێژیمە کۆنەپەرستە تۆمار کرد و پەپوولەی رۆحی پیرۆزی شەهیدانی کردە میوانی گوڵزاری خۆشەویستیتان و دڵی خەمباری دایکانی ئازیەتباری لە ئەمەگناسی و پێزانینتان بەرامبەر بە بارەگای پیرۆزی شەهیدان دڵنیا کردەوە.

کۆمیسیۆنی تەشکیلاتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە ئەرکی سەرشانی خۆی دەزانێت هەوڵ و هیممەتی دلێرانەی ئێوە لە پێناوی سەربەرزیی حیزب و گەلەکەتان و رۆڵی حاشاهەڵنەگرتان لە بەڕێوەچوونی سەرکەوتووانە و بەربڵاوی مانگرتنی سەرانسەریی رۆژی ٢٣ی بانەمەڕدا، سەرەڕای هەموو هەڕەشە و گوشارەکانی کۆماری ئیسلامی و ناحەزانی گەلەکەمان، ڕێز لێ بگرێت و سوپاسی بێپایانی خۆی ئاراستەی هەموو لایەکتان بکات و دەستی ماندووییەناستان بە گەرمی بگوشێت. بێگومان ئەم سەرکەوتنە

بەرهەمی کار و تێکۆشــانی شۆڕشــگێڕانەی ئێوەیە و لە داهاتووشدا رێنوێنێک بۆ بەرینترکردنەوەی خەبات لە پێناوی ئازادی، دێموکراسی و سەرکەوتوویی هەرچی زیاترمان لە بەڕێوەبردنی ئەرکە حیزبی و نەتەوەییەکانماندا دەبێت.

کۆمیسیۆنی تەشکیلاتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
یەکشەممە، ٢٦ی بانەمەڕی

■ ٦٩: بەرگری لە نیشتمان لە شەڕ دژی داعشدا (١٣٩٣)

لە مانگی جۆزەردانی ١٣٩٣دا رێکخراوی تیرۆریستیی داعش موسڵی داگیـر کـرد و پاش خۆقایمکردنی لەو شـارە و دەستبەسـەرداگرتنی چەکوچۆڵێکـی زۆر لـە سـوپای بـێ ورە و رووخـاوی عێـراق بـە سـەرکردایەتیی نووری مالیکی تەماعی داگیرکردنی کوردستانیشیان کرد و دوای ماوەیەک هێرشیان لە مووسڵەوە بەرەو هەولێر دەست پـێ کـرد و تـا داگیرکردنـی مەخمـوور پێشـڕەوییان کـرد و شـاری هەولێریان خسـتە مەترسییەوە و ترسـیان خستە دڵی خەڵکەوە. لەم کاتـەدا حیزبی دێمۆکرات بە دەرکردنی بەیاننامەیەک ئامادەیی خۆی بـۆ بەشـداریکردن لـە بەرگری لە خاک و نیشـتمان نیشـان دا کە بە خۆشییەوە لە لایەن هەرێمی کوردستانەوە داوا لە حیزبی دێمۆکرات کـرا کە پێشـمەرگەکانی بـۆ بەرگریکردن بنێرێت بۆ بەرەکانی شـەڕ. سـەعات ٧ی شـەو دەفتەری سیاسی بۆ تاوتوێکردنی ئەم بڕیارە کۆ بـووەوە و وێـڕای پێشـوازی کردن لـەو داواکارییە هەر ئەو شـەوە چەند یەکەیەکی پێشـمەرگەی ئامادە کرد و لە کاتژمێرەکانی بەیانیدا بـەرەو بەرەکانـی شـەڕ بە هەماهەنگـی لەگەڵ لایەنـی داواکار ناردە بەرەکانـی شـەڕەوە کـە بە خۆشـییەوە چوونی ئەو هێـزە ورەیەکی باشی بە پێشمەرگەکانی هەرێمی کوردستان بەخشی. بە گەیشتنیان بۆ شوێنی مەبەست دوو گوندیان لە چەکدارانی داعش پاک کردەوە

و دەسکەوتەکانی ئەو شەڕە کە چەند قەبزە تفەنگ و ماشینێک بوو، تەحویلی بەرپرسانی ئەو میحوەرە دران.

بەڵام بەو پەڕی سەرسووڕمانەوە پاش ٤٨ کاتژمێر دوای مانەوەی هێزەکەی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئێران لایەنی پێوەندیدار وێڕای سپاس و پێزانین داوایان لە ئێمە کرد کە هێزەکانمان بگەڕێنینەوە و ئێمەش پرسیارمان لێ کردن بۆ؟ وەڵامیان ئەوە بوو کە باشتر وایە بگەڕێنەوە. هەر بۆیە ئەو هێزانە هەر چەند پێیان ناخۆش بوو، گەڕانەوە بۆ مەقەڕەکانی حیزب. پاش ماوەیەک دەرکەوت کە قاسم سلێمانی فەرماندەی سوپای قودس گوشاری خستووەتە سەر هەرێم و ئەوانیش لەو حاڵەتە ناسکەدا نەیانویستووە کێشەی ئێرانیش تووشی خۆیان بکەن. بۆیە داوایان لە ئێمە کردبوو کە هێزەکانمان بکشێنینەوە. بەو حاڵەشەوە حیزبی دێموکرات بە بەرپرسانی هەرێمی ڕاگەیاندبوو هەرکات و لە هەر شوێنێکدا پێویست بە بەشداری و هاوکاریی ئێمە بکات، بە پێی توانا ئامادەی هاوکاری دەبین.

■ ٧٠: گەڕانەوەی هێزی پێشمەرگە بۆ شاخ و هەڵسوکەوتی Pkk

Pkk لە ڕۆژی پێکهاتنیەوە دەستی دایە پڕوپاگەندە لە دژی حیزبە ڕەسەنەکانی کوردستان و یەکیانی بە پاشماوەی عەشیرەت و ئەوەی دیکەی بە نوێنەری بورژوازی و .. بە ئەندام و لایەنگرانی دەناساند.

لە ڕۆژانی نیشتەجێ بوونیان لە سووریەدا دروشمی سەرەکییان بوو بە «باکوور، باشوور، ڕۆژهەڵات، یەک وڵات و یەک خەبات». بە بۆچوونی pkk کوردستان ڕۆژئاوای نەبوو و ئەوەش دەگەڕایەوە بۆ سەر ئەو ساتوسەودایە کە ئەم حیزبە لەگەڵ دەسەڵاتدارانی سووریە هەیبوو و ڕادەی بەستراوەیی و ملڕاکێشانی بۆ دەسەڵاتی حافیز ئەسەد پیشان دەدا و پاش کۆچی دوایی حافیز ئەسەد و لە

سەروبەندی بومبارانی شیمیایی خەڵکی سوریە و کاولکردنی گوند و شارەکان بە سەر دانیشتوانیاندا لە ژێر بومبارانی تۆپ و خومپارەی ئەرتەشی ئەم ڕێژیمە و لە هەلومەرجێکدا کە ڕێژیمی بەشار ئەسەد بەرەو ڕووخان دەچوو، لقەکانی pkk لە سووریە بنکە و بارەگاکانی خۆیان لە نزیکترین بنکەکانی سوپای بەشار ئەسەد دانا و ئەو ناوچانەی کە لەم هەلومەرجەدا کەوتبوونە دەست خەڵکی کوردی ئەم ناوچەیە تا نووسینی ئەم دێڕانە تەنانەت یەک کارمەندیشیان لە لایەن ڕێژیمی بەشار ئەسەدەوە دیاری دەکرێ، ئەوە لە کاتێکدایە کە P.Y.D لقی pkk پێشگیری دەکا لە ڕۆیشتنەوەی حیزبەکانی دیکەی کوردستانی ڕۆژئاوا بۆ وڵاتی خۆیان.

لە کوردستانی باشووریش لە یەکەم هەڵبژاردنی پارلەمانییەوە تا ئێستا دژایەتی لەگەڵ ئەم دەسەڵاتە کوردییەیان بە ئەرکی خۆیان زانیوە و سەرەتا پارلەمان و حکوومەتی هەڵبژێردراوی هەرێمی کوردستان کە لە هەڵبژاردنێکی ئازاد و بە دەنگی خەڵک هەڵبژێرابوون بە داردەستی ئەمریکا و ئینگلیس ناو بردن و کەمترین بایەخیان بۆ ئەم دەسکەوتە گرینگەی خەڵکی کوردستان دانەنا. تەنانەت ٢ جاریش شەڕیان لە دژیان هەڵایساند و ژمارەیەک لە لاوانی کورد کە بۆ ڕزگاریی نیشتمان هاتبوونە ڕیزی pkkوە کەوتنە هێرش بۆ سەر گرینگترین دەسکەوتی خەڵکی کوردستان و ژمارەیەک لاوی کورد لە هەر دوو لا شەهید بوون کە بەرپرسایەتییەکەی دەکەوێتە ئەستۆی بەرپرسانی pkk.

لە کوردستانی باکووریش ئەوەندە بەسە بڵێین تا ئێستاشی لەگەڵ بێ، بوونی هیچ حیزبێک قبووڵ ناکا و لە ڕۆژانی خەباتی لە باکووری کوردستان هەرکام لەو حیزبانەی وە بەر دەست کەوتبان، هێرشی دەکردەنە سەر و قەڵاچۆی دەکردن.

لە کوردستانی ڕۆژهەڵات و هەموو بەشەکانی دیکەدا pkk دەستی

دایە ڕێکخستن و دامەزراندنی حیزبی دەستکرد و کۆنفرانسەکانی لە ژێـر لوتفی کۆماری ئیسـلامیدا بەڕێوە بردن و ئـەوەش دەگەڕایەوە بـۆ ئـەو پێوەندییانـەی کـە ئـەم حیزبـە لەگـەڵ کۆمـاری ئیسـلامی دایمەزراندبوو.

pkk بـە پێـی بڕیاری کۆنگرەی دووهەمی لە سـاڵی ١٩٨٤ی زایینی پیوەندییەکانـی لەگەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیسـلامیی ئێـران بەهێز کرد و لـە کۆنگـرەی سـێهەمدا ئـەو پیوەندییەی وەکوو سـتراتیژی خۆی ناساند. لەو پێوەندییەدا ئۆجالان لە کتێبی «٧ ڕۆژ لەگەڵ ئاپۆ»دا کە بە عەرەبی چاپ کراوە، سەبارەت بەو ئامانجە ستراتیژیکە دەڵێ:

«ئەو کوردانەی کە لە مانای نیشـتمانپەروەری و سیاسـەت ناگەن «کـەڕ و بـێ میشـک و کوێـرن»، ئەگەر بۆ دوژمن لە سـەر ئامانجە سـتراتیژییەکان تەنازولـت کـرد، ئـەوە شـێت و خائینـی.. ئـەو چوار دەوڵەتە کە کوردسـتانیان داگیر کردووە، هەموویان دوژمنمان نین، بۆیە نابی بە چاوێک سەیری هەموویان بکەین».

هەر لە بەر تیشـکی ئەم سـتراتیژییەدا ئۆجالان لە پەیامێکدا کە بۆ کۆڕێکـی تایبـەت لـە ٢ی ڕێبەندانـی ١٩٩٦ لەبـاری ٥٠هەمین سـاڵی دامەزراندنی کۆماری کوردستان پێک هاتبوو، بە تەلەفۆن بەشداریی کرد و ڕایگەیاند: «بە تەجرەبەی ئێمە کۆماری ئیسلامیی ئێران وەک ڕێژیمی شـای ئێران نیە و مرۆڤ باش هەسـت بە جیاوازی دەکات، حیزبـی دێموکـرات ماوەیەکـی درێژ دژی شـای ئێران شـەڕی کرد، شـەهیدی دا، گەلێـک لـە ئەندامانـی زیندانی کـران، ئەوانە شـەهیدی دێموکراسی، تەنانەت شەهیدی وڵاتپارێزی ئێرانن».

لە درێژەی ئەم پەیامەدا وتی:

«میللەتـی کـورد میللەتێکـی ئێرانییە، لـە زمان و کولتـووردا برای یەکـدی بـوون. ئیمـە نامانـەوێ کـورد بـە دژی کۆمـاری ئیسـلامی ڕاوەستێ. هەر لەو کاتەشدا لە کۆماری ئیسلامیمان دەوێ نەک تەنیا

بۆ کوردی رۆژهەڵات، بەڵکوو بۆ هەموو کوردان سیاسەت دارێژێ، ئێمە هەردوو موحتاجی یەکترین».

لە درێژەی ئەم سیاسەتە ئیستراتژییەدا کاتێک لە ٣ی رەشەمەی ٧٧ خەڵکی شاری سنە بە ئیعتراز بە گیرانی ئۆجالان کەوتنە رێپێوان و لە رەوتی رێپێوانەکەدا دروشمی دژی رێژیمیان بەرز کردەوە، pkk ئەو خەڵکەی بە داردەستی سەهیوونیزم و ئیمپریالیزم ناو برد، ئەم بەیاننامەی pkk لە رۆژی ١٣٧٧/١٢/٦ی هەتاوی بڵاو کرایەوە کە لەم پێوەندییەدا لە بەیاننامەی هاوبەشی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵەدا ئەم وتانەی pkk مەحکووم کران.

دوایین شاکاری pkk کە هەر پێوەندیی بە ستراتژیی و سیاسەتی pkk لەگەڵ کۆماری ئیسلامی هەیە لەم دواییانەدا بوو کە:

رۆژی ١٣٩٤/٣/٣ی هەتاوی تیمێک لە پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە بۆ پێوەندیگرتن بە خەڵکی رۆژهەڵاتی کوردستانەوە چووبوونەوە کوێستانەکانی کێلەشین، بەو بیانووەوە کە ئەم ناوچەیە لە ژێر دەسەڵاتی ئەواندایە (هەرێمی میدیا) بۆ کەس نیە لەو ناوچەیەدا هاتوچۆ بکات، گەمارۆی پێشمەرگەکانی حیزبیان دا کە پێشمەرگەکان دەسبەجێ بەرپرسەکانیان لە دۆخەکە کە بۆیان پێش هاتووە ئاگادار کردەوە، دەفتەری سیاسیی حیزب لە رێگای پێوەندییەکان، دۆستانی هەر دوو لا و تەنانەت دۆستانی pkkوە هەوڵی دا کە کێشەکە چارەسەر بکرێ، بەڵام قسەیان هەر ئەوە بوو. دەفتەری سیاسی لە نامەیەکدا کە ناوەڕۆکەکەی لە خوارەوە هاتووە، داوای کرد بە دانوستان کێشەکە چارەسەر بکرێ و لە کۆتاییدا pkk سەرلە بەیانیی رۆژی ٣ی جۆزەردانی ١٣٩٤ هێرشی کردە سەر ئەو تیمە پێشمەرگەیەی حیزب و پێشمەرگەیەکی حیزب بە ناوی «قادر کەریمی» شەهید و ٣ پێشمەرگەی دیکەش بریندار بوون. ئەمە تاوانێکی گەورە بوو کە لە لایەن هەموو حیزبەکانی کوردستان

و بەتایبەتی حیزبەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵاتەوە مەحکووم کرا.

pkk لـە تـەواوی ئـەو ماوەیـەدا کـە هەوڵـەکان لـە ئـارادا بـوون، ڕایاندەگەیاند ئەوان لە ژێر گوشـاری کۆماری ئیسلامیدان و ناتوانن ڕێگا بدەن کەس بەو سـنوورەدا هاتوچۆ بکات و بەم چەشـنە pkkی ڕزگاریدەری وڵات و نەتەوە بوو بە سنوورپارێزی وڵاتی داگیرکەر. بـەڵام پاش چەندین دانیشـتن و بە نێوبژیوانیی هەرێمی کوردسـتان لە دەسـتپێکی وتووێژەکاندا و پاش چەند دانیشـتنێکی دووقۆڵی، ئەو گرژی و ئاڵۆزییە کە بە هۆی سیاسەتی هەڵەی پەکەکەوە پێک هاتبوو، کۆتایی پێ هات و پێوەندییەکانی نێوان دوو لایەن بەرەو ئاساییبوون ڕۆیشـت و تا نووسـینی ئەم دێڕانە بەشـێک لە هێزی پێشـمەرگەی حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران لە شـاخەکانی سنوورییەکانی نێوان ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان جێگیر کراوە.

دەقـی نامەکـەی دەفتـەری سیاسـیی حیزب کـە لە سـەرەتای ئەو گـرژی و ئاڵۆزییانـەدا بـۆ سـەرکردایەتیی پەکەکە نووسـرابوو، بەم چەشنە بوو:

بـۆ بەڕێـز/ کۆنسـەی سـەرۆکایەتیی کۆمـا جڤاکێـن کوردستان

لەگەڵ سڵاو!

ئـاگادار کرایـن کـە داواتـان کـردووە هاوڕێیانـی ئێمـە لـە شوێنەکانی مانەوەی ئیستایان دابەزن.

ئـەو داوایـە ئەگـەر بـە مەبەسـتی کشـانەوە و گەڕانـەوەی هاوڕێیانمان و پێشگرتن بە خەبات لە کوردستانی ڕۆژهەڵاتە، ئاشـکرایە کـە حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێـران ناتوانێ ئەو جۆرە گوشـارانە قبوولاً بکا. بەڵام ئەگەر لە چوارچێوەی پێوەندیـی دۆسـتانەماندا تێبینییەکتـان هەبـێ دەکـرێ بـە دانیشتن و لێک تێگەیشتن ریگایەک بۆ چارەسەری مەسەلەکە

بدۆزینەوە.

ئێمــە هەر لــە رۆژی یەکەمی ئەم وەزعــەوە لە چەند کاناڵی راســتەوخۆ و ناڕاســتەوخۆوە داوای دیــدار و چاوپێکەوتن و چارەسەری مەسەلەکەمان کردووە کە بە داخەوە یا وەڵامێک نەبــووە یــا ئەگەر بە دەگمــەن وەڵامێکیش بووبێ « نا» بووە، ئەویــش بــە ئۆلتیماتــۆم و هەڕەشــەوە کــە ئــەوە دوورە لــە پێوەندیی سیاسی نێوانمان.

ئێمــە دڵنیاتــان دەکەیــن کە لە لایەن ئێمــەوە هیچ هۆیەک بۆ گــرژی و ئاڵــۆزی لــە نێوانمانــدا نیــە و هیواداریشــین ئێوەش هــەروا بیــر بکەنەوە و هەنگاو بەرەو کردەوەیەک نەنێن کە لە بەرژەوەندیــی هیچ لایەکمان و بزووتنەوەی کورد بە گشــتیدا نەبــێ و ئێمــەش ناچار نەبین لەو پێوەندییەدا راســتییەکان بۆ بیروڕای گشتی روون بکەینەوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

دەفتەری سیاسی

٢٠١٥/٥/٢٢ی زایینی

١٣٩٤/٣/١ی هەتاوی

سەرچاوەکان

١. رۆژنامە ی «کوردســتان» ئۆرگانی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

٢. راپۆرتی کۆنگرەکان

٣. تلاش در راه تفاهم، ناصر، چاپی یەکەم ١٣٦٠، چاپەمەنی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران.

٤. نووسین و وتارەکانی دوکتور قاسملوو

٥. ئوروپاییەک لە وڵاتانی کوردان، نووســینی نەســرین قاسملوو، چاپی یەکەم ٢٠١٤، چاپخانەی سەردەم.

٦. اســناد میکونـوس، پرویـز دســتمالچی، چاپـی یەکەم، شــهریور ١٣٧٦، برلین.

٧. ئەزموونی خەبات، هەیاس کاردۆ، چاپی یەکەم ٢٠١١، چاپخانەی

ڕۆژهەڵات، هەولێر.
٨. چل ساڵ خەبات، دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو، چاپی دووەم، ١٣٧٦/١٩٨٨
٩. ٢٢ روز حماسه و ایپار در سنندج، پاسدار مجید نداف، چاپی یەکەم ١٣٨٩، چاپ انتشارات دانشگاهی جامع امام حسین.
١٠. جنگ خونین در سنندج، چریکە فیداییەکانی گەلی ئێران، چاپی یەکەم ١٣٦١، بڵاوکراوەی چریکە فیداییەکانی گەلی ئێران.
١١. کۆکراوەکانی بیهزاد خۆشحاڵی
١٢. نامیلکەی «جنگ در کردستان»
١٣. چشم انداز ایران (ویژه کردستان)، نشریه سیاسی راهبری، پاییز ١٣٨٤

70 Historical Stations

Teimour Moustefai

Kurdistan 2015

70 Historical Stations

Teimour Moustefai

Kurdistan 2015